

Universitat Jaume I

Departament de Filologia i Cultures Europees

El gènere periodístic cartes al director
i el seu aprofitament en l'educació
discursiva

Tesi doctoral presentada per:

Enric Portalés i Llop

Dirigida pel Dr. Vicent Salvador Liern

Castelló de la Plana, 2015

Agraïments	9
Justificació	10
1. Introducció	11
1.1. La importància de l'ensenyament de l'argumentació	12
1.2. Corpus i metodologia	19
1.3. Hipòtesis i objectius	22
2. El gènere de les cartes al director	25
2.0. Introducció	25
2.1. Les cartes al director en la classificació genològica periodística	29
2.2. Els precedents	32
2.3. Les cartes al director i les cartes personals	35
2.4. Caracterització del gènere	38
2.5. Els autors	43
2.5.1. El sexe	47
2.5.2. Origen de les cartes	52
2.6. Els temes	57
2.7. L'actitud	63
2.8. El propòsit o la intenció	65
3. Tipologia de les cartes al director	70
3.0. Introducció	70
3.1. Classificacions prèvies	71
3.2. La nostra proposta	75
3.2.1. Reivindicació	75

3.2.2. Queixa	76
3.2.3. Consell	77
3.2.4. Pregunta	77
3.2.5. Petició	78
3.2.6. Felicitació o agraïment	79
3.2.7. Predicció	79
3.2.8. Comentaris	80
3.2.9. Desig	81
3.2.10. Crítica	81
3.2.11. Col·loqui o diàleg	82
3.2.12. Denúncia	84
3.2.13. Reflexió	84
3.2.14. Informació	85
3.2.15. Adreçades a algú	86
4. L'autopresentació	90
4.0. Introducció	90
4.1. <i>Ethos</i> individual	93
4.1.1. Funcionaris	101
4.1.2. Estudiants	103
4.1.3. Professions i activitats diverses	107
4.1.4. Altres màscares	112
4.2. <i>Ethos</i> col·lectiu	114
4.3. Altres <i>ethos</i>	116

4.4. Nosaltres i ells	119
4.5. <i>Areté</i>	122
5. La construcció del receptor. Dialogisme	125
5.0. Introducció	125
5.1. El(s) receptor(s)	126
5.1.1. Receptors no autoritzats (<i>unratified hearers</i>): l'espectador (<i>bystander</i>)	126
5.1.2. Receptors autoritzats	127
5.2. <i>Overhearer</i>	129
5.3. Els testimonis en les cartes al director de col·loqui i comentari	130
5.3.1. Ús de la 3a persona del singular o del plural per referir-se a l'altre	134
5.3.2. Ús de la 2a persona del plural per referir-se a l'altre	136
5.3.3. Ús de la impersonalitat per referir-se a l'altre	137
5.3.4. Ús del nom propi per referir-se a l'altre	138
5.4. Els receptors de les cartes de col·loqui o comentari	140
5.4.1. Referència als lectors en 2a persona	140
5.4.1.1. Ús de <i>vós</i> per a un interlocutor individual	140
5.4.1.2. Ús de <i>vostè</i> per a un interlocutor individual o col·lectiu	143
5.4.1.3. Ús de <i>tu</i> amb una finalitat impersonalitzadora	145

5.4.2. La referència a l'interlocutor en primera persona del plural	148
5.4.2.1. El plural inclusiu	149
5.4.2.2. El plural exclusiu o excloent	152
5.5. La identificació del receptor en altres tipus de cartes	153
5.5.1. El vocatiu	154
5.5.1.1. Vocatiu de crida	154
5.5.1.2. Vocatiu de direcció o d'acostament	157
6. Una caracterització estilísticopragmàtica de l'argumentació en el gènere cartes al director	162
6.0. Introducció	162
6.1. La pragmàtica i l'estilística	174
6.2. El significat lèxic	176
6.2.1. Els adjectius	176
6.2.1.1. Classificació dels adjectius	178
6.2.1.2. Ús dels adjectius.	180
<i>Adjectius classificatoris</i>	182
<i>Adjectius no classificatoris</i>	182
6.2.2. Combinatòria lèxica	185
6.2.2.1. Locucions	187
6.2.3. Noms. Nominalitzacions	188
6.2.3.1. Nominalitzacions	189
6.2.3.2. Noms propis	195

6.3. Les estructures gramaticals com a regles de joc per a l'ús dels mots	204
6.3.1. Verbs	204
6.3.1.1. El valor semàntic	205
6.3.1.1.1. Verbs de dicció referits al discurs propi	206
6.3.1.1.2. Verbs de dicció referits al discurs d'altri	209
6.3.1.1.3. Verbs avaluatius de no-dicció	211
6.3.1.2. El valor temporal i aspectual	218
6.3.2. Adverbis en -ment	230
6.3.2.1. Adverbis modificadors d'adjectius	235
6.3.2.2. Adverbis modificadors de verbs	243
6.3.2.3. Modificadors oracionals	252
6.3.3. La complexitat sintàctica, connectors i marcadors	260
6.3.3.1. Marcadors ordenadors del discurs	274
6.3.3.2. Marcadors modalitzadors	274
6.3.3.2.1. Modalitzadors epistèmics	275
6.3.3.2.2. Modalitzadors axiològics	276
6.3.3.2.3. Modalitzadors deòntics	276
6.3.3.3. Marcadors dialogals	276
6.3.4. La concessivitat	277
6.3.4.1. L'adscripció de les oracions concessives	277
6.3.4.2. Caracterització de les oracions concessives	279

6.3.4.3. Les oracions condicionals concessives	281
6.3.4.3.1. Oracions concessives pures	282
6.3.4.4. L'alternança modal de les concessives	284
6.3.5. L'estratègia concessiva	286
6.3.6. La concessivitat en les cartes al director	289
6.4. La pragmàtica del text	293
6.4.1. La interrogació retòrica	293
6.5. Macroestratègies discursives	305
6.5.1. La cortesia lingüística	305
6.5.2. Formes de cortesia. La polèmica	310
6.5.2.1. Recursos lingüístics cortesos	310
<i>Verbs modals</i>	311
<i>Verbs modalitzadors</i>	313
<i>L'ús del verb "semblar"</i>	314
<i>Verbs en temps condicional</i>	315
<i>Temps verbals del subjuntiu</i>	316
<i>La lítote</i>	316
<i>Eufemismes i metàfores</i>	317
<i>Recursos fraseològics</i>	318
<i>Recurs a la concessió</i>	318
<i>Proposicions condicionals</i>	319

<i>L'adverbi "potser"</i>	320
<i>L'ús de minimitzadors</i>	320
<i>Expressions de sorpresa</i>	321
<i>Recurs a la col·lectivitat</i>	322
<i>Recurs al desconeixement</i>	323
<i>Recurs a la solidaritat</i>	323
6.5.2.2. La polèmica	324
7. Conclusions	329
8. Bibliografia	339
Índex de taules	364
Índex de figures	365
Annex (corpus)	366

Agraïments

A Vicent Salvador perquè en tot moment va creure que açò era possible.

A Pilar i a Enric que sense entendre, no m'han retret el temps ni m'han reduït el voler.

A tants i tants que han estat més ocupats per culpa meva.

Justificació

Vir bonus dicendi peritus

Cató el Vell

Vir bonus disputandi peritus

Adelino Cattani

El seguiment dels diversos cursos del programa de doctorat ens conduí a un interès creixent per l'argumentació, sobretot, perquè comprovàvem dia a dia que els estudiants tenien molta dificultat a identificar quina és la raó per la qual en la majoria dels textos escrits (també orals i audiovisuals) havien d'interpretar determinades expressions que els autors o autores referien com a fruit d'una posició ideològica determinada. Aquesta dificultat ens va fer pensar que probablement la tendència a *creure* tot allò que es llig o s'escolta és (si més no en part) fruit d'un ensenyament dirigit només a l'aprenentatge de conceptes i a l'ensinistrament en unes habilitats (lingüístiques, en allò que ens ocupa) més que no pas a una educació integral de l'alumne en la seva formació com a ésser social.

Al llarg de la nostra trajectòria docent, hem trobat a faltar materials que facilitessin la identificació dels recursos que menen a una interpretació interessada del discurs, una relació de les marques que han d'alertar els lectors novells perquè entenguin el biaix subjectiu que es transmet a través dels mots.

Aquesta mancança és la que ha motivat la tesi que presentem, la necessitat de disposar d'un material que centri l'atenció d'una part del procés d'ensenyament-aprenentatge de la llengua en la identificació dels recursos persuasius amb la finalitat que els ensenyants puguin educar els seus alumnes en la interpretació conscient del contingut del textos que llegeixen, miren o escolten.

Considerem que el nostre treball contribuirà, encara que sigui modestament, a bastir un ensenyament de la llengua més responsable amb la formació lliure dels estudiants.

1. Introducció

El treball que encetem és el resultat d'anys de formació, estudi i aplicació didàctica de diverses experiències en el nostre treball d'ensenyants. És per això que el viatge ha anat travessant dificultats diverses i recurrent meandres, sovint abandonats, per agafar embranzida cap a una línia més o menys definida en l'horitzó.

La investigació que ens conduí a l'elaboració del nostre treball per aconseguir el Diploma d'Estudis Avançats, versava sobre la utilització de connectors argumentatius en pràctiques escrites d'estudiants universitaris. Aquesta experiència ens féu centrar l'interès en l'estudi de l'argumentació per a aplicar-ne un programa d'ensenyament aprenentatge a l'educació secundària (ESO), el batxillerat i els primers cursos universitaris. Aquest interès ens ha fet arribar al producte que presentem tot seguit.

Bàsicament, ens mourem entre tres aspectes que volem fer coincidir de manera coherent al final del treball. En primer lloc, l'estudi històric del gènere periodístic de les cartes al director. En segon lloc, la descripció pragmàtica dels participants en el gènere. I, finalment, la caracterització estilísticopragmàtica de l'argumentació present en les cartes al director.

Tot plegat, pretén oferir recursos pragmlingüístics que ajudin ensenyants i aprenents a mamprendre un procés d'ensenyament-aprenentatge per a manifestar de manera exitosa les idees i opinions pròpies, però també, per a saber identificar les opinions i idees dels altres a través de l'anàlisi d'aquelles eines que de manera evident (o no tant) permeten associar recursos aparentment neutres a una càrrega ideològica o persuasiva que podria passar desapercibuda.

Així doncs, moltes són les bases teòriques entre les quals ens mourem. D'una banda, la nova teoria del periodisme que es qüestiona l'objectivitat del discurs dels mitjans de comunicació (Chillón, 2014) i que es relaciona de manera directa amb l'estudi de l'estilística ens conduirà a l'aplicació de la nova retòrica que recupera gran part de la formulació aristotèlica de l'argumentació (Perelman i Olbrechts-Tyteca, 1989), de l'anàlisi del discurs (Halliday, 1979b; van Dijk, 1983, etc.), de la pragmàtica (Levinson, 1983; Payrató, 2003), de la teoria de l'argumentació en la llengua (Anscombe i

Ducrot, 1994) i de la pragmaestilística (Maingueneau i Salvador, 1995; Pérez Saldanya i Salvador, 2000 o Payrató i Nogué, 2013).

D'una altra banda, hem tingut molt en compte la gramàtica (tant la tradicional, Fabra (1956) o Badia (1994); com l'actual Solà et alii (2002)). I, finalment, no podem oblidar la vessant didàctica del nostre treball, que pren com a punt de partida la revista monogràfica *Comunicación y Lenguaje* de l'any 1995 sobre l'ensenyament-aprenentatge de l'argumentació.

Tota aquesta diversitat epistemològica ens ha de servir a una finalitat última que, com en un cercle, tanqui el recorregut en l'aplicació a l'aula (sigui quin sigui el nivell) de les descobertes empíriques del nostre treball.

1.1. La importància de l'ensenyament de l'argumentació

Des del punt de vista de l'adquisició del coneixement (i amb els precedents del sofisme grec), la dialèctica s'ha demostrat com una eina fonamental per a l'aprenentatge. Habermas (2003) per exemple, considera que la susceptibilitat de crítica i de fonamentació de les manifestacions es limita a remetre a la possibilitat de l'argumentació, mentre que els processos d'aprenentatge pels quals adquirim coneixements teòrics i visió moral, precisen de l'argumentació.

Per a Habermas, l'acció comunicativa és una interacció de tipus social que no s'orienta cap a l'èxit individual, sinó cap a la comprensió mútua. Així, cal en primer lloc, l'autoconeixement de l'individu; posteriorment, la capacitat de traduir el seu pensament en paraules per poder-lo contrastar amb el pensament d'altres; i, finalment, arribar a la raó i a un procés d'emancipació compatible, mitjançant el diàleg.

Tot i que el diàleg i la confrontació d'arguments no porta sempre a l'adquisició de la veritat, sí és cert que la contraposició d'interpretacions afavoreix l'enriquiment, la matisació o el dubte sobre el propi pensament, la qual cosa té una importància cabdal en l'adquisició de coneixement.

Per a Vigotski (1995), l'aprenentatge s'aconsegueix mitjançant dos processos complementaris: d'una banda, a partir de les experiències viscudes per l'individu en el seu context físic i social; d'una altra, el que porta al coneixement científic de forma guiada, induïda.

Aquest segon procés és el més interessant des del punt de vista didàctic. Tota persona aprèn quan incorpora un coneixement nou a les seves estructures mentals preexistents. Així doncs, perquè un contingut resulti significatiu, ha de relacionar-se i interpretar-se des dels coneixements previs. Ara bé, com que cada individu disposa d'uns coneixements personals fornits a partir de l'experiència pròpia i que conformen la seva *cultura*, necessita verbalitzar la interiorització d'aquests coneixements i confrontar-los, no sols amb els altres (els companys, en el cas del procés ensenyament-aprenentatge), sinó també amb el docent o el guia. D'aquesta manera, el docent introdueix i condueix la lògica de l'aprenent a la lògica de la ciència. Per a Vigotski (1995) el moment més significatiu en el curs del desenvolupament intel·lectual és quan el llenguatge i l'activitat pràctica convergeixen.

El constructivisme considera que l'aprenentatge no és una activitat només individual, sinó fonamentalment social. La interacció social l'afavoreix mitjançant la creació de conflictes cognitius que causen un canvi conceptual.

Aprofundint més en aquesta idea, la teoria de l'aprenentatge significatiu d'Ausubel et alii (1983), incideix en la necessitat de confrontar els coneixements i les idees prèvies perquè la nova informació s'interioritzi, i alerta sobre la necessària argumentació dels coneixements nous, sobretot, si entren en conflicte directe amb els que s'havien assolit mitjançant l'experiència per l'adaptació al medi.

La complexitat del discurs lingüístic és de sobres coneguda i podem afirmar que la consecució d'aquest missatge es produeix gràcies a la interacció dels components de l'acte de comunicació. Aquesta obvietat resulta més significativa encara en l'entorn d'una aula, ja que els interlocutors haurien de cooperar en la construcció del discurs de manera igualitària i recíproca.

El discurs argumentatiu és una eina fonamental en la construcció del coneixement, tant des del punt de vista de l'aprenentatge significatiu com de l'ensenyament cooperatiu. És per això doncs, que els ensenyants han de dominar les tècniques de l'argumentació tant o més que els coneixements que han de transmetre als seus estudiants.

Per tal de defensar l'ensenyament de l'argumentació ens basarem, en primer lloc, en la idea que ja hem expressat (esperem que suficientment clarificadora) que l'argumentació (els mecanismes, les estructures) s'ha d'aprendre, és a dir, que, si bé som capaços de defensar de manera primària, innata les nostres idees, posicions, desitjos i creences, hem de proporcionar les estratègies necessàries per a fer-ho eficaçment. No podem permetre que els estudiants no siguin capaços de continuar afirmant una idea perquè se'ls hagi proposat un argument que no sàpiguen rebatre o que hagin de recórrer a l'acceptació d'una posició contrària a la seva perquè la força argumentativa del contrincant dialèctic sigui major que la seva pròpia. Els ensenyants haurien d'intentar aconseguir que els estudiants reconeguessin les estratègies que manifesten enunciats d'una certesa relativa, és a dir, enunciats que només es poden compartir des d'una mateixa visió del món. Ens referim, és clar, a la correcta interpretació del discurs polític i publicitari, en els quals l'estratègia es manifesta en l'asseveració d'enunciats que, en la majoria dels casos, són qüestionables, encara que per l'ús dels recursos lingüístics que veurem, puguin semblar universalment acceptats.

En segon lloc, defensarem aquesta necessitat d'ensenyar les estratègies argumentatives en la idea clàssica de la construcció del coneixement a partir de la confrontació d'experiències. La *paideia* grega la resumeix, d'una banda perquè dóna sentit a la democràcia, en tant que tothom (a través de l'aprenentatge) és capaç de defensar públicament les seves posicions envers la realitat i no està condicionat a l'acceptació de les idees dels altres perquè no sigui capaç de rebatre-les. D'una altra banda, perquè la negociació retòrica (la concessió) permet l'elaboració d'un discurs que sigui cognoscitivament constructiu (Laborda, 2006).

En el món de la pedagogia i la filosofia hi ha tota una sèrie de defensors de l'ensenyament de l'argumentació des dels inicis de l'escolarització en el sentit d'allò que hem apuntat més amunt.

Els estudiosos que tracten la qüestió (Cotteron, Camps, Dolz, Bassart...) coincideixen en la necessitat d'introduir l'ensenyament de l'argumentació en l'escola (primària, secundària i universitària), tanmateix, també

comparteixen les dificultats que comporta posar en pràctica determinades activitats que tendeixin a l'aprenentatge de l'argumentació.

D'un costat, hi ha el perill que el coneixement de les estratègies argumentatives permetin als estudiants contrarestar l'acció dels mestres, dels pares, dels adults, en definitiva (Cotteron, 1995). D'un altre, l'anàlisi argumentativa pot fer perillar la tranquil·litat i la submissió en l'aula, que molts ensenyants consideren necessària. I, finalment, la introducció d'activitats creatives per tal d'aconseguir una major competència argumentativa entre els estudiants, pot comportar la pèrdua del control de la classe per part del mestre o de la mestra.

És evident que les activitats encaminades a l'ensenyament de l'argumentació (oral, sobretot en els primers cursos d'ensenyament) comporten una disciplina diferent en l'organització de l'aula, tanmateix, aquestes activitats (i moltes d'altres) han de realitzar-se i planificar-se amb una actitud compromesa dels ensenyants. Existeix una gran quantitat de recursos (ens referim a l'aplicació de les seqüències didàctiques que plantegen Dolz (1995) d'una banda i Cotteron (1995) d'una altra) que haurien de permetre als ensenyants realitzar aquests tipus d'activitats sense cap perill de perdre el control de l'organització de l'aula.

També s'ha adduït en contra de la introducció primerenca de l'ensenyament de l'argumentació la dificultat d'aconseguir la comprensió dels nens i nenes dels mecanismes bàsics de les estratègies que s'han d'aprendre. Tanmateix, Guy Bassart (1995) i Golder (1992) manifesten que els nens i les nenes de 7 i 8 anys són capaços d'apropriar-se d'un metallenguatge mínim en el camp de l'argumentació. Golder (1992), fins i tot, estudia a partir de la comprovació de casos, quines habilitats són desenvolupades pels estudiants en cada franja d'edat, així, considera que els nens de 10 i 11 anys són capaços de recolzar amb arguments una opinió, els de 13 i 14 usen la modalització i poden distanciar-se de les seues pròpies idees i els de 16 anys negocien amb l'adversari per arribar a acords.

Només podem considerar (amb Camps, 1995) la dificultat en edats primerenques de l'aplicació de la polifonia encaminada a l'ús de les estratègies concessives per la impossibilitat d'interpretar textos (i per tant, de produir-los) en què s'usi la concessió com a mecanisme argumentatiu.

Dolz (1995), en analitzar diversos textos d'estudiants, s'adona d'aquesta impossibilitat, en tant que interpreten una estructura concessiva com una acceptació de l'enunciat contrari i no com una manera de contraargumentar.

La dificultat rau, com hem vist, en la complexitat d'atendre a diversos punts de vista contraris quan apareixen escrits mitjançant l'estratègia de la concessivitat. No sembla coherent l'acceptació d'una part de l'enunciat per contradir-ne després les conseqüències des de la mirada dels estudiants poc competents argumentativament parlant.

És per això que en la nostra tasca diària (i ara amb aquest treball) maldem per aconseguir que els estudiants siguin capaços (en la mesura de les seves capacitats) de dominar les estratègies que els permeten fer del diàleg i la controvèrsia una via de socialització i d'aprenentatge.

Fa temps que Jany Cotteron en un article extensament mencionat fa referència a les cartes al director com una eina per treballar l'argumentació (Cotteron, 1995). Ella les considerava una "mina d'or" per trobar-hi els arguments de l'enunciador present i els contraarguments de l'enunciador absent (Cotteron, 1995: 86).

Des de Vigotsky (1995, [1932]) ningú no qüestiona en l'actualitat que en l'aprenentatge de la llengua escrita (també en l'oral, òbviament) l'estudiant necessita models (Camps, 1994; Dolz/Schneuwly, 2006 [1998]; Ríos/Salvador, 2008, etc.). Tothom sembla estar d'acord també que els models han de ser extrets del món real (*textos socials*, prefereixen dir Pasquier i Dolz, 1996) en contraposició als textos *escolars*, creats, doncs, per a l'ocasió. Una altra reflexió sobre els models ens condueix a la consideració, també generalitzada que els estudiants no aprenen a escriure intransitivament, sinó transitivament; és a dir, aprenen a escriure una narració, una descripció, una carta al director, etc. (Schneuwly, 1992). Finalment, a l'escola, a l'institut, a la universitat treballem amb gèneres en l'aprenentatge de la llengua escrita, perquè el gènere en condiona el contingut, l'estructura comunicativa i les unitats lingüístiques emprades (Dolz/Schneuwly, 2006: 83).

Per tot allò que acabem de dir, no sembla gaire agosarat afirmar que les cartes al director són una eina fonamental per aprendre a escriure.

Nosaltres encara hi anirem més enllà. El model és fàcilment imitatiu, els escriptors no són professionals, per tant, l'observació, l'anàlisi i la imitació es farà sobre textos que han escrit persones similars als nostres estudiants (la varietat de cartes que hem analitzat ens mostren una diversitat extraordinària d'autors: nens, adolescents, joves, estudiants, mestresses, avis, experts científics, literats o polítics) i això les fa idònies per a un dels nostres objectius: l'ús de les cartes al director per a l'aprenentatge de la llengua en qualsevol nivell educatiu.

La característica més destacable dels textos periodístics és l'autoria col·lectiva (periodistes, caps de secció, consell de redacció, normes d'edició i també els accionistes que marquen una determinada línia editorial). En analitzar el gènere de les CD, parlarem de la reticència que es manifestava en alguns teòrics dels gèneres periodístics a considerar-les-hi perquè no participaven d'aquesta autoria col·lectiva, més aviat els retreuen que no passin el filtre de les normes de redacció del diari. Com demostrem en aquesta tesi, les CD apareixen redactades exactament com marquen les normes d'edició de cada mitjà; no seria adequat, per tant, considerar-les un gènere pseudoperiodístic.

Les CD són una bona eina (per l'extensió, pel contingut, per la proximitat dels autors) per introduir els nostres alumnes a la lectura i anàlisi de textos periodístics, com reclama Salvador (2014) i molts d'altres. Els nostres alumnes, de qualsevol nivell, s'han desenvolupat o han crescut en la *mediasfera*, que, tot i tenir molts avantatges (l'accés a la informació, la interacció virtual per a l'aprenentatge cooperatiu...), manifesta una clara descompensació pel que fa a la lectura crítica i a l'enriquiment lèxic. L'hipertext facilita la lectura ràpida, fragmentada i, sovint, esbiaixada. Per això els docents, poden situar el seu objecte d'aprenentatge en aquest gènere (o en molts altres de l'àmbit periodístic) perquè es troba a l'abast amb els nous aparells electrònics i permet l'ensinistrament per a la comprensió d'altres gèneres més complexos.

En aquest sentit, i fent nostres algunes crítiques al model d'ensenyament actual basat en competències (Rastier, 2013), considerem que cal que els ensenyants siguin conscients de la necessitat d'una educació discursiva que permeti als estudiants assolir la maduresa necessària per a enfrontar-se a

una societat que planteja l'educació com una manera més de manipulació i de preparació dels ciutadans en la seva tasca productiva.

La vulnerabilitat d'un poble ignorant es fa evident quan triomfen els discursos neofeixistes, el creacionisme o l'escepticisme climàtic (Rastier, 2013: 15) i ens atreviríem a afegir: quan l'oci es redueix a la contemplació d'espectacles esportius o de programes de televisió en els quals la declaració d'ignorància esdevé comuna.

La generalització de la ignorància popular no és, però, casual. Per a Rastier sembla que estigui calculada pel sector econòmic que, amb la seva influència, ha aconseguit suplantar la noció d'educació per la de *formació* en els sistemes educatius occidentals: « Issue du secteur économique, la notion de formation a de fait supplanté la notion globale d'éducation, d'où une restriction implicite de la vie sociale à l'emploi. » (Rastier, 2013: 26)

El pitjor és que en aquesta preparació per al món laboral es dona la paradoxa que la majoria de treballs no es corresponen amb la formació inicial dels joves (Rastier, 2013: 27). Per això, el professor Rastier acusa els pedagogs (la didàctica, concretament) de col·laborar en l'elaboració d'uns mètodes d'ensenyament en què els continguts són secundaris i les competències esdevenen fonamentals. Les crítiques a la didàctica hi són contundents:

L'inflation didactique, partout constatée, est non seulement le moyen de proposer des solutions techniques au problème de l'éducation, mais de se substituer à ses attendus théoriques voire éthiques. [...] la didactique semble ainsi se substituer aux contenus, et les techniques de la communication à la teneur de la transmission. On considère si bien l'enseignement comme une affaire de didactique que le didacticien est appelé à former des formateurs. Ce n'est pas une volonté d'éclaircissement, mais de domination, non seulement du professeur sur ses élèves, mais des didacticiens sur les professeurs. (Rastier, 2013 : 32-33)

La didàctica no pot substituir els ensenyants, ni tampoc ho poden fer les noves tecnologies, malgrat que siguin fonamentals per a l'ensenyament en aquest nou segle. Reduir l'ensenyament-aprenentatge a la consecució d'unes tasques i l'adquisició dels continguts a la recerca d'Internet, conduirà

l'aprenent a la consecució d'unes habilitats descontextualitzades, desculturalitzades.

La feina del mestre hauria de consistir, doncs, en la contextualització de l'aprenentatge, en la transmissió del desig d'aprendre; per a la qual cosa, el seu rol es defineix per dues funcions fonamentals: la d'una autoritat benvolent i vagament parental que promou la socialització i la d'intercessor amb el món abstracte dels coneixements. En definitiva, l'aprenentatge ha de ser afrontar l'alteritat, cosa que implica abandonar els prejudicis, les idees, els estereotips que impregnen l'experiència dels estudiants (Rastier, 2013: 54-55).

No podem reduir l'ensenyament a la transmissió d'uns coneixements descontextualitzats ni a l'ensinistrament d'unes habilitats (o competències) aïllades del fenomen social de la comunicació i la cultura. Igual que Rastier, remetem a Saussure i considerem que un mot només es pot entendre per la comparació amb d'altres mots, un text, per referència a altres textos del mateix gènere i una cultura amb la confrontació amb altres cultures (Rastier, 2013: 55).

Esperem que la nostra tasca pugui contribuir a millorar l'activitat dels mestres, aportant recursos que els ajudin a formar ciutadans cada cop més lliures a través del domini de la llengua com a eina no sols de transmissió de coneixements, sinó també de la passió pel coneixement que ha de posseir, al nostre entendre, qualsevol ensenyant.

1.2. Corpus i metodologia

El nostre treball es basa en l'anàlisi d'un corpus de 330 cartes al director dels periòdics *Ara* (114), *La Vanguardia* (181), *Diari de Sabadell* (24) i *Levante-EMV* (11).

L'elecció dels mitjans es va fer en un primer moment de l'*Ara* i *La Vanguardia* no sols per la publicació de cartes al director en català, sinó perquè consideràvem que podien representar un públic objectiu diferent (com explicarem a continuació). La inclusió d'altres cartes del *Diari de Sabadell* i del *Levante-EMV* s'ha fet posteriorment per comprovar certes afirmacions que s'han manifestat al llarg de la història de l'estudi del gènere i que diferencien de manera clara els temes, els participants, etc. de les cartes al director publicades en periòdics d'abast urbà o nacional i els

d'aquelles aparegudes en mitjans locals o comarcals (Thornton, 1999 i Wahl-Jorgensen, 2007).

El corpus representa la totalitat de les cartes aparegudes entre el dia 1 de novembre de 2011 i el 30 de novembre del mateix any en els mitjans que publiquen les cartes en català: *Ara* i *La Vanguardia* (tot i que el diari del grup Godó admet que se n'enviïn en castellà). I únicament aquelles que han aparegut en català en el *Diari de Sabadell* i *Levante-EMV*.

Pel que fa a la transcripció, hem mantingut la forma en què apareixien les cartes en el diari (negretes, cursives, enllaços, etc.), malgrat que som conscients que moltes d'aquestes manipulacions tipogràfiques no deuen ser originals dels autors o les autores.

La numeració que identifica les cartes és correlativa de cada mitjà. Cadascuna s'identifica amb el número i la sigla del diari, sempre entre claudàtors, així: [1a], vol dir que és la primera carta del diari *Ara*; [15v], que és la quinzena de *La Vanguardia*, etc.

Totes les cartes del corpus s'adjunten al final del nostre treball en un apèndix.

El buidatge s'ha realitzat de dues maneres diferents. En primer lloc, per la tradicional, mitjançant fitxes en què incloïem aquelles característiques que ens interessava analitzar (nombre de paraules, sexe de l'autor, procedència, etc.), com en el model:

Adéu a la Castanyada	166	dona	Torrelló	1a
Tema	La invasió del Halloween en les escoles			
Presentació	No			
Persona	1ª sing i plu			
Díctics	Penso, em ve al cap, torràvem, atipàvem, ara			
Metàfores	Castanyes, moniatos/carbasses, ratpenats			
Conc	Em sembla molt bé (amb conj i)			
Petició	Manteniment de les tradicions catalanes a les escoles			

Figura 1. Model de fitxa d'anàlisi

En segon lloc, hem realitzat un buidatge de corpus amb el programa del professor Laurence Anthony del CELESE (Center for English Language Education) de la Facultat de Ciència i Enginyeria de la Universitat Waseda a Okubo, Shinjuku-ku, Tokyo, Japó. Al qual volem agrair que ens atengués

tan amablement. El programa (amb diverses aplicacions) es diu *Ant* i fa un buidatge de mots que relaciona amb les col·locacions en què apareixen, així com amb els textos dels quals provenen. Amb aquest programari es poden aconseguir dades d'ocurrència de mots (també de prefixos o sufixos), ordenar-los alfabèticament i, el més important, enllaçar de manera automàtica amb les col·locacions en les quals apareixen.

Tot el programari, que està disponible gratuïtament, es troba a <http://www.laurenceanthony.net/software.html>

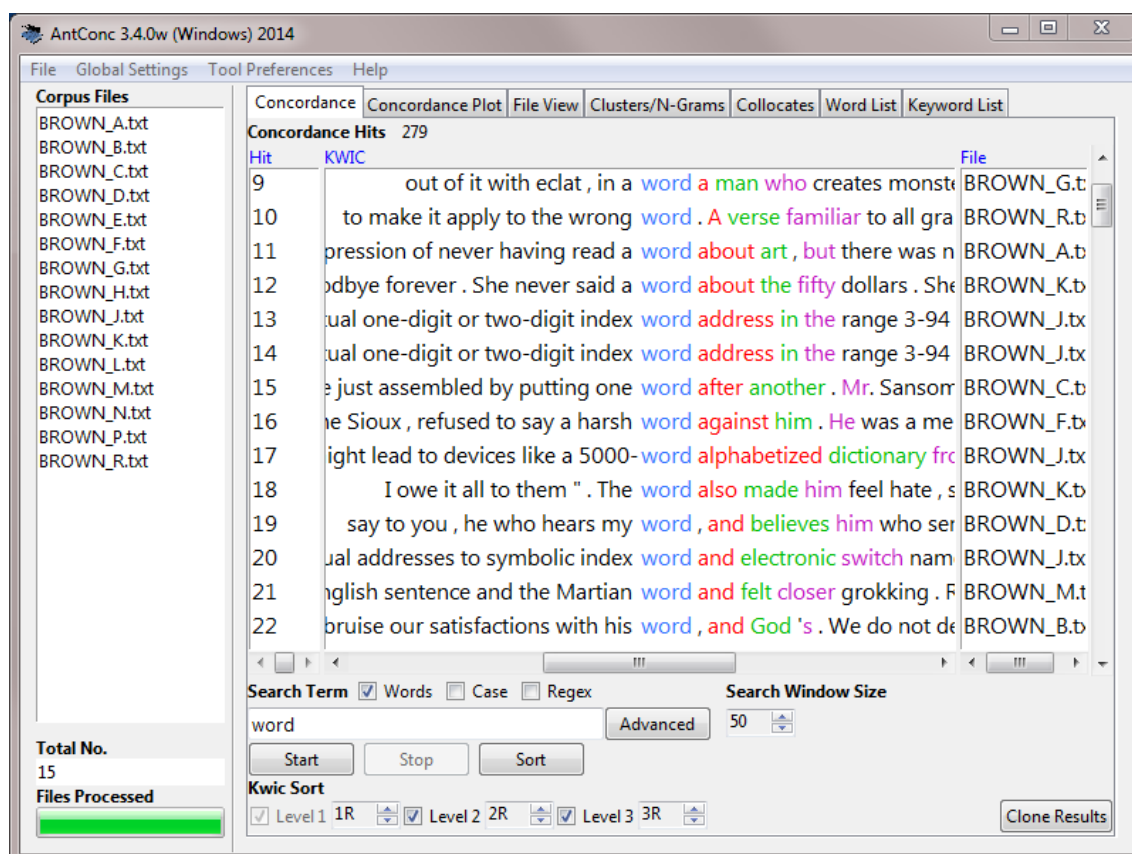

Figura 2. Pàgina de resultats del programa de corpus *AntConc* de Laurence Anthony

La lingüística de corpus s'ha introduït com una eina fonamental en l'aprenentatge de segones llengües (ELE), Sinclair, 1987 o McEnery, T. i Wilson, A. (1996). Les possibilitats d'aprenentatge que ofereixen els corpus són extraordinàries, tant des del punt de vista científic pel que té de motor de suport a la lingüística descriptiva (d'anàlisi d'ocurrències i col·locacions en obres literàries i no literàries), com de ferramenta de consulta per a estudiants (o usuaris diversos) amb dubtes concrets d'ús lingüístic. És per això que considerem la seva aplicació no sols en l'ensenyament-aprenentatge de llengües estrangeres (o segones), sinó també en primeres

llengües, almenys en l'adquisició de destreses en la construcció de discursos (orals i escrits) que no formen part de l'aprenentatge natural dels estudiants.

En la lingüística catalana, hem de destacar la feina de Payrató i Alturo (2002b), Alturo et alii (2004) i Payrató i Fitó (2008) com a introductors de la disciplina a través de la creació de diversos corpus orals.

Cal també fer referència a l'existència del *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana* (<http://ctilc.iec.cat/>) de l'Institut d'Estudis Catalans i, més recentment, l'aparició del *Corpus Informatitzat del Valencià* de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (<http://cival.avl.gva.es/cival/buscador.jsp>). Ambdós s'han elaborat a partir de textos literaris i no literaris i suposen una eina molt interessant per als estudiosos.

Per a nosaltres, ha sigut molt útil poder contextualitzar (com també cotextualitzar) els mots que treballàvem en els textos de procedència, per això pensem que l'ús d'un motor de recerca de col·locacions podria aclarir molts dubtes als estudiants a l'hora d'usar, en textos concrets, algunes estructures que podrien resultar-los confuses. Sobretot, serien d'utilitat per a les concurrències (Ginebra, 2003) i locucions, encara que també per a oferir solucions a problemes gramaticals (sempre que els textos compilats pertanyin a gèneres formals).

1.3. Hipòtesis i objectius

La nostra tesi s'estructura en sis capítols d'anàlisi amb diversos plantejaments i objectius que passem a relatar a continuació.

En el capítol 2, l'objecte d'estudi és el gènere de les cartes al director. En primer lloc, fem un repàs històric a l'aparició del gènere en la premsa internacional i la relacionem amb el canvi social que es produí a Europa arran de la internacionalització mercantilista (Habermas, 1993). En segon, la nostra intenció és caracteritzar el gènere a partir de la comparació amb les cartes personals (Violi, 1985) i, finalment, aquesta caracterització ens condueix a identificar els autors o autores i els temes que plantegen així com la finalitat que persegueixen.

Les hipòtesis de partida d'aquest capítol són:

- L'existència d'un gènere periodístic de cartes al director. Un gènere públic i no pas privat.

- La importància de la intervenció del mitjà en l'estil de les cartes al director.
- El propòsit manifestament crític de la majoria de les cartes al director.

En el capítol 3 fem un repàs a les diverses tipologies que s'han plantejat al llarg de la història per al gènere i proposem una classificació pragmàtica basada en la intencionalitat dels autors en decidir-se a remetre una carta al periòdics que habitualment llegeixen.

La hipòtesi de partida en aquest capítol és:

- La necessitat d'establir una tipologia que permeti identificar-ne els trets distintius perquè sigui més senzilla una aplicació didàctica de l'aprenentatge de discursos que persegueixin una finalitat determinada.

En el capítol 4 identifiquem els emissors de les cartes a través de les marques lingüístiques que s'empren (pronoms, temps verbals, etc.) amb la finalitat d'establir quines són aquestes marques i què persegueixen els autors en identificar-se amb un grup o col·lectiu. Per a l'anàlisi de l'autopresentació ha estat fonamental la introducció del concepte d'*ethos* (Amossy, 1999 i Maingueneau, 2002).

Les hipòtesis que ens condueixen en aquesta recerca són diverses:

- La necessitat de presentar-se com a emissor autoritzat en algunes de les cartes depenent de la finalitat.
- La importància d'autopresentar-se com a membre d'un col·lectiu per reforçar les opinions que s'hi refereixen.
- L'existència de *màscares* en l'autopresentació dels individus a través dels seus escrits (Goffman, 1981a).

En el capítol següent, el 5, estudiem quins són els participants de la interacció comunicativa en el gènere de les cartes al director. Com apareixen citats els interlocutors i quines són les marques lingüístiques que permeten identificar-hi els receptors autoritzats. També parem atenció als receptors no autoritzats amb la introducció dels conceptes goffmanians d'*overhearer* i *bystander* (Goffman, 1981b).

Les hipòtesis que ens hi han conduït al llarg d'aquest capítol són:

- L'existència de receptors no autoritzats en les cartes al director.
- La diversitat de marques per referir-se al receptor i les diferents finalitats de l'elecció d'aquestes marques.
- La importància de la referència amb marques de plural (inclusives, sobretot) als destinataris dels missatges.

El capítol 6 és el cos de la nostra investigació. En primer lloc, fem un repàs a la teoria de l'argumentació lingüística (Anscombe i Ducrot, 1994) perquè serà la base de l'estudi empíric. Després, pretenem establir una caracterització pragmaestilística del gènere a partir de la teorització del professor Salvador (2013). Per això ens hem detingut en aquells aspectes més rellevants en el gènere de tots els que proposa Salvador (2013). El significat lèxic dels mots que hi apareixen (adjectius i noms). Les estructures gramaticals més representatives (els verbs i els adverbis en *-ment*). La descripció de la complexitat sintàctica a través de la identificació de connectors i marcadors; i una llarga anàlisi de la concessivitat, perquè considerem que és una estratègia fonamental en l'educació textual per a defensar les pròpies idees i contrarestar les dels altres des d'una perspectiva cortesa. Finalment, analitzem la interrogació retòrica i la manifestació de la cortesia i la descortesia lingüística pel que fa a la pragmàtica del text i a les macroestratègies discursives.

La hipòtesi prèvia en l'estudi d'aquest capítol ha sigut:

- La necessitat d'establir una sèrie de característiques pragmaestilístiques definitòries del gènere cartes al director i de la descripció d'estratègies discursives amb la finalitat d'oferir un material útil (tant als mestres com als estudiants) que pugui contribuir a l'elaboració d'una proposta per a l'educació discursiva.

2. El gènere de les cartes al director

2.0. Introducció

No sembla que en les primeres passes del camí dels mitjans de comunicació escrits hi hagués gaire preocupació per diferenciar els gèneres periodístics, tanmateix, a causa de la irrupció del capitalisme com a nova estructura econòmica, l'esfera privada de l'economia domèstica esdevé pública (Habermas, 1989) i la recerca de béns de consum produïts lluny del lloc en què hom vivia, exigia la difusió de l'oferta de productes als diversos mercats. Així doncs, els mitjans esdevenen no sols espais d'intercanvi de béns, sinó també d'informació. Al mateix temps, la interacció comercial *internacional* (estem parlant del segle XV) reclama la creació d'institucions governamentals que la regulin i la protegeixin.

Segons Habermas, la premsa europea neix com a resposta d'aquesta necessitat d'informació comercial. És així que des del començament: «the political journals responded to a need on the part of the merchants; on the other hand, the merchants themselves were indispensable to the journals.» (1989: 20)

La transmissió d'aquestes ofertes es feia a través de cartes, cartes privades que esdevenien públiques. L'inici del periodisme l'hem de buscar, doncs, en les cartes personals que oferien béns, que informaven de les condicions de compra-venda, que anunciaven canvis en les lleis reguladores del comerç, etc. D'aquesta manera, les notícies esdevenen també béns de consum a l'abast del millor postor.

En l'aparició de la premsa escrita diària que Habermas (1989: 20) situa en la segona meitat del segle XVII no sembla que els gèneres i els estils periodístics representin cap maldecap.

És a partir del moment que els periòdics esdevenen vehicles de transmissió de determinades ideologies o, fins i tot, vertaders defensors de partits polítics que la ciutadania comença a reclamar imparcialitat en els mitjans (a partir del segle XVIII segons Hart, 1970; citat per Wahl-Jorgensen, 2007: 51). De fet, la diferenciació entre la clàssica dicotomia informació i opinió s'esdevindrà, segons Wahl-Jorgensen, coincidint amb la lenta professionalització del periodisme, que no arribarà fins a les acaballes del

XVIII amb la introducció del nom «periodista» (Leonard, 1986: 14; citat per Wahl-Jorgensen, 2007: 52).

La popularització de la premsa al Regne Unit (*penny press*)¹ va fer abandonar postures partidistes i controvertides dels mitjans per afavorir la inclusió de publicitat que era, de fet, la major font d'ingressos per als propietaris i editors dels diaris. Els altres periòdics (que costaven sis penics) comptaven, a més, amb els ingressos de les subscripcions i el suport econòmic dels partits polítics amb els quals s'identificaven obertament.

La professionalització dels periodistes i la necessitat d'incloure publicitat va anar adobant el camí perquè s'establís la barrera entre informació i opinió que arriba al moment més destacat amb el conegut assaig del periodista, editor i polític Charles P. Scott: «A hundred years»² on apareix la famosa frase: «Comment is free, but facts are sacred», que condicionarà a partir d'aleshores la genologia i l'estilística dels mitjans de comunicació occidentals.

La caracterització dels gèneres periodístics però, no s'esdevindrà fins a la segona meitat del segle XX. Tothom atribueix a Jacques Kayser la primera referència al concepte *gènere periodístic* en la seva obra del 1961³, malgrat que era el resultat d'un lustre de conferències impartides arreu. Tanmateix, sembla que la intenció de Kayser era merament descriptiva i, potser, sociològica (Santamaría, 1991).

Entre nosaltres (alguns consideren que se n'hauria d'ampliar l'abast (Santamaría, 1991)), l'aproximació filològica a la caracterització dels gèneres periodístics es deu a la implantació de l'assignatura *Redacció Periodística* amb l'enunciat afegit de «Els gèneres periodístics» en la Universitat de Navarra el curs 1959-1960. El professor responsable en fou J. L. Martínez Albertos.

La base sobre la qual es construirà l'edifici són els gèneres literaris i donarà lloc a la divisió entre informació (notícies i reportatge objectiu), opinió

¹ Aquestes publicacions es popularitzen a partir de 1930 i rebien aquest nom pel preu de venda. La premsa adreçada a les classes altes tenia un major preu i no es dedicava, com aquesta, a la difusió d'accidents, xafarderies, etc. De fet, *The Sun* arribà a dir que suprimia les notícies sobre l'activitat parlamentària perquè això no interessava als seus lectors (Schudson, 1978).

² Es publicà en la celebració del centenari del *Manchester Guardian* (avui, *the Guardian*) el 1921.

³ *El periódico. Estudios de morfología, de metodología y de prensa comparada*, Ciespal, Quito, 1961.

(editorials, columnes, articles d'opinió) i interpretació (cròniques, reportatges interpretatius, entrevistes), segons la divisió de Martínez Albertos (1974). Aquesta classificació continua sent vàlida per qui la va establir (quaranta anys després!) malgrat les crítiques, les noves aportacions i els diferents plantejaments epistemològics de la teoria del periodisme: «Sin una precisa teoría de los géneros no puede existir un verdadero periodismo»(Martínez Albertos, 2006: 165), *teoria* que relaciona amb la vigència de la màxima d'Scott (quasi cent anys després!, 2006: 182).

Devem la següent classificació dels gèneres periodístics al professor Llorenç Gomis (1989a, 2008)⁴. La seva també està basada en la classificació dels gèneres literaris (de fet, es remunta a la *Poètica* d'Aristòtil). Com en els gèneres literaris, Gomis defensa la variació produïda pel pas del temps i el canvien les necessitats o les demandes dels lectors que els diaris han de cobrir. A diferència de l'anterior classificació, Gomis, seguint la línia francesa⁵ i anglosaxona, construeix la bastida dels gèneres sobre la bipartició d'allò que pertany als fets i allò que s'interpreta com a comentari: «A poc a poc es va veient que la premsa serveix per a dues coses ben diferents: fer saber el que passa i dir què pensa el que escriu.» (1989a: 137)

La teoria de Gomis té una justificació pedagògica: construir un instrument perquè el facin servir els professors de periodisme que ensenyen a escriure i fixar un model de referència per als estudiants. Però no sols això, Gomis considera que l'escriptura periodística és col·lectiva i conseqüentment:

Los géneros facilitan el trabajo en común. Cuanto más se respeten las convenciones propias del género –nacidas de una peculiar relación entre el contenido y la forma– más homogéneo resultará el trabajo de redacción y más confianza depositará el receptor en el mensaje que le llega. (2008: 109)

Allò que més ens interessa de la teoria dels gèneres de Gomis és la seva aproximació pragmàtica (que juntament amb la proximitat de la teoria

⁴ L'obra *Teoria dels gèneres periodístics*, la publicà en català la Generalitat de Catalunya el 1989, però n'hi ha una versió més recent traduïda al castellà i publicada per l'editorial UOCpress a la qual ens referim.

⁵ *La presse* en la seva aparició (1836) ja anuncia que separarà de manera sistemàtica dues seccions: els fets i els comentaris (Gomis, 2008: 102).

periodística a l'evolució de la lingüística representa la vertadera revolució dels gèneres). Ell creu que un text pertany a un gènere perquè ha de complir una funció (2008: 115):

No es, pues, la proporción de información y de opinión que contenga un texto lo determine para clasificarlo, sino la función que cumple, con independencia de los propósitos de quien lo escribió. (2008: 115-116)

I encara més, fixem-nos que (tot i que de manera implícita, és cert) Gomis reconeix la funció del receptor en la interpretació de la finalitat del text periodístic.

De manera simultània comencen a aparèixer noves aproximacions a la teoria dels gèneres, basades com hem dit, en les noves tendències de l'estudi de la llengua. Casasús (1991a, 1991b, 1993, 1995)⁶ recorre a l'aplicació de la nova retòrica (Perelman i Olbrechts Tyteca, 1989) i fa trontollar l'edifici dels gèneres periodístics amb l'afirmació: «Tot el periodisme modern és persuasiu, ja sigui de manera expressa o de manera tàcita.» (1995: 39) I afegeix:

Els gèneres tradicionals del periodisme, que són els gèneres del periodisme modern (no hem d'oblidar que el periodisme és un producte de la modernitat), han entrat, però, en una nova crisi que és el resultat de la seva pròpia evolució i de la irrupció de nous mitjans de comunicació pública. (1995: 39)

A partir dels anys vuitanta es produeix una allau d'obres que replantegen els gèneres periodístics amb noves aportacions o reformulacions de les que ja existien.⁷

El vertader canvi d'orientació de la polèmica es recull l'any 1999 amb l'obra de Chillón, en la qual es reclama l'aplicació de les noves perspectives en l'estudi de la llengua i la literatura (sobretot la pragmaestilística i l'anàlisi del discurs) en l'anàlisi del llenguatge periodístic.

No es que los géneros periodísticos estén desapareciendo, como suele proclamarse con estupefaciente ligereza; más bien, es la teoría periodística de los géneros la que está en crisis desde hace años a

⁶ L'obra publicada el 1991a és compartida amb Núñez Ladevéze.

⁷ Per a una visió general del període es pot consultar el capítol 5 de la magnífica tesi doctoral de Dolors Palau (2008): *Estudi pragmaestilístic de la premsa escrita diària*.

causa, precisamente, de su tozudo carácter prescriptivo y de su precario y reumático aparato conceptual. Su esclerosis puede ser mitigada, en mi opinión, con la ayuda de los conceptos y los métodos de análisis, descripción y explicación que proporcionan la lingüística y la teoría literaria contemporánea. (1999: 427)

Ara bé, aquesta aproximació multidisciplinària ja era reclamada anteriorment i ho seguirà sent amb posterioritat per un seguit d'autors, dels quals, en destaquem uns pocs: Arfuch (1995, 2002), Burguet (1997, 2002, 2004) Martínez Vallvey (1995), Teruel Planas (1997), Sánchez i López Pan (1998), Borrat (2002), Núñez Ladevéze (2002) i Vidal (2002, 2005), entre altres.

Comptat i debatut, la premissa que originà la divisió genèrica en el periodisme sembla avui falsa. La defensa a ultrança de la barrera infranquejable entre informació i opinió només és mantinguda, ara per ara, pels seguidors de la classificació de Martínez Albertos. Ningú no dubta, però, de la necessitat de mantenir una distinció genèrica en el si de la redacció periodística (Chillón, 2014); ara bé, una divisió que tingui en compte no sols el suport dels nous mitjans, sinó també la hibridització dels contextos multimodals i, sobretot, les noves descobertes de la pragmaestilística, l'anàlisi del discurs i l'argumentació lingüística.

2.1. Les cartes al director en la classificació genològica periodística

Gran part dels tractats dels gèneres periodístics no inclouen les cartes al director (Aldunate i Lecaros, 1989; Santibáñez i Infante, 1997; Velásquez, Gutiérrez, Salcedo, Torres i Valderrama, 2005), probablement perquè, com diu Yáñez (2004: 251):

Nos parece un tanto arriesgado considerarlo [la carta al director] un género periodístico, ya que son textos que están escritos por personas ajenas a la actividad profesional de la información, y, por tanto, no están sujetos a las normas estilísticas propias del periodismo.

Hi ha, en canvi, altres obres que les inclouen com a gènere de ple dret. Entre aquestes, és general la classificació en l'apartat de gèneres d'opinió, tant si el plantejament és doble –gèneres informatius i gèneres de comentari - (Gomis, 2008), com si és triple –gèneres informatius,

interpretatius i d'opinió - (Martínez Albertos, 1984; Santamaría, 1994; Gomis, Martínez Albertos, Núñez Ladevéze i Casasús 2002).

Gomis (2008) hi dedica un apartat en el capítol 5 del seu llibre de referència ("Funciones y géneros del periodismo de comentario"), però també un article (1991a). És doncs, el teòric del periodisme català (i espanyol) que més s'hi ha fixat en el fenomen de les cartes al director.

Per a Gomis (1996), les cartes al director són una espècie de participació personal en un diari col·lectiu i una forma poc regulada, però efectiva de participació ciutadana.

Fins a l'arribada dels nous mitjans de comunicació (gràcies al descobriment d'Internet), l'única possibilitat que els ciutadans participaren en la gestió de la informació era a través de les cartes al director. És, de fet, l'únic accés actiu que els mitjans els proporcionaven (van Dijk, 2009). Actualment, la situació és ben distinta. Els lectors poden comentar notícies aparegudes en les versions digitals dels diaris que ho permeten i que altres lectors els ho puguin llegir, o, fins i tot, poden convertir-se en protagonistes o narradors de les notícies que es produeixen al món en temps real (*Twitter, Facebook*, etc.) i compartir-les o discutir-les amb els periodistes d'un mitjà a través d'aquestes xarxes, perquè la transmissió de notícies en temps real que permeten els telèfons mòbils o les tauletes als mateixos mitjans possibiliten el diàleg.

La plataforma de expresión que representa internet ha afectado significativamente a la reciprocidad entre medios y audiencias, tal como la conocíamos tradicionalmente. Esta relación se configura hoy a partir del protagonismo creciente de los usuarios y se convierte en uno de los principales retos del ciberperiodismo, donde la exigencia de la ética se extiende también a otros actores diferentes de los propios profesionales, alcanza al público. (Larrondo, 2008: 244-245)

Les cartes al director (malgrat que es puguin enviar a través de correu electrònic) continuen tenint les mateixes característiques que abans de la introducció d'aquestes tecnologies. Només s'han enriquit dels comentaris que els altres lectors hi poden afegir en aquells mitjans que ho faciliten a través de les versions digitals.

La limitació de l'espai, les normes d'estil, la tria... continuen sota les normes marcades exclusivament pel mitjà. A diferència dels comentaris, les cartes al director no es poden *penjar* directament, han de passar (abans de ser publicades) pel filtre de la redacció del periòdic que les adaptarà a les seves normes de publicació (escurçant-les, posant-hi títols o, fins i tot, canviant-hi mots o estructures).

Segons Gomis (1996) hi ha dos tipus de diaris, aquells que publiquen només les cartes afins a la ideologia de l'empresa i que les utilitzen, sovint, per dir allò que el mateix mitjà no s'atreveria a dir i aquells que publiquen tot tipus de cartes, encara que manifestin una opció ideològica diferent. Els primers són anomenats diaris *ariet* i els segons diaris *ventall*. Els periòdics ariet que només publiquen les cartes que mostren opinions afins, es demostren a si mateixos que van pel bon camí, que l'opció ideològica elegida és la correcta, perquè així ho corroboren els lectors; pel contrari, els mitjans ventall s'autoinstitueixen com a diaris lliures perquè inclouen opinions que poden ser contràries a la línia editorial.

Una nova aportació a aquesta distinció, la del professor Pastor, 2010: 167-168, prefereix anomenar-los *pantà* si acullen opinions diverses dels lectors (ja siguin a favor o en contra de la línia editorial), *xarxa*, si el que promouen és la discussió entre els lectors i *dinamo* per als que publiquen cartes que aporten informació o opinió sobre el mateix diari. Tot i que considerem aquesta formulació interessant, no creiem que sigui pràctica a l'hora de diferenciar diaris, ja que en el nostre corpus hem trobat tot tipus de cartes (d'opinió, de resposta o de diàleg i d'informació) sense notar cap diferència en les publicacions. Considerem, més aviat, que tot depèn dels mitjans que el diari posi a l'abast dels lectors per a la participació. Actualment, tothom pot fer un comentari a l'edició digital del diari (tan sols cal inscriure-s'hi), no sols a les cartes d'altres lectors, sinó també a notícies o a articles d'opinió. I sembla que aquests comentaris no estan subjectes, en principi, a la intervenció del mitjà.⁸

⁸ Només si s'expressen continguts ofenedors seran esborrats pels gestors del mitjà, cosa que també poden demanar els mateixos lectors mitjançant les icones disponibles.

Tot plegat, pareix conduir a l'afirmació que sigui quin sigui el tipus de mitjà, com diu Gomis (1996), els diaris acaben semblant-se als lectors i els lectors s'hi acaben reconeixent.

El gènere, doncs, és útil no sols per als lectors que poden comparar l'opinió d'altres en el mitjà que comparteixen, també permet al diari assabentar-se dels interessos dels seus lectors (Nice, 2007: 132; citat per Hartley, 2009: 316), i quantificar la recepció i repercussió de les notícies atenent a la quantitat de missives que reben dirigides a un periodista o a una publicació en concret (Casasús, 1993); tot i que, el nombre de lectors/autors és en realitat molt baix. La majoria de lectors d'un diari no hi escriuran mai una carta al director, tot i que els resultats d'algunes enquestes entre editors de diaris nord-americans mostren que gairebé la meitat creuen que la secció de les cartes és la més llegida de la premsa i molts malden per ampliar-la (Gomis, 2008).

La raó que mou als lectors a escriure al diari sembla motivada, per una banda, pel lligam que senten amb el periòdic que llegeixen habitualment i frisen per manifestar-hi la seva opinió. Per una altra, hi ha lectors que tenen la necessitat de comunicar que hi ha algun error del tipus que sigui, ortogràfic o gramatical, de dades en una notícia, etc. I, per últim, hi ha qui aporta notícies, informacions de les quals el diari no se n'ha fet ressò (Armañanzas i Díaz, 1996: 164).

Es tracta, per tant, d'un fòrum de participació que afavoreix la democràcia, permet que les classes socials no adscrites al poder puguin expressar les seves preocupacions (van Dijk, 2009; McNair, 2009), alerta els mitjans que els lectors hi exerceixen un control sobre el que es publica i manifesta una manera fluïda de participació en la construcció de la identitat col·lectiva (Rojas Lizana, 2009).

2.2. Els precedents

La història de la premsa és, en realitat, la història de les cartes. Els primers periòdics s'abastien de les notícies a través de les cartes que rebien els impressors dels llocs on es produïen. Des de la situació dels enfrontaments armats fins al dia d'eixida de vaixells de ports internacionals carregats de mercaderia o els preus dels béns en mercats estrangers arribaven als diaris

a través de cartes (Habermas, 1989; Wahl-Jorgensen, 2007). La funció d'aquestes cartes no és la que actualment els reconeixem, perquè amb l'arribada del ferrocarril i el telègraf deixen de tenir-la. La immediatesa o, si més no, la proximitat amb què es podien contar els esdeveniments a través del telègraf era molt major que la que oferia la dependència del correu que, de vegades (a causa de conflictes bèl·lics o inclemències del temps), n'impedia l'arribada.

Les cartes d'informació conformaven els primers diaris nascuts a Catalunya (el 1641 apareix *La Gazeta*⁹ editada per Jaume Romeu (Núñez Luque, 1988)) fins que foren controlats pel poder reial a causa de la difusió que estaven aconseguint. La primera carta que hem trobat amb la finalitat d'exposar una opinió o corregir una errada pertany al *Diario de Barcelona* de l'any 1820 sota l'epígraf: *Notícias particulares de Barcelona*. Es tracta d'una carta adreçada al director («Señor Diarista», en diu) i signada solament amb un lacònic *El Imparcial* que aporta dades contràries a les d'una altra carta (?) signada per un pseudònim no menys explícit: *El Curioso*.¹⁰

Tenim constància de la publicació de cartes en un altre diari molt popular (*El Diluvio*, 1874-1881):

[...] si l'Ateneu [Barcelonès] era la casa dels intel·lectuals que tenia vistes a la Rambla, *El Diluvio* era la Rambla mateixa. Perquè la nota més típica d'aquell diari, sens dubte un dels més originals del món, era que el feia [...] la gent del carrer. El nombre de cartes, notes, solts i articles que rebia diàriament era impressionant, i una bona part d'aquest material, si feia referència a coses del dia, era enviat directament a les caixes, després d'haver-hi passat els ulls el redactor en cap Jaume Claramunt (Hurtado: 1956: 97-98). (Pich, 2003: 102)

La primera que hem trobat en el periòdic *La Vanguardia* amb la mateixa finalitat, data del 2 de febrer del 1881. El nom de la secció era *Remitido* i la

⁹ Molts periòdics de l'època s'anomenen *gasetas* i manlleven el nom del que havien adoptat les publicacions venecianes pel preu que costaven. El control reial de les publicacions (primer de l'Arxiduc Carles i definitivament de Felip V), va fer que se'n reduís el nombre fins arribar a l'única (1806) que es convertirà en una mena de Diari Oficial publicat exclusivament a Madrid. (Núñez Luque, 1988: 246)

¹⁰ Hi podem trobar, segurament, la petjada de *El curioso parlante* (Ramón de Mesonero Ramos) i *El pobrecito hablador* (Mariano José de Larra).

carta té una primera part en la qual l'autor (José Xiró) demana al director que es publiqui la que s'adjunta i una segona per a la pròpia carta. Es tracta, doncs, de dues cartes. El lector s'adreça al Sr. Director de *La Vanguardia* per especificar les condicions del contracte que ha signat amb l'Ajuntament de Barcelona per a la construcció d'una caserna i uns pavellons a la Ciutadella. Té l'estructura típica d'una carta personal (amb data, encapçalament i signatura) que és l'habitual fins ben entrat el segle XX.

Una altra secció del periòdic *Correspondencias particulares de La Vanguardia* (més endavant, *Noticias de Cataluña*)¹¹, mostrava notícies de fora de Barcelona (comarcals o estrangeres) sota la forma de carta, amb encapçalament i signatura, però amb una finalitat distinta de la que hem vist en les anteriors.

El nom de la secció canvia al llarg del temps, després de *Remitidos*, pren el de *Ecos de la opinión* des de 1907 que el 16 de maig de 1936 planteja quina n'és la finalitat:

En esta sección publicaremos todas aquellas notas, tales como quejas, sugerencias, etc... (sic) que nos sean remitidas bajo el aval de una firma cuya autenticidad no nos ofrezca dudas y que, a juicio nuestro, revistan interés general.

Llàstima que la secció desaparegui coincidint amb el final de la Guerra Civil i a partir d'aleshores només trobem cartes d'autoritats franquistes o algunes de personals aparegudes sota l'epígraf *Carta abierta* o *Información pública*. Tot i que no és aquest el lloc per dedicar-nos-hi, volem cridar l'atenció sobre la secció de *Carta abierta* perquè representa un vertader diàleg entre persones que participaven en l'escriptura del diari, les missives s'adreçaven directament al receptor i mostraven dissertacions, errors, puntualitzacions... sobre articles publicats anteriorment. Malgrat que els autors eren professionals de l'escriptura, no deixa d'interessar-nos aquest diàleg entre col·laboradors que, en comptes de produir-se privadament, es feia públic.

La Vanguardia canvia de nom (*La Vanguardia Española*) l'1 de febrer de 1939. La participació del públic desapareix radicalment fins al gener del

¹¹ Potser aquesta secció suggerí el títol de la coneguda obra de Vicens Vives: *Notícia de Catalunya* de 1960.

1962 amb *Cartas a La Vanguardia*, una secció inestable i amb poques col·laboracions (una o dues cada vegada que s'edita). Llorenç Gomis se n'encarrega el 1967 i, pel que es veu, a instàncies del subdirector Horacio Saenz Guerrero la secció esdevé fixa:

No existía entonces una sección regular de cartas, pero se publicaban algunas, principalmente de interés local. Poco a poco las cartas — muchas daban temas para la crónica diaria— fueron ocupando más espacio, asegurando su regularidad y Horacio Sáenz Guerrero quiso un día —él mismo lo ha contado— darle el empaque de una sección fija. (Gomis, 1989b)

El 1976 adopta el nom de *Cartas de los lectores*, que és el que mantindrà fins avui amb una major regularitat i densitat de col·laboracions. El 1977 el diari recupera el seu nom original.

Hem dit que l'estructura de les cartes seguia la de les epístoles privades amb l'encapçalament que incloïa l'adreça i el tancament amb la firma de l'escriptor. Això serà així fins l'any 1988 (abril) en què desapareix la fórmula d'obertura ("Sr. Director") i s'afegeix de manera generalitzada el lloc d'origen de la carta.

Originalment doncs, el gènere coincideix amb la superestructura de les cartes privades, de la qual anirà fugint fins a mostrar-se com un gènere específic com el coneixem en l'actualitat.

2.3. Les cartes al director i les cartes personals

Patrizia Violi (1985) caracteritza el gènere de les cartes en un capítol d'obligada referència en l'obra col·lectiva dirigida per Teun A. Van Dijk. Violi considera que les cartes es diferencien d'altres gèneres per la presència explícita del narrador i el narratori. Ambdós ho poden fer de manera explícita o implícita. El narrador, a través de la signatura i en el tancament «Teu sincerament...», per exemple. El narratori hi apareix en l'encapçalament («Estimada, benvolguda, apreciada», etc.) i al llarg del text amb les referències díctiques (t'esperàvem, et trobarem a faltar...).

També es pot manifestar una referència explícita al temps i l'espai de l'enunciació («estic escrivint ara», «ho llegiràs demà»; «escric al llit», «a la vora de la llar», etc.). La referència al temps i al lloc del destinatari és

doncs, característica de les cartes personals, la qual, segons Goethe, produeix l'efecte de la immediatesa en les novel·les escrites de forma epistolar.

Pel que fa al lector, Violi afirma que només n'hi ha un per a cada carta; no existeix, per tant, cap destinatari ideal, cap lector model. I redueix la funció il·locutiva de la carta al mateix fet d'escriure-la. Cartes d'agraïment, de felicitació, de disculpa en són exemples estereotipats i l'extrem serien aquelles postals ja redactades que només cal signar (generalment de felicitació, però també d'agraïment o de condol).

Finalment, les cartes personals representen una conversació en diferit. Diversos actes poden manifestar-se en una missiva, com en la conversa ordinària i les cartes posseeixen un apartat específic, la postdata, que pot variar tot el sentit anterior de l'escrit; exactament igual com en una conversa real. De la mateixa manera que en la comunicació ordinària, qui rep una carta, es veu obligat a contestar-la.

El resum de la caracterització de Violi ens fa plantejar fins a quin punt les cartes al director són cartes personals?

Al contrari del que considera el professor Pastor (2010: 38): «las cartas al director se sitúan claramente como cartas privadas, pero que se difunden públicamente.» Considerem que les cartes al director són, de fet, un gènere diferent. Pastor basa la seva hipòtesi en el raonament que les cartes són enviades al director del diari perquè les llegeixi i, si ho considera oportú, les faci públiques. Serien, per tant, escrits dirigits al director del periòdic i establirien una relació personal amb ell, una relació que s'hauria de mantenir, per exemple, amb la resposta, cosa que, com sabem, mai no es produirà. Fet i fet, el director ni tan sols llegirà el contingut de la missiva, ja que tot diari té un responsable de la secció que se n'encarrega, no sols de llegir-les, sinó de decidir-ne la publicació.

Seguint Violi, en les cartes al director el destinatari no apareix explícit perquè no existeix, no hi participa (el veurem emergir en aquelles cartes adreçades a personatges públics, amb els quals l'emissor tampoc no vol mantenir una relació epistolar privada, perquè hagués usat aquesta via). Fins i tot, quan una carta respon a una altra apareguda en el mitjà, hom

prefereix referir-se a l'autor en tercera persona i no en segona. Es mostra, això sí, el lector model. Generalment lectors com el que ha decidit convertir-se en escriptor i que comparteix el mateix mitjà d'informació.

Tampoc es desenvolupa la funció il·locutiva de la carta només escrivint-la, perquè, com veurem, les finalitats són diverses i no es poden deduir únicament de la publicació. Extremant l'afirmació podem concloure que no hi ha cap postal comercial prèviament impresa que pugui substituir una carta al director.

Les cartes al director no contenen tampoc el recurs de la postdata, element fonamental que regula el discurs de les missives privades i que no hem trobat en cap de les que conformen el nostre corpus.

En la mateixa línia es mouen altres treballs com el de Magnet i Carnet, 2006: 175):

Contrary to what might be thought, Letters to the Editor do not belong to the epistolary genre. Actually, this correspondence should be considered as deriving from the 'open letter' genre, thus borrowing some of the journalistic polemic features, and not viewed as life writing, characteristic of the epistolary genre.

O el d'Aijón (2006: 356):

Se trata de una forma peculiar de comunicación epistolar, pues aunque nominalmente se dirige a un destinatario concreto, el director del periódico, es necesariamente pública; ello hace, además, que con frecuencia tenga otros destinatarios explícitos, siendo la apelación a aquél un mero pretexto para que la carta se publique en el diario.

També Wahl-Jorgensen (2006: 93):

Editors often conjure up images of the letters section as a forum akin to those flourishing within the bourgeois public sphere; a "forum in which the private people, come together to form a public, read[y] themselves to compel public authority to legitimate itself before public opinion" (Habermas, 1989, p. 27).

Els gèneres no canònics, o primaris (Bakhtin, 1982) que tenen a veure amb la vida diària dels participants com a membres de la comunitat, ja proporcionen un punt d'encontre entre els dominis públics i privats

(invitacions de boda, felicitacions, obituaris, cartes de reclamació, anuncis per paraules, etc.). En general, les cartes al director serien un gènere quotidià relativament formalitzat, tot i que, està mediatitzat per la intervenció de l'editor i les constriccions del mitjà que les publica, la qual cosa ens hauria de fer pensar en un gènere secundari (Bakhtin) diferent de les cartes personals.

Hem de concloure, doncs, que les cartes al director són diferents de les cartes privades. És cert que per fer-se públiques han de passar el filtre de la redacció del periòdic, tanmateix, el director o la redacció no mantindran cap tipus de relació (ni epistolar, ni de cap altra mena) amb l'autor de la carta, trencant així qualsevol possibilitat d'establir una conversació en diferit (en el sentit de les cartes privades). Solament quan es facin públiques, poden rebre resposta en el mateix mitjà dels interlocutors vertaders, els altres lectors.

2.4. Caracterització del gènere

Estructuralment les cartes al director són fàcilment identificables perquè apareixen en la secció que els hi dona nom. Ara bé, cada periòdic n'ha creat una secció diferent: *Cartes i missatges (Ara)*; *Cartes dels lectors (La Vanguardia, El Periódico)*, *Cartes al Director (Diari de Girona, Diari de Tarragona)*, *El lector escriu (El Punt/Avui)*, *Correu (Segre)*.

El mitjà també en condiona l'extensió: 1000 caràcters per a l'*Ara*, 1200 per a *La Vanguardia*. Ambdós coincideixen en l'obligatorietat d'identificar-s'hi; exigeixen nom i cognoms, adreça, telèfon i DNI; tot i que només se'n faran públics el nom i els cognoms (el càrrec, en cas que l'autor el faciliti) i el lloc de procedència.

En els dos casos la secció apareix en l'apartat d'*Opinió* i comparteix espai amb els articles, columnes o firmes.

Cap del diaris no fa referència a l'estil o el to que les cartes han de respectar (insults, mots malsonants, vulgarismes), ni tan sols la llengua en què s'han de remetre (només *El Punt/Avui* diu explícitament que qualsevol escrit que se'ls adreci en una llengua diferent a la catalana, serà rebutjat¹²);

¹² <http://www.elpuntavui.cat/normes-participacio.html>

La Vanguardia les publica en català o en castellà i *l'Ara* només en català, coincidint amb les llengües de publicació dels mitjans.

No trobem cap regularitat pel que fa a la superestructura, únicament i depenent del mitjà, en la disposició del nom de l'autor o l'autora i el lloc d'origen de la carta (en *La Vanguardia* apareix al principi i en *l'Ara*, al final).

Formalment, per tant, aquestes són les característiques que les definirien. Rojas (2009: 84) enumera els elements que sempre estan presents en el gènere, els components bàsics. En primer lloc, *el mitjà* (si és una publicació científicotècnica, si es tracta de revistes femenines, setmanaris nacionals o internacionals; i dins dels diaris, si es tracta de publicacions locals, provincials o nacionals). En general, les publicacions nacionals de prestigi (com *The Times*) donen veu a les elits i gent d'organitzacions que escriuen per *mantenir l'ordre* – fins i tot militars i policies (Wober, 2004: 53)-, en canvi, en les publicacions que podríem considerar més pròximes i menys prestigioses (locals, comarcals) s'hi dóna veu al discurs més característic de les classes mitjanes.

En segon lloc, *el remitent*, una primera persona identificable. L'emissor no evita les marques de subjectivitat perquè el seu text no s'ha de cenyir al *criteri d'objectivitat* que es demana en altres escrits periodístics. En les cartes al director, el remitent fa declaracions que no exigeixen el reforç d'una autoritat; l'única autoritat que li confereix el mitjà (i que es considera suficient) és la de pertànyer a un grup, a una comunitat: la dels lectors del diari (Wahl-Jorgensen, 2001:311). Les cartes ofereixen l'oportunitat que els escriptors no professionals expressen opinions sobre els fets que conformen les notícies diàries. Aquesta és, segons Wahl-Jorgensen, la diferència amb la resta de textos periodístics pel que fa a l'autenticitat i la credibilitat. Tampoc no coincideix amb altres textos, com ara, els acadèmics, on l'emissor traça una distància amb el receptor a causa de la seva autoritat, mentre que en les cartes, el remitent intenta reduir al màxim aquesta distància.

En tercer lloc, Rojas estableix *el receptor* com un altre dels atributs de les cartes al director. Com hem vist més amunt, les cartes no tenen un únic receptor, per una banda, hi ha el director del diari (al qual s'han d'adreçar perquè es publiquin, encara que ni és el receptor, implícit o explícit, ni

tampoc les llegirà), en realitat, l'encarregat o l'encarregada de la secció; d'una altra hi ha, de vegades, receptors explícits (en les cartes de diàleg) i, finalment, els lectors del diari o la comunitat en general.

Tot i que després parlarem de la construcció del receptor (en el capítol 5), volem ara introduir una petita explicació de la situació pragmàtica dels interlocutors en aquest gènere.

Es produeix una interacció primària entre l'autor o l'autora de la carta amb el responsable de la secció, tot i que el remitent no *parla* amb ell, és a dir, l'emissor *creu* que envia la carta al director del mitjà; ens trobem, per tant, amb un primer engany pragmàtic. Es com si, d'amagat, algú llegís una carta adreçada a una altra persona. El responsable de la secció no intervé obertament en la interacció (*overhearer*, Goffman, 1981b)¹³, de fet, no sabem qui és, però n'és el responsable de la versió que es publicarà. El remitent, a diferència de la interacció quotidiana, no rep resposta (els mateixos mitjans n'impedeixen la possibilitat en les seves normes) ni pot tornar a interaccionar, per aclarir algun punt de vista, per exemple.

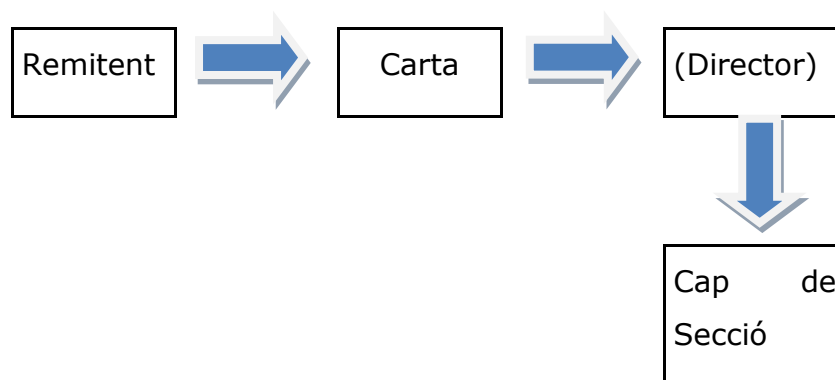

Figura 3. Esquema 1 d'interacció de les cartes al director

A continuació, hi ha una altra interacció secundària en la qual el text modificat arriba al receptor implícit o explícit, però l'autor no és (solament, si volem) el responsable del missatge:

¹³ Desenvoluparem el concepte en el capítol 5.

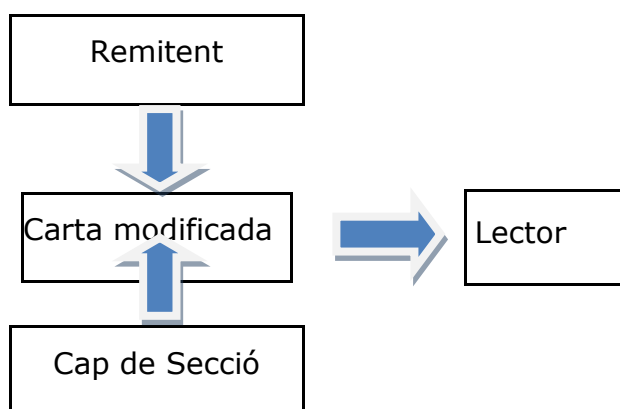

Figura 4. Esquema 2 d'interacció de les cartes al director

En paraules de Young (2011:445):

[...] existing research suggest that letters to the editor are shaped by a unique set of *functional* and *structural-normative* pressures that are felt by both letter writers and editorial staff tasked with choosing and modifying letters for publication.

Circumstància que també es dona en cas que el lector vulgui contestar la carta que acaba de llegir, novament el lector haurà d'iniciar aquest procés complex per arribar al remitent de la primera carta.

En realitat, doncs, la interacció entre remitent/lector és falsa, ja que ha de passar obligatòriament per la lectura i modificació del responsable de la secció de les cartes al director.

No voldríem fer entendre que el mitjà modifica el text original atenent a una determinada censura ideològica (encara que pugui ser-ho), només ens arisquem a afirmar que el mitjà modifica l'original perquè s'ajusti a les normes de redacció del diari i als límits d'extensió; tot i que és el diari el responsable del títol de la carta, per exemple.

De fet, la dificultat d'establir l'autor real de text no sols en el cas de les cartes al director, en realitat, és pròpia de qualsevol producció periodística:

On the production side it is very difficult in many, perhaps in most cases to determine who is the actual writer. As is well understood in studies of journalism (Zhang 1988 and Bell 1991 are only the most accessible sources), most stories go through a highly complex process of writing and re-writing, including primary authors, editors, translators [...] that

makes it very difficult to establish responsibility for the text as it finally appears within the pages of the newspaper. (Scollon, 1998: 212)

El darrer atribut amb què Rojas caracteritza les cartes és *l'enunciació*, en la qual situa els tòpics discursius de les cartes i les seves intencions. La intenció del remitent en escriure una carta és doble, per una banda pretén que la carta capti l'atenció de qui les selecciona i sigui publicada. En paraules de Lambiase, 2005 (citada per Young, 2011: 445):

For writers, the primary function of a letter is to have it published, which means that writers must address and convince two (unknown) audiences who approach the text differently: the editorial staff who can publish only a fraction of letters received daily, and the general public who will receive and evaluate the claims made.

Per altra banda, que la carta influeixi bé en la comunitat de lectors del diari, bé en el mateix diari perquè doni cobertura a un tema o en canvi la posició, bé en l'administració perquè actuï davant d'un fet que es considera irregular. Per a Richardson (2007: 150): «they are designed to convince readers of the acceptability of a point of view and to provoke them into an immediate or future course of action.»

Segons Rojas, aquests elements que hi estan presents sempre es trobaran en un canvi estructural constant perquè les cartes són una entitat que existeix en la seva relació amb la història i aquest context desencadena les característiques que fan que cada carta sigui diferent de qualsevol altra.

En paraules de Bhatia (2004: 23):

The second important aspect of genre theory is that although genres are typically associated with recurring rhetorical contexts, and are identified on the basis of a shared set of communicative purposes with constraints on allowable contributions in the use of lexicogrammatical and discursive forms, they are non static.

Cada escriptor haurà d'usar les seves armes dialèctiques per aconseguir que la carta es publiqui. Wahl-Jorgensen (2002: 73-76) suggereix una sèrie de regles que estableixen els diaris perquè una carta es publiqui: *regla de rellevància* (que el tema sigui objecte de debat públic), *regla d'entreteniment* (el diari prefereix cartes emotives, iròniques), de *brevetat* i *regla d'autoritat* (tant pel que fa a la competència textual com la

representativitat dels autors). Cadascuna d'aquestes regles seran interpretades de maneres diferents pels escriptors de cartes i per això, haurem de concloure que la vertadera caracterització del gènere serà determinada per l'anàlisi pragmaestilística.

Finalment, les cartes al director s'han de considerar com una mena de fòrum obert, però sotmès a les restriccions que marquen les regles dels mitjans en què es publiquen. No es tracta, doncs, d'espais de lliure expressió, temàtica o estilística (a diferència dels missatges a *Facebook*, *Twitter* o, fins i tot, els grafitis i els murals). De tota manera, les cartes al director continuen essent l'únic espai per a l'expressió pública impresa dels escriptors no professionals.

2.5. Els autors

Ens dedicarem àmpliament a l'anàlisi dels escriptors de les cartes a partir de la seva presència en el text en el capítol 4. Tanmateix mostrarem ara qui són els autors prototípics d'aquest gènere atenent a diverses variables, com ara el sexe o la procedència.

La nostra anàlisi de l'autoria se situa en dos punts diferents: per una banda la informació paratextual (signatura) i per una altra, la que es desprèn del mateix text (que és la que estudiem, com ja hem dit, en el capítol 4).

Al llarg de la història de la premsa els autors de les cartes al director han anat canviant no sols en la relació que mantenien amb el mitjà (ja n'hem parlat més amunt), sinó també, i sobretot, en la seva identificació.

En l'inici els mateixos editors o altres escriptors professionals publicaven cartes sota pseudònims (una mena de gènere precursor de l'editorial):

Steele and Addison wrote many letters under the nom de plume of Sir Roger de Coverly, a name that allowed them to both characterize and satirize the opinions of the landed gentry. Writing as de Coverly, they commented on everything from politics and fashion to morality. Other pen names for Spectator letters included Captain Sentry, representing the points of view of the military, Sir Andrew Freeport, writing about commerce, and Will Honeycomb, putting across the townie's perspective (Hart, 1970, apud Wahl-Jorgensen, 2007: 43)

Els diaris també permetien la publicació de cartes anònimes:

The Daily Spectator quickly became popular for its political essays, edited by Joseph Addison and Richard Steele, and with contributions from well-known writers such as Jonathan Swift and Daniel Defoe. (Wahl-Jorgensen, 2007: 43)

A hores d'ara, cap mitjà no permet la publicació de cartes anònimes i els escriptors professionals solen usar altres gèneres (articles d'opinió, generalment) o signen amb el seu nom vertader.

Els estudiosos del gènere (bàsicament de la premsa anglosaxona) coincideixen a diferenciar entre els autors de diaris de tirada nacional (els quals són considerats, en general més prestigiosos), els locals o comarcals i els *tabloides*¹⁴.

Wober (2004: 53) qualifica els escriptors de cartes al director en el diari britànic *The Times* de membres de les elits socials (membres del parlament, directius d'empreses, membres del món educatiu, etc.), mentre que els autors del gènere en els *tabloides* serien individus pertanyents a la classe mitjana. És lògic pensar que els escriptors de les cartes sorgeixen del públic objectiu del mitjà.

En un estudi de la participació del públic en la premsa danesa, Nielsen (2010: 9) considera que hi ha una intervenció insuficient de: «Young adults, retired people, the unemployed, and those with less than average income». D'altres estudis demostren que la majoria d'escriptors de cartes tendeixen a ser vells, ben educats, rics i més conservadors que els lectors de periòdics que no escriuen cartes (Richardson, 2007: 152 i Thornthorn, 1999: 4). Wahl-Jorgensen (2002: 77) encara va més enllà i demostra que els escriptors de cartes al director han de demostrar una competència lingüística que, en general, només és a l'abast de les classes econòmicament privilegiades. Això podria topar amb la idea que la secció és l'únic espai en què els individus que no pertanyen a les classes dominants poden expressar-se més o menys lliurement (van Dijk, 1993, 2003, 2006), tothora que els periòdics elegeixen les cartes atenent no sols els interessos

¹⁴ Els tabloides són definits com 'periòdics de petit format' (DIEC2), tanmateix en anglès es relacionen amb la premsa popular, coneguda comunament com "premsa groga" que no sembla trobar-hi espai en el nostre país. A Espanya tingué una gran repercussió durant el franquisme *El Caso*, que desaparegué l'any 1997.

dels lectors, sinó també a les exigències del mercat¹⁵ (Wahl-Jorgensen, 2002: 73).

No estem en condicions de confirmar aquestes teories en el cas de les cartes que hem analitzat de la premsa catalana. Trobem, això sí, una sèrie de regularitats que semblen demostrar un conjunt més divers pel que fa als autors de cartes d'aquí.

Podem diferenciar de manera clara els autors que parlen com a individus i autors que parlen en nom d'alguna institució, grup social, polític, etc.

En el diari *Ara* només hem trobat dues cartes escrites per persones associades a alguna institució (un exdirector general i el president de la Federació de Farmàcies, FEFAC). D'un total de 114, representa una part molt reduïda.

Pel que fa a *La Vanguardia*, hi ha set cartes de representants de col·lectius o de membres d'alguna institució. D'un total de 181, la proporció continua sent menuda.

En el *Diari de Sabadell*¹⁶, en canvi, 11 cartes de 24 estan signades per representants d'institucions o associacions, gairebé el 50%.

Levante EMV no presenta cap carta d'aquestes característiques, malgrat que només hi hem trobat 11 cartes en català en el mateix període.

Del conjunt del corpus, doncs, només 20 cartes són signades per algun tipus d'*autoritat*, únicament un 6 per cent.

Considerem que cal fer referència al *Diari de Sabadell* per la gran quantitat de cartes d'aquest tipus. De les 11, sis pertanyen a polítics: dos regidors de l'Ajuntament, dues cartes del Director de Relacions Ciutadanes i dues d'un membre d'Entesa per Sabadell). La resta són de diversa procedència: una del president de la patronal CECOT, una altra del president de l'Associació Sabadell Acull Infants Sahrauí, SAIS; encara una altra d'un membre de Solidaris amb el poble Sahrauí; de la presidenta dels sindicats ASAJA i AMFAR i la darrera de la presidenta d'una associació cultural.

¹⁵ Sovint el periòdic incita debats públics en els quals els lectors manifesten idees controvertides sobre temes rellevants apareguts en les notícies.

¹⁶ Hem ampliat el nostre corpus a les cartes del Diari de Sabadell i a les del Levante EMV, per donar una visió més àmplia i així poder comparar el textos per l'abast geogràfic del mitjà.

Es tracta, doncs, d'un diari local en el qual la secció representa l'espai públic de diàleg entre els ciutadans i, en molts casos, dels responsables institucionals. Wahl-Jorgensen ho relata amb la resposta d'un director d'un periòdic local sobre la tria de les cartes per publicar:

Editor: We call our letters to the editor page a community forum...And we encourage people to write letters on just about any topic as it related to [local community]. And so, when someone says, I want to write a letter about Kosovo, I say, you're welcome to do that, but...we don't get a lot of letters to the editor with people dealing with those larger national issues...unless there's some relationship to [local community]. (Wahl-Jorgensen, 2007: 101)

Richardson i Franklin (2003: 184) hi aprofundeixen: «The close relationship between local newspapers and the communities wich buy them becomes particulary evident on these (locals i comarcals) newspapers' letters pages». Els escriptors de cartes al director són un grup reduït d'individus del conjunt de lectors d'un diari, si els comparem amb els que no n'escriuen. La majoria ho fan alguna vegada, d'altres, en canvi, n'escriuen diverses i a diversos mitjans amb l'esperança que algú els les publiqui (Gomis, 1991a: 90). Molts s'hi dediquen amb assiduitat: 42 lectors n'han escrit més d'una d'un total de 330, un 13%. Encara que sembli una xifra petita, no és significativa perquè hi ha una autora que n'escriu 6 en un mes, per exemple. Set autors i autores en publiquen tres i 34, dues. Ho veiem en un gràfic.

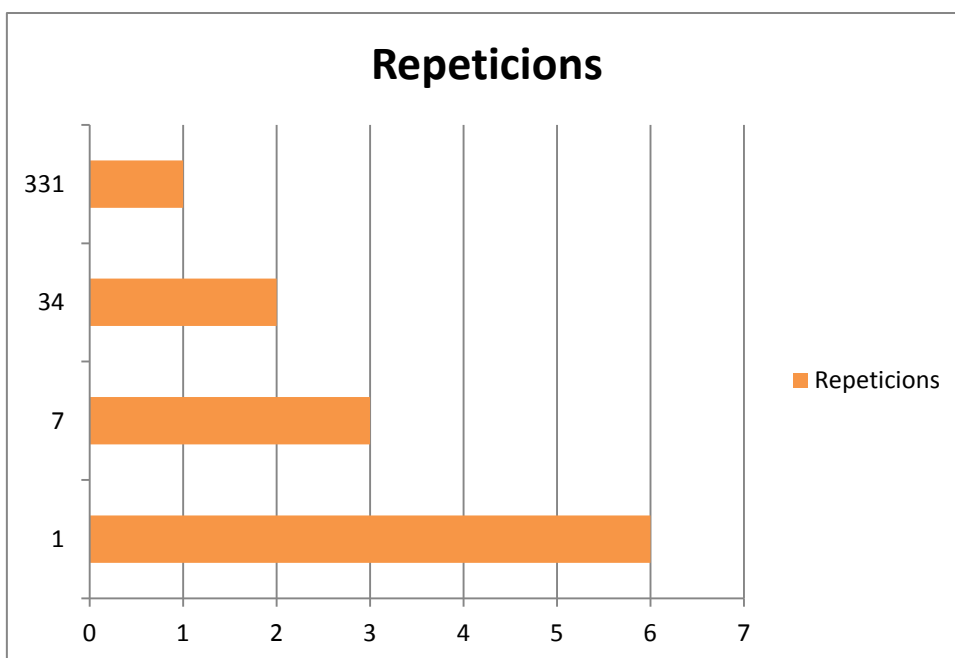

Figura 5. Quantitat d'autors que repeteixen cartes

2.5.1. El sexe

La majoria dels estudis conclouen que principalment els autors de les cartes al director són homes (Pastor, 2010: 123).

Originàriament, les dones no formaven part de l'esfera pública que es manifestava en els mitjans de comunicació. Si apareixien, ho feien en l'ombra de l'anonimat o sota un pseudònim. Només en el transcurs de la Gran Guerra, les dones abandonen els noms falsos i es manifesten sense embuts per fer peticions humanitàries o informar dels llocs on es podien fer donacions. En acabar la Guerra però, tornen a aparèixer els pseudònims per signar les cartes (Wahl-Jorgensen, 2007: 59 i següents).

Els estudis de la intervenció de la dona en els mitjans de comunicació a través de les cartes té un denominador comú: la transmissió de l'activisme feminista¹⁷. En la riba contrària, hi ha el manteniment dels estereotips femenins per justificar la menor presència de les dones en el debat públic: els seus interessos principalment domèstics i el poc temps de què disposen aquelles que han de compartir la feina de mare i mestressa amb la professió que exerceixen (Wahl-Jorgensen, 2007: 221).

¹⁷ Hi ha al respecte una extensa bibliografia, valgui com a mostra únicament la tesi de Linnét Fawcett, 1999: *Writting Themselves into the Text: Letters to Ms., 1993-1998*.

És interessant puntualitzar que Habermas (1989) exclou les dones i els gays dels llocs d'expressió de l'esfera pública burgesa i, més enllà, la puntualització de Nancy Fraser (1990) en considerar aquests grups com a esfera subalterna *contrapública* que es manifesta en mitjans d'expressió paral·lels a l'esfera burgesa:

This history records that members of subordinated social groups—women, workers, peoples of color, and gays and lesbians—have repeatedly found it advantageous to constitute alternative publics. I propose to call these subaltern counterpublics in order to signal that they are parallel discursive arenas where members of subordinated social groups invent and circulate counterdiscourses, which in turn permit them to formulate oppositional interpretations of their identities, interests, and needs. (Nancy Fraser, 1990: 67)

En l'estudi de Nielsen (2010) sobre les cartes aparegudes en la premsa danesa es mostra que el 75% dels escriptors són homes. Podríem relacionar l'escassa participació de les dones amb el manteniment de la visió femenina de la societat que els mitjans volen potenciar en l'elecció de les cartes publicades, com defensa Fontanini (2001: 7).

No hem trobat, en canvi, en la nostra recerca una diferència significativa pel que fa al sexe dels escriptors i les escriptores en les periòdics *Ara* i *La Vanguardia*, ara bé, la balança es decanta a favor dels homes en el *Diari de Sabadell* per fer-se completament dominant en el *Levante*.

L'*Ara* i *La Vanguardia* es mouen pràcticament en el 50% d'intervencions d'homes i dones (57% i 43% per a l'*Ara*; i 50% exacte per a *La Vanguardia*). Pel contrari *Diari de Sabadell* presenta un contundent 71% d'intervencions masculines, un 22,6% de femenines i 6,4% que no podem identificar perquè els noms apareixen siglats. En el *Levante*, només hi ha una carta escrita per una dona (9%), el 82% són d'homes i no podem identificar-ne una (9%). Ho veiem en gràfics:

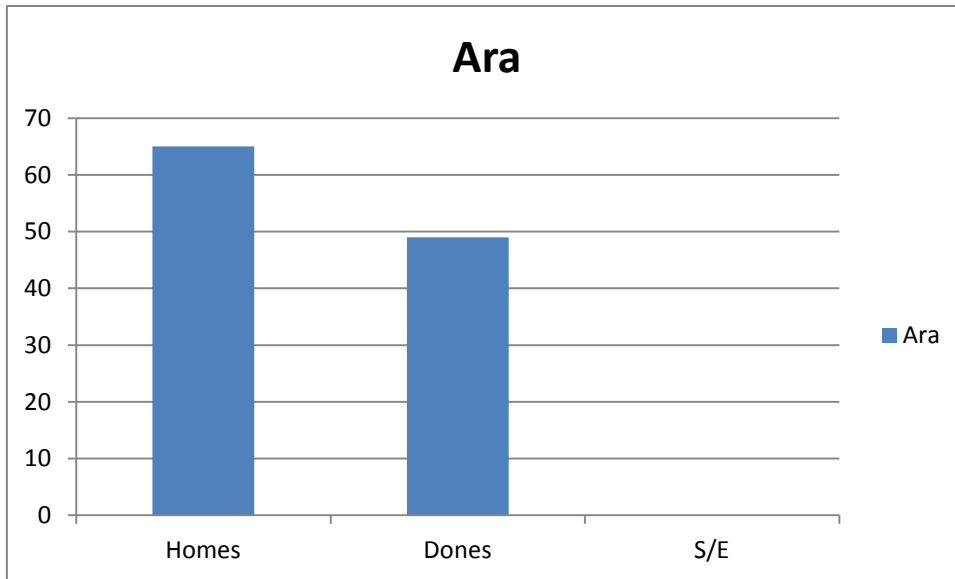

Figura 6. Distribució d'homes i dones. *Ara*

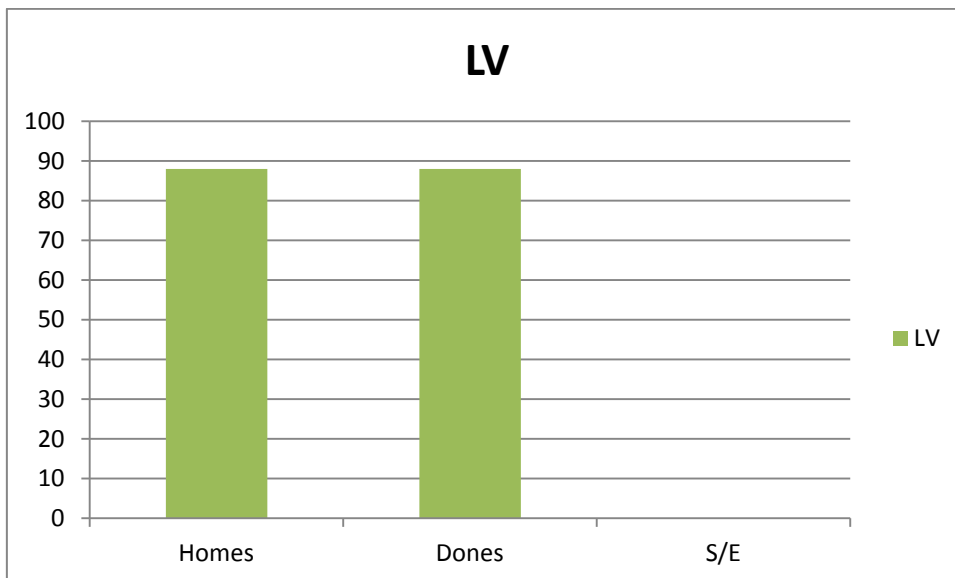

Figura 7. Distribució d'homes i dones. *LV*

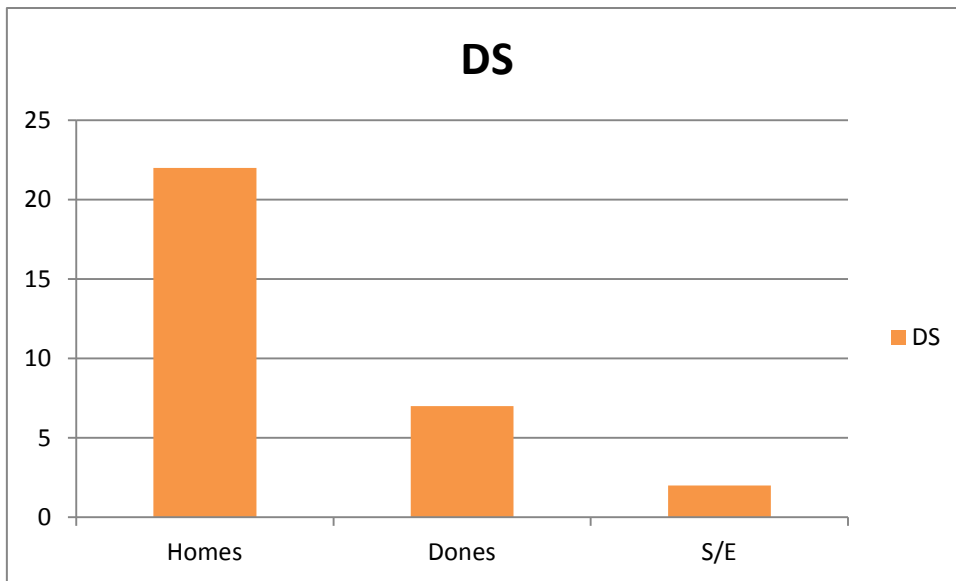

Figura 8. Distribució d'homes i dones. *DS*

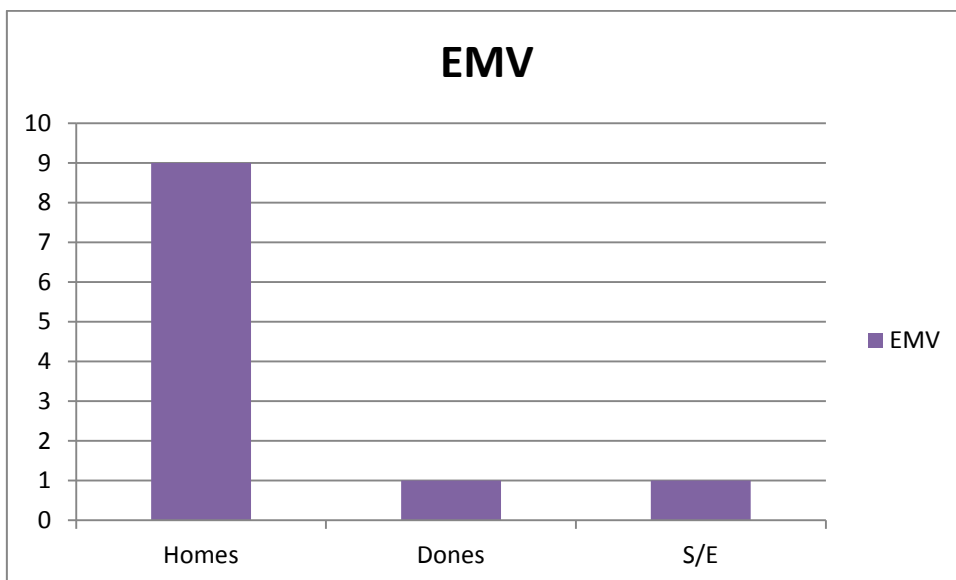

Figura 9. Distribució d'homes i dones. *Levante*

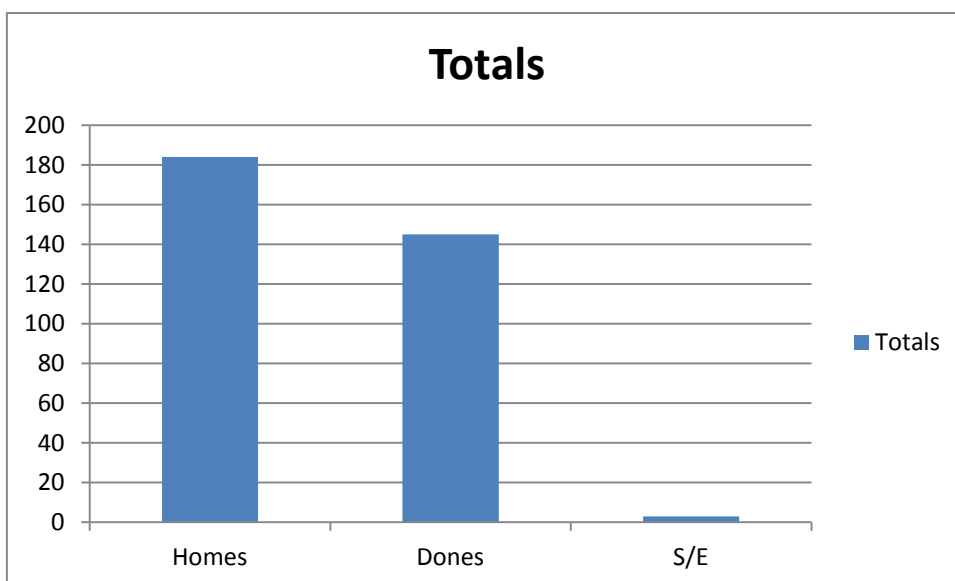

Figura 10. Distribució total d'homes i dones

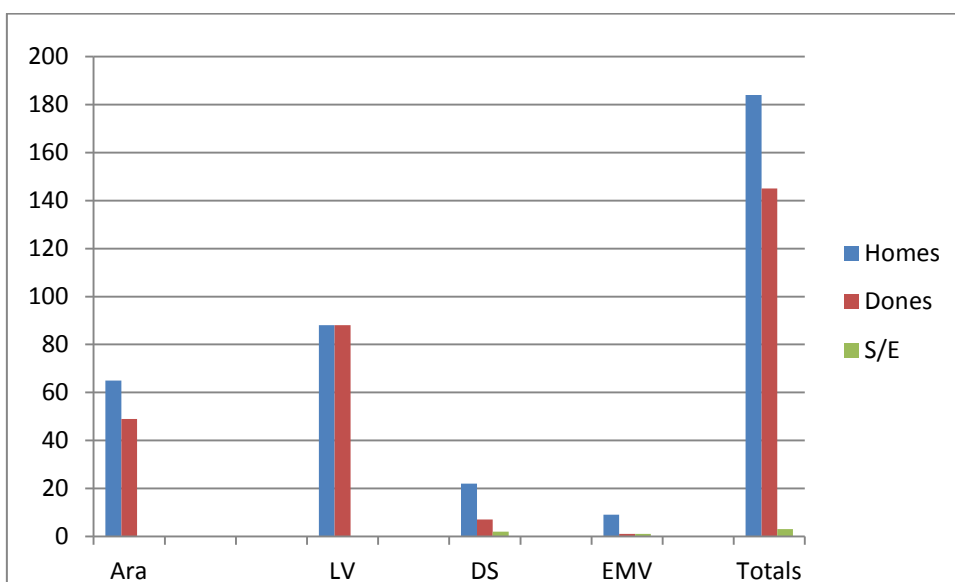

Figura 11. Comparativa per sexes

Hem de concloure, doncs, que els diaris de tirada nacional (*Ara* i *LV*), no existeix una diferència significativa de sexe en les cartes al director publicades; pel contrari, la balança es decanta en favor d'escriptors masculins en els mitjans d'àmbit local o provincial. Hem de tenir en compte que l'estudi es basa en les cartes escrites en català, cosa que afecta a *La Vanguardia*, *Diari de Sabadell* i *Levante*, ja que els tres permeten la publicació de cartes al director també en castellà.

2.5.2. Origen de les cartes

Hem trobat poques referència a l'origen de les cartes en els estudis sobre el gènere, només Nielsen (2010: 10) s'hi refereix en el que dedica a la premsa danesa i afirma que són predominants les cartes provinents de l'àrea metropolitana. És justament la mateixa conclusió a què arribem nosaltres en analitzar el corpus. La majoria de les cartes provenen de Barcelona com veurem en la taula, on no hem inclòs aquelles poblacions de les quals només n'arriba una:

Origen Ara	Nombre Ara	Origen LV	Nombre LV
Badalona	3	Alella	2
Barcelona	40	Barcelona	77
Bescanó	2	Castellolí	3
Cabrera de Mar	2	El Masnou	2
Castelldefels	2	Girona	6
El Masnou	2	Granollers	3
Figueres	2	Igualada	7
Girona	3	Matadepera	3
Mataró	2	Mataró	2
Premià de Dalt	2	Pineda de Mar	2
Sabadell	2	Premià de Mar	3
Santa Coloma de Farners	2	Sabadell	3
Santa Maria de Palautordera	2	Sant Boi de Llobregat	2
Sitges	2	Sant Cugat del Vallès	4
Terrassa	2	Subirats	2

		Terrassa	2
		Vic	2

Taula 1. Origen de les cartes en els diaris *Ara* i *LV*

No hem considerat pertinent la inclusió de l'origen de les cartes del *Diari de Sabadell*, ni del *Levante* perquè el gruix del corpus prové de Sabadell i de València respectivament.

Comparativament, trobem una major quantitat (12,7 punts percentuals) de cartes escrites a Barcelona en el diari *La Vanguardia*. De tota manera, són autors de la ciutat i de l'àrea metropolitana en els dos casos. Val a dir que, com hem assenyalat més amunt, hi ha força autors i autores prolífics i per això ciutats, que per concentració de població, no haurien de destacar en un còmput urbà, presenten tantes cartes com una gran ciutat. Ens referim per exemple a Santa Maria de Palautordera, un municipi d'uns 10.000 habitants que envia dues cartes a l'*Ara*, tantes com Sabadell o Terrassa, ja que allà hi ha una persona que s'hi dedica.

Podem veure'n els percentatges en les imatges següents (fig. 12 i 13):

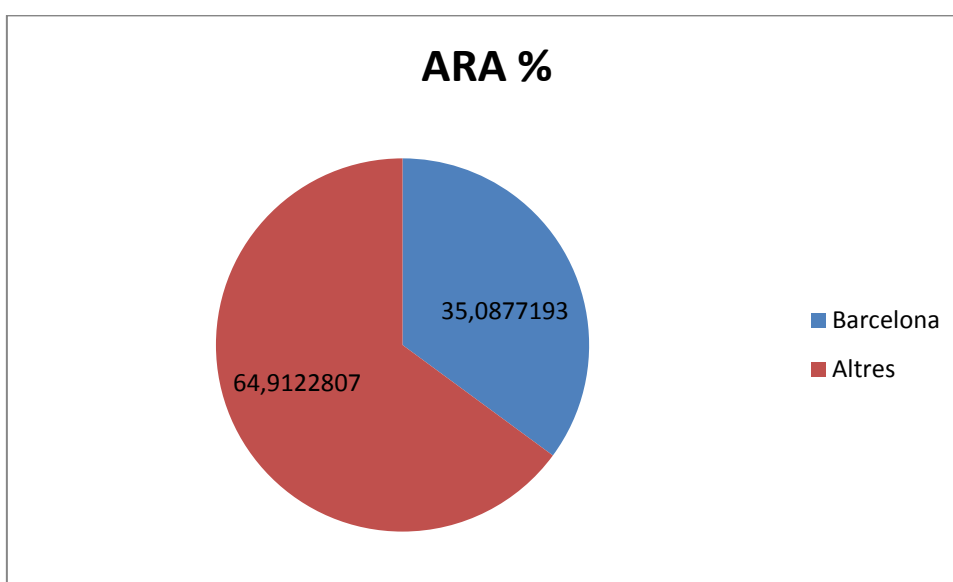

Figura 12. Percentatge de cartes de Barcelona. Diari *Ara*

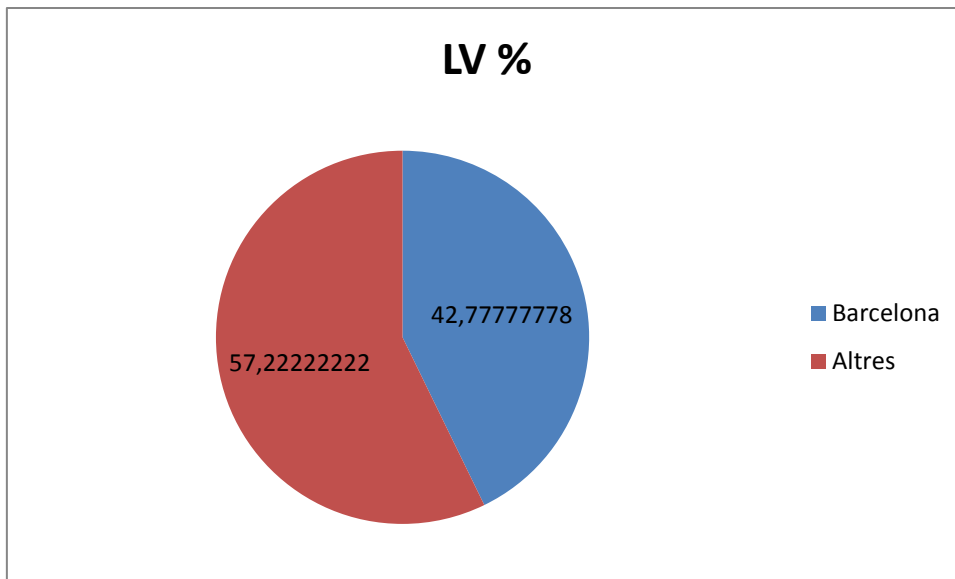

Figura 13. Percentatges de cartes de Barcelona. Diari *La Vanguardia*

En els mapes següents podem observar com les cartes de l'*Ara* amb més d'una recurrència se situen al voltant de Barcelona i, en canvi, les de *La Vanguardia*, tenen un abast major (fig. 14 i 15).

Aquesta diferència sembla reduir-se si considerem l'origen de totes les cartes d'un i l'altre diari (fig. 16 i 17) situades als Països Catalans, però, en ubicar-nos en un abast mundial, *La Vanguardia* rep almenys una carta des d'Oslo, Beirut i Filadèlfia; mentre que l'*Ara*, només en rep una de París.

Les dades semblen confirmar una major implantació del diari del grup Godó en la ciutat de Barcelona i com a mitjà català de referència internacional, mentre que l'*Ara* té un abast més reduït en la ciutat. Hem de considerar que ambdós diaris no són comparables ni en trajectòria històrica¹⁸ ni en difusió.¹⁹

¹⁸ *LV* neix l'any 1881 i *Ara* apareix l'any 2010.

¹⁹ *La Vanguardia* edità el 2011 227.764 exemplars diaris i *Ara* en el mateix any, 27.190. Dades de l'Ajuntament de Barcelona, <http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/anuari/cap06/C0613010.htm> [Consulta: 6 d'abril de 2015]

El gènere periodístic cartes al director i el seu aprofitament en l'educació discursiva

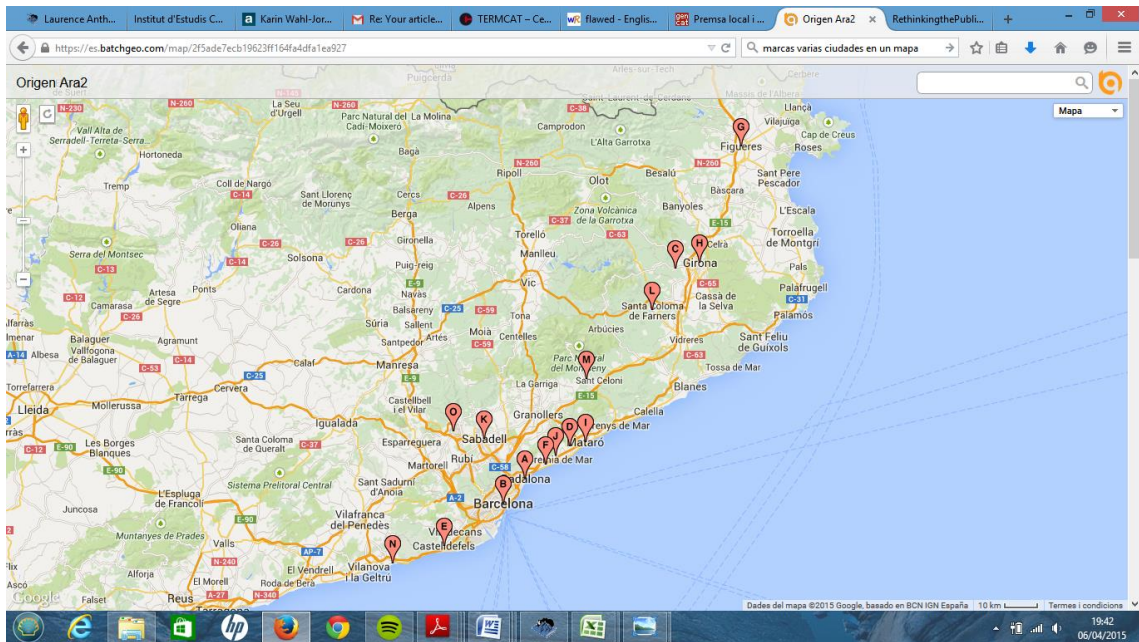

Figura 14. Origen de les cartes recurrents de l'Ara

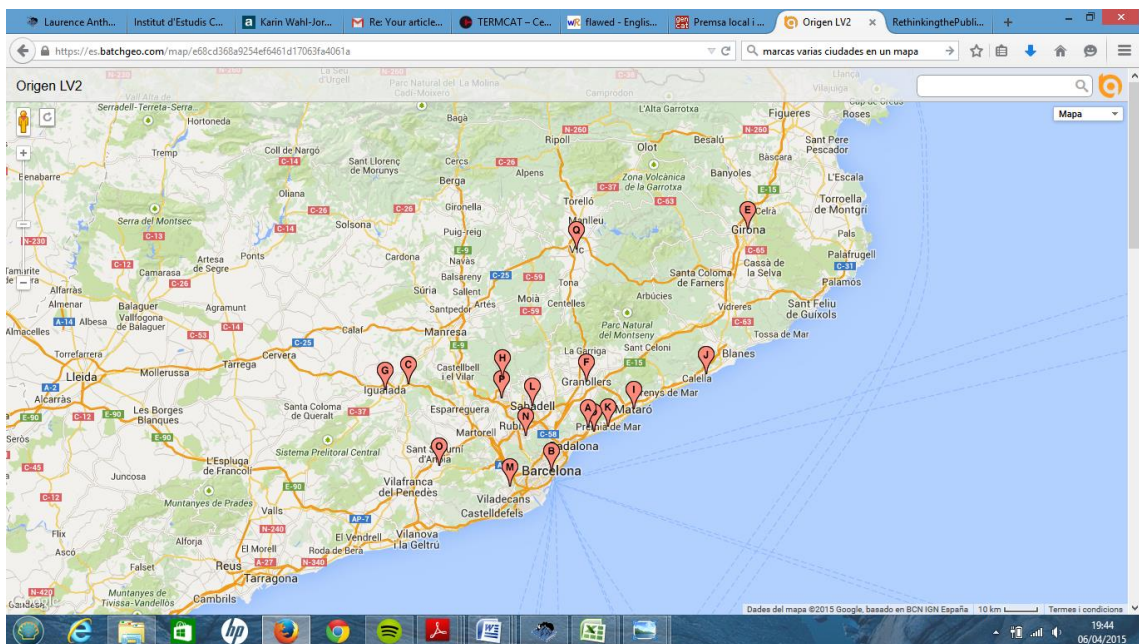

Figura 15. Origen de les cartes recurrents de La Vanguardia

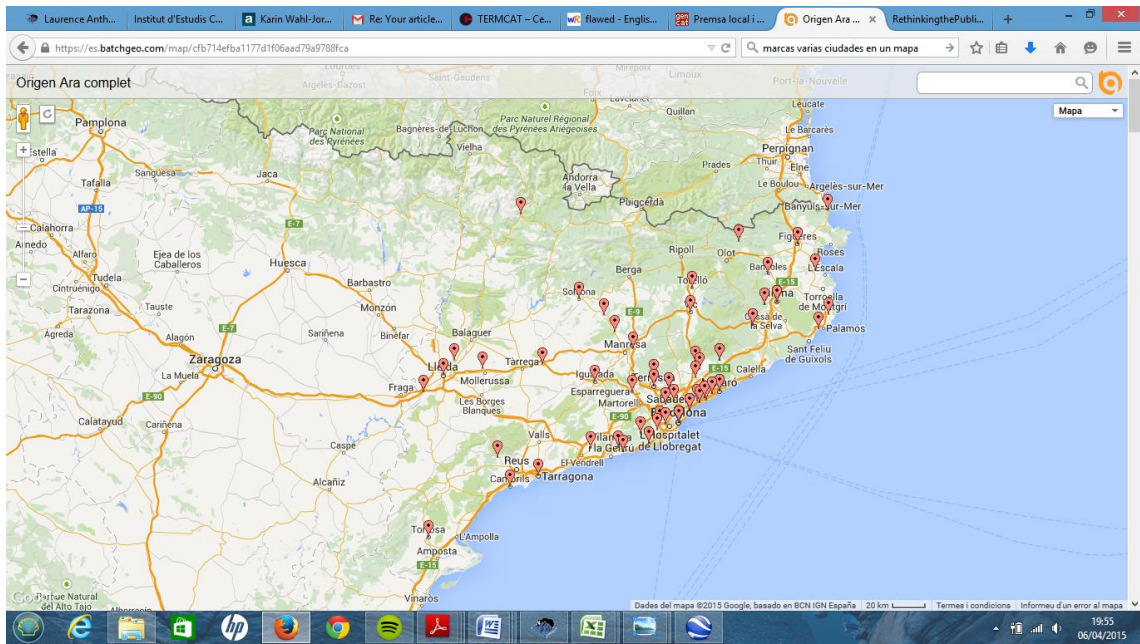

Figura 16. Origen de totes les cartes. Diari *Ara*

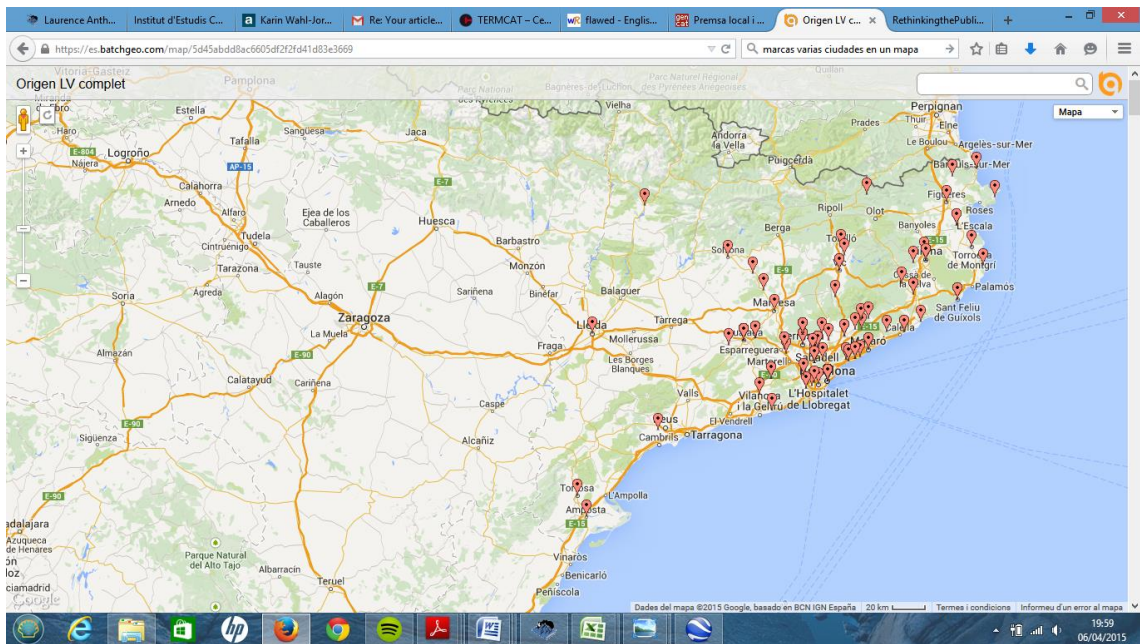

Figura 17. Origen de totes les cartes. Diari *La Vanguardia*

2.6. Els temes

Gomis (1991a: 90) classificava les cartes al director en quatre grups: les que rectifiquen o aporten més informació d'una notícia apareguda en un diari, les que donen notícies que el lector coneix i no hi han aparegut, aquelles en què els lectors aprofiten per crear una mena de fòrum per discutir o contrastar opinions amb altres lectors o redactors i aquelles que el lector emprava per dir-hi la seva, aportar l'opinió sobre fets que es produeixen i davant dels quals l'autor necessita manifestar-se.

En el mateix opuscle, Gomis reconeix que el gènere té una sèrie de regles o regularitats (1991a: 92-93): la primera, que el lector no sol parlar de les notícies aparegudes en la primera plana; la segona, que l'autor usa el gènere per denunciar errades en el diari; la tercera, que l'escriptor de cartes ofereix al mitjà experiències personals i la quarta que la secció forma una tertúlia en la qual els lectors comparteixen opinions, punts de vista, etc.

Les darreres investigacions sobre el gènere mostren, en canvi, que les cartes no són pròpiament la manifestació lliure dels lectors: "letters do not *accurately*²⁰ reflect public opinion" (Nielsen, 2010: 6), bé perquè no es publiquen totes les que arriben diàriament als mitjans, bé perquè sabem que els mitjans manipulen els originals en base a unes determinades normes d'estil que no poden ser innocents. De fet, ja hem assenyalat més amunt que les cartes són el producte col·laboratiu dels lectors i els responsables de l'edició (Young, 2011). Tanmateix, la secció continua considerant-se el lloc on els escriptors no professionals participen en un fòrum públic que potencia el debat sobre l'actualitat en una clara manifestació democràtica (Young, 2011: 445). Però, de què parlen els lectors? Quins són els temes que els interessen? Són els lectors que enceten els debats en els periòdics?

Segons Wahl-Jorgensen (2002) les regles que fan servir els diaris per publicar les cartes determinen els temes que el mitjà vol potenciar:

The criteria identified here are also rules in the sense that they *rule* the public discourse: they determine what kind of debate occurs on the

²⁰ La cursiva és de l'original.

letters pages. By constructing the public of letters to the editor through their "cultural mediation" (Cottle, 2000, p. 443), they determine whose voices and concerns are systematically privileged, and whose never stand a chance of being heard. (2002: 70)

En el mateix sentit Thornton (1999) ja havia anunciat que els debats en la secció sobre nous temes no són oberts pels lectors:

As a result, Foster argues such negative letters can't accurately measure public opinion. In keeping with that argument, James Cockrum asserts that letters nearly always react to stories covered but rarely initiate discussion of new issues; this adds to the unreliability of letters as a measure of public opinion. That unreliability is also explored by David L. Grey and Trevor Brown, who argue that published letters in presidential elections are more likely measures of the gatekeepers' politics rather than the views of the electorate. (1999: 4)

Hauríem de concloure, doncs, que les cartes publicades en els diaris obeeixen a la selecció que en fan els editors i, conseqüentment, tracten els temes que el mitjà considera pertinents.

D'altra banda, ja havíem fet referència a la diferenciació en la temàtica que incentiven els mateixos mitjans depenent del seu abast. Tant Rojas (2007) com Wahl-Jorgensen (2006) havien classificat els temes del periòdics de tirada nacional i els locals o regionals. En aquest sentit, sembla que els locals i regionals prefereixen dedicar-se a temes relacionats amb la convivència (civisme, problemes urbans, actuacions concretes, etc.); mentre que els de tirada nacional s'abocarien més a parlar de qüestions de política o de temes més generals.²¹

Aquesta és precisament la conclusió a què hem arribat en analitzar el nostre corpus. En el *Diari de Sabadell* la majoria de les cartes parlen de temes locals (infraestructures, recollida de deixalles o impostos), tot creant així un fòrum de servei públic, en el qual el ciutadà es queixa i, normalment, el responsable municipal hi contesta. Vegem-ne un exemple, primer de la queixa [19s] i després de la resposta del regidor responsable [24s]:

[19s] L'Associació Cultural Vidalba és una entitat que porta a terme les seves activitats a l'emparedat del Centre de Formació d'Adults de Can Rull,

²¹ Ja ens hi hem referit al tema en el punt dedicat als autors de cartes (v. 2.5.).

de Sabadell. Al llarg de gairebé 20 anys ha dut a terme activitats destinades a alumnes i exalumnes del centre i a la població del barri de Can Rull en general. El seu àmbit d'actuació abraça des de puntes al coixí fins a cos en moviment, passant per manualitats, pintura, relaxació i un llarg etcètera.

Per tal de poder desenvolupar aquestes activitats, l'Associació ha comptat des dels seus inicis amb la col·laboració de l'Ajuntament en el sentit de la cessió d'espais del centre Cívic de Can Rull sense el pagament de cap taxa per al seu ús, tal com determinava l'article 5 de l'ordenança municipal 3.14 "Taxa per la utilització d'equipaments culturals, cívics i educatius municipals".

Com tots sabem, les coses van mal dades, i ara es tracta de buscar diners fins i tot a sota les pedres. L'Ajuntament de Sabadell no és menys, i de quina manera pot aconseguir eixugar el seu dèficit? Doncs modificant la citada ordenança i cobrant una taxa d'ús a totes aquelles entitats sense ànim de lucre que ocupen espais municipals. La notícia no hauria de sorprendre a ningú; quan es tracta de diners totes les argücies són bones, però fer recaure aquest pes sobre entitats que han treballat durant anys a i per a la ciutat és una maniobra que només pot portar a la desaparició de la dinàmica i la participació ciutadana que garanteixen aquestes entitats, les quals han funcionat i funcionen gràcies a la tasca de moltes persones que, de manera desinteressada, activen la vida cultural i social de la ciutat. L'Ajuntament no es pot permetre el luxe de deixar empobrir la dinàmica cultural de la ciutat i ha de valorar si tot el potencial i el moviment que donen aquestes entitats es pot deixar perdre.

[24s] En resposta a la carta publicada en aquest diari, el dijous 24 de novembre, de la presidenta de l'Associació Cultural Vidalba, sobre la modificació de l'ordenança per la utilització d'equipaments culturals, cívics i educatius municipals, voldria aclarir algunes de les qüestions que s'hi esmenten.

En primer lloc, vull reconèixer la feina que duu a terme, des de fa molts anys, aquesta entitat per als seus associats i, per tant, per a la ciutat en general.

En segon lloc, em permeto d'aclarir que l'ordenança per la utilització dels equipaments culturals, cívics i educatius municipals existeix des de fa molts anys. Fins aquest any 2011 les entitats sense ànim de lucre de

la ciutat, independentment que l'activitat fos gratuïta o no, estaven exemptes del pagament de la taxa. La modificació de la taxa a la qual la presidenta fa referència distingeix entre activitats de pagament i les que són obertes i gratuïtes. Quan l'usuari no paga cap tipus de quota per les activitats, l'ús dels espais continuarà sent gratuït. Quan es planteja que l'entitat hagi de liquidar part d'aquesta taxa? Quan en les activitats que es realitzin hi hagi intercanvi econòmic (pagament de quotes, d'entrades...). En aquests casos l'entitat tindrà una bonificació del 50% de la taxa i no del 100%. També s'ha recollit la possibilitat que les activitats que per raons d'espai o de tipologia no puguin tenir més de 10 usuaris tinguin una bonificació del 75% de la taxa.

Treballem perquè en aquests moments, quan és imprescindible assegurar els serveis bàsics de primera necessitat, la resta de serveis no en surtin del tot perjudicats i es puguin continuar donant amb un petit esforç dels ciutadans que se'n beneficien directament, i així poder continuar oferint el servei amb les mateixes condicions i amb el màxim de garanties.

Pel que fa a *La Vanguardia* i *l'Ara*, no tenim tan clar l'abast dels mitjans. Per una banda, es tracta, naturalment, de diaris de tirada nacional (*l'Ara*²², als Països Catalans i *La Vanguardia* a tot Espanya), però també actuen com a diaris locals en la ciutat de Barcelona, que no en publica cap d'aquestes característiques des de fa anys.

Ens trobarem, doncs, amb cartes que responen a temes d'abast general (política, sanitat, ensenyament...) al costat d'altres que relaten o denuncien fets quotidians de l'activitat metropolitana (transport, normatives urbanes, sorolls, incivisme...).

Wahl-Jorgensen (2002) en parlar de la regla de rellevància que han de complir les cartes per ser publicades en un mitjà, conclou que rarament es publiquen aquells escrits que no tenen a veure amb l'actualitat, ja que els editors prefereixen les cartes que parlen de l'actualitat apareguda en els diaris, sovint de les notícies de la primera pàgina:

²² *Ara* va començar a publicar una edició per a Balears, *Ara Balears* el 20 de novembre de 2011 i començà a distribuir-se al País Valencià el 2012. Actualment, en el País Valencià només circula en paper l'edició de cap de setmana.

Topics must have earned a legitimate place in the public debate by virtue of newsworthy events or actions by institutions or other sources of authority, which means that regular citizens' attempts at introducing their own topics to the agenda will almost invariably fail. Studies indicate that most letters reflect the issues of the front page and editorials, and some editors even institute a practice of *only* using letters that refer to op-ed page content (cf. Pritchard and Berkowitz, 1979; Romanow et al., 1981). (2002: 73)

Efectivament, moltes de les cartes que hem estudiat es refereixen a les portades del periòdics o a notícies destacades. A continuació ho il·lustrem amb la coincidència d'algunes portades del mes i la identificació de les cartes que se'n fan ressò:

Sobre la gestió de la crisi a Grècia i Itàlia i els canvis en els governs respectius : «Papandreu sotmetrà a referèndum el pla anticrisi de la UE» (*Ara*, 1 de novembre), «Eurodrama» (*La Vanguardia*, 2 de novembre), «Papandreu cau i l'FMI vigilarà l'ajust d'Itàlia» (*Ara*, 5 de novembre), «5 motius per creure encara en Europa» (*Ara*, 6 de novembre), «Grècia pacta un govern d'unitat sense Papandreu» (*La Vanguardia*, 7 de novembre), «Berlusconi allarga més l'agonia» (*La Vanguardia*, 8 de novembre), «Berlusconi vençut» (*Ara*, 9 de novembre) «Berlusconi dimiteix i deixa pas a Monti» (*La Vanguardia*, 13 de novembre) i «Berlusconi se'n va per la porta del darrere» (*Ara*, 13 de novembre): [5a], [47a], [73a], [79a], [84a], [14v], [18v], [82v], [84v], [81v], [89v], [126v], [134v], [17s] i [18s].

Sobre el debat electoral que s'emeté per televisió el 7 de novembre de 2011 entre els candidats dels partits majoritaris a Espanya, PP i PSOE: «Tot queda igual», (*Ara*, 8 de novembre), «Duel de Rajoy i Rubalcaba» (*La Vanguardia*, 7 de novembre) i «Rajoy s'aferma» (*La Vanguardia*, 8 de novembre): [36a], [50a], [61a], [62a], [49v], [51v], [85v], [95v] i [138v] .

Sobre la vaga de metges contra les retallades en sanitat: «Els metges convoquen dos dies de vaga la setmana que ve» (*Ara*, 8 de novembre) i «Primera vaga contra les retallades» (*Ara*, 15 de novembre) i «La vaga de metges es queda a mig gas» (*La Vanguardia*, 16 de novembre): [38a], [68a], [71v], [90v], [101v] i [111v] [47a] i [81v].

Sobre els resultats de les eleccions generals del 20 de novembre: «Espanya absoluta, Catalunya amb veu pròpia» (*Ara*, 21 de novembre) i «Rajoy per KO» (*La Vanguardia*, 21 de novembre): [18a], [43a], [56a], [106a], [109v], [122v], [124v], [125v], [136v] i [164v].

«Mas retalla més» (*Ara*, 23 de novembre), «Mas activa la segona fase dels ajustaments» (*La Vanguardia*, 23 de novembre): [99a], [100a], [105a], [111a], [136v], [139v], [141v], [142v], [144v], [145v], [146v], [147v], [148v], [162v], [164v] i [165v].

Creiem que queda suficientment demostrada la coincidència del contingut de les portades dels diaris i el tema de les cartes al director amb tots els exemples anteriors.

Caldria, encara, que ens situàrem històricament en el corpus que estudiem per justificar alguns dels temes recurrents. Les cartes foren publicades entre l'1 i el 30 de novembre del 2011.

Per una banda, hi ha tot un allau de cartes relacionades amb el tema de les *retallades* (la reducció de la despesa en els serveis públics arran de la crisi econòmica que s'encetà el 2008), que se centren en la sanitat, l'ensenyament, el funcionariat, la televisió, etc.

Per una altra, la celebració de la festivitat de Tots Sants (l'1 de novembre) coneguda popularment com *La Castanyada*, que condiona l'aparició d'algunes cartes que parlen de cementiris, familiars desapareguts, però, sobretot, de la celebració del *Halloween*.

I, finalment, pel que fa a la major recurrència, els temes d'interès atemporal com l'ús social de la llengua, les noves tecnologies, l'ecologia, el futur de Catalunya i, evidentment, aquells que ja hem comentat que mantenen obert el fòrum d'intervenció pública en què els ciutadans es queixen del transport, el trànsit o la manca de civisme. Ho veiem a continuació en la gràfica quantitativa:

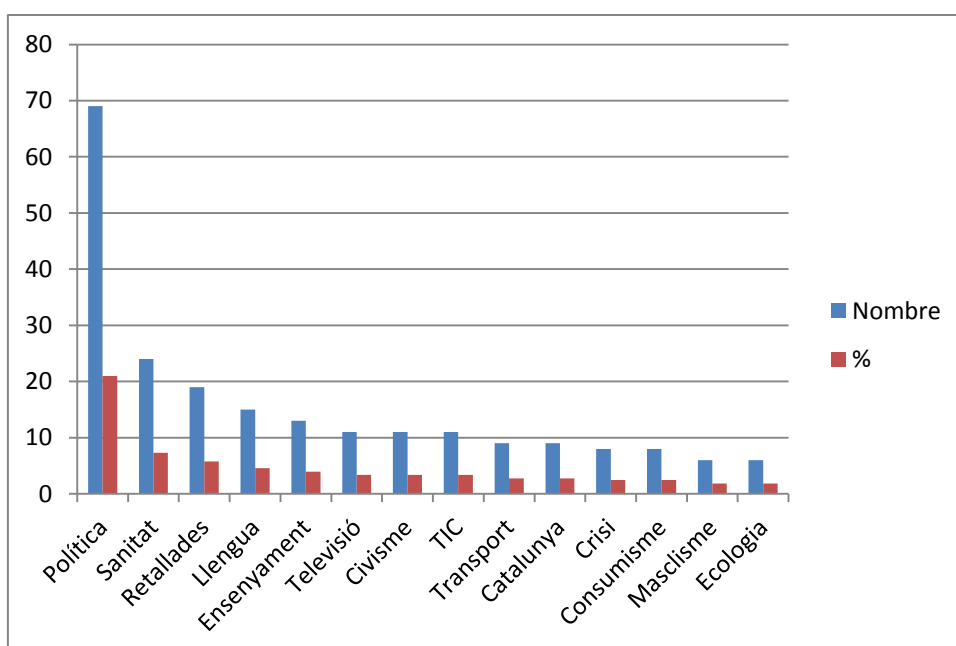

Figura 18. Temes més recurrents en nombre i percentatges

2.7. L'actitud

El concepte d'actitud està relacionat amb allò que es coneix com *actituds socials* en psicologia (Pastor, 2010: 183). Mostra, segons Pastor, el component afectiu de forma verbal:

La tesis proporcionará la opinión del redactor de la carta respecto al tema principal –o respecto al tema incitador y al tema estructurador²³ en aquella cartas en las que sea necesaria esta división- y la actitud, su relación afectiva. (2010: 183-184)

En aquest apartat volem mostrar com els autors de les cartes es posicionen a favor o en contra dels temes a què es refereixen. Com ho expressa Buceta, 1992: 101 (apud Pastor, 2010: 184):

El componente afectivo, definido como el sentimiento en favor o en contra de un determinado objeto social, es lo más característico de las actitudes sociales. La valoración es un elemento primordial en las actitudes, lo que significa que no hay actitud sin la valoración en favor o en contra.

²³ Per a la identificació d'aquests conceptes: Pastor, 2010: 182.

Wahl-Jorgensen (2006: 7) relaciona aquesta actitud amb la teoria de la democràcia deliberativa²⁴, segons la qual, el lector no sols vol estar informat del que passa al món, sinó que necessita prendre-hi una postura:

Deliberative democrats believe that it is not enough for citizens to stay informed about events to keep up with politics. They must participate in discussions themselves, because only in this way can they weigh their concerns against those of others and make truly justified decisions.

Pel que fa a la nostra recerca, la majoria de les cartes es manifesten en contra dels tòpics que tracten. És normal que els lectors vulguin manifestar la seva opinió contrària a les notícies que han llegit al diari, als fets que es produeixen en la realitat. Pel contrari, les cartes que mostren una posició favorable a allò que relaten solen ser cartes d'agraïment o de coincidència amb l'opinió d'algun dels redactors del diari.

Trobem, si fa no fa, una coincidència en el nombre de cartes de desgrat i de grat en tres dels mitjans analitzats, pel contrari, en les cartes aparegudes en el diari *Levante* totes es cartes es manifesten en contra dels tòpics: contra la política del Partit Popular, contra la gestió de la crisi de les caixes valencianes (CAM i Bancaixa), contra l'ús públic del català al País Valencià, etc.

Ho veiem a continuació en dues gràfiques, la primera (fig. 19) en què es detallen el nombre de cartes que mostren una opinió favorable o desfavorable amb els tòpics en cada mitjà i la segona (fig. 20) on es quantifiquen els resultats totals amb els percentatges.

²⁴ Habermas, 1993; Cohen, 1997.

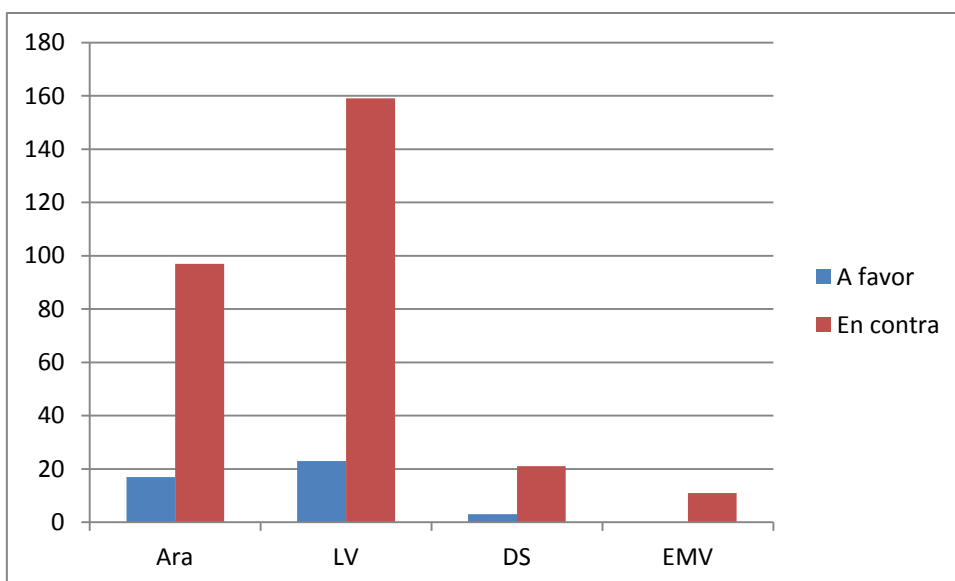

Figura 19. Opinions favorables i desfavorables per mitjans

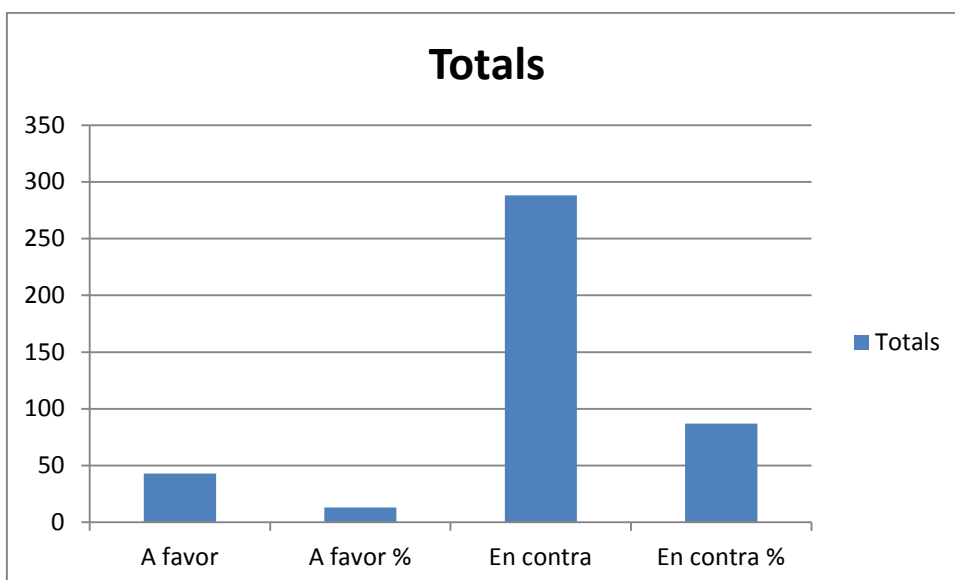

Figura 20. Quantificació total i percentatges

2.8. El propòsit o la intenció

Si fem una petita retrospectiva, direm que a partir de la descoberta d'Austin (1962) d'enunciats realitzatius amb els quals el parlant actua, no sols físicament en enunciar mots, sinó també dient verbs que representen una acció, va canviar radicalment l'anàlisi de la comunicació lingüística i malgrat la dificultat d'adaptar la seva teoria dels actes de parla a la comunicació ordinària, apareix tot un corrent al voltant de la consideració de l'acció verbal com a acció social, sense tenir en compte la distinció primària entre

actes de parla performatius i no performatius²⁵: Hymes (1972), Halliday (1979a), Searle (1995), Vigotsky (1995), van Dijk (1996) o Habermas (2003) coincideixen a considerar que els missatges s'emeten per a desenvolupar determinades accions en uns contextos socials concrets:

In these examples it seems clear that to utter the sentence (in, of course, the appropriate circumstances) is not to describe my doing of what I should be said in so uttering to be doing or to state that I am doing it: it is to do it. (Austin, 1962: 6)

Tot discurs té, en el fons, un propòsit, una intenció que condiciona les opcions estilístiques o de registre d'acord amb el gènere en què es produeixen:

Las finalidades del habla o de la escritura pueden ser muy diversas: pasar el rato, tomar decisiones, conquistar los favores de alguien, conseguir trabajo, llevar a buen término una transacción comercial, romper una relación, etc. (Calsamiglia i Tusón, [1999] 2008: 178)

En la majoria d'enunciats no trobem una sola intenció, per exemple, en queixar-nos d'alguna cosa, solem manifestar com desitjaríem que fos, comuniquem que s'ha produït un accident al temps que exhortem algú perquè ajudi, etc.

Hymes (1972, citat per Calsamiglia i Tusón, [1999] 2008: 178-179) diferencia per una banda entre *metes* i *productes*. En parlar, hi ha una finalitat que perseguim (meta) que només aconseguirem si l'interlocutor hi participa. Per altra banda distingeix entre finalitats *globals* i *particulars*. Les primeres es relacionarien amb la intenció concreta, explícita (demandar perdó, felicitar algú, etc) i les segones amb els instruments que ens conduiran a assolir les finalitats globals. Van Dijk (1996: 67) considera que aquestes finalitats particulars tenen una funció preparatòria del propòsit principal.

Estem d'acord amb les diverses finalitats que poden perseguir-se en un discurs, però no tenim tan clar que sempre siguin unes preparatòries o subordinades de la principal.

²⁵ A hores d'ara, tot acte de parla és considerat performatiu tant si és explícit, com si no ho és. No cal, per exemple, que un enunciat contingui el verb *insultar* perquè l'acte sigui un insult.

En canvi, sembla cert que en escriure una carta al director, l'autor vol aconseguir alguna finalitat (queixar-se, denunciar, agrair...)²⁶ que podríem considerar com a primera intenció, ara bé, pareix diàfana també una segona (o tercera) intenció o propòsit que se'n desprèn de l'estil que l'escriptor ha usat en el seu discurs. Ho veurem en un exemple:

[4a] Tant de bo que la senyora (no sé si gran o jove, només em van dir "una mujer") que dimecres 19 d'octubre va recollir una bossa negra amb la meva càmera de fotos al tren de l'aeroport i la va dur al servei de seguretat de l'estació tingui l'oportunitat de llegir aquesta carta. Vull expressar el meu agraïment més profund. Només puc donar-li les gràcies, de tot cor! Gràcies perquè vaig poder recuperar la càmera que ja donava per perduda i gràcies, també, per tornar-me la fe en l'honestedat de la gent. Desitjo que algú, alguna vegada, li torni com sigui l'immens favor que m'ha fet i que tingui una alegria tan gran com la que vaig tenir jo en veure la bossa i la càmera.

Podem interpretar fàcilment que es tracta d'una carta d'agraïment («Vull expressar el meu agraïment més profund.»), però també expressa fins a dos desitjos: «Tant de bo que la senyora... tingui l'oportunitat de llegir aquesta carta.» i «Desitjo que algú...».

Ambdós propòsits són, en aquest cas, complementaris. Agraïment i desig són dues accions que sentim conjuntament moltes vegades, en una felicitació, per exemple:

- Per molts anys!
- Moltes gràcies. En vida teua.

En altres casos, pel contrari, les accions que es manifesten no són de cap manera convergents com en la carta següent en la qual un mestre reivindica el caràcter de catalans per als fills de nouvinguts i ho demostra perquè són capaços de corregir el seu professor de català:

[62v] La setmana passada, a classe de **català**²⁷, vaig cometre l'error de dir "bissagra". Aquest barbarisme hauria passat totalment desapercebut si no hagués estat perquè la Diarra, una nena filla d'**immigrants** marroquins, em va interrompre per dir: "Profe, en català s'ha de dir

²⁶ En fem una detallada tipologia en el capítol 3.

²⁷ Recordem que les negretes són a l'original.

frontissa", i va donar així una lliçó a tots els altres catalanets de la classe, que no se n'havien adonat de l'errada.

De fet, la Diarra ja va néixer aquí. No és just que se la titlli, com he sentit a dir moltes vegades, d'immigrant de segona generació, perquè, si bé els pares van arribar com a immigrants, els infants i joves de les famílies d'origen immigrant ja són part de la nostra societat.

La **identitat** és plural i diversa i, alhora, pot incloure creences i pràctiques que fins fa poc temps no semblaven pròpies. D'altra manera, cada cop tindríem més conciutadans que se sentirien estranys a casa nostra. I els joves com la Diarra no són gent estranya, encara que portin un mocador al cap, tinguin la pell d'un altre color o creguin en un Déu diferent. Són catalans capaços, ja, de corregir lingüísticament els seus professors de català.

Parlant en català amb joves com la Diarra, no veus ni el mocador ni el color de la pell ni cap altra diferència... I és que ja ho diu Moisès Broggi: "El català és part del nostre esperit". Amb alegria, puc constatar que ells ja tenen l'**esperit català**, ja són entre nosaltres.

Hi ha en aquesta carta una declaració del mestre d'haver comès un error que considerem preparatòria de l'acció principal que és la reivindicació dels immigrants de segona generació com a catalans de ple dret. A banda dels altres propòsits que hi puguem trobar, ens n'interessa un de divergent a la finalitat primària o principal de la carta; es tracta de la crítica, ridiculització de la resta d'estudiants que no han sabut trobar-hi l'error: «... i va donar una altra lliçó a tots els altres *catalanets* de la classe que no se n'havien adonat de l'errada.» L'ús del diminutiu «catalanets» té, al nostre parer, una clara intenció modalitzadora. Hi ha, doncs, una intenció que pretén atorgar valor al fet que una noia marroquina trobi un error del mestre, i una altra que reprèn, critica o, fins i tot, ridiculitza els nois i noies catalans que no han sigut capaços de trobar-lo. No sembla que sigui necessari menysprear (encara més si hi parla un mestre) els que no han reaccionat com la nena per defensar-ne el mèrit. Així ho deu haver trobat la redacció del diari *Ara* que en la publicació de la mateixa carta [52a] omet aquesta valoració:

[52a] La setmana passada, a classe de català, vaig cometre l'error de dir *bisagra*. Aquest barbarisme hauria passat totalment desapercebut si no hagués estat perquè la Diarra, una nena filla d'immigrants

marroquins, em va interrompre i em va dir: "Profe, en català s'ha de dir frontissa". La Diarra ja va néixer aquí, i en aquest sentit no estic d'acord amb l'ús de l'expressió "immigrant de segona generació", perquè si bé els seus pares van arribar com a immigrants, els infants i joves de les famílies d'origen immigrant ja són part de la nostra societat. La identitat és plural i diversa i, alhora, pot incloure creences i pràctiques que fins fa poc temps no semblaven propis. Si no fos així, cada vegada tindríem més conciutadans que se sentirien estranys a casa nostra. I els joves com la Diarra no són gent estranya, encara que portin un mocador al cap, tinguin la pell d'un altre color o creguin en un Déu diferent. Són catalans capaços, ja, de corregir lingüísticament els seus professors de català. Parlant en català amb joves com la Diarra, no veus ni el mocador ni el color de la pell ni cap altra diferència. I és que ja ho diu Moisès Broggi: "El català és part del nostre esperit". Ja són uns més entre nosaltres.

Podem concloure, per tant, que en els discursos hi ha una sèrie d'intencions que podríem anomenar *convergens* a aconseguir la finalitat principal (agrair, felicitar, conhortar, reprendre, etc.) i unes altres que serien *divergents* o *paral·leles* i que pretendrien propòsits diferents o oposats al principal: «En otros casos, las finalidades particulares pueden ser diferentes, incluso opuestas, a las finalidades sociales (*globals* n'hem dit més amunt).» (Calsamiglia i Tusón, [1999]2008: 179).

3. Tipologia de les cartes al director

3.0. Introducció

El tractats clàssics de periodisme que inclouen les CD²⁸ en la relació dels gèneres periodístics (que no són tots, com acabem de veure en el capítol anterior) les situen en l'apartat corresponent als textos d'opinió (amb els articles, els editorials, firmes, col·laboracions, etc.), i les diferencien, doncs, d'aquells gèneres que situen en l'apartat de la informació (notícies, reportatges, entrevistes...). Aquesta distinció clàssica, i a hores d'ara molt qüestionada, es basa en la consideració que els autors de les CD no són professionals i, per tant, no tenen suficient credibilitat perquè allò que escriuen sigui acceptat com a veritable. És com si només fos creïble allò que escriuen els professionals del periodisme, o bé, que el diari només se'n féu responsable d'allò que relaten els seus treballadors. L'opinió deixa en l'aire la responsabilitat del mitjà que la publica, més si qui l'escriu, la signa i n'assumeix explícitament l'autoria.

Aquesta classificació dóna a entendre que qualsevol CD defensa una opinió personal (o col·lectiva, en el cas de les CD signades per associacions o grups diversos) envers un fet. En la nostra anàlisi hem trobat moltes cartes que efectivament opinen sobre fets, però també moltes altres que aporten informació d'altres fets que s'han esdevingut o s'esdevindran i, en la majoria dels casos, aquesta informació hauria de considerar-se fiable (fins i tot més fiable que d'altres) perquè qui la dóna coneix els fets de primera mà. Generalment, hi ha veïns que informen d'esdeveniments que es produeixen a tocar, hi ha testimonis que narren fets que han vist, organitzadors que anuncien els actes que ells mateixos han engegat, etc. Així doncs, els escriptors de CD són efectivament més fiables, per exemple, que una notícia d'agència d'un mitjà que la repeteix sense haver-ne comprovat la veracitat. És el cas de tants i tants mitjans que no disposen de suficient personal per seguir cada notícia i confien en la transmissió generalitzada de les agències.

²⁸ Al llarg del nostre treball, alternarem la referència al gènere mitjançant les sigles CD i el sintagma complet *cartes al director*, tenint en compte la freqüència d'aparició.

Així doncs, la inclusió del gènere de les CD en el calaix d'opinió és una classificació si més no, simple, però sobretot, inútil, ja que, com veurem tot seguit, hi ha una gran diversitat de CD i per tant, una llarga llista d'intencions o finalitats que els lectors d'un mitjà es plantegen a l'hora d'enviar-hi una carta al director.

3.1. Classificacions prèvies

Podríem atendre en la classificació del gènere a diversos aspectes: la forma, l'autoria, l'extensió, l'actualitat, etc. Nosaltres hem preferit analitzar-ne la finalitat, allò que l'autor vol aconseguir amb la seva missiva.

Pastor (2010:160) considera que a diferència dels treballs anglosaxons, el periodisme espanyol ha buscat de classificar les CD en diferents tipologies (de fet, n'hem trobat tantes com estudis que s'hi han dedicat), tanmateix, critica que la classificació es faci des de la descripció i s'allunyi d'una possible caracterització de les CD dintre d'una major teoria del periodisme. Des d'aquesta òptica relata els diferents teòrics que s'hi han referit com Santamaría (1990). La professora diferencia aquelles cartes que tracten sobre política general i local, aquelles que es refereixen a continguts informatius apareguts en el mateix diari que les publica, les que es refereixen a la manera d'expressar-se el mitjà, les que contesten altres cartes aparegudes anteriorment, aquelles que manifesten una crítica a algun fet de manera constructiva i, finalment, les que responen a una polèmica encetada prèviament i que se situarien en l'erudició o el coneixement destacat.

D'altra banda, Abril (1999) diferencia solament entre les CD que al·ludeixen a alguna informació apareguda en el diari i les que relaten experiències personals. Aquesta classificació que al nostre parer redueix de manera dramàtica l'extens ventall de finalitats que pretenen les cartes al director, es relaciona amb la tipificació que de manera més general fa la mateixa autora sobre els articles d'opinió (amb els quals considerem que estan estretament lligades les CD). Abril diferencia entre dos tipus d'articles d'opinió: els textos crítics i els textos creatius únicament tenint en compte qui els signa. D'un costat considera que els textos crítics serien encarregats pel mitjà a persones expertes; en canvi, els creatius, estarien signats per

escriptors prestigiosos i reconeguts. Aquesta distinció no ofereix gaire llum sobre la finalitat dels textos, pel contrari, es basa únicament en la personalitat dels autors, cosa que podríem relacionar amb una distinció més aviat simplista pel que fa a la tipologia de les cartes al director.

En el pol contrari a la simplificació, ens trobem ara amb una classificació molt extensa que fa en la seva tesi doctoral Jaime del Hoyo (2001) i que basa fonamentalment en el contingut. Pensem, tanmateix, que la classificació mescla de manera desordenada la variable del contingut i la de la finalitat, com veurem tot seguit. Podríem considerar que les CD dividides en rectificació, rèplica, aclariment, debat, queixa, agraïment, opinió, campanya o informatives respondrien a la variable de la finalitat, mentre que unir les insultants/amenaçadores o les falsificades (aquelles que són escrites per periodistes amb diverses finalitats: encetar una polèmica, reconèixer una errada, defensar alguna posició discutida del diari...) en la mateixa classificació ens condueix a una distinció poc clara. Les cartes insultants o amenaçadores o les falses podrien incloure's en qualsevol de les altres classes, ja que aquesta distinció no es basa ni en el contingut ni en la finalitat, més aviat es refereix a l'estil i, doncs, la casuística seria molt més extensa: ofensives, ridiculitzadores, defensives, etc. I encara del Hoyo afegeix una altra classificació pel que fa a la forma: les normals, les destacades, les llargues i les il·lustrades. La forma de les CD depèn sobretot del mitjà que les publica, que també marca quina n'ha de ser l'extensió (ja que, com manifesten explícitament, tenen la facultat d'escurçar-les, manipular-les, posar-hi títols, destacar-les, etc.).

Una classificació de les cartes al director basada en el contingut ens faria crear una casuística tan extensa que probablement fóra del tot inútil. De fet, aquesta ha estat la crítica més comuna feta a Van Dijk (1983, 1990) en plantejar-se una ordenació basada en el tema dels articles d'opinió. D'una banda, la diversitat temàtica faria impossible una classificació que servís de model; d'una altra, l'enunciació del tema d'una carta té, habitualment, un component subjectiu que dificulta establir una tipologia acceptada de manera generalitzada (Brown i Yule, 1993); des de l'establiment de temes principals o temes secundaris fins a la complexitat que representa la

diferenciació entre tema i tesi, entorpeixen el plantejament d'una tipologia de les cartes al director basada en la macroestructura.

Una aproximació anterior, però al nostre parer molt més encertada és la del professor Llorenç Gomis (1991a). Val a dir que Gomis s'endinsa en l'estudi de les cartes al director sense cap prejudici, de manera que, per a ell, es tracta d'un gènere periodístic que es troba a la mateixa altura que qualsevol altre. D'aquesta manera, trasllada la divisió clàssica de gèneres informatius i gèneres d'opinió també a les cartes. D'una banda, considera que les CD informatives són aquelles en què el lector amplia la informació donada pel mitja o bé en rectifica algun error; també aquelles en què el lector actua de periodista i dona notícies no aparegudes en el diari. Pel contrari, considera que les CD d'opinió són aquelles en les quals el lector fa un comentari sobre un fet d'actualitat o bé es produeix un intercanvi d'arguments amb d'altres cartes aparegudes en el periòdic, allò que en diem diàleg.

Aquesta distinció ens pareix vàlida i útil per encarar una classificació basada en la finalitat de les cartes. Tota carta podria classificar-se en aquesta doble intenció, o bé donar informació o bé mostrar alguna opinió. Opinió o informació és una rèplica, una queixa, un agraïment, etc.

La més recent classificació (i probablement la més ambiciosa) és la de Lluís Pastor (2010) qui reprèn totes les anteriors i les condensa en una molt estructurada. Pastor diferencia entre tres tipus de cartes: les de **participació**, les de **diàleg** i les **d'intervenció**, distinció que fonamenta en el recurs retòric usat per fer-les arribar al públic.

Les cartes de participació poden oferir informació o opinió sobre fets ocorreguts o que es preveu que ocorreguen. Les cartes de diàleg enceten o continuen una discussió sobre altres cartes aparegudes. En aquest cas, es planteja la dualitat d'acord-desacord i s'estableix una gradació que va del major acord al major desacord seguint aquest continu: ajuda, recolzament, reforç d'una opinió, resolució de conflictes, aclariment, disconformitat i desqualificació. Finalment, les cartes d'intervenció es poden dirigir al mitjà (periòdic, revista...) argumentant a favor o en contra de la ideologia, empresa o el producte mateix; o bé es poden dirigir a un article aparegut al diari, una notícia o opinió per ampliar-ne informació o rectificar-ne d'incorrecta.

Aquesta darrera aproximació ens sembla molt ben justificada i estructurada, però potser aquí rau l'inconvenient. El fet que hi hagi tanta casuística fa difícil enquadrar algunes cartes que no semblen tan tipificades. Per exemple, hi ha casos en què hom emet un judici o una queixa que no es dirigeix ni al mitjà, ni tampoc a altres cartes aparegudes prèviament, i doncs, les hauríem d'incloure en l'apartat de participació, ara bé, la carta pot no sols pretendre donar una opinió, sinó el canvi de determinades actituds o fets i incloure-les únicament en un apartat d'opinió sense tenir en compte quina és la finalitat ens sembla poc útil. En el nostre corpus trobem desenes de cartes en què els autors demanen canvis (d'horaris d'emissió de programes, de regularitat de transport públic; de costums instal·lats de nou entre nosaltres, de maneres de fer de professionals públics o polítics...) i considerem que aquests textos més enllà de classificar-los com de participació i d'opinió sobre fets, hauríem d'incloure'ls en un apartat on estiguessin els discursos de petició. Aquest raonament i la recerca de models de textos ens ha conduït a la consideració d'una classificació basada en la finalitat que persegueixen.

En la mateixa línia d'anàlisi, trobem l'obra de la doctora Sol Rojas Lizana (2009) que es basa en la teoria dels actes de parla (Austin, 1962) i concretament en el concepte de macroacte de parla (van Dijk i Kintsch, 1983; van Dijk, 1997) per proporcionar la classificació de les CD següent: cartes de gratitud, textos en què el macroacte és donar gràcies; cartes de felicitació, que manifesten aquest macroacte; cartes de comiat, en les quals la finalitat és lloar algú en el seu traspàs; cartes de protesta, denúncia; cartes de petició; cartes de suport, textos en els quals es defensa algú, se n'accepta l'opinió o s'hi dóna suport i cartes de rebuig, on el lector manifesta la desaprovació, la negació (Rojas Lizana, 2009: 111). Al costat d'aquesta classificació, la professora fa notar que existeixen d'altres macroactes que no són tan recurrents en les CD com cartes d'aclariment, de felicitació, de suggeriment o de narració. Conclou, tanmateix, que algunes cartes inclouen altres actes de parla que reforcen el macroacte principal, d'aquesta manera, podem trobar estratègies de petició en una carta de denúncia o acusacions en cartes de suport o de rebuig.

Hem d'esmentar aquí, tot i la nostra notable coincidència amb aquesta classificació, la diferenciació del corpus. El treball de Rojas Lizana es basa en un corpus de CD aparegudes en la premsa local de Xile i Austràlia, això fa que, per exemple, nosaltres no considerem remarcable una tipologia que segurament té una gran repercussió: la dels obituaris, més recurrent en premsa comarcal o local; com ara revistes, fulls informatius, papers d'associacions, etc. Només en alguns casos excepcionals apareixen obituaris privats en la premsa nacional, ja que aquests mitjans tenen una secció dedicada a la notificació i la lloança dels morts. Tampoc no hem trobat gaires exemples de cartes de petició per la raó que expliquem més avall.

En definitiva, el fet que no treballem el mateix corpus, malgrat que el paradigma teòric tingui coincidències, ens proporciona una tipologia més diversa. Fet i fet, pensem que la nostra possibilita una millor adaptació com a tipologia de les CD perquè no té en compte les particularitats de la premsa local i, per tant, és aplicable a qualsevol tipus de mitjà d'àmbit més general.

3.2. La nostra proposta

Endinsant-nos ja en l'anàlisi del nostre corpus i atenent als actes de parla que pretenen els diferents discursos, podem establir la següent tipologia:

1. Reivindicació	9. Desig
2. Queixa	10. Crítica o censura
3. Consell	11. Col·loqui
4. Pregunta	12. Denúncia
5. Petició	13. Reflexió
6. Felicitació, agraïment	14. Notícies dels lectors
7. Predicció	15. Adreçades a algú
8. Comentari d'una notícia o d'una opinió llançada en el diari	

3.2.1. Reivindicació

En el primer tipus de cartes incloem aquelles en què hom fa una **reivindicació**, entesa en el sentit que algú reclama allò que li pertany. Certament, aquesta pertinença l'hem d'entendre en un sentit ampli i,

sovint, figurat. Ens referim a cartes que reivindiquen els costums relacionats amb la Castanyada [1v], l'ensenyament de la filosofia [21v], l'ensenyament del català [25v], del treball en equip [36v], de la gent gran [90v] o de la llibertat sexual [119v].

En aquestes cartes hom defensa determinats comportaments que considera genuïns, propis, genèrics... sempre comparant-los amb d'altres que no ho són. Per exemple, en la reivindicació de la festa de la Castanyada es compara i es confronta amb la festa del *Halloween*, que s'ha generalitzat de tal manera que fa oblidar aquelles altres festes populars; o en l'ensenyament de la filosofia, s'intenta desvincular la matèria de la gran quantitat de prejudicis socials que l'envolten per deixar-la arraconada davant la necessitat d'aprendre altres matèries més relacionades amb el mercat laboral immediat.

En la forma d'aquestes cartes, trobem una sèrie de regularitats que convé ara introduir, tot i que ens hi referirem a l'estilística d'una manera més exhaustiva més endavant. Apareixen sovint perífrasis d'obligació («cal defensar»), preguntes retòriques («Per què no ensenyem més filosofia?»), dades i percentatges, citacions d'experts, etc. En definitiva, allò que es reivindica es justifica mitjançant arguments irrefutables, almenys pragmàticament i una posició apartada de l'individualisme per manifestar allò que hauria de defensar la col·lectivitat.

3.2.2. Queixa

El segon tipus és el de **queixa**, en el qual hom manifesta el seu descontentament per alguna cosa. Aquest és un dels grups més nombrós i divers. Trobem queixes per les retallades sanitàries [2v], per la pèrdua de privacitat en les xarxes socials [4v], per l'horari d'obertura del cementiri els dies pròxims a Tots Sants [7v], de la dificultat de distingir el correu brossa [40a], de la poca credibilitat dels polítics en campanya electoral [62a]; de l'estat d'un carrer, barri [74a] o de la freqüència dels transports públics [77a], etc.

Així com en les cartes reivindicatives, hom s'erigeix en veu de la col·lectivitat, en les cartes de queixa és més habitual que l'autor s'identifiqui com a patidor o testimoni d'una situació que considera injusta. «Tinc vint-i-

cinc anys» [2v], «vaig anar al cementiri de Sants» [7v], «tinc 21 anys» [40a], «més confusa estic» [62a], «Com a veí de la Teixonera» [74a]...

Trobem doncs, que la queixa manifesta el parer personal, tot i que es presenta sovint com a objectiu perquè es relaten els fets que han experimentat els autors.

3.2.3. Consell

El **consell** no és un tipus de carta gaire freqüent, només n'hem trobat dos exemples. El primer, recomana que no ens estiguem de dir a aquelles persones que ens envolten que les estimem, ja que en qualsevol moment poden desaparèixer i aleshores, lògicament ja no els ho podem dir [3V] i l'altra, que els visitants de la fira de la mineria *Expominer* demanin factura d'allò que comprin en el recinte [15a].

En els dos casos, els autors mostren la seva experiència i intenten que no es repeteixi. La primera, podríem considerar-la un consell pròpiament dit, algú que ha passat per l'experiència de la pèrdua d'un familiar i s'adona que no li ha dit prou que se l'estimava; en canvi, en la segona, a més del consell, hi ha una queixa que el fonamenta. L'autor ha sofert perjudicis per no haver demanat una factura i no poder, doncs, reclamar un engany.

Ambdues cartes presenten l'acció d'aconsellar explícitament: «Lectors no dubteu a fer...» [3v], «aconsello» [15a].

3.2.4. Pregunta

El mateix ocorre en el grup de cartes en què algú demana consell, informació, les cartes de **pregunta**. En la nostra recerca n'hem trobat tres, probablement, perquè tot i que estem convençuts que es planteja una pregunta, en realitat l'autor exigeix una actuació diferent de la que s'ha trobat. Podríem parlar de textos de queixa o de denúncia, fins i tot, però considerem que la pregunta, la demanda d'informació és un tipus de carta que té (o pot tenir) molta importància en els mitjans, tanmateix, aquesta petició és de segur més recurrent en altres llocs (fòrums, xats, ràdio, etc.) que poden oferir una resposta més immediata.

De tota manera, els tres casos presenten algunes regularitats que els distingeixen i els identifiquen: sobre la legalitat d'una acció [8v], sobre la

defensa del client [15a] o l'entrada en presó d'uns acusats [104a]. Com dèiem, en el primer cas trobem: «I la pregunta seria: És legal?» [8v]; en el segon: «Voldria saber com he d'actuar si es repeteixen aquests fets...?» [15a]; i la tercera: «Quan està previst que els saquejadors Jordi Montull i Fèlix Millet ingressin a la presó...?» [104a].

El primer exemple és una mostra d'una pregunta retòrica perquè l'autor ha exposat una sèrie de circumstàncies que condicionen que la resposta sigui no, tanmateix, sembla que exigeixi una contestació que òbviament no rebrà. En el segon cas i en el tercer, els autors sí que reclamen una resposta que tampoc no rebran, a [15a] perquè ja ho va demanar als responsables i no en va obtenir i en [104a] perquè cap jutge contestarà aquesta circumstància d'un cas judicial.

Ara bé, la petició d'informació és molt habitual en la premsa escrita comarcal o local on la redacció contesta allò que els lectors demanen, però la secció no és exactament la de Cartes al director, més aviat s'inclouen en apartats com «El contestador», «Bústia» o d'altres semblants en què el lector pot telefonar.

3.2.5. Petició

Una de les accions més habituals en les cartes que hem estudiat és la de la **petició**. Els textos que hem vist demanen tot tipus d'actuacions i van dirigides a tot tipus de receptors: als adults per posar-hi remei a la desaparició de la castanyada en favor de la festa anglosaxona del *Halloween* [9v], al govern alemany perquè controli la fiscalitat europea [14v], als amics (?) i al públic en general perquè usin la missatgeria mòbil adequadament [17v], als responsables de les marques esportives perquè els futbolistes aguantin amb les mateixes botes tota la temporada [63v], als ciutadans perquè actuïn amb civisme en els carrils bici [23a].

En tots els casos hi ha l'acceptació que qualsevol situació es pot millorar amb la demanda que fa el lector, i, com diem, afecta des de les situacions més quotidianes a reformes legislatives o actituds vitals, fins i tot.

En aquests casos, doncs, trobem almenys tres regularitats que en fan justificable la unió en un grup tipològic: per un costat la constatació d'una situació, fet o esdeveniment que es considera millorable, de l'altre la

sol·licitud a un interlocutor més o menys explícit i, finalment, la demanda o petició feta de manera evident a través d'actes de parla directes (imperatius o perífrasis d'obligació) o indirectes (condicionals, preguntes retòriques, suggeriments...).

3.2.6. Felicitació o agraïment

La majoria de les tipologies de les cartes al director inclouen les cartes de **felicitació** o **agraïment**. Sembla que, des dels inicis de la premsa escrita, els lectors han tingut la necessitat d'agrair algú allò que han fet per ell o per algun conegut o familiar. Són molt habituals els agraïments als professionals sanitaris [110v, 59a], als mestres, al director o a periodistes i col·laboradors del mitjà [45v, 16a, 82a], a persones anònimes per alguna actuació extraordinària [84a]. D'altres, no tan comunes, feliciten un partit per haver guanyat les eleccions [134v], al mateix diari per la publicació de la carta [71a] o a les marques comercials que han retirat la publicitat d'un programa de televisió [20a].

En aquest grup el tret lingüístic que el justifica és, lògicament, l'expressió de gratitud o de felicitació, tanmateix, hem notat que els lectors prefereixen mitigar-la. D'aquesta manera, front al lacònic «mercès» [86a], «agraeixo» [71a], «ens congratula» [82a]; la majoria prefereixen expressions parafràstiques o no del tot evidents: «vull expressar el meu agraïment més profund» [4a], «la meva més sincera felicitació» [16a], «vull felicitar» [10v], «vull expressar el més sentit agraïment» [45v], «voldria felicitar» [134v] o simplement es vol qualificar amb «un punt positiu» [110v]. Considerem que les formes que representen els actes de parla directes són més informals que aquelles per les quals opta la majoria que semblen més formals i respectuoses.

3.2.7. Predicció

En el cas de la **predicció**, notem que la majoria de les aportacions es refereixen a com anirà el curs polític segons com actuïn els partits, els sindicats o els responsables de les administracions en els temes que afecten els ciutadans.

El lector no es posiciona aquí com un guru (com es podria pensar arran del nom que hem donat al tipus de cartes d'aquest grup), sinó més aviat com

un especialista dels que apareixen als mitjans de comunicació i fan previsions del futur immediat (sobre l'economia, la política, la cultura, l'oci...). Considerem doncs, que basant-se en un fet que s'ha produït, el lector és capaç d'establir una predicció de com afectarà a la política, a l'economia, etc.

Alguns vaticinen que els sindicats desapareixeran si no canvien d'actitud [13v], que els debats polítics tendiran a democratitzar-se amb la irrupció de les noves tecnologies [48v], del fracàs d'una campanya d'acolliment de menors per la manera en què l'han engegada [3a], que hi haurà més retallades si guanya el PP [67a], etc.

En els textos que pronostiquen algun esdeveniment trobem sovint el futur: «no tindrà èxit» [3a], «els escombrarà» [13v]. També expressions de probabilitat directes o amb circumloquis «probablement» [56a], «molt em temo» [57a], «em fa témer» [88a], «amb sort» [48v]. Voldríem comentar una carta en la qual el futur es vaticina amb una amenaça: el lector reclama als guanyadors de les eleccions que no oblidin els votants perquè d'altres que ho han fet han perdut el poder [162v]: «recordi que molts alcaldes de CiU van fer una errada».

3.2.8. Comentaris

L'apartat de les cartes que **comenten notícies** o **articles d'opinió** apareguts en els mitjans pot classificar-se en diverses finalitats: l'ampliació de la notícia donada, la rectificació, la crítica, la defensa o, fins i tot, la felicitació.

En tots els casos, la característica que les aglutina és la referència a l'article que es comenta, excepte un cas que hem volgut incloure en què es critica precisament que el diari no parli de determinades declaracions que féu el conseller de Salut i que han rebut una reprovació d'organitzacions internacionals com AI o l'OMS. En els altres, l'autor fa referència explícita a l'article al qual es refereix (*La Vanguardia* fins i tot n'estableix un enllaç en la versió digital) i després en manifesta la seva opinió. "Impressiona" [16v], «Etic molt d'acord» [18v], «Realment és així» [30v], «vull expressar el més sentit agraïment al senyor Monzó» [45v], «vull deixar constància que el peu de foto és erroni» [103v]. En definitiva, el lector en aquestes cartes

sent la necessitat de comentar l'article, com si es tractés, de fet, d'una conversa de cafè o de plaça pública.

3.2.9. Desig

Tot i que en aquest grup només podem incloure dues CD, considerem que el **desig** és una altra de les manifestacions recurrents en el gènere. Hom sol desitjar sort a qui emprèn una nova activitat; responsabilitat, a qui ha pres una decisió important o simplement la manifestació pública d'un desig de canvi dels fets, maneres, actituds de la realitat.

Entre el nostre corpus, hi ha una carta en què es desitja sort a la pilot Laia Sanz per a la cursa del Dakar 2012 [«A ella i al seu equip els desitjo tota la sort», 28v], tot i que també lloa la figura d'una dona en un món, el del motor, protagonitzat majoritàriament per homes. L'altra, critica un programa de la cadena T5 que arran d'una emissió polèmica del programa *La noria* perdé (suposadament) els anunciants i el lector desitja que aquesta circumstància faci reflexionar els responsables del programa perquè en millorin la qualitat [«Tan de bo apostin pel sentit comú», 69a].

Considerem, per tant, que tot i no tenir gaires mostres de cartes de desig, hem de mantenir aquest tipus en la nostra classificació per la rellevància que presenta aquesta finalitat en el discurs habitual que es manifesta en els mitjans de comunicació.

3.2.10. Crítica

L'apartat que hem anomenat de **crítica** o **censura** presenta la major quantitat d'exemples i, consegüentment, la major diversitat de temes. Entren en joc de manera rellevant els temes polítics, i així hom critica els debats electorals [48v], el vot en blanc [49v], [26a], l'abstenció [90a], les despeses de les campanyes electorals [71v], [76v], [91v] i concretament els partits polítics, bé a través dels dirigents o de manera genèrica a la política de partit, contra el PSOE [156v, 78v, 43a, 79a], contra CiU [80a], [105a] o PxC [76a] o a la credibilitat dels polítics en general [94v]. Podem destacar també temes relacionats amb la vida quotidiana: diverses crítiques al muntatge d'una pista de gel a Barcelona [114v], [127v], [175v], horaris de transport públic [169v], el canvi d'horari de tardor [21a]... D'altres que podríem considerar una mica més ideològics que critiquen el materialisme

[95a], la mediocritat i la frivolitat [102a], el consumisme [30v, 82v, 114a], pèrdua de valors [93a], la manca de civisme [64v], els anticonceptius [13a] o els especuladors [109v]. Unes altres mostren preocupacions que també es manifesten en les converses quotidianes com l'addicció als mòbils [59v, 34a] i algunes altres no tan comunes en la conversa quotidiana com la interpretació errònia d'unes paraules de Josep Pla [10a].

En definitiva, en aquest grup el lector sent llibertat per manifestar crítiques a les actuacions dels agents polítics, socials, però també als conciutadans des d'una posició ideològica determinada, sovint bel·ligerant.

La unitat d'acció d'aquest grup de cartes es manifesta per la desautorització d'allò que es critica amb expressions contundents: "És trist" [1a], "Això és totalment reprobable" [2a], «Això no és cert del tot» [13a], «El president espanyol no serà un model» [47a]. L'acció, el fet o el pensament es qüestiona sovint amb una valoració o qualificació disfòrica: «mentida, error, fal·làcia» [10a], «destruir, deteriorar» [38a], «malbaratament» [43a], «molesten, ofenen» [51a] «desastrosa i interessada política d'inversions» [32v], «utopia» [67v], «dilapidats, fantasmes, nefasta» [71v]. Ens trobem, fins i tot, insults: «pixapins de les grans ciutats» [65v].

Mentre que la pròpia opinió es qualificada sempre positivament: «educació, respecte» [52v], «disciplina» [64v]. Tanmateix, no és generalitzada l'aportació d'una proposició que restauri la legalitat, que solucioni els problemes... La majoria de cartes es limiten a presentar un fet amb el qual no s'hi està d'acord, però no es planteja sempre una altra actitud favorable, i és que, en realitat, la finalitat d'aquest tipus de cartes és, simplement, criticar algú o alguna cosa.

3.2.11. Col·loqui o diàleg

Pel que fa a les cartes que responen al tipus de **col·loqui**, trobem una diferència notable entre el mitjà que permet establir una mena de diàleg a través de la xarxa (*La Vanguardia*) i el diari *Ara* que només facilita l'enviament de correspondència a través del correu tradicional o l'electrònic (bé, hi ha la possibilitat de manifestar l'opinió a través de les xarxes de *Twitter* i també de *Facebook*). En el primer, trobem un major nombre de

cartes que contesten altres cartes aparegudes al mitjà, mentre que en el segon, l'abundància és significativament menor.

La Vanguardia té una subsecció dins de la de les cartes al director que titula «Cartes amb resposta», la qual cosa fomenta el col·loqui entre lectors i, a més, cada carta consultada en la versió digital (com ocorre en les notícies i altres seccions) té un enllaç que permet al lector notificar un error o donar més informació. Tot d'opcions, com veiem, que faciliten la participació dels lectors.

L'estructura coincideix en totes les cartes pel que fa a la referència a la carta inici del col·loqui i a una breu explicació del contingut original (llevat de les que pertanyen a la secció «Cartes amb resposta» que no hi fan referència ja que es troben immediatament a continuació). Aquesta referència es pot manifestar de diverses maneres, com veurem tot seguit.

Sembla que les cartes dialogades són abundants en algunes publicacions específiques (a la revista *Newsweek*, per exemple o en les revistes mèdiques en què totes les contribucions de les cartes al director tenen com a pretext una altra carta apareguda al mitjà, Moreira, 2014). En aquest sentit, les cartes de col·loqui ens permetran introduir el concepte d'intertextualitat (Bakhtin, 1986) i les diverses maneres en què apareix. Moreira (2014) estudia les cartes al director en la revista *Newsweek* i estableix una interessant tipologia que classifica les diverses maneres de relacionar una carta amb una altra per establir aquest diàleg de què parlem.

Tot i que no és ara el moment de referir-nos als mecanismes lingüístics o pragmàtics de les CD (ho veurem més endavant), considerem que cal incloure aquesta anàlisi perquè ens situa en altres paràmetres d'identificació de la tipologia de la carta al director amb una finalitat dialogada. Per a Moreira, la intertextualitat pot aparèixer en forma de pressuposició (Ducrot, 1972), de negació, d'ironia (Maingueneau i Charaudeau, 2005), d'una al·lusió al tema, d'una petita referència al títol, de paràfrasi o d'un simple extracte del contingut de la carta comentada.

El contingut és molt divers: hi ha cartes que defensen allò que algú altre ha criticat (un polític, [34v], [42v]), desmenteixen informació apareguda en altres cartes [47v], es responen dubtes [101v], se'n critiquen continguts

[170v], [24a] o es felicita els autors de les cartes que es comenten [110v], [68a].

3.2.12. Denúncia

El tipus de CD de **denúncia** és un altre dels més recurrents (amb el de crítica, petició o queixa). Identifiquem els escrits de denúncia com aquells que fan conèixer una circumstància anòmala o una injustícia, però en comptes de presentar-lo a l'autoritat, el fan públic a través del periòdic. Trobem denúncies de tot tipus, però generalment referides a allò que el lector considera injust, tant des d'un punt de vista moral com legal. Hi ha cartes que es refereixen a negligències mèdiques [36v], a comentaris masclistes [41v], [17a], a l'emissió de factures errònies [51v], als ciclistes que no respecten les normes [106v], als drets lingüístics [54v], [28a], [32a], [60a], [101a] a denunciar la contaminació atmosfèrica o la violència de gènere [112a].

Els recursos que donen coherència a aquest grup de cartes es basen en expressions de crítica, de rebuig o de censura: «indignant i inadmissible» [17a], «m'he queixat, m'obliguin» [28a], «prepotència, arrogància, ignorància» [101a], «negligència, perillositat» [36v], «equivoquen, errors, erròniament» [51v], «temeraris, impunitat, infraccions» [106v], etc.

3.2.13. Reflexió

Hem inclòs en aquest grup aquelles cartes que volen compartir una anàlisi de la realitat, una reflexió, que es fan preguntes o es qüestionen alguns fets ocorreguts o que previsiblement ocorraran. Es tracta de lectors que fan públiques les seves **reflexions** perquè els altres també les facin. Hem vist cartes molt documentades sobre fets i circumstàncies i d'altres, no tant. En definitiva, es tracta de l'ús d'una de les funcions de l'escriptura que permet a través de la verbalització reflexiva manifestar un posicionament ideològic, generalment.

Tot i que els temes són diversos, estan relacionats amb postures ideològiques determinades i generalment es justifiquen amb el pretext d'algun fet o fets recents. Hom es qüestiona si és necessària la instal·lació d'*Eurovegas* a Catalunya [66v], defensa l'actualitat del *Llibre de les bèsties* de Ramon Llull [117v], analitza el futur de la Unió Europea arran dels

darrers esdeveniments econòmics [124v], [84a], es pregunta quines són les raons de la crisi econòmica [65a] o quina és la identitat dels mercats [73a]. Aquest grup presenta una unitat per la recurrència de les preguntes retòriques [66v], [65a], [73a] i per la presentació d'un fet del qual s'esperava una conseqüència que no s'ha produït i això s'expressa mitjançant el condicional («podria», [117v]; «respondria», [73a], o estructures paral·leles com «era... (i) ara ha estat...» [65a] donant a entendre de manera clara que allò que s'esperava, no s'ha esdevingut. Cas a part demana la carta [117v] en la qual es recomana de llegir el capítol del *Llibre de meravelles* de Lull en què el filòsof crea una faula/paràbola sobre les ànsies de poder i la manipulació. L'autor de la carta acaba de llegir el clàssic i hi veu tantes semblances amb l'actuació dels polítics actuals que esperona els lectors a trobar-les-hi: «us el recomano, i qui hi vegi símil amb alguns humans (polítics), el felicito».

3.2.14. Informació

Una de les funcions més retratades pels teòrics que han analitzat les cartes al director ha sigut la d'oferir **informació**. El lector, sabedor que allò que vol anunciar no ho farà el diari (bé perquè no hi donarà importància, bé perquè no ho sabrà) s'investeix de periodista, «de reporter espontani i comentarista voluntari» (Gomis, 1991a: 90). Aquesta funció que en els inicis del periodisme devia ser una de les principals de les cartes al director, en l'actualitat no ho és tant si comptem els casos d'aparició (només una desena de cartes del total). Probablement, la irrupció de les xarxes socials (sobretot *Facebook*, que té un aplicatiu específic "Invitació a esdeveniments" i *Twitter*) han fet menys necessària aquesta finalitat informativa, a banda de l'existència de molts periodistes destacats a diversos indrets que poden copsar l'actualitat de manera directa o informar-se'n també a través de les xarxes.

Cal destacar però que *La Vanguardia* té una subsecció dintre de la de «Participació», anomenada «Lectors corresponsals», en la qual els lectors que ho desitgin poden aportar notícies, comentaris o cròniques de fets pròxims. No cal dir que aquesta secció té una gran riquesa de comentaris d'altres lectors. Potser l'anàlisi de la secció de «Participació» de *La Vanguardia* demanés un extens estudi que ara no farem.

Els temes, com hem dit, són diversos i no sempre actuals: la celebració del Dia Mundial de la Tolerància [85v], la creació del Servei d'Informació de les Víctimes de Trànsit [173v], una crònica d'un concert [30a], [103a], la concessió d'un premi a un professor de l'ensenyament públic [71a], la realització d'un referèndum sobre el projecte de creació d'una planta de biomassa [91a] o la commemoració de la publicació de la Carta d'Ottawa [92a].

La unitat de les cartes informatives es manifesta generalment per la intenció manifesta del lector d'oferir un servei públic («faceta desconeguda», [27a]; «no ha tingut cap ressò mediàtic», [71a]) i al fet que les cròniques o les notícies presenten una coincidència elevada amb les que escriuen els periodistes professionals.

3.2.15. Adreçades a algú

Hem volgut incloure també un tipus de **carta que no va dirigida al director**, sinó a una altra persona. El fet d'adreçar-la a algú no és, en principi, cap finalitat manifesta, però representa un canvi important pel que fa a la tipologia de les altres cartes.

La secció anomenada cartes al director no conté cartes dirigides explícitament al director (o a l'editor en terminologia anglosaxona); no apareix mai en els exemples que tractem l'encapçalament *Sr. Director*, tot i que s'entén que és a ell que van adreçades, per això aquelles cartes que explícitament no ho fan, cal que les considerem com textos que, si més no, tenen la finalitat d'adreçar-se explícitament a algú.

Dels vuit exemples que hem analitzat, set es dirigeixen al president de la Generalitat, Artur Mas [142v], [144v], [145v], [160v], [162v], [163v] i [111a] i solament una a l'exministra Carme Chacón [18a].

D'aquestes vuit cartes, n'hi ha tres que encapçalen amb el nom del destinatari «President Mas», [144v]; «Estimat i honorable senyor Mas», [111a] i la dirigida a «Benvolguda senyora Carme Chacón», [18a], quatre cartes inclouen el vocatiu al llarg de la redacció, totes de la mateixa manera «senyor Mas» [142v], [146v], [164v], [165v] i una l'inclou en el títol: «Felicitats, senyor Mas» [162v].

Val a dir que totes sense excepció manifesten crítiques als governants, en el cas del president, motivades majoritàriament per les retallades dels serveis

públics (sanitat, educació o la funció pública en general), en el cas de la senyora Chacón per la poca inversió que va destinar a Catalunya el seu govern mentre ella era ministra. Hem d'entendre doncs, el qualificatiu («estimat», «honorable», «benvolguda») com una cínica ironia del personatge.

És necessari notar en aquest grup que, tot i que apareixen altres noms propis en la redacció de les cartes dirigides a algú (Rajoy, principalment), mai no s'hi refereixen en segona persona, sempre s'anomenen des de la tercera: «les retallades que el senyor Mariano Rajoy ens aplicarà», [145v]; «una vegada sigui elegit el senyor Rajoy president del Govern espanyol», [144a].

En acabant aquesta classificació tipològica, és convenient justificar-ne l'extensió. La varietat de la gamma respon a un plantejament didàctic, ja que pot resultar més senzill establir uns models si la finalitat s'exemplifica amb textos que l'expressin de manera clara. Si el nostre objectiu hagués sigut planejar una tipologia teòrica, probablement haguéssim reduït les classes de cartes perquè el resultat fos més reduït. Així doncs, podríem haver rebutjat tipus que tenen una baixa ocurrència (per exemple les de desig, amb només 2 cartes) o n'hauríem encabint dos tipus en el mateix grup atenent a la proximitat de la intenció darrera (les de queixa o denúncia, per exemple); tanmateix, hem preferit oferir aquella varietat i facilitar la tasca dels ensenyants i dels estudiants proporcionant-los textos que s'organitzin en la consecució d'una finalitat més concreta i en els quals se'n puguin identificar les seqüències més intuïtivament. Completem l'estudi amb una estadística que il·lustra la quantitat de cartes que hem inclòs en cada tipus (fig. 21) i un esquema que mostra la nostra proposició tipològica (fig. 22):

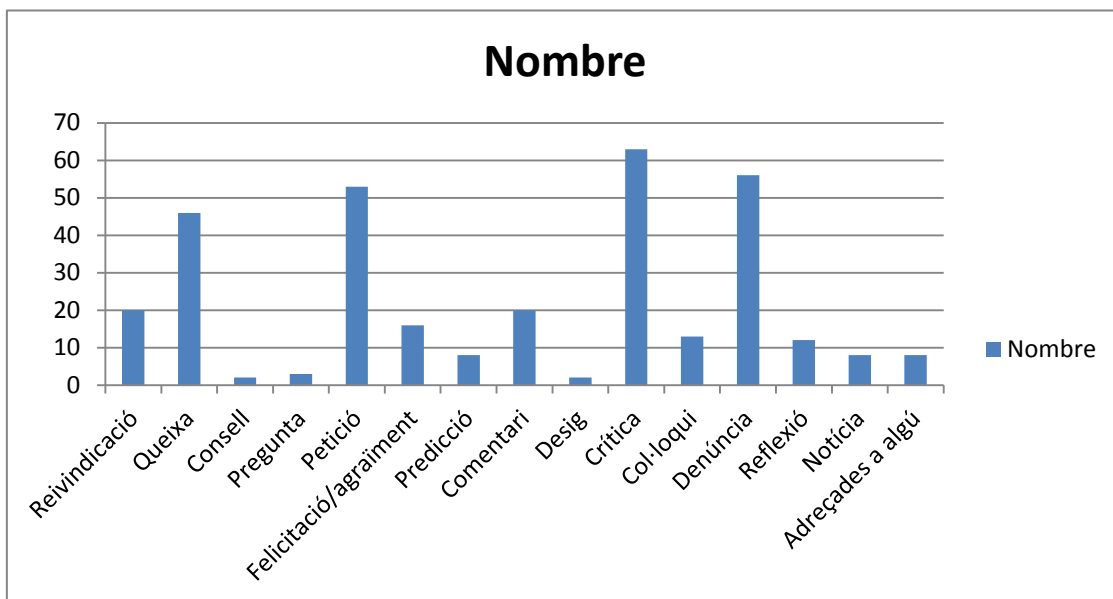

Figura 21. Quantitat de cartes per tipus

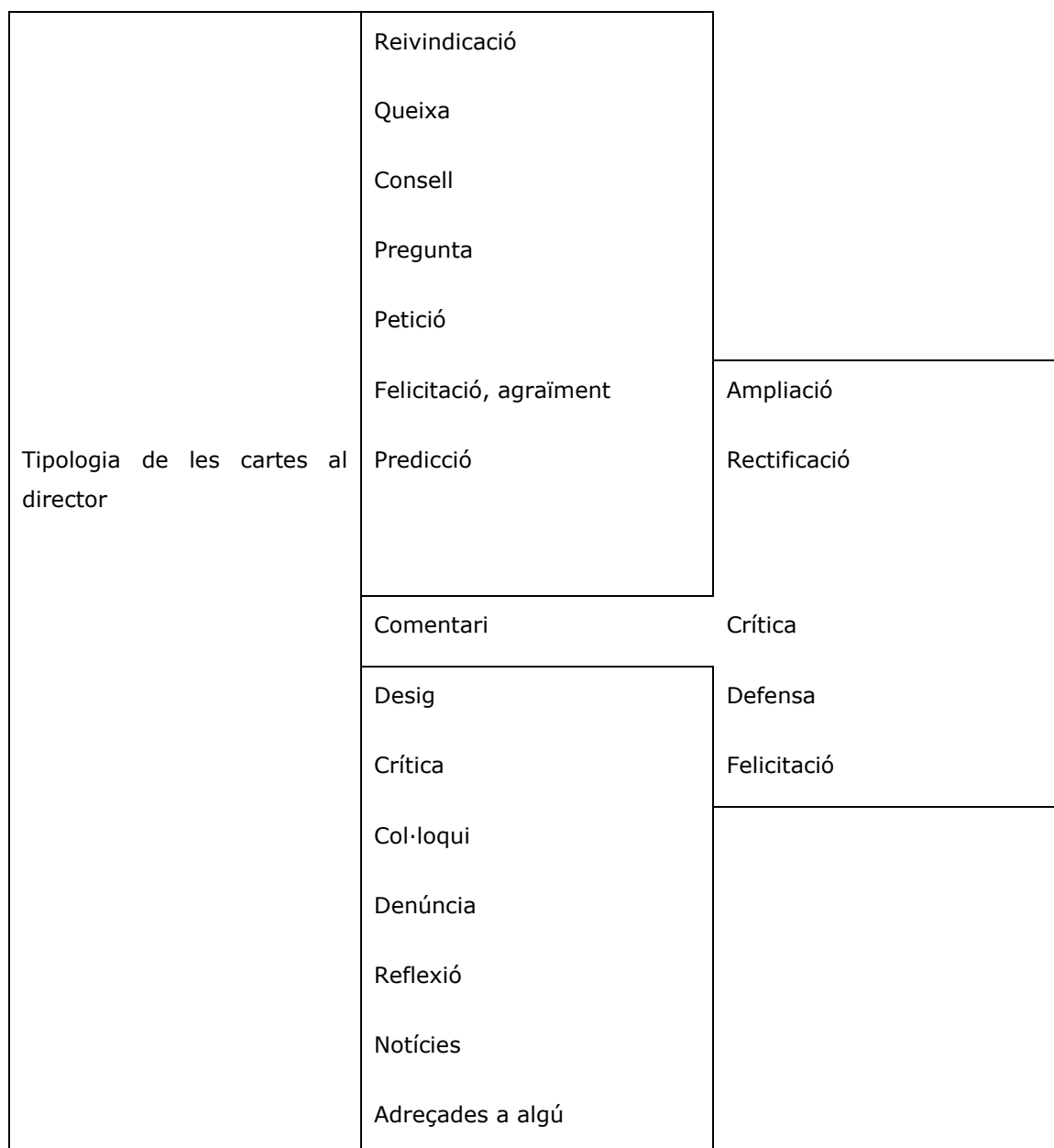

Figura 22. Tipologia de les cartes al director segons la funció

4. L'autopresentació

4.0. Introducció

En les CD els emissors parlen generalment en el seu propi nom, per això la persona gramatical més característica és la primera del singular. Això no vol dir que no puguem trobar-nos amb la primera del plural o la tercera, ja sigui del singular o del plural, en algunes cartes esparses. De la mateixa manera podem destacar la presència de la segona persona del singular o del plural per referir-se al receptor o, en alguns casos, al mateix emissor tractat com un pseudointerlocutor.

Per a la caracterització de la presentació (o autopresentació) de l'emissor en les CD ens basarem en els treballs de l'anàlisi polifònica (Ducrot, 1972), en la represa del concepte aristotèlic de l'*ethos*, des de la nova retòrica, Perelman i Olbrechts-Tyteca (1989) a l'adaptació en l'anàlisi del discurs, en primer lloc de la mà de Maingueneau (1987 i 1999) i, després, d'Amossy (1999 i 2010).

El concepte d'*ethos* pres de la retòrica aristotèlica té en l'actualitat una vigència innegable si tenim en compte la quantitat de textos que s'hi refereixen i les diverses teories que s'hi aproximen. Aristòtil diferenciava les proves que s'obtenen a través del discurs en tres tipus: *ethos*, *pathos* i *logos*. La primera es troba en el caràcter moral de l'orador, la segona en la disposició de l'auditori i la tercera en el discurs mateix. La retòrica ha mantingut al llarg de la història aquesta diferenciació, més o menys com es va plantejar inicialment fins que apareix l'anomenada *nova retòrica* (Perelmann i Olbrechts-Tyteca) i estableix la solidaritat entre l'orador i el discurs que emet, el qual, de fet, es construeix també atenent a la personalitat de l'auditori:

A causa de la interacció constante entre el juicio que se emite sobre el orador y el que alude al discurso, quien argumenta expone continuamente un poco su prestigio, el cual aumenta o disminuye según los efectos de la argumentación. Una argumentación vergonzosa, floja o incoherente, lo único que hace es perjudicar al orador; (Perelmann i Olbrechts-Tyteca, 1989: 491)

Serà a partir de la consideració que la imatge de l'orador es construeix amb la col·laboració entre el discurs, la persona (l'orador) i l'auditori (Perelmann i Olbrechts-Tyteca, 1989: 493) confluiran en l'estudi d'aquesta imatge (de l'*ethos*, de fet) tot de diverses disciplines (psicologia, pragmalingüística, anàlisi del discurs, sociologia, etc.).

La teoria de Perelman sembla relacionar-se millor amb l'anàlisi del discurs que s'inscriu en el marc de la interacció discursiva.

Ducrot (1972) integra la noció clàssica de l'*ethos* en la seva teoria polifònica i l'atribueix al Subjecte parlant (locutor L), al qual separa de l'*ésser en el món* (locutor λ), més o menys, el subjecte que parla i el subjecte que mostra, respectivament.

De manera distinta, Maingueneau (2010) diu que el concepte es relaciona fonamentalment en l'acte d'enunciació i el defineix com l'encarnació de l'enunciador que fa la funció de *garant*, el qual relaciona no sols amb un cos i un caràcter, sinó també en el reconeixement que l'alocutari atorgarà a un determinat *món ètic*. Tanmateix, reconeix que sovint, el públic construeix representacions de l'enunciador abans que el locutor parli, i doncs, distingeix entre l'*ethos prediscursiu* i el *discursiu*. Per a Amossy (1999) aquest *ethos prediscursiu* es formaria per l'autoritat institucional del locutor, per la seva legitimitat. En canvi, l'*ethos discursiu* serà aquell que se'n presenta quan el destinatari llig un text d'un autor desconegut i se n'ha de construir una imatge a través únicament de l'enunciat. Aquest, seguint la divisió de Ducrot de què ja havíem parlat, s'hauria de diferenciar entre *ethos dit* i *ethos mostrat*, que nosaltres relacionem amb l'autopresentació.

El locutor pot presentar-se amb un *ethos dit* («sóc metge», «sóc mestre», «sóc funcionària»...) que mobilitza immediatament tota una sèrie de representacions col·lectives estereotipades en el destinatari o mostrar-se únicament a través del discurs, la qual cosa obligarà a l'alocutari a construir l'*ethos* a partir d'indicis textuais.

Recentment (2014) Maingueneau ha introduït tres dimensions de l'*ethos* en el discurs literari: una de categòrica, una altra d'ideològica i finalment l'experimental. La primera, classificaria els locutors segons la seva professió (escriptor, poeta, jurista...), categories socials (pare, mare, urbà...) i, fins i

tot, ètniques (francès, espanyol, català...). La segona dimensió, la ideològica, estaria relacionada amb els valors polítics, estètics, religiosos... L'última seria precisament, la que hem definit anteriorment, ja que la relaciona amb els seus treballs anteriors, mitjançant la qual, el discurs ha d'aconseguir l'adhesió dels destinataris a certs valors (2014:5).

Hi ha un reconeixement generalitzat que les CD ofereixen veu als qui no en tenen, entès des de la perspectiva que, en general, els mitjans de comunicació són escrits amb la intenció de mantenir un cert estat de les coses que afavoreixi els grups dominants de la societat (van Dijk, 1993). Ara bé, si l'escriptor de les CD vol tenir repercussió i que les seves tesis siguin compartides, acceptades, defensades pels lectors del periòdic al qual les envia, cal que formi en els interlocutors una imatge de si mateix que provoqui credibilitat i confiança, també és convenient que aquesta imatge transmeti coneixement, domini d'allò que es parla. La imatge es manifesta de diverses maneres a través de l'enunciat ja que, només en algunes ocasions, podem parlar d'*ethos prediscursiu* (*ethos previ*, en la terminologia d'Amossy, 2010) el qual, segons Maingueneau (2010) no es manifesta en textos d'autors desconeguts, com ocorre en la majoria dels casos de les CD.

No voldríem donar a entendre que els autors de les CD són completament desconeguts pels lectors del mitjà en el qual surten publicades. Les cartes anònimes o firmades per pseudònims pertanyen als inicis de la premsa escrita (s. XVIII) segons Wahl-Jorgensen (2007). En l'actualitat, cap periòdic permet la publicació d'una carta que no n'identifiqui el nom, l'adreça i el DNI de l'autor (tot i que el mitjà només en publica el nom i la ciutat per raons de protecció dels escriptors); tanmateix un nom i una població no ens aporten suficient informació per fer-nos una idea d'aquesta imatge prediscursiva de què parlem. Només la podem identificar en aquells casos en què l'autor es manifesta com una veu que representa algú. Dividirem la nostra anàlisi entre aquells autors que s'identifiquen com a persones relacionades de manera més directa amb el diari i el dels escriptors que parlen en nom d'una col·lectivitat.

4.1. *Ethos* individual

En un petit corpus de cartes, els autors volen manifestar que són subscriptors del diari *La Vanguardia*²⁹ ([58v], [133v] i [179v]). En general, els escriptors de CD solen enviar les seves cartes als mitjans que llegeixen i amb els quals s'hi senten més o menys identificats ideològicament, culturalment, políticament, etc.³⁰ El fet d'identificar-se com a *subscriber* pot entendre's com una fidelitat major i com una exigència perquè es publiqui. Podríem presumir que hi ha un acord tàcit que el subscriptor tingui certs avantatges pel fet de ser-ho. Comptat i debatut, els lectors interpretaran que l'autor de la carta està molt identificat amb la política del diari.

D'una altra banda, *La Vanguardia* proposa la participació més directa dels lectors a través de la figura del que anomena «lector informador»³¹:

'Lector informador' es una iniciativa destinada a aquellos lectores que echan en falta una determinada noticia en La Vanguardia.es y que, asimismo, disponen de información relevante que el equipo de redacción se encargará de verificar, contrastando sus fuentes para el posterior tratamiento de la información. Tan sólo tienen que remitírnosla a través de la dirección de correo digital@lavanguardia.es y el equipo de periodistas se pondrá a trabajar con ello. La pieza informativa resultante de esta interacción incorporará la firma del lector en los créditos.³²

En una de les cartes del nostre corpus, trobem un d'aquests «lector informador»; cosa que condiciona la percepció que tindrà l'interlocutor d'una persona informada d'allò que notifica al diari i que el diari ha oblidat (?) de relatar. Ara bé, en el cas que ens ocupa, l'autor ha usat aquesta imatge per donar no una notícia rellevant que el diari ha oblidat, sinó per manifestar la seva opinió sobre un fet. És tracta, doncs, d'un parany pragmàtic: l'autor usa la credibilitat que li confereix el títol d'informador per manifestar una crítica a una determinada actuació política.

²⁹ En el diari *Ara* no es produeix mai aquesta circumstància.

³⁰ Això no sempre és així com veurem en aquelles cartes que són enviades a diversos mitjans amb l'esperança que algú les publiqui.

³¹ Tampoc no existeix aquesta figura en el diari *Ara*.

³² <http://www.lavanguardia.mobi/slowdevice/noticia/51307879313/La-Vanguardia-es-promueve-la-participacion.html> [consulta: 8 de febrer de 2015]

67v. Barcelona 2022

Lector informador

Cardedeu

La renúncia de Saragossa d'organitzar els **Jocs Olímpics d'hivern del 2022** ha engrescat alguns estaments barcelonins a continuar endavant. Com han indicat diverses veus de l'esport, la candidatura de **Barcelona** és una **utopia** amb possibilitats mínimes o nul·les, i qualsevol euro que es gastí serà diner llençat. La candidatura se la va treure del barret l'anterior alcalde de Barcelona, Jordi Hereu, per intentar recuperar espai mediàtic quan estava en hores baixes.³³

En aquest cas, l'autor manifesta de manera contundent la seva disconformitat amb la possibilitat que l'Ajuntament de Barcelona presenti una candidatura per a organitzar els jocs olímpics d'hivern de 2022 (això sí, amb el recolzament de «diverses veus de l'esport»). Tanmateix aquesta no és una carta de crítica qualsevol, es tracta de la carta d'un informador que, si més no, té la credibilitat atorgada pel mitjà. Així doncs, una qüestió que ens hauríem de plantejar és la raó per la qual *La Vanguardia* permet que un lector usi el títol d'informador per a donar una opinió? Potser el mitjà no s'atreveix a donar-la de manera tan contundent i se serveix d'un informador que aporta una crítica que comparteix? Sigui com sigui, *La Vanguardia* hauria d'haver exigint que l'autor de la carta no es presentés com un informador per valorar les actuacions que faci l'Ajuntament, perquè segons el mateix diari diu: «el equipo de redacción se encargará de verificar, contrastando sus fuentes para el posterior tratamiento de la información», cosa que, en aquest cas ni ha fet ni es pot fer.

Passem ara a referir-nos als casos en què l'autor es presenta com la veu autoritzada d'un col·lectiu o d'una institució.

Remetem en aquest apartat al concepte de *façana* en el sentit que li atorga Goffman (1981a) perquè aquesta autopresentació com a membres de col·lectius condiona la percepció de credibilitat que el lector tindrà en

³³ En tots els casos de cartes transcrits, els subratllats, cursives, negretes, majúscules i l'idioma de la secció són originaris de l'edició digital, així com les possibles errades tipogràfiques, ortogràfiques o de qualsevol altre tipus.

llegir-los: «La fachada se convierte en una 'representación colectiva' y en una realidad empírica por derecho propio.» (1981:39)

Hem trobat pocs exemples de CD firmades per representants de col·lectius o institucions entre aquelles que manifesten una crítica, una queixa o fins i tot una denúncia. En el cas de les crítiques, l'Exdirector General de Política Financera de la Generalitat, aprofita la seva *façana* per fer una anàlisi devastadora de la gestió de la crisi del president del govern Espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero. La seva tesi es fonamenta en l'augment de l'atur, el malbaratament de diner públic dels governs socialistes a Madrid i a Catalunya. L'estructura de la carta amb dades (que podríem considerar objectives) pot crear un *ethos* discursiu de certesa, malgrat que algunes errades poden certificar exactament el contrari, sobretot quan veiem que al final només reclama que no se'ls doni el vot, als socialistes.

Goffman, en l'apartat corresponent al manteniment del control expressiu, destaca que:

La coherencia expresiva requerida para toda actuación señala una discrepancia fundamental entre nuestros "si mismos" demasiado humanos y nuestros "si mismos" socializados. Como seres humanos somos, presumiblemente, criaturas de impulsos variables, con humores y energías que cambian de un momento a otro. En cuanto caracteres para ser presentados ante un público, sin embargo, no debemos estar sometidos a altibajos. (Goffman, 1981a:67)

Precisament aquests «altibajos» són els que es manifesten en aquesta carta. Daltabaixos que conformen una imatge del locutor més irada que no pas objectiva o empírica com s'hauria d'esdevenir d'un càrrec públic. Per exemple, una simple suma equívoca fa trontollar totes les dades que pugui aportar per defensar que els governs socialistes han «desballestat el país»:

43a. Un país desballestat

El PSOE i el tripartit ens han deixat un país desballestat. No cal ser un erudit per considerar els fets actuals, en comparació de l'inici de la crisi (2008). Anotem petites observacions. El Sr. Zapatero deia en aquella data que crearia dos milions de llocs de treball, però els resultats han estat, segons l'EPA, 4.360.926 acomiadaments, que comptant els centenars de beneficiaris del PER que no figuren sense feina

sobrepassen els 5.000.000 de persones aturades. L'any 1984 es va inventar el PER per a Andalusia i Extremadura i s'han reduït les peonades de 35 a 20 per any treballat: aquest sistema ha comportat una gran majoria de vots als socialistes. El deute sobirà és del 8% sobre el PIB. El Banc Central Europeu limitarà la compra dels bons espanyols i italians. Per a l'any 2012, l'estat espanyol necessita 330.000 milions, que representen la tercera part del PIB. El Sr. Rubalcaba acaba de manifestar que aprova el conveni fiscal de Catalunya del 2009, que ha resultat un dèficit fiscal a Catalunya del 8,4% sobre el PIB, és a dir, 17.408 milions d'euros (2.329 per càpita). La Sra. Carme Chacón acabarà el mandat de ministra de Defensa amb un deute de 35.000 milions. I continua el malbaratament de diner públic... Si estimem el nostre país abans de dipositar el vot, examinem-ne curosament l'objectivitat del contingut.

EXDIRECTOR GENERAL DE POLÍTICA FINANCERA DE LA GENERALITAT

L'autor fa la suma següent: 4.360.926 treballadors acomiadats més els «centenars de beneficiaris del PER» li fan un total de més de 5.000.000; és a dir que «centenars» s'han convertit en centenars de milers.

Tampoc la redacció del text (fragmentada, quasi telegràfica) ajuda a la imatge que es vol donar, no hi hauria, doncs, en aquest cas coincidència entre l'*ethos dit* i l'*ethos mostrat* (Maingueneau, 2010:218).

Només hi ha una altra carta (entre els grups de denúncia, crítica o queixa) en què l'autor es posiciona com a representant d'una col·lectivitat per denunciar el que considera el procés de privatització del cycle integral de l'aigua a Catalunya. El signant és el representant de l'Observatori de la Mercantilització de l'Aigua, una associació que reclama que no es privatitzi el servei de l'aigua potable, cosa que veu com més va més probable i que ja han denunciat a la seu de l'Agència Catalana de l'Aigua i alerta que ho faran allà «on faci falta». No sembla que autoproclamar-se representant de l'associació aporti més credibilitat que el fet de presentar-se com un ciutadà anònim tota vegada que no hi aporta dades ni fets que recolzin la seva denúncia [45a].

Les altres cartes en què trobem aquesta autopresentació institucional ja formen part del grups que hem anomenat cartes de comentari i cartes de diàleg o de col·loqui.

En el primer cas, una carta [38a] que es queixa de les declaracions del conseller de Sanitat, Boi Ruiz signada per un membre del Comitè d'Empresa de l'Hospital Comarcal de l'Alt Penedès atorga credibilitat i autoritat a la rèplica. El locutor és un treballador sanitari que ha estat elegit representant sindical de l'Hospital; deduïm, doncs, que haurà participat en negociacions, haurà escoltat les reivindicacions i queixes d'altres membres de la comunitat hospitalària i això li confereix autoritat per replicar les paraules del mateix conseller de Sanitat. I no sols això, si ens fixem en l'*ethos dit*, aquest locutor fa referència a diferents lleis i articles que reforcen la certesa de què havia investit el seu *ethos* per criticar les paraules del conseller. Unes paraules que trobarem qüestionades en altres cartes que comentarem més endavant.

En el segon grup de cartes, les de diàleg o col·loqui, trobem una major confluència d'*ethos* prediscursiu en què es manifesta la representativitat del locutor. Es tracta de missives que contesten altres cartes de ciutadans en les quals es denuncia, es pregunta, es critica alguna actuació urbana, l'horari d'obertura d'un centre sanitari, la recepta de fàrmacs genèrics a les farmàcies o un programa de televisió. En aquests casos, la resposta la firmen caps de comunicació de districtes urbans (la del districte de Sarrià [34v] que explica la raó per la qual no s'hi han plantat arbres al carrer Bertrana; la del districte de Gràcia [42v] que entén les denúncies dels sorolls provocats pels establiments d'oci, especialment dels situats a la plaça del Diamant). També es manifesta la justificació de l'estat d'un mòdul elèctric a la plaça de Sant Agustí per part del director d'Endesa al Barcelonès [99v] en contestació a una carta que se'n queixava i a una foto de denúncia.

D'altra banda, el director d'Atenció Primària del Centre Sanitari de Cadaquès [47v] desmenteix l'horari d'obertura del CAP que provoca les queixes de dos ciutadans en sengles cartes anteriors i la de la vocal del Col·legi de Farmacèutics de Barcelona [69v] replica una queixa d'un usuari per l'administració exclusiva de medicaments genèrics.

En aquests casos, el locutor construeix un *ethos* prediscursiu fiable a partir del seu paper com a responsable d'empreses, institucions o associacions. No hem trobat divergència entre aquesta imatge i la que projecta el discurs

de cadascú. Tots s'ajusten a una formulació documentada i distanciada severament per tal de reforçar la imatge d'autoritat. Ho veurem en alguns exemples.

En la [34v], la cap de comunicació se situa a una distància respectuosa («us informem») i aporta dades irrefutables com: «la plantació d'arbrat no és possible en aquest carrer, ja que les **vorerres** no fan l'amplada mínima requerida per Parcs i Jardins en compliment dels criteris d'**accessibilitat** per als **vianants**.»

El mateix ocorre en la [42v], en la qual la cap de comunicació de Gràcia diu que «es va seguir un protocol establert» cosa que demostra que es va actuar correctament, tot i que també reconeix, acceptant, doncs, en certa mesura la queixa del veí que «és probable que generessin molèsties» i finalment es compromet a «intensificarem la vigilància en la mesura de les nostres disponibilitats».

Aquestes dues cartes exemplifiquen la coincidència de l'*ethos* prediscursiu i el discursiu, en tant que no hi ha expressions que no demostrin, d'una banda, l'autoritat del locutor que pot prometre actuacions per tal de revertir els fets objecte de la queixa i de l'altra el tractament respectuós que se n'ha de derivar dels organismes públics en adreçar-se als ciutadans.

Un cas a part és el del responsable del programa de televisió *Esport Club* [44v] que respon a una carta en la qual es denuncia el tractament d'unes imatges d'una jove intèrpret en una roda de premsa del Futbol Club Barcelona a Praga. Més endavant tractarem aquest assumpte detingudament, però considerem que hem de donar ara una petita explicació. L'origen de la polèmica es produeix per l'emissió d'unes imatges en el programa *Esport Club* de TV3 en les quals es destaquen amb fletxes introduïdes en l'edició del vídeo original els pits de la intèrpret de la roda de premsa. Aquestes fletxes inicien tot un seguit de comentaris jocosos dels periodistes presents en el plató que enfaden la dona que escriu la carta de denúncia.

Lluny de mostrar-se conciliador, respectuós amb la dona que n'escriu la carta que ha motivat la resposta, el director del programa qüestiona la informació de la dona i critica el nivell de tolerància de l'espectadora: «el

programa va destinat a gent amb un nivell de susceptibilitat situat dins d'uns paràmetres de normalitat, en els quals crec que s'ubica, afortunadament, la immensa majoria de catalans». Considerem que aquesta no és la postura que hauríem d'esperar de qui parla com a responsable d'un programa de televisió emès per un canal públic, tot i que diu: «Respecto la seva opinió» i «Demano disculpes»; expressions que s'ajustarien a la imatge que ens n'havíem fet, rebla amb «jo també m'he sentit insultat quan ens ha titllat de masclistes. Però no cal que s'excusi. Potser jo també m'he tornat massa susceptible». El locutor s'ha mostrat intolerant amb una opinió divergent, fins i tot insultant («paràmetres de normalitat») i, finalment prefereix ironitzar sobre la posició de la senyora que reconèixer que, potser, no han estat del tot curosos amb les imatges o amb la manipulació que n'han fet. Tenim, doncs, un exemple en què *ethos* prediscursiu i *ethos* discursiu són contradictoris, igual com ocorria a [43a].

Hem tractat fins ara els casos més significatius d'autopresentació de locutors com a representants d'institucions que hem trobat, i hem vist com en alguns casos, aquesta autopresentació correspon després a una imatge consegüent en el discurs i d'altres en què hi ha divergència entre la imatge prèvia i la que en resulta de la lectura de l'escrit. Exactament com destaca Maingueneau (2010) en l'estudi de l'autopresentació d'usuaris del web *Meetic* a França.

Ens endinsarem ara en l'anàlisi de l'autopresentació de l'*ethos* discursiu dels redactors de cartes al director. Veurem com els locutors s'investeixen de credibilitat, honestat, testimoniatge o qualsevol dels valors que col·lectivament considerem favorables perquè s'arribi a l'empatia amb l'escrit d'un desconegut. En paraules de Goffman (1981a: 47):

Quando el individuo se presenta ante otros, su actuación tenderá a incorporar i ejemplificar los valores oficialmente acreditados de la sociedad, tanto más, en realidad, de lo que lo hace su conducta general.

Cal, inicialment, aclarir la distinció entre els conceptes pragmàtics d'allò *dit* i allò *mostrat* (Ducrot, 1972). En general es considera que l'interlocutor percep la imatge del locutor a través del discurs; de fet, gran part d'allò que configura la idea de qui parla no és verbal (aparença, entonació, etc.). Ara bé, nosaltres, seguint l'aproximació de Maingueneau, considerem que

aquesta creació de la imatge per part del receptor (*ethos*) es construeix a través del discurs. Així doncs, diferenciarem entre l'*ethos* prediscursiu (al qual ja ens hem referit al principi d'aquest capítol) i l'*ethos* discursiu (o *mostrat* en la terminologia de Ducrot), el qual dividirem entre *ethos* dit i *ethos* pròpiament discursiu per a diferenciar aquells textos en què el locutor es presenta en el mateix discurs i confereix una imatge en l'interlocutor que té a veure amb el to que es relaciona amb un determinat «món ètic» (Maingueneau, 2010:210). El locutor es presenta com a mestra, periodista, jove, estudiant..., cosa que contribueix, en part, a la creació de clixés o estereotips en el lector (Amossy i Herschberg, 1997), i per tant, condiciona aquesta percepció a través del que diu en l'enunciat. Per altra banda, existeix la possibilitat que el lector es faci una idea de la naturalesa del locutor a través del seu missatge, una percepció autònoma de l'allocutari que, potser, no sigui controlada per l'autor.

Hi ha algunes CD en què se'ns mostra clarament la imatge del locutor (ens hi dedicarem tot seguit) i unes altres en què aquesta imatge la deduïm del seu discurs. Maingueneau s'ha referit als problemes que, de vegades, comporta la contradicció entre una i altra imatge (nosaltres n'hem analitzat algun cas quan parlàvem de l'*ethos* prediscursiu més amunt), pot ser que el «món ètic» que relacionem amb un metge (per exemple) no sigui recolzat per allò que diu, o més aviat, per com ho diu.

El locutor de les cartes al director s'ha de construir una *disfressa*³⁴ de credibilitat i ho pot fer de dues maneres: molts opten per l'autopresentació com a membres respectables de la comunitat o com a testimonis; i d'altres es manifesten (potser sense pretensions o voluntat manifesta) a través d'inferències que l'interlocutor ha d'interpretar. En el segon cas, doncs, estaríem davant d'una interpretació lliure, no vinculada a la voluntat de l'autor, si més no, de manera generalitzada. Si l'autor domina totes les competències (Hymes, 1972; Cassany et alii, 1992), serà capaç de projectar en el seu discurs una imatge que coincideixi amb la que hagi volgut transmetre en l'autopresentació explícita («sóc funcionari», [11a]; «sóc peruana», [28a]). Pel contrari, si l'autor no té aquell domini, pot ser

³⁴ No volem donar a entendre que el mot comporti falsedat o engany. Es tracta, simplement, d'investir-se d'allò que som, malgrat que la nostra professió o formació només sigui una petita part de nosaltres.

que el seu discurs contradigui la màscara que s'havia posat, si és que se l'ha posada.

Passem, en primer lloc a analitzar aquells textos en què l'autor ha volgut revestir-se d'autoritat mitjançant una presentació explícita.

En general, la veracitat, l'autenticitat, l'*ethos* de credibilitat es manifesta com ja hem dit de dues maneres, en primer lloc si l'autor denuncia, critica o es queixa de qualsevol fet, pot manifestar que en va ser testimoni, va patir-lo o es troba en una situació d'autoritat per emetre la queixa o la denúncia (una jove que vol votar per correu perquè es trobarà a l'estranger en el moment de les eleccions i no ho ha pogut fer [121v], per exemple).

La majoria de les cartes que expressen algun tipus de queixa, de denúncia o de crítica mostren fets que es consideren negatius i proposen canvis perquè millorin, per això hi ha molts que s'hi manifesten com a afectats directes.

Ens és molt útil la darrera distinció de Maingueneau (2014) que aplicant a l'estudi literari el concepte d'*ethos* en distingeix tres dimensions: una de categòrica (*catégoriel*), una altra d'ideològica (*idéologique*) i, finalment, l'experimental (*expérientiel*). Inclourem en la primera (com es desprèn de la classificació del mateix Maingueneau) la faceta que l'autor tria perquè se l'identifiqui (mestra, mare, metge, estudiant ...): "Ces multiples catégories intéressent la problématique de l'*ethos* parce qu'elles sont associées stéréotypiquement à des manières de parler" (Maingueneau, 2014:3). Per a nosaltres, aquesta distinció ens durà no sols a la identificació d'una manera de parlar, sinó també a una disfressa concreta de la qual hem parlat més amunt.

Hi ha una gran quantitat de cartes del nostre corpus que mostren la dimensió categòrica de la imatge del locutor en primera persona del singular, la majoria relacionada amb la professió. Passarem, a continuació, a detallar-ne unes quantes.

4.1.1. Funcionaris

Es tracta d'unes quantes cartes en què els locutors volen manifestar que treballen per a les administracions públiques i la seva queixa es relaciona amb les retallades pressupostàries (generals, als serveis públics o

particulars, en la seva remuneració). Molts saben que la imatge que el lector es creï serà més aviat negativa, per això intenten revertir-la:

[159v] Sóc el primer que defenso la condició de funcionari com a servidor dels ciutadans, amb treball rigorós. Com la resta d'empleats públics, hem vist com els nostres salaris no pujaven mai per sobre de l'IPC, mentre mitja Espanya vivia la xauxa dels anys de bonança.

Hi ha qui reconeix que en elegir la professió, sabia que obtindria un salari menor que en l'empresa privada, tanmateix, denuncia que en l'actualitat els funcionaris es consideren privilegiats per l'estabilitat del seu treball i per això, resultaria acceptable la reiterada reducció salarial que se'ls aplica.

[111a] Quan s'han hagut de fer ajustos pressupostaris, governs de tots colors m'han congelat o abaixat el sou. Durant tots els anys de bombolles diverses veia com molta gent guanyava quatre, cinc o més vegades més que jo. Però resulta que, sense saber-ho, sóc un privilegiat i, per tant, he de patir noves retallades. En temps de crisi puc acceptar retallades, però el que no puc és acceptar l'asimetria d'aquestes retallades.

En el mateix sentit, una parella de funcionaris manifesten que, a causa de les retallades, no podran atendre les despeses que els ocasionen els estudis del seu fill.

[144v] La mare i jo som funcionaris de l'administració de l'Estat dels grups C i D, respectivament.

Com a funcionaris tenim el sou retallat i, suposadament, dintre de poc dies, una vegada sigui elegit el senyor Rajoy president del Govern espanyol, ens el tornarà a retallar.

Com a treballadors assalariats que som, no podem amagar res del nostre sou i, per aquest motiu, el nostre fill no pot disposar de cap tipus de beca. A part de les taxes universitàries, li hem de costejar el transport i la residència a Barcelona, a més de les altes despeses que comporta una carrera universitària.

Per tant, si ens retallen els sous i ens incrementen les despeses, augmentaran les nostres dificultats per pagar-li els estudis.

En els tres casos, els funcionaris no sols pretenen denunciar unes situacions que els afecten personalment, sinó mostrar una visió diferent a la que

consideren que la societat percep de la seva professió. En el primer exemple, el locutor vol mostrar-se com un treballador rigorós i al servei del ciutadà, segurament, la població no funcionària no percep el rigor i l'atenció com a característiques del treball públic. No hem d'oblidar, que les professions públiques són objecte habitual d'acudits i ironies en la vida diària³⁵. El segon cas, expressa una queixa, també molt generalitzada, perquè en èpoques d'abundància econòmica, la professió de funcionari no és gaire valorada socialment, mentre que en èpoques de crisi, la seguretat que representa el manteniment del lloc de treball, fa canviar aquesta consideració. I, en l'últim cas, la denúncia es dirigeix a l'acceptació implícita de la possibilitat dels treballadors no funcionaris per disfressar els seus comptes i que els seus fills puguin accedir a beques o ajusts als estudis, cosa que, els funcionaris no poden fer.

4.1.2. Estudiants

L'autopresentació dels escriptors com a estudiants té la finalitat de crear un *ethos* categòric (si fa no fa, com el dels funcionaris), però també experimental. L'estudiant provoca en el lector una imatge de desprotecció (joventut, inexperiència, pocs recursos econòmics...) que ajudarà a recolzar allò que denuncia i, al mateix temps, atorgarà qualitat de veritable perquè és l'estudiant qui ho pateix.

Hem dividit les cartes dels estudiants en tres grups; en el primer, incloem aquelles que es queixen de les condicions relacionades amb la seva activitat: el transport públic, les beques, etc.

[77a] Cada dia agafo el bus 60 de camí a la universitat. Si per qualsevol motiu un desafortunat matí no sóc a les 7.07 h esperant a la parada, sé de ben segur que hauré de veure passar com a mínim tres busos 73 i potser dos 17 abans que arribi el meu de nou, cap allà a les 7.35 h.

[116v] Semblarà absurd però sóc d'**Igualada** i per anar a una universitat de **Barcelona** amb **Ferrocarrils** trigo 1 hora i 40 minuts en arribar i amb un preu de 6,05 euros! Sembla irracional però en cotxe en 45 minuts et plantes a l'entrada de Barcelona.

³⁵ Un exemple: els funcionaris de matí no treballen i de tarda, no hi van.

Totes dues cartes manifesten les conseqüències que els comporta utilitzar el transport públic (en el primer cas l'autobús, en el segon, els ferrocarrils): poca freqüència, massificació, llargs i cars recorreguts... En ambdós casos els locutors trobaran la solidaritat dels lectors perquè la imatge que perceben dels estudiants és que no poden permetre's un altre tipus de transport i, més generalment, tothom té o ha tingut relació amb aquest grup i sent per ell comprensió i deferència.

[42a]Com molts altres estudiants universitaris, a l'hora de rebre beques d'educació sempre em quedo amb les ganes. Si superes, encara que per poc, el nivell de renda requerit, s'esvaeix tota possibilitat de rebre ajudes. Per això, que el Govern es proposi elevar el llindar de renda per rebre una beca a Catalunya pot suposar un alleujament per a moltes famílies que, tot i no estar en una situació crítica, troben molt difícil suportar la càrrega econòmica que suposa pagar una o dues matrícules. També és positiu que s'incorporin beques basades en el rendiment acadèmic.(.../...) Ara bé, em pregunto si 25 afortunats no és una mica massa restringit, i si realment cal *regalar-los* 12.000 euros. Potser seria més beneficiós donar-ne 3.000 a 100 *afortunats*, per exemple.

[142v]Sóc estudiant de segon de batxillerat a Barcelona i fa dos anys que espero cobrar una **beca** per bon rendiment que vaig demanar a la Generalitat de Catalunya en finalitzar l'educació secundària.

[171v]Fa uns mesos vaig gaudir d'una beca **Erasmus**. És una experiència única que recomano a tot estudiant. Tot i això, s'ha de conèixer la realitat. L'Estat i la teva comunitat autònoma t'aporten una **beca** per **cobrir** els **costos mínims** durant la teva estada. En el meu cas, gairebé la totalitat del lloguer.

Aquestes tres denuncien la política de beques; d'un costat, la dificultat per aconseguir-les, de l'altre, la tardança a fer-les efectives quan ja han estat concedides i, finalment, la diferència de l'ajut depenent de la comunitat autònoma de procedència. Tots tres són afectats per allò que denuncien i transmeten als lectors el que consideren una injustícia. Valoració que, de ben segur, trobarà l'acord de la majoria dels lectors, assabentat probablement, de l'augment de les taxes universitàries i de la reducció pressupostària que es contempen per a aquestes ajudes.

[42a] denuncia que la línia que separa aquells que tenen dret a beques d'estudi és molt fàcil de traspassar, però reconeix l'esforç del Govern per apujar aquest llindar, tot i que no hi està d'acord en la reducció del nombre d'ajudes que s'atorgaran ni en la quantitat econòmica que rebran. Aquesta argumentació trobarà, segurament, molts defensors, sigui per les raons a què ja es referia [144v], sigui per les raons que ja hem exposat més amunt. L'aquiescència al raonament es veurà reforçada per la quantitat de diners (12000€) i l'ús en cursiva del verb «regalar».³⁶

Considerem, en canvi, que [147v], que es refereix a la irregularitat que representa el fet de no abonar una beca ja concedida, una beca que havia de sufragar les despeses d'uns estudis gairebé acabats; pot no trobar la mateixa aprovació per part dels lectors. Hi ha molts ciutadans que reclamen el pagament de deutes de la Generalitat que s'han endarrerit de manera extraordinària a causa de la crisi i deuen entendre que aquesta situació afecta de la mateixa manera a treballadors, empresaris, serveis...

El segon grup de cartes escrites per estudiants els presenta com a ciutadans responsables afectats per fets que els perjudiquen, precisament pel fet de ser estudiants. La primera de les cartes es queixa de la situació que han de patir per haver coincidit la seva formació amb la crisi econòmica:

[24v] Sóc **estudiant universitària**. Estic fent **pràctiques** sense cobrar en una **empresa** i assistint a classe alhora. Aquest any acabo la carrera. És molt angoixant saber que acabaré i no tindré **feina**. El sector al qual vull dedicar-me segueix anant malament per la **crisi**; si tens la sort que et contractin a algun lloc és cobrant una misèria. No vull ser una més a la llarga **cua d'aturats**, ni formar part d'una generació hipotecada, ni tampoc caure malalta i que no em puguin atendre per tanta **retallada**. Sóc una indignada que reclama a les generacions d'avui que no ens poden deixar amb un panorama de futur tan pèssim, perquè no és just.

Per una banda, podem distingir un *ethos* categòric que relaciona el locutor amb els estudiants, però també deduïm un *ethos* experimental, perquè es tracta d'un estudiant en pràctiques que intueix com serà el seu futur en

³⁶ Les qüestions relacionades amb l'estil, les analitzarem detalladament en el capítol 6.

acabar-les, segurament perquè ha vist com els ha anat a d'altres col·legues, i, per acabar, també podem associar un *ethos* ideològic que emergeix de l'ús del mot «indignada», un adjectiu que relacionem amb els moviments populars de revolta i de reivindicació sorgits a l'estat Espanyol arran de les retallades en els serveis públics originades per la crisi econòmica i que van començar el maig de 2011.³⁷ La carta, doncs, no sols demana canvis de situacions que considera injustes, va més enllà en l'acusació als responsables, a les generacions que ostenten o han ostentat els diversos poders. El locutor que podria rebre l'aprovació i el suport dels lectors per la seva precària situació («Estic fent **pràctiques** sense cobrar en una **empresa** i assistint a classe alhora.»), es posiciona ideològicament en una banda on només rebrà el suport dels simpatitzants dels moviments reivindicatius i, en canvi, serà ignorada pels lectors afins a ideologies més conservadores.

Un altre exemple d'aquest grup coincideix amb els tres *ethos* manifestats en la carta anterior en el sentit que l'autora es presenta com a estudiant de Traducció al Líban, com a afectada per la impossibilitat d'exercir el dret de vot per correu, tot i haver-ho sol·licitat, i com a ciutadana posicionada políticament contra el Partit Popular:

[121v] Sóc una estudiant de Traducció que fa una estada de sis mesos al Líban. Abans de marxar, preveient ja l'arribada de les eleccions generals quan estigués fora, vaig anar a correus a preguntar què havia de fer per **votar**. Ningú va saber dir-me el què, només que esperés. Un cop a Beirut, fa més d'un mes, varem anar a l'ambaixada un grup d'espanyols a inscriure'ns a la llista de votants per correu. [.../...] Jo en aquesta ocasió **no puc votar**, i com jo, potser centenars de persones que el **20-N** no són al territori espanyol.

Ens estan negant un dret que tenim com a ciutadans, i això no els ho perdono. Demà se'm caurà la cara de vergonya quan vegi el **resultat de les eleccions** a les quals no m'han deixat participar, però tothom té el que es mereix. Si no sabem ni on tenim la mà dreta, tranquils! Ja arriba

³⁷ El moviment *Indignat*, o el *15-M* o, més endavant, la *Primavera Valenciana* sorgeixen pel malestar de la població collada per les mesures econòmiques que imposa la UE per a sortir de la crisi. Una sèrie de manifestacions i acampades de ciutadans a tot l'Estat que no se senten representats pels partits polítics dels quals comencen a fer-se públics els casos de corrupció generalitzada.

el vostre estimat PP per dirigir aquesta farsa durant els propers quatre anys.

Es tracta d'un cas com l'anterior. L'autopresentació com a estudiant i com a ciutadana que vol exercir el seu vot des de l'estranger en unes eleccions generals, rebria el suport dels lectors en la denúncia del que consideren una injustícia, ara bé, el fet de manifestar-se clarament en contra d'un partit polític, reduirà aquest suport a aquells interlocutors que hi coincideixin ideològicament.

En els dos casos, podem parlar d'un problema d'*ethos* com els que descriu Maingueneau (2010), una divergència entre allò que es diu i allò que es mostra. Els lectors associen valors positius o dignes de reconeixement a la *disfressa* d'estudiant (ja ho hem dit abans, joventut, inexperiència, esforç...), tanmateix, quan l'estudiant es manifesta clarament seguidor d'una determinada opció política o ideològica, l'interlocutor se n'aparta de la condescendència si no la comparteix.

En el darrer grup, volem analitzar una carta en la qual l'autora, que novament s'autopresenta com a estudiant, però no a l'inici de la missiva, reclama un sou digne per als professors que imparteixen classes a la universitat. Ens trobem davant d'un cas d'intercessió. L'estudiant considera que la seva veu resultarà més efectiva que la dels mateixos afectats, perquè pot justificar (com a usuària) que la dedicació, la preparació i l'altruisme dels professors universitaris es mereix un sou digne; cosa que resultaria excessivament interessada si l'exigència la signés un professor o un col·lectiu de docents:

[99a] Com a estudiant és insultant saber que algun professor, per poder mantenir-se, ha d'exercir de cambrer a banda de la docència. És evident que es tracta d'un cas determinat, i que en la situació actual s'han de prendre mesures, però crec que el concepte de crisi està funcionant com un bloqueig de qualsevol tipus de pensament més que com a impulsor d'una recerca de solucions. Cal que es respecti la capacitat intel·lectual de les persones.

4.1.3. Professions i activitats diverses

Hem inclòs en aquest apartat aquelles cartes en què els autors consideren convenient usar la disfressa de la seva professió per donar veracitat i

autoritat a la denúncia d'aquella situació que consideren injusta o millorable. Un pastisser que reclama viandes de qualitat a l'aeroport, un corredor aficionat que es queixa de l'impost que reclamen les administracions per a poder practicar l'esport, etc.

De totes aquestes cartes (que en són moltíssimes) en volem destacar quatre per l'originalitat, la gravetat dels fets que denunciïn o la repercussió que tenen en d'altres cartes.

La primera és la d'un mestre que reclama la condició de ciutadans catalans per als nens immigrants que ja s'han integrat en la nostra societat i dominen la nostra llengua. Hem considerat que aquesta carta manifesta un toc d'originalitat quan el mestre reconeix haver incorregut en un error (fet habitual, però rarament reconegut pels docents) i en ser corregit per una nena magribina, exigeix que se li reconegui la pertinença a la societat catalana pel domini que manifesta de la llengua:

[52a] La setmana passada, a classe de català, vaig cometre l'error de dir *bisagra*. Aquest barbarisme hauria passat totalment desapercbut si no hagués estat perquè la Diarra, una nena filla d'immigrants marroquins, em va interrompre i em va dir: "Profe, en català s'ha de dir frontissa". La Diarra ja va néixer aquí, i en aquest sentit no estic d'acord amb l'ús de l'expressió "immigrant de segona generació", perquè si bé els seus pares van arribar com a immigrants, els infants i joves de les famílies d'origen immigrant ja són part de la nostra societat.

Associem l'*ethos* del locutor fonamentalment a la seva vessant experimental, ja que la categòrica pareix simplement accidental. La imatge que ens transmet el mestre s'adiu amb la idea que la societat té de la professió docent, tot i que probablement, el fet d'haver-se equivocat en el mot pugui provocar certa estranyesa en els lectors no docents que embolcallen la personalitat dels mestres amb una certa perfecció. La defensa dels nens, la reivindicació dels valors positius dels seus alumnes es relaciona directament amb l'activitat docent.

No voldríem deixar passar l'oportunitat de referir-nos a l'estil d'una altra versió d'aquesta carta³⁸ apareguda a *La Vanguardia*. En aquesta altra versió

³⁸ Les diverses versions d'una mateixa carta són bastant habituals. Els autors es volen assegurar que la carta sortirà publicada i l'envien a diversos mitjans que les

apareix un adjectiu que conté una certa càrrega maliciosa i que, com en casos anteriors, confrontaria amb la imatge benivolent del mestre.

[61v] La setmana passada, a classe de **català**, vaig cometre l'error de dir "bissagra". Aquest barbarisme hauria passat totalment desapercbut si no hagués estat perquè la Diarra, una nena filla d'**immigrants** marroquins, em va interrompre per dir: "Profe, en català s'ha de dir frontissa" , i va donar així una lliçó a tots els altres catalanets de la classe, que no se n'havien adonat de l'errada.

El mestre qualifica de «catalanets» els altres alumnes que no van descobrir l'error i no creiem que el diminutiu s'usés amb una finalitat empàtica, més aviat el considerariem gairebé menystenidor i ens duria a l'exemplificació d'un nou cas de divergència entre l'*ethos* dit i el mostrat.

La següent carta que volem mostrar és la d'una professora d'un centre concertat que denuncia les retallades salarials, tot i no pertànyer al cos d'ensenyants públics, la qual cosa li impedeix d'accedir als avantatges dels funcionaris docents:

[178v] No sóc funcionària i el Govern em retallarà el sou per segona vegada. L'any passat, els professors de l'**escola concertada** vam sofrir una **retallada** del **5% del sou** que rebíem en **pagament delegat** (concertat) per part del Govern. Aquest any ja s'ha anunciat que patirem una altra retallada pel mateix percentatge, a més, possiblement, de la retallada en alguna paga doble.

Jo no sóc funcionària, no treballo per l'Estat a cap **escola pública**, ni ho he volgut fer mai, però ja que em toca la part negativa d'aquest col·lectiu, reclamo també la part positiva que tenen: contracte vitalici, menys hores de feina, més sou, menys alumnes per classe, més assistents socials, més psicòlegs per atendre els nens i donar suport als professors, i un llarg etcètera de **privilegis** respecte als **professors** de les escoles concertades.

Trobo de justícia que a mateixos deures, mateixos drets. Em sorprèn molt que no hi hagi hagut més queixes per part de les moltíssimes persones que estan en la meva situació i convido els meus companys a unir-nos per reclamar que es faci justícia en aquest sentit.

manipulen segons els seus criteris editorials. Ho estudiarem també en el capítol 6, referit a l'estil.

La denúncia d'aquesta professora que mostra un *ethos* experimental com a afectada d'allò que considera una injustícia i que gran part de la població pot compartir-ne la valoració perquè no és funcionària ni ho ha volgut ser. Amb tot, incorre en una contradicció que probablement faci dubtar els lectors de les seves reclamacions. Diu que no treballa per a l'Estat, però resulta ser l'Estat (o el Govern) qui li aporta el sou, com ella mateixa reconeix al principi de la seva argumentació. Tampoc no són gaire creïbles les *excel·lències* que detalla de l'escola pública en una època de retallades generalitzades («menys alumnes per classe, més assistents socials, més psicòlegs»). De nou, doncs, ens trobem amb la divergència entre allò que es diu i allò que es mostra.

La figura dels metges és generalment associada a valors extremadament positius. La seva formació, la seva dedicació i, sobretot, la seva activitat els atorguen una autoritat inqüestionable en la nostra societat. Volem, tanmateix, presentar dos exemples diferents d'aquest *ethos* categòric. D'una banda, un metge es manifesta en els termes que esperàriem d'un professional responsable i compromès que reclama els mateixos valors a les administracions sanitàries responsables dels ajustos econòmics i de personal. La coincidència d'allò que diu el metge i allò que mostra dóna lloc a algunes cartes que lloen aquesta dedicació compromesa amb la salut dels ciutadans.

[93v] Em dirigeixo als gestors del **sistema sanitari català**. Sóc **metge**. Treballo al **sistema sanitari públic** català, ho faig amb dedicació i mantinc la meua competència perquè tinc vocació. Digueu-me què espereu de mi. Pregunteu-me què espero de vosaltres.

Espero que em doneu les eines per fer la meua feina amb qualitat i eficiència, per atendre als pacients, per ajudar les persones a tenir cura de la seva salut.

Espero tenir unes condicions laborals i retributives dignes. Sóc metge i vull fer de metge; si volgués ser gestor o fer negocis amb la salut dels altres i els diners de tots, ja hauria triat una altra opció. No em feu còmplice de la degradació del sistema. No m'utilitzeu com a excusa per **privatitzar els serveis**. He optat per treballar al sistema sanitari públic perquè crec que la salut és un dret, crec que tots

(ciutadans i professionals) tenim dret a un sistema sanitari públic, equitatiu i de qualitat.

Un altre exemple mostra només de manera lateral la condició de professional mèdic. Es tracta d'un metge que ha treballat a Congo, Angola i Libèria i denuncia l'ús de les ajudes internacionals i qüestiona la mateixa donació d'aquestes ajudes. Es tracta, doncs, d'un ciutadà que coneix la destinació de les ajudes i només al final manifesta la seva professió. Diríem que la imatge que ens vol transmetre no és la de metge, sinó la d'un testimoni, que, de ben segur, provocarà l'acceptació tàcita dels seus arguments en llegir que és un metge qui els escriu.

Per acabar aquest apartat analitzarem una carta d'un entrenador de futbol que denuncia les agressions verbals als jugadors estrangers i la impunitat o la benvolença amb què són tractades per les autoritats responsables (altres entrenadors, presidents, federacions). És difícil valorar la imatge que s'associa amb un entrenador de futbol, segurament l'esforç, la superació, el lideratge, el compromís i les ànsies de victòria. Pel contrari, en aquesta carta se'ns manifesta com un testimoni d'aquestes vexacions, i encara més, es declara inflexible a l'hora d'actuar contra els seus jugadors si actuen d'aquesta manera.

Si repassem les notícies en què són protagonistes els entrenadors i que no relacionem amb la seva professió, podem deduir quins són els fets que sorprenen i, per tant, no pertanyen a la seva imatge. D'una banda hi ha les acusacions de pederàstia o d'altres actes violents, però per altra banda hi ha les filiacions polítiques, l'interès cultural o les actuacions exemplars. Podríem deduir, doncs, que el fet de manifestar-se obertament i radicalment en contra dels insults racistes no s'associa a la disfressa d'entrenador. És per això que considerem que en aquest text, el locutor s'ha autopresentat com a testimoni en comptes de professional de l'entrenament de futbol, ja que s'escapa de la percepció dels lectors respecte al que ha de ser un entrenador o se li hauria de reconèixer, en aquesta manifestació, una valentia i un compromís social que no són habituals entre la professió, llevat que es relacionen amb l'activitat esportiva.

[115v] Sóc entrenador de **quarta catalana** a **Barcelona** i vull palesar la meva indignació pels fets que hi visc normalment. Al meu equip hi ha

jugadors catalans i de nou nacionalitats més. Sovint els meus jugadors viuen **assetjament verbal** o **agressions** amb connotacions **racistes** del públic i de jugadors catalans. El fet més lamentable és la justificació i l'encobriment d'aquestes conductes que tècnics, jugadors, presidents o públic fan amb comentaris com: "Es un calentón o son cosas del **fútbol**". Senyors, amb el racisme i la violència, tolerància zero. Encara que per a alguns equips el més important és pujar de categoria a qualsevol preu, per la resta és fer esport. La **Federació Catalana de Futbol** no pot mirar cap a un altre costat amb equips i individus així. Si amb conductes racistes i agressions és més fàcil pujar-hi, els meus equips mai no ho faran. Perquè els asseguro que no em tremolarà la mà a l'hora de fer fora un jugador meu, per molt bo que sigui, si actua així.

4.1.4. Altres màscares

Dintre del grup de cartes que estem analitzant, les que s'autopresenten amb un *ethos* dit explícit, ens criden l'atenció dues figures distants. Per un costat, hi ha una dona que es queixa de la llengua que empren els dependents per adreçar-se a ella. És peruana i el físic fa que li parlin en castellà sense tenir en compte que ella enceta la conversa en català. Ens interessa aquest cas perquè es manifesta d'una manera evident la rutina que aprenem de manera conscient o inconscient i que ens fa adreçar-nos a una persona segons la percepció que rebem de la seva imatge. Goffman ho explica de la següent manera:

Porque al aprender a desempeñar nuestros roles en la vida real, guiamos nuestras propias producciones manteniendo, en forma no demasiado consciente, una familiaridad incipiente con la rutina de aquellos a quienes nos hemos de dirigir. (Goffman, 1981a:83)

Quan el dependent d'una botiga es dirigeix a una persona que considera estrangera, inconscientment (o conscient) usará la llengua que creu apropiada als estrangers³⁹, poc importa que l'interlocutor hagi expressat la voluntat de ser atès en català que es desprendria de l'obertura de la conversa, perquè la imatge que percebem, l'*ethos* prediscursiu, té més força que el discursiu, sobretot, si el segon confronta amb els tòpics que

³⁹ No és aquest el lloc per parlar del bilingüisme unilateral o dels prejudicis lingüístics que, sens dubte, exerceixen una influència determinant en alguns catalanoparlants a l'hora de canviar de llengua en contextos multiculturals.

hem interioritzat: «El *ethos* está vinculado fundamentalmente al acto de enunciación, pero no podemos ignorar que el público también se construye representaciones del *ethos* del enunciador *antes* de que tome la palabra.» (Maigneueau, 2010:207)

[28a] Sóc peruana. Fa 16 anys que visc a Catalunya. El català és el meu idioma habitual. Puc des d'utilitzar un vocabulari tècnic fins a fer una broma sense cap problema. Però em pregunto què s'ha de fer per no haver de canviar al castellà quan compro. Algun cop m'he mig queixat, i responen que tant és un idioma o altre. De vegades es disculpen i em segueixen perquè, al cap i a la fi, sóc jo la clienta.

D'un altre costat, hem constatat que hi ha certa tendència a presentar-se com a mare per tal de crear en l'interlocutor un efecte compassiu. Les mares (i no els pares) confereixen un nivell major de gravetat en denunciar alguna situació que afecti els seus fills, perquè la societat en general associa la funció de la mare a la protecció i la vetlla pels drets dels fills o filles que no tenen qui els defensi. L'actuació de la mare referma la indefensió i la vulnerabilitat dels nens. La literatura i també la vida real ens mostren abundants històries d'actuacions heroiques de les mares per protegir els fills.

Destacarem tres casos de mares que exigeixen un canvi en les situacions que han provocat l'origen de la carta.

La primera carta mostra una mare que es queixa del tractament que ha rebut la seva filla de 16 anys en una consulta mèdica per analitzar l'abast de la seva deficiència auditiva. Aquí, la mare s'exposa en la seva categoria de progenitora, però també com a experimental, perquè ha acompanyat la filla a la consulta i, encara més, haurà de ser ella qui li torni a explicar allò que la nena ha sigut incapaç de sentir.

[81a] Al febrer, la meua filla de setze anys va patir un trauma sonor a l'orella esquerra. Això implica que té una pèrdua auditiva del voltant del 65%, irreversible, amb sorolls constants i períodes d'intenses migranyes.

Una altra mare denuncia que la mútua a què pertany i que ha de cursar la petició de reducció de jornada que ha demanat per atendre la seva filla, malalta de diabetis mellitus tipus 1, ja li ha comunicat que no li atorgarà

aquest dret perquè no compleix els requisits que s'exigeixen. De nou la mare es revesteix de la funció de progenitora ara no per demanar una millora de la situació que afecta la seva filla, sinó per acomodar l'horari laboral a l'atenció de la nena. Qualsevol lector estarà d'acord que la mare té dret a aquesta reducció de jornada, precisament perquè és mare i una de les seves obligacions és l'atenció de la seva filla malalta.

[70a] El dia 14 de novembre va ser el Dia Mundial de la Diabetis, i per les raons que explico en aquesta carta, aquell dia em va fer plorar. Tinc una filla amb diabetis mellitus tipus 1. El 29 de juliol del 2011 es va aprovar el reial decret que permet tramitar una reducció de jornada, com si fos una baixa laboral parcial, per tenir cura d'un fill amb una malaltia greu com és el càncer o la diabetis mellitus tipus 1, entre d'altres.

4.2. *Ethos* col·lectiu

En tots els casos que hem analitzat apareix un *jo* que s'autopresenta generalment sota un *ethos* categòric, malgrat que a vegades, també se n'identifiqui un de experimental o, fins i tot, d'ideològic. Hi ha cartes que alternen l'ús del *jo* i del *nosaltres* amb una intenció de desdoblament del locutor en locutor-enunciador. Calsamiglia (1993) considera que el canvi respon a la impossibilitat del locutor per manifestar-se com a expert en una determinada matèria i es presenta amb el col·lectiu que ja podria incloure'n les autoritats o els experts, ara bé, nosaltres considerem que, sovint, en aquestes situacions d'alternança de subjecte el *jo* es refereix a l'*ethos* experimental, el que ha vist o viscut els fets, mentre que *nosaltres* esdevé el subjecte valoratiu, de tal manera que la valoració està recolzada per tot de veus que la compartirien. En aquest sentit, preferim la interpretació de Calsamiglia i Tusón (2008: 129):

La identificación de la primera persona que habla con la primera persona del plural incorpora al locutor a un grupo. Es el grupo, entonces, el que proporciona al locutor la responsabilidad del enunciado; [...]

En els que veurem tot seguit, el *jo* desapareix i dona lloc a un *nosaltres* que, sovint, es proclama veu de la col·lectivitat. En algunes ocasions,

aquesta col·lectivitat serà tota la humanitat, i en d'altres es referirà només a un petit grup (joves, catalans, classes treballadores...).

L'ús de *nosaltres* busca sovint en les cartes al director (així com en els articles d'opinió o les columnes) la inclusió del lector en les valoracions, judicis, interpretacions de la realitat que fa una sola persona; es tracta, doncs, de la investidura d'una veu col·lectiva que en general ningú no ha atorgat al locutor, tot i que es fàcil que l'interlocutor s'hi reconegui. Veurem a continuació alguns casos significatius de locutors que es recolzen en allò que consideren el parer general, per reblar la seva denúncia o queixa.

Deixant de banda els *nosaltres* que no identifiquen cap col·lectiu, perquè pretenen englobar tota la població, començarem per una primera persona del plural que pretén incloure's entre aquells ciutadans decebuts per la política i mostrar un *ethos* condescendent com una estratègia concessiva, que en un altre treball (Portalés, 2012: 36-37) definíem com:

La concessivitat consisteix a manifestar una postura dialogant del locutor, una mena d'engany pragmàtic que el distancia de la visió intransigent que l'interlocutor podria fer-se'n en sentir les posicions contràries a les seves tesis. El locutor vol mostrar-se receptiu, negociador, però, en el fons, no pensa acceptar les tesis contràries, tot i que manifesta compartir-les parcialment. Ja Quintilià en recomanava l'ús per mostrar habilitat oratòria i una certa objectivitat a l'adversari, i evitar així la refutació directa que s'interpretaria com una falta d'experiència dialèctica (recollit per Perelman i Olbrechts-Tyteca, 1989).

La carta es queixa que alguns ciutadans (majoritàriament joves antisistema) creuen que abstenint-se de votar mostren la seva oposició i rebuig al sistema polític establert, el locutor (que ha usat la primera persona per criticar aquesta postura) ha passat a identificar-se amb aquests joves, però, contràriament, demana el vot perquè es pugui canviar un sistema amb el qual no s'està d'acord:

[26a] No obstant, no sé si han pensat que no votant o fent-ho en blanc el que aconsegueixen és l'efecte contrari: engreixar el partit majoritari i deixar de banda els partits petits, ja que el repartiment dels escons es fa d'acord amb el cens i no segons els vots. Malauradament aquesta no és l'única paradoxa que trobem. Si bé fa algunes dècades lluitàvem per la democràcia, ¿ara la manera de manifestar-se és deixant-ho de fer?

Tots ens sentim estafats i tenim ganes de millorar, però la manera d'aconseguir-ho és exercint el dret a vot.

En un altre cas, el locutor s'erigeix en la veu de tot Catalunya que no té una altra sortida davant del desequilibri econòmic, de les conegudes *balances fiscals*, que independitzar-se d'Espanya:

[100a] Catalunya només té una solució: la independència en relació a Espanya, dintre, com és lògic, de la interdependència europea. A casa nostra augmentaria la cohesió social i tots patiríem molt menys.

Com en aquests exemples en trobem d'altres que només caldria enunciar: *ethos* categòric infantil [14a], d'una generació [41a], dels usuaris del bus [77a], de la classe treballadora [98a], dels inquilins [31v], dels artesans [104v] dels votants a l'estranger [121v] i de tants i tants altres.

4.3. Altres *ethos*

Analitzarem en aquest apartat el que Maingueneau (2010) anomena l'*ethos* mostrat al qual ja ens havíem referit més amunt. El locutor no ofereix un *ethos* dit (no és cap individu amb un càrrec o autoritat específica ni és manifesta com a mestre, mare, professora, aficionat a la motocicleta...), de tal manera que només pot ser identificat a través d'allò que diu i, sobretot, per com ho diu.

En el primer exemple que comentarem (que forma part de les cartes que hem anomenat de col·loqui) el locutor des d'una posició de coneixement crítica una carta d'una estudiant de batxillerat que es queixa de les hores que s'hi dediquen a l'estudi de la filosofia. Tot i que el locutor no es presenta, podem inferir que es tracta d'un professor («hem de donar-los una formació millor»), segurament de l'assignatura de filosofia («Plató, Descartes o Nietzsche els seran molt útils»). Es tracta, doncs, d'una informació que ens arriba a través del discurs:

[170v] El **batxillerat** actual és massa curt (a Europa solen ser tres anys) i justament manca d'una formació humanística (literatura, llengua, lògica, filosofia...) més seriosa que tant ajudaria a tirar endavant el país. Formar-se no és només conèixer certes excepcions a una declinació llatina o saber resoldre un tipus especial de formulació química, sinó quelcom de molt més global, que inclou el que la lectora potser sembla menysprear.

Em sap greu, però hem de donar-los una formació millor, i no només més útil. No tot s'acaba en l'especialització (que ha de serhi, i tant!): cal ser ciutadans i persones amb criteris.

Llull, Verdaguer o Maragall, i també Plató, Descartes o Nietzsche els seran molt útils, a la Neus i a tots els seus coetanis.

Deduïm aquest *ethos* i el podem comprovar per l'ús d'un llenguatge que es pot considerar propi d'un professor pels coneixements que demostra de les assignatures que s'hi imparteixen, per alguns continguts d'aquestes matèries i per l'ús del metallenguatge característic («declinació llatina», «formulació química»). A més, també demostra tenir coneixement del cicle dels estudis de batxillerat a d'altres països; tot plegat ens condueix a la conclusió que es tracta d'una persona molt vinculada a l'ensenyament i que es tractaria, per tant, d'un professor.

En una altra carta, una mare relata que es decideix a portar a les seves filles a la festa que organitza el Club Súper 3. No ens interessa ara la figura de la mare, sobretot perquè no s'identifica com a tal, sinó la imatge que podem percebre de membre d'una família especial. La locutora critica el programa infantil i també la festa que s'organitza anualment per, segons ella, transmetre valors de manera superficial i simple. La credibilitat, l'autoritat amb què s'expressa es veu recolzada per considerar-se part d'una família que «no tenim massa temps per veure la televisió». Aquesta afirmació que podria passar desapercibuda, es diu amb la intenció de fugir de la gran majoria de la població que veu habitualment la televisió i que se'n sent atreta, és per això, que en pot parlar del programa des de la distància i la reflexió. En altres paraules, es tracta d'una família nombrosa («en som cinc») allunyada dels tòpics de la majoria i, per tant, en condicions de criticar un programa de televisió líder entre el públic infantil. L'expressió «no tenim massa temps per veure la televisió» és elitista i ideològicament interessada per tal de mostrar el locutor com a defensor dels valors humans que, en general, hom considera que són pervertits per la televisió.

[12a] És una llàstima que el gran poder de convocatòria que té el Club Super3 no sigui aprofitat per fer una bona transmissió de valors. Sí, hi són: la defensa del medi ambient, la valentia davant la por, l'amistat...

Però no deixen de ser tractats d'una manera superficial i simplificada a la mínima expressió ("Uh! Oh! No tinc por!"). O és que penseu que la població catalana ja està prou ben educada? No cal que es converteixi en un programa avorrit. Pot mantenir igualment la forma que té ara però amb una mica més de contingut. A mi em sembla que els nens petits són capaços d'entendre gags amb guions de més nivell. Club Super3, sí. Club en català, sí, però amb una mica més de substància, que prou falta ens fa!

Un altre *ethos* ideològic mostrat a través del discurs és el d'una senyora que critica una notícia sobre l'ús dels mètodes anticonceptius. La seva és una carta que defensa les relacions sexuals respectuoses i amb la finalitat de procrear, ens trobem, doncs, amb una posició ideològica lligada estretament a la de l'església catòlica. Segons ella:

[13a] S'ha perdut el sentit del que significa una relació sexual: donació de dues persones que s'estimen, es respecten i com fruit d'aquest amor pot néixer una nova vida. Es busca el plaer pel plaer i es fomenta la promiscuïtat. Aquesta donació requereix persones madures i responsables, capaces de responsabilitzar-se dels seus actes.

Malgrat que reconeix que en alguns moments de la vida de la parella pot ser que no els vingui bé tenir un fill, proposa com a única alternativa el que es coneixen com a mètodes anticonceptius naturals (els únics, recordem, permesos –almenys, públicament- per l'església catòlica). No ens hem d'enganyar en considerar la locutora com una persona sense formació ja que és capaç d'explicar almenys dos d'aquests mètodes (el Bíllings i el simplotèrmic), els quals afirma que són poc coneguts (tot i ser tan eficaços com els tractaments mèdics diversos) perquè no reporten beneficis econòmics als professionals mèdics. L'*ethos* mostrat és coincident amb la manera de dir de la locutora, defensa uns mètodes anticonceptius des d'una determinada postura ideològica amb coneixement de la seva efectivitat.

L'últim dels exemples que presentem en aquest apartat té a veure amb la projecció de locutors que defensen les tradicions catalanes contra la introducció insistent dels costums d'altres cultures. En referim, en particular, a les cartes que critiquen la festa de *Halloween* tot reivindicant la castanyada.

La carta que analitzem és d'una dona que relata melancòlicament els costums de la castanyada de quan era petita per contraposar-los als de la festa dels morts importada d'EUA. Acaba l'emotiva narració amb una reivindicació ben ferma contra les escoles que no se n'estan de transmetre l'escenografia del *Halloween* (carbasses, disfresses...) quan, segons ella, haurien de mantenir les arrels del país:

[1a] És trist veure com any rere any el Carnaval americà va guanyant terreny, i no només per mitjà de Hollywood i Disney Channel sinó també de moltes escoles catalanes que tenen carbasses i ratpenats de cartolina penjats als passadissos. Em sembla molt bé que es defensi la llengua d'un país des de les institucions educatives i penso que també s'haurien de cuidar de la mateixa manera els seus costums, les seves arrels.

No es tracta d'una mestra ni d'una mare, no rebem l'autoritat, la credibilitat des d'una posició de poder, ben al contrari, es tracta d'una dona que defensa els nostres costums (que no limita a la llengua) des de l'experiència i, probablement, no hi pot haver una millor reivindicació que aquella que es fa d'allò que ens uneix i ens identifica.

4.4. Nosaltres i ells

En aquest apartat analitzarem la manifestació ideològica del locutor en el context de la pertinença o l'exclusió del grup. Basem aquest estudi en l'obra de van Dijk que al llarg de la seva carrera ha maldat per denunciar la transmissió ideològica dels mitjans i la creació de la il·lusió que els seguidors d'un determinat mitjà pertanyen a un col·lectiu destacat de la societat en el qual no tenen cabuda altres individus. La seva teoria està basada en els mitjans nord-americans; tanmateix, nosaltres volem demostrar que els ciutadans anònims (els autors de les cartes al director) s'han autoinclòs en grups suposadament dominants, cultes, responsables... i tracten els que no hi pertanyen amb la condescendència, el menyspreu o, fins i tot, la llàstima que els atorga precisament aquella pertinença al grup. En paraules del mateix van Dijk (2008:210):

Como en la mayoría de sistemas cognitivos, las ideologías no son probablemente un conjunto desordenado de proposiciones valorativas. Más bien, se organizan de varias maneras. En este sentido, muchas ideologías, por ejemplo aquellas que subrayan las relaciones de conflicto

social, dominación y resistencia, pueden organizarse mediante la polarización para definir lo que está dentro o fuera del grupo (Abrams y How, 1990). Por ejemplo, el racismo y las ideologías nacionalistas categorizan prototípicamente a la gente con un "Nosotros contra Ellos" (entre grupos de exclusión, como los blancos contra los negros, 'nuestra' gente se opone a los extranjeros), o los 'establecidos' contra los de 'advenedizos' (Elias y Scotson, 1965). A causa de su relevancia en la estructura social y, por lo tanto, de su posición en la competición para acceder a los recursos sociales, algunos grupos representan el papel de grupos-referencia, como parte de su propia ideología.

En el corpus que ens ocupa, hem trobat diverses manifestacions de locutors que s'aparten dels col·lectius als quals critiquen i fan entendre així, que aquells no formen part del seu grup. En alguns casos, els "altres" són els polítics amb els quals la majoria de les cartes que els anomenen no s'identifiquen; però a nosaltres ens interessa la desvinculació dels locutors d'altres col·lectius de ciutadans que ens condueixen a la interpretació ideològica del grup al qual diuen pertànyer.

El primer exemple és el d'una ciutadana que passejant per Barcelona es troba amb una furgoneta del partit *PxC*, Plataforma per Catalunya, als membres del qual els retreu la seva ideologia excloent i racista, contrària completament a la de la locutora. L'autora encara que no comparteix la ideologia d'aquest partit, no demanarà que se'ls expulsi del territori; com sembla que exigeixin els partidaris de *PxC* que es faci amb els estrangers que s'han instal·lat a Catalunya.

[76a] Aquest dimecres anava caminant per la Diagonal de Barcelona, a l'alçada de Pere IV, quan de sobte vaig veure una furgoneta de *PxC*, Plataforma per Catalunya. Anaven cridant per megàfon: "Primer els de casa!" No m'agrada ni un pèl que una gent que al seu programa hi diu "*PxC* fomentarà la repatriació de la població islàmica [...] per retirar-los la nacionalitat i reduir la presència islàmica a casa nostra fins a nivells que el poble català consideri tolerables" pugui campar pels nostres carrers fent demagògia. No m'agrada que s'intenti repetir una altra Inquisició ni que se simplifiqui un tema com la immigració referint-se només a la comunitat islàmica. Segur que a un matrimoni amb fills de cabells rossos acabats d'arribar no els diuen ni piu. Si us plau, senyors i senyores de *PxC*, no envaeixin els nostres carrers amb els

seus discursos cridaners. La majoria de nosaltres no els considerem grats a casa nostra, però no els farem fora perquè creiem en la llibertat.

No es tracta, com en la majoria dels casos que descriu van Dijk, d'un rebuig d'altres ètnies o cultures, sinó que és clarament la declaració d'exclusió d'aquells que no respecten les normes de convivència ni valoren els beneficis de la cohabitació intercultural, lingüística o religiosa. Es tractaria, doncs, d'una exclusió positiva, la d'un grup que es declara a si mateix exclòs d'una societat que acull els immigrants.

En un altre exemple, ja trobem l'exclusió dels immigrants que han abraçat l'independentisme i això ha fet, precisament, que el locutor l'abandoni.

[80a] No fa ni un any, el clima del nostre país era propens a una utòpica independència. Aquest terme estava en boca de nouvinguts i gent que mai havia apostat per una nació catalana. Coincidia amb dues legislatures d'esquerres al Parlament que havien aconseguit unes fites socials envejables en qualsevol estat del benestar.

El locutor d'aquesta carta s'aparta dels nouvinguts i de la gent que mai havia apostat per una nació catalana, justament quan sembla que aposten de manera generalitzada. La defensa de la nació catalana s'atribueix, doncs, només als catalans i als que l'han estat exigint històricament. Identificava, per tant, a aquest col·lectiu, a aquest grup; tanmateix, ara que ja no els és exclusiva, el locutor «creia en la independència com una idea romàntica i la culminació de la construcció del país» i ara sembla que ja no hi creu, si més no, no hi creu de la mateixa manera.

Una nova carta es pregunta algunes circumstàncies en què s'ha produït un accident en una discoteca a la qual només acudeixen sud-americans, gent particularment violenta segons la valoració del locutor:

[8v] L'accident es va produir a la vorera del **centre comercial**, on s'hi agrupaven entre 300 i 400 persones (suposo que el número exacte serien 6 segons la guàrdia urbana). Tots ells eren sud-americans, tots i sense excepció. Aquesta gent és la que antigament anava a les discoteques Milpasos, Pirai, Enjoy i Canela situades a l'Heron City. Fa uns mesos van clausurar aquestes discoteques per les nombroses baralles que s'hi produïen.

Novament, el locutor s'allunya dels protagonistes de l'accident de manera categòrica («Tots ells eren sud-americans, tots i sense excepció.») i els allunya, per tant, del seu grup de nadius no responsables de baralles.

La següent recorre al tòpic que repeteix la fal·làcia de l'aprofitament sanitari dels estrangers que vénen a usar la sanitat d'aquí sense haver-hi cotitzat. La carta defensa que abans de retallar les prestacions sanitàries, els polítics haurien de vetllar per una despesa responsable del diner públic, incloent-hi l'exclusió de l'atenció als estrangers.

[70v] Crec que la majoria de ciutadans estem d'acord que es vigili per on van els diners i retallar amb algunes coses, despeses innecessàries, reunions i dinars que es fan per no solucionar res, molts càrrecs i subcàrrecs, intervencions a persones que no han treballat mai aquí i que per tant no han cotitzat mai ni viscut cap any sencer (encara que sigui trist), i tantes altres coses.

Amb l'expressió: «Crec que la majoria de ciutadans estem d'acord» aconseguix acotar el grup natiu i expulsar aquells que no hi pertanyen amb l'assentiment (si més no, suposat) de gran part dels que pertanyen al col·lectiu.

Acabem amb un exemple que fa pública la crítica de gran part del ciutadans de petites contrades a les quals els barcelonins passen les seves vacances o els dies lliures. Una crítica que els fa responsables d'actuar sense respecte envers les riqueses naturals i socioculturals amb què es troben. El qualificatiu de «pixapins» ja els identifica com a grup extern i sovint agressiu contra els grups nadius i respectuosos.

[65v] El soroll de les campanes, les esquelles de les vaques, les olors d'una granja, el fum de la xemeneia... molesten aquests pixapins de les grans ciutats.

4.5. *Areté*

Aristòtil, en la seva *Retòrica*, introdueix un tipus d'*ethos* que anomena de la senzillesa (*areté*) que Maingueneau (2010) seguint Bourdieu (2002) reprèn per identificar la presentació del locutor com un individu que s'autopresenta com vulnerable, poc format, no especialista en allò de què parla, però al mateix temps, usa aquesta presentació com un valor, una virtut que el lliga

a la majoria de ciutadans, per tant, utilitza aquesta manca d'especialització per a autoproclamar-se la veu dels ciutadans «normals». L'*ethos* de la senzillesa provocarà en la majoria dels lectors un efecte de complicitat, ja que, en general, deuen ser tan inexperts com el mateix locutor.

Ho podem veure en dues cartes del nostre corpus. En la primera, el locutor es protegeix de les possibles crítiques a la seva valoració amb una imatge d'inexperiència econòmica:

[105a] Com que no sóc expert en economia ni en administració pública i desconec l'estat real de les finances de la Generalitat, no voldria posar en dubte la idoneïtat o la necessitat d'aplicar les mesures que va anunciar el president Mas de cara al 2012. Tampoc sé si resultaran eficaces per treure'ns de la crisi: tant de bo.

Aquesta senzillesa li permetrà fer una valoració crítica sense perill de ser acusat de desconeixement, perquè ja s'ha usat com a valor de la col·lectivitat de ciutadans.

En la segona, el locutor usant la mateixa estratègia, es manifesta sorprès per les mesures econòmiques, difícilment comprensibles per a la població, que pretenen solucionar les dificultats injectant més diners als bancs i no als ciutadans:

[132v] Sóc un humil ciutadà que està estupefacte davant l'escenari financer i polític d'**Europa**.

Qui mana a Europa? Sembla que manen els mercats financers i els **polítics** i **tecnòcrates** que els secunden, Angela Merkel o Nicolas Sarkozy. Quan una decisió política no va en la línia dels interessos dels mercats, ja pot tremolar el país, com en el cas del referèndum de Grècia. Els mercats han impulsat a posar tecnòcrates al davant del país, com a Grècia o Itàlia. On és el debat de les idees? I l'Europa hereva del maig del 68?

Avui només es parla de dèficit i de mercats. Ha quedat molt lluny debatre idees, projectes o ideals. Cap a on anem?

Sembla que la decisió de recapitalitzar els bancs no ajudarà a resoldre la crisi ni els problemes socials.

En els dos casos, els locutors se n'aprofiten de la seva inexperiència, del seu desconeixement, que ja han reconegut i per tant no es pot utilitzar en

contra de la seva argumentació, per revestir-se d'una certa autoritat que els seria reconeguda perquè la comparteixen els ciutadans «humils», al cap i a la fi, la majoria dels membres d'una societat governada per uns pocs «experts».

5. La construcció del receptor. Dialogisme

5.0. Introducció

Les crítiques a l'esquema de la comunicació establert per Jakobson (1975 [1963]: 352-353) (per part de Mounin, Ducrot, Lyons o Kerbrat-Orecchioni) permeten l'entrada en circulació d'una nova imatge del receptor molt distant de la d'espectador estàtic i expectant, la missió del qual es limitaria, únicament, a descodificar el missatge de l'emissor. Aquesta nova imatge és la d'un participant que desenvolupa funcions actives que van més enllà del simple efecte perlocutiu ja que són fonamentals en la creació del discurs; no sols perquè és necessària la seva presència perquè la interacció es produeixi, sinó també perquè la construcció és responsabilitat de tots els participants en el devenir discursiu (segurament des que l'anàlisi del discurs ultrapassa la barrera dialògica i se situa en una perspectiva de participació polilògica, Goffman, 1981b [1976]; Hymes, 1972; Levinson, 1983; Schober i Clark, 1989; Kerbrat-Orecchioni, 1990; etc.).

Kerbrat-Orecchioni (1990) en sintetitzar un nou esquema de comunicació lingüística basat en competències i restriccions, se n'adona que la situació canònica d'interacció entre dos subjectes és generalment insòlita. De fet, ja Jakobson (1973) parlava de cadena de receptors, tant reals com ficticis, que l'autora reprèn i amplia. Pel que fa als emissors, parla de *cadena* per referir-se a situacions de producció múltiple (com en l'encàrrec d'una campanya publicitària) i distribueix els receptors en alocutari i no alocutari (el qual divideix, al seu temps, en previst pel locutor i no previst pel locutor). En altres paraules, el locutor construeix un discurs adreçat a un alocutari considerat explícitament, tot i que pot tenir en compte altres testimonis o destinataris indirectes que serien capaços, fins i tot, de fer canviar el devenir del discurs de manera decisiva i, finalment, no es pot negar l'existència d'alocutaris addicionals que ningú no podrà preveure ni tenir en compte:

Il faut enfin admettre pour tout message l'existence de récepteurs additionnels et aléatoires, dont l'émetteur ne saurait prévoir la nature, et par voie de conséquence, la façon dont ils interpréteront le message produit. (Kerbrat-Orecchioni, 1990: 23)

Aquest plantejament el podem relacionar amb descobertes anteriors que ja manifestaven obertament la ineficàcia de la consideració únicament dual de l'anàlisi dels participants en el discurs.

Podríem iniciar el recorregut en la descoberta de Goffman (1981b) del receptor ocasional (*overhearer*).

5.1. El(s) receptor(s)

Potser és Goffman (1981b) qui es planteja primerament la diversitat de receptors del discurs no dual, el més habitual, de fet, de la nostra activitat diària. El sociòleg estableix la seva estructura comunicativa: el format de producció (*production format*) i xarxa de participació (*participation network*); el primer se situa en la noció d'emissor (que ara no ens interessa) i el segon, en els receptors. Goffman divideix el receptor en tres figures: oient (*listener*), escoltador (*hearer*) i destinatari (*recipient*); aquestes tres figures tenen la capacitat d'intercanviar els papers entre ells al llarg del diàleg i, fins i tot, d'esdevenir-ne productors.

El plantejament del sociòleg sembla desenvolupar la idea que en qualsevol diàleg hi ha molts participants, encara que no hi intervinguin : «When a word is spoken, all those who happen to be in the perceptual range of the event will have some sort of participation status relative to it» (Goffman, 1981b: 3), podríem parlar, doncs, d'espectadors, transeünts, tafaners, etc., que, tot i no intervenir-hi, en serien, de fet, participants.

5.1.1. Receptors no autoritzats (*unratified hearers*): l'espectador (*bystander*)

En tota conversa, encara que sigui dual, hi ha individus que poden sentir o veure que s'està produint un diàleg sense ser-hi convidats a participar. Es tracta dels espectadors, transeünts o testimonis que Goffman anomena *bystanders*:

Now consider that much of talks takes place in the visual and aural range of persons who are not ratified participants and whose access to the encounter, however minimal, is itself perceivable by the official participants. These adventitious participants are "bystanders". (Goffman, 1981b: 132)

És difícil entendre fins a quin punt podem considerar participants d'una conversa aquells que senten de manera accidental unes quantes paraules descontextualitzades o simplement veuen que dues o més persones estan parlant; tanmateix, és cert que hi ha moments en què receptors no autoritzats en una conversa se senten legitimats a intervenir-hi⁴⁰.

Entre aquests testimonis, Goffman distingeix dos subjectes diferenciats: l'escoltador accidental (*overhearer*) i el tafaner (*eavesdropper*). Ambdós tenen accés, encara que sigui limitat, a la consecució d'una conversa, ara bé, per a Goffman, la diferenciació rau en la intencionalitat. L'escoltador accidental pot participar d'un diàleg perquè es troba pròxim o, sense voler, és testimoni d'un intercanvi; pel contrari, el tafaner actua com a espia d'una interacció comunicativa a la qual ni és convidat, ni ho seria en el cas que els interlocutors se n'adonessin de la seva presència.

5.1.2. Receptors autoritzats

Als anteriors, Goffman enfronta dos tipus de receptors oficials o autoritzats: els destinataris pròpiament dits que seran els receptors directes del missatge de l'emissor i uns altres que, tot i no ser els destinataris directes, són legitimats a participar en les converses que inclouen més de dues persones:

Those who are ratified participants but (in the case of more than two-person talk) are not specifically addressed by the speaker, and those ratified participants who are addressed, that is, oriented to by the speaker in a manner to suggest that his words are particular for them, and that some answer is there anticipated from them, more so than from the other ratified participants. (Goffman, 1981b: 9-10)

Finalment, es refereix també a allò que anomena l'audiència, la qual pertany als mitjans de comunicació multimodals o als espectacles, però que també podem aplicar als mitjans escrits, com és el cas de la nostra investigació.

⁴⁰ Seria el cas que molts catalanoparlants hem patit en un territori hostil, bé a dintre d'un taxi, bé en un restaurant, quan mantenim una conversa en català amb una altra persona i una tercera ens increpa pel fet d'expressar-nos en la nostra llengua. Altres situacions similars es produeixen quan en un espectacle algú fa callar uns altres espectadors que no li deixen sentir, etc.

L'audiència té un estatus especial en l'intercanvi comunicatiu, perquè, encara que sigui el destinatari del producte (l'espectador d'un programa de televisió o de ràdio, per exemple) fins que no s'han introduït les noves tecnologies de participació, mai no ha pogut intervenir en el discurs ni erigir-se, per tant en un interlocutor actiu.

En l'actualitat, l'audiència pot (tant si es troba en un plató en directe, com si s'està a casa) dir-hi la seva a través de les plataformes que els mitjans posen a la seva disposició.

És cert que, en una entrevista televisada, per exemple, l'audiència no fa preguntes directament a l'entrevistat o l'entrevistada, però les pot enviar a través de correus electrònics o missatges que, sovint, els productors dels programes proposen a l'entrevistador perquè les hi faci.

Tot i la complexitat de la teoria que envolta el marc participatiu de Goffman, considerem que ha sigut un gran encert descobrir l'acció de diversos productors en l'elaboració d'un mateix missatge i, sobretot, la descoberta d'una varietat notable de receptors.

En la mateixa línia podem parlar del concepte de *poliacroasi* del professor T. Albadalejo (1998) que defineix com «la audición e interpretación plurales de un discurso retórico» (Albadalejo, 2009: 1). Tot i que, en principi, el concepte és aplicat als discursos retòrics i, per extensió, a la literatura oral (Albadalejo, 1998), s'amplia l'abast a la comunicació en general, particularment la que es desprèn de la ràdio, la televisió o la publicitat i la dels diàlegs quotidians en què participen més de dos interlocutors. Per altra banda, també l'aplica a l'estudi de la literatura escrita, sobretot, als diàlegs en què els personatges intervenen i tenen un auditori plural (Albadalejo, 2009).

El concepte s'identifica en un principi amb la retòrica aristotèlica pel que fa a la distinció de *receptors* i *receptors destinataris* en els discursos judicial i deliberatiu. En el discurs judicial, els receptors serien els assistents a un judici, mentre que els receptors destinataris, solament aquells que hagin de prendre una decisió, el jurat. Igualment ocurriria en el gènere deliberatiu, on només uns receptors destinataris serien els responsables d'acceptar o rebutjar les diverses propostes.

Per concloure, no creiem que tota aquesta diversitat sigui fàcilment aplicable en la nostra recerca, tanmateix, considerem que hi ha alguns tipus que ens seran molt útils a l'hora de construir el marc d'interaccions que es produeixen en les cartes al director de col·loqui o de comentari.

5.2. *Overhearer*

A partir de la descoberta de Goffman, el concepte pren volada i s'inclou en multitud d'estudis de pragmàtica i anàlisi del discurs⁴¹.

Bàsicament el concepte s'ha ancorat en la idea d'un participant testimoni que pot escoltar i, fins i tot participar, esporàdicament en una conversa a diferència del tafaner (*eavesdropper*) que no ho farà, tot i que podrà (legítimament o no) assabentar-se'n d'allò que es diu.

Clark i Schaefer (1992) distingeixen quatre tipus de testimoni depenent de la intenció dels parlants. Els participants autoritzats poden establir acords sobre la funció que desenvoluparan els testimonis. Poden mantenir una actitud indiferent, de tal manera que produiran el seu discurs sense tenir en compte que hi pugui haver testimonis escoltant, els quals percebran una major o menor informació depenent de la confluència de coneixements del marc en què s'inscriu el diàleg; poden mantenir una actitud divulgativa, si tenen la intenció que el testimoni pugui deduir certa informació derivada d'aquest coneixement del marc comú; poden mantenir una actitud d'encobriment, parlant per exemple, una llengua que el testimoni no entén o una actitud d'engany, mitjançant la qual, conduiran el testimoni a la deducció de conclusions errònies.

En aquest sentit Dynel (2010: 292) considera que el testimoni pot esdevenir un receptor autoritzat al qual anomena tercera part o tercera persona (*third party*). Es tracta d'un testimoni que pot participar en la conversa en la qual se l'ha anomenat. Dynel exemplifica de la següent manera:

A shiny example of such a case is a pep talk a mother gives to her son about his unsatisfactory results in mathematics, while her husband is

⁴¹ Seria impossible fer-ne una relació, però voldríem destacar-ne l'obra de Clark i Carlson 1982; Schober i Clark 1989; Clark i Schaefer 1987, 1992 i Clark, 1996; entre molts d'altres.

sitting within earshot, not interfering with the dialogue and trying to keep a low profile. At some point, the mother says, —I'm very poor at maths but your dad is brilliant. He will help you||. Thereby, the woman communicates her inefficiency and literally asserts that the boy's father will usher in help, possibly implicitly suggesting that her son ask [sic] his father for help. On the other hand, knowing that her husband can hear her and may actually be listening, she also implicitly ingratiates herself with him, requesting him to help their offspring. Not having officially participated in the interaction, the man is invited to assume the position of the third party. (Dynel, 2010: 292)

Altres exemples semblants serien els casos dels nens o nenes que assisteixen a les discussions matrimonials entre els seus pares i sovint n'esdevenen el motiu. O la petició de suport tàcit al testimoni d'un dels participants en una discussió, al qual només se li demana que afirmi o negui amb moviments corporals les afirmacions d'una de les parts.

Voldríem destacar, coincidint amb Dynel, que el testimoni⁴² pot esdevenir fonamental com a suport en una discussió.

La presentació anterior ens condueix a la tipificació dels receptors en les cartes al director de comentari o de col·loqui.

5.3. Els testimonis en les cartes al director de col·loqui i comentari

De la mateixa manera que havíem anunciat en parlar del gènere que l'autoria, tant pel que fa a les cartes al director com a qualsevol article que apareix en un mitjà de comunicació escrit és difícil d'establir (Scollon, 1998)⁴³, hem d'admetre la dificultat ara pel que fa a la identificació del receptor real del diari:

On the receptive end [...] it is very difficult to identify any single hypothetical 'reader' of any particular newspaper or even more generally a participant in the newspaper discourse. Any particular reader picks and chooses among stories and other items of one or, most often, several newspapers. (Scollon, 1998: 212-213)

Avançàvem en el capítol 2 (2.4. Caracterització del gènere) l'especial estructura de la relació entre els interlocutors en el gènere periodístic cartes

⁴² Hem decidit donar-hi aquesta traducció al mot original *overhearer* per evitar qualsevol connotació que poguera conduir-nos a errors d'interpretació.

⁴³ La cita es troba en el capítol 2.

al director. Parlàvem allà de dues interaccions simultànies per arribar des de l'autor-remitent al lector-receptor. En primer lloc, el remitent envia la carta al director del mitjà (encara ara hi ha uns pocs periòdics que mantenen l'encapçalament *Sr. director* en el gènere, com *El Mundo*, per exemple), tot i que qui la llegirà serà el responsable de la secció, el qual, al seu torn, modificarà estil, gramàtica, extensió; introduirà les referències i els enllaços (en les versions digitals) si és el cas, la titularà i l'oferirà a un lector que la llegirà com a culminació d'un segon procés d'interacció.

Aquesta particular relació es manifesta de manera diàfana en algunes cartes (com veurem tot seguit) en l'ús dels díctics personals o socials.

Per a l'anàlisi de la construcció del receptor i la manifestació del diàleg en el gènere, ens cenyirem a dos tipus de cartes en particular: les que hem anomenat de *col·loqui* i de *comentari*.

Les primeres pretenen establir un diàleg amb els autors d'altres cartes aparegudes en el mitjà, malgrat que aquest no es produeix, si més no de manera directa. Podríem dir que es tracta d'un diàleg *en diferit* o *mediatitzat* a través de l'acció del responsable de la secció que és l'encarregat d'establir els lligams entre els remitents. Com veurem, el remitent de la carta de col·loqui (o de resposta, si volem) no contestarà directament a l'autor de la carta inicial, com es produiria en la interacció epistolar clàssica, sinó que s'hi referirà de manera indirecta.

El segon tipus, les cartes de *comentari*, contesten, amplien, rectifiquen o critiquen articles de diversa índole apareguts en el periòdic. Poden ser notícies, entrevistes, articles d'opinió, etc. Ara bé, com hem assenyalat abans, el remitent també s'hi refereix indirectament. Per contestar, criticar o aplaudir directament un article d'opinió, el lector té la possibilitat (la majoria de mitjans ofereixen l'adreça electrònica de l'autor, el compte de *Twitter*, etc.) de dirigir-hi un missatge personal, privat. En el cas que ho faci a través del diari, el remitent sap que passarà pel filtre de la secció i haurà d'usar, per tant, les formes díctiques adequades.

L'estructura d'aquest tipus de cartes esdevé així molt més complexa. En el capítol 2 establíem un esquema doble que s'ajustava als interlocutors del gènere:

Esquema 1

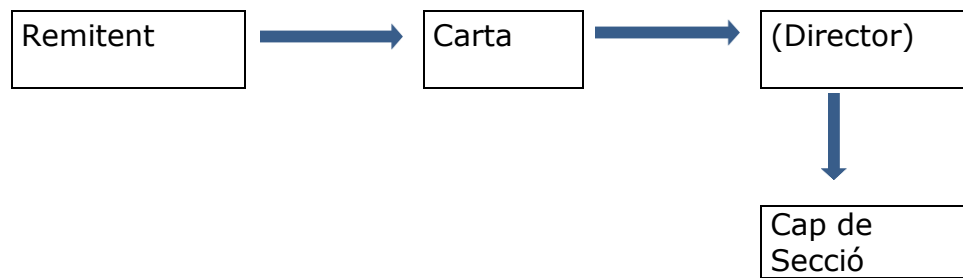

Figura 23. Primera interacció de les cartes

Esquema 2

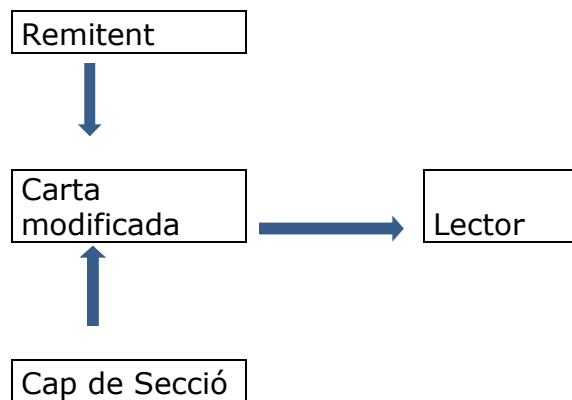

Figura 24. Segona interacció de les cartes

Ara, però hi hem d'incloure els nous participants en la interacció a partir dels conceptes de *testimoni* i *tafaner* que acabem de veure.

Per al cas dels lectors que decideixen establir un diàleg amb una altra carta apareguda en el diari, podem construir aquest nou esquema:

Esquema 3

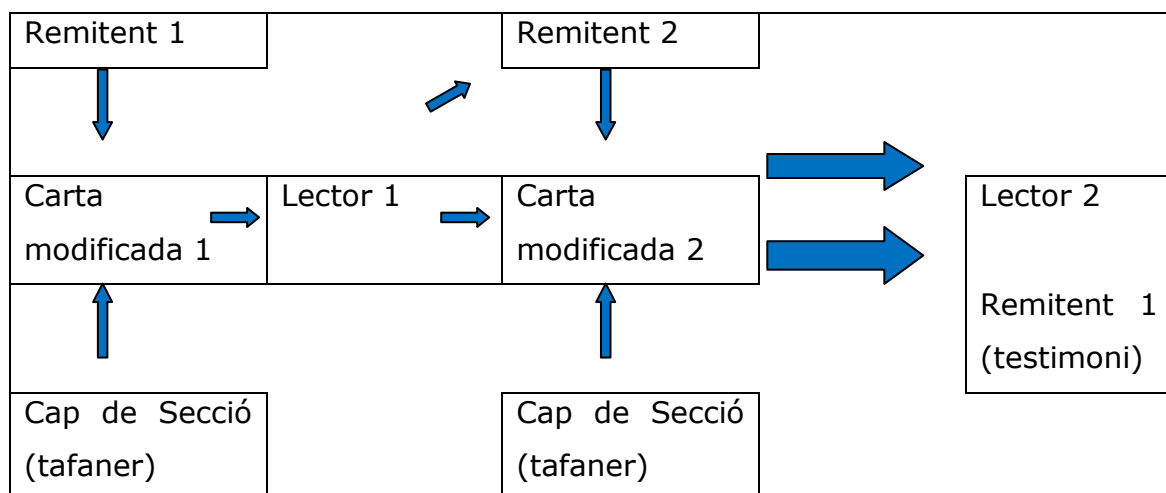

Figura 25. Esquema general de la interacció entre cartes

El remitent 1 publica una carta revisada per la redacció que algun lector (l'anomenem 1) troba interessant, errònia i decideix escriure'n una altra per contestar-hi. El procés es torna a engegar: el remitent 2 envia la carta a la redacció que, un cop revisada, la publica i finalment s'estableix una relació amb un nou (o nous) lector (el 2), addicionalment el remitent de la carta 1 esdevé un receptor no autoritzat del procés amb el qual no es produeix un intercanvi comunicatiu, hem de parlar aquí d'un testimoni. Ho explicarem més fàcilment amb els exemples concrets.

Un nou esquema, aparentment més senzill, ens servirà per explicar la interacció dels lectors que contesten un article o notícia, en el qual, com és lògic, no ha d'intervenir el Cap de Secció en la revisió del text del professional o col·laborador del mitjà, en canvi l'esquema es complica pel que fa als receptors, vegem-ho:

Esquema 4

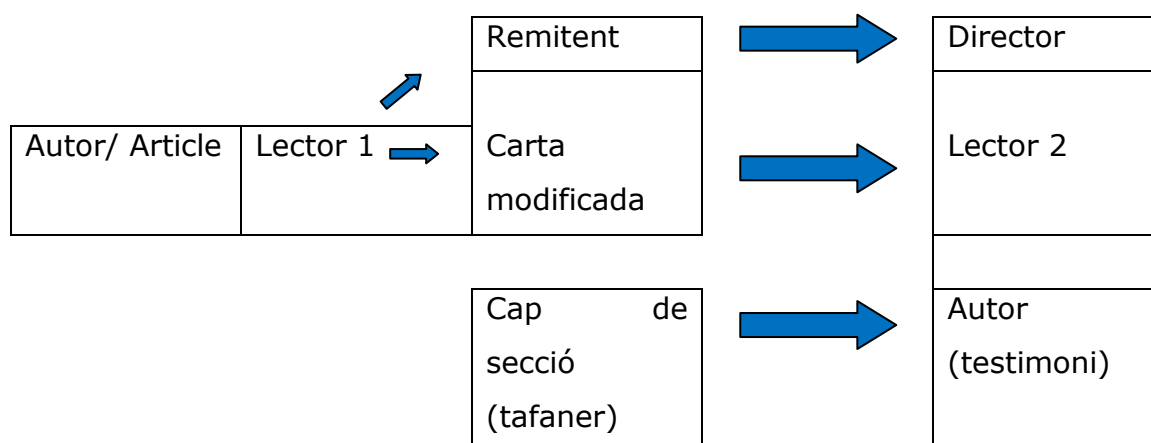

Figura 26. Esquema de la interacció de la carta que comenta un article

L'autor publica un article que algun lector troba encertat, desencertat, incomplet o erroni i decideix dir-hi la seva. S'estableix novament el procés que hem detallat en totes les cartes al director. En aquest cas, però apareix un nou actor: el director. Per què introduïm la figura del director ara? Quan el remitent envia la carta es dirigeix indirectament a l'autor i també al director en els casos que aplaudeix o critica el contingut de l'article. Al cap i a la fi, el director és el responsable del mitjà i, per tant, de tot allò que hi apareix. Tindríem, doncs, dos possibles receptors autoritzats, el director i el lector 2 que serà el receptor directe en la majoria d'ocasions. Finalment,

l'autor de l'article, notícia, reportatge, etc., pot accedir a la lectura d'aquesta nova carta com a testimoni.

Com veurem a continuació, les marques díctiques de persona en aquestes cartes no segueixen les regularitats que trobem en altres textos o en la conversa ordinària. En aquest aspecte les cartes al director tenen una particular distribució dels participants a través dels pronoms o formes verbals que no sempre coincideixen amb els interlocutors reals en el discurs.

A mode d'introducció i simplement com a mostra d'aquesta diversitat díctica, podem dir que la referència a l'autor de la carta o l'article que ha sigut el motiu de la nova carta es manifesta amb la tercera persona del singular (ell, ella, seu, seva ...), cosa que ens fa reconèixer que no és, en principi, el receptor del nou text. En alguns casos apareix una segona persona (el díctic social de respecte, vós) en aquelles cartes de resposta que ofereixen algun servei públic o una contestació institucional. També identifiquem aquesta segona persona (bé del plural, bé de respecte) quan l'autor vol adreçar-se directament als lectors. En definitiva, hem d'atendre a una gran varietat d'ús que a continuació detallem.

5.3.1. Ús de la 3a persona del singular o del plural per referir-se a l'altre

La tercera persona és el díctic més habitual que usa el remitent 2 per referir-se a l'autor 1 o al remitent 1. De fet, és com si el col·loqui s'establís entre aquell remitent 2 i el lector 2, i els autors dels textos originals només fossin espectadors d'una comunicació sobre ells sense que se'ls hagi convidat; parlàriem, en aquest cas, de testimonis. El remitent 2 sap que, molt probablement, el remitent 1 llegirà la carta que escriu, tanmateix, no n'està del tot segur i, doncs, opta per no referir-s'hi directament.

En els casos concrets ho podem entendre millor:

[24a] El lector Ignacio Martín protestava l'altre dia sobre la famosa cita de Josep Pla que parla de la similitud dels espanyols de dretes i d'esquerres. Segons ell, la cita és incorrecta i aportava com a prova un fragment del *Quadern gris* en què Pla diu una cosa semblant, però sense mencionar els espanyols.

Veiem com, en aquest cas [24a], el remitent 2 es refereix al remitent 1 en tercera persona: «El lector... protestava...» i «Segons ell...»; de manera que s'hi remet sense tenir-lo en compte en aquest nou discurs.

Un nou exemple és encara més evident d'aquest ús, perquè, ara, la remitent 2 fins i tot «felicita» el remitent 1, al qual s'adreça, novament, en tercera persona:

[68a] Avui he llegit una carta que m'ha emocionat pel seu contingut. Es tracta d'un metge que es queixa, amb tota la raó, que, tot i que té molta vocació, el sistema no li permet atendre els pacients com ell voldria. Jo, des d'aquestes breus línies, només vull felicitar aquest doctor amb majúscules i desitjar que tant de bo tots fossin tan honrats i humans com ell, que és com s'hauria de ser en aquesta professió.

En la mateixa línia, en aquesta nova carta [44v], el remitent 2 discuteix el contingut de l'anterior i qüestiona la tolerància de la remitent 1 i, encara més, manifesta la seva disconformitat amb les crítiques que ha deixat anar, sense haver-s'hi referit directament.

[44v] Entenc que la senyora Jaume se senti decebuda, com diu ella. No em sembla, d'altra banda, que hi hagi motiu perquè se senti avergonyida.

Però si s'ha sentit insultada en veure aquest vídeo, com també exposa, crec que es deu a un excés de susceptibilitat o a una falta de tolerància. En qualsevol cas, com a responsable del programa, li demano disculpes. Jo també m'he sentit insultat quan ens ha titllat de masclistes. Però no cal que s'excusi. Potser jo també m'he tornat massa susceptible.

El remitent 2 d'aquesta carta demana, fins i tot disculpes («li demano disculpes») tractant l'afectada amb la distància que marca una tercera persona. En aquest cas, podríem relacionar l'ús del díctic *ella*⁴⁴, amb les converses que pretenen parlar d'algú, sense donar-li veu. Són bastant comunes (i també ridícules) les situacions en què algú no es parla amb algú altre i usa a un tercer perquè faci de transmissor: amics o amigues que han tingut enfrontaments, parelles que deixen de parlar-se, etc.

⁴⁴ Hem d'entendre el concepte díctic en aquest context amb un sentit ampli. Ja sabem que, *stricto sensu*, no ho seria, més aviat hauríem de parlar d'anàfora, encara que, en aquests casos, considerem lícit identificar la tercera persona com a díctic. Una visió global de la qüestió es pot trobar a Kerbrat-Orecchioni, 1980.

Podríem aportar molts més exemples, però creiem que queda prou demostrat que quan el remitent 2 cita l'autor de la carta que ha originat la seva col·laboració, ho fa preferiblement en tercera persona. En canvi, totes les cartes que hem trobat que responen a una intenció de comentar un article aparegut en premsa usen aquesta tercera persona sense excepció.⁴⁵

5.3.2. Ús de la 2a persona del plural per referir-se a l'altre

Ja hem dit més amunt que en les cartes que donen informació des d'una institució, és habitual l'ús de la segona persona del plural amb intenció respectuosa per adreçar-se al remitent 1 que ara serà el destinatari de la resposta.

En l'exemple següent, la Cap de Comunicació del districte Sarrià-Sant Gervasi contesta una *fotocarta* de *La Vanguardia* d'un lector que es queixava que no s'havien plantat arbres, tot i que s'havien ampliat les voreres del carrer Bertran. La remitent 2 s'adreça directament en segona persona (*vós*) per aclarir per què no s'ha fet l'actuació que el lector reclama:

[34v] En resposta a la *Foto del Lector del carrer Bertran*, publicada el 25/ X/ 11 a *La Vanguardia*, us informem que la plantació d'arbrat no és possible en aquest carrer, ja que les **voreres** no fan l'amplada mínima requerida per Parcs i Jardins en compliment dels criteris d'**accessibilitat** per als **vianants**. Desconeixem si el govern anterior us va fer promeses respecte de la plantació d'arbres a la zona. Si fos així, ho lamentem.⁴⁶

Fixem-nos com, en aquest cas, la segona persona i el verb «lamentem», prenen tota la funció d'aclariment i de disculpa cap a un interlocutor reconeixible.

En aquest tipus de cartes, trobem plenament identificats l'emissor i el receptor autoritzats, en el sentit de què parla Goffman (1981b [1976]), que es manifestarien del tot indiferents a la presència dels testimonis-lectors, els quals percebran una major o menor informació depenent de la confluència de coneixements del marc en què s'inscriu el diàleg (Clark i Schaefer, 1992: 269).

⁴⁵ Es poden consultar les cartes de comentari que s'adjunten annexes en aquest treball.

⁴⁶ Les negretes són originals en la versió digital de la secció.

5.3.3. Ús de la impersonalitat per referir-se a l'altre

L'ús de la tercera persona amb la intenció d'impersonalitzar (amb l'ajut de la construcció impersonal amb *es*) afecta un cas concret de les cartes al director de comentari, les que es refereixen a les notícies o reportatges, pel contrari, aquelles que comenten articles d'opinió no utilitzen aquest recurs.

[20v] A l'article "Classes en anglès: el repte de l'escola" (31/X/2011) es deia que el Departament d'Ensenyament no té un registre dels mestres no especialistes en anglès però que podrien fer classes en aquest idioma.

Fixem-nos que, en citar una notícia o reportatge, el remitent s'hi refereix amb l'expressió «es deia». Seria molt agosarat afirmar que els lectors identifiquen un autor col·lectiu en aquest tipus de textos, en la línia del que dèiem en el capítol 2 i del que ens recorda Scollon (1998), que hem reproduït més amunt; tanmateix, no ho seria tant afirmar que el lector responsabilitza no sols als periodistes que signen les notícies o els reportatges, sinó a tot el diari del contingut que es publica.

La carta següent usa el mateix recurs (la impersonalitat) i hi afegeix un subjecte impersonal «El reportatge» amb la intenció de no identificar-ne l'autor o autora:

[103v] A l'article "Sense diners per a sentències" (14/ XI/ 2011) del *Viure*, es diu que l'Ajuntament de **Sant Boi de Llobregat**, segons una estimació del TSJC, haurà d'indemnitzar una farmàcia amb dos milions d'euros.

El reportatge està il·lustrat amb una **fotografia d'una farmàcia** que actualment no té res a veure amb aquest litigi, que va ser promogut, segons sembla, per l'anterior propietat.

El mateix ocorre en [120v], on s'usa «El reportatge» i la forma verbal «parlaven», tot i que l'autora (Maite Gutiérrez) el signa individualment:

[120v] Al reportatge "L'anglès és l'assignatura pendent dels professors de secundària" (31/ X/ 2011) de *La Vanguardia*, parlaven d'oferir assignatures d'altres matèries en **anglès**.

5.3.4. Ús del nom propi per referir-se a l'altre

Tant en les cartes de col·loqui com en les de comentari, el remitent 2 opta sovint per usar el nom propi per remetre a l'autor del text que ha originat el seu. El recurs no és tan habitual en les cartes de col·loqui, però, en canvi, és general en les de comentari.

Tot i que la inclusió del nom propi sembla tenir una finalitat exclusivament referencial:

[24a] El lector Ignacio Martín protestava l'altre dia sobre la famosa cita de Josep Pla que parla de la similitud dels espanyols de dretes i d'esquerres.

[44v] A part dels errors de la carta de la senyora Mònica Jaume, publicada el 7/ XI/ 2011, com ara dir que presentaven el programa **Xavier Valls i Bernat Soler**, quan el Bernat aquell dia no hi era, o dir que es va mostrar l'escot de la intèrpret des de tots els angles possibles, quan només hi havia un únic angle d'una càmera frontal estàtica, voldria mostrar la meva disconformitat amb la interpretació que aquesta senyora ha fet del vídeo que vam emetre.

[101v] Voldria contestar la carta de Cristina Viscasillas (15/ XI/ 2011), que buscava una parròquia a **Barcelona** per donar les **joguines** de quan era petita.

En alguns casos, l'autor de l'article o el remitent 1 esdevé l'objecte parcial de la nova carta. En el primer exemple [45v] el remitent 2 escriu una carta en nom d'una associació per agrair a Quim Monzó que els hagi citat en un article seu, al mateix temps però, també usa el novel·lista com a exemple del desconeixement que existeix de la seva associació:

[45v] Tot i així, el fet que persones de la rellevància pública de Quim Monzó no ens coneguïn (ha estat gràcies a un comentari que vam publicar d'un altre article seu també sobre **sorolls imposats**) ens demostra que encara no hem fet tot el soroll (mediàtic, lògicament) que cal fer en la nostra societat.

En altres, l'ús del nom propi permet mantenir una crítica o comentari al contingut que l'autor o el remitent 1 havien desenvolupat en el seu text:

[108a] Jo hauria agraït que el Sr. Ramoneda hagués transmès també la part positiva del deute. Els nostres pares i avis no compraven, sinó que pagaven lloguer tota la vida per l'escassetat del crèdit bancari.

[55v] No obstant, el senyor Berché omet que també existeix un llarg camí per recórrer en el camp de la **fiscalitat ecològica**, tant a l'Estat espanyol com a Catalunya.

[150v] Acceptant que d'aquest desgavell sortirà una reforma del model sanitari i dels nostres hospitals, comparteixo la opinió del doctor Baselga quan apunta la necessitat de canvis en la legislació laboral que facin possible una cura radical de l'actual estructura del personal estatutari de la sanitat pública.

[159v] Com que no és el primer cop que el senyor Barbeta empra aquesta expressió, val a dir que aquests dies (en realitat setanta hores anuals) són de lliure disposició i una bona part es van establir en el conjunt d'Espanya el 1983 ("els moscosos") quan Javier Moscoso ocupava la cartera de Presidència.

En els quatre que hem transcrit, els noms propis s'usen com a anàfores lèxiques amb una clara funció discursiva i no sols com a referències que podríem considerar merament díctiques.

Només hem trobat un cas en les cartes de col·loqui en què el remitent 2 repeteix el nom del remitent 1 perquè sigui objecte parcial del seu text (com en la carta que lloava Quim Monzó). Es tracta d'un escrit del Director d'un programa de televisió que contesta a una senyora que se n'havia queixat per l'aparició d'unes imatges que considerava indignants. L'autor de la resposta no sols defensa el seu programa, també critica el llinar de susceptibilitat de la remitent 1, per a la qual cosa, entre altres, usa el recurs de la referència al nom propi:

[44v] Entenc que la senyora Jaume se senti decebuda, com diu ella. No em sembla, d'altra banda, que hi hagi motiu perquè se senti avergonyida.

En tots aquests casos, el remitent 1 queda fora de la interacció que es manté entre el receptor 2 i el lector 2 o el director del diari, tanmateix, hauríem d'introduir-lo com a testimoni no autoritzat. Un testimoni que no podrà participar, però que podrà tafanejar allò que s'ha publicat sobre el

que ell havia escrit, cosa que, per altra banda, és ben segur que els remitents del comentari preveuen o, almenys, desitjarien.

5.4. Els receptors de les cartes de col·loqui o comentari

Hem vist que els receptors del gènere són, en primer lloc, els directors dels mitjans i, en segon lloc, com en tots els diaris, els lectors. Aquesta afirmació es manté també en allò que afecta a les cartes que hem anomenat de col·loqui o de comentari. Certament, hi ha receptors no autoritzats que poden assabentar-se'n del contingut de les cartes, com el cap de la secció o els remitents originals de les cartes que es comenten o els autors dels articles a què fan referència els nous textos.

Analitzarem tot seguit com es manifesten les interpel·lacions dels receptors en aquest tipus de cartes.

5.4.1. Referència als lectors en 2a persona

En les diverses cartes analitzades, trobem referències als lectors mitjançant els díctics de segona persona (*vós*) referida a un sol destinatari; que coincideix amb la segona persona del plural (*vosaltres*), perquè es tracta bé del díctic social de respecte, bé de la interpel·lació generalitzada al col·lectiu de lectors.

5.4.1.1. Ús de *vós* per a un interlocutor individual

L'ús del pronom personal *vós* s'emmarca en allò que anomenem dixi social (Casalmiglia i Tusón, 2008: 131 [1999], també Cuenca, 2008: 29-30), és a dir, fórmules que marquen una determinada distància amb el destinatari. Hi ha, tanmateix, una certa polèmica pel que fa a l'existència d'una verdadera dixi social, segons Nogué (2005):

En definitiva, tots aquests autors⁴⁷, d'una manera més o menys explícita, posen en dubte que el contrast entre *tu* i *vostè*, posem per cas, s'expliqui en termes de diferents tipus de referència díctica; creuen, en canvi, que el que els diferencia és un tret semàntic que permet relacionar-los, d'una manera no díctica, amb el rol social que estableix l'enunciador amb l'enunciatari i amb altres persones, d'acord amb uns

⁴⁷ Kerbrat-Orecchioni, 1980; Cifuentes, 1989, Vicente, 1994, Vanelli i Renzi, 1995; Payrató, 2002, entre altres.

patrons més o menys convencionalitzats en les diferents llengües i cultures. (Nogué, 2005: 118-119)

La forma *vós* és considerada la més tradicional en català per l'IEC:

Els pronoms *vostè(s)* i *vós* són formes de segona persona i fan referència, per tant, al receptor o els receptors de l'acte de parla. Dels dos pronoms, *vós* és el més tradicional, però ha estat progressivament desplaçat per *vostè* i, actualment, el primer apareix en l'ús col·loquial d'alguns parlars del Principat de Catalunya i de les Illes Balears, en els llenguatges administratiu i acadèmic, i en altres registres formals. (IEC, 2002: 128-129)

Segons Jané (2001: 23): «tenim una debilitat sentimental pel tractament de *vós*, el considerem com una cosa pròpia...». També ho afirmava Badia, 1994:

En canvi, *vós* ha estat la forma tradicional de segona persona en casos en què una diferència social (d'edat, de respecte, de posició) feia inviable d'emprar la fórmula *tu*. Ho dic en passat perquè l'ús de *vós* ha anat sucumbint davant *vostè* (o davant *tu*, segons les circumstàncies). Tanmateix, *vós* encara és força habitual avui al camp (en els medis de la pagesia encara no guanyats per la industrialització agrícola, certament cada vegada més reduïts). (Badia, 1994: 462)

L'eminent filòleg es manifesta amb una certa nostàlgia lligada, probablement, a la creença que la introducció de la forma *vostè* es deu a la influència castellana, malgrat que ni Fabra en el seu *Diccionari* (1932), ni Coromines (1971: 88-90) la hi relacionen, ben al contrari. Coromines confirma l'aparició coetània (al segle xv) de les formes *usted* i *vostè* en ambdues llengües.

Tot i el perill de resultar dispersos, voldríem incloure la diferenciació històrica que fa el mateix Badia de les diverses formes de tractament perquè considerem que és d'una riquesa etnolingüística inqüestionable:

Fins als grans trasbalsaments econòmics de mitjan segle XX, als pobles d'ambient rural del Principat i de les Illes Balears existia una triple fórmula de tractament: 1) *tu*, corrent entre gent jove o entre gent gran d'una mateixa edat (que es tutejaven des de joves); 2) *vós*, per adreçar-se a gent més gran, o entre desconeguts (però del mateix braç), i 3) *vostè*, emprada amb la mestra de l'escola, el rector de la

parròquia, el metge, etc. I, evidentment, amb desconeguts considerats dignes de respecte. Avui la forma *vós* també s'usa, més aviat precàriament, en medis culturals i acadèmics, sempre per a marcar certes diferències, sobretot d'edat, les quals però, són incapaces de frenar, tant la democratització creixent que ha anat imposant l'ús de *tu*, com l'extensió també creixent de *vostè*, avui la fórmula més general de respecte. (Badia, 1994: 462)

Per la seva banda, la *Gramàtica Valenciana* de l'AVL el considera residual o molt específic:

A més dels pronoms *vosté* i *vostés*, també existix com a forma de tractament el pronom de segona persona singular *vós*, que concorda en plural amb el verb.

El pronom s'ha conservat com a fórmula de tractament pròxim [com ara en *Vós direu, Com et trobes —Bé, i vos?*] o bé com a fórmula de tractament molt respectuós cap a superiors, sobretot en oracions [*A vos, Senyor, alabem*].

El pronom *vós* té un ús molt restringit en la llengua actual espontània. A pesar d'això, el tractament amb la segona persona del plural, generalment sense el pronom explícit, té un ús important en el llenguatge administratiu i en les comunicacions instructives en què el destinatari és col·lectiu:

Ompliu les caselles buides amb les vostres dades personals.

Distingit senyor: Vos trametem la informació que heu sol·licitat.

Tanqueu la porta.

No fumeu. (AVL, 2006: 166)

Així com Cuenca, 2008:

El tractament més utilitzat és *vostè/vostès*; tanmateix, també es fa servir el tractament de *vós*, que es diu en certes contrades, però que, en general, es reserva a usos administratius o protocol·laris; el tractament formal se sol combinar amb fórmules de tractament i vocatius com *senyor*, *senyora* o com *doctora*, *capità*, etc. (Cuenca, 2008:29-30)

Finalment, Maingueneau i Salvador (1995) es basen en la consideració que *nosaltres* i *vosaltres* no són, en realitat els plurals de *jo* i *tu* per justificar l'ús de *vós* per interpel·lar un sol individu: «es tracta d'una ampliació de la

persona, i no pas d'una addició d'unitats.» (Maingueneau i Salvador, 1995: 15)

Sigui com sigui, l'ús d'aquest pronom, dels febles corresponents (*us, vos*) o de les corresponents formes verbals de segona persona plural sense l'aparició del pronom explícit comporta matisos de cordialitat i respecte i és més coherent amb la tradició. I a més, evita diferències morfològiques i distincions sexistes.

En la nostra recerca hem trobat aquest tractament en cartes que contesten algú personalment des de l'administració:

[34v] En resposta a la *Foto del Lector del carrer Bertran*, publicada el 25/ X/ 11 a *La Vanguardia*, us informem que la plantació d'arbrat no és possible en aquest carrer, ja que les **vorerres** no fan l'amplada mínima requerida per Parcs i Jardins en compliment dels criteris d'**accessibilitat** per als **vianants**. Desconeixem si el govern anterior us va fer promeses respecte de la plantació d'arbres a la zona. Si fos així, ho lamentem.

5.4.1.2. Ús de *vostè* per a un interlocutor individual o col·lectiu

La forma *vostè* que concorda amb la tercera persona del singular presenta una major distància amb l'interlocutor i, de fet, només l'hem vista usada per adreçar-se al director del diari i en un altre cas que analitzarem després. Maingueneau i Salvador (1995: 20) afirmen que aquesta distància no es deu solament a una marca de respecte o cortesia, sovint, estableix una posició d'exclusió envers l'interlocutor. Des d'aquest punt de vista, entendrem millor la distinció que fa Badia i que hem transcrit més amunt.

L'autor de la carta que volem comentar a continuació acaba de publicar un llibre que s'ha criticat en les pàgines dedicades a la literatura del periòdic *Ara*. L'autor no està d'acord amb una apreciació que en fa la crítica i es dirigeix, no a ella, sinó al director, al cap i a la fi, com ja hem anunciat més amunt, responsable final de tota publicació que aparegui en el mitjà.

[11a] A la ressenya del meu llibre *Diari de guerra. Nova York, tardor 2001* (*Ara Llegim*, 26-10-11), Simona Skrabec escriu: "Som a l'inici de setembre, però el cronista sent la flaire dolça dels arbres florits"; i, de la incongruència, en treu un seguit de conclusions. El que es llegeix en el llibre, en canvi, és que, prenent una cervesa en una terrassa de la rambla de Catalunya, "el perfum dels til·lers es barreja amb el gust

amarg del llúpol” (p 12). Es podrà discutir si endossar olors als arbres és una actitud literàriament assenyada o no, però en cap moment en el text no s’esmenta que els arbres estiguin “florits”, una contribució personal de la seva col·laboradora.

El remitent aclareix l’error de l’autora de la ressenya i li’l comunica al director («la seva col·laboradora») amb qui manté una relació ben distant. L’altre exemple que esmentàvem dalt, és el d’un remitent que mostra el seu acord amb una columna de Pilar Rahola sobre la conveniència de convocar un referèndum a Grècia per decidir el pagament del deute exterior.⁴⁸ Després d’esbossar les idees que rebutgen la convocatòria d’aquest referèndum, el remitent usa un recurs més propi de la llengua parlada per cridar l’atenció de l’auditori, el vocatiu «senyors», adreçat tant als lectors del diari com a aquells, grecs o no, que acceptarien la legalitat de la convocatòria de la consulta popular:

[18v] I finalment, una raó que de tan simple ens passa per alt: senyors, els deutes no es voten, els deutes es paguen. Ja n'hi ha prou d'aferrar-nos a la democràcia com a escut protector d'errors del passat.

Encara trobem dos exemples més en què el remitent usa els díctics de tercera persona per dirigir-se a col·lectius, una apel·lació que es manifesta des d’un major respecte o distància (com ja hem vist) que les formes de segona persona del plural.

El primer dóna informació dels horaris del CAP de Cadaquès perquè ja són almenys dues cartes anteriors les que hi han preguntat i és el director mateix d’aquell centre sanitari que les contesta. Potser per això, perquè contesta dues cartes, usa la tercera persona plural, o tal vegada els destinataris del missatge siguin els possibles usuaris del CAP, en general:

[47v] En resposta a les cartes que s'han publicat en aquest diari el 19 i el 21 d'octubre passat, voldria informar-los que el **CAP de Cadaqués** està obert tots els dies de l'any, des de les 8 fins a les 20 hores, caps de setmana i festius inclosos.

⁴⁸ Com veiem un tema recurrent, ja que el referèndum s’ha produït finalment uns anys més tard: <http://www.vilaweb.cat/acn/ultima-hora/4421899/20150705/quanya-grecia-612-vots-meitat-lescrutini-completat.html>
[Consulta: 10 de juliol de 2015]

En el segon exemple, el remitent s'adreça clarament al públic lector del diari (excloent potser els funcionaris) per fer-los comparar les queixes reiterades dels funcionaris per les retallades salarials arran de la crisi econòmica que els afecten i les que han de patir els treballadors de les empreses privades. Fins i tot, al final trobem un vocatiu, una apel·lació directa als lectors perquè comparteixin l'angoixa que afecta els treballadors del sector privat:

[176v] Llegeixo a *Cartes dels lectors* queixes de les **retallades** que estan afectant els **funcionaris**.

Comparteixo la incredulitat per les no retallades a segons quins organismes i estaments, però m'agradaria fer-los veure que, mentre que les 18 persones que treballen amb mi no tenen la feina assegurada, i van acceptar estar 18 mesos cobrant el 80% per les dificultats que passa l'empresa, als funcionaris ningú no els podrà despatxar. I creguin-me, l'ansietat que es pateix a l'**empresa privada** per la incertesa existent al nostre país i el fet de no saber si ens podrem jubilar fent el que fem i fent-ho on ho fem és brutal.

5.4.1.3. Ús de *tu* amb una finalitat impersonalitzadora

L'ús de la segona persona del singular amb una finalitat impersonal o indefinida del subjecte es remunta a la nostra llengua mare, el llatí, que no posseïa pronoms impersonals, i usava diverses formes dels pronoms per aconseguir aquesta finalitat:

La segona persona del singular era usada també per expressar la indefinició del subjecte, especialment en proposicions en mode subjuntiu amb valor potencial (*videas, scias...* etc.: "hom pot o podria veure, saber..."). (Quintillà, 1992: 6)

Sembla que en l'actualitat l'ús de la segona persona en textos escrits adreçats a desconeguts té la mateixa intenció. Ara bé, hi ha qui considera que manifesta una posició de respecte cap a l'interlocutor:

(10) Miri ja ho dic jo, quan estàs malalta no tens gana.

A (10) tampoc hi ha pròpiament un S[*subjecte*] el·líptic de segona persona del singular perquè el parlant la diu a algú que tracta de vostè. (Vilà, 2001: 205)

I pel contrari, hi ha qui l'associa a un ús col·loquial sobrevingut:

El uso de la segunda persona con tratamiento de confianza se puede utilizar para producir un efecto determinado: generalizar la experiencia enunciada e incluir al interlocutor de una forma personal y afectiva. Por eso se asocia con actividades coloquiales. (Casalmiglia i Tusón, 2008: 129 [1999])

També trobem qui no hi fa cap referència al tractament que se'n desprèn de l'ús:

Les persones que poden manifestar aquest valor de subjecte indeterminat són: la tercera del plural (24), la primera del plural (25) o la segona del singular o del plural (26).

- (24) a Truquen a la porta.
b M'han posat una multa de trànsit.
c M'han dit que és molt perillós.
- (25) a En català posem sempre l'accent als mots esdrúixols.
b En aquesta empresa admetem personal a temps parcial.
- (26) a Quan penses en aquestes coses, no pots fer més que esgarrifar-te.
b No parleu fort a la sala.

El caràcter indeterminat del subjecte pot donar-se per ignorància per part del parlant, per indiferència, perquè hom el vol ocultar intencionadament, com als exemples de (24), o simplement perquè es vol fer referència a un agent global, com en (25) o (26). (Conca, Costa, Cuenca i Lluch, 1998: 25)

La nostra experiència docent ens confirma que és molt habitual l'ús de la segona persona del singular amb una finalitat impersonal o indefinida en estudiants adolescents, cosa que ens faria decantar-nos per l'apreciació de Gasalmiglia i Tusón, ja que els escriptors novells (sense referents clars, ni models acadèmics coneguts) tendeixen a traslladar les característiques del llenguatge col·loquial als seus escrits escolars.

En aquest sentit, trobem també referents literaris que ho fan de manera exemplar, com en l'obra de Jesús Moncada: «L'oncle Bernat diu –afirmava la Sílvia– que, si et fas un tall amb ferro rovellat, t'agafa el tètan i et mors.»⁴⁹ (2003: 54)

⁴⁹ Moncada, Jesús (2003): *La galeria de les estàtues*. Barcelona, La Magrana.

Aquest ús impersonal estaria relacionat amb el que estudien Kitagawa i Lehrer (1990) en l'anglès. En aquest sentit, Nogué (2005):

Hernanz i Jensen distingeixen dues funcions bàsiques en aquest ús de la segona persona del singular, que es manifesten d'una manera més o menys prominent, segons l'enunciat: d'una banda, la de referir-se a un col·lectiu equivalent a tothom, amb un valor semàntic que l'acosta al significat genèric del quantificador universal; l'altra la que pràcticament l'identifica amb un jo encobert. (Nogué, 2005: 332)

Tenim dos exemples de cartes que usen aquesta segona persona del singular amb la primera de les funcions que acabem de citar. En el primer [30v], es tracta d'una viatgera que confirma les impressions d'un periodista en un viatge al Caire, i per fer-ho, empra aquest subjecte com si afirmés que qualsevol persona que tingui la seva experiència, arribarà a experimentar les mateixes sensacions:

[30v] A *La Contra* del 2/ XI/ 2011, Jordi Esteva descrivia la vida al **Caire, Egipte**, dient: "Els no sabien que eren **pobres**, ho tenien tot perquè no necessitaven res". Realment és així: quan viatges a països de l'estil de **Tailàndia** o **Sud-àfrica**, et trobes amb els **somriures** més sincers que algú t'ha regalat mai. La gent d'allà no necessita res més que el necessari per sobreviure, no tenen els luxes i les comoditats pels quals aquí perdem el son.

En la segona [108v], el remitent fa un crítica que coincideix amb la que fan alguns experts en comunicació en l'article que s'hi esmenta al missatge polític des del punt de vista publicitari. Ara bé, es refereix en segona persona a un subjecte, que tot i ser, indeterminat, podríem reconèixer en el món dels creatius publicitaris («Tot neteja, per molt que hi posis 'nou' al davant») o entre el mateix públic (encara que dubtem que el públic general sigui conscient d'aquest recurs), però en parlar dels missatges polítics, no empra aquesta segona persona, prefereix la tercera del plural que marca una major distància, ja que a qui es refereix és exclusivament als candidats:

[108v] Aleshores, amb uns productes tan obsolets, les campanyes que fan les agències de publicitat són idèntiques, legislatura rere legislatura. Com ho són els anuncis de detergents, en què res més es pot dir. Tot neteja, per molt que hi posis "nou" al davant, i tots fan unes propostes

semblants per molt que apel·lin al canvi, ja que el seu públic objectiu és una gran massa de gent i els seus missatges han de ser genèrics i, per tant, avorrits. La personalització de la comunicació és una realitat a què els partits encara no s'han sabut adaptar, i encara menys les seves polítiques.

Reprement la distinció de Nogué, trobem un altre exemple en què es fa evident aquell *jo encobert*, una mena de desdoblament del *jo* del remitent (com una imatge de l'espill del llenguatge líric):

[16v] Impressiona *La Contra de l'1/ XI/ 2011*. Encara que sembla que tot va malament, que res no funciona, que tot està perdut en aquesta societat, amb el testimoni de **Grégoire Ahongbonon** t'adones que encara hi ha gent que només viu per als altres, per fer-los sentir més feliços.

5.4.2. La referència a l'interlocutor en primera persona del plural

La presència del destinatari sempre és una opció del remitent, d'ell depèn que sigui evident o que quedi diluïda en una sèrie de marques d'impersonalització o d'indeterminació.

El díctic personal que permet una major quantitat d'interpretacions discursives és, sense dubte, el de primera persona del plural. Els manuals d'anàlisi del discurs i de pragmàtica en fan una tipificació comunament acceptada entre plural de modèstia, majestàtic, inclusiu, exclusiu, global, etc. (Kerbrat-Orecchioni, 1980: 40; Levinson, 1983: 69)⁵⁰

Casalmiglia i Tusón (2008 [1999]) es refereixen al plural *inclusiu* quan l'emissor vol incorporar també el receptor. Diuen que es podria tractar d'un ús intencionat per acostar les posicions dels protagonistes de l'enunciació i en tots els casos en què és important per a l'emissor involucrar el receptor:

Particularmente en relaciones asimétricas como la de médico/paciente, maestro/alumno, que necesitan una señal de acercamiento suplementaria, para superar la barrera jerárquica y conseguir el grado suficiente de aproximación y complicidad. (Casalmiglia i Tusón, 1999 [2008: 130])

En general, no seria aquest el cas en les cartes al director, sinó, més aviat, el que descriuen a continuació:

⁵⁰ N'hi ha, com és lògic, una abundantíssima bibliografia, per això preferim citar només aquests treballs, que ens semblen uns dels més estructurats i aclaridors.

También se da en otros casos, como en las columnas periodísticas y los artículos de opinión, en los que los escritores buscan la complicidad de los lectores, para involucrarlos en su punto de vista [...] (Casalmiglia i Tusón (2008: 130 [1999]))

Malgrat que, a grans trets, aquesta és la funció predominant de l'ús de la quarta persona en el gènere, hem trobat diverses finalitats particulars que descriurem a continuació.

En general, el remitent s'identifica amb determinats grups (des de la humanitat en conjunt a l'associació concreta del barri o carrer), alguns són excloents (grups professionals, seguidors d'unes mateixes creences religioses...) i altres identifiquen a la majoria de lectors del diari (ciutadans europeus, espanyols o catalans, etc.). El locutor, doncs, busca normalment l'acceptació i, sovint, l'adhesió al seu punt de vista dels altres membres del seu grup, dels quals se sent, en certa mesura, una veu autoritzada.⁵¹

Com dèiem, hi ha diverses funcions de l'ús de la primera persona del plural per incloure el receptor o destinatari en les cartes al director. Bàsicament, parlarem del plural inclusiu (que inclou el global) i de l'exclusiu.

5.4.2.1. El plural inclusiu

Parlem de plural inclusiu quan el locutor decideix incloure en el seu discurs els lectors del diari (que ja formarien un grup determinat), que al seu temps pertanyen, lògicament, a la humanitat; la majoria a Europa i molts a Catalunya o als Països Catalans.

El textos que diferencien entre el plural inclusiu i el global (Conca, Cuesta, Cuenca i Lluch, 1998) estableixen una diferenciació que es basa en l'abast del grup de pertinença. Esquemàticament el plural inclusiu respon a l'equació: nosaltres= jo+tu+tu; mentre que el global o universal respon a aquesta altra: nosaltres= jo+tu+ell/a. En el primer cas, el locutor només pretén involucrar el receptor i en el segon, també s'inclouen persones que no hi són presents.

És difícil establir una distinció d'aquestes característiques en textos que no siguin científics o acadèmics, el remitent d'una carta al director no controla

⁵¹ Halliday, 1979; Goffman, 1981, van Dijk, 2009 i molts d'altres.

exactament qui en seran els lectors i, molt sovint, no distingeix entre un interlocutor present (en l'acte de la lectura) i d'un d'absent, al qual també s'inclou en el seu discurs.

Coincidim amb Nogué (2005: 257) en la constatació d'aquesta diversitat:

[...]l'ús inclusiu de la primera persona del plural admet tot un ventall de possibilitats referencials que van des de la inclusió del destinatari directe, i ningú més, a la inclusió de tots els participants juntament amb col·lectius externs a l'esdeveniment comunicatiu que poden arribar a abastar la humanitat sencera, i fins i tot el conjunt dels éssers vius[...]

Hi ha alguns casos en què el remitent es refereix a tota la humanitat, o a tots els europeus, però en són tan pocs que preferim fer-ne referència en cada cas particular.

En el primer exemple, de fet, ens hi trobem. L'autora critica unes declaracions del conseller de Sanitat, Boi Ruiz, en què manifesta que la salut depèn del ciutadà i no de l'Estat. Aquesta afirmació, que per a l'autora és del tot reprobable, no ha merescut l'atenció que ella considera que hauria de tenir en els mitjans de comunicació. Per això, se'n queixa:

[2a] És irresponsable no reaccionar davant fets que atempten contra els drets humans. La conducta i les opinions del Sr. Ruiz quan parla de la dotació genètica semblen, en el context sanitari, una posició com a mínim extrema, ja que sembla que l'empri contra el ciutadà com si en fos culpable. Això és totalment reprobable, però no en parlem.

La quarta persona («però no en parlem») no inclou l'emissor mateix, ja que sí que en parla, sinó els diaris que no n'han fet la difusió adequada. Podríem parlar, doncs, en aquest cas, d'un plural global de cortesia o, fins i tot, d'un estrany plural que no inclou l'emissor. Un forma pròpia de les fórmules rutinàries («Com anem?»), de l'empatia que manifesten els sanitaris en adreçar-se als malalts («Com hem passat la nit?»), de les crides d'atenció dels mestres als seus alumnes («És que no estem pel que hem d'estar») o d'un retret que, informalment, es fa a algú per no haver fet allò que havia de fer («Què, avui tampoc hem anat a treballar?»).

En el segon grup d'exemples, introduïm aquelles cartes en què el remitent inclou en les seves reflexions o valoracions també els lectors.

A [16a] sembla que es refereixi a «molts ciutadans del món» quan relata («hem viscut»), recomana («Hem d'omplir») o afirma («creixem com a individus»):

[16a] La meva més sincera felicitació per l'article que Carles Capdevila va escriure el dijous 27 d'octubre. En les seves paraules hi veig reflectit el meu pensament, i espero que sigui el mateix de molts ciutadans del món. Encara que estic convençut que aquesta crisi, com les que hem viscut anteriorment, han estat provocades pels poderosos, penso que cal tornar a aprendre la lliçó. Hem d'omplir de contingut la paraula *sostenibilitat*. Crec que ja s'hauria d'haver acabat el temps del capitalisme liberal on tot s'hi val i de poder fer negocis sense que importin les conseqüències. Penso que després de les crisis creixem com a individus, i ara és moment de parada activa: de reflexió i de formació i de projectes. Personalment, en la meua vida els aprenentatges més grans han vingut de les dificultats i els problemes. Cal recuperar valors que sembla que aquests últims temps estan amagats: la cultura de l'esforç, l'honestedat i la humilitat. Al cap i a la fi estem de pas en aquest planeta i tenim l'obligació de deixar un món millor als nostres descendents.

Hauríem de considerar, doncs, aquest com un plural global perquè no es dirigeix sols als lectors, sinó a tots aquells que han patit la crisi o als que tenen fills i, per tant, han de responsabilitzar-se del seu llegat.

Un altre exemple és ben característic del plural inclusiu de què parlàvem. L'autor fa un aclariment a algunes afirmacions d'un article de Josep Ramoneda aparegut al diari *Ara* i defensa la necessitat de l'endeutament, tant privat com públic. El remitent s'associa amb el lector («ens presentava») i el fa partícip dels records col·lectius («els nostres pares i avis»). Òbviament no hi seran cridats aquells lectors que no hagin tingut dificultats econòmiques, cosa que, al remitent, no sembla preocupar-li:

[108a] Sense el deute les empreses no existirien ni progressarien tot creant llocs de treball. Tota empresa gran o petita és deutora i creditora a la vegada. Els ciutadans que dipositen diners en un banc, de fet, li fan un préstec i no crec que el banc, deutor en aquest cas, se senti en una posició de submissió davant dels seus clients. I a la inversa: si una gran companyia deu diners a un banc i no li paga, la posició de submissió serà la del banc, que té un autèntic problema. Jo hauria agraït que el Sr.

Ramoneda hagués transmès també la part positiva del deute. Els nostres pares i avis no compraven, sinó que pagaven lloguer tota la vida per l'escassetat del crèdit bancari. Els microcrèdits permeten que gent humil que mai haurien pogut tirar endavant creïn una empreseta i llocs de treball. A mi també m'agradaria que, enlloc de microcrèdits, els petits empresaris rebessin subvencions procurades des dels més rics als més pobres, però això depèn de la naturalesa humana. No hem de demonitzar el deute. Al cap i a la fi, és un instrument d'impuls econòmic i no és culpable de la crisi actual. Els culpables van ser els cobdiciosos agents financers que van fer un mal ús d'aquesta eina.

Volem fer esment d'un últim exemple en aquest apartat que fa referència a la situació sanitària a Catalunya que, segons el remitent, ha provocat un «desgavell» de retallades del qual «sortirà una reforma del model sanitari i dels nostres hospitals». Entenem que es refereix als hospitals catalans, els usuaris dels quals serien també els no lectors del diari i podríem parlar novament d'un plural global o universal:

[150v] Acceptant que d'aquest desgavell sortirà una reforma del model sanitari i dels nostres hospitals, comparteixo la opinió [sic] del doctor Baselga quan apunta la necessitat de canvis en la legislació laboral que facin possible una cura radical de l'actual estructura del personal estatutari de la sanitat pública. Tot i recordant, de forma clarivident, l'important canvi recent de la Constitució.

5.4.2.2. El plural exclusiu o excloent

El plural exclusiu s'interpreta com la intenció del parlant de deixar fora els interlocutors directes del col·lectiu a què es refereix. No són els participants de la interacció els que estan inclosos en aquest *nosaltres*, sinó unes terceres persones que no hi participen, però conformen un grup al qual pertany el locutor. Ho veurem més fàcilment en els exemples.

En el primer, la remitent elogia les afirmacions d'un testimoni que apareix en les pàgines del diari de referència i això la condueix a demanar la reflexió i la col·laboració en la construcció de l'Església. És ben segur que no tots els lectors compartiran aquesta posició confessional i entendrem, doncs, que no tots hi siguin convidats:

[16v] Tant de bo que amb el testimoni d'aquest home reflexionéssim, i tots portéssim, com ell diu, una pedra en la construcció de l'Església. El món seria una mica millor.

En un altre cas, la remitent s'identifica com a mestra i les recomanacions i exigències que reclama a l'administració se circumscriuen a aquest col·lectiu docent:

[20v] Sé que el departament fa esforços econòmics per solucionar aquest problema, però si no rebem més formació específica, no avançarem.

Un últim exemple en què el locutor que parla en nom de l'Associació Catalana contra la Contaminació Acústica, felicita Quim Monzó per haver-s'hi referit en un article recent. El remitent usa la primera persona del plural per identificar els membres de l'associació i no pas a tots els lectors del diari, com veurem:

[45v] Tot i així, el fet que persones de la rellevància pública de Quim Monzó no ens coneguin (ha estat gràcies a un comentari que vam publicar d'un altre article seu també sobre **sorolls imposats**) ens demostra que encara no hem fet tot el soroll (mediàtic, lògicament) que cal fer en la nostra societat.

En aquest ús del plural, tot i mantenir la forma del nosaltres inclusiu o global, no tots els lectors hi són convidats a sentir-se receptors d'un discurs que pareix adreçat exclusivament als membres d'uns col·lectius més reduïts.

5.5. La identificació del receptor en altres tipus de cartes

Fins ara ens hem detingut en la identificació dels diversos receptors (autoritzats o no) en les cartes de col·loqui (o diàleg) i comentari. A continuació volem detallar les diferents maneres que tenen els lectors de dirigir-se al receptor explícit, quan aquest no és el director del diari.

En el capítol 3 establíem una tipologia que acabava amb el grup de cartes dirigides a algú que no fos el destinatari implícit, el director del periòdic i allà avançàvem una mica el que volem desenvolupar ara: l'ús de dítctics que identifiquin les persones a les quals es dirigeixen les cartes.

5.5.1. El vocatiu⁵²

En les cartes, el vocatiu té una funció d'obertura i de tancament. En realitat, es tracta d'una manera explícita de determinar el destinatari autoritzat de la missiva.

En l'estudi de la interacció verbal, la funció pragmàtica d'aquesta crida es complica d'una manera extraordinària. Pot establir torns de parla, pot marcar les diferències entre destinataris autoritzats i no autoritzats, etc. Tot i que el nostre estudi es basa en la comunicació escrita unidireccional, podrem comprovar que la introducció dels vocatius s'acosta sovint als usos orals que detallen els estudiosos del fenomen.

Darrerament, Cuenca (2013) n'estudia l'ús en el gènere de l'entrevista política i el relaciona amb els fenòmens de cortesia lingüística que tractarem més endavant (§ 6). Recórrer al vocatiu és optatiu per part dels parlants i per això, l'ús que se'n faci ha d'estar relacionat amb la voluntat de participar cooperativament en la construcció del discurs o bé, amb la intenció d'establir distància entre els interlocutors (Cuenca, 2013: 530). Tot i que n'estem convençuts d'aquesta finalitat pragmàtica del vocatiu, és difícil d'establir-la en un gènere no dialogat com és el de les cartes al director.

Levinson (1983: 71) considera el vocatiu una categoria gramatical interessant que es refereix al destinatari, però no s'incorpora al predicat sintàcticament ni semàntica.

En distingeix dos tipus: de crida (*call* o *summons*) i de direcció (*address*)⁵³. El primer s'insereix a l'inici de la conversa i pot representar en si mateix un acte de parla i el segon és parentètic i pot aparèixer en qualsevol lloc que altres parentètics puguin fer-ho.

5.5.1.1. Vocatiu de crida

Pel que fa als vocatius de crida, en el tipus que Nogué (2005: 294) anomena *inicials*, hem trobat en el nostre corpus alguns exemples de cartes

⁵² Per a un estudi detallat de la importància pragmàtica del vocatiu, Nogué, 2005 § 5.2.3.

⁵³ Nogué (2005: 290) el tradueix com *d'acostament*.

adreçades a personatges públics, bàsicament al president Mas i a la ministra⁵⁴ Chacón.

En el primer dels exemples [18a], el remitent s'adreça a la política amb el tractament que podríem considerar neutre, «Benvolguda senyora Chacón», i al llarg de la carta hi remet amb el tractament formal «vostè». Al final, hi apareix l'altre vocatiu que hem esmentat al principi, el de direcció o d'acostament: «Senyora Chacón»:

Benvolguda senyora Carme Chacón: fa dies que segueixo la seva precampanya i m'han sorprès les seves manifestacions. Quan **vostè** retreu al govern de la Generalitat les retallades, principalment en la sanitat, ¿és conscient que el govern del qual forma part no tan sols ha obligat a retallar un 10% sinó que intenta forçar un 20% de rebaixa en el pressupost? Quan **vostè** critica amb tanta insistència el govern Mas per l'eliminació de l'impost de successions i per tant per la pèrdua d'uns ingressos de 200 a 400 milions d'euros que **vostè** diu que tanta falta fan, ¿és conscient que el govern de l'Estat es nega a pagar, aquest any, els 1.600 milions del fons de compensació? Diu que Catalunya té les condicions per ser la primera a sortir de la crisi, però amb quins diners, amb quines infraestructures? ¿On era quan el seu govern negava el finançament dels accessos ferroviaris al port de Barcelona, uns accessos tan necessaris per al desenvolupament econòmic? ¿On ha estat tots aquests anys de malbaratament de recursos públics en unes infraestructures de l'AVE que tenen una rendibilitat esperada clarament negativa? ¿On era aquests dies en què el ministre Blanco licitava, encara, milers de milions d'euros per a un AVE a Galícia de similar rendibilitat? ¿On era durant el serial de l'Estatut i el fet esperpèntic del Tribunal Constitucional? Per cert, **vostè** va ser l'única persona de la direcció del PSC que va avalar la sentència. **Sra. Chacón**, on serà el 21 de novembre? Lluny de Catalunya?

Els exemples que fan referència al President Mas són bastant més diversos. D'una banda, hi ha l'estrany «Estimat i honorable Sr. Mas» [111a], al qual no s'hi torna a referir directament, sinó a través de la tercera persona del singular que es correspon amb el tractament de *vostè*.

⁵⁴ Carme Chacón va ser ministra d'Habitatge des de 2007 a 2008 en què passà a ser-ho de Defensa fins el 2011.

D'una altra els neutres «President Mas» [144v] i «Senyor Mas» [165v]. El primer s'hi continua referint amb el díctic *vostè* i el segon fa ús com en [111a] de la tercera persona.

Finalment, dos exemples que il·lustren allò que hem citat al principi, es tracta de dos vocatius que ben bé esdevenen actes de parla per si sols: «Escolti'm, senyor Mas» [142v] i «Felicitats, senyor Mas» [162v].

Val a dir que la carta [142v] i la [165v] estan signades per la mateixa persona i exigeixen el mateix, tot i que no de la mateixa manera. Estem avesat a trobar-nos amb cartes repetides (si fa, no fa) en diferents mitjans, però en el mateix periòdic és una novetat. Probablement el responsable de la secció no s'ha adonat que ja havia sigut publicada i ho torna a fer aplicant, ara, unes normes d'estil diferents:

[142v] Escolti'm, senyor Mas, però això què és? Ja sabem que per sortir-nos-en hem de posar el coll, però entre tots. I vostè sap perfectament que això no està passant. Ni ha passat històricament. Els i les funcionàries tenim la mateixa proporció de culpa o de disculpa en la realitat que estem vivint que la gran majoria dels altres ciutadans i ciutadanes.

Sabem els esforços personals i dies i nits d'estudi que hem hagut d'invertir per poder accedir al nostre lloc de treball. I els esforços professionals que estem fent per estar al dia i fer correctament la nostra feina. Sabem que en les èpoques de vaques grasses nosaltres anàvem tirant, només això.

És que quan es feien la barba d'or els treballadors del totxo, per exemple, algú els va demanar de fer un esforç per compensar això?

No puc parlar pels altres àmbits, però en el meu (professionals de la salut) estem al límit. I això vol dir que si ens retalleu més se'ns farà molt difícil fer bé la nostra feina. I ens cal fer-la bé, per nosaltres i per vosaltres, perquè és vital per la nostra societat. Poseu-hi sentit comú, si us plau.

[165v] Senyor **Mas**, però això què és? Ja sabem que per sortir-nos-en hi hem de posar el coll, però hi hem de posar el coll *entre tots*. I vostè sap perfectament que això no està passant. Ni ha passat històricament.

Els i les **funcionàries** tenim la mateixa proporció de culpa o de disculpa en la realitat que estem vivint que la gran majoria dels altres ciutadans i

ciutadanes. Sabem (i si vol li ho recordaré) els esforços personals i dies i nits d'estudi que hem hagut d'invertir per poder accedir al nostre lloc de treball. I els esforços professionals que estem deixant per estar al dia i fer correctament la nostra feina. Sabem que en les èpoques de vaques grasses nosaltres anàvem tirant, només això. És que quan es feien la barba d'or els treballadors del totxo (per posar un exemple) algú els va demanar de fer un esforç per compensar això?

No puc parlar pels altres àmbits, però en el meu (**professionals de la salut**) estem al límit. I això vol dir que si ens retalleu més se'ns farà molt difícil fer bé la nostra feina. I ens cal fer-la bé, per nosaltres i per vosaltres, perquè és vital per la nostra societat. Poseu-hi sentit comú si us plau. Moltes gràcies.

5.5.1.2. Vocatiu de direcció o d'acostament

Pel que fa al segon grup, seria lògic que, com manifesta Nogué (2005:291), aquestes formes tinguessin com a referents uns participants que ja han estat introduïts inicialment i així ha de ser en la majoria dels casos, tanmateix, pel que fa a les cartes al director, a causa de la dificultat que representa escriure a *no se sap qui*, sovint apareixen aquests vocatius sense que ningú hagi introduït la seva presència prèviament. Això provoca situacions en què la identificació de l'al·locutari real esdevé confusa.

En el primer exemple, l'autora relata una trobada amb una furgoneta que recorria els carrers de Barcelona fent publicitat del partit polític PxC (Plataforma per Catalunya) per a les eleccions generals de 2011. Inicialment, l'al·locutari semblen els ciutadans de Barcelona que no defensen, s'entén, les idees xenòfobes d'aquell partit («nostres carrers»). Gairebé al final de l'escrit. Però, apareix una petició: «Si us plau» i un vocatiu adreçat als seguidors de PxC: «senyors i senyores de PxC», que inicialment no havien estat convocats en el diàleg, als quals es dirigeix com el que sembla una veu autoritzada de la col·lectivitat («La majoria de nosaltres»):

[76a] Aquest dimecres anava caminant per la Diagonal de Barcelona, a l'alçada de Pere IV, quan de sobte vaig veure una furgoneta de PxC, Plataforma per Catalunya. Anaven cridant per megàfon: "Primer els de casa!" No m'agrada ni un pèl que una gent que al seu programa hi diu "PxC fomentarà la repatriació de la població islàmica [...] per retirar-los la nacionalitat i reduir la presència islàmica a casa nostra fins a nivells

que el poble català consideri tolerables” pugui campar pels **nostres carrers** fent demagògia. No m’agrada que s’intenti repetir una altra Inquisició ni que se simplifiqui un tema com la immigració referint-se només a la comunitat islàmica. Segur que a un matrimoni amb fills de cabells rossos acabats d’arribar no els diuen ni piu. **Si us plau, senyors i senyores de PxC**, no envaeixin els **nostres carrers** amb els seus discursos cridaners. **La majoria de nosaltres** no els considerem grats a casa nostra, però no els farem fora perquè creiem en la llibertat.

D’altres exemples coincideixen amb aquest a l’hora de canviar la referència al receptor. En general, s’inicien adreçant-se a un alocutari universal, global o inclusiu i després, mitjançant un vocatiu, realitzen una petició, un toc d’atenció, etc., a un receptor individual o col·lectiu diferent.

En canvi, una de les cartes no es dirigeix a ningú explícitament, per acabar amb un vocatiu que no sorprèn per la narració dels fets inicial i la petició final:

[7v] És sabut que, per **Tots Sants**, hi ha tradició d’anar al **cementiri** en memòria dels difunts. Aquest any ha coincidit amb pont. Sembla que era previsible que la gent aprofités, segons conveniències o disponibilitat, qualsevol dia del pont per anar al **cementiri**. Doncs bé, **Cementiris de Barcelona** no ho creu així. El passat dissabte dia 29, a les 15.05 h, vaig anar al **cementiri** de Sants i em vaig trobar amb una desagradable sorpresa: estava tancat.

A la porta vam coincidir amb diverses persones, algunes vingudes de lluny. Un **empleat** ens va dir que es tancaven les portes per via remota des de no sé on. Cap rètol indicava l’horari.

Si qualsevol dia de l’any no és normal que a les 15 h es tanqui un cementiri d’una ciutat com **Barcelona**, encara ho és menys en aquestes dates, i en dissabte.

Senyors de Cementiris de Barcelona, per favor, actuïn amb coherència i no diguin que apropen els cementiris al ciutadà quan fan el contrari.

En l’exemple que aportem, sembla lògic que, tot i no haver-se referit a un alocutari directe en tota la carta, al final, la petició es faci als responsables del cementiris de Barcelona que ja havien sigut introduïts en la narració; fins i tot, la referència a un «empleat» que no pot donar explicacions, exigeix que es demanin responsabilitats als gestors principals.

Voldríem analitzar encara dos grups més d'aparició de vocatius. El primer, perquè es produeix una certa confusió en la identificació dels receptors del missatge i el segon, perquè la diversitat d'allocutaris fa necessari, al nostre parer, una explicació detallada.

En el primer grup hi ha dos cartes amb vocatius que s'adrecen a no se sap qui, perquè ningú no ha estat introduït prèviament com a destinatari, malgrat que totes dues presenten un «Senyors» que suposadament ha de tenir un receptor identificat.

[18v] Estic molt d'acord amb l'article "Assemblearitis" de Pilar Rahola. La simbologia del 15-M és perillosa quan s'aplica sense criteri. Democràcia real sí, però quan toca. L'invent de **Papandreu de convocar un referèndum** no és més que un atac de populisme. La situació d'urgència en què es troba **Grècia** no admet actuacions com aquestes per tres motius. En primer lloc, perquè el panorama requereix una immediatesa que es compta per hores i que colla el país. Segon, perquè aquesta immediatesa corre a càrrec dels experts polítics que el poble ha votat democràticament, i són ells els capacitats per resoldre la situació. I finalment, una raó que de tan simple ens passa per alt: **senyors**, els deutes no es voten, els deutes es paguen. Ja n'hi ha prou d'aferrar-nos a la democràcia com a escut protector d'errors del passat.

En [18v] no hi ha cap díctic que ens remeti a un destinatari concret i per tant no podríem afirmar de manera segura qui és el receptor del vocatiu. Podrien ser els grecs, als quals se'ls critica que pretenguin votar en un referèndum el pagament del deute, podrien ser els defensors dels models polítics basats en la *Democràcia real* (grups com el 15-M i d'altres) o, fins i tot, els mateixos lectors als quals se'ls interpel·laria sense que s'haguessin manifestat a favor o en contra d'aquella proposta de votació ni de l'encert de l'article de Pilar Rahola. Encara més, finalment, apareix un *nosaltres* que encara complica més la qüestió. Sembla que es tracti d'un plural inclusiu, però si el locutor manifesta la seva posició contrària a aquest tipus de referèndums, no hi seria inclòs i hauríem de parlar, doncs, d'un plural global de cortesia (§ 5.4.2.1.).

El mateix problema es produeix en [116v], en què un entrenador de futbol denuncia els atacs verbals contra alguns jugadors de diverses nacionalitats. Uns atacs que considera racistes i dels quals culpa, en part, els entrenadors

d'altres equips, responsables directius o altres jugadors de nacionalitat catalana. Són tants els col·lectius a què es refereix, que el vocatiu «senyors» es fa difícil d'identificar.

[116v] Sóc entrenador de **quarta catalana a Barcelona** i vull palesar la meva indignació pels fets que hi visc normalment. Al **meu equip** hi ha jugadors catalans i de nou nacionalitats més. Sovint els meus jugadors viuen **assetjament verbal** o **agressions** amb connotacions **racistes** del **públic** i de **jugadors catalans**. El fet més lamentable és la justificació i l'encobriment d'aquestes conductes que **tècnics, jugadors, presidents** o **públic** fan amb comentaris com: "Es un calentón o son cosas del **fútbol**". **Senyors**, amb el racisme i la violència, tolerància zero. Encara que per a **alguns equips** el més important és pujar de categoria a qualsevol preu, per la resta és fer esport. La **Federació Catalana de Futbol** no pot mirar cap a un altre costat amb **equips** i **individus** així. Si amb conductes racistes i agressions és més fàcil pujar-hi, els meus equips mai no ho faran. Perquè els asseguro que no em tremolarà la mà a l'hora de fer fora un jugador meu, per molt bo que sigui, si actua així.

En els dos casos que hem presentat sembla més apropiat parlar d'un vocatiu fàctic (Nogué, 2005: 298) i, fins i tot *fictici* (Mazzoleni, 2011).⁵⁵

En el segon grup, volem detenir-nos en un exemple d'una gran diversitat d'enunciataris. Es tracta d'una carta [23v] que el remitent escriu arran d'unes declaracions del senyor Peces Barba sobre els bombardejos a la ciutat de Barcelona durant la Guerra Civil. Inicialment, l'autor usa la segona persona del singular amb la finalitat impersonalitzadora de què ja hem parlat (§ 5.4.1.3.), a continuació, introdueix una primera persona del plural inclusiu dels lectors catalans. Posteriorment, s'introdueix el vocatiu: «Senyor Peces Barba», adreçat lògicament al receptor autoritzat. Finalment, trobem novament la primera persona del plural que, ara, remet a uns interlocutors diferents. Sembla que el destinatari de: «Però no ens fem trampa, no ens quedem amb l'anècdota.» No són els lectors catalans d'abans (si més no, en la seva totalitat). L'autor es queixa que Peces Barba fes broma d'aquells bombardejos i, per tant, serien ell i «els que es mostren

⁵⁵ Mazzoleni, 2011: "Vocativo" a *Enciclopedia dell'italiano*, http://www.treccani.it/enciclopedia/vocativo_%28Enciclopedia_dell%27Italiano%29/ [Consulta: 15 de juliol de 2015]

complaguts o indiferents amb les seves opinions» els destinataris d'aquest imperatiu:

[23v] Quan **sents** un intel·lectual espanyol dir el que va afirmar **Peces-Barba**, pare de la Constitució, **et** qüestions en quina mena de democràcia **vivim** i amb quina mena de gent **convivim**. O, si més no, que entenen per respecte, i què entenen per convivència. Fer broma sobre els **bombardejos a Barcelona**, la ciutat més bombardejada durant la Guerra Civil, amb una xifra de morts i ferits esgarrifosa, només es pot fer des de la maldat o amb una frivolitat que delata el seu autor. A qualsevol estat europeu, que un redactor del text constitucional hagués fet unes manifestacions que apel·lessin a la violència contra els mateixos ciutadans de l'Estat hagués provocat la reprovació immediata del cap de l'Estat, el president del Govern i els presidents de tots els òrgans constitucionals. A Espanya, no passa res. **Senyor Peces-Barba**, des de la indignació i el dolor, puc verbalitzar una reacció amb una expressió que fóra millor haver evitat, sens dubte. Però no **ens fem** trampa, no **ens quedem** amb l'anècdota. El problema no és pas meu. El problema el tenen **vostè** i **tots els que es mostren complaguts o indiferents amb les seves opinions**. **Vostè** sí que s'ho hauria de fer mirar.

6. Una caracterització estilísticopragmàtica de l'argumentació en el gènere cartes al director

6.0. Introducció

Josep M. Castellà (1995) alertava del perill del reduccionisme en les classificacions diverses de la tipologia textual (Adam, Bronckart, Biber...) en el sentit que el fet de considerar la classificació tipològica com una eina fonamental en el procés d'ensenyament-aprenentatge de llengües (tant de L1, L2 o ELE) no podia conduir, de cap manera, a la idea que qualsevol text (oral, escrit, monogestionat, plurigestionat, multimodal, etc.) s'havia d'encabir en aquestes tipologies.⁵⁶

La qüestió és més alarmant (el *reduccionisme tipològic*, en podríem dir) en els casos dels anomenats *textos argumentatius*. Tant és així, que en l'ensenyament de llengua espanyola (i en alguns casos, també de llengua catalana) hi ha qui promou l'absurda etiqueta de *textos expositivo-argumentativos*, perquè no seria possible etiquetar un text expositiu com a tal si presenta estructures lingüístiques pròpies de la modalització, la persuasió o de l'argumentació.⁵⁷ Destaquem, d'altra banda, que el projecte *Tipotext* (Artigas, Bellés i Grau, 2003) diferencia entre els patrons prototípics (narratiu, descriptiu, directiu, argumentatiu i expressiu), els intermedis (expositiu), els secundaris (predictiu) i els complexos (explicatiu), atenent a la combinació que aquests darrers puguin fer dels que es consideren prototípics o als canvis en l'ús d'alguns trets característics, per exemple el recurs al futur en el patró narratiu per a expressar predicció (2003: 121-122).

Des de la publicació del llibre d'Anscombe i Ducrot (1994)⁵⁸ sembla acceptable la teoria que l'argumentació no es redueix a una tipologia determinada, sinó a una sèrie de trets lingüístics que poden aparèixer en qualsevol gènere textual.

⁵⁶Adam també se n'adona de l'abast del concepte *tipologia* i aviat prefereix parlar de *seqüències textuais* (1992a).

⁵⁷ L'etiqueta apareix, de fet, en l'*ORDE de 16 de juny de 2008, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regula el programa de diversificació curricular en l'educació secundària obligatòria*. [2008/7629]

⁵⁸ La primera edició en francès és del 1983.

Segurament, no podríem explicar des del punt de vista estrictament tipològic (sigui quina sigui la classificació) els textos que presentem a continuació.

La classificació com a exclusivament narratiu del conegudíssim fragment de la *Crònica* de Ramon Muntaner: «e parlen lo pus bell catalanesc del món» limitaria, sens dubte, la interpretació axiològica de la hipèrbole. O, en el cas del següent text de Badia, no podríem limitar-ne l'adscripció a la tipologia expositiva, malgrat que es tracti d'una de les mostres més pregones: una gramàtica. L'opció del subjuntiu («vagi en contra»), de la perífrasi d'obligació («hàgim de mirar») i, sobretot, la conclusió final («Tanmateix, ací, com pertot, les coses són molt matisades.») sembla que no siguin trets específics d'un text explicatiu (en sentit estricte), sinó més aviat característiques pròpies de l'assaig.

Qualsevol construcció gramatical que faci servir més mots que els necessaris per a expressar una idea constitueix un pleonasme. Dit així, sembla que tota construcció pleonàstica vagi en contra de l'economia de la llengua i que, per això mateix, ja l'hàgim de mirar amb prevenció. Tanmateix, ací, com pertot, les coses són molt matisades. (Badia, 1994: 180)

En els exemples posteriors, encara veurem com, tot i tractar-se de textos periodístics del gènere notícia, és pràcticament impossible qualificar-los d'objectius, tret que caracteritzaria qualsevol text expositiu.⁵⁹

Som conscients que hem triat exemples de titulars i *leads* que són, potser, els fragments més modalitzats de qualsevol notícia⁶⁰, tanmateix, en formen part i, per tant, la defineixen. Comparem els elements lingüístics que apareixen en aquests titulars arran de la visita del president Mas al rei Felip VI que tingué lloc el dia 17 de juliol de 2015:

[ABC1] Tensión entre el Rey y Mas por el órdago sobinarista.

⁵⁹Pel que fa a l'objectivitat en el periodisme ens remetem al que ja hem desenvolupat en el capítol 2 (2.0.).

⁶⁰ Investigacions recents demostren com alguns titulars de reportatges científics en la premsa escrita contribueixen negativament a la interpretació rigorosa del text que els segueix, precisament per les valoracions axiològiques que introdueixen, Díaz Rojo (2007): «Paleontologia i premsa» a *Mètode*, 53, p. 37-42, per exemple.

Don Felipe recibió con gesto serio al presidente catalán, que dijo acudir en "son de paz" mientras acelera sus planes de independencia. (*ABC*, 18 de juliol de 2015)

[AEP1] Mas explica el 27-S al rei. (*Avui-El Punt*, 18 de juliol de 2015)

[ARA1] Felip VI i Mas, la reunió més incòmoda. *Ara*, 18 de juliol de 2015-07-18

[LR1] El Rey frena el delirio de Mas. *La Razón*, 18 de juliol de 2015

Des de l'elecció tipogràfica de la majúscula o la minúscula («Rey» i «rei»), els substantius marcats disfòricament («órdago», «delirio») o els adjectius marcadament apreciatius («gesto *serio*», «reunió més *incòmoda*») o el caràcter neutre de [AEP1] no podrien explicar-se si no tenim en compte que l'argumentació es manifesta amb la tria (sovint estilística) de formes lingüístiques que no depenen d'un determinat tipus de text.

Considerem que no es pot limitar l'anàlisi textual a la simple classificatòria tipològica. Que això pot servir (i només parcialment) en l'ensenyament-aprenentatge de la producció de textos prototípics o en l'adquisició de destreses en els processos d'aprenentatge sembla demostrat (Cassany, Luna i Sanz, [1993] 1998; Camps, 1994; Cassany, 1999, per exemple); sobretot, pel que fa a l'ensinistrament en l'ús de fórmules estereotipades i formes verbals; en l'aprenentatge dels mecanismes de connexió del discurs, de manteniment de la coherència, d'atenció a l'adequació, per exemple. Ara bé, intentar encabir la diversitat de la realitat discursiva en una reduïda tipologia ens sembla agosarat i, en bona mesura, ingenu.

L'originalitat de la teoria de l'argumentació en la llengua rau en la consideració de l'existència d'una retòrica integrada⁶¹, una retòrica que explicaria al mateix temps el contingut informatiu i la funció pragmàtica dels enunciats. El plantejament es fonamenta en l'estudi de diversos enunciats en què la conclusió no és conduïda pel contingut informatiu de les proposicions que els integren, és a dir, que les relacions argumentatives entre enunciats no es dedueixen del seu contingut informatiu (Anscombe i Ducrot, 1994: 55).

⁶¹ La teoria apareix ja amb aquest nom el 1976.

A partir de l'enunciació d'aquesta teoria, es produeix una evolució que els mateixos autors esquematitzen en quatre períodes: 1. El descriptivisme radical, 2. El descriptivisme pressuposicional, 3. L'argumentació com un constituent de la significació i 4. L'argumentació radical. Són diversos estadis que els conduiran a la formulació de la teoria dels *topoi* que, de moment, és la darrera formulada pels dos lingüistes.

La primera etapa d'anàlisi és interessant perquè representa una ruptura radical amb la retòrica més acceptada en aquells moments (Perelman i Olbrechts-Tyteca, 1989). Aquí és on es descobreix que l'estructura lingüística d'una frase és la que condueix a una determinada conclusió i d'altra banda, són els connectors usats que permeten els encadenaments argumentatius. Els connectors (*doncs, però, per tant ...*) situats entre dos enunciats, indiquen que els fets mencionats per un enunciat fan que s'admeten els mencionats per l'altre (Anscombe i Ducrot, 1994: 195). L'anàlisi dels connectors, però, els condueix a la descoberta que aquests no enllacen fets descrits pels diversos enunciats, ben al contrari, són els mateixos connectors que aporten l'argumentació. Fins i tot, una conjunció que en principi només enganxa una sèrie de successos o fets, la conjunció *i*, s'ha d'adaptar a les condicions d'usos argumentatius específics. En un enunciat com (1), la conjunció *i* no pot ser interpretada de manera adequada, cosa que no ocurriria si usàrem la més escaient com a (2):

- (1) És un restaurant car i bo.
- (2) És un restaurant car, però bo.

Aquest estudi dels connectors els condueix a afirmar que l'argumentació no és un fenomen accidental i limitat, sinó que està present en cada moment de la nostra parla quotidiana.

Ara bé, no arribaran a la consideració que l'argumentació es troba en la mateixa llengua fins que descobreixin que dos enunciats que contenen la mateixa informació, condueixen a conclusions diferents, perquè estan expressats amb estructures lingüístiques distintes. Ho podem comprovar amb els exemples:

- (3) Al final, els nostres jugadors van córrer poc.
- (4) Al final, els nostres jugadors van córrer un poc.

Del primer enunciat no podem deduir de cap manera una conclusió positiva (si no és que es tracti de veure qui aconsegueix més corrent menys); en canvi, seria possible amb el segon enunciat:

(5) ? Al final, els nostres jugadors van córrer poc i per això van empatar.

(6) Al final, els nostres jugadors van córrer un poc i per això van empatar.

Els enunciats inicials expressen el mateix fet, tanmateix, no se'n desprèn la mateixa conclusió. Però abans d'arribar al punt que ens interessa, justifiquen que per explicar les conclusions contràries s'hauria d'assignar valors descriptius diferents a *poc* i *un poc*.⁶²

La segona etapa⁶³ introdueix el concepte de la pressuposició que pretén justificar les diverses conclusions a què es pot arribar a partir d'enunciats que expressen els mateixos fets. La diferència entre allò que expressa el que es diu i el que es pressuposa, permetria arribar a conclusions diferents a partir dels enunciats anteriors. A (3) pressuposem que el que importa és que els nostres jugadors han corregut amb una intensitat reduïda, dèbil, mentre que a (4) que els nostres jugadors han corregut, això ens permetria acceptar que no es tracta exactament dels mateixos fets descrits. Aquest segon estadi aproxima ja l'argumentació a les possibilitats restrictives de la llengua, encara que no es considera que la capacitat argumentativa sigui inherent a la semàntica de les frases.

El tercer estadi es refereix a les investigacions que permeteren la publicació de *L'argumentation dans la langue* (1983). En aquesta fase, els enunciats anteriors són interpretats ara en el seu valor plenament argumentatiu, ja que si considerem la quantitat de temps que han corregut els jugadors en tots dos casos, aquesta podia ser similar (per exemple, els darrers deu minuts de partit), tanmateix, la diferència no es trobaria en el nivell factual, sinó en l'argumentatiu. Així, el primer enunciat (3) es dirigiria a una conclusió del tipus:

(7) Al final, els nostres jugadors no han corregut i per això han perdut el partit.

⁶² El plantejament apareix per primer cop a Ducrot (1970).

⁶³ Formulada per Ducrot (1972).

Mentre que el segon enunciat (4) es dirigiria a una conclusió contrària:

(8) Al final, els nostres jugadors han corregut i han pogut empatar el partit.

Encara en aquest tercer estadi només poden arribar a concloure que hi ha certes frases que imposen que els seus enunciats siguin usats argumentativament en una direcció determinada (Anscombe i Ducrot, 1994: 206).

En el darrer estadi, es formula la següent definició:

De forma general, diremos que el encadenamiento discursivo de un enunciado-argumento a un enunciado-conclusión se hace siempre por aplicación de principios generales que llamamos *topoi*, recogiendo de modo tal vez abusivo la expresión aristotélica. (Anscombe i Ducrot, 1994: 207)

La idea dels tòpics⁶⁴ la basen en el concepte desenvolupat per Aristòtil, però despullat dels mecanismes lògics i psicològics, de tal manera que en posar en relació dos segments A i C, A argument i C conclusió, s'introdueix un tercer terme que els posa en relació, un garant, al qual denominen *tòpic*. El tòpic és l'element que exerceix la constricció dels enunciats argumentatius, és a dir, els tòpics són el punt d'articulació entre la llengua i el discurs argumentatiu. Es tracta de creences presentades com a comunes a la col·lectivitat o almenys als interlocutors i són generals i útils en diverses situacions.

Ara ja no són els fets que descriuen els enunciats els que poden conduir a una conclusió determinada, tampoc les pressuposicions, ni tan sols les restriccions argumentatives dels enunciats, ara, la significació d'una frase és el conjunt dels *topoi* l'aplicació dels quals, la frase autoritza en el moment que és enunciativa.

Convé abans d'explicar aquesta evolució, arreplegar la definició del concepte de *topoi*:

... un topos consiste en una correspondencia entre dos gradaciones no numéricas, a pesar que se puede conseguir que ciertas interpretaciones consistan en adherir a estas gradaciones escalas numéricas habituales. (Anscombe i Ducrot, 1994: 207)

⁶⁴ Desenvolupada de manera paral·lela per Ducrot (1987) i Anscombe (1989).

Si reprenem els exemples (3) i (4) podem establir unes conclusions que estarien determinades pels *topoi*, de tal manera que locutor i receptor compartirien la idea que com més esforç es fa, hi ha més possibilitats d'aconseguir èxit. En un partit de futbol el fet d'esforçar-se condueix a l'èxit (se'ns podria objectar que aquesta conclusió no és del tot certa, ja que existeixen variables que no tenen a veure amb l'esforç, sinó amb la qualitat dels jugadors, els ajuts arbitrals, etc., tanmateix, sol emprar-se com a argument que justifica els resultats dels enfrontaments futbolístics), podríem enunciar un seguit d'encadenaments argumentatius:

(9) Al final, els nostres jugadors han corregut poc i per això han perdut el partit.

(10) Al final, els nostres jugadors han corregut un poc i per això han empatat el partit.

(11) Al final, els nostres jugadors han corregut molt i per això han guanyat el partit.

Si el *topoi* de l'èxit esportiu aconseguit amb esforç és acceptat pels interlocutors, (10) i (11) serien el que els lingüistes anomenen *topoi directe* (a més esforç, més èxit); en canvi, (9) es definiria com a *topoi convers* (a menys esforç, menys èxit). Ambdós estan lligats de manera indissoluble en la gradació.

Aquesta conclusió s'acompanya i es complementa amb la introducció del concepte de *polifonia* (Ducrot, 1972), segons el qual, en (9) a banda del locutor que emet l'enunciat, hi hauria un enunciadador (E1) que adopta un punt de vista basat en el tòpic que hem descrit abans "com més esforç, més èxit" i un altre enunciadador (E2) que convocaria el tòpic convers "com menys esforç, menys èxit". El locutor, doncs, adoptaria el punt de vista de l'E2 i així conclouria que els nostres jugadors no s'han esforçat, tanmateix no contradiria el punt de vista de l'E1 en tant que els nostres jugadors han corregut.

Tota aquesta llarga reflexió mena els autors al punt que ens interessa i és el pas a la consideració que l'argumentació està present en el discurs sota la forma dels tòpics que constitueixen la significació dels predicats. Per tant, no existeixen enunciats únicament informatius, sinó que l'ús informatiu és derivat d'un component profund argumentatiu.

La combinació de la teoria dels tòpics amb la teoria de la polifonia en l'argumentació, els permet introduir la concessió, mitjançant la qual el locutor pot canviar la conseqüència esperada de la forma tòpica (FT). Ho podem veure en l'anunci que apareix des de fa uns anys en les capses de tabac:

(12) Fumar mata.

El predicat pot donar-nos la idea de gradualitat, d'escalaritat, com més es fumi, més perill de morir i a l'inrevés, com menys es fumi, menys perill de morir (del tabac). Tanmateix, es pot introduir una concessió com,

(13) Fumo, però el metge m'ho ha permès.

D'aquesta manera, l'enunciador s'aparta de la relació escalar: *fumo, em moriré*.

El tòpic troba una dificultat que Anscombe i Ducrot ja intuïren quan definiren únicament la FT intrínseca, és a dir, lingüística, inclosa en el contingut semàntic, la qual cosa ens fa suposar que hi ha una FT extrínseca que no es pot explicar si no recorrem al sentit contextual. Un exemple de l'anunci de la campanya de l'empresa automobilística Alfa Romeo de 2011 ens ho pot aclarir:

(14) Sense cor només seríem màquines.(Alfa Romeo, 2011)

És veritat que podem analitzar-lo a partir de les característiques de la FT descrita. Així, *cor* en el sentit metafòric (acceptat per locutor i al·locutari) de 'sentiment' es contraposa mitjançant la FT a *màquina*, 'sense sentiment'. És cert que *cor* es pot aplicar a d'altres enunciats amb el mateix sentit («No té cor, no té sentiments») i presenta la gradualitat de les FT a què hem al·ludit: com més *cor*, menys *màquina* som.

Ara bé, la paraula *màquina* que pel mateix procés de metaforització es pot entendre com un objecte útil, però sense sentiments ni raciocini, no s'oposa sempre a *cor*, de fet, en ocasions n'és sinònim («la màquina del cos»). Per tant, hi ha tòpics que no pertanyen al significat d'un mot de manera invariable, seria necessari doncs, acudir al context per interpretar correctament l'encadenament argumentatiu. No entendríem «és una màquina» amb sentit positiu d'algú que és molt treballador, constant, eficaç... i «Sense cor només seríem màquines».

Aquesta qüestió quedaria resolta per a ells amb la distinció de *formes tòpiques intrínseques* i *formes tòpiques extrínseques*. Les intrínseques, FTI, pertanyerien al significat de les paraules i les extrínseques, FTE, servirien per a l'articulació del discurs. Anscombe serà qui desenvolupi de manera extensa aquesta idea.

Si reprenem l'exemple (14), la FTI només ens indicaria que sense cor, no podem viure, mentre que la FTE, podria donar compte del significat que s'associaria de manera contrària amb *màquina*.

D'aquesta manera, les formes tòpiques introdueixen una o diverses representacions ideològiques, creences, etc., que són comunes a una col·lectivitat i tenen una recurrència extraordinària en els textos publicitaris, com aquest que acabem d'analitzar.

La nova formulació de la teoria de les formes tòpiques no fa més que insistir en la teoria no referencialista del lèxic. En la teoria lèxica clàssica, les paraules remeten a objectes; en la teoria de les formes tòpiques, el sentit d'una unitat lèxica és un feix de tòpics, un conjunt de possibilitats de les quals la unitat lèxica en focalitzarà en cada situació un nombre determinat.

Resulta difícil, pel que sembla, enunciar una teoria semàntica que inclogui la pragmàtica i doni sentit a les formes lèxiques sense atendre al context en què apareixen. Creiem que Anscombe no aconsegueix sortir-se'n en intentar justificar de manera exclusivament lingüística els mecanismes que duen unívocament, d'un determinat enunciat, a una sola conclusió.

Oswald Ducrot s'aparta aparentment d'aquesta darrera etapa de l'argumentació radical en els posteriors treballs que elabora amb Marion Carel i que donaran lloc a l'anomenada teoria dels blocs semàntics (Carel i Ducrot, 2006 i 2008).

L'enunciació de la teoria dels blocs semàntics parteix de la renúncia radical a qualsevol explicació no lingüística del significat de les expressions de la llengua basant-se en la idea saussuriana que el significat és part integrant del signe. De la relació entre signes que estan en la base de tot significat, en diuen *encadenaments argumentatius* o *argumentacions*.

Uma argumentação é por definição uma seqüência de dois enunciados ligados por um conector: um desses enunciados é o suporte, o antecedente, o anterior,

da conexão; o outro é o aporte, o conseqüente, o posterior (não é a posição geográfica do enunciado no encadeamento que define essa função; "está chovendo" é suporte tanto em "está chovendo, no entanto vou sair" quanto em "vou sair, mesmo que chova"). (Carel i Ducrot, 2008: 9)

D'altra banda, distingeixen dos tipus d'argumentacions, les transgressives i les normatives. Es veurà més clarament a partir dels exemples:

(15) No fa vent, per tant, soparem a la terrassa.

(16) No fa vent, però no podem sopar a la terrassa.

El primer exemple (15) representa una argumentació normativa que es construeix amb connectors de tipus consecutiu (*per tant, doncs, perquè, ja que...*) i, en canvi, el segon (16) una argumentació transgressiva que es construeix amb connectors de caràcter contrastiu (*però, tanmateix, en canvi, encara que, no obstant això...*). El significat de qualsevol expressió resulta de l'associació de diferents arguments que són evocats per l'ús. De fet, quan el locutor usa una expressió pretén desencadenar en el receptor una sèrie d'argumentacions tant normatives com transgressives. De vegades, l'argumentació apareix explícitament mitjançant els connectors adients i d'altres, els encadenaments argumentatius s'infereixen de la mateixa enunciació dels mots. Aportem un exemple que inclou ambdues manifestacions i resulta bastant clarificador.

(17) Són pares, però són homes. (Renault, 2011)

L'eslògan pertany a la campanya engegada per la marca automobilística *Renault* i presenta a un grup d'homes joves que mostren la seva alegria cantant en veu baixa mentre transporten a un nadó que dorm, però que explotaran en un cant ensordidor quan deixin el nadó amb la seva mare per acudir al que sembla un esdeveniment esportiu.

Podem interpretar l'enunciat en primer lloc amb el connector *però*, que ens situa en una argumentació transgressiva i en segon lloc, a partir del significat dels mots *pares* i *homes*. Segons Carel i Ducrot, el significat de *pares* ens condueix a l'encadenament: *són pares, per tant, responsables i són homes, per tant viscerals*. *Homes* i *pares* no són en absolut contraris (de fet, home defineix en part el significat de pare, ningú no pot ser pare si no és home, de la mateixa manera que ningú no pot ser mare si no és

dona), tanmateix en l'enunciació, el locutor pretén aconseguir una interpretació divergent en el receptor, ja que culturalment, hom associa la idea de responsabilitat i de protecció dels cadells a les dones, mentre que els homes s'associen a les passions, sobretot, esportives. Els encadenaments argumentatius que parteixen del significat dels mots són encadenaments interns, en canvi, l'encadenament argumentatiu expressat mitjançant el connector seria un encadenament extern.

La teoria dels blocs permet explicar com, a partir d'un enunciat, es poden desencadenar una sèrie de conclusions. La verbalització d'un enunciat del tipus: *està brut*, remet immediatament almenys a quatre encadenaments argumentatius de la combinació d'argumentacions normatives i transgressives i de la negació:

- (18) Està brut, per tant, s'ha de netejar.
- (19) Està brut, però no s'ha de netejar.
- (20) No està brut, per tant, no s'ha de netejar.
- (21) No està brut, però s'ha de netejar.

Carel i Ducrot ho esquematitzen mitjançant l'expressió del bloc:

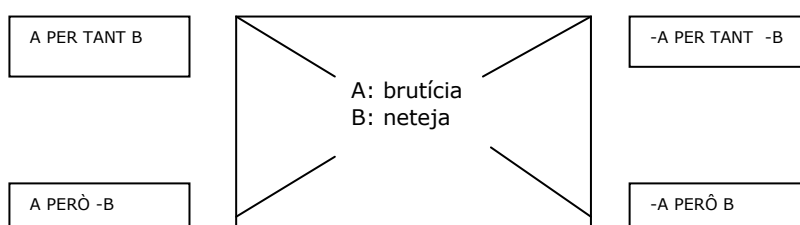

Figura 27. Blocs semàntics

Probablement per a l'explicació de l'eslògan que hem analitzat abans (i de molts altres enunciats) necessitem d'una altra aproximació teòrica que tingui en compte la funció del context. No creiem que pugui explicar-se sense fer-hi referència la concepció contraposada dels mots *pare* i *home*, si no és a partir d'una interpretació culturalment acceptada en una societat determinada i en una situació comunicativa concreta.

Potser ens serviria la teoria dels marcs (*frames*) desenvolupada per Lakoff i Johnson (1980), segons la qual la sola enunciació de determinats mots ens situa significativament en un entorn cognoscitiu determinat, en un marc. Així, podríem entendre com els mots *pare* i *home* poden ser contraris en un

marc concret, el de la publicitat d'automòbils, o de marques de cervesa; àmbits molt relacionats ideològicament i culturalment amb l'entorn masculí i que desenvolupen unes conclusions que semblarien errònies en d'altres contextos.

Per al nostre estudi, ens interessa resumir de manera clarificadora el lloc on ens ha conduït la teoria de l'argumentació en la llengua i a partir del qual desenvoluparem el nostre treball.

Resulta evident, després de la nostra aproximació a l'evolució de la teoria expressada per Anscombe i Ducrot, que l'argumentació no caracteritza un tipus de textos, ja que el mateix fet de parlar implica la intenció del parlant de conduir l'interlocutor a una determinada posició. Qualsevol enunciat, doncs, és argumentatiu (fins i tot aquells que podrien tenir l'objectiu exclusiu de reflectir la realitat o de descriure-la) per la mateixa naturalesa de la llengua.

El mateix Adam que manifestava en la seva primera aproximació a la tipologia textual (1985) l'existència d'un tipus de text argumentatiu diferenciat d'altres tipus com el narratiu, descriptiu, expositiu, etc., reconeix més tard:

Pero generalmente hablar consiste en tratar de compartir con un interlocutor opiniones o representaciones relativas a un tema determinado, es querer provocar o aumentar la adhesión de un oyente o de un auditorio más amplio a las tesis que uno presenta para su asentimiento. (Adam, 1995: 9)

Ara (Adam, 1995), tanmateix, prefereix parlar de seqüències argumentatives que poden aparèixer en qualssevol tipus de textos i que caracteritza, basant-se en una definició de Ducrot, com l'enunciació d'unes premisses incontestables que s'interpreten de manera inequívoca dirigides a unes conclusions a través d'un garant o suport argumentatiu que condueix a l'afirmació de la conclusió o, pel contrari, a la negació d'aquella.

La dificultat s'estableix en la caracterització dels garants o arguments. Per a Anscombe i Ducrot resideixen en la mateixa naturalesa argumentativa de la llengua i per a d'altres (Moeschler i Reboul, 1994), en la capacitat de suggerir i posar en marxa les inferències per a assegurar una interpretació argumentativa. Tenim doncs, una aproximació que pretén unificar la

caracterització semàntica i pragmàtica de l'argumentació, en front d'una caracterització exclusivament pragmàtica.

Tanmateix, tots pareixen estar d'acord en l'orientació argumentativa d'alguns elements lingüístics (sobretot, els connectors i els operadors) i aquesta coincidència serà la base de la nostra investigació.

6.1. La pragmàtica i l'estilística

Sense abandonar els referents clàssics de l'estilística literària (Bally, Spitzer o Charaudeau i Maingueneau), la nostra aproximació estilística parteix de la pragmaestilística (Hickey, 1987; 1989) que ha tingut una aplicació al català certament extraordinària.⁶⁵

El nostre estudi es basa parcialment en la proposta del professor Salvador (2013) que la qualifica d'una *interdisciplina* (2013: 21) perquè inclou contribucions diverses: des del funcionalisme lingüístic o la lingüística cognitiva a la lingüística de corpus o l'anàlisi del discurs.

Salvador considera (en la línia d'un plantejament clàssic de l'estil) que allò que caracteritza l'estilística és la possibilitat de triar. Les variables de la llengua permeten a l'enunciador decidir quines són les seves opcions a partir d'un repertori d'alternatives. Una altra qüestió és si aquestes eleccions són conscients o no ho són. Sembla que la tria conscient depèn, en certa mesura, de la competència comunicativa de l'enunciador, o, per usar un concepte més actual, de la seva *literacitat*:

Es tracta d'una habilitat sociocomunicativa complexa que, en bona mesura, és susceptible d'ensenyament a través del currículum escolar, però que correspon, més en general, a la manera com els adults utilitzen la informació escrita a fi de funcionar en la societat. (Ríos i Salvador, 2008: 20)

I en paraules de Cassany:

El campo de la literacidad abarca lo referente al uso de la escritura, desde las características del código alfabético y la estructura de los discursos hasta la configuración de las interacciones en contexto o los valores sociales y las representaciones conceptuales derivadas de ellos.

⁶⁵Per a una visió detallada de la qüestió fins al final del mil·lenni, Piquer, 2000; per a una panoràmica posterior, Payrató, 2009 i per a un balanç actualitzat, Alturo, 2011.

Se asume que la literacidad es una actividad más social que individual, situada en comunidades lingüísticas que comparten el idioma, los discursos y la cultura. (Cassany, 2006: 100)

La literacitat es diferencia de l'*alfabetització* (tot i que, en determinades ocasions i en sentit metafòric, es poden considerar sinònims) en la consideració d'un coneixement processual, per tant, indefinidament obert, enfront d'un coneixement estabilitzat que caracteritzaria el concepte d'alfabetització (Ríos i Salvador, 2008).

El parlant, doncs, tria en la mesura dels seus coneixements combinatoris. Per poques habilitats literàries⁶⁶ que hagi adquirit l'enunciador, sempre hi haurà eleccions possibles (temps verbals, preposicions diverses, mots malsonants o tabú, etc.), és lògic, tanmateix, que els professionals de l'escriptura siguin capaços de produir textos que faran exactament la funció que havien previst prèviament, perquè, seguint novament Salvador:

[...] [el parlant] *modela* la representació semàntica que amb el seu discurs ofereix al receptor, lector o interlocutor i, en conseqüència, en mediatitza les interpretacions. Si es vol d'una manera contundent, l'estil amb què l'enunciador investeix el seu discurs a cada pas *imposa* un punt de vista al receptor [...]. (Salvador, 2013: 25)

Les tries també estan limitades per la naturalesa del discurs i per la planificació. Així doncs, l'autor tindrà més possibilitats d'elecció en un text escrit i monogestionat que en un d'oral espontani i multigestionat. A banda de les restriccions que operen el gènere i la naturalesa del discurs, les derivades del sistema de la llengua i el context cultural i institucional també delimiten les possibles variables.

Aquest marc d'anàlisi permet, segons Salvador, major rendibilitat epistemològica que la rigidesa dels registres i estils delimitats per les varietats. Encara més, és més flexible que les varietats funcionals i més fàcil de combinar amb el concepte de gèneres discursius i, encara, possibilita una major consideració de l'estil en textos concrets.

Val a dir que la tria estilística no s'ha d'entendre com una sèrie d'opcions aïllades (ara un verb, ara un adjectiu), sinó com una propietat discursiva

⁶⁶S'ha d'entendre aquí com a adjectiu derivat de literacitat i no de literatura.

que permeti a l'usuari decidir globalment l'estil d'un text sencer (Van Dijk, 2008). D'aquesta manera, l'enunciador pot introduir un mot disfòric en un context formal o un canvi de registre sobtat, com a estratègia per aconseguir una finalitat determinada (Salvador, 2013).

La proposta de Salvador que, com hem dit, seguirem parcialment, s'hauria d'aplicar amb les reserves que ja hem apuntat a § 2.4. pel que fa a la manipulació dels originals en el gènere que ens ocupa. L'autor, tot i que és totalment responsable de la carta que signa, creiem que veu limitada la seva tria a les restriccions que pugui imposar el responsable de la secció atenent a les normes d'estil del mitjà o altres condicionants que desconeixem, però que podem deduir de la comparació d'algunes cartes enviades i publicades en mitjans diferents.

En la caracterització estilística que proposem reproduïm l'esquelet estructural de Salvador però limitem les variables a aquelles que considerem definitòries del gènere en la seva finalitat argumentativa.

6.2. El significat lèxic

Estudiarem en aquest apartat l'ús dels adjectius, les col·locacions, locucions o unitats fraseològiques que situarem en l'epígraf de la combinatòria lèxica i les nominalitzacions que tenen, com veurem, una finalitat argumentativa ben evident.

6.2.1. Els adjectius

Una vegada superada la confluència classificatòria dels adjectius pronominals i qualificatius (Fabra, 2002: 30 [1956]), per a Badia (1994: 433) tot adjectiu que porti un significat és qualificatiu. La funció, doncs, és diversa: atributiva, classificatòria, identificativa del nom.

Actualment la gramàtica (Picallo, 2002) distingeix tres tipus d'adjectius: els qualificatius (que anomenen propietats dels noms), els de relació (que són modificadors postnominals no escalars, perquè expressen entitats) i els adverbials (de tipus modal, aspectual o els anomenats *adverbis adjectivals*). En la nostra recerca, ens centrarem en els qualificatius i, parcialment, en els adverbials, ja que considerem que els anomenats de relació formen part de les col·locacions o concurrències que tractarem tot seguit.

Tradicionalment, segons Maingueneau i Salvador (1995) els adjectius s'han classificat en «objectius i subjectius»: els primers descriurien el món i els altres remetrien a un judici de valor (1995: 129).

És prou coneguda la gradació que proposa Kerbrat-Orecchioni (1980) entre els termes objectiu i subjectiu pel que fa als adjectius, dividint els subjectius en *affectius* i *avaluatius* i aquests darrers en *no axiològics* i *axiològics*. L'esquema, profusament repetit, és aquest (Kerbrat-Orecchioni, 1980: 84):

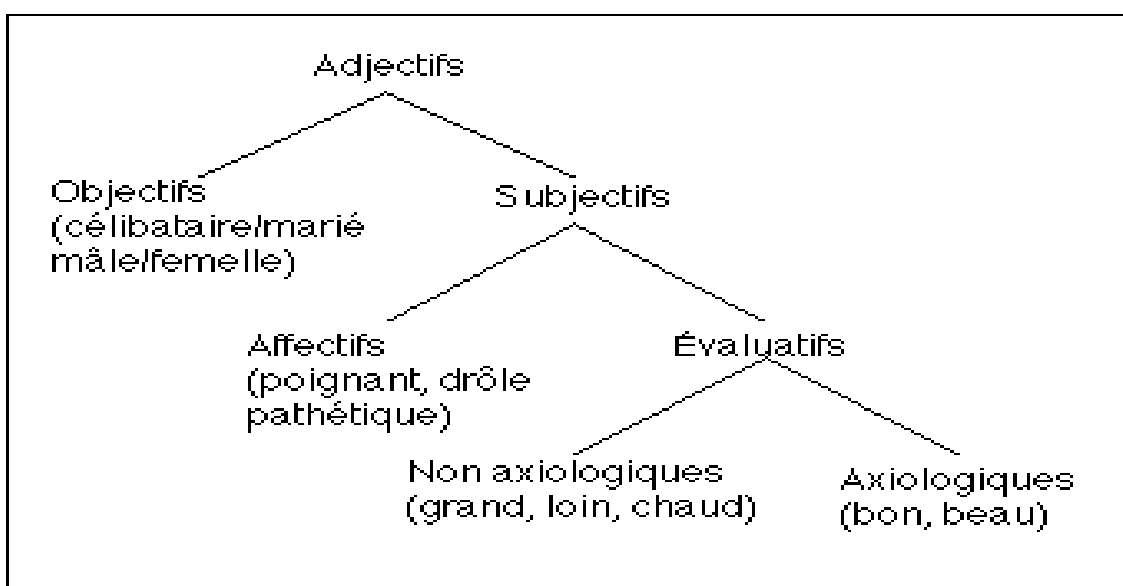

Figura 28. Categories dels adjectius subjectius

Els adjectius *affectius* enuncien «en même temps qu'une propriété de l'object qu'ils déterminent, une réactions émotionnelle du sujet parlant en face de cet objet.» (1980: 84)

Els *avaluatius no axiològics*:

Cette classe comprend tous les adjectifs qui, sans énoncer de jugement de valeur, ni d'engagement affectif du locuteur [...], impliquent une évaluation qualitative ou quantitative de l'object dénoté par le substantif qu'ils déterminent, et dont l'utilisation se fonde à ce titre sur une double norme:

- (1) interne à l'object support de la qualité
- (2) spécifique du locuterur – et c'est dans cette mesure qu'ils peuvent être considérés comme «subjectifs». (1980: 85)

I, finalment, els *avaluatius axiològics*; com els anteriors, impliquen una doble norma, una «interne à la classe de l'object-support de la propriété» i

una altra «interne au sujet d'énonciation, et relative à ses systèmes d'évaluation (esthétique, éthique, etc.).» (1980: 90)

Tant Maingueneau i Salvador com Grau manifesten la dificultat d'aplicació d'aquesta divisió segons els diferents codis culturals o socials (Maingueneau i Salvador, 1995) com en diferents gèneres discursius (Grau, 2003).

La *grandària*, l'*altura*, la *distància* no són universalment avaluables d'acord a una sola regularitat. Pensem, per exemple, en adjectius com *pròxim* i *llunyà* aplicats a una gran ciutat o a un petit poble. O en l'abast de l'adjectiu *rellevant* per a qualificar una descoberta acadèmica.

Maingueneau i Salvador parteixen de la perspectiva de l'acte d'enunciació i confereixen el caràcter d'objectiu a un adjectiu si les propietats que aporta ('ser blau', 'ser quadrat') defineixen el nom de manera independent de tota enunciació concreta i permeten delimitar-ne classes («els quaderns blaus»); mentre que el caràcter subjectiu s'ha d'interpretar en el marc de l'acte d'enunciació en què es produeix. Així, els objectes «impressionants», «preciosos» o «encantadors» ho seran únicament en el moment de l'enunciació (1995: 130-131). Aquesta divergència, l'arrodoneixen amb els conceptes de *classificatorietat* i *no-classificatorietat* de Milner. Usar un adjectiu de manera *classificatòria* seria, doncs, emprar-lo objectivament i, pel contrari, usar-lo de manera *no-classificatòria*, seria, de fet, avaluar un objecte, fet, persona, animal, etc. (1995: 132).

Considerem interessant l'aportació de Grau (2003: 305) pel que fa a l'existència d'un *contínuum* o gradació que aniria des d'adjectius «bastant objectius» fins a adjectius «molt subjectius», depenent del compromís de l'enunciador.

6.2.1.1. Classificació dels adjectius

L'ús d'adjectius en textos d'un gènere amb una finalitat marcadament argumentativa (com són les cartes al director) ha de ser, per força, profús i divers. Precisament per atendre aquesta diversitat ens remetrem a la classificació esmentada més amunt (Picallo, 2002) que diferencia els qualificatius, els de relació i els adverbials.

Pel que fa als qualificatius (Picallo, 2002: 1646-1647): «Amb l'adjectiu [qualificatiu] s'expressa una o diverses qualitats d'un objecte que, en un context o situació determinats, el parlant vol distingir d'entre moltes altres

propietats actuals o possibles». És interessant de notar la importància que Picallo dóna a la intenció del parlant de reflectir relacions físiques, patrons culturals, actituds afectives, creences o expectatives en expressar l'atribució d'una propietat mitjançant l'adjectiu qualificatiu. Perquè les propietats siguin cognitivament significatives, Picallo diu que han de suggerir un contrast implícit entre la presència o l'absència d'una qualitat (*un home feliç/infeliç*) o una oposició entre la possessió d'una propietat respecte d'una altra que l'exclou (*una taula quadrada/triangular*). Picallo remet a Dixon (1982, *apud* Picallo, 2002:1647) per a una classificació semàntica i abasta set tipus d'adjectius (de dimensió, de propietats físiques, de velocitat i posició, d'edat, de color i forma, de caràcter i d'avaluació). No hi trobem, tanmateix, cap subdivisió en adjectius objectius i subjectius, ni en *classificatoris* o *no-classificatoris* (Maingueneau i Salvador), ni tampoc en *afectius* i *avaluatius* (Kerbrat-Orecchioni), mancança que s'explicaria per la naturalesa gramatical dels treballs de referència. Haurem de fer aquesta subdivisió nosaltres des d'aquesta perspectiva estilística que encetem.

Els segons, els de *relació* (Picallo, 2002: 1667), també anomenats *pseudoadjectius* en la lingüística americana, apareixen sempre en posició postnominal i les qualitats que expressen no poden atribuir-se en un grau màxim o mínim, més aviat expressen entitats (*correu aeri; estructura molecular*). Al seu torn, subdivideix aquests adjectius en *temàtics*, que «poden establir una associació de tipus argumental amb el nom que modifiquen, semànticament equivalent a la relació que estableixen els possessius o els complements preposicionals amb el nucli del sintagma nominal.» (Picallo, 2002: 1670). I *classificatoris*, els quals introdueixen un domini per classificar un objecte: *recurs administratiu, raça bovina, testimoni ocular* (2002: 1678). Picallo els considera més pròxims semànticament als adjunts que no pas als arguments i n'especifica el valor semàntic que hi aporten: temporal: *publicació setmanal*; meta: *tanca publicitària*; locatiu: *transport marítim*; instrumental: *comunicació telefònica*; causa: *discriminació sexual*; origen: *formatge asturià* i finalitat: *materal quirúrgic*.

L'últim grup, els adjectius adverbials (Picallo, 2002: 1683) no expressen propietats ni denoten entitats. Diu que poden presentar característiques

semblants als verbs modals (*un possible pacte entre el Japó i la Xina*) o en altres casos, poden aportar trets aspectuals (*alguns viatges ocasionals a París*), i en altres, són semblants als complements circumstancials (*una ullada ràpida al manuscrit*). Finalment, inclou també els anomenats *adverbis adjectivals* o *adverbis curts* (*La Maria parla clar*).

Si analitzem pragmàticament l'extraordinari treball de Picallo, podem trobar algunes esclertes que ens permetran atendre a una divisió més acostada a la proposta de Maingueneau i Salvador (1995).

D'una banda, en el grup dels adjectius qualificatius. La mateixa Picallo obria la porta a la consideració de la intenció del parlant atenent a circumstàncies afectives o culturals (entre altres) per entendre l'atribució feta pels adjectius. D'una altra, sembla prou raonable considerar els adjectius de caràcter i, sobretot, els d'avaluació com a típicament subjectius o *no classificatoris*.

Si atenem a les paraules de Picallo, els adjectius de relació no presenten diferències morfològiques entre els que es poden interpretar en sentit qualificatiu o en sentit de relació. De fet:

La interpretació correcta depèn de diversos factors: l'entrada lèxica de l'adjectiu, la combinació entre els trets semàntics del nom i els de l'adjectiu modificador, els factors purament discursius o, fins i tot, el nostre coneixement extralingüístic del món. (Picallo, 2002: 1669-1670)

I, encara més, afirma que alguns adjectius de relació es recategoritzen i prenen el significat d'adjectius qualificatius. És el cas de «situació kafkiana» o «frase lapidària».

Finalment, no sembla agosarat considerar alguns dels *adverbis adjectivals* plenament subjectius o no classificatoris: "parles massa alt".

Per concloure, considerem que, per als nostres interessos, és més productiva una divisió basada en el valor semàntic que prenen els adjectius en el moment d'una enunciació concreta. Ni més ni menys, que la divisió que ja hem apuntat de Maingueneau i Salvador.

6.2.1.2. Ús dels adjectius

Mostrarem a continuació el resultat d'una recerca semiautomàtica d'ocurrència dels adjectius en el corpus de les cartes al director que

treballem. En primer lloc d'aquells que podríem adscriure al grup dels classificatoris i, després, d'aquells que adscriuríem al dels no classificatoris.

Adjectius classificatoris

Adjectius classificatoris	Ocurrencia
Català	124
Públic	93
Jove	83
Gran	80
Nou	71
Ciutadà	63
Polític	55
Econòmic	53
Espanyol	50
Social	49
Electoral	36
Petit	34
Actual	32
Humà	30
Personal	28
General	28
Professional	26
Castellà	22
Fiscal	21
Candidat	21
Treballador	20
Comercial	20
Valencià	14
Alt	10
Financer	9

Taula 2. Ocurrencia d'adjectius classificatoris

No sembla gaire agosarat considerar objectius o classificatoris la majoria dels usos d'aquests adjectius:

- [6a] Estat Català
- [76a] Poble català
- [65a] deute públic
- [36v] sanitat pública
- [126v] projecte europeu
- [133v] país europeu
- [7a] d'una extensió gran
- [87a] nou govern

Es tracta, com ja hem vist, d'usos en què no tenim en consideració el moment concret d'enunciació i, a més, aquests adjectius permeten delimitar-ne classes: «estat català» front a *estat espanyol*; «sanitat pública» front a *sanitat privada*; «país europeu» front a *país africà*.

Res no ens condueix, en principi, a considerar una interpretació subjectiva d'aquests mots, tanmateix, el locutor pot, en algunes circumstàncies, afegir valoracions o matisacions que seran percebudes (o no) per l'interlocutor com a posicionaments, si més no, avaluatius, d'una determinada situació o entitat.

Probablement la interpretació més o menys subjectiva d'aquests adjectius podria estar relacionada en primer lloc, amb la posició. En la majoria dels casos, l'adjectiu es pot avantposar o posposar al nom. Ara bé, en el cas dels adjectius descriptius (Picallo, 2002: 1655), sembla que la posició postnominal indueix una interpretació restrictiva ([133v] país europeu); mentre que avantposats, reben el terme tradicional d'epítets (Maingueneau i Salvador, 1995: 140), els quals solen destacar una qualitat ja coneguda de l'objecte, ja sigui pel context o pel contingut significatiu inherent al nom ([45v] immensa majoria; [6l] gran excés).

En segon lloc, segurament, també la suma de quantificadors (*molt, bastant, poc, massa, gens*) proporciona un significat més avaluatiu a aquests adjectius:

- [46a] qualificació molt baixa
- [55v] molt poc desenvolupats
- [172v] batxillerat massa curt
- [11s] gens representada

Adjectius no classificatoris

Mostrarem a continuació el resultat de la recerca semiautomàtica d'aquests adjectius en el corpus que ens ocupa.

Adjectius no classificatoris	Ocurrència
Bo	79
Millor	38
Mal	32
Cert	30
Diferent	25

Important	24
Clar	24
Possible	23
Segur	20
Responsable	19
Evident	17
Just	16
Greu	16
Difícil	14
Capaç	14
Lliure	14
Indignat	12
Contrari	10
Normal	10
Real	10
Simple	10
Trist	10
Víctima	10
Absolut	10
Conscient	10
Pobre	10
Indigne	8
Imprescindible	8
Adequat	8
Inevitable	7

Taula 3. Ocurrencia d'adjectius no classificatoris

Segons Maingueneau i Salvador (1995: 132): «Usar un adjectiu de manera no classificatòria és, de fet, avaluar un objecte.» No podem establir-ne classes a partir d'aquesta qualificació, ni se'n pot interpretar l'abast semàntic sense tenir en compte el context d'enunciació. I això, fins i tot, en alguns adjectius (com *diferent* o *adequat*) que podrien considerar-se classificatoris, però que prenen, en la majoria dels contextos amb què ens hem trobat, una vertadera avaluació de l'objecte. Vegem-ne uns quants exemples:

- [108a] mal ús
- [5v] és cert
- [62v] Déu diferent
- [101v] manca important d'informació
- [97a] full de ruta important
- [105v] treball còmode i segur
- [13a] l'ús responsable

[72v] una altra cosa evident

Hom podria adduir que s'estableix una certa classificació entre, per exemple, «un mal ús» i el que es podria considerar *un bon ús*, certament. Però, anem a pams; en la carta [108a] es defensa la bondat del deute (el crèdit, més concretament) per a la creació i el creixement d'empreses, ja siguin grans o petites, i per al desenvolupament del consum. Aquest ús del deute, que podríem entendre com el *bon ús* és contraposat pel locutor al «mal ús»:

[108a] No hem de demonitzar el deute. Al cap i a la fi, és un instrument d'impuls econòmic i no és culpable de la crisi actual. Els culpables van ser els cobdiciosos agents financers que van fer un *mal ús* d'aquesta eina.

El fet de qualificar la utilització del deute per part dels «cobdiciosos agents financers» com un «mal ús», s'ha d'entendre en el context d'enunciació amb el bagatge informatiu dels esdeveniments produïts arran de la crisi del 2008. El locutor exigeix un acord en el reconeixement de la bondat del deute, cosa que, segons quins col·lectius interpretarien com una posició ideològicament liberal. Estaríem parlant, doncs, d'un posicionament avaluat arran d'aquesta qualificació que s'apartaria, probablement, d'una valoració feta des d'un plantejament ideològic marxista.

Un altre cas similar el trobem amb l'adjectiu «diferent». Més amunt ja n'hem parlat de la facilitat de fer-ne una interpretació que podríem anomenar innòcua, tanmateix, en [62v] el locutor defensa la consideració com a catalans dels immigrants que ja formen part del nostre entorn social i cultural:

[62v] I els joves com la Diarra no són gent estranya, encara que portin un mocador al cap, tinguin la pell d'un altre color o creguin en un Déu diferent.

Tant en el cas de l'indefinit «altre» («d'un altre color») com en el de l'adjectiu que ens ocupa «diferent», la qualificació no és del tot innocent. El fet de descriure la nena de què parla pel color de la pell o la devoció d'una divinitat diferent sense explicitar de quins altres colors de pell o de quines altres divinitats divergeixen, defensa la uniformitat, tant del color com de la religió, dels vertaderament catalans. Aquesta defensa es fa de manera que

els lectors acceptaran sense reserves la identificació dels vers catalans amb un color de pell i un déu determinats. Ens trobem, de fet, amb un cas de persuasió evident (Van Dijk, 2009, especialment § 5).

Coincidim, però, amb Grau (2003: 305) que existeix una mena de *continuum* en la classificació dels adjectius que aniria des dels considerats *bastant objectius* fins als *molt subjectius*, consideració que en permetria l'ús en contextos molt modalitzats depenent del grau de subjectivitat que poguessin manifestar.

6.2.2. Combinatòria lèxica

Considerem que el concepte de *col·locació* ja és suficientment conegut des de la seva aparició, gràcies a Firth (1957) i a la introducció de Salvador en la pragmàtica hispànica, qui coordinà la revista *Caplletra* (núm. 18), dedicada precisament a la fraseologia en 1995. A partir d'aquí, tant el concepte com els mecanismes de recerca han anat evolucionant de manera extraordinària fins a l'actualitat.

Tot i que l'estudi de referència en espanyol continua sent el de la professora Corpas (1996), nosaltres preferim la fixació conceptual de Ginebra (2003) que en determina minuciosament l'abast del fenomen. Des de l'inici, Ginebra prefereix el terme de *concurrència* per referir-s'hi. Considera que el terme és més precís i reservaria el terme *col·locació* per a les coaparicions no uniformes (Sánchez, 2013). No entrarem ara a caracteritzar el terme (ho farem a continuació per diferenciar-lo del de *locució*), sinó a exemplificar diversos casos en què l'adjectiu redueix el seu abast semàntic per definir un ens concret.

Començarem amb les concurrències nominals classificatòries. Ginebra (2003) considera que tota concurrència té una base i un conxorrent, de fet, així les formalitza: BASE+CONCORRENT, on la base, en aquest cas, és el nom i el conxorrent, l'adjectiu classificatori:

[12v] cap de setmana llarg⁶⁷

[56v] llarg termini

[84a] curt termini

[9v] faldilla llarga

[7s] qüestió menor

⁶⁷ En aquest cas, "cap de setmana" ja és una concurrència prèvia.

[66a] gran ciutat
[108a] empresa gran
[108a] gran companyia
[117v] servei públic
[111v] sanitat pública
[38a] sanitat privada
[111a] empresa privada
[180v] escola pública
[129v] política econòmica
[10s] petit comerç
[70a] malaltia greu
[75a] accident greu

En aquests exemples apareixen adjectius que prèviament havíem anomenat classificatoris (*llarg*, *curt* o *gran*) i d'altres que s'havien adscrit com a no classificatoris (*greu*).

Podem notar que la classificació que aporten al nom es determina per la comparació amb realitats divergents o, fins i tot, contràries. Així, «cap de setmana llarg» s'oposaria a *cap de setmana curt* o *normal*; «faldilla llarga» a *faldilla curta* i «gran ciutat» a *poble*, per exemple.

En segon lloc, les concurrències nominals intensificadoras que es formen de la mateixa manera (BASE+CONCORRENT), però amb un adjectiu (o altres formes de naturalesa sintàctica diversa a les quals, ara, no ens referirem) que indica un cert posicionament avaluatiu extrem (tant positiu com negatiu):

[152v] cura radical
[12s] òptimes condicions
[4a] immens favor
[22a] tràgica matinada
[102a] conversa trivial
[1s] silenci sepulcral

Finalment, les concurrències nominals qualificadores, en les quals el concurrent és un adjectiu no classificatori:

[1a] vi bo
[17a] mal gust
[85a] mal humor

[3v] mal sentiment

[30v] persona sana

[42a] solucions salomòniques

6.2.2.1. Locucions

La diferència entre locucions i concurrències l'establí Corpas (1996) però, segons Ginebra (2003), que segueix, a grans trets, aquella diferenciació, les concurrències no tenen caràcter idiomàtic. Aquest caràcter, pel contrari, defineix les locucions; ni tampoc tenen sentit figurat, malgrat que algun dels components en presenti en la combinació («diner negre», on *negre*, significa 'il·legal'); tampoc les concurrències són fixades pel sistema, com les locucions, sinó per la norma d'ús. Un altre dels trets distintius fonamental és que les concurrències són generades per regles sintàctiques, mentre que les locucions formen part del lèxic. I d'aquest darrer tret, en deriva un altre; en la concurrència, el mot base continua tenint el seu significat i pot desenvolupar-ne tipus a partir dels concorrents (*escola pública, escola privada, escola concertada*), en canvi, això no és possible amb les locucions (*aire lliure, *aire esclau; pensament lliure, *pensament esclau*). Encara s'afegeixen les possibilitats de permutació en les concurrències, que no són possibles en les locucions; el diferent mecanisme de traducció a altres llengües; la possibilitat d'una pregunta disjuntiva per identificar-les o la possible pronominalització de les concurrències.

Aquest plantejament teòric ens condueix a reunir una sèrie de locucions amb adjectius que trobem al corpus i que formen part d'aquesta variació d'ús.

Així com en les concurrències ens hem limitat a presentar les combinacions que tenien com a base un nom o un adjectiu, en les locucions, no ens hi podem limitar i apareixeran exemples ben diversos:

[4a] tant de bo

[18v] passar per alt

[6v] passar a millor vida

[57a] venir mal dades

[96v] gran paper

[75a] saber greu

[106a] aire lliure

[63a] pensament lliure

[42v] barra lliure

Alguns teòrics mantenen la distinció entre frases fetes i locucions (verbals) (Espinal, 2000), cosa que afectaria els nostres exemples [18v], [6v], [57a] o [75a], perquè consideren que les frases fetes constitueixen un enunciat complet, tanmateix, Conca (2000) i també Ginebra (2003) consideren el terme inadequat i prefereixen reduir el tret distintiu de constituir un acte d'enunciació complet als enunciats fraseològics (les parèmies o les fórmules rutinàries) i deixar per a aquests casos el qualificatiu definitori de locucions verbals.

6.2.3. Noms. Nominalitzacions

Segons Kerbrat-Orecchioni (1980:76) el valor interpretatiu d'un nom pot ser més o menys estable o inestable. Segons ella, hi ha termes que estan clarament marcats d'una connotació positiva o negativa i d'altres que el marcatge depèn de dialectes, sociolectes o idelectes particulars. Aquests serien doncs, els substantius axiològics. En altres paraules, tothom entén una connotació negativa del terme *racisme* o *violència*; en canvi, termes com *capitalisme* o *comunisme* seran interpretats amb connotacions positives o negatives depenent del grup social que les empra o les rebi. I, finalment, hi ha mots que seran interpretats en una direcció o en una altra segons l'ús que se'ls hi doni. Així, mots tan innocus o neutres com *mercats* esdevenen molt marcats negativament quan se'ls atribueix el poder de reduir la qualitat de vida dels habitants dels països amb necessitats financeres arran de la crisi de 2008. Ho podem constatar en aquest exemple:

[65a] Des dels mitjans de comunicació massius s'adverteix, constantment, de la inevitable necessitat de donar confiança als *mercats* financers a través de polítiques d'austeritat que rebaixin el deute públic. Aquest missatge constant acaba transmetent un fatalisme, un determinisme implacable. No tenim marge de maniobra: o fem els deures o els *mercats* se'ns menjaran.

Mots com *civisme*, *intimitat*, *responsabilitat*, *coherència*, etc., remetent a interpretacions positives (eufòriques) de les realitats o les persones que descriuen; al contrari que *frau*, *mentida*, *vulnerabilitat*, *paradoxa*,

arbitrarietat, etc, les quals en condicionen una interpretació negativa (disfòrica).

La nostra intenció, però, no és ara fer una relació de noms amb una determinada càrrega modalitzadora (que s'ha d'interpretar en textos concrets), sinó parar esment en dos recursos lingüístics més generals que poden conduir a expressar aquesta orientació. Ens referim a la nominalització semàntica i el recurs als noms propis.

6.2.3.1. Nominalitzacions

Entenem la nominalització (en aquest context, naturalment) no limitada a un procediment morfològic o lexicològic derivatiu de formació de noms a partir d'una base adjectiva o verbal; la nostra perspectiva és estrictament semàntica i es refereix a l'anàlisi de l'opció del parlant per una expressió nominalitzada quan el que diu ho hauria pogut transmetre amb una oració predicativa. D'aquesta manera, podem entendre com a nominalitzacions l'ús dels mots que no presenten (almenys en la història lingüística recent) una derivació morfològica evident (com, per exemple, *por*, *fam*, *colp*, *meravella*, *acció*, *gana*, *estètica*, etc.) (Salvador, 2000: 70).

La tradició lingüística estudia la nominalització semàntica com una eina d'abstracció, de condensació informativa, quan els noms expressen processos, i un recurs inqüestionable per a l'objectivitat i la racionalitat expositiva dels discurs filosòfic i científic. Tanmateix, els estudis de lingüística cognitiva (Langacker, 1991) consideren la nominalització com a reificació o entificació: prescindint d'adjectius i de verbs per expressar qualitats i processos, la nominalització permet construir un contingut conceptual, que esdevingut abstracció, pot relacionar-se amb altres conceptes de rang superior (Salvador, 2000: 72).

El procés és, ni més ni menys, una projecció metafòrica, que, a diferència de la metaforització lèxica, construeix una recategorització prèvia (d'adjectiu o verb a nom). Es tracta de la metàfora gramatical que, segons Halliday, incideix en el valor reformulador, anafòric i, sovint, argumentatiu del procés de transformació:

The potential for referring, and the potential for expanding –that is, for transforming the flux of experience into configurations of semiotic

categories, and for building such configurations into sequences of reasoned arguments. (Halliday, 1998 : 197)

Parlem d'un recurs ben explotat en els textos científicotècnics amb la finalitat de fer progressar el coneixement, però també una eina que produeix opacitat, tecnocratització. Efectes que han de ser contrarestats per una educació lingüística eficaç. Sobre la complexitat interpretativa de les estructures nominalitzades alertaren Salvador i Piquer (1999), així com de la necessitat d'ensinistrar els estudiants en el domini de la metàfora gramatical, perquè l'ús és general en qualsevol àmbit. De fet, com a exemple d'aquesta generalització mostren una notícia periodística que dificulta la comprensió, a causa, precisament de l'ús de les nominalitzacions, cosa que justifica a bastament la necessitat d'aprenentatge del mecanisme nominalitzador en el procés d'ensenyament-aprenentatge de les llengües (tant de manera activa, com passiva: de producció i d'anàlisi) (Salvador i Piquer, 1999: 214).

Més enllà d'aquestes utilitats que acabem d'esmentar, Salvador (2000) destaca la funcionalitat de la metàfora gramatical com a ordenadora del discurs:

[...] el recurs contribueix a la progressió textual, tot introduint en cada cas com a tema, mitjançant un sintagma nominal, allò que havia estat presentat verbalment en una unitat remàtica anterior. El desplegament informatiu del text es veu així més clarament organitzat per mitjà d'aquest procediment de cohesió, que és habitual en molts textos de caràcter expositiu o argumentatiu, tant en l'àmbit del discurs científic com en el filosòfic o el periodístic. (Salvador, 2000: 75)

Aquesta funció, la senyalització textual, comporta un caràcter avaluatiu o de gestió de les relacions interpersonals amb els lectors (Francis, 1994, apud Salvador, 2000: 75). Qualsevol etiquetatge discursiu (felicítació, protesta, denúncia, etc.) manifesta una intervenció modalitzadora de l'enunciat per part de l'enunciador (Salvador, 2000: 76). Serà aquest caràcter avaluatiu que conduirà a Salvador (2006) a considerar-lo una estructura lingüística pròpia de l'orientació argumentativa, sobretot, en la seva funció anafòrica quan reprèn enunciats anteriors amb una caracterització axiològica i produeix, de fet, un biaix interpretatiu amb una funció clarament valorativa.

Queda més clar si aportem l'exemple de Salvador per a il·lustrar aquesta funció:

Pasqual Maragall assegura que "les ganes d'un canvi polític a Catalunya estan per demostrar" i creu que una ciutat com Barcelona, que ja ha adquirit una notable qualitat de vida, ha d'estar en canvi permanent. [...] *L'escepticisme de l'excalde* ha de convidar a la reflexió sobre el país i la ciutat que tenim i sobre el que hem de fer perquè no s'assequin els vells llorers. (El Periódico, 19 de gener de 1998) (Salvador, 2006: 97)

La nominalització anafòrica (en cursiva) manifesta una valoració axiològica del discurs reportat de l'excalde de Barcelona que servirà per expressar posteriorment un judici deòntic («ha de convidar») que ja no és propi de Maragall, sinó del locutor.

Voldríem destacar, finalment, que Fabra feia una definició premonitòria als recents estudis de funcionalisme sistèmic de Halliday:

La llengua posseeix noms, no solament per a designar els éssers i les coses reals, sinó, encara, per a designar tot allò altre que concebem com una entitat, ço és, abstraccions que no tenen existència sinó en idea (qualitats, estats, accions, etc., per exemple, *bondat, pobresa, caiguda*): molts d'aquests noms es troben en el cas de *sol* (astre), per ex., *enveja* en una frase com *L'enveja és un pecat capital*. (Fabra 1956: § 24a)

Notem que l'expressió *abstraccions que no tenen existència sinó en idea*, ens obre la porta a la interpretació d'aquestes amb una finalitat ideològica o, si més no, modalitzadora.

Mostrarem, a continuació, alguns exemples en què es pot copsar el recurs de la nominalització semàntica com a eina de valoració axiològica. En el primer [8a], el locutor retreu a les autoritats catalanes que no hagin actuat de la mateixa manera que ho han fet les noruegues en relació al reconeixement dels efectes negatius del subministrament d'una medecina per al tractament de la síndrome de fatiga crònica–encefalomielitis miàlgica (SFC-EM). El director general de Salut Pública noruec va demanar disculpes públicament pels efectes adversos que havia produït als pacients la ingesta del medicament. Pel contrari, les autoritats espanyoles (segons el locutor)

han deixat de finançar els estudis sobre els efectes secundaris del tractament i alguns especialistes n'han amagat els resultats parcials de les investigacions. La diferència en l'actuació de les autoritats ha provocat que els malalts espanyols es trobin en un «pou d'abandonament i maltractament». Es tracta d'una metàfora lèxica (*pou*) que s'associa a una altra de gramatical, que com hem vist, qualifica l'atenció que reben els pacients a l'Estat espanyol:

[8a]El 21 d'octubre passat el director general de salut pública noruec, arran dels descobriments sobre els efectes del Rituximabi a través d'un missatge televisiu, va demanar disculpes als afectats de síndrome de fatiga crònica–encefalomielitis miàlgica (SFC-EM) pel tracte dispensat a aquests malalts durant anys a Noruega. Que el govern demani públicament disculpes als afectats de SFC-EM és un gest que, ni en un suprem esforç imaginatiu, podem imaginar com a possible al nostre país. Ben al contrari, els esforços per evitar constatacions empíriques sobre la naturalesa autoimmune d'aquesta malaltia, així com per soterrar qualsevol informació provinent de la comunitat científica internacional que apunti en aquest sentit, són notoris. Durant el 2010 l'equip de retrovirologia d'Irsicaixa (Can Ruti), un dels més prestigiosos del món, va realitzar importantíssimes constatacions sobre alteracions immunològiques en pacients amb SFC-EM. Aquests resultats van ser selectivament oblidats pels metges que ostenten l'aurèola d'experts al nostre país i el ministeri de Sanitat ja es va encarregar d'impedir finançament per a la continuïtat d'unes investigacions que podien treure els malalts del *pou d'abandonament i maltractament* en què es troben des de fa massa anys.

Notem, en un nou exemple [61a] que la nominalització reprèn una acció descrita anteriorment per qualificar-la axiològicament. La funció anafòrica d'aquesta nominalització proporciona al lector una avaluació del que s'anomena «art oficial –subvencionat per les institucions–» que passa a ser art«oficialitzat» caracteritzat per «l'encarcament i enravenament», el qual compara negativament amb les manifestacions artístiques no oficials (?), a les quals els atorga la condició de progressistes i lliures («el progrés» i «la llibertat d'expressió»). En els dos casos, la qualificació de l'art oficial i la de l'art no oficial, hi ha una clara desviació interpretativa, marcada precisament per les nominalitzacions.

[61a] S'ha escrit a bastament sobre les implicacions dels polítics en el món de les arts i dels artistes. Però ara que a Espanya hi ha el gran debat electoral, podem constatar que l'art no és esmentat en cap dels mítings ni és previst com a símptoma o element "de canvi" per cap dels partits polítics en pugna. L'art oficial –subvencionat per les institucions– seguirà exactament igual, sigui quin sigui el partit polític que les urnes acabin donant com a vencedor. La democràcia, ara com ara, no gosa remenar l'embull de l'anomenat "art contemporani", que, certament, no acaba mai de ser acceptat ni comprès per la ciutadania que des de fa dies és esperonada per anar a votar. Finalment, l'encarcarament i enravenament de l'estètica oficialitzada des dels anys cinquanta del segle passat no té res a veure amb el progrés, la llibertat d'expressió ni –òbviamment– amb les avantguardes.

El remitent de la següent carta [79a] fa una crítica a la formació dels polítics i la relaciona amb la necessitat d'incorporar gestors econòmics en alguns països (Itàlia o Grècia, per exemple) per resoldre la situació que s'esdevingué amb la crisi de 2008. Retreu als polítics socialistes catalans la minsa formació (lingüística, militar, educativa...) que els va obligar a disposar d'assessors per desenvolupar la seva tasca; mentre que atribueix la menor quantitat d'assessors del govern d'Artur Mas a la seva formació acadèmica. Segons ell, una major formació condueix a una millor gestió i demana al nou govern que surti de les eleccions (novembre de 2011) que ho tingui en compte i solucioni «l'Holocaust econòmic» en què ens trobem. L'elecció del mot *holocaust* (en majúscula a l'original) ja manifesta un biaix extrem de la situació econòmica, ja que el mot es relaciona socialment amb l'extermini de la comunitat jueva internacional en la Segona Guerra Mundial. Es tracta, doncs, d'una tria amb una intencionalitat negativa màxima aplicada, s'entén, a la gestió dels polítics socialistes.

[79a] Plató deia que els savis i els experts haurien d'estar obligats a governar, mentre que als ambiciosos i sense formació els hauria d'estar prohibit. Actualment la política s'ha convertit en un gruix d'individus la majoria dels quals no tenen gaires coneixements del que gestionen però que en parlen com si en sabessin molt. L'expresident Montilla tenia el doble d'assessors que l'actual president de la Generalitat i si mirem la formació de tots dos potser queda clara la relació entre nivell d'estudis i capacitat de gestió. La crisi econòmica arrela també en gran part en

males decisions polítiques per falta de coneixements profunds en certes disciplines. És el cas d'Itàlia i Grècia, on s'han fet plegar els seus polítics per substituir-los per tecnòcrates suposadament especialitzats. Ens podria passar el mateix aquí, on hem tingut una ministra de Defensa sense coneixements militars, un president de la Generalitat sense saber idiomes, incloent-hi el català, i un conseller d'Ensenyament amb experiència en informàtica però minsa en escoles. No pot ser que els polítics que ostenten càrrecs depenguin tant d'assessors. Prego que el proper govern entrant ho tingui en compte i que, d'aquesta manera, faci el millor per solucionar *l'Holocaust econòmic* que estem vivint.

En un darrer exemple [23v] dels molts que podem trobar en el corpus, el locutor es queixa d'unes declaracions que féu Gregorio Peces Barba sobre els bombardejos de la ciutat de Barcelona durant la Guerra Civil espanyola. Sembla que el redactor de la Constitució espanyola de 1978, va dir, en to distès, que no caldria bombardejar Barcelona per mantenir Catalunya a dintre de l'Estat espanyol. Aquestes declaracions fan que l'enunciador manifesti la seva «indignació» i consideri que aquelles paraules només podien ser dites des de la «maldat» i «frivolitat» de l'autor. Novament, dues nominalitzacions que qualifiquen, ara una persona, des d'una interpretació clarament crítica.

[23v] Quan sents un intel·lectual espanyol dir el que va afirmar Peces-Barba, pare de la Constitució, et qüestionen en quina mena de democràcia vivim i amb quina mena de gent convivim. O, si més no, què entenen per respecte, i què entenen per convivència.

Fer broma sobre els bombardejos a Barcelona, la ciutat més bombardejada durant la Guerra Civil, amb una xifra de morts i ferits esgarrifosa, només es pot fer des de la *maldat* o amb una *frivolitat* que delata el seu autor. A qualsevol estat europeu, que un redactor del text constitucional hagués fet unes manifestacions que apel·lessin a la violència contra els mateixos ciutadans de l'Estat hagués provocat la reprovació immediata del cap de l'Estat, el president del Govern i els presidents de tots els òrgans constitucionals. A Espanya, no passa res. Senyor Peces-Barba, des de la indignació i el dolor, puc verbalitzar una reacció amb una expressió que fóra millor haver evitat, sens dubte. Però no ens fem trampa, no ens quedem amb l'anècdota. El problema no és pas meu. El problema el tenen vostè i tots els que es mostren

complaguts o indiferents amb les seves opinions. Vostè sí que s'ho hauria de fer mirar.

6.2.3.2. Noms propis

La bibliografia sobre el nom propi no és gaire extensa i l'objecte d'estudi se situa, generalment, en la gramàtica normativa i la descriptiva⁶⁸, en l'ortografia dels diversos Llibres d'estil dels mitjans de comunicació (sobretot, pel que fa a l'escriptura dels noms propis estrangers), en la llengua jurídica (Pou i Bosch, 1998) i, pel que fa a l'estilística, a la producció poètica (Vidal Alcover, 1996; Salvador, 2004; Carreté, 2005 o més recentment, Monferrer, 2015).

La distinció tradicional entre el nom propi i el comú es basa en una diferenciació semàntica:

[...] els noms comuns tenen un significat propi i denoten classes d'objectes, mentre que els noms propis no tenen cap significat i denoten directament un element de la realitat. (Martí, 2002: 1290).

Nosaltres preferim situar-nos en l'anàlisi estilística de la tria del nom propi (encara que s'hagi fet des del discurs literari) i compartir la consideració de Carreté (2005: 22-23) en el sentit que l'elecció d'un nom propi per part de l'autor d'un text fa funcionar les relacions metafòriques del discurs en diferents direccions i a diferents nivells. Normalment, les connotacions que el nom propi evoca han estat planejades per l'autor (sobretot en el discurs literari), però, en ocasions, l'elecció d'un nom propi produeix associacions que van més enllà del significat del nom i es refereixen al significat de l'objecte que se cita.

Així, per exemple, l'autor d'una carta al director pot *controlar* l'efecte denotatiu (de referència) d'un nom propi de persona o de lloc, però no el significat que el lector els associarà segons les seves vivències, creences o ideologia. Des de Lakoff i Johnson (1980) sabem que la sola enunciació d'un nom, suggereix el marc cognitiu en el qual el parlant l'inclou i que aquest

⁶⁸Per a una visió gramatical de conjunt (històrica i comparativa de diverses llengües): Moran, 2009.

procés és del tot involuntari (recordem l'anècdota que inicia el llibre de Lakoff *No pensis en un elefant* de 2004⁶⁹).

Naturalment no podem analitzar l'efecte que produeix la inclusió de noms propis en els lectors de les cartes al director, però sí que podem enunciar algunes raons que han provocat que l'autor hagi triat escriure topònims o antropònims.

Pel que fa als antropònims individuals (ja n'havíem analitzat l'aparició en el capítol 3 en referir-nos a les cartes al director que s'adreçaven a una persona diferent del director del mitjà i en el capítol 5 (5.3.4.) en explicar la referència a les cartes que contestaven o remetien a les escrites per un altre lector), podem diferenciar una identificació més o menys innòcua o denotativa amb la introducció de noms que contextualitzen la situació de què es parla. Per exemple a:

[5a] O que, fa pocs dies, volent comprar el catàleg de l'exposició de *Josep Brangulí* al CCCB –amb excel·lents fotografies dels anys 1909-1945–, em diuen que l'edició en català s'ha exhaurit.

[6a] 14 d'abril. *Macià* contra *Companys*... Vaig mirar la pel·lícula i realment reflecteix molt bé la disputa que hi havia dins d'ERC entre els d'Estat Català i els del Partit Republicà Català. Cada part tenia idees diferents i feien el que els semblava.

O per denominar un fet, descobriment, procediment, etc., que ha pres el nom del seu descobridor. Per exemple:

[13a] Hi ha moltes parelles que utilitzen el mètode de l'ovulació *Billings*

Els casos més comuns, en canvi, són els que citen el nom de qui ha fet alguna declaració, ha escrit algun article, llibre, etc., per rebatre ([2a], [3a], [10a], [11a]) o lloar ([16a]) el text; ja sigui de polítics ([2a], [3a], [10a]), de periodistes ([11a],[16a]), o d'altres lectors a través de les seves cartes ([24a]). Vegem-ne alguns exemples:

[2a] El conseller de Salut Boi Ruiz ha rebut una reprovació, gairebé una condemna, d'Amnistia Internacional i altres organitzacions, com ara l'OMS, per les seves declaracions.

⁶⁹La traducció al català és de l'any 2008.

[3a] El conseller Cleries ha anunciat una campanya per fomentar l'acolliment de menors de 6 anys en famílies, en comptes d'estar en centres.

[10a] "El dilema entre Rubalcaba i Rajoy ja el va resoldre Josep Pla quan va dir que el més semblant a un espanyol de dretes era un espanyol d'esquerres", va dir Duran.

[11a] A la ressenya del meu llibre *Diari de guerra. Nova York, tardor 2001* (*Ara Llegim*, 26-10-11), Simona Skrabec escriu:

[16a] La meua més sincera felicitació per l'article que Carles Capdevila va escriure el dijous 27 d'octubre.

[22a] He llegit *La burgesia emprendora*, l'últim assaig de l'economista Francesc Cabana, president de l'Ateneu Barcelonès.

[24a] El lector Ignacio Martín protestava l'altre dia sobre la famosa cita de Josep Pla que parla de la similitud dels espanyols de dretes i d'esquerres.

També és molt habitual l'aparició del nom propi per focalitzar la crítica a un govern, partit polític, ministeri, ajuntament, etc.

[43a] La Sra. Carme Chacón acabarà el mandat de ministra de Defensa amb un deute de 35.000 milions. I continua el malbaratament de diner públic... Si estimem el nostre país abans de dipositar el vot, examinem-ne curosament l'objectivitat del contingut.

[32v] Per complicitat o ineptitud es va emprendre la construcció de la Terminal1 de l'Aeroport de Barcelona que va assolir el menyspreable cost de 3.200 milions d'euros i que va ser inaugurada amb tota la pompa possible pel ministre Blanco, el president Zapatero i l'honorable Montilla, un 16 de juny del 2009. Un 17 de gener de 2010 s'inaugurava l'esperpèntic Aeroport de Lleida-Alguaire (90 milions d'euros d'inversió inicial) per la comitiva presidida per José Montilla altra vegada.

[146v] Dimarts passat, només dos dies després de les eleccions generals, el senyor Mas va anunciar una sèrie de mesures per reduir la despesa pública, entre elles, l'increment de les taxes universitàries i del transport públic.

En molt poques ocasions, en canvi, apareix el nom propi de polítics per defensar-los o felicitar-los:

[82a] Vull adreçar-me al Sr. Zapatero, [...] Jo voldria agrair-li la seva entrada a la presidència. Amb el seu *talante* i el somriure a la cara va ser com un doll d'aigua fresca per als que estàvem tips de la llarga

experiència del rostre del Sr. Aznar, que té l'honor d'haver instaurat la crispació, el mal humor i el tracte d'inferioritat als ciutadans.

[100a] Una altra vegada el poble de Catalunya patirà retallades socials contundents. Aquest cop, si més no, el president Mas ha donat la cara.

[136v] En primer lloc, com a seguidora de CIU des de fa temps, estic enormement contenta pel resultat d'aquestes eleccions a Catalunya. Per tant, voldria felicitar al Sr. Duran i Lleida, al molt Honorable President Artur Mas i a tot l'equip de govern, així com afiliats i simpatitzants del partit.

Més habitual, pel contrari, és la felicitació, la defensa, el reconeixement de ciutadans anònims [86a], cantants [59a], escriptors [27a] o esportistes [28v] amb la identificació de l'antropònim:

[86a] Admiro profundament les persones com *Enric Garriga* perquè estimen de debò Catalunya i perquè són capaces de consagrar la seva vida a treballar per la independència i, en el cas de l'Enric, per haver reforçat el lligam entre els Països Catalans i Occitània.

[59a] Per celebrar la recuperació del Josep, el divendres 11 de novembre vaig convidar els meus pares, germana i cunyat al concert que *Sílvia Pérez Cruz* feia al Coliseum en homenatge al seu difunt pare. La Sílvia, que no ens coneix de res però que es va assabentar de la nostra història, va tenir el meravellós gest de dedicar l'última cançó de la nit al Josep: sorprenent i impagable.

[27a] Amb motiu del cinquantenari de la mort de *Josep Maria de Sagarra* crec que és bo destacar una faceta d'ell gairebé desconeguda. A partir del 1944 va col·laborar amb el Front Nacional de Catalunya.

[28v] Iniciada en el trial de ben petita i situada entre els nois de la seva edat des de l'inici, *Laia Sanz* no va deixar mai de lluitar i plantar cara als adversaris masculins.

Des del punt de vista retòric, el recurs a emprar noms propis de persona s'inclou en els anomenats arguments d'autoritat, mitjançant els quals, el locutor reforça les seves opinions en el discurs o l'actuació d'un personatge reconegut per la seva vàlua intel·lectual. Des de Plató [79a], a Maquiavel [10l] passant per Quim Monzó [46v], Pilar Rahola [18v] o Empar Moliner [82a], entre molts d'altres.

[79a] *Plató* deia que els savis i els experts haurien d'estar obligats a governar, mentre que als ambiciosos i sense formació els hauria d'estar prohibit.

[10l] Des de ja, l'ombra de *Maquiavelo* planeja sobre este país, sent el seu representant ací eixe cos d'elit anomenat PP.

[46v] *Quim Monzó* ens ha demostrat aquesta sensibilitat i la raó de no tolerar sorolls gratuïts, innecessaris, mancats de qualsevol racionalitat i que són veritables agressions a la nostra qualitat de vida.

[18v] Estic molt d'acord amb l'article "Assemblearitis" de *Pilar Rahola*. La simbologia del 15-M és perillosa quan s'aplica sense criteri.

[82a] Per tant, ens congratula que, a partir d'una vivència personal de la Sra. *Moliner* com a usuària del servei farmacèutic, s'hagi copsat la problemàtica d'un sector tan important per als pacients i per a la societat en general.

L'aparició de noms propis col·lectius (partits polítics, associacions, grups musicals, etc.) tenen les mateixes funcions que acabem de descriure per als antropònims. Aportem, tanmateix un exemple perquè es pugui comprovar, en aquest cas, el reconeixement a un grup musical de joves brasilers sorgit de la manca d'oportunitats al seu país:

[30a] L'Orquestra Sinfónica Jovem de Goiás és un meravellós exemple de lluita d'uns joves que han sabut compondre la partitura que dona sentit al seu destí.

Passem ara a descriure l'ús dels topònims en el gènere cartes al director. A banda de la identificació de la procedència de l'autor de la carta que es troba, bé a l'inici, bé al final de l'escrit; l'ocurrència de noms de lloc és ben abundant. Estan molt presents en el gènere noms de continents, països, ciutats, barris o accidents geogràfics.

En primer lloc, l'autor o l'autora pretén situar els fets a què es refereix en un lloc determinat, podríem parlar d'una finalitat epistemològica que ajuda a la veracitat del discurs, ja que possibilita focalitzar els fets que es descriuen en un indret determinat. Ja sigui pobles [7a], [117v]; comarques [57a]; barris o carrers [58a], [31v]:

[7a] Visc a Castellet i la Gornal, a l'Alt Penedès. El nostre municipi és d'una extensió gran amb diversos nuclis de població dispersats pel seu territori, i només comptem amb una escola pública, el CEIP Montanyans.

[57a] Només rebem el senyal de TV3, i encara en la seva desconnexió per a les comarques barcelonines, cosa incomprensible, ja que el nostre municipi és a l'Alta Garrotxa.

[58a] Vull cridar l'atenció sobre l'estat de les vies d'accés a Barcelona que enllacen amb l'entrada de la Meridiana. Aquest cap de setmana em dirigia en cotxe a Barcelona des de Granollers.

[31v] Visc de lloguer a l'Eixample. Quan vaig llogar el pis fa setze anys era una escala tranquil·la, ara és un fàstic. De mica en mica un hostal n'ha anat agafant pisos.

[117v] Semblarà absurd però sóc d'Igualada i per anar a una universitat de Barcelona amb Ferrocarrils trigo 1 hora i 40 minuts en arribar i amb un preu de 6,05 euros!

A banda d'aquesta funció situacional o epistèmica, voldríem ara parar atenció a l'ús de topònims amb una determinada finalitat argumentativa.

Arran de la crisi econòmica del 2008, la Unió Europea hagué d'intervenir alguns països (malgrat la sobirania política dels estats membres) i instal·lar una mena de juntes de govern que controlessin el deute i la correcta distribució de les ajudes monetàries als estats que estaven a punt de fer fallida o ja l'havien feta. Aquesta intervenció directa en el govern elegit democràticament per substituir-lo per tècnics econòmics provocà una certa incertesa sobre la possibilitat que s'intervingués també l'Estat espanyol. Així doncs, només calia esmentar el nom dels països intervinguts (Itàlia, Grècia, Islàndia, Irlanda o Portugal) per fer planar la possibilitat que ocorregués el mateix amb el govern de Madrid:

[79a] És el cas d'Itàlia i Grècia, on s'han fet plegar els seus polítics per substituir-los per tecnòcrates suposadament especialitzats. Ens podria passar el mateix aquí, on hem tingut una ministra de Defensa sense coneixements militars, un president de la Generalitat sense saber idiomes, incloent-hi el català, i un conseller d'Ensenyament amb experiència en informàtica però minsa en escoles.

[126v] En un altre context, Espanya segurament es veuria sotmesa a una pressió com la que ha forçat un canvi de Govern a Grècia i, finalment, també a Itàlia.

En altres cartes, l'esment dels noms dels països serveix d'exemple per alertar del que podria ocórrer en les eleccions generals espanyoles, tenint

en compte els resultats dels comicis en alguns estats europeus posteriors a l'esclat de la crisi:

[82v] Fins a l'actualitat, recorda, ja ha fet caure a quatre primers ministres, a Itàlia, Grècia, Islàndia, Irlanda, Portugal i Dinamarca, preconitzant que seguiran per camí similar les màximes figures polítiques de Eslovàquia, Espanya i França.

Si concretem una mica més, notarem que alguns noms estatals representen valoracions axiològiques. Per exemple, la citació d'Alemanya, comporta, generalment, la identificació del país amb les exigències de control de la despesa pública als països mediterranis, més afectats per la crisi econòmica, Espanya, Portugal, Grècia o Itàlia:

[84a] La cancellera alemanya desmenteix que això estigui en els seus plans, però és evident que la crisi ha posat tot el pes del govern de la Unió en mans d'un petit directori liderat per Merkel, i que aquest directori exigeix reformes immediates.

[71v] Aquí, com sempre, no es va preveure res, a viure de la bombolla econòmica de l'especulació, i ara estem com estem. Una altra cosa evident era que Alemanya miraria cap a casa seva, però qui no ho faria?

En una ocasió [83v], però, apareix el gentilici com a referent de prestigi automobilístic. El locutor repassa aquells desitjos populars que han fet que les famílies de classe mitjana s'hagin endeutat per aconseguir els objectes que es relacionen amb els models de vida de les classes socials més altes, entre ells, els cotxes alemanys:

[83v] Primer cal crear la necessitat, que allò prescindible esdevingui imprescindible mitjançant tècniques a mig camí entre la publicitat i l'enginyeria social, de manera que qui no tingui una segona residència, un televisor de plasma ridículament immens, un lavabo amb jacuzzi o un automòbil de marca alemanya i de qualitat sembli estar fora del sistema, gairebé un mort de gana.

La referència als Estats Units d'Amèrica representa també un lloc comú d'identificació amb els costums o festivitats importades a causa de la globalització (sobretot, tenint en compte que el nostre corpus se situa en el mes de novembre, quan té lloc la celebració de Tots Sants i la del *Halloween* anglosaxó):

[1a] És trist veure com any rere any el Carnaval americà va guanyant terreny, i no només per mitjà de Hollywood i DisneyChannel sinó també de moltes escoles catalanes que tenen carbasses i ratpenats de cartolina penjats als passadissos.

Tanmateix, en algun cas, hom considera que l'entorn nadalenc de les ciutats nord-americanes (i també europees) podria copiar-se instal·lant, per exemple, una pista de gel:

[150v] Trobo que la pista contribuirà a donar a la ciutat aquest aire màgic i nadalenc que tenen per aquestes dates moltes ciutats europees i nord-americanes.

Malgrat que altres lectors, considerin un error importar aquests costums o tradicions nadalencs:

[177v] I és que sembla que no en tinguem mai prou amb el que tenim, sinó que hem d'imitar la cultura nord-americana per ser millors. Ja no és només el menjar, la música i el cinema el que importem, entre d'altres factors, sinó ara també patinar sobre gel a l'aire lliure i per Nadal.

Voldríem detenir-nos, finalment, en les referències toponímiques a Europa, ja sigui en conjunt, com en alguns dels països que la formen i la identifiquen de manera més evident. De vegades, es compara l'*arcàdia* europea amb la situació a l'Estat espanyol, que, en aquest cas, s'associa a la inexistència de responsabilitat política per les declaracions poc afortunades d'alguns membres representatius de l'estat de dret:

[23v] A qualsevol estat europeu, que un redactor del text constitucional hagués fet unes manifestacions que apel·lessin a la violència contra els mateixos ciutadans de l'Estat hagués provocat la reprovació immediata del cap de l'Estat, el president del Govern i els presidents de tots els òrgans constitucionals. A Espanya, no passa res.

Altres vegades, el referent no és tot Europa, sinó els països del nord, exemple d'eficiència per als del sud. En la carta que reportem, la locutora es queixa del caos circulatori que han provocat les pluges a la ciutat de Barcelona i el compara amb el que es va produir arran de les nevades de 2009. Acaba amb la referència a aquests països on sembla que no es produeixen:

[98v] Almenys esperem que aquest hivern no torni a nevar i es provoqui una parada generalitzada com va succeir fa dos anys. Una vegada més seria bo agafar exemple dels països del nord.

Un nou exemple, denuncia les dificultats que han impedit que els ciutadans espanyols residents a l'estranger poguessin votar en les eleccions generals de 2011, i s'esmenta França com a referent de bona gestió en aquest sentit:

[122v] Que no vivim a l'era tecnològica, l'era en que la informació viatja d'una banda a l'altra del món en qüestió de segons? Sembla que a Espanya no ho entenem, això. Pregunta com voten els francesos que no viuen a França. Per correu segur que no, això és evident.

Un dels lectors compara la duració del batxillerat a Catalunya (que considera massa curta) i a Europa (on, diu, es cursa un any més), cosa que l'indueix a defensar la implementació de les matèries relacionades amb les humanitats contra una queixa anterior [153v], precisament per la inclusió de Filosofia com a matèria obligatòria en el currículum del batxillerat

[172v] El batxillerat actual és massa curt (a Europa solen ser tres anys) i justament manca d'una formació humanística (literatura, llengua, lògica, filosofia...) més seriosa que tant ajudaria a tirar endavant el país.

Sembla doncs, que la inclusió dels noms propis de països, gentilicis o personatges identificables amb alguna nacionalitat no és casual ni innocent. D'una banda, notem que les referències als EUA remeten, generalment al capitalisme i a la globalització, mentre que les que citen els països europeus ho fan amb la intenció de mostrar exemples de bon funcionament democràtic, econòmic o ciutadà. D'una altra banda, notem que quan es parla d'Europa, no s'inclou Espanya o Catalunya, la qual cosa permet fer comparacions, normalment interessades, en favor dels estats que es vinculen a l'antic continent.

Creiem que hem demostrat clarament que l'ús d'adjectius o noms manifesta una orientació perseguida pels autors dels textos i així els ho hem de transmetre als nostres estudiants. La tria d'un nom o un adjectiu ha d'estar condicionada per l'efecte que hom vol produir en l'interlocutor o en la consecució d'una determinada finalitat.

Els estudiants han de ser conscients que escriure (o dir) un o altre mot no és banal i ha de formar part d'una estratègia textual que conformi tota acció lingüística.

6.3. Les estructures gramaticals com a regles de joc per a l'ús dels mots

6.3.1. Verbs

La consideració generalitzada de la categoria *verb* com a eix central de tota producció oracional sembla justificar la immensa bibliografia que pretén, des de molts diversos acostaments epistemològics, una explicació del fenomen predicatiu.

Per il·lustrar aquesta importància, podem remetre a les paraules de Pérez Saldanya (2000: 83):

[...] el verb s'identifica amb el nucli oracional i [...] les seves propietats lèxiques i morfosintàctiques impregnen tota l'oració i en determinen les propietats bàsiques. Els temps verbals constitueixen un element central, ja que situen tota l'oració en unes coordenades temporals i delimiten el punt de vista amb què el parlant visualitza la situació designada per l'oració. Els temps verbals, a més, estableixen relacions díctiques i anafòriques, i atorguen una forta cohesió interna al discurs, a més d'ancorar-lo respecte a *l'ara* i *ací* de l'enunciació o respecte a un *aleshores* de l'enunciat.

Considerem que aquesta definició situa exactament l'abast de funcionament del verb i reflecteix la rellevància de la categoria en la producció lingüística humana (s'analitzi des de la perspectiva que es vulgui). D'una banda, ens acostem a la delimitació temporal i aspectual, que podríem situar en la sintaxi; però també, d'una altra, hi descobrim un acostament semàntic i fins i tot pragmàtic. De tota manera, i aquesta, al nostre parer, és l'afirmació més rellevant, reconeix el paper del verb com a cohesionador del discurs.

L'aproximació de Pérez Saldanya en l'obra que citem se situa en la descripció estilística dels usos dels temps verbals, però, paral·lelament, hi ha una autèntica allau de textos acadèmics que persegueixen una classificació semàntica i sintàctico-semàntica de la categoria verbal.⁷⁰ Aquesta extraordinària activitat científica té, probablement, l'inici en el treball de

⁷⁰Per a una bibliografia actualitzada, remetem al treball de Coll-Florit, 2009.

Levin (1993) en el qual proposa una tipologia verbal en què s'integren el significat i el comportament sintàctic per establir tota una sèrie de *classes* de verbs. Posteriorment, i a causa de l'aplicació de l'enginyeria informàtica en la recerca lingüística (Coll-Florit, 2006) podríem dir que la recerca sintàctico-semàntica predicativa ha esdevingut una escola.⁷¹

El nostre treball, tanmateix, no persegueix endinsar-se en el món teòric de l'anàlisi verbal, sinó acostar-se a una descripció estilística de l'ús dels verbs en el gènere de les cartes al director.

Per al nostre objectiu, primerament, intentarem classificar l'ocurrència de formes verbals prenent en consideració el seu valor semàntic i argumentatiu i, posteriorment, analitzarem la força argumentativa de l'ocurrència dels temps verbals.

6.3.1.1. El valor semàntic

Kerbrat-Orecchioni (1980: 100) adverteix que l'ús de qualsevol unitat lèxica es pot interpretar com a subjectiva i en la mateixa línia s'expressen Perelman i Olbrechts-Tyteca (1989: § 38) quan afirmen que l'elecció de termes per a expressar les idees poques vegades està exempta d'una finalitat argumentativa.

L'estructura dels verbs subjectius per a Kerbrat-Orecchioni (1980: 115) es basa en dos eixos:

(1) la source de l'évaluation, c'est l'agent du procès (verbes occasionnellement subjectifs) vs le sujet d'énonciation (verbes intrinsèquement subjectifs);

(2) le jugement évaluatif relève de l'axe bon/mauvais vs vrai/faux – ces termes fonctionnant comme des archilexèmes qui recouvrent en réalité un nombre considérable de variantes.

Estructura que permet la classificació següent (1980: 100-103):

- a. els *verbs subjectius occasionals* (que no impliquen un judici avaluatiu si no es conjuguen en primera persona):

⁷¹ A l'emparedat de la professora M.T. Cabré i del grup de recerca IULA de la Universitat Pompeu Fabra, d'una banda, i del Language Processing Group de l'Internet Interdisciplinary Institute de la UOC, de l'altra.

- manifesten una avaluació del tipus *bo/dolent*. Verbs de *sentiment* o verbs que expressen un determinat comportament locutiú: de *petició*, de *lloança* o de *reprovació*.
 - manifesten una avaluació del tipus *vertader/fals/incert*. Verbs de *percepció* i verbs d'*opinió*.
- b. els *verbs intrínsecament subjectius*
- manifesten una avaluació del tipus *bo/dolent* sobre el mateix procés d'enunciació o sobre algun dels actants.
 - manifesten una avaluació del tipus *vertader/fals/incert*. Verbs d'*opinió*, de *judici* o *locutius*.

Podríem haver-nos basat en altres classificacions més actuals de la funció discursiva del verb: la dimensionalitat i la direccionalitat (Alturo, 1997); la proposta classificatòria de Levin (1993); de Cabré (1999); Lorente (2001 i 2007) o l'aspectual (Coll-Florit, 2011), etc., hem volgut, tanmateix, limitar-nos a una perspectiva pragmaestilística del verb. Som conscients de la simplificació que suposa l'anàlisi d'ocurrències dels verbs del nostre corpus, però la simplificació de la casuística permetrà que els resultats siguin fàcilment aplicables als nostres objectius. Només volem parar esment, per una banda, als verbs de locució (tant si es refereixen al mateix locutor o a un altre subjecte parlant) que dividirem en *neutres* (*dir, comentar, parlar, etc.*), *epistèmics* (*assegurar, defensar, preguntar, negar, mentir, etc.*) i *axiològics* (*reprovar, condemnar, etc.*) i, per una altra, als verbs que manifesten una avaluació, epistèmica (*creure, defensar, qüestionar, etc.*) o axiològica (*agradar, millorar, gaudir, canviar, etc.*) dels fets que es relaten.

6.3.1.1.1. Verbs de dicció referits al discurs propi

A continuació, farem una relació dels verbs que introdueixen el discurs dels mateixos locutors, que pot ser neutre:

[72a] I *dic* això perquè no és normal que molta gent es vegi abocada a dinar a terra per falta d'espai i d'equipaments.

[85a] Ja *dic* d'entrada que no he votat el PSOE

[25v] Tot això ho *dic* perquè l'altre dia vaig assabentar-me que una associació olesana feia classes d'àrab

[124v] Ho *dic* fluixet

[20s] *Comento* el fet i els *dic* que espero que ho recullin abans que alguna persona hi prengui mal, cosa que per suposat no desitjo.

[7a] *Explico* tot això perquè a partir del proper mes de gener la Generalitat i el Consell Comarcal deixaran de subvencionar el transport escolar

[155v] Vam *parlar* de fer un canvi professional, i després de pensar-hi molt vam acordar que fes un curs d'electricista.

Un verb tan neutre com *dir* pot adquirir altres significats mitjançant l'ús de modals, de perífrasis o de negacions:

[6s] I és d'aquest hospital del que *vull dir-ne* només que merescudes lloances.

[12a] *He de dir* que la nostra família, que som cinc, no tenim massa temps per veure la televisió i el programa dels *súpers* mai li he trobat el què.

[43v] *No dic* que no sigui cert que Facebook dóna informació privada a les institucions governamentals

El verb pot donar pas a afirmacions que s'avaluen des de l'eix vertader o fals i són, en aquest sentit, formes epistèmiques com:

[2a] us puc *assegurar* que com a metges i infermeres estan amb l'aigua al coll

[116v] Perquè els *asseguro* que no em tremolarà la mà a l'hora de fer fora un jugador meu, per molt bo que sigui, si actua així.

[46v] Per això *desmentim* que la mal anomenada cultura llatina sigui sorollosa per la seva pròpia naturalesa

O bé manifestar una posició a partir de l'avaluació de fets, dits o relatats per altres, serien els anomenats verbs axiològics:

[109a] Personalment *conec* tres casos que considero summament injustos per la vàlua professional dels afectats i per la seva nul·la significació partidista.

[110a] *Reconec* la vàlua de l'obra guanyadora

[178v] *Comparteixo* la incredulitat per les no retallades a segons quins organismes i estaments

[152v] *comparteixo* l'opinió del doctor Baselga quan apunta la necessitat de canvis en la legislació laboral

[113a] *Considero* que si es redueix el sou dels funcionaris, se'ls està abaixant el poder adquisitiu i la capacitat que tenen de consumir

[20s] *Considero* que aquest no és el sistema a seguir pels responsables del nostre Ajuntament ni de l'empresa encarregada del servei.

En altres casos, el parlant manifesta mitjançant el verb introductor una determinada acció del fet de dir, estaríem parlant dels verbs realitzatius o performatius (Austin, 1962, i més recentment, Lorente, 2007):

[110a] *demano* que es realitzin les accions oportunes per esmenar l'error.

[45a] Des dels mons laboral, veïnal i ambiental estem *denunciant* aquesta situació.

[52v] però em *pregunto*: a quanta gent se'ls cobren conceptes erròniament que ningú mai reclamarà?

[64v] Li vaig *prometre* al meu fill les noves botes de Messi

[59v] Vaig trucar la companyia per *queixar-me* que sols m'arribaven 12, com a màxim 14 Mb.

[180v] *reclamo* també la part positiva que tenen

[93v] Per tant, *suggeriria* a TMB que en aquests tipus de vehicles possessin un adhesiu en els llocs esmentats, indicant que són per a gent no gaire alta i en bon estat físic.

En un altre grup, trobem casos en què la posició epistèmica o axiològica no és determinada pel verb de locució, sinó pel modal que l'acompanya. Generalment *poder* i *voler*, però també mitjançant la construcció de perífrasis d'obligació:

[137v] *puc assegurar* que el clima que es respirava era un poc desesperant

[62v] Amb alegria, *puc constatar* que ells ja tenen l'esperit català, ja són entre nosaltres.

[58a] *Vull cridar* l'atenció sobre l'estat de les vies d'accés a Barcelona que enllacen amb l'entrada de la Meridiana.

[78a] Jo mai *he volgut defensar* aquesta postura sense dades i informació objectiva que hi donin suport.

[48v] *Vull desmentir*, així, el contingut d'aquest escrits, en què s'afirmava que el centre tanca a mitja tarda i que no obre les portes els caps de setmana i dies festius.

[156v] *Hem de destacar* el treball que està fent el Banc d'aliments per pal·liar aquesta incongruència.

[151v] Abans, fa molts anys, *podíem discutir* amb un guàrdia de trànsit i abans amb la Guàrdia Civil.

[4a] *Vull expressar* el meu agraïment més profund.

[71a] *Voldria informar* d'una molt bona notícia que, com sol passar i que jo sàpiga, no ha tingut cap ressò mediàtic

[10s] D'entrada *haig de manifestar* la meva sorpresa que el senyor Izquierdo, un càrrec tècnic de confiança del govern, sigui qui respongui una decisió política i no ho faci un membre del govern.

[142v] No *puc parlar* pels altres àmbits, però en el meu (professionals de la salut) estem al límit.

[87a] Els catalans *hem de reclamar* el compliment dels compromisos que la Generalitat de Catalunya va contraure amb la ciutadania i amb el món l'any 2001

6.3.1.1.2. Verbs de dicció referits al discurs d'altri

En primer lloc, ens referirem al verbs que considerem neutres pel que fa a la valoració d'allò que algú altre ha dit:

[152v] quan *apunta* la necessitat de canvis en la legislació laboral que facin possible una cura radical de l'actual estructura del personal estatutari de la sanitat pública.

[97v] *Afegeix* que ells ja fan la seva feina però que no serveix de res.

[30v] Jordi Esteva *descrivia* la vida al Caire, Egipte, dient: "Els no sabien que eren pobres, ho tenien tot perquè no necessitaven res".

[11a] Simona Skrabec *escriu*: "Som a l'inici de setembre, però el cronista sent la flaire dolça dels arbres florits"

[23s] En resposta a la carta publicada en aquest diari, el dijous 24 de novembre, de la presidenta de l'Associació Cultural Vidalba, sobre la modificació de l'ordenança per la utilització d'equipaments culturals, cívics i educatius municipals, voldria aclarir algunes de les qüestions que s'hi *esmenten*.

[88a] Davant d'aquesta sorpresa, el meu amic li *va explicar* que a Espanya no importa amb qui vagis agafat pel carrer

[45v] Però si s'ha sentit insultada en veure aquest vídeo, com també *exposa*, crec que es deu a un excés de susceptibilitat o a una falta de tolerància.

[2l] quan es *manifesta* satisfet d'haver alimentat el blaverisme

[2a] La conducta i les opinions del Sr. Ruiz quan *parla* de la dotació genètica semblen, en el context sanitari, una posició com a mínim

extrema, ja que sembla que l'empri contra el ciutadà com si en fos culpable.

En segon lloc, relacionem els exemples en què el locutor valora l'abast de certesa o falsedat del discurs de l'altre mitjançant verbs epistèmics:

[65a] Des dels mitjans de comunicació massius *s'adverteix*, constantment, de la inevitable necessitat de donar confiança als mercats financers a través de polítiques d'austeritat que rebaixin el deute públic.

[4s] La Mútua de Terrassa, al contrari del que *afirma* el senyor Sanesteban, mai ha estat propietat de la patronal Cecot i jo mai he estat president d'aquesta entitat.

[44v] Però d'altres *asseguren* que no són iguals perquè una normativa permet un cert marge en la proporció dels components.

[17s] I se'ns comunica la notícia amb l'alarma i la desconfiança en el futur pròpies d'aquell maltusianisme, que *augurava* que la població humana creixeria més ràpid que els recursos que permetessin alimentar-la.

[69v] L'espai de *TV3 Thalassa* ens *confirma* que a l'Estat francès i espanyol estan concretant una gran reserva marinada d'Argelés (França) fins a Roses, incloent-hi els canyons submarins del cap de Creus.

[38a] El sindicat de metges *demonstra*, amb aquesta declaració, que actua més com un col·legi professional, que vetlla pels interessos del seu gremi, que no pas com un sindicat.

[84a] La cancellera alemanya *desmenteix* que això estigui en els seus plans,

[27v] De moment això ni es *discuteix* ni es planteja.

[93a] Existeixen diversos estudis i documentals científics, com *El gran frau de l'escalfament global*, que *dubten* de la causa del canvi climàtic

[97v] Al final de la conversa, el que *s'insinua* és una gran veritat.

[17s] Però aquest optimisme *és qüestionat* per alguns demògrafs

[9s] Les Nacions Unides li *reconeixen* aquesta representativitat

[84a] La Comissió Europea *vaticina* que Espanya no complirà l'objectiu de dèficit imposat per Brussel·les

Passem a continuació a exposar els casos en què s'expressa un judici avaluatiu amb verbs axiològics no sobre allò que es diu, sinó sobre la percepció que el parlant té de la posició de l'enunciador en el discurs que reporta o al qual remet, en aquest sentit, hauríem de parlar d'una

confluència amb els verbs performatius, perquè, en tots els casos, el locutor atribueix una determinada acció als enunciadors d'aquells discursos:

[95v] En molts moments, *s'acusen* de mentiders els uns i els altres i els espectadors no sabem qui diu la veritat i qui no.

[53a] quan *ha incorregut* moltes vegades en la mateixa actitud que ara condemna.

[18a] Quan vostè *critica* amb tanta insistència el govern Mas

[3] Què pensàriem si els diaris alemanys *defensaren* la figura de Hitler o els italians la de Mussolini?

[114v] L'ama es *va disculpar* i vaig donar per tancat l'episodi.

[92v] els partits polítics *prediquen* el que no fan, tots parlen d'estalvi i retallades, al mateix temps malgasten pensant únicament en el seu vot.

[111v] Es tracta d'un metge, com n'hi ha pocs avui dia, que es *queixa* amb tota la raó que, malgrat tenir una forta vocació de metge, el sistema no li permet atendre com ell voldria els seus pacients.

[9a] Fa dècades que les associacions de víctimes d'accidents i altres col·lectius *reclamen* que a les zones urbanes se circuli a 30km/h.

[18a] Quan vostè *retreu* al govern de la Generalitat les retallades, principalment en la sanitat

Com és lògic, no trobem gaires casos en què s'expressi una valoració, epistèmica o axiològica, mitjançant modals ni perífrasis sobre el que algú altre ha dit, més aviat, les valoracions s'haurien de referir al que algú altre *podria haver dit* o *hauria d'haver dit*. Només algun cas, com el següent, el locutor avalua el que un enunciador pogués haver dit:

[11a] Es *podrà discutir* si endossar olors als arbres és una actitud literàriament assenyada o no

6.3.1.1.3. Verbs avaluatius de no-dicció

Els verbs que expressen una valoració dels fets que es refereixen en les cartes al director solen posicionar-se a favor o en contra, aquesta és, de fet, la finalitat del gènere: manifestar opinions, retrets, lloances, etc. Malgrat que puguem rastrejar molts verbs que condicionen la interpretació d'allò que es diu des d'una òptica determinada, és en les col·locacions on es pot identificar millor la posició del locutor.

Alguns verbs com *defensar*, *merèixer*, *reaccionar*, *atemptar*, etc., suggereixen una avaluació dels fets sobre els quals es parla i n'identifiquem, en el nostre corpus, centenars:

[1a] es defensi la llengua d'un país

[2a] Em sembla que això es mereix una atenció preferent al diari.

[2a] És irresponsable no reaccionar davant de fets que atempten contra els drets humans.

[3a] Necessitem tècnics que creguin en la família

[4a] Desitjo que algú, alguna vegada li torni com sigui l'immens favor que m'ha fet

[5a] Em preocupa que els meus fills, anant per Europa, no puguin instruir-se en català

Tanmateix, cal que ens remetem a la regularitat en la col·locació per no perdre elements valoratius fonamentals, com veurem. Parlarem, en primer lloc de les concurrències verbonominals que inclouen tant el grup VERB+SN (OBJECTE) com els que corresponen a SN (SUBJECTE)+VERB, a VERB+SP o VERB+SADJ (Ginebra, 2003). Sembla que es produeixi una certa regularitat en determinats aplecs que, de manera més o menys vehement, se situen a favor o en contra d'allò que relaten. Farem només una significativa relació d'aquestes concurrències agrupades pel verb de suport:

a. Amb el verb donar

[3a] donem suport

[12a] donar-los aquest gust

[1s] donar gust

[33a] ho van donar tot

[44a] donar una oportunitat

[65a] donar confiança

[27v] dono la raó

[30v] donar gràcies

[70v] van donar resposta

[126v] donaven per fet

[14s] dono per tancat

[6l] donar explicacions

b. Amb el verb fer

[12a] falta ens fa!

[19a] ho faig per gust

[33a] va fer cap mandra
[39a] fan goig [...] també vergonya
[66a] facin accessible
[67a] no s'hi pot fer res
[17v] fer un ús adequat.
[26v] de fer por
[43v] ha fet fortuna
[151v] fer el ridícul.
[180v] faci justícia
[23s] fan possible

c. Amb el verb tenir

[45a] no en tinguem cap dubte
[65a] No tenim marge de maniobra
[70a] tenir cura
[70a] hi tens dret
[98a] el què tinc clar
[78v]té la sort de tenir una feina
[11s] no tenen res a veure.
[10l] tenim el que ens mereixem

d. Amb el verb estar

[20a] estan d'acord
[47a] estigui a l'altura
[55a] Estic fart
[6v] ens estarà bé
[16v]tot està perdut
[42v] està de moda.
[115v]estar sobre la taula
[124v] Estava cantat
[142v] estar al dia

En segon lloc, mostrem algunes locucions i enunciats fraseològics que reforcen els judicis epistèmics i axiològics i que tenen com a base de col·locació un verb. Per a Ginebra (2003), les locucions es caracteritzen semànticament perquè són unitats idiomàtiques i tenen sentit figurat lexicalitzat. Pel que fa a la idiomaticitat, que condueix a la identificació de les locucions com a unitats idiomàtiques o idiomatismes, notem que el significat de les locucions no és la suma del significat independent dels seus components. Per exemple, el primer que mostrem, «ha donat la cara» no és

la suma del sentit de 'donar' i 'cara', al contrari, hauríem de remetre al sentit figurat de 'cara' per entendre el significat de 'sortir a la defensa d'algú' o 'presentar-se com a part interessada en algun afer' (DIEC2). Sentit figurat que és l'altre tret que Ginebra atribueix a les locucions.

Pel que fa als enunciats fraseològics, es considera (Ginebra, 2003) que són unitats fixades per la parla i que tenen per elles mateixes valor d'enunciat, hom distingeix les parèmies i les fórmules rutinàries.

No distribuïrem, ara, els exemples pel verb base, perquè Ginebra (2003) no atribueix a les locucions una estructura determinada a diferència de les concurrències i per la diversitat quantitativa d'ocurrències:

- [145v] ha donat la cara
- [164v] han donat carta blanca
- [6l] fent el que li done la gana
- [55a] em vaig fer un tip de veure
- [65a] fem els deures
- [111a] fer la pilota als mercats financers
- [8v] Feta la llei i feta la trampa
- [23v] s'ho hauria de fer mirar.
- [132v] a fer petar la xerrada.
- [133v] país que fa aigües per tot arreu
- [66v] posar pals a les rodes
- [36a] passant-se la pilota
- [6v] passem a millor vida
- [81a] perd el fil
- [49v] treien fum
- [77a] Déu ens guardi
- [85a] Arbre mort tothom l'estella
- [32v] s'acabava de vestir un sant per despullar una verge

Volem introduir aquí un parell de comentaris que afecten dues locucions. La primera «em vaig fer un tip de veure», que podríem considerar ben bé un enunciat fraseològic, canvia el mot habitual *riure*, per un estrany «veure», que ens remet a una de les característiques que hem esmentat abans, la seva fixació per la parla, cosa que permet l'intercanvi, tot i que provoqui, ja ho hem dit, estranyesa. La segona, «fem els deures», que seria considerada com una concurrència pròpia de l'àmbit escolar, unida a d'altres com *dir la lliçó*, *sortir a la pissarra*, etc., ha de ser entesa com una locució, perquè

pren el mot 'deures' amb un sentit figurat, en el context referit, als ajustos econòmics exigits per la Unió Europea.

No voldríem acabar aquest apartat sense referir-nos als judicis deòntics, enunciats, tant per verbs que expressen obligació (*deure, evitar, permetre, exercir*, etc.), com per les perífrasis d'obligació, els imperatius i algunes estructures lingüístiques no tipificades:

[70v] evitar confusions

[73v] Han de predicar amb l'exemple

[73v] Més fets i menys paraules

[139v] portin davant dels tribunals

És lògic que el gènere sigui el lloc apropiat per expressar judicis deòntics per la finalitat que, generalment, persegueix. La crítica, la queixa o la denúncia de fets, considerats reprovables pel locutor, han de proposar o, fins i tot, exigir, actuacions que reverteixin les situacions que han provocat en el passat o que les evitin en el futur. No cal fer una recerca exhaustiva per trobar expressions que manifestin aquests judicis: de fet, les podem trobar en gairebé totes les mostres del corpus:

[1a] Em sembla molt bé que es defensi la llengua d'un país des de les institucions educatives i penso que també s'haurien de cuidar de la mateixa manera els seus costums, les seves arrels.

[2a] És irresponsable no reaccionar davant fets que atempten contra els drets humans.

[3a] És una iniciativa interessant i a la qual donem suport, però sense els canvis en les estructures que ara ho gestionen no tindrà èxit.

[5a] Per què en una visita al conjunt de les esglésies de Sant Pere a Terrassa haig de demanar la guia en català perquè les tenen amagades per anar gastant l'edició en espanyol.

[6a] I ja ni parlem del PSC i el PPC, que es preocupen més de fer la pilota a Madrid que dels ciutadans que els voten que, al cap i a la fi, també viuen a Catalunya.

La relació anterior és només una mostra de 5 cartes (del conjunt de les sis primeres) en què, d'una manera o altra, el locutor considera que el *món* seria millor si se seguissin les seves indicacions. En el primer cas, per contrarestar la invasió de les tradicions anglosaxones, la locutora reclama a les «institucions educatives» un compromís de transmissió dels costums de

la mateixa manera que es transmet i s'ensenya la nostra llengua. En la segona, la remitent, després de criticar de manera contundent les declaracions del conseller de Sanitat sobre el dret individual a rebre atenció mèdica, creu que s'hauria de reaccionar contra l'actitud del conseller, ja que no fer-ho «és irresponsable». La tercera, reconeix l'oportunitat d'una campanya de conscienciació per elevar el nombre de famílies que participin en l'acollida de menors, tot i que, reclama canvis estructurals en la gestió de l'acolliment. La següent, una locutora preocupada per l'ús social del català que puguin fer els seus fills, exigeix facilitar l'accés a guies de museus i fullets d'exposicions en català. En l'última, l'exigència es dirigeix als polítics perquè es preocupin de la ciutadania i abandonin les seves guerres internes de partit.

Aquesta és doncs, una de les regularitats més destacables del gènere cartes al director: l'emissió de judicis deòntics sobre les experiències que afecten als escriptors.

Mostrem, finalment el resultat de la recerca semiautomàtica d'ocurrències verbals més significatives del nostre corpus:

Verb	Ocurrència
Ésser	888
Haver	555
Fer	489
Anar	399
Estar	377
Tenir	331
Poder	326
Dir	155
Donar	116
Veure	111
Voler	87
Caldre	84
Semblar	76
Creure	72
Deixar	50
Passar	48
Pensar	47
Parlar	45
Viure	45

Pagar	42
Trobar	41
Esperar	39
Acabar	35
Demanar	35
Posar	34
Preguntar	32
Portar	31
Arribar	29
Tornar	29
Entendre	28
Sentir	28
Treballar	27
Faltar	25
Seguir	25
Votar	23
Mostrar	22
Agradar	21
Llegir	21
Oferir	21
Tractar	21
Evitar	20
Perdre	20
Permetre	20
Sortir	20
Començar	19
Ajudar	18
Deure	18
Quedar	18
Aconseguir	17
Defensar	17
Considerar	16
Decidir	15
Merèixer	15
Millorar	15
Explicar	14
Crear	13
Mancar	13
Patir	13
Retallar	13
Aplicar	12
Entrar	12
Exercir	12

Taula 4. Ocurrència de lèxic verbal

6.3.1.2. El valor temporal i aspectual

A banda del mode, la caracterització dels verbs catalans es fonamenta en les orientacions semàntiques del temps, l'aspecte i la distància temporal (Pérez Saldanya, 2000) a les quals, Alturo (1997) afegeix l'orientació.

El temps és una categoria dítica que «s'orienta al moment de l'acte de parla o a un altre moment de referència que, *ahora*, s'orienta al moment de l'acte de parla» (Pérez Saldanya, 2000: 84). En el primer cas, parlaríem de temps dítics i en el segon, de temps fòrics o anafòrics (respectivament, temps absoluts i temps relatius en la gramàtica tradicional). Si combinem aquests temps amb les relacions d'anterioritat, simultaneïtat i posterioritat que poden establir els temps verbals, s'obtenen sis oposicions temporals diferents: *abans d'ara*, *ara* i *després d'ara*; d'una banda i *abans d'aleshores*, *aleshores* i *després d'aleshores*; d'una altra (Pérez Saldanya, 2000: 85).

L'aspecte, que Pérez Saldanya (2000: 86) considera una categoria de punt de vista i, per tant, subjectiva, es pot distribuir en imperfectiu, perfectiu i perfet.

Les formes perfectives observen la situació designada de manera global, mentre que les imperfectives designen situacions en curs o obertes. Pel que fa a l'aspecte perfet, Pérez Saldanya (2000: 88) considera que: «l'aspecte perfet estableix una relació entre la situació designada i un estat de coses posterior a aquesta situació.», i s'associa exclusivament a les formes compostes del verb haver.

La distància temporal, finalment, marca la distància entre el moment de la situació i el de l'acte de parla.

La categoria d'orientació que afegeix Alturo (tot seguint King, 1992, apud Alturo, 1997) s'ha considerat tradicionalment (com acabem de veure) pertanyent a l'aspecte, des de la nova perspectiva es defineix com «la relació de la situació que descriu el verb i un punt de referència temporal que pot coincidir o no amb el moment de l'enunciació.» (Alturo, 1997: 158). Podem concloure, doncs, que les categories que estableixen l'interval temporal i la localització d'aquest interval són el temps, l'aspecte (si volem, amb l'orientació) i la distància temporal.

En l'estudi estilístic del gènere cartes al director de Magnet i Carnet (2005)⁷² es demostra que els 50% dels temps verbals que hi apareixen són presents (*simple present*, en anglès) enfront del 35-45% del passat (*simple past*). Segons l'estudi, no es tracta ni del present històric ni del present narratiu, sinó d'un present molt pròxim a l'estil periodístic. Segons assenyala Vellón (2013) les recomanacions d'ús del present per als titulars, el reportatge o la crònica en els llibres d'estil són abundants, malgrat que els temps més habituals dels gèneres informatius s'articulen a l'entorn del passat (Vellón, 2013: 109).

Així ocorre també en el nostre corpus, de 5209 ocurrències verbals analitzades, 3499 són presents: un 67%.

Per a Alturo (1997) el present té una naturalesa no marcada, cosa que permetria que s'usés per descriure situacions que es produeixen en localitzacions indefinides o imprecises. Codifica, doncs, la localització en un espai temporal que inclou el moment de l'enunciació (1997:169). Pel que fa a l'aspecte, Alturo conclou que no és una categoria inherent al temps present, sinó que la interpretació perfectiva o imperfectiva dependrà d'altres consideracions com el significat del verb o el sentit pragmàtic.

Certament, el present té un ús extremadament recurrent en el gènere, de fet, l'hem trobat fent funcions de tot tipus.

El més habitual és la presentació de fets o situacions que són certes en qualsevol temps, com a l'exemple:

[12a] A mi em sembla que els nens petits *són* capaços d'entendre gags amb guions de més nivell.

En altres casos, es refereixen a una acció començada en el passat i que té continuïtat en el present (aspecte que seria propi de l'imperfet) com a:

[9a] Fa dècades que les associacions de víctimes d'accidents i altres col·lectius *reclamen* que a les zones urbanes se circuli a 30km/h.

O exercint la funció de passat:

⁷² L'estudi se centra en les cartes al director de les revistes mèdiques, un gènere que, malgrat el que es pugui pensar, comparteix la majoria dels trets estilístics amb les *nostres* cartes al director.

[5a] O que, fa pocs dies, volent comprar el catàleg de l'exposició de Josep Brangulí al CCCB –amb excel·lents fotografies dels anys 1909-1945–, em *diuen* que l'edició en català s'ha exhaurit.

També de futur:

[21a] El cap de setmana passat ens vam haver d'adaptar al famós canvi horari, gràcies al qual *guanyem* una hora de llum al matí i la *perdem* a la tarda.

El segon temps per freqüència d'aparició és el passat (simple o perifràstic), però amb una ocurrencia molt menor, aproximadament d'un 7%.

Per a Alturo el passat⁷³ és perfectiu perquè presenta les situacions com a fets globals sense destacar-ne les fases internes i les descriu en un marc temporal definit contextualment que precedeix el moment de l'enunciació.

Per a Pérez Saldanya (2000), el passat és el temps narratiu per excel·lència perquè (amb altres temps també perfectius) és capaç de construir seqüències narratives. La seqüenciació té un caràcter pragmàtic i inferencial, de tal manera que, si no hi ha cap indicació contrària, el receptor tendirà a inferir que en un context narratiu la juxtaposició de passats constitueix una seqüència ordenada, cosa que podem comprovar en els dos exemples següents:

[15a] L'any passat *vaig assistir-hi*, i em *vaig endur* la sorpresa que *vaig ser* víctima de diversos intents de frau per part d'alguns exhibidors.

[75a] A partir d'aquell moment em *vaig posar* en contacte amb la meua companyia d'assegurances, AMV, i els *vaig enviar* el número d'informe dels Mossos d'Esquadra i tots els papers que em *van indicar*, però sembla que no *va servir* de res perquè avui encara espero una resposta.

Com fa notar Pérez Saldanya (2000), malgrat que, en general:

[...] es pot afirmar que, tot i que la capacitat de construir seqüències narratives és indissociable de l'aspecte perfectiu, aquesta propietat resulta molt més definitòria en el cas del passat (simple o perifràstic), en el cas del temps narratiu per excel·lència. (2000: 91)

En les narracions de caràcter oral (o en les que imiten aquesta oralitat), el passat es troba sovint en alternança amb el present. I encara més, afirma:

⁷³ Ella el denomina *perfet*, nosaltres, en canvi, seguim la terminologia de Pérez Saldanya, 2000. Els gramàtics solen emprar el nom de pretèrit perfet (simple o perifràstic) per a aquest temps verbal.

«un dels trets més característics de les narracions orals és el canvi d'esfera temporal que implica l'ús del present en un context temporalment passat.»(Pérez Saldanya, 2000: 99). La qual cosa aquest autor atribueix a una finalitat estilística ben marcada, el canvi d'esfera (del passat al present) aporta major vivacitat a la narració i és, per això, un temps marcat estilísticament.

Efectivament, hem pogut trobar en el nostre corpus casos en què la seqüenciació narrativa és expressada també pel present que atribuïm a l'ús generalitzat d'aquest temps per expressar-ne gairebé qualsevol altre, fet que hem d'associar, sens dubte, a la proximitat del gènere al discurs oralitzat i, de vegades, falsament dialogat:

[19a] Avui, quan em *decideixo* a agafar el tren de tornada a casa, em *trobo* amb l'estació de la plaça Catalunya sense circulació, i amb un munt de persones desesperades, desinformades, desateses i acumulades en una única via de les cinc que hi ha a l'estació del Clot, l'única amb servei de trens. Sense poder ni tan sols baixar a l'andana *escolto* la gent especulant sobre les raons de la incidència.

D'altra banda, hem de fer notar que probablement a causa de l'ús reservat als àmbits més formals del passat simple, com destaca Alturo (1997: 171), la presència d'aquesta forma en les cartes al director és, més aviat, anecdòtica. Només hem pogut trobar alguns casos (tres dels quals apareixen significativament en el mateix text) com:

[21s] És *decidí* donar el nen Steve en adopció. I així hi ha hagut tants i tants casos en què fills, tots dignes per altra banda, han viscut dins la història del nostre món.

[22s] Però, en realitat, l'expansió d'aquesta indústria *tingué* lloc com a conseqüència del desplaçament d'altres indústries, principalment de la, en un altre temps, poderosa indústria tèxtil catalana.

Destaquem que els dos exemples pertanyen al mateix mitjà, cosa que ens podria fer pensar en la conveniència d'ús que proposen els editors del *Diari de Sabadell*. En canvi, malgrat les indicacions de Maingueneau i Salvador (1995: 41) i d'Alturo (1997: 171) i tota la bibliografia descriptiva dialectològica a partir de Veny (1978) sobre la generalització de l'ús d'aquest temps verbal en el discurs oral del valencià central, no n'hem trobat ni un sol cas en les cartes extretes del periòdic *Levante EMT*.

L'altre cas a què ens referíem sembla escrit per una persona il·lustrada, tant pel tema (la reivindicació literària de Puig i Ferrater), com per l'elecció d'adjectius («prolífics», «excel·lent», «ingent», «coherent», «profús», «vastes») i d'algunes construccions que se'ns intueixen del tot literàries («Fou un escriptor fonamental, d'aquells que deixen una aroma per allà on passen.») i, sobretot, per l'afirmació final que sembla extreta d'un manual de teoria literària (malgrat l'opció de l'aplec de conjuncions *i que* quan veuríem molt més encertada una final com *perquè*): «Aquest escriptor és d'una volada tan alta com un Sagarra o un Pla, tot en prosa, s'entén, que és com es forja un idioma modern i *que* serveixi per captar lectors.» Transcrivim tota la carta en la qual es pot apreciar les tres ocurrències del verb *ésser* en passat simple:

[38v] M'adreço a totes les entitats que es dediquin a la difusió del llibre en català.

Els demano que posin remei a una mancança lamentable d'escriptors tan bons com prolífics dellengua catalana, com *fou*, per exemple, Joan Puig i Ferrater, l'autor de *Camins de França* i d'una ingent col·lecció de llibres que no els acabareu mai de llegir: *El pelegrí apassionat*, i d'altres que mereixen els nostres més entusiàstics aplaudiments. Ell *fou* no només un escriptor molt prolífic, sinó, a més, d'una categoria literària excel·lent. La seva obra entra molt bé al públic jove, i a mi, que ja no sóc tan jove, també m'apassiona tot el que hi ha de la seva brillant i fèrtil obra.

Fou un escriptor fonamental, d'aquells que deixen una aroma per allà on passen. A Catalunya, pocs escriptors han arribat a crear un corpus literari tan coherent i profús. Són unes novel·les plenes de l'entusiasme modernista, època que li va tocar viure.

I encara més, quan marxà a França i escriví, com unes vastes memòries, tots els seus avatars allà, sense perdre mai el seu catalanisme, que sempre porta al moll de l'os. Aquest escriptor és d'una volada tan alta com un Sagarra o un Pla, tot en prosa, s'entén, que és com es forja un idioma modern i que serveixi per captar lectors.

A continuació, el temps verbal més recurrent és el pretèrit perfet⁷⁴ (313 ocurrències, un 6%). El pretèrit perfet no està marcat pel temps, per

⁷⁴ Pérez Saldanya (2000) prefereix anomenar així al temps que la gramàtica tradicional catalana ha denominat *pretèrit indefinit*, Alturo empra també aquesta

l'aspecte ni indica de manera inherent distància temporal (Alturo, 1997: § 4.3.2.1.). Sembla que el significat anterior seria l'únic inherent al temps verbal.

Pot expressar, de fet, temps passat, però també present i per una altra banda, també pots donar sentit perfectiu o imperfectiu. La seva correcta interpretació, doncs, depèn de la inferència pragmàtica (Alturo, 1997: 176-178).

Ho podem veure en alguns dels nostres exemples. En el primer [94v], sembla que podem interpretar un significat de passat perfectiu i anterior perquè la forma «he optat» pot substituir-se sense canvi de sentit pel passat perifràstic *vaig optar*. En el segon [45v], en canvi, no podem assegurar que es pugui deduir el sentit perfectiu (*em vaig tornar massa susceptible*), i en el tercer [88v], la combinació amb el passat i el futur ens remet de manera bastant clara a un significat present del temps «he buscat»:

[94v] He optat per treballar al sistema sanitari públic perquè crec que la salut és un dret, crec que tots (ciutadans i professionals) tenim dret a un sistema sanitari públic, equitatiu i de qualitat.

[45v] Potser jo també m'he tornat massa susceptible.

[88v] La setmana passada vaig recopilar una sèrie de joguines de quan era petita, i vaig portar-les a una parròquia perquè les donessin a nens sense recursos. Des de llavors, he buscat algun lloc on donar-les i només ho podré fer quan comenci la campanya de recollida per al Nadal.

El següent temps per ocurrència (deixarem els temps del subjuntiu per a tractar-los després) és l'imperfet (269 casos, un 5%).

Per a Pérez Saldanya (2000: 94) l'imperfet és un temps relatiu propi de la narració que no expressa un moment de referència explícit (ho exemplifica amb les fórmules estereotipades d'inici tradicional rondallístic: *Això era i no era...*, *Temps era temps...*, etc.). Tanmateix, es refereix a l'anomenat *imperfet narratiu* (2000: § 3.1.) que es caracteritza per aparèixer normalment en oracions que presenten una expressió temporal tematitzada (amb una data precisa o una expressió anafòrica); pel seu valor perfectiu, a

denominació, malgrat que en treballs anteriors hagi emprat la de *present perfet* per referir-se a aquest temps verbal (Alturo, 1997: § nota 47).

diferència de l'imperfectiu de l'imperfet corrent; pel valor pragmaestilístic d'acabament d'una seqüència narrativa, això és, l'imperfet de ruptura o de clausura; i per la facultat d'introduir un tema discursiu a l'inici d'un text narratiu o expositiu.

Hem d'afegir, però, que coincidint amb l'actual investigació discursiva, existeix una *fascinació* per la narrativa, la qual remet novament a la tradició retòrica, com assenyala Pujante (2014). Sembla evident, a la llum de les recents aproximacions lingüístiques, però també antropològiques, que la divisió tradicional entre *narratio* i *argumentatio* queda diluïda, de manera que la mateixa construcció narrativa és constructora d'argumentació. Pujante comparteix amb Ochs (2000) que la narració no s'ha d'entendre com un tipus de discurs, sinó com una perspectiva sobre un discurs que construeix un esdeveniment social (Pujante, 2014: 18). I, en aquest sentit, considerem convenient reproduir la citació següent (Ochs, 2000: 295, apud Pujante, 2014: 19):

como las narraciones tienen por lo menos un punto de vista, por su naturaleza misma formulan juicios. [...] Muy a menudo, los relatos son vehículos que colaboran en la enseñanza de los valores morales de una familia, de una institución pública [...] o de una comunidad en general. Los mensajes sobre la verdad y la moralidad contribuyen a las explicaciones causales que las narraciones normalmente construyen.

Sembla lògic, doncs, afegir a la funció introductòria de l'imperfet en la narració i l'exposició, també l'argumentació. Per a il·lustrar-la, aportem un exemple ben demostratiu:

[1a] Amb certa malenconia penso en la castanyada i em ve al cap la cançó de Xesco Boix *Marrameu torra castanyes*. A l'escola ens *vestíem* de castanyera i *fèiem* panellets. El diumenge ens *reuníem* amb la família i *torràvem* castanyes al pati. Havent dinat *menjàvem* moniatos i ens *acabàvem* d'atipar amb panellets de l'àvia i vi bo. L'olor de castanyes torrades s'estenia pertot. Res de carbasses amb cara de malallet, res de disfresses de zombis, res de picades a la porta del *trick or treat*. Ara la festa de Halloween s'imposa davant la festa catalana. És trist veure com any rere any el Carnaval americà va guanyant terreny, i no només per mitjà de Hollywood i Disney Channel sinó també de moltes escoles catalanes que tenen carbasses i ratpenats de cartolina penjats als

passadissos. Em sembla molt bé que es defensi la llengua d'un país des de les institucions educatives i penso que també s'haurien de cuidar de la mateixa manera els seus costums, les seves arrels.

La introducció enyoradissa de l'imperfet en aquesta narració expressa un judici mitjançant el contrast dels valors tradicionals de la castanyada i la inexistència de valors (segons la locutora) de la festa anglosaxona del *Halloween*, expressada en present.

El condicional, el futur i el plusquamperfet amb una ocurrencia del 4,6%, del 2,5% i del 0,6% respectivament són els temps verbals menys usats pels autors de les cartes al director. Deixem el plusquamperfet perquè amb només 34 casos, considerem que no és un temps verbal gaire productiu en el nostre gènere.

Pel que fa al condicional i al futur, hi ha coincidència a considerar-los temps prospectius (Maingueneau i Salvador, 1995; Cuenca i Pérez Saldanya, 1994), tant el futur que expressaria l'esdevenidor des del present com el condicional que l'expressaria des del passat. Pérez Saldanya (2000) se centra en el seu marcatge narratiu i els anomena futur i condicional *dels historiadors*. Ambdós designen situacions ocorregudes en el passat amb posterioritat a una altra situació, però el condicional presenta menys restriccions d'ús perquè el podem trobar no sols en obres històriques, sinó també en autobiografies o en relats amb narrador omniscient.

Tenint en compte que l'ús temporal del condicional i del futur que s'associen a la seqüència narrativa apareixen molts escadusserament en el nostre corpus, ens haurem de centrar en els usos modals d'aquests temps (Pérez Saldanya, 2002: § 25.5.9.2.)⁷⁵

Deixant, doncs, el marcatge narratiu, Vellón (2013) atorga al condicional un valor periodístic de cortesia i també de modalització, ja que pot expressar la possibilitat en el passat. La temporalitat futura i la modalització epistèmica són els valors associats al condicional que en justifiquen l'aparició en els textos informatius. De fet, el valor modalitzador ha portat al que s'anomena

⁷⁵ Només hem trobat un ús d'aquest futur dels historiadors, reportat, precisament, d'un assaig històric: [22a] «Una explosió al carrer Santa Amèlia de Barcelona *serà* atribuïda al gas natural. L'incident l'havia causat una persona que tenia materials explosius a casa seva, però la censura franquista no podia acceptar aquesta versió i el gas se n'endugué la responsabilitat» (pàg. 258).

condicional de rumor (Pérez Saldanya el relaciona amb la impossibilitat de confirmar-ne les fonts (2002: 3644)), encara que es tracta d'un ús condemnat per tots els manuals d'estil espanyol, excepte per *La Vanguardia* (Vellón, 2013: § 6.2.3.).

A banda de l'ús propi del condicional per expressar un futur irreal (allò que s'hauria pogut esdevenir, però no ho va fer), que podem trobar abundantment en el nostre corpus:

[3v] Sovint se'ns clarifica tot el que *hauríem volgut* dir... quan és massa tard.

[15v] Si jo tornés a néixer i pogués triar, on *naixeria*?

[16v] El món *seria* una mica millor.

I de la descripció de desitjos (normalment combinat amb el subjuntiu) que podríem relacionar amb el condicional de cortesia (Pérez Saldanya, 2002; Vellón, 2013):

[15v] *M'agradaria* ser francesa com la filla de Bruni i Sarkozy, o més aviat filipina i filla d'un conductor de Manila, com la nounada DanicaMay?

[17v] En aquestes situacions, *agrairia* que tinguéssim un altre concepte de les tecnologies i en sabéssim fer un ús adequat.

En la majoria dels casos, és la modalització deòntica la que s'expressa amb el condicional en una perífrasi d'obligació o amb els modals conjugats en condicional, referits, però, a allò que s'hauria d'haver fet i no s'ha fet de la manera que ho proposa el locutor:

[22v] *Hauria* d'haver-hi una votació a la qual tingués el mateix valor tant el parer de la petita botiga com el dels grans magatzems.

[23v] Vostè sí que s'ho *hauria* de fer mirar.

[25v] Les persones de la meva edat hem fet els estudis en castellà i ara ens esforcem o ens *hauríem* d'esforçar per parlar i escriure bé la nostra llengua i enterrar les paraules castellanitzades.

[36v] Receptar aquest medicament a una persona gran va ser un perill que es *podria* haver evitat utilitzant el tan lloat historial mèdic informatitzat.

[71v] Naturalment que hem passat una època de vaques grasses i que, malauradament, això ja s'ha acabat, però segurament es *podria* haver

retallat en alguna altra cosa que no fos jugar amb la vida de les persones.

Relacionat amb el valor deòntic, el condicional dels modals s'utilitza sovint per expressar un suggeriment al qual se li podria atribuir també un valor epistèmic:

[38v] Es *podria* fer que un instrument descapitalitzador com és l'impost de societats, que demana un percentatge dels beneficis, se substituís per l'impost, amb el mateix gravamen, que fiscalitzi els dividendes, ja que això no es res més que el que li sobra a l'empresa i que els seus accionistes decideixen repartir.

[56v] Hi estic plenament d'acord ja que *seria* una mesura de gran abast i ràpida d'aplicar, i a llarg termini *contribuiria* a reduir la despesa sanitària.

[126v] Aquests mesos s'han posat al descobert moltes mancances a Europa, i això *podria* oferir una bona ocasió per repensar la Unió, que ha de ser molt més que una moneda.

Pel que fa al futur, Pérez Saldanya (2002) considera que, en alguns casos, els matisos modals han desplaçat en un segon terme els matisos de posterioritat a l'acte de parla en contextos en què el futur es comporta com un marcador de modalitat epistèmica o de determinades relacions interpersonals (2002: 2636).

Tot i que, com sabem, la normativa considera incorrecte recórrer al futur per expressar probabilitat, el parlant i alguns periodistes dubten d'aquesta incorrecció a causa de la influència de l'ús sistemàtic en espanyol. Per això, trobem alguns casos de futur que expressen probabilitat, en el primer [181v] agreujat per la introducció de l'adverbi «probablement»:

[181v] Aquests delictes s'atribueixen, principalment, a l'organització Al Qaida, encara que probablement n'hi *haurà* d'altres a càrrec de grups de bandits de tot pelatge disposats a cobrar els rescats.

[17s] Però aquest optimisme és qüestionat per alguns demògrafs: Itàlia *passarà* de 61 milions d'habitants el 2010 a 56 milions el 2060; Alemanya, que tenia 83 milions el 2005, *haurà caigut* a 72 milions el 2060. Els països d'Europa de l'Est ja fa dècades que pateixen de sangria demogràfica.

Altres casos de modalització epistèmica es manifesten, com en l'exemple següent, amb el convenciment (i, segurament, el desig) que hi ha gent que serveixin de model a la col·lectivitat:

[44a] Però una idea encertada també perquè, en aquests moments de desprestigi de la política, es necessiten referents que ens recordin que no tots els polítics són iguals, que abans, ara i sempre hi *haurà* gent compromesa en la lluita per la llibertat, la fraternitat i l'emancipació social.

Encara uns altres en què el futur reforça el valor modal de necessitat expressat per perífrasis d'obligació:

[55a] Si no sabem ser cívics, algú ens *n'haurà* d'ensenyar.

Pérez Saldanya es refereix també al valor modal concessiu o de sorpresa del futur (2002: 2637) com en:

[116v] *Semblarà* absurd però sóc d'Igualada i per anar a una universitat de Barcelona amb Ferrocarrils trigo 1 hora i 40 minuts en arribar ai amb un preu de 6,05 euros!.

L'autor atribueix a la defectivitat del subjuntiu (en contraposició a l'indicatiu) que els valors modals prevalguin sobre els temporals i els aspectuals.

Sembla que podem atribuir més valors modals a l'imperfet i al plusquamperfet que a la resta dels temps de subjuntiu, entre altres, el de «designar situacions presents o futures que són incompatibles o difícilment compatibles amb el conjunt d'expectatives que el parlant té en el moment de l'acte de parla.» (Pérez Saldanya, 2002: 2647).

Vet aquí alguns exemples d'aquest valor en la pròtasi d'oracions condicionals:

[38a] La sanitat no la formen només metges i, per tant, penso que la proposta hauria estat molt més efectiva si *s'hagués consultat* a tots els treballadors.

O en oracions desideratives, on es manifesta una oposició entre el valor modal (i no temporal) del present i el de l'imperfet. El present enuncia aquestes situacions com a compatibles amb el món de l'enunciació, mentre

que amb l'imperfet com a incompatibles o difícilment compatibles (Perez Saldanya, 2002: 2648):

[55a] Prefereixo que hi *hagi* revisions constants al metro i haver d'ensenyar la meva targeta cada dia a veure com el metro es va convertint en un desori. Encara més, tant de bo hi *hagués* un revisor a cada estació que es *dediqués* única i exclusivament [sic] a vigilar si tots validem el títol de transport.

Inclús en oracions substantives amb valor condicional:

[23v] A qualsevol estat europeu, que un redactor del text constitucional *hagués* fet unes manifestacions que apel·lessin a la violència contra els mateixos ciutadans de l'Estat *hagués* provocat la reprovació immediata del cap de l'Estat, el president del Govern i els presidents de tots els òrgans constitucionals.

Com destaca Saldanya (2002: 2650), en contextos d'oracions no subordinades, el plusquamperfet de subjuntiu pot utilitzar-se pel condicional compost perquè tots dos expressen situacions contrafactuals i anteriors a l'acte de parla. En l'exemple que aportem, de fet, es combinen totes dues formes:

[141v] I ho és perquè pretendre anunciar un paquet d'aquestes característiques en plena campanya electoral *hagués estat* un suïcidi per als electors interessats en recollir propostes dels candidats, que només *haurien vist* com les dues setmanes es convertien en un camp de batalla sobre les retallades.

Finalment, aquest valor modal, pot aparèixer també en oracions comparatives introduïdes per *com si*. Els dos primers exemples amb l'imperfet de subjuntiu i el tercer amb el plusquamperfet:

[32a] A tota colònia s'obligava els autòctons a conèixer la llengua del colonitzador perquè els colons poguessin viure *com si* aquella terra *fos* un apèndix de la seva terra d'origen.

[162v] Quin tipus de política és agafar el camí fàcil tallant aquí i tallant allà, *com si* d'un patronatge es *tractés*?

[30v] Quan tornes d'un viatge així és *com si haguessis rebut* una cura d'humilitat.

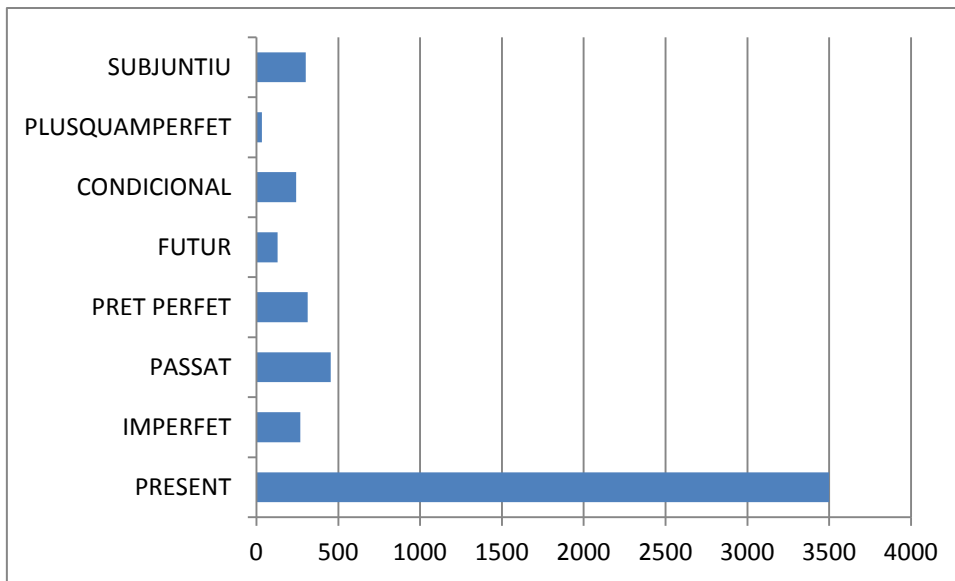

Figura 29. Ocurrència de temps verbals

6.3.2. Adverbis en -ment

La gramàtica catalana ha tingut la sort de comptar amb la genialitat de Pompeu Fabra que ha impedit el desgavell classificatori que ha caracteritzat l'adverbi en els tractats tradicionals de les llengües romàniques i també d'altres genèticament ben apartades, com denuncien López i Morant (2002: 1799-1802).

El fet que no hi hagi trets morfològics que l'identifiquin (gènere, nombre, mode, persona, etc.), la quasi lliure ubicació, tant oracional com textual, i, sobretot, la possibilitat de modificació de verbs, adjectius o altres adverbis, probablement han contribuït a aquesta dificultat de classificació. Actualment, la complexitat s'ha vist augmentada per la superació de la barrera oracional i el descobriment que aquestes peces invariables poden afectar la interpretació de tot un discurs o, fins i tot (gràcies a la pragmàtica), definir la posició del locutor envers allò que diu.⁷⁶

La definició de Fabra ens situa en un punt de partida que supera gran part de la tradició classificatòria adverbial anterior (probablement també, moltes aproximacions posteriors):

⁷⁶ Cosa que, novament, ja va advertir Fabra (2002 [1956]: 85): «El mateix pot dir-se de l'adverbi *dissortadament* en una frase com *Dissortadament, el metge va arribar tard*, en la qual *dissortadament* no indica pas la manera com va arribar el metge, sinó que és l'expressió d'un sentiment del qui parla relativament a allò que es diu en la proposició (*El metge va arribar tard*). Altres vegades l'afegitó adverbial no fa sinó indicar l'opinió del qui parla relativament a allò que diu (adverbis d'afirmació, de dubte, etc.).»

Els adjectius pròpiament dits (adverbis de manera) juguen respecte al verb el mateix paper que els adjectius respecte al nom: així com per mitjà de l'adjectiu fem distincions com *paper blanc, paper negre, etc.*, així mateix, per mitjà d'aquests adverbis fem distincions com *caminar lentament, caminar ràpidament, etc.* [...] Tradicionalment s'inclou en la classe dels adverbis tot mot invariable que serveix normalment de complement determinatiu, sia d'un verb (*caminar lentament*), sia d'un adjectiu o d'un altre adverbi (*més ample, molt més, [...]*), i això fa que, al costat dels adverbis pròpiament dits ([...] *bé, malament*), hi hagi els adverbis de quantitat o de grau (*molt, ben bé*), de lloc (*aquí, enfora*), de temps (*avui, després*), de negació (*no*), de dubte (*potser*), etc. (Fabra, 2002 [1956]: 81-82)

López i Morant (2002) donen una definició d'adverbi que els permet construir tota una categorització classificatòria nova, prenent com a base, precisament la ja indicada de Fabra:

Els adverbis són paraules invariables que modifiquen una relació sintàctica preestablerta en qualitat de complements circumstancials i que, per això mateix, tenen el significat genèric de 'manera'. (López i Morant, 2002: 1804)

La relació sintàctica preestablerta es refereix a la fixada per un predicat. En l'exemple, l'adverbi *públicament* modifica la relació entre *demanin* i *disculpes*, a la qual afegeix el significat de 'manera':

[8a] Que el govern demani *públicament* disculpes

Al mateix temps, destaquen López i Morant (2002: 1805) que l'adverbi també depèn (o pot dependre) de l'estructura argumental del sintagma del qual forma part, cosa que explicaria l'ús abundant d'adverbis que modifiquen la relació preestablerta entre un nom i un adjectiu, per exemple. Ara, la relació que es modifica amb l'adverbi *literàriament* s'estableix entre *actitud* i *assenyada*, depèn, per tant, del sintagma atributiu i no de l'estructura argumental del predicat:

[11a] Es podrà discutir si endossar olors als arbres és una actitud *literàriament* assenyada

Després de la caracterització dels elements centrals i perifèrics de la categoria *adverbi*, López i Morant (2002: 1811) arriben a la conclusió que

en la pràctica, el nucli de la categoria el formen les locucions adverbials, els adverbis curts i els adverbis en *-ment*⁷⁷

Únicament els adverbis en *-ment* (formats, com sabem a partir de la forma femenina de molts adjectius) presenten un morfema que els identifica, tot i que no tots els adjectius en poden formar (**blavament, *divorciadament*) i que, en l'escriptura formal⁷⁸, la coincidència de dos o més adverbis pot evitar la repetició del sufix mantenint la forma original de l'adjectiu en algun dels components (*cortesament i afectiva*), encara que, sigui molt més habitual la repetició:

[46v] la fundació de l'Associació Catalana contra la Contaminació Acústica (Accca) ha lluitat continuadament, incansablement i incessantment

De fet, són els més abundants, tant en el diccionari com en l'ús quotidià, i els que s'identifiquen més fàcilment. Més enllà va Bonet (2012: 219-220) quan diu que «d'adverbis pròpiament dits només hi ha els adverbis en *-ment*, i que aquests resulten adequats a representar la totalitat de la categoria en la mesura que poden realitzar-ne totes les funcions.»⁷⁹

Sembla doncs, adequada la focalització del nostre estudi en aquests tipus d'adverbis que, com veurem, responen a la intenció de mostrar alguns dels recursos lingüístics amb una finalitat argumentativa.

La classificació d'aquests adverbis és força diversa i les aproximacions són extraordinàriament abundants⁸⁰, tanmateix sembla que hi ha coincidència en una primera divisió entre els adverbis que modifiquen el predicat (*adjunts* al SV) i els oracionals (anomenats *adjunts* o *modificadors*

⁷⁷ Per a una caracterització de les locucions adverbials i dels adverbis curts, que no tractarem en aquest apartat, remetem a López i Morant, 2002 § 12.3.

⁷⁸ En el nostre corpus, només n'hem trobat un exemple, però gramaticalment erroni: [55a] «única i exclusivament».

⁷⁹ Bonet (2012: 220) justifica la seua dedicació al tema (entre altres raons) per la recomanació que li féu Espriu d'evitar-ne l'ús i restringir-lo a aquells casos «que no poden ser substituïts o parafrasejats per l'expressió "d'una manera Adj-*ment*"». La qual cosa hauríem d'afegir a la ja coneguda indicació del poeta en la seua obra *Miratge a Cíterea* en boca d'un dels personatges de ficció (tot i que se sol atribuir a una certa mania estilística del mateix Espriu): «Abuses, estimada, dels adverbis en "ment", un veritable estol dels enemics de l'ànima. Aquests dissortats servents a tot estirar literaris no expressaran mai un contingut cerebral, una situació emotiva. Amb ells podràs improvisar només un vers ben coix». La cita apareix a diversos indrets, però darrerament a Salvador i Monferrer, 2011: 9.

⁸⁰ Per a una visió bibliogràfica general, es pot consultar Torner, 2005.

oracionals, López i Morant, 2002; Bel, 2002; Rigau, 2002; Mata, 2007, Salvador i Monferrer, 2011; entre molts altres)⁸¹.

Torner (2005: 14-15) explica la distinció de la següent manera:

Por un lado, se sitúan los adverbios cuya modificación afecta al predicado, que se oponen por otro lado a aquéllos cuya modificación es externa a la predicación. Los primeros indican aspectos relativos a la acción descrita por el verbo y sus complementos, tales como el tiempo, el modo o el lugar, o afectan a algún subcomponente del predicado principal. Con este uso, los adverbios suelen desempeñar la función de complementos circunstanciales, aunque en ocasiones pueden ser complementos subcategorizados —por ejemplo, *bien* en *encontrarse bien*— o pueden tener un alcance operativo más reducido que la proposición y modificar a ciertos constituyentes que la integran, generalmente un adjetivo u otro adverbio. En este grupo se incluye la mayor parte de las categorías adverbiales que proponen las descripciones de corte tradicional, principalmente las de tiempo, modo, lugar y cantidad. Frente a ellos, se sitúan los modificadores externos a la predicación, que en la bibliografía especializada suelen recibir el nombre de modificadores oracionales. Cuando se usan como oracionales, los adverbios desempeñan una función de modificación periférica, externa a la predicación, y hacen referencia a aspectos diversos del acto enunciativo, como la actitud del emisor o el dominio en el que es cierta la oración emitida.

Bel (2002: § 2.2.6.2.) els diferencia perquè els adjunts al SV «incideixen només sobre el significat d'aquesta categoria», mentre que els oracionals, «afecten tota l'oració». Pel que fa als darrers, es caracteritzen formalment «per ocupar una posició perifèrica en l'oració (al començament o al final) i perquè les categories que els representen solen ser adverbials.» Segons ella, aquests adjunts al·ludeixen a la modalitat oracional o a l'actitud del parlant que emet l'enunciat. Cosa que ens enllaça amb una altra distinció, bastant generalitzada també, entre els adverbis d'*enunciat* i els d'*enunciació* (López i Morant, 2002: 1815) o seguint les paraules del creador d'aquesta distinció, de *dictum* i de *modus* (Bally, 1932: § 32), que Mata (2007: 285-286) explica d'aquesta manera:

⁸¹ Mata (2007: § nota 1) es refereix a altres denominacions, entre les quals destaquem la d'*adverbis oracionals* d'Espinal, 1985.

Aquestes idees donen lloc a la teoria de la *frase explícita*. Segons aquest autor, la frase explícita comprèn dues parts: l'una té relació amb el procés que constitueix la representació, la qual Bally anomena, seguint l'exemple dels lògics, el *dictum*. L'altra part té relació amb l'operació psíquica duta a terme pel subjecte parlant. La importància del *modus* en la creació del sentit dels enunciats, la testifica Bally dient que *la modalitat és l'ànima de la frase*.

La mateixa distinció (d'adverbis d'enunciat i d'enunciació) és seguida per Bonet (2011) en analitzar, precisament, els adverbis en *-ment* en l'estil del mestre Fabra.

Amb tot, López i Morant (2002: 1815-1816) no creuen que l'abast de modificació dels adverbis se centri en l'enunciat o en l'enunciació, sinó que poden ser tan específics que modifiquin només alguns aspectes de l'enunciat o de l'enunciació.

En l'exemple que aportem, podem copsar com l'adverbi *suposadament* manifesta una modificació del verb *explicava*, ara bé, es tracta d'una modificació que no qualifica el verb, sinó la interpretació que en fa l'autora d'aquell verb. En altres paraules, podríem considerar que l'adverbi és un adjunt al SV perquè no permet gaire mobilitat (de fet, només hi pot anar davant o darrere), però la informació no qualifica solament el verb (com es podria interpretar amb altres adverbis similars, *detalladament*, *succintament*, etc.), sinó la mateixa selecció del mot *explicar*. Per tant, *suposadament* afectaria de la mateixa manera a l'enunciat com a l'enunciació.

[17a] Un cop emesa la roda de premsa, es van dedicar a mostrar un vídeo que explicava, suposadament, per què Josep Guardiola i Piqué estaven neguitosos mentre responien.

Els adverbis que modifiquen oracions queden fora de l'abast proposicional i ocupen una posició perifèrica en l'estructura de l'oració. Es poden identificar⁸² (o es poden restringir, segons quina sigui la nostra intenció) per la posició, sovint parentètica i relativament lliure i perquè no els afecta la negació ni s'inclouen en la modalitat interrogativa ni exclamativa de l'enunciat en què s'inscriuen (especialment, González-Ruiz, 2007: 201;

⁸² A banda, naturalment, de l'entonació que es pot representar, en l'escriptura, entre comes.

Mata, 2007: § 2.1. o Torner, 2005: § II.1. i encara Rigau, 2002: § 15.4.1.2., pel que fa als adjunts perifèrics orientats cap al subjecte). En l'exemple, *malauradament* manifesta una posició envers la situació descrita i com es pot comprovar, ni s'inclou en la negació, ni seria possible la interrogació (*És aquesta l'única paradoxa que trobem malauradament?):

[26a] Malauradament aquesta no és l'única paradoxa que trobem.

Feta aquesta distinció, voldríem ara analitzar tres usos diferenciats dels adverbis. En primer lloc com a modificadors de l'adjectiu, després com a modificador del verb i, finalment, com a oracionals.

6.3.2.1. Adverbis modificadors d'adjectius

Segons Picallo (2002: § 10.2.6.2.) quan els adverbis modifiquen adjectius expressen relacions semàntiques diverses, aspectuals, temporals, avaluatives o, fins i tot, gradacions en l'abast de l'adjectiu al qual s'afegeixen.

Considerem, amb Salvador i Monferrer (2011)⁸³ que l'adverbi manifesta una mena de modalització epistèmica, de vegades apreciativa de l'adjectiu a què s'adscriu, o opera com a quantificador o intensificador. Certament, llevat dels casos en què representen simples col·locacions, la unió d'un adverbi acabat en *-ment* a un adjectiu manifesta una posició determinada del locutor. Ho podem veure a continuació.

En els exemples que segueixen es pot identificar una evident quantificació del significat de l'adjectiu:

[2a] és totalment reprobable

[30a] Van tocar la fibra sensible d'un públic tremendament sorprès

[52a] Aquest barbarisme hauria passat totalment desapercbut

[59a] Eternament agraïts, doctors.⁸⁴

[109a] que considero summament injustos

[1v] que ens és totalment aliena

[43v] Sota un abús del llenguatge terriblement excessiu

[46v] és una mena de cultura profundament ignorant

⁸³ Tot i que el seu estudi té una finalitat ben distanciada de la nostra, l'anàlisi estilística dels adverbis que ens ocupen en la poesia de Vicent Andrés Estellés; podem aprofitar la seua aproximació per justificar una funció argumentativa d'aquesta eina.

⁸⁴ Cal puntualitzar que l'adverbi no indica, ni sol ni en la col·locació, una duració temporal. L'hem d'entendre com un quantificador extrem.

[47v] Catalunya té un planter de joves sobradament preparats i amb ganes de treballar.
[77v] mítings extremadament reiteratius
[98v] Els carrers queden totalment inundats
[136v] estic enormement contenta
[154v] Tenim dret a no voler formar part d'una societat excessivament consumista.
[170v] totalment innecessaris i prescindibles
[9s] Es absolutament deplorable
[5s] per practicar aquest tipus de tradicions absolutament immorals
[23s] les quals tenen causes profundament arrelades a l'imaginari col·lectiu.
[3l] Tanmateix em sembla absolutament indignant
[11s] amb la politització absolutament parcial del conflicte entre el Marroc i el Sàhara Occidental
[2s] estaven situades majoritàriament als eixos comercials de la ciutat

Notem, en primer lloc, que la quantificació no és, en cap cas, relativa; tots els adverbis marquen els adjectius de manera extrema. Tant els més repetits (*totalment*, 5 ocurrències; *absolutament*, 4 i *profundament*, 2, com els que només apareixen un cop (*tremendament*, *eternament*, *summament*, *extremadament*, *terriblement*, *sobradament*, *enormement*, *excessivament* i *majoritàriament*) situen l'adjectiu en el pol més alt d'una teòrica gradació.

En segon lloc, hem de parar atenció als tipus d'adjectius als quals modifiquen. Només hi ha tres casos en què podríem considerar els adjectius apareguts com a *eufòrics*⁸⁵ (*contenta*, *preparats* i, en aquest context, *sorprès*), la resta, són clarament *disfòrics* per la seva naturalesa axiològica (*reprovable*, *injustos*, *excessiu*, *ignorant*, *reiteratiu*, *consumista*, *innecessaris*, *prescindibles*, *deplorable*, *immorals* i *indignant*) o classificatoris (*desapercebut*, *aliena*, *inundats*, *arrelades* i, probablement no del tot, *parcial*). Sembla evident, doncs, que tant la selecció adjectiva (que ja hem tractat a § 6.2.1.) com la modificació mitjançant adverbis en *-ment*, té una clara finalitat persuasiva, cosa que ens hauria d'obligar a considerar

⁸⁵ Que sapiguem, en la lingüística catalana, el concepte del parell eufòric/disfòric que s'utilitza sovint en la teoria de l'argumentació en la llengua, l'introdueix Salvador (2003: 5 i 2006: 99) per a identificar la selecció lèxica entre les estructures lingüístiques argumentatives.

que l'estructura actua com a *modalitzador apreciatiu* (Grau, 2003: § 4.5.; Salvador i Monferrer, 2011: 14).

La selecció del lèxic marcadament negatiu s'ha d'entendre en el conjunt del gènere cartes al director, el qual, com ja hem vist, es caracteritza principalment per manifestar queixes o desacords. Amb tot, hem de considerar algunes expressions, motivades, probablement, per l'enuig, la ràbia o la desesperació del locutor com a redundants o, en alguns casos, semànticament inapropiades. Ens referim a l'opció, per exemple, de [43v] «terriblement excessiu»; l'adjectiu *excessiu* mostra ja una quantificació superlativa que amb l'afegitó de l'adverbi *terriblement*, que s'ha d'entendre en la segona accepció del diccionari 'excessiu en alt grau', manifesta una posició, no sols extrema, sinó també desmesurada. O també l'elecció de [11s] «absolutament parcial» que es podria entendre, fins i tot, com un oxímoron, malgrat que en el text significa el contrari d'*imparcial*.

Podem identificar també algunes estructures com a col·locacions fixades per l'ús:

[52a] totalment desaparebut

[59a] eternament agraïts

[46v] profundament ignorants

[47v] sobradament preparats

[98v] totalment inundats

[23s] profundament arrelades

Es tracta de formes estereotipades que el parlant sent en els mitjans de comunicació⁸⁶ i repeteix, de vegades, de manera automàtica.

En un altre grup, mostrarem exemples en què l'adverbi sembla fer una funció únicament classificatòria o descriptiva:

[106a] Per exemple: mantenir els llums dels negocis oberts durant la nit, deixar permanentment obertes les portes dels comerços climatitzats

[53v] Argumentava que el que és conceptualment correcte és tallar els bolets

[54v] A més dels malalts afectats directament per les retallades sanitàries

[65v] verdures cultivades directament dels camps dels voltants

⁸⁶ En alguns casos provinents del món publicitari com "Jóvenes Aunque Sobradamente Preparados, JASP" que fou l'eslògan d'una campanya de la marca *Renault* de l'any 1995.

[176v] amb una qualitat d'imatge veritablement HD.

[23s] les relacions de poder històricament desiguals entre dones i homes

[18s] tradicionalment considerat com el dels serveis

I diem *sembla* perquè en la majoria dels casos (probablement l'únic exemple que respon a l'etiqueta sigui el [23s]) l'estructura reforça un posicionament del locutor davant d'uns fets que considera negatius. A [106a] el remitent denuncia les pràctiques que balafien energia en les botigues, per això, «permanentment obertes» no és sols una descripció, és, de fet, una crítica a una pràctica que considera irresponsable. El mateix ocorre a [53v], el locutor (no sabem si és biòleg, però demostra un ampli coneixement micològic) limita l'abast de les seues pròpies indicacions sobre la collita de bolets amb l'adverbi «conceptualment», la qual cosa vol dir que, en la pràctica, s'ha d'atendre al tipus de fong per actuar d'una manera (tallant) o d'una altra (arrencant) en contra de les indicacions que es donaven en un programa de televisió, en el qual es recomanava que sempre s'intervingués de la mateixa manera. El darrer dels exemples, [176v], el lector proposa una opció a la televisió pública TV3 perquè inverteixi en una emissió d'alta definició en comptes de comprar productes televisius, es tracta, doncs, d'una crítica de la qualitat que ofereixen en aquests moments els diversos canals televisius.

Els altres dos casos, [54v] i [65v], l'estructura respon a fórmules més o menys fixades en què els adverbis apareixen posposats, malgrat que també els podem trobar avantposats, en una col·locació («afectades directament» i «cultivades directament»).

En un altre grup, podem destacar una funció de modalització epistèmica de l'estructura (Grau, 2003: § 4.3.; Salvador i Monferrer, 2011: 13) en la qual els locutors manifesten, mitjançant l'adverbi, graus de veracitat:

[18a]¿On ha estat tots aquests anys de malbaratament de recursos públics en unes infraestructures de l'AVE que tenen una rendibilitat esperada clarament negativa?

[72a] sembla que aquest centre hagi de reunir un conjunt d'equipaments i serveis aparentment envejables.

[79a] on s'han fet plegar els seus polítics per substituir-los per tecnòcrates suposadament especialitzats

[37v] per posar en marxa projectes realment creatius i eficients

[153v] Són realment imprescindibles aquests coneixements filosòfics?

[163v] Ens trobem davant la classe política probablement més despistada del món

D'una banda, podem identificar els adverbis que reforcen la condició de veracitat ([18a] «clarament», [37v] «realment») i de l'altra, aquells que manifesten dubte o, fins i tot, incredulitat ([72a] «aparentment» recolzat pel modal «sembla»; [79a] «suposadament»; [153v] «realment», reforçat aquí per la interrogació retòrica i [163v] «probablement»).

Destaquem la hipèrbole de [163v] que manifesta una posició crítica extrema amb la intenció de ridiculitzar la poca destresa tecnològica de la classe política, però en la qual s'expressa una ironia que denuncia la pèrdua, potser intencionada, d'aparells proporcionats per l'administració als representants institucionals.

Alguns adverbis limiten l'abast semàntic dels adjectius als quals acompanyen, però això no treu que no expressin, en un o altre grau, acord o desacord amb aquell sentit de l'adjectiu:

[8a] Aquests resultats van ser selectivament oblidats

[13a] En el mateix article es deia que aquests mètodes "són pràcticament inexistents".

[58a] la combinació pot ser literalment mortal

[174v] El tema és especialment escandalós

En el primer exemple, [8a] es denuncia l'ocultació dels resultats d'investigacions mèdiques sobre els efectes secundaris d'un fàrmac administrat a malalts de síndrome de fatiga crònica-encefalomielitis miàlgica (SFC-EM). Segons el locutor, aquests resultats (aconseguits per l'equip de retrovirologia d'Iriscaixa) evidencien alteracions immunològiques produïdes pel medicament, però van ser «selectivament oblidats»; cosa que no va ocórrer a Noruega, on el responsable de salut pública d'aquell país demanà disculpes a través de la televisió als malalts pels efectes produïts per la medecina. El fet que el remitent usi aquesta estructura dóna a entendre que les autoritats sanitàries catalanes han amagat informació intencionadament per evitar una acció similar a la del govern noruec. Es

tracta, per tant, d'un ús persuasiu de l'estructura encaminat a la defensa d'un determinat punt de vista.

En el segon, [13a], l'autora defensa l'ús de mètodes anticonceptius *naturals* i critica la informació apareguda a la premsa (no especifica més), segons la qual aquests mètodes són «pràcticament inexistent». A continuació, la locutora aporta una sèrie de dades sobre l'efectivitat de mètodes com el *Billings* o el *simptotèrmic* que desmenteixen la informació a què es refereix. Tant en el cas de la utilització de l'estructura en el text original (de la qual es podria inferir que el seguiment d'aquests mètodes contraceptius és insignificant) com en el text que la reporta, fa una funció de recolzament persuasiu, sobretot, si tenim en compte que l'autora de la carta comença amb una afirmació contundent: «S'ha perdut el sentit de l'ús responsable de la sexualitat.» La qual condueix de manera inequívoca a un plantejament conservador de la qüestió sexual que es veu reforçat amb l'ús de l'estructura adverbial, que també podríem considerar com a col·locació.

No trobem en el tercer exemple una altra funció que no sigui la de la limitació, o l'exactitud de l'abast semàntic de l'adjectiu.

En el quart, en canvi, [174v] «especialment escandalós», es refereix a les indemnitzacions que han rebut els responsables bancaris d'entitats que ha fet fallida i el locutor considera que el fet és encara més «escandalós» en aquelles caixes o bancs que han rebut ajudes públiques. Focalitza, doncs, l'escàndol en aquestes entitats amb l'adverbi «especialment».

Els casos més evidents de persuasió són aquells que manifesten una modalització apreciativa:

[35a] els renecs del capità Haddock, rigorosament treballats i acurats

[46a] El resultat afegeix més frustració a un col·lectiu professional que ja fa temps que se sent injustament tractat.

[58a] no hi havia cap lloc per on l'aigua pogués ser canalitzada adequadament

[61a] seguirà exactament igual

[94a] L'edifici està correctament indicat

[94a] La situació no és jurídicament denunciabile,

[108a] La relació no és necessàriament negativa.

[106v] són paràmetres fàcilment alterables

[7s] d'una actuació perfectament meditada i planificada.

[4l] i no ha sigut el suficientment diligent

En tots els exemples, ara sense excepció, el parlant expressa un judici de valor segons la pròpia visió del món, les seves creences o inclinacions ideològiques, religioses o morals. Notem, en aquest sentit, aquells que mostren de manera més evident un judici de valor: *injustament, correctament, perfectament o suficientment*.

De tot el grup, volem detenir-nos en l'exemple [108a] perquè considerem que podria tractar-se d'un ús de modalització deòntica, perquè, tot i no manifestar-se de les maneres més habituals (perífrasis d'obligació, verbs modals, imperatius o altres expressions relacionades), nega que la relació que s'hauria d'establir (segons es podria desprendre d'un article de Josep Ramoneda sobre el deute) entre deutors i creditors hagi de ser «negativa». Segons el remitent, gràcies al deute molts empresaris o particulars amb necessitats han pogut tirar endavant els seus projectes i per això, la relació pot ser (o ha de ser) també, positiva.

Hem volgut deixar per al final un grup d'enunciats en què la funció de l'adverbi resulta difícil de classificar, perquè, tot i modificar adjectius, el resultat final és, si més no, sorprenent. Vegem-ho:

[2a] se senten professionalment fastiguejats i humanament impotents

[34a] No vaig ser conscient fins al cap de 24 hores que tota la connexió amb el món s'havia acabat i em sentia desesperadament insignificant i vulnerable.

[56v] el futur serà ambientalment sostenible o no serà

[61v] grans cuiners d'alta cuina adorats mundialment,

[83v] un televisor de plasma ridículament immens

En el primer cas, [2a], la locutora juxtaposa dues estructures idèntiques per qualificar la situació en què es troben els seus familiars sanitaris arran de les declaracions del conseller de Sanitat català en què afirmava que no hi pot haver un dret a la salut tothora que aquesta depèn del ciutadà. Les declaracions, que s'afegeixen a les dificultats de treball dels sanitaris causades per les restriccions econòmiques imposades pel govern, fan que la remitent expressi amb aquesta contundència els sentiments dels seus familiars. Hauríem entès millor que usés l'adverbi «professionalment» amb els dos adjectius «fastiguejats i impotents» o, fins i tot, a l'inrevés,

«professionalment impotents» i «humanament fastiguejats», perquè sembla més comprensible que les dificultats en el desenvolupament del seu treball faci sentir als sanitaris *impotència* i les declaracions del conseller el faci sentir fàstic com a persones, independentment de la seva professió. Les estructures, tal com apareixen en l'original, no són agramaticals ni redundants, ni tampoc ambigües, però de segur que provoquen estranyesa en el lector, encara que pugui entendre l'abast superlatiu de la queixa.

En el segon exemple, [34a], a banda de la novetat que presenta el fet de qualificar dos adjectius al mateix temps, notem que en realitat, l'adverbi aporta un nou sentiment (la desesperació) que la locutora ha volgut relacionar amb la insignificança i la vulnerabilitat que li produeix el fet d'haver perdut el mòbil amb connexió amb Internet. No es tracta, tanmateix, d'un ús gaire ortodox, ja que és difícil imaginar com algú es pot sentir «insignificant» o «vulnerable» de manera desesperada; entendríem millor la modificació dels adjectius amb un adverbi que quantifiqués (com ara *completament*) que és el que considerem que pretenia expressar l'autora.

En el tercer, [56v], ens trobem amb l'ús d'un adverbi que considerem redundant. Actualment, quan hom parla de sostenibilitat, s'entén que es tracta d'un concepte relacionat amb el medi, ja sigui per referir-se a la despesa energètica o al manteniment de l'equilibri mediambiental; la unió, per tant, de l'adverbi "ambientalment" a l'adjectiu «sostenible» no aportaria, en aquest cas, cap circumstància nova al contingut adjectival.

En el següent exemple, [61v], volem destacar la hipèrbole que introdueix l'adverbi «mundialment» a la que ja aportava el participi «adorats». El locutor, pastisser de professió, contraposa la reconeguda cuina catalana amb l'oferta gastronòmica dels aeroports i per a marcar la paradoxal diferència entre una i l'altra elegeix un adjectiu superlatiu (que si no es trobés en el context que ho fa, es podria entendre irònicament) i l'uneix amb un adverbi hiperbòlic. El fet d'emprar aquesta estructura, unit a l'ús redundant del nom «cuiners» amb l'adjunt «d'alta cuina», ens podria conduir a la conclusió que l'autor és un escriptor poc experimentat, tot el contrari del que es dedueix de la lectura del text complet. Això sí, es pot identificar allà una opció estilística clarament hiperbòlica com demostren alguns exemples de qualificatius que hi trobem: «oferta extensíssima, de qualitat

excepcional, cas extrem, mínima dignitat, excel·lent producte industrial». Aquesta opció estilística està al servei, ja ho hem dit, de la denúncia de la qualitat gastronòmica que s'ofereix en els aeroports catalans.

En l'últim exemple, [83v], l'estructura convoca dos formants amb un resultat que ben bé podríem interpretar com un oxímoron: «ridículament immens». L'autor denuncia les necessitats que ha creat la societat de consum argumentant que els ciutadans han de posseir determinats béns per no ser considerats fora del sistema o, com ell mateix diu «un mort de gana». L'adverbi, doncs, aporta una modificació que podríem titllar d'*ideològica*, pel fet de manifestar la inutilitat de l'adquisició de determinats productes de consum que no ens són necessaris. Una opció d'estil que apunta a la crítica del consumisme.

6.3.2.2. Adverbis modificadors de verbs

López i Morant (2002: § 12.4.) classifiquen els adverbis en quatre tipus: els constitutius, els dependencials, els textuais i els d'actes de parla⁸⁷. La divisió entre dependencials i constitutius es basa en la distinció de Mel'čuk (1988, apud López Morant, 2002: 1816) del punt de vista analític i sintètic en l'organització de les relacions oracionals. En les relacions constitutives, cada element oracional s'inclou en un altre de més alt nivell, des d'un punt de vista analític; mentre que les relacions de dependència lliguen uns elements amb uns altres, des d'un punt de vista sintètic.

Com que els adverbis constitutius se situen en la modificació de les relacions entre el conjunt del subjecte i del predicat, a continuació, els divideixen si s'orienten cap al subjecte, cap al predicat o si es mantenen entre l'un i l'altre i esdevenen adverbis comparatius.

Pel que fa als dependencials, poden ser *argumentals* si només es refereixen al verb i als arguments o *quantitatius* i *aspectuals*, si es refereixen al desenvolupament del procés verbal.

Defineixen el adverbis *textuais* com aquells que s'orienten a l'ordre del text, d'aquesta manera, diferencien els seqüencials, que estableixen la prioritat d'unes parts respecte de les altres; els de focalització, que centren l'interès en un determinat element que havia aparegut abans com a incògnita i els

⁸⁷ Ens referirem a aquests darrers en el punt següent.

temàtics o de punt de vista, que tematitzen un àmbit avaluatiu del contingut següent.

Per una altra banda, Bonet (2012) en l'obra a què ja ens hem referit (§ p. 32) comparteix la divisió entre els adverbis d'enunciat i els d'enunciació de López i Morant i segueix la classificació que suggereixen pel que fa als d'enunciació (textuals i d'actes de parla), pel contrari, prefereix establir la seva pròpia ordenació pel que fa als adverbis d'enunciat.

Proposa Bonet, una divisió que no té en compte les relacions oracionals i que se situa en els significats que confereixen els adverbis a l'enunciat que diferencia els adverbis qualitius (que no expressen ni quantitat, ni temps), adverbis quantitius (que expressen quantitat, però no temps), adverbis de freqüència (que expressen quantitat i temps) i adverbis temporals (que solament expressen temps).

Torner (2005), feta la divisió a què al·ludíem més amunt (§ 6.3.2.), diferencia els adverbis que afecten el predicat entre aquells que modifiquen l'acció del verb, els que es refereixen a l'acció resultant del verb, o resultatius, i els que s'orienten cap al subjecte. Val a dir que en aquest grup inclou tant els que funcionen com a complements circumstancials, com els que apareixen subcategoritzats; en altres paraules, aquells que expressen una circumstància de l'acció del verb i no són, per tant, *necessaris* en a predicació, d'aquells que són exigits pel verb per a una predicació completa; cosa que topa amb la classificació dels complements de Rigau (2002: 2050), segons la qual, pertanyerien a grups diferents:

- a) els que juntament amb el subjecte són necessaris per satisfer la predicació i, per tant, mantenen una relació estreta amb el predicat;
- b) els complements que estableixen una relació laxa amb el predicat i, per tant, la seva presència està sotmesa a restriccions imposades per la predicació, i
- c) els complements que no es relacionen directament amb el predicat. (Rigau, 2002: 2050)

Distingeix els primers complements com a argumentals o complements essencials, els segons, com a complements adjunts i els darrers, com a adjunts oracionals.

Com que la finalitat de la nostra tesi no és proporcionar una classificació dels adverbis, sinó la de justificar-ne l'ús de cara a la consecució d'una

finalitat persuasiva o argumentativa (que és, de fet, la que caracteritza les cartes al director), prendrem les diverses aproximacions com un punt de partida eclèctic que ens ajudi a la consecució del nostre objectiu.

Pel que fa als adverbis que modifiquen verbs podem distingir aquells que proporcionen un significat pragmàticament regular, és a dir, aquelles col·locacions usuals en l'ús de la llengua i que es reproduïxen de manera més o menys automàtica en els discursos del parlant. Ens referim a ocurrencies com les dels exemples següents:

[36a] El debat entre Rajoy i Rubalcaba es va viure intensament a Twitter

[39a] perquè no disposen del mobiliari ni del pressupost necessaris per mantenir-los mínimament.

[55a] Encara més, tant de bo hi hagués un revisor a cada estació que es dediqués única i exclusivament [sic] a vigilar si tots validem el títol de transport.

[61a] S'ha escrit a bastament

[64a] les raons de la decisió s'haurien d'analitzar detingudament

[88a] Cap polític ho fa tot bé o tot malament.

[86a] Allà, a Perpinyà, el vaig poder saludar personalment.

[86a] Admiro profundament les persones com Enric Garriga

[31v] És potser perquè som inquilins i, encara que paguem religiosament

[106v] Les enquestes han afectat directament la campanya electoral dels partits

[24s] que se'n beneficien directament,

[144v] que afecten directament el ciutadà

[142v] I vostè sap perfectament que això no està passant.

[154v] Els fabricants ho fan expressament per tal que l'usuari hagi de comprar-ne un de nou.

[160v] la qual cosa enriqueix els seus continguts i els actualitza constantment.

[181v] retirar temporalment tota ajuda personal

[2s] es van situar estratègicament al passeig del Comerç

[23s] per manifestar públicament que "No, vol dir no"

No volem dir que el fet de formar part de col·locacions i, per tant, de formes més o menys estereotipades (o *prefabricades*, per utilitzar la metàfora dels

autors de l'obra de referència de la fraseologia catalana, Salvador i Piquer, 2000) resti força persuasiva a les estructures.

Malgrat que puguem trobar aquestes formacions en un gran ventall de discursos, en la majoria dels casos manifesta un posicionament (quantificador, avaluatiu, epistèmic o deòntic) envers l'acció a què es refereixen. *Intensament, mínimament, perfectament o profundament*, per citar-ne alguns, són adverbis que manifesten una interpretació, en aquest cas, quantitativa de l'acció verbal, ja sigui pròpia del locutor ([86a] «admiro profundament») o d'altri ([142v] «I vostè sap perfectament que això no està passant.»). *Malament, expressament, estratègicament*, expressen judicis de valor de les accions verbals. El cas de «directament», ens situa pròxim a la modalització epistèmica, perquè, tot i semblar un adverbi orientatiu o en certa mesura focalitzador, quan apareix unit als verbs *afectar* (2 ocurrències) i *beneficiar*, orienta la percepció de la realitat cap a una veritat inqüestionable. En [55a] i [64a] podem identificar dos casos de modalització deòntica; en el primer, si bé apareix matisada per la presència de l'exclamació volitiva («Tant de bo») i del subjuntiu («dediqués»), manifesta clarament la necessitat que hi hagués un revisor per validar els tiquets de transport, cosa que reforça la seva posició crítica amb els usuaris dels transport públic que no validen la targeta o el tiquet. En el segon cas, també matisat pel condicional («s'haurien»), s'expressa novament ara amb una perífrasi d'obligació, la necessitat d'analitzar «detingudament» quines han sigut les raons que han obligat a suspendre el mercat d'artesanía local de Cáceres (a banda de l'expressada per la mateixa alcaldessa que ho atribuïa a l'origen català dels organitzadors).

Hem volgut deixar per al final l'estructura de [31v] «paguem religiosament». Es tracta d'una expressió força estesa en el parlar quotidià i mostra una actitud responsable de qui l'empra envers les obligacions econòmiques que contrau i, en general, sol usar-se quan hom no rep a canvi els beneficis que li correspondrien pel pagament. Es tracta d'una concurrència, malgrat que el significat de l'adverbi sigui del tot metafòric (encara que ara ja el considerem lexicalitzat), equivalent a *escrupolosament* (DIEC2), *puntualment, reiteradament* o, encara més, *responsablement*.

A continuació introduïrem els exemples dels adverbis que aporten un significat temporal, de freqüència o de quantitat de l'acció verbal. La majoria, se situarien en el grup més neutre dels anomenats *temporals* (*actualment, inicialment, periòdicament, etc.*) que equivalen a un complement circumstancial. D'altres, però, formarien part del grup que López i Morant (2002: § 12.7.) anomenen *intensius* (*sobtadament, contínuament, periòdicament, etc.*): «Els adverbis intensius sorgeixen quan una forma verbal deixa de seleccionar el subjecte i s'aplica només al verb, amb independència de les relacions de recció argumental d'aquest.»:

[10a] per a tot bon nacionalista català s'ha convertit darrerament adés en article de fe, adés en arma llancívola contra els espanyols en general.

[47v] Darrerament han aparegut titulars a *La Vanguardia*

[13a] Recentment vaig llegir a la premsa la següent informació

[16a] com les que hem viscut anteriorment,

[19a] Sí, aquesta és la confiança que diposito en l'únic mitjà de transport que utilitzo diàriament des de fa 15 anys.

[24a] Això és ben veritat, però Pla, com altres autors, reutilitzava les bones idees, i va publicar novament la mateixa frase, aquest cop sí, referida als espanyols, o sigui tal com se cita actualment.

[62a] la imatge col·lectiva que tenen actualment els polítics.

[66a] Actualment Barcelona s'està convertint en una gran ciutat pel que fa a oferta cultural.

[79a] Actualment la política s'ha convertit en un gruix d'individus la majoria dels quals no tenen gaires coneixements del que gestionen però que en parlen com si en sabessin molt.

[94a] i actualment es fa molt per complir amb la normativa d'accessibilitat

[96a] Per què no s'aprofita el DNI electrònic que la majoria de gent té actualment?

[104v] El reportatge està il·lustrat amb una fotografia d'una farmàcia que actualment no té res a veure amb aquest litigi

[121v] actualment, el mínim per fer classes d'anglès se situa en el B2.

[123v] Actualment s'està realitzant un estudi

[153v] Actualment, la meua generació segueix un batxillerat amb un horari divers

[155v] Una de les dones que atenc és vigilant, però actualment no pot treballar com a tal

[65a] Des dels mitjans de comunicació massius s'adverteix, constantment, de la inevitable necessitat de donar confiança als mercats financers a través de polítiques d'austeritat que rebaixin el deute públic.

[69a] Fa poc llegia a la premsa que el programa *La noria* s'ha quedat definitivament sense anunciants.

[8v] Aquesta gent és la que antigament anava a les discoteques Milpasos, Pirai, Enjoy i Canela situades a l'Heron City.

[83v] per si de cas l'abisme acabés sent més profund del que inicialment s'havia planejat

[98v] Els centres comercials s'omplen sobtadament de gent impacient

[100v] la companyia s'encarrega periòdicament de netejar.

[116v] vull palesar la meua indignació pels fets que hi visc normalment.

[138v] Tot hi que finalment no es pogués celebrar el debat electoral

[176v] podríem tenir finalment un canal

[174v] suspendre provisionalment

[12s] la presència de fulles pot obturar puntualment els embornals

[54v] Les altes hospitalàries es fan ràpidament

[51a] ja que enriqueix enormement els estudiants.

[5v] ha tornat a premiar àmpliament els hospitals catalans

[103v] No hi ha països que solament en tenen una?

[104v] la farmàcia està totalment al marge de qualsevol demanda

[105v] Els autònoms són, majoritàriament, mestres artesans

[98v] és totalment una odissea

[9s] Compartim plenament el principi que el segrest és un acte criminal

[9l] haver canviat profundament la societat valenciana

Malgrat que tots aquests exemples puguin semblar els més neutres pel que fa a la manifestació d'un determinat punt de vista (de fet, només es refereixen al moment en què es produeix una acció o a la freqüència en què té lloc o a la intensitat del procés o del resultat), només esmentarem un parell de casos en els quals es manifesta un posicionament determinat.

En primer lloc, l'adverbi «darrerament» aparegut a [10a]. Es tracta d'un text en què l'autor vol denunciar una citació errònia⁸⁸ de Josep Pla, es refereix a la tan coneguda que diu: «el que més s'assembla a un espanyol

⁸⁸ Sobre aquesta polèmica, Toutain, F. (2014): «A propòsit de Josep Pla» en *Crònica Global*, en línia <http://www.cronicaglobal.com/ca/notices/2014/04/a-proposit-de-josep-pla-7577.php> [Consulta: 20 d'agost de 2015] i en el nostre corpus la carta de resposta a aquesta que citem, [24a].

de dretes és un espanyol d'esquerres». Segons l'autor, la citació no és correcta perquè no apareix així al *Quadern gris* (no hi entrarem, ara, però els defensors de la veracitat de la cita la situen en l'obra *Polèmica. Cròniques parlamentàries (1929-1932)*, 1982) i empra l'adverbi per remarcar que s'ha convertit, tot i no ser certa, en tòpic repetit dels nacionalistes catalans des de la seva generalització que s'ha produït, fa poc.

L'altre exemple, [65a], es refereix a l'adverbi «constantment», que es podria interpretar com *continuadament*, *reiteradament*, tanmateix, considerem que unit al verb «s'adverteix» s'ha usat per argumentar que aquesta insistència té una finalitat determinada, segons l'autor: «Aquest missatge constant acaba transmetent un fatalisme, un determinisme implacable.» Així, doncs, el posicionament, la crítica a la repetició del missatge des dels mitjans de comunicació es veu justificada per l'ús de l'adverbi de reiteració.

Un altre grup d'adverbis que actuen sobre el significat del verb són els que Rigau (2002: 2094) anomena classificatoris perquè es formen a partir de la base d'un adjectiu relacional, seguint la denominació de Picallo (§ 10.3.):

[2a] va dir textualment

[52a] Són catalans capaços, ja, de corregir lingüísticament els seus professors de català.

[8v] Feta la llei i feta la trampa, el propietari d'aquests locals proporciona gratuïtament autobusos als antics clients d'aquests llocs[166v] hauríem de poder accedir gratuïtament i durant tot l'any a museus

[18v] que el poble ha votat democràticament

[36v] Com que no té hora demanada prèviament,

[56v] s'integrin transversalment al discurs econòmic

[93v] s'ha d'estar ben preparat físicament.

[97v] en tractar-se presumptament de menors

[23s] 56 dones han perdut la vida assassinades en mans de les seves parelles o exparelles, inclosa, presumptament, la nostra veïna Rosa Maria Torre

[120v] sent físicament un home

[139v] els polítics que manifestament han malversat els diners

[142v] Ni ha passat històricament.

[142v] fer correctament la nostra feina.

[166v] sinó també el que mira culturalment pel seu poble.

[11s] ocupat pel Marroc il·legalment

[12s] ja que és l'element que urbanísticament està dissenyat per recollir i canalitzar l'aigua de pluja

[14s] aquest senyor m'adjudica gratuïtament la condició d'ignorant.

[10l] en els acords sindicals que siguen positius econòmicament per als obrers

La càrrega persuasiva d'aquests adverbis és pràcticament inexistent, malgrat que, en alguns contextos, puguin reforçar una determinada posició de crítica o de denúncia. Per exemple, en [18v], «democràticament», avala l'autoritat que se'ls concedeix als representants polítics el fet d'haver estat elegits. O, en [8v], «gratuïtament», afegeix més raons per considerar il·legal («feta la llei, feta la trampa») el trasllat de clients d'una discoteca clausurada a uns altres llocs d'oci. També a [14s] «gratuïtament» unit a «adjudica» en condiciona la interpretació. Gratuïtament no vol dir aquí (almenys, literalment) 'de franc', 'sense pagar'; més aviat es refereix al fet que se l'hagi qualificat «d'ignorant» sense que hi hagi cap raó que ho justifiqui. El significat, doncs, s'adiu més amb *arbitràriament*.

A continuació exemplificarem els casos dels complements de manera qualificatius (Rigau, 2002: § 15.4.). Es tracta d'un grup d'adverbis que qualifiquen el verb de la mateixa manera que l'adjectiu modifica el significat del nom al qual acompanya. Rigau, diferencia els complements de manera seleccionats pel predicat dels adjunts o circumstancials. Els primers complementen el verb de manera *necessària* (satisfan les «exigències semàntiques», en paraules de Rigau), cosa que no ocorre amb els adjunts. Nosaltres no hem marcat la diferència, tothora que, no afectaria a la nostra anàlisi. De fet, considerem que el locutor expressa un posicionament semblant sobre el resultat amb el complement *necessari* en [78a] «tot va malament» (o en 16v, 24v, 137v) com en [88a] «bé o malament, encertadament o no, ha treballat pel país» on l'adjunt no és exigut pel predicat.

[7a] Aquesta mesura afectarà negativament

[56v] podria incidir negativament sobre l'economia i produir inflació

[43a] Si estimem el nostre país abans de dipositar el vot, examinem-ne curosament l'objectivitat del contingut.

[65a] quan aquests agents privats han entrat en crisi, el deute públic no només ha augmentat dramàticament,

[78a] És tan desmesurada la diferència, i alhora tan injusta, que no cal saber gaire més per adonar-se que, com diuen a l'APM?, de moment tot va malament.

[88a] Però apart dels maldecaps que deu haver passat en l'exercici del seu càrrec, bé o malament, encertadament o no, ha treballat pel país mentre molts dels que el critiquen seien al sofà.

[16v] Encara que sembla que tot va malament

[24v] El sector al qual vull dedicar-me segueix anant malament per la crisi

[137v] Si les coses pinten tan malament aquí

[91a] Convidem els palauanglesolins a passar aquest diumenge per la mesa electoral i decidir activament quin és el futur que volen per la població.

[107a] O miraculosament canviem

[52v] a quanta gent se'ls cobren conceptes erròniament

[54v] hi ha alguns danys col·laterals que afectaran greument les dones.

[74v] el sagrat dret de triar assossegadament als representants que han de dirigir els destins del país.

[82v] han contribuït passivament en un resultat electoral

[97v] ha explicat per escrit, clarament en el seu programa

[104v] poden perjudicar greument aquest establiment

[124v] la majoria absoluta es va consolidar còmodament a Espanya.

[105v] que es deixen perdre irremissiblement.

[56v] o gravar substancialment la producció d'energia nuclear

[58v] Entre tots hem d'impedir que ens vulguin cobrar, indegudament, el que considerem un impost (anava a afegir "revolucionari") des de l'altiplà.

[14s] m'ha donat opció a sentir-me sortosament al marge d'aquelles persones

[9l] sinó que la solució ineludiblement passa per una ruptura democràtica

En tots els casos, la introducció de l'adverbi mostra una modalització axiològica sobre el predicat, en alguns sembla ser més neutra com en «erròniament», en altres, en canvi, manifesta una posició extrema com «dramàticament».

6.3.2.3. Modificadors oracionals

Com que ja hem introduït el concepte i l'aplicació (§ 6.3.2.), passarem a continuació a la classificació dels diferents tipus.

González-Ruiz (2007) divideix aquests adverbis oracionals (o adverbis de frase) en els adverbis d'enunciació i els adverbis modals, en els primers inclou aquells que matisen o descriuen l'acte enunciatiu («adverbios del decir», en paraules de Kovacci, 1986: 172); en els segons (que també anomena «adverbios oracionales del enunciado», González-Ruiz, 2007: 203) situa els que introdueixen una avaluació modal del locutor, ja sigui epistèmica o axiològica sobre l'enunciat.

Reserva per als adverbis que estructuraven el discurs el qualificatiu de *metalingüístics*:

El nexu de unió que se percibe entre estas expresiones adverbiales de índole metalingüística y las que califican al hablante o al oyente en cuanto dicentes tiene su asiento en el hecho de que todas ellas implican una contribución activa del hablante para garantizar las condiciones adecuadas de la comunicación: su función es, en este sentido, *metacomunicativa* (cf. Marcovecchio 2001). No extraña, pues, que algunos autores incluyan entre los adverbios de enunciació o de acto de habla a estas últimas formas adverbiales que aportan instrucciones sobre la formulación y la estructuración del discurso. (González-Ruiz, 2007: 210)

López i Morant (2002) no es refereixen a l'etiqueta d'adverbis o adjunts oracionals, tanmateix distingeixen dos grups que els inclourien: els *textuals* (§ 12.9.) i els *d'acte de parla* (§ 12.10.). Classifiquen els textuals en adverbis de *tematització* o *punt de vista* que ens situen exactament en l'àmbit d'anàlisi al qual es refereixen, per exemple:

[133v] Políticament, ja som un poble adult i madur.

Podríem parafrasejar l'enunciat sense gaire esforç com: *des del punt de vista polític...* Solen aparèixer a l'inici de la clàusula o en posició parentètica.

També s'inclouen els adverbis de *focalització*, els quals realcen algun element de la informació nova que no es podria deduir del tema conegut, per exemple:

[15a] Únicament apuntaven l'import en un paper sense cap dada fiscal.

Els adverbis de focalització no funcionen en el marc de les relacions d'excés, sinó en les de defecte («únicament»), segons López i Morant, perquè funcionin en aquell marc de relacions d'excés «cal que aquest plus de contingut sigui induït pel context» (López i Morant, 2002: 1837). Es refereixen a casos com:

[74a] Com a veí de la Teixonera he vist com s'ha ignorat i descuidat el nostre barri en els últims anys. Concretament, la zona on s'ha obert el forat per les pluges recents havia estat una zona en obres durant més de cinc anys pel metro.

Una interpretació de relacions d'excés que estaria condicionada per l'origen conversacional d'aquests adverbis (*precisament, concretament o en particular*).

Un altre dels grups pertanyents als adverbis textuais són els de *seqüencialització*, que formen part dels anomenats connectors textuais que fan aparèixer la informació en una gradació que aniria des de la més coneguda a la més desconeguda. També inclouen en aquesta classe els adverbis *respectivament, igualment, paral·lelament*, etc. que aporten altres tipus de relacions textuais, com ara equiparació, conseqüència o contrast. Aquest grup coincideix, només parcialment, amb els que González Ruiz (2007) anomena metalingüístics i que hem descrit més amunt).

[66a] Paral·lelament, es pretén estendre la cultura arreu de la ciutat, promovent l'assistència dels ciutadans a ofertes culturals d'aquest nivell.

Pel que fa als que situen sota l'etiqueta d'adverbis d'actes de parla, diferencien entre els dialògics que qualifiquen l'actitud del parlant o de l'oient en l'acte il·locutiu (són els que González Ruiz, 2007, anomena adverbis d'enunciació) com en els exemples:

[153v] Sincerament, crec que és precís que es torni a plantejar el contingut que un jove ha d'aprendre durant els dos anys de batxillerat.

[95v] I, honestament, acusar-se els uns als altres de falsejar la veritat no millora gens la imatge col·lectiva que tenen actualment els polítics.

El parlant manifesta una determinada manera de dir (*sincerament, honradament...*) que el situa dins de les normes de cooperació conversacional (Searle, 1980 i Grice, 1975). González Ruiz (2007: 212-213) creu que aquests adverbis s'usen quan el parlant creu que estan en perill altres normes conversacionals, per exemple, per a evitar una interpretació d'allò que es diu motivada per les normes de cortesia i, per tant, poc sincera. També podrien usar-se (encara que produirien estranyesa, com a [95v]) amb la finalitat de donar veracitat a allò que es diu, una finalitat que demostra un domini reduït de les estratègies conversacionals. Aquests adverbis, que formen part d'un grup reduït (González García, 1997: 187, apud González Ruiz, 2007: 210), mantindrien una connexió amb el discurs anterior del qual s'apartarien per donar-ne una nova versió (Garrido Merina: 1997: 193, apud González Ruiz, 2007: 213), bé perquè el parlant considera que el que s'ha dit anteriorment no s'ha expressat prou clarament, bé perquè vol justificar (de manera sincera o honesta) allò que precedeix l'adverbi. Una altra funció d'aquests adverbis és la de la protecció de la imatge⁸⁹ tant del locutor com de l'allocutari. El locutor pot emprar aquests modalitzadors quan veu en perill la pròpia imatge positiva o la de l'interlocutor, però també, quan reconeix que aquesta imatge és negativa. És en aquest darrer sentit que hauríem d'entendre l'exemple aportat més amunt [95v], és com si el locutor volgués que es reconegués (malgrat les conseqüències) la veritat de l'afirmació.

Un altre dels apartats dels adverbis d'acte de parla és el dels *modals* (coincidents amb els que Pérez Saldanya (1991) anomena *dubitatus*). Sota aquesta etiqueta inclouen aquells que aporten un matís alètic [10s], relacionat amb l'expressió de necessitat i aquells que convoquen un matís epistèmic [170v], relatiu a la creença.

[10sa] possiblement facin falta altres actuacions més efectives que penjar jardineres als fanals.

[170v] Segurament, ajudaria també a que hi hagin menys tensions comparatives entre Comunitats.

La modalitat s'estructura, segons López Morant, 2002, en una sèrie gradual que aniria des de la modalitat forta (*necessàriament*), fins arribar a la

⁸⁹ Ens hem referit al concepte a bastament en el capítol 5 del present treball.

modalitat dèbil passant per diversos estadis (*segurament, probablement i possiblement*).

Afegeixen López i Morant (2002: 1841) aquelles formes que Pérez Saldanya (1991) anomena *assertives* (*vertaderament, evidentment, certament, etc.*), tot i que no estarien relacionades amb l'existència d'un món real i un de possible, sinó amb l'intercanvi de torns de parla implícits o explícits.

Una altre grup que introdueixen López i Morant (2002) són els *enunciatius*. Es tracta d'adverbis que s'apliquen a l'acte d'enunciació i en qualifiquen la forma o l'estructura (*breument, resumidament, etc.*).

Formarien part, en canvi, per a González Ruiz (2007) dels adverbis metalingüístics, precisament a la part que faltava de coincidència quan parlàvem dels adverbis textuais de seqüencialització.

Finalment, clouen el grup dels adverbis d'actes de parla amb els *factius i els semifactius*. Els primers, que coincideixen amb els anomenats *avaluatius* per Pérez Saldanya (1991), manifesten una actitud del locutor cap a l'enunciat que avaluen, per exemple:

[91a] Malauradament, estem poc avesats al fet que se'ns pregunti la nostra opinió mitjançant les urnes.

Mentre que, els semifactius expressen no un judici sobre la proposició, sinó una impressió del locutor davant del fet que es descriu. Val a dir que considerem aquesta darrera diferenciació poc funcional, sobretot, pel fet que no hem trobat cap ús en el nostre corpus que es pogués incloure entre els adverbis semifactius (potser, un exemple com [34a] «Fins a aquell moment havia depès totalment, les 24 hores del dia i els 7 dies de la setmana, d'aquella extensió que, *inconscientment*, ja, formava part de mi.» s'adequaria al grup).

González Ruiz (2007) coincideix en aquesta divisió, tot i que atorga, als adverbis modals, una funció modalitzadora bé epistèmica o evidencial, bé axiològica (que López Morant (2002) atribueixen als adverbis factius).

Pel contrari, Mata (2007), tot seguint Etxeparre (1997), fa una divisió una mica diferent en considerar que els modals se subdividirien en *evidencials* (*aparentment, òbviamment, clarament, evidentment, ...*); epistèmics (*probablement, presumiblement, suposadament ...*) i els alètics

(*necessàriament, possiblement*). Mentre que reserva el nom d'*avaluatius* (independents dels modals) per als *axiològics* de González Ruiz (2007), els *factius* de López i Morant (2002) o els *emotius* de Kovacci (1999). Es tracta de formes del tipus *desgraciadament, afortunadament, etc.*, que permeten que el locutor avalui la situació expressada per l'oració globalment com un fet (Mata, 2007: 289-294).

Una vegada hem situat l'estat de la qüestió, i des de la perspectiva eclèctica que ja havíem anunciat, aportarem els exemples del nostre corpus que configuren els adverbis que modifiquen oracions.

En primer lloc, cal que destaquem la reduïda ocurrencia dels adverbis anomenats textuais de tematització i dialògics i enunciatius d'actes de parla. De fet, només en podríem afegir algun de temàtic i de dialògic ([25v] «i sincerament, vaig quedar un xic perplexa.» o [16a] «Personalment, en la meua vida els aprenentatges més grans han vingut de les dificultats i els problemes.») als que hem emprat en l'exemplificació de les caracteritzacions anteriors, però cap d'enunciatiu.

En canvi, hi ha una gran quantitat dels anomenats temàtics de focalització o de seqüencialització (que coincidirien, ja ho hem dit, amb els metalingüístics de González Ruiz) que nosaltres fem coincidir en el mateix grup per considerar que realitzen una funció semblant, la de connectors textuais i contribueixen de manera més senzilla a la nostra intenció didàctica:

[108a] Deutor i creditor s'interessen mútuament.

[22v] Únicament es pot entendre per la pressió de les multinacionals i grans superfícies.

[44v] És comprensible que preferentment s'hagin de lliurar genèrics.

[67v] La Comunitat de Madrid pràcticament s'ha anunciat guanyadora del projecte.

[19a] És evident que no ho faig per gust, simplement no tinc cap més opció.

[20a] Això és senzillament fer d'una desgràcia una notícia morbosa.

[37a] Definitivament, a Castelldefels van cap enrere, no com els ciclistes, sinó com els crancs.

[61a] Finalment, l'encarcament i enravenament de l'estètica oficialitzada des dels anys cinquanta del segle passat no té res a veure amb el progrés, la llibertat d'expressió

[110a] Aquest any l'obra premiada incompleix les bases, concretament el seu 5è apartat, que diu

[87v] Definitivament, cal aportar el nostre gra de sorra.

[97v] Bàsicament no se'ls pot fer res

[132v] d'altres, directament, opten per passejar pel nostre carril i inclús s'aturen a fer petar la xerrada.

[172v] L'utilitarisme és, justament, un dels corrents que cal estudiar a segon de batxillerat

[172v] Precisament, la formació que rebí a l'institut li permetrà ser més crítica i profunda amb els plantejaments propis.

[172v] i justament manca d'una formació humanística

[181v] Aquests delictes s'atribueixen, principalment, a l'organització Al Qaida,

[83v] Talment sembla un més

[146v] La mare i jo som funcionaris de l'administració de l'Estat dels grups C i D, respectivament.

[5s] La consideració de "bona persona" igualment.

[84v] fonamentalment mitjançant internet

També són abundants els modals d'acte de parla epistèmics. D'una banda, aquells que expressen probabilitat o dubte:

[10l] rebaixar possiblement les pensions

[4l] li donaren teòricament més participació en la nova entitat

[181v] encara que probablement n'hi haurà d'altres

[146v] Com a funcionaris tenim el sou retallat i, suposadament, dintre de poc dies, una vegada sigui elegit el senyor Rajoy president del Govern espanyol, ens el tornarà a retallar.

[126v] Espanya segurament es veuria sotmesa a una pressió com la que ha forçat un canvi de Govern a Grècia

D'una altra, els que manifestes certesa o evidència:

[10s] Certament, a l'Entesa sempre hem defensat actuacions menys florides

[124v] Òbviament a Catalunya ens hauria anat millor que el PSOE hagués tret més vots per evitar la majoria absoluta del PP

[110v] Si no en coneixem l'origen, evidentment no en podem obtenir el remei.

[71v] Naturalment que hem passat una època de vaques grasses

[38a] La salut de la ciutadania no pot dependre dels beneficis que obtingui la inversió privada, que actua- lògicament-d'acord amb les lleis del mercat.

I, finalment, els axiològics:

[50a] En un context globalitzat i de crisi, quan més necessari ens resulta obrir-nos pas als mercats internacionals, inevitablement el president espanyol no serà un model gaire adequat.

[50v] Malauradament, però, aquesta no és la única[sic] paradoxa en què ens trobem.

[45v] en els quals crec que s'ubica, afortunadament, la immensa majoria de catalans.

[5s] I desgraciadament no tot és respectable

[158v] voluntat que no ha de ser necessàriament la recollida a les urnes,⁹⁰

Hem volgut fer una consideració final sobre l'adverbi *realment*. Sembla que, en alguns contextos, podria considerar-se com un adverbi epistèmic de certesa quan recolza la veracitat d'una afirmació (exemples [6a] i [30v]). En canvi, descobrim una intenció d'expressar incredulitat o inconveniència sobre allò que es diu (exemples [42a] i [9l]); segurament hi contribueix el fet d'incloure's en una condicional que ja manifesta un posició contrària a l'enunciat.

Ens resulta també evident un qüestionament de l'evidència ([67a], [67a'] i [18s]), reforçat també ara per l'aparició del condicional («comportaria») o la pregunta retòrica ([67a'] i [18s]). En el següent cas ([5s]), el locutor avalua negativament la situació que descriu i en conclou la falsedat. En el darrer exemple ([63a]), podríem deduir una finalitat deontica en interpretar que el moviment d'indignats (al qual es refereix el remitent en la carta) hauria d'actuar de la manera que prescriu.

[6a] Vaig mirar la pel·lícula i *realment* reflecteix molt bé

[30v] *Realment* és així

[42a] Ara bé, em pregunto si 25 afortunats no és una mica massa restringit, i si *realment* cal *regalar-los* 12.000 euros.

[9l] Si *realment* es fóra capaç de contestar amb honradesa política

[67a] sobre el que *realment* comportaria un govern de dretes.

⁹⁰ Aquest podria ser un cas de modalització deontica, malgrat el que manifesten López i Morant (2002: 1840): "En el cas dels adverbis modals [...] no pot dir-se en rigor que hi hagi sentits dinàmics o deontics larvats".

[67a'] Realment volem fer passos enrere en l'estat del benestar i en els nostres drets socials?

[18s] Fa 25 anys que vàrem entrar a formar part del mercat comú, sense poder dir a hores d'ara on estem realment.

[5s] No es pot atorgar el respecte a qui realment passa d'ell

[63a] crec que l'única orientació que realment li pertoca és encaminar els ciutadans cap a la reflexió i el pensament lliure.

Mostrem a continuació una taula amb l'ocurrència d'adverbis en *-ment* en el nostre corpus:

Ocurrència	Adverbi
13	Totalment
12	Actualment
12	Realment
12	Simplement
11	Finalment
9	Segurament
8	Únicament
8	Precisament
7	Evidentment
7	Malament
7	Directament
6	Especialment
6	Possiblement
6	Concretament
6	Suposadament
6	Malauradament
5	Certament
5	Profundament
4	Òbviament
4	Solament
4	Correctament
4	Juntament
4	Justament
4	Absolutament
4	Personalment

4	Principalment
3	Probablement
3	Definitivament
3	Gratuïtament
3	Perfectament
3	Exactament
3	Clarament
3	Senzillament
3	Històricament
3	Públicament

Taula 5. Ocurrència d'adverbis en *-ment*

Com mostren Salvador i Monferrer (2011: 10) la utilització dels adverbis en *-ment* no és exclusiva dels àmbit formals, ben al contrari, amb Kaul (2002) demostren que són propis també de registres col·loquials i literaris, malgrat les indicacions de Cassany, pel que fa al col·loquial i que ja havíem comentat (§ nota 9) pel que es refereix al literari.

En les cartes al director, l'ocurrència d'adverbis en *-ment* és quantitativament elevada, com hem vist, i això ens fa pensar que la funció que desenvolupen és necessària per assolir la finalitat persuasiva que persegueixen.

6.3.3. La complexitat sintàctica, connectors i marcadors

Un dels elements fonamentals en la construcció dels textos (independentment de la seva finalitat o orientació) són els que estableixen relacions entre les parts del discurs, ja siguin sintagmàtiques, oracionals, textuais o discursives perquè formen part ineludible de la cohesió i la coherència discursiva.

En l'apartat següent, entrarem a exemplificar l'ús d'aquests elements des d'una perspectiva eclèctica. Considerem que no és aquest el lloc adient per reconstruir les diverses polèmiques que envolten els connectors o marcadors, començant per la mateixa nomenclatura, passant per la tipologia i, sobretot, acabant per les funcions semàntiques i pragmàtiques atribuïdes des de diverses perspectives epistemològiques.⁹¹

⁹¹ Per a una visió de conjunt sobre el tema: Marín (2004, § 3).

No hi tractarem, però, els elements conjuntius sintagmàtics ni oracionals, perquè ens hauríem de situar en una visió gramatical que no hem pres en tot el nostre treball. Ens fixarem, doncs, en la connexió textual, discursiva i pragmàtica.

Una vegada ultrapassat el nivell oracional en els estudis lingüístics que caracteritza la lingüística del text i la inclusió de la llengua oral en l'anàlisi pragmàtica, sembla que el món acadèmic se n'adona de l'existència d'unes estructures de connexió que no són (o no sols són) conjuncions o adverbis.

El concepte aportat per Schiffrin (1987) de *marcador discursiu* provoca, gairebé trenta anys després, confusions i interpretacions contradictòries o, si més no, contraposades.

Malgrat el temps que ha passat (i la gran quantitat de textos científics sobre el tema, Marín, 2004), nosaltres volem ancorar-nos en una de les primeres aproximacions en l'àmbit català al concepte, encara que aplicat a l'assaig, la de Maingueneau i Salvador (1995). Considerem que la justificació de l'opció terminològica (*marcadors discursius*) i la diàfana definició pragmaticoestilística justifiquen a bastament la nostra decisió:

Els marcadors, doncs, senyalitzen una determinada organització del text que el lector haurà d'actualitzar per interpretar coherentment el conjunt; però, a més, indiquen una relació *modalitzadora* de l'autor amb els continguts tractats i una *relació interpersonal*, convenientment programada, amb el lector imaginat. [...] Són, en un mot, *marques d'una estratègia que l'escriptor adopta en el procés de l'escriptura i que funcionen com a instruccions de lectura*. (Maingueneau i Salvador, 1995: 185-186)⁹²

En aquest sentit ens sembla interessant la metàfora automobilística de Borja (2009, § nota 4), segons la qual el text seria com una carretera projectada per un enginyer que s'aprofitaria dels senyals de trànsit (els marcadors) per orientar satisfactòriament el conductor del vehicle.

Tot i que Cuenca (2006) no coincideix amb la denominació de marcadors per als elements lingüístics que tractem (el terme *marcador* inclouria per a ella tot tipus de connector i, si de cas, reservaria el terme per als *marcadors discursius* o *connectors pragmàtics*), manifesta una certa convergència amb

⁹² La cursiva és a l'original.

la definició de Maingueneau i Salvador (1995), almenys, pel que fa a la perspectiva semàntica (tot seguint Schiffrin (1992)) i a una part de la perspectiva pragmàtica (segons Portolés (1998a) i Martín Zorraquino i Portolés (1999)). Perspectives que la fan diferenciar els connectors textuais (amb la finalitat primera de Maingueneau i Salvador) i els connectors pragmàtics, provinents bàsicament del discurs oral (que associaríem a la segona de les funcions descrites per Maingueneau i Salvador). Per a ella:

Podem dir, doncs, que els connectors pragmàtics són elements parentètics, amb posició generalment inicial, que marquen unió o transició dins la conversa i tenen un valor modalitzador. Es tracta d'interjeccions o d'elements intermedis entre interjeccions i connectors parentètics, sovint amb un grau de gramaticalització poc elevat, que, pel fet que pressuposen la presència contigua d'una oració, es pot dir que funcionen com a connectors textuais. (Cuenca, 2006: 168)

Cal aquí fer una petita digressió sobre el que Cuenca anomena *connectors parentètics*.

Els connectors prototípics de la connexió textual són els *connectors parentètics*, un conjunt de «mots o estructures diverses i heterogènies formalment, que han modificat el seu significat i el seu comportament sintàctic a partir d'un procés de gramaticalització» (Cuenca, 2008: 99). Aquest procés de gramaticalització ha provocat en aquestes unitats lingüístiques una transformació essencial que afecta el seu significat, provoca una fixació estructural i determina un canvi de comportament sintàctic:

a) Els connectors parentètics perden el significat literal que tenen els mots o constituents integrants i assoleixen un significat general de tipus connectiu vinculat a una de les quatre relacions bàsiques (addició, disjunció, causalitat o contrast). Així, per exemple, el significat del connector *ara bé* no té res a veure amb el significat dels mots *ara* ('en aquest moment', 'en el moment de parla') i *bé* ('comportament adequat').

b) Els connectors d'aquest tipus queden fixats estructuralment i, per tant, no admeten addició d'elements o commutació, cosa que sí que és possible quan actuen com a elements solts (com a preposicions, adverbis o verbs). És possible, per exemple, inserir un determinant indefinit en la frase «La

borsa sempre està *en (un) canvi* incessant», on la preposició *en* i el substantiu *canvi* tenen el seu significat original (preposicional i nominal), però no en l'oració «La química l'apassiona; la física, *en (*un) canvi*, no la pot suportar».

c) Els connectors parentètics modifiquen el seu comportament sintàctic i exerceixen una pura funció connectiva, perifèrica respecte de l'oració on apareixen, que es manifesta en la seva posició (solen aparèixer encapçalant oracions o clàusules, tot i que tenen mobilitat posicional dins de l'oració) i en el seu caràcter parentètic (van entre pauses o inflexions tonals i es reproduïxen en l'escriptura entre comes).

Es tracta, en definitiva, d'unitats de naturalesa híbrida, entre els elements d'origen i els connectors gramaticalitzats, que sintàcticament se situen en la perifèria de l'oració i solen considerar-se adverbis o locucions conjuntives, tot i que «tenen un ús i un significat diferent tant respecte als adverbis com respecte a les conjuncions.» (Cuenca, 2008: 100)

Tot i que existeixen classificacions molt diverses dels connectors textuais, una de les propostes més útils ens permet d'agrupar-los d'acord amb els quatre significats proposicionals bàsics (addició, disjunció, contrast i conseqüència) i, posteriorment, a l'interior de cada grup, d'acord amb els significats concrets que realitzen.

Significats generals i específics		Principals connectors
Addició (additius o estructuradors)	obertura	<i>respecte a, quant a, pel que fa a, en relació a, un altre punt és, sobre, quant a, per començar, ...</i>
	continuitat	<i>i, a més a més, a més, llavors/aleshores, endemés, tot seguit, després (no temporal), així mateix, així, així les coses, d'aquesta forma, bé (continuatiu), doncs bé,...</i>
	ordenació	<i>per començar, en primer lloc, en segon lloc, per últim, per acabar, per fi, finalment...</i>
	distribució	<i>d'una banda, de l'altra, d'altra banda, al contrari, al seu torn, per contra, per un costat,</i>

		<i>per l'altre, per una altra part,...</i>
	intensificació	<i>i, encara, encara més, més encara, a més, a més a més,...</i>
	digressió	<i>per cert, a propòsit</i>
	generalització	<i>en general, generalment</i>
	especificació	<i>en concret, concretament, en particular, especialment, en especial, específicament, fet i fet, de fet,...</i>
	ampliació	<i>en efecte, efectivament, per descomptat, certament,...</i>
	equiparació	<i>de manera semblant, de la mateixa manera, de la mateixa forma, igualment, així mateix, paral·lelament</i>
Disjunció (reformuladors)	explicació	<i>és a dir, o siga / o sia / o sigui, això és, (dit) en unes altres paraules (i variants), dit d'una altra manera / forma, vull dir, vaja, total,...</i>
	rectificació	<i>més ben dit, millor dit, vull dir, (o) millor, (o) encara millor, (o) si voleu / (o) si preferiu (i variants), vaja, més aviat...</i>
	exemplificació	<i>per exemple, com ara, p. ex., cf., en particular, com a mostra, així, a saber, en el cas de, posem per cas...</i>
	recapitulació	<i>en conclusió, en resum, en suma, per acabar, per concloure, finalment, així doncs, en definitiva, total, en fi, ras i curt, comptat i debatut...</i>
Contrast (contrastius)	oposició	<i>tanmateix, si no, no obstant, en canvi, per contra, ara, ara bé, amb tot, al contrari, en cas contrari, altrament...</i>
	concessió	<i>no obstant això, (amb) tot i amb això, tot i així, tot i això, tot amb tot, malgrat tot, de tota manera / de totes maneres, en tot cas, en qualsevol cas, sigui com sigui, però, per això, al capdavall, comptat i debatut, fet i fet, total...</i>

	restricció	<i>si més no, almenys</i>
	refutació	<i>al contrari</i> (i variants com <i>ans al contrari</i> i <i>ben al contrari</i>), <i>per contra...</i>
	contraposició	<i>en realitat, de fet, fet i fet, ben mirat, si bé es mira,...</i>
Conseqüència (conclusius)	causa	<i>perquè, i és que,...</i>
	conseqüència	<i>per tant, així, així doncs, consegüentment, en conseqüència, com a conseqüència, per consegüent, llavors / aleshores,...</i>
	conclusió	<i>al capdavant, al cap i a la fi, a fi de comptes, en conclusió, en definitiva, en fi, per tot plegat, total, tot plegat,...</i>

Taula 6. Classificació dels marcadors textuais segons Cuenca (2008)

Una altra proposta de classificació similar és la de Borja (2009) amb la qual conclou una anàlisi crítica de les tipologies proposades per Portolés (1993 i 1998a).

La de Borja (2009) és una distribució taxonòmica de 20 tipologies diferents que il·lustra amb una exhaustiva quantitat d'exemples. La novetat de la qual és fer confluïr marcadors considerats estrictament discursius (*primerament, no obstant això, etc.*) amb d'altres, generalment associats a la llengua oral i classificats com a pragmàtics (*vull dir, dic mentida, etc.*) i encara d'altres tradicionalment anomenats tipogràfics (*1., 2., 3., ... o a), b), c)*, per exemple).

Es tracta, doncs, d'una proposta global que no fa distinció de la naturalesa del marcador (conjunció, adverb, nom, verb o interjecció; locució o enunciat fraseològic) ni tampoc de la seva funció discursiva o pragmàtica (modalitzadora).

A continuació, reportem la taxonomia de Borja (2009), perquè considerem que pot ser molt útil per l'exhaustivitat com a model de referència en l'ensenyament-aprenentatge del discurs escrit:

Marcadors	Exemples
1. Additiu o continuatiu	<p><i>àdhuc, així com, així com també, així mateix, al seu torn, altrament, amb tot això, a més, a més a més, a més, a més, com també, com tampoc, d'això, d'altra banda, de fet, de la mateixa manera, demés, de més a més, efectivament, en realitat, encara, encara menys, encara més, endemés, és més, i, i fins i tot, igualment, (i) també, ...i tot, més, més encara, més enllà, més que més, ni, ni tan solament, ni tan sols, no res menys, o, realment, sobretot, ultra això, etc.</i></p>
2. Causals o justificatiu	<p><i>a causa que, a fi de comptes, a la fi, al cap i a l'últim, al cap i a la fi, al capdavant, atés que, ben mirat, car, com, com que, comptat i debatut, com siga que, considerant que, considerat tot, després de tot, donat que, en darrer terme, en definitiva, efectivament, en efecte, fet i fet, finalment, havent esguard que, ja que, per raó que, per tal com, perquè, puix, puix que, que, vist que, etc.</i></p>
3. Consecutiu o il·latiu	<p><i>així, així doncs, així és que, això implica que, això suposat, al punt on som, aleshores, consegüentment, d'això es desprén que, de forma que, de (tal) manera que, doncs, ...doncs, en aquest cas, en conseqüència, essent així, fins al punt que, llavors, per això, per aquest motiu, per aquesta raó, per consegüent, per tant, sent així, etc.</i></p>
4. Adversatiu o contraargumentatiu	<p><i>o a desgrat d'això, a despit d'això, a part d'això, a pesar d'això, així i tot, això a part, això de banda, això no obstant, això sí, al contrari, al revés, altrament, amb tot, amb tot i això, amb tot i que, ans, ara, ara bé, baldament, bé que, ben al contrari, contràriament, coste el que coste, d'altra manera, d'altra part, després que, de tota manera, de totes maneres, de totes passades, diferentment, emperò, en canvi, en escanvi, en oposició, en tot cas, encara que, fins i tot així, fora d'això, i això que, mal que, malgrat això, mentre que, mes, més aviat, no obstant això, nogensmenys, o bé, o si no, per bé que, per contra, per contrapartida, per descomptat, per més que, però, ...però, si, si bé, si bé és cert que, si és cert que, siga com vulga, sinó, sinó que, tanmateix, tant sí com no, tot i així, tot</i></p>

	<i>i això, tot i que, etc.</i>
4.1. De rectificació	<i>dic, més aïna, més aviat, millor dit, dic mentida!, això és mentida; o, per millor dir; o, més ben dit; o, per dir-ho millor, ai! Vull dir, etc.</i>
4.2. D'inversió inferencial	<i>justament, per això mateix, precisament, precisament per això, etc.</i>
5. Reformulatius	
5.1. Reformulatius parafràstics ⁹³	<i>aclaresc, ço és, dit d'una altra manera, dit de forma més simple, dit de manera més simple, dit en altres paraules, dit en altres termes, dit més fàcil, efectivament, en altres paraules, en altres termes, en efecte, és a dir, o sia, per dir-ho així, val a dir, vull dir, etc.</i>
5.2. Reformulatius no parafràstics	<i>a dir veritat, si hem de ser francs, a saber, és a saber, a manera de resum, a tall de resum, dit en, en poques paraules, en una paraula, dit en una paraula, en quatre paraules, dit en quatre paraules, dit en poques paraules, breument, succintament, en dues paraules, en quatre ratlles, sumàriament, vol dir-se que, en quatre mots, en conclusió, en definitiva, en fi, en resum, en síntesi, en suma, a fi de comptes, al capdavant, comptat i debatut, al cap i a la fi, fet i fet, al cap i a l'últim, a la fi, considerat tot, en darrer terme, ben mirat, després de tot, tot ben garbellat, etc.</i>
6. Ordenadors del discurs	
6.1. D'obertura	<i>1., a), abans de tot, d'antuvi, d'arribada, d'entrada, d'un cantó, d'un costat, d'una banda, de bell antuvi, de bell principi, de bon començament, de bon principi, de primer, de primer moment, en primer lloc, en un primer moment, en una primera instància, per començar, primer, primer X, primerament, etc.</i>
6.2. De continuïtat	<i>2. (3., 4., etc.), b) -c), d)...-, d'altra banda, de l'altra, després, en segon (tercer) lloc, segon (tercer), segon (tercer) X, etc.</i>

⁹³ Probablement, seria millor emprar la denominació *resumptius* i incloure ambdós grups, els "parafràstics" i els "no parafràstics", ja que la denominació no sembla del tot clara.

6.3. De tancament

a l'últim, en fi, finalment, per acabar, per fi, etc.

7. De digressió	<i>a propòsit, ara que hi pense (pensem), ara que ho dius (diem, dic), de passada direm que, dit entre parèntesis, pel que fa al cas, referent a això, sobre això, etc.</i>
-----------------	---

8. D'inferències paral·leles	<i>també, tampoc, etc.</i>
------------------------------	----------------------------

9. De concreció	<i>com a exemple, com ara, concretament, en concret, en la pràctica, en particular, és el cas de, és una bona mostra, n'és un exemple, per exemple, per posar un exemple, verbigràcia, etc.</i>
-----------------	---

10. Introdactors d'excepcions	<i>a l'enfora de, descomptant, exceptuant, enfora de, llevat de, n'és una excepció, salvant, tret de, etc.</i>
-------------------------------	--

11. Temporals	<i>a continuació, a deshora, a destemps, a hora baixa, a hores d'ara, a l'instant, a la llarga, a la nit, a la vesprada, a les acaballes, a mitja tarda, a partir d'aleshores, a punta de dia, a trenc d'alba, a vegades, a voltes, abans, abans de gaire, abans-d'ahir, abans-d'ahir l'altre, acabat, adés, adesiara, ahir, al cap de poc, al cap de poca estona, al capvespre, al foscant de la nit, al mateix temps, al matí, al més aviat possible, al mig matí, al migdia, al present, al vespre, aleshores, alhora, amb freqüència, anit, anit passada, antany, ara, ara com ara, ara i adés, ara mateix, ara per ara, aviat, avui, ben sovint, com més aviat millor, d'aleshores ençà, d'ara endavant, d'ara enllà, d'hora, de bon matí, de dia, de dies, de matí, de matinet, de moment, de nit, de nits, de part de vespre, de seguida, de sol a sol, de tant en tant, de tard en tard, de vegades, dejorn, demà, demà passat, demà passat l'altre, des d'aleshores, després, despús-ahir, despús-anit, despús-demà, dins de poc, en acabat, en aquell moment, en endemig, en l'endemig, en molt poc de temps, en un no res, encara, enguany, ensems, entretant, fa dies, fa poc, fa temps, freqüentment, havent acabat, immediatament, ja, mai, l'endemà, l'endemà passat, l'endemà passat l'altre, llavors, mai, mai de la vida, mai més, mentrestant, més tard o més</i>
---------------	--

	<i>d'hora, molt sovint, per endavant, sempre, sense tardar, simultàniament, sovint, suara, tard, tot el dia, tot seguit, tot sovint, tothora, una vegada, una volta, etc.</i>
12. Espacials	<i>a baix, a dalt, a damunt, a darrere, a davant, a dins, a dintre, a fora, a l'entorn, a l'esquerra, a la dreta, a la vora, a les envistes, a prop, a sobre, a sota, a tocar, ací, al capdamunt, al capdavant, al damunt, al darrere, al davant, al voltant, allà, allí, als afores, amunt, aquí, arrere, arreu, avall, avant, baix, cap a baix, cap a dalt, cap al darrere, cap al davant, cap allà, cap amunt, cap aquí, cap avall, cap endins, cap enfora, d'ací d'allà, d'ací i d'allà, d'allà estant, d'aquí estant, dalt, daltabaix, damunt, darrere, davall, davant, de baix estant, de dalt estant, de dins estant, de fora estant, de lluny, de lluny estant, de prop, de prop estant, dessobre, dessota, dins, dintre, ençà, endarrere, endavant, endins, enfora, enlaire, enllà, enlloc, enrere, entremig, fora, lluny, onsevulga, onsevulla, pertot, pertot arreu, prop, sobre, sota, etc.</i>
13. De localització dins del discurs	<i>en aquest apartat, en aquest capítol, en aquesta secció, en el capítol anterior, en el capítol següent, en el paràgraf anterior, en el paràgraf següent, en l'apartat anterior, en l'apartat següent, etc.</i>
14. D'introducció d'un nou tema	<i>a propòsit de, en relació amb, pel que fa a, quant a, referent a, relativament a, respecte de, sobre, sobre el punt de, tocant a, etc.</i>
15. Finals	<i>a fi i efecte que, a fi que, a l'efecte que, amb la finalitat que, amb la intenció que, de cara que, de por que, perquè, per tal que, que, etc.</i>
16. Condicionals	<i>admetent que, concedint que, donat cas que, en cas que, en el cas que, en el supòsit que, imaginant que, mai per mai que, mai que, només que, posat cas que, posat que, si, si de cas, si per cas, si és així que, si mai, etc.</i>
17. Comparatius	<i>tant (o tanta)... com, tan... com, més... que (o que no, que no pas, que si, que no que, que no pas que), més... del que (o de la que, dels que, de les que), menys... que, menys... del que, com més... més, com més... menys, com menys... menys, com menys... més,</i>

	<i>quant (o quanta) més... tant (o tanta) més, quant (o quanta) menys... tant (o tanta) menys, així com, tant més... com més, etc.</i>
18. D'enumeració incompleta	<i>etc., etcètera, i així, i alguna cosa més, i tants d'altres, i la llista encara es podria ampliar, per posar només uns pocs exemples, etc.</i>
19. D'inici i de final de text	<i>Heus ací que..., Això diu que era i no era..., S'inicia/comença la sessió..., I conte contat, per la ximenera s'ha escapat, I foren feliços i menjaren anissos, S'alça la sessió, etc.</i>
20. Modalitzadors	

Taula 7. Classificació dels marcadors segons Borja (2009)

Malgrat que podríem introduir algunes objeccions a aquesta classificació (la doble distribució de marcadors d'ordenació del discurs en 6 i 19, sense cap justificació o la no inclusió d'exemples per als marcadors modalitzadors, per exemple), considerem més encertada la confluència (com ja havíem dit) de marcadors textuals, discursius i pragmàtics en una mateixa caracterització. Som conscients que la part positiva (la utilitat per a l'ensenyament) no pot disfressar algunes conseqüències d'aquesta conjunció com, per exemple, la dificultat de destriar aquells marcadors que poden conduir en una direcció o una altra (com els espacials i temporals que podran exercir la funció d'ordenació del discurs, en algunes ocasions) en les opcions discursives concretes. Probablement, el fet que Borja hagi treballat sobre la base del discurs assagístic fusterià (2002 i 2013) condiona que consideri pertanyents a la mateixa taxonomia els marcadors discursius i els pragmàtics o modalitzadors, tothora que en l'estil assagístic de Fuster aquestes dues funcions hi conflueixen.⁹⁴

Pel contrari, la majoria d'aproximacions tendeixen a separar-los. Cuenca, per exemple, els anomena (recordem que prefereix la denominació de connectors i no de marcadors) *connectors pragmàtics*:

Aquest tercer grup, format per interjeccions o elements molt propers a les interjeccions, és el que podem denominar connectors pragmàtics. Està constituït, fonamentalment, per interjeccions que poden indicar

⁹⁴ Ja apuntàvem tímidament en aquesta direcció en parlar de la funció dels adverbis en l'estil fusterià introduint el concepte de *reformulació mitigadora* en Portalés, 2012.

connexió textual en certs contextos, sobretot conversacionals, i sempre tenen un valor modalitzador més o menys marcat. Es pot dir que fan una funció connectiva en la mesura que encapçalen o acaben enunciats, i sobretot torns de parla, i contribueixen a l'organització del discurs. Si inicien un enunciat, són més propers als connectors, lògicament. S'hi assemblen pel caràcter parentètic, però se'n diferencien pel fet que el valor modalitzador és força prominent. (Cuenca, 2006: 167-168 i 173)

Tanmateix, quan les interjeccions tenen un valor merament modalitzador i la línia divisòria entre aquest ús i el connectiu és difusa (casos com *ah!* a «Ah, ets tu, David» o *mira* a «I com és que vas tan arrapada? – Mira», en què sembla clar que la funció no és connectiva perquè no introdueixen un torn de parla, ni tenen caràcter metalingüístic), prefereix anomenar-les marcadors discursius: «En aquests casos podríem parlar de marcadors discursius, d'acord amb les definicions de molta bibliografia (vegeu Vázquez Veiga, 2003), però no es tractaria, en la nostra opinió, de connectors.» (Cuenca, 2006: 168)

Nosaltres, que ja havíem anunciat que no volíem entrar en aquesta polèmica perquè no la considerem aclaridora per als nostres objectius, ens limitarem a il·lustrar l'ús d'alguns tipus de marcadors en el gènere cartes al director.

En aquest sentit de simplicitat, voldríem referir-nos a la proposta (que no per més antiga resulta menys útil) de Cassany (1993) en la qual pretén donar indicacions per als aprenents d'escriptors, sense parar compte en distincions teòriques. Si volem, aquesta no seria una tipologia gaire acadèmica, però, de segur, ben útil en el difícil procés de producció de textos escrits.

Cassany distingeix entre els marcadors textuais que estructuraven el text i els que estructuraven les idees. Pel que fa als primers, presenta a aquesta taula:

Funció	Exemples
Introduir el tema del text	l'objectiu principal de, ens proposem d'exposar, aquest escrit tracta de, ens adrecem a vostè per
Encetar un tema nou	respecte a, pel que fa a, un altre punt és, quant a, sobre, el punt següent

	tracta de, en relació a
Marcar ordre	1r, 2n, 3r, 4t, en primer lloc, en segon lloc, en tercer lloc, en quart lloc, primer, segon, tercer, quart, primerament, segonament, tercerament, d'entrada, d'antuvi, per començar, en darrer lloc, en últim terme, finalment, al final, per acabar
Distingir	d'una banda, de l'altra, per un costat, per l'altre, al contrari, en canvi, d'altra banda, per altra part
Continuar sobre el mateix punt	a més a més, endemés, a més, després, així mateix, tanmateix ⁹⁵ , tot seguit, d'altra banda, així doncs
Posar èmfasi ⁹⁶	és a dir, en altres paraules, dit d'una altra manera, tal com s'ha dit, val la pena dir, cal insistir, el més important, la idea central és, convé destacar, s'ha de tenir en compte, o sia, això és, en efecte
Donar detalls	per exemple, cf., en particular, en el cas de, a saber, com a mostra, com és ara, així
Resumir	en resum, resumint, recapitulant, breument, en pocs mots, globalment, recollint el més important, en conjunt
Acabar	en conclusió, per concloure, per acabar, finalment, així doncs, en definitiva
Indicar temps	abans, suara, anteriorment, poc abans, al mateix temps, simultàniament, en el mateix moment, llavors, després, més tard, més endavant, a continuació, tot

⁹⁵ Considerem que la inclusió d'un marcador adversatiu o contraargumentatiu com *tanmateix* en aquest grup es deu a un error.

⁹⁶ Probablement seria més encerta la distribució d'alguns d'aquests marcadors en diferents grups, com ara *reformulatiu*, de *concreció*, de *represa* o, fins i tot de *conseqüència*.

	seguit
Indicar espai	a dalt i a baix, més amunt i més avall, davant i darrera, sobre i sota, a la dreta/esquerra, al mig/centre, a prop i lluny, de cara i d'esquena ⁹⁷ , al centre/costats, endins i enfora, a l'interior i a l'exterior

Taula 8. Distribució dels marcadors per estructurar el text segons Cassany, 1993

Els marcadors que estructuraven les idees els distribueix com segueix:

Funció	Exemples
Indicar causa	perquè (+ v. En ind.), vist que, a causa de/ que, a raó de, ja que, puix que*, gràcies a/ que, per culpa de, car* ⁹⁸ , com que, a força de, atès que, considerant que, a còpia de
Indicar conseqüència	en conseqüència, a conseqüència, per consegüent, per tant, així és que, cosa que, de manera que, per aquest fet, per això, doncs
Indicar condició	a condició de/ que, en cas de/ que, amb que [sic], si, només de/que, posat de/ que
Indicar finalitat	perquè (+ v. Sub.), per tal de/ que, a fi de/ que, la finalitat del qual, amb l'objectiu de/ que
Indicar oposició (adversatives)	en canvi, ans (al contrari)*, no obstant, ara bé, en contra, amb tot, al contrari, no gensmenys*, tanmateix
Indicar objecció (concessives)	encara que, malgrat de/ que, per bé que, tot i que, mal que, baldament

Taula 9. Distribució dels marcadors per estructurar les idees segons Cassany, 1993

Encara que es puguin fer moltes observacions a aquestes distribucions (com, per exemple, la inclusió de formes no gaire gramaticalitzades en els

⁹⁷ No aconseguim trobar com aquest marcador pot indicar l'estructura espacial a dintre d'un text.

⁹⁸ Els marcadors assenyalats amb un asterisc són considerat arcaics per l'autor.

marcadors que estructuraven el text i l'absència d'aquestes mateixes formes en el grup de marcadors que estructuraven les idees, cosa que resta coherència al conjunt), considerem que la inclusió en aquest nostre treball es deu a la mostra d'una proposta de tipologia de marcadors succinta, clara i útil per a l'ús acadèmic quotidià.

6.3.3.1. Marcadors ordenadors del discurs

Aquest primer grup de marcadors responen a la funció que havíem apuntat més amunt de «senyalitzar una determinada organització del text» (Maingueneau i Salvador, 1995). Són una eina fonamental per conduir el lector en la direcció adequada en la lectura i interpretació del text. De fet, en molts gèneres (sentències judicials, instruccions, receptes, etc.) són absolutament necessaris per a un correcte seguiment i una actuació que en segueixi les indicacions.

Aquest marcadors poden distribuir la informació per rellevància:

[44a] Una idea encertada, *en primer lloc*, perquè com van dir diversos oradors Miguel Núñez representa com ningú aquesta dignitat;

[96v] *En segon lloc*, els ajuda a desenvolupar competències lectores, d'adquisició d'informació i de comprensió del món.

[61a] Finalment, l'encarcament i enravenament de l'estètica oficialitzada des dels anys cinquanta del segle passat no té res a veure amb el progrés, la llibertat d'expressió ni –òbviament– amb les avantguardes.

O també introduir aspectes relacionats des de diverses orientacions:

[13a] *D'altra banda*, evidentment, hi ha moments a la vida d'un matrimoni que pel bé de la família cal endarrerir un embaràs. Per això hi ha una solució molt barata: els mètodes naturals de regulació de la fertilitat.

[156v] *Per altra banda*, milers de tones d'aliments es llencen cada any: només a Europa, 82 milions.

6.3.3.2. Marcadors modalitzadors

Des del nostre punt de vista i atenent a la finalitat d'aquesta tesi, els modalitzadors són els marcadors més rellevants en aquesta part del nostre treball. La seva funció (explicitada més amunt en la cita de Maingueneau i Salvador, 1995: «indiquen una relació *modalitzadora* de l'autor amb els

continguts tractats i una *relació interpersonal*, convenientment programada, amb el lector imaginat.») és manifestar una posició del locutor davant d'allò que diu i, per altra banda, manifestar una determinada relació amb l'interlocutor. La segona de les funcions és, potser, menys habitual en textos formals escrits (com les cartes al director) i hauria de ser tractada des de la perspectiva del dialogisme (§ 5 d'aquest mateix treball). En canvi, la primera es pot resseguir a bastament en el nostre gènere. Des de l'ús d'expressions que corroboren la veracitat d'allò que s'explica (modalització epistèmica) a la valoració del mateix discurs (modalització axiològica) passant per la conveniència o inconveniència de determinades actuacions que s'hi relaten (modalització deòntica).

Vegem-ne a continuació uns quants exemples, sense intenció d'exhaustivitat.

6.3.3.2.1. Modalitzadors epistèmics

L'expressió de la veracitat, del dubte, de la negació o del desconeixement és molt present en les cartes al director, per tal com es tracta d'un gènere amb una finalitat eminentment persuasiva o argumentativa. Adverbis (*evidentment*), enunciat fraseològics (*això no és veritat*), locucions (*de ben segur*) o altres formes diverses conformen aquests marcadors que situen l'interlocutor en l'àmbit de la certesa d'allò que es diu:

[6a] Quan durarà? *No ho sé*. I ja ni parlem del PSC i el PPC, que es preocupen més de fer la pilota a Madrid que dels ciutadans que els voten que, al cap i a la fi, també viuen a Catalunya.

[7a] *No sé* quina serà la despesa anual de la contractació d'aquest servei per part de la Generalitat *però de ben segur* que, per posar algun exemple, deu ser bastant menys que la contractació els drets de la Fórmula 1 o l'organització de la Festa dels Súpers

[13a] *Això no és cert del tot*.

[19a] *És evident* que no ho faig per gust, simplement no tinc cap més opció.

[24a] *Això és ben veritat*, però Pla, com altres autors, reutilitzava les bones idees, i va publicar novament la mateixa frase, aquest cop sí, referida als espanyols, o sigui tal com se cita actualment.

[93a] Catalunya n'és una part, una part ben bona *segons la meva humil opinió*.

6.3.3.2.2. Modalitzadors axiològics

Igualment, trobem casos en què es manifesta la idoneïtat, la bondat o maldat de fets, actuacions o, fins i tot, dels discursos d'altri. De la mateixa manera, són diverses les estructures que manifesten a aquest orientació positiva o negativa envers allò que es relata, des d'un simple adjectiu («pitjor») a tota una parèmia («Feta la llei, feta la trampa»):

[1a] *Em sembla molt bé* que es defensi la llengua d'un país des de les institucions educatives i penso que també s'haurien de cuidar de la mateixa manera els seus costums, les seves arrels.

[12a] *És una llàstima* que el gran poder de convocatòria que té el Club Super3 no sigui aprofitat per fer una bona transmissió de valors.

[74a] No sé qui li va posar el nom de carrer Plutó, però *la va encertar*.

[8v] *Feta la llei i feta la trampa*, el propietari d'aquests locals proporciona gratuïtament autobusos als antics clients d'aquests llocs i els duu a unes carpes a fora de la ciutat.

[13v] El món està canviant, i ells, al menys a Espanya, o no ho veuen o, *pitjor encara*, fan veure que no ho veuen.

6.3.3.2.3. Modalitzadors deòntics

Els marcadors deòntics manifesten bàsicament desitjos per com haurien de ser les coses i, en aquest sentit, s'exemplifiquen, sobretot amb la locució *Tant de bo*. En la majoria dels exemples que hi hem trobat, la modalització deòntica en general s'expressa mitjançant perífrasis verbals amb condicionals i subjuntius:

[4a] *Tant de bo* que la senyora (no sé si gran o jove, només em van dir "una mujer") que dimecres 19 d'octubre va recollir una bossa negra amb la meua càmera de fotos al tren de l'aeroport i la va dur al servei de seguretat de l'estació tingui l'oportunitat de llegir aquesta carta.

[16v] *Tant de bo* que amb el testimoni d'aquest home reflexionéssim, i tots portéssim, com ell diu, una pedra en la construcció de l'Església.

[111v] *tant de bo*, tots fossin com ell, tan honrats i humans, tal com s'hauria de demanar en aquesta professió.

6.3.3.3. Marcadors dialogals

Hem volgut parar atenció per la seva recurrència a l'aparició de marcadors normalment associats al discurs oral on tenen una funció d'apertura i

tancament del torn de parla, de distribució dels torns, de reconducció del diàleg, etc., i que pel caràcter sovint polèmic de les cartes al director (ja sigui amb altres cartes, amb el discurs d'altres persones o, fins i tot, a una suposada reflexió personal a través de l'escriptura, que aproximaria el gènere al de l'assaig) hem trobat en una quantitat considerable. Encara que, hem de tenir en compte, com destaca Salvador (2009), que els discursos monogestionats i formals no deixen d'inserir-se en un esquema interactiu perquè presenten una important dimensió polifònica quan es refereixen a visions discrepants, la interactivitat, doncs, esdevé polifonia interna i això és especialment perceptible en la concessivitat no gramaticalitzada, que veurem tot seguit:

[7a] *Que quedi clar* que en època de crisi penso que hem de fer retallades i ser austers en segons quines coses

i que consti que totes dues coses m'encanten

[19a] *Sí*, aquesta és la confiança que diposito en l'únic mitjà de transport que utilitzo diàriament des de fa 15 anys.

[69a] Gran error, senyor González, disparar contra qui li paga el sou, *no troba?*

[77a] *Déu ens guardi* de perdre'l, aquest també!

[2v] *Com veieu*, les agulles pel bolígraf per treure sang ja no me les donaven.

[21v] Quina diferència amb els intel·lectuals d'avui dia, *o?*

[71v] Llavors *sí*, *esclar* que ens atendran, però crec que tampoc cal arribar a aquests extrems.

[2l] Perquè, a més dels seus pensaments arcaics, *vaja*, franquistes i dictatorials, clavat en totes les batalles antidemocràtiques

6.3.4. La concessivitat

6.3.4.1. L'adscripció de les oracions concessives

Les oracions concessives pertanyen, segons el criteri tradicional, a les oracions subordinades adverbials no circumstancials; tanmateix, com ja han fet veure diversos estudiosos (Cuenca, 1991) i ha recollit Villalba (2002):

La senzillesa de la classificació tripartita de les subordinades en substantives, adjectives i adverbials que ha consagrat la tradició gramatical, així com l'alternança amb constituents no oracionals en què

es basa, trontolla quan ens movem al terreny de les subordinades adverbials no circumstancials. (Villalba, 2002: 2259)

Ara bé, la creació d'una nova tipologia anomenada oracions *interordinades* (Cuenca, 1991 i 2008)⁹⁹ en la qual s'inclourien les oracions adverbials no circumstancials i algunes oracions coordinades (bàsicament les adversatives i algun tipus de distributives) no sembla necessària per a alguns lingüistes, com ara, Villalba. Cuenca en basa la creació en tres característiques: el caràcter bimembre, la interdependència semàntica i l'especialització del subordinant.

El caràcter bimembre uniria les oracions adverbials no circumstancials i les adversatives, diferenciant-les de la resta de subordinades. No obstant això, Villalba considera que aquesta propietat no les aparta de les altres subordinades (com les substantives, adjectives o adverbials circumstancials), ja que, de fet, cap grup n'accepta la juxtaposició de tres o més subordinades, cosa que sí que es podria produir en alguns casos amb les anomenades adverbials no circumstancials:

Com que no havia estudiat, va mirar de copiar, perquè li havien dit que el professor no vigilava gaire [causals]/Malgrat que no tinc gana, m'ho penso menjar tot, encara que rebenti [concessives]/Si tens set, a la nevera hi ha cerveses, si és que no se les ha begut la minyona [condicionals] (Villalba, 2002: 2260)

Conclou, per tant, que el caràcter típicament bimembre no és exclusiu de les adverbials no circumstancials i identifica també les altres oracions subordinades.

Pel que fa a la interdependència semàntica que es considera un tret distintiu de les oracions subordinades adverbials no circumstancials en oposició a les adverbials circumstancials i és marcada per una relació causa-efecte (o tesi-antítesi) no sembla tampoc que condicioni l'existència del grup de les interordinades en oposició a les coordinades i subordinades perquè, per un costat, les oracions comparatives no tenen aquesta relació semàntica i, per un altre, la interdependència no és exclusiva d'aquest tipus d'oracions. Hi ha casos que la introducció d'un sintagma preposicional en l'inici d'una

⁹⁹Maria Josep Cuenca ha estat la introductora del concepte en la lingüística catalana. En donem notícia del primer i el darrer treball en què apareix, malgrat que enmig, hi ha tota una sèrie d'articles en els quals s'hi fa referència.

oració, té un valor equivalent a una oració subordinada adverbial no circumstancial:

(22) Amb diners, sant Pere canta [= 'Si tens diners...'] (Villalba, 2002:2261)

La darrera característica que els partidaris de la creació del nou tipus d'oracions consideren exclusiva de les interordinades és l'especialització del subordinant. De manera que la sola introducció d'una conjunció o locució conjuntiva ja ens dóna idea del tipus d'oració amb què ens trobarem (condicional, causal, final o concessiva). En canvi, no es pot aplicar aquest tret a les consecutives i les comparatives, per una banda, perquè presenten conjuncions no exclusives (*que* i *com*), ni a les finals i causals, d'una altra, perquè usen la mateixa conjunció (*perquè* o *per*). A més, cal destacar la poca especialització de la conjunció *que*, la qual pot presentar gairebé tots els matisos adverbials. Així com l'especialització de les conjuncions *on* i *quan*, exclusives de les adverbials circumstancials.

En definitiva, Villalba opta per seguir mantenint la denominació de subordinades adverbials no circumstancials que ha seguit la gramàtica tradicional.

No ens hi manifestarem nosaltres i farem com molts autors, prendrem una postura eclèctica i parlarem d'ambdues denominacions com fa, per exemple, Salvador (2002: 2979).

6.3.4.2. Caracterització de les oracions concessives

Les oracions concessives es caracteritzen per l'estructura binària d'interdependència, la qual cosa dificulta la divisió tradicional entre principal i subordinada que definiria aquest grup d'oracions incloses entre les subordinades adverbials no circumstancials. D'altra banda, la interpretació semàntica d'aquestes construccions es basa en la relació de causa i efecte:

Les construccions concessives poden, així, ser vistes com una mena de negació externa de la «relació de causa i efecte», on és presentada una causa ineficient, que es comptabilitza amb un efecte contrari a l'expectativa (König, 1991). (Salvador, 2002: 2980)

Segons Salvador, les construccions concessives comparteixen estratègies amb les condicionals i alguns procediments de la coordinació adversativa.

Pel que fa a la semblança entre concessives i adversatives, Badia i Margarit (1994) ja s'hi refereix i, fins i tot, les situa al mateix nivell; les adversatives, per a les coordinades i les concessives, per a les subordinades. Segons ell:

En suma, dues accions de sentit contraposat poden canalitzar-se cap a l'oració composta, sigui per la via de la coordinació (en forma d'oracions adversatives), sigui per la de la subordinació (en forma d'oracions concessives). (Badia i Margarit 1994: 396)

El fet que, de vegades, la conjunció *encara que*¹⁰⁰s'usi amb el valor de *però* i que *però* posposat (com ja advertia Fabra, 2002 [1956]: 179) pugui fer la funció d'una concessiva, el condueix a aquesta conclusió.

També s'hi han referit (entre molts d'altres) Serra i Prunyonosa (2002: 2226) els quals consideren que la proximitat semàntica d'ambdues oracions ha fet dubtar del caràcter coordinat de les adversatives i les ha considerat en alguns casos (ja ho hem vist més amunt) com a interordinades. Tanmateix, expressen de manera clara les diferències gramaticals entre les adversatives i les concessives. Consideren que en les concessives, el membre introduït pel connector, pot ser desplaçat i ocupar el segon lloc de l'estructura bimembre, en canvi, en les adversatives, el membre marcat sempre és el primer i no es pot desplaçar:

- (23) S'expressa bé, encara que no ha estudiat.
- (24) Encara que no ha estudiat, s'expressa bé.
- (25) S'expressa bé, però no ha estudiat.
- (26) *Però no ha estudiat, s'expressa bé.

En el mateix sentit Cuenca (1991): «La concessiva destaca la tesi, és a dir, l'origen nocional de la relació, i l'adversativitat destaca l'antítesi, el resultat» (1991: 118). Així doncs, s'establiria una diferència significativa entre la part que s'hi destaca. I encara més:

Podem dir que la posposició d'una concessiva crea una mena de contradicció: un element que semànticament s'interpreta com a origen (tesi) informativament, en canvi, s'interpreta com a rema. Aquesta contradicció fa que es pugui reinterpretar l'esquema concessiu habitual «antítesi nexa tesi» com a «tesi nexa antítesi», passant així a coincidir

¹⁰⁰ Remetem a l'estudi clàssic de Pérez Saldanya i Vicent Salvador (1995) sobre la fraseologia de l'adverbi encara pel que fa al seu ús concessiu.

amb l'estructura semàntica i funcional de les adversatives. (Cuenca, 1991: 118)

Tanmateix, la coincidència de les concessives amb les adversatives només es produeix en les que hem anomenat més amunt com a adversatives no excloents que tenen com a nexa característic la conjunció *però*.

D'altra banda, les oracions concessives poden expressar-se amb l'indicatiu i amb el subjuntiu en la subordinada, mentre que les adversatives només poden fer-ho en indicatiu:

(27) S'expressa bé, encara que no hagi estudiat.

(28) *S'expressa bé, però no hagi estudiat.

Salvador separa les concessives en dos grups, les *condicionals concessives* i les *concessives pures*. El primer és un grup heterogeni que comparteix molts trets amb les condicionals i el segon, s'acosta al territori de les adversatives si se'n destaca la tesi per damunt de l'antítesi.

6.3.4.3. Les oracions condicionals concessives

Les condicionals concessives es divideixen en escalars, alternatives i universals. En els tres casos, podríem interpretar-les com condicionals amb algun factor afegit.

(29) Encara que m'ho demanis de genolls, no ho faré.

(30) M'ho demanis o no m'ho demanis, no ho faré.

(31) M'ho demanis com m'ho demanis, no ho faré.

En (29) s'expressa la idea d'escalaritat que s'afegeix al contingut de condició, en (30), al significat de condició, sumem el d'alternativa i a (31) s'aporta un sentit universal, vàlid per a qualsevol situació a la condicionalitat.

Els tres tipus representen una pèrdua progressiva de la condicionalitat per acostar-se a la concessivitat. Així, l'escalar manté intacte el sentit condicional, mentre que en l'alternativa i, sobretot, la universal, aquesta condició ja desapareix en favor de la concessió. Cal afegir que, com diu Salvador: «diacrònicament, les condicionals concessives tendeixen a perdre el caràcter de condicionalitat i apropar-se a les concessives pures» (Salvador, 2002: 3012).

Els connectors propis d'aquestes oracions són: *fins i tot si, ni tan sols si, ni si, ni tan solament si, àdhuc si*, etc.¹⁰¹ Com veiem, la locució conjuntiva està formada per *si* més un operador escalar *i*, per tant, són pròpies d'aquest tipus de construccions. També es poden expressar mitjançant un gerundi precedit d'un dels operadors de les locucions anteriors:

(32) Ni treballant podries fer front a les teues despeses.

Pel que fa a les alternatives *i* a les universal, no podem parlar tant de conjuncions com de construccions gramaticals que condicionen el valor condicional concessiu: tant *si X com si no X, sigui com/quin sigui*, construccions de dues formes verbals en subjuntiu relacionades per la disjuntiva *o* (*treballis o no treballis*), construccions iniciades per un relatiu sense antecedent (*qualsevol que + subjuntiu, onsevulla que + subjuntiu*), etc. (Salvador, 2002: 3015).

El connector *encara que*, pot iniciar oracions condicionals concessives i concessives pures, així com *per molt que* o *per més que*.

6.3.4.3.1. Oracions concessives pures

Les concessives pures es poden definir com:

... unes construccions binàries que tendeixen a un esquema modal indicatiu-indicatiu i que presenten en el seu antecedent una causa ineficient: una causa no hipotètica sinó assumida, que conté una contra expectativa respecte al conseqüent, el contingut del qual també és assumit o factual. (Salvador, 2002: 3016)

Semànticament, diferenciem les concessives pures de les condicionals concessives, perquè aquestes presenten una causa ineficient, però no assumida, mentre que en les concessives pures, aquesta causa és plenament assumida pels interlocutors, per això el mode preferit és l'indicatiu, *encara que*, de vegades, aparegui el subjuntiu amb la intenció de reprendre alguna informació contextualment explícita o per considerar aquesta informació irrellevant. D'aquest subjuntiu se'n diu *factual*, perquè l'oració es refereix a un fet temàtic, ja que apareix en subordinades que

¹⁰¹ Per a una visió actualitzada dels connectors concessius en espanyol: Manuel Pérez Saldanya i Vicent Salvador, 2014.

inclouen informació ja coneguda o polèmic, aquesta informació es reprèn per negar-ne la validesa.

També es diferencien de les causals perquè, en aquestes, la causa és assumida i eficient, de tal manera que, les concessives pures manifesten una certa sorpresa en l'interlocutor en tant que no es fan efectives les expectatives que s'hi realitzarien en una construcció causal:

(33) Com que plou, no sortirem.

(34) Encara que plou, sortirem.

Els connectors de les construccions concessives pures són el resultat d'una gramaticalització d'unitats lèxiques de diversa procedència que s'han anat especialitzant fins a esdevenir exclusives de la concessivitat (*malgrat (que), mal que, a desgrat de, a pesar de, a despit de, tot i, amb tot i que, encara que, si bé, bé que, per bé que, si bé*, el mecanisme discursiu de l'adversativitat negociadora *si, però...*, etc.). També podem esmentar construccions típicament concessives com *tant... com* + indicatiu o *tant com* + indicatiu (Pérez Saldanya i Salvador, 2014).

Alguns dels connectors estan escassament gramaticalitzats com *això que*, i encara d'altres que tot i no presentar una estructura definida o un connector específic, manifesten clarament la idea d'ineficàcia assumida.

Si reprenem la idea que hem esbossat abans sobre la boirosa línia divisòria entre les concessives i les adversatives (idea que ens ajudarà després en la consecució d'algunes conclusions de la nostra investigació), l'ús de l'indicatiu, i l'assumpció de la veracitat de la pròtasi que relaciona dos enunciats factuais (no hipotètics) en tots dos casos, fa que, en ocasions, sigui difícil esbrinar el caràcter concessiu o adversatiu en la confrontació dels dos membres antitètics i impossibilita la consideració de subordinació de les construccions concessives. La capacitat de permutació dels membres de les concessives, augmenta encara més aquesta dificultat. I, finalment, quan les conjuncions concessives no estableixen una relació de tesi i antítesi entre dues oracions, sinó que apliquen aquesta distinció a un text, la línia de separació es difumina gairebé completament.

6.3.4.4. L'alternança modal de les concessives

Les oracions concessives poden anar en mode indicatiu i en mode subjuntiu, tanmateix, l'elecció del mode té conseqüències interpretatives diferents. Pel que fa a les concessives pures (com ja hem vist més amunt) prefereixen l'ús de l'indicatiu, però la introducció del subjuntiu té un valor anafòric de referència a una informació introduïda o coneguda pels interlocutors. Pel contrari, les condicionals concessives usen sempre el subjuntiu, per tal com el contingut semàntic manifesta la consecució de la principal, fins i tot en el cas (del tot improbable) que es donessin les condicions descrites en la subordinada.

Ara bé, en el cas de les concessives pures, hi ha connectors (com *per bé que*, *tot i que* i *si bé*) que només admeten l'indicatiu en el cas de les condicionals concessives. I ara, entre les condicionals concessives, les escalars introduïdes en la pròtasi per *fins i tot si* (i *ni tan sols si*) només poden expressar-se en indicatiu, i les alternatives (com ja hem dit) construïdes amb la correlació *tant... si*, *com si*, exigeixen també el mode indicatiu.

Amb tot, l'estructura concessiva no s'identifica amb un motlle sintàctic determinat, hi pot aparèixer en la juxtaposició, la coordinació o la subordinació (Bango de la Campa i Donaire, 2006).

Podem dir el mateix pel que fa a la recurrència de diferents tipus de concessives sense connector específic que, bé per contrast semàntic, bé per contrast pragmàtic, marquen una contraargumentació eficient (Salvador, 2009).

En primer lloc, podem trobar oracions subordinades en les quals s'expressa un argument en la subordinada que serà contradit per la principal:

(35) Sent tan bon jugador, no és gens cregut.

En segon lloc, podem trobar oracions copulatives en què el connector uneix dues proposicions que es contradiuen semànticament o pragmàticament, de les quals, la segona es manifesta amb major força argumentativa:

[31v] Als propietaris els deu interessar ja que els deuen pagar més de lloguer. Als pocs veïns que hi quedem ens amarguen la vida *i també paguem bastant de lloguer.*

En tercer lloc, també poden tenir un valor concessiu alguns connectors adversatius (ja hem vist que la línia de separació entre ambdós tipus d'oracions és ben difusa) en què la primera oració aporta l'acceptació d'un argument que sembla convocat per alguna altra veu que coincideix amb allò que reconeixen els interlocutors:

(36) És un bona peça, però ningú no ho diria.

En quart lloc, una construcció condicional amb pròtasi assumida que convoca, com en el cas anterior, un argument polifònic acceptat pel locutor que es podria interpretar com una intervenció prèvia del contrari:

(37) Si tu has fet un bon paper, ell també se'n sortirà.

En cinquè lloc, podem trobar construccions concessives a partir d'una represa anafòrica d'un argument anterior, d'aquesta manera, es contraargumenta a favor d'una idea contrària, tot i acceptar-ne parcialment l'argumentació anterior:

[34a] El pitjor de tot és que, malgrat ser conscient d'aquesta vulnerabilitat, espero amb ganes el moment de poder tornar a tenir un *smartphone* a les mans.

Cal dir que aquest és el procediment habitual que ha donat al llarg de la història els diversos connectors concessius en la majoria de les llengües. Quan aquestes construccions perden el significat lèxic i manifesten únicament una contraposició entre enunciats.

Finalment, una altra construcció que també esdevé un mecanisme diacrònic de creació de connectors concessius és l'ús de mots semànticament plens que aporten la idea d'aprovació o desaprovació de l'enunciat. Paraules que, amb el pas del temps també perdran el contingut semàntic i esdevindran simple peces d'encaix, connectors prototípicament concessius. Observem-ho en aquest parell d'exemples. El primer (39) usa la peça lèxica encara plena amb un sentit positiu, malgrat que manifesta l'acceptació parcial per rebatre'n la conseqüència. En canvi, a [52a] ja apareix el mateix mot gramaticalitzat com a connector i participa de les característiques d'aquests (mobilitat, per exemple):

(38) Bé que sembla dur, té el seu coret.

[52a] si bé els seus pares van arribar com a immigrants, els infants i joves de les famílies d'origen immigrant ja són part de la nostra societat.

Aquesta succinta exposició mostra l'extraordinària varietat d'estructures que els parlants usen per manifestar la negociació discursiva, l'estratègia de la concessivitat. A més, també ens situa aquesta estratègia més enllà dels límits oracionals i, de vegades, apareix com una estratègia discursiva, de tal manera que ocupa una posició intermèdia entre ambdós àmbits, l'oracional i el discursiu.

6.3.5. L'estratègia concessiva

La concessivitat consisteix a manifestar una postura dialogant del locutor, una mena d'engany pragmàtic que el distancia de la visió intransigent que l'interlocutor podria fer-se'n en sentir les posicions contràries a les seves tesis. El locutor vol mostrar-se receptiu, negociador, però, en el fons, no pensa acceptar les tesis contràries, tot i que manifesta compartir-les parcialment. Ja Quintilià en recomanava l'ús per mostrar habilitat oratòria i una certa objectivitat a l'adversari, i evitar així la refutació directa que s'interpretaria com una falta d'experiència dialèctica (recollit per Perelman i Olbrechts-Tyteca, 1989).

Es tracta, en definitiva, d'una maniobra dissuasòria que pretén desarmar l'adversari dialèctic, perquè en confiar-se de l'acceptació parcial de les seves tesis, no pugui contraatacar. Correspon, en part, a la construcció de l'*ethos* del locutor que vol presentar-se davant de l'interlocutor com receptiu i disposat a arribar a un acord.¹⁰²

Aquesta estratègia, que és relativament fàcil d'identificar en els discursos plurigestionats o dialogats, es manifesta en l'alternança dels diversos torns de parla mitjançant uns mecanismes retòrics que són percebuts com concessius per part dels diversos participants en la conversa, debat, discussió o tertúlia. Tanmateix, en el discurs monologat, i especialment escrit, els mecanismes retòrics (com destaca Salvador, 2009) es transformen en mecanismes gramaticals.

¹⁰² Per a la noció de l'*ethos*: Maignenau (2002) i Amossy (2010) .

En el discurs escrit monologat, l'autor haurà d'imaginar els diferents punts de vista que poden suscitar les seves tesis i aconseguir que els lectors es vegin reflectits en la manifestació explícita de les diverses postures dialògiques que es puguin desencadenar (Perelman i Olbrechts-Tyteca, 1989).

Anna Camps (1995) recull l'aportació de Bakhtin (1982) i considera amb ell que aquests textos argumentatius escrits, en els quals en aquest aspecte és el mateix autor qui enuncia els punts de vista contraris, els discuteix, n'introdueix objeccions, etc., representen la complicació dels gèneres discursius primaris i passen a ser denominats gèneres discursius secundaris. Així doncs, és l'escriptor qui defensa les seves pròpies tesis, però, al mateix temps, ha de prendre una postura contrària (o diverses postures contràries) per continuar defensant-les mitjançant la negació de les possibles adversitats que el lector (o els lectors) poguessin manifestar. D'aquesta manera, ha d'aconseguir que els lectors s'hi vegin identificats i tinguts en compte en el ventall de possibles refutacions que l'autor hagi introduït en el seu text.

Aquest caràcter dialògic (encara que fals, en realitat) ens condueix a la consideració d'una estratègia polifònica en qualsevol text argumentatiu escrit (també en l'oral, però no ens hi detindrem ara) com manifesten Anscombe i Ducrot i recullen Bango de la Campa i Donaire (2006). Anscombe (1983) manifesta que tot locutor d'una enunciació posa en escena una sèrie d'enunciadors que són responsables dels actes il·locutius repectius. L'estratègia consisteix a utilitzar aquests enunciadors per defensar la posició discursiva del locutor. La definició de l'estratègia concessiva en paraules del mateix autor:

Définition: soit L le locuteur d'un discours suivi X Connec Y où X et Y sont des énoncés (ou des suites d'énoncés), et Connec un certain connecteur. Nous dirons que L est, dans son discours, l'auteur d'une *stratégie concessive* si L met en scène cinq énonciateurs e1, e2, e3, e4, e5... (Anscombe, 1983: 52)

L'enunciador e1 defensa una proposició p , e2 argumenta en favor d'una conclusió r , e3 defensa una proposició q , e4 s'oposa a l'argumentació de e2 i e5 accepta la proposició p . Cada enunciador es responsabilitza d'un

enunciat, mentre que el locutor només comparteix el punt de vista dels darrers enunciadors que el condueixen a la negació de les tesis dels primers.

A aquesta idea polifònica de l'estratègia concessiva, Bango de la Campa i Donaire (2006) afegeixen la teoria dels estereotips, també expressada per Anscombe (2001), i reformulen una definició tenint en compte ambdues aproximacions.

L es autor de una estrategia concesiva si convoca cinco enunciadores, a saber: a) Un enunciador e_1 responsable del punto de vista P_1 (p); b) Un enunciador e_2 responsable del punto de vista e_2 (q); c) Un enunciador e_3 que convoca una frase estereotípica vinculada a p ; d) Un enunciador e_4 que se opone a una argumentación en el sentido de e_3 ; e) Un enunciador e_5 que vincula el punto de vista P_1 al punto de vista P_2 . Además L no se identifica con e_3 , y se identifica, en cambio, con e_4 y e_5 . (Bango de la Campa i Donaire, 2006: 183)

La teoria dels estereotips es basa que el significat d'un mot es construeix a partir de la selecció d'una sèrie d'enunciats (enunciats estereotipats) en els quals apareix. Així doncs, quan enunciem un mot convoquem en l'interlocutor una sèrie de frases en les quals l'ha sentit o l'ha usat i confereix així el sentit exacte del mot en l'enunciat corresponent.

La introducció d'aquesta teoria en la definició de l'estratègia concessiva ens interessa perquè explica les relacions semàntiques que s'han d'establir entre els dos continguts contraposats, és a dir, els estereotips estableixen una sèrie de restriccions (o constriccions semàntiques) que impedeixen algunes relacions semàntiques i n'afavoreixen d'altres. En els exemples següents, és evident que les restriccions actuen de manera que impossibiliten l'estratègia concessiva en el segon, mentre que la permeten i la propicien en el primer:

(39) Encara que tanquis la finestra, tindràs fred.

(40) ¿Encara que tanquis la finestra, plourà.

Sigui com sigui, l'estratègia concessiva en el discurs escrit ens proporciona les eines necessàries per tal d'analitzar el treball que ens proposem. D'una banda, perquè aquesta posició dialogant, empàtica de l'escriptor interessa des del punt de vista pragmàtic i de l'altra, la idea de la convocatòria

polifònica que ha de fer l'autor per tal d'incloure diversos punts de vista que l'ajudin a defensar les seves conclusions.

6.3.6. La concessivitat en les cartes al director

La situació liminar de les cartes al director que hem anat intuïnt al llarg del nostre treball entre els textos escrits formals i els textos falsament dialogals, ens condueix a la distribució de la utilització dels recursos lingüístics per a assolir la concessivitat des de dos punts de vista.

Primerament, l'expressió d'aprovació d'una de les premisses que es manifesten per atacar-ne dialècticament la conseqüència sol fer-se amb els típics marcadors concessius. Marcadors que han anat gramaticalitzant-se al llarg de la història des de diversos orígens funcionals i semàntics: mots amb un significat tempoaspectual (*encara que*), resumptiu (*tot i que*, *tot i així*), de disconformitat (*malgrat que*, *a despit de*, *a pesar de*), condicional (*si concessiu*, *si bé*), etc. (Salvador, 2009):

[116v] *Encara que* per a alguns equips el més important és pujar de categoria a qualsevol preu, per la resta és fer esport.

[121v] *Tot i que* per assolir l'excel·lència s'hauria de buscar el nivell C1 entre el professorat, actualment, el mínim per fer classes d'anglès se situa en el B2.

[26a] *Tot i així*, en determinats cercles, sobretot de gent jove de tipus antisistema i transgressors, sura la idea que no votar és una manera de manifestar la seva oposició i rebuig al sistema i als grans partits en particular.

[38a] La salut és un dret *malgrat que* el conseller Boi Ruiz hagi dit que "no hi ha un dret a la salut, perquè aquesta depèn del codi genètic que té cada persona, dels seus antecedents familiars i dels seus hàbits, que és el que seria l'ecosistema de la persona".

[90a] Amb el moviment 15-M vam deixar ben clar que érem (teòricament) un país d'indignats, *però*¹⁰³ en aquestes eleccions hem demostrat que ens queixem molt i actuem poc.

[11] El PP, *a pesar del* seu populisme, representa els interessos dels rics i dels grans empresaris.

¹⁰³ Hem analitzat en un altre lloc la confluència d'adversativitat i concessió en la consecució de l'estratègia concessiva, Portalés, 2014.

[61v] *Si bé* és cert que Catalunya és una nació amb grans cuiners d'alta cuina adorats mundialment, també és constatable que el nivell mitjà de l'alimentació ràpida o *take away* és desastrós.

En segon lloc, però, trobem una gran quantitat de recursos lingüístics no gramaticalitzats amb la mateixa funció concessiva. Manifestacions del sentit concessiu que van des del contrast semàntic o pragmàtic sense cap connector que l'explíciti a una sèrie de casos amb marcadors no concessius o repeses anafòriques que marquen d'alguna manera la contraargumentació (Salvador, 2009). L'acord parcial amb una expressió contrària a la que es defensa que permet el reforç argumentatiu de la idea pròpia el trobem, com hem dit, de diverses maneres. Amb una simple conjunció copulativa, com en [1a], quan la remitent reconeix la tasca de les escoles en la defensa de l'ús de la llengua, tot i que els retreu que no defensin de la mateixa manera els costums i les tradicions pròpies enfront de les d'altres cultures; o en [31v] on la locutora sembla acceptar que als propietaris de l'immoble on viu de lloguer els interressi econòmicament que l'edifici vagi convertint-se en hostel, malgrat que defensa que ella paga «bastant», cosa que hauria de satisfer els propietaris:

[1a] Em sembla molt bé que es defensi la llengua d'un país des de les institucions educatives *i penso* que també s'haurien de cuidar de la mateixa manera els seus costums, les seves arrels.

[31v] Als propietaris els deu interessar ja que els deuen pagar més de lloguer. Als pocs veïns que hi quedem ens amarguen la vida i *també* paguem bastant de lloguer.

En altres casos, la concessió es manifesta per una aprovació tàcita del discurs de l'altre (generalment fictici, cosa que exemplificaria la polifonia interna de què parlàvem abans). Una aprovació que va des d'una simple afirmació [14a], fins a expressions complexes a les quals podríem titllar d'epistèmiques [24a], [27v]. Notem com en [100a] s'accepten les objeccions¹⁰⁴ que es podrien expressar a la defensa de la independència de Catalunya, malgrat que no s'hagin verbalitzat en el text:

¹⁰⁴ En l'actualitat, davant la possibilitat d'aquesta independència, el govern espanyol, els partits polítics d'àmbit estatal i els mitjans de comunicació afins recorren dia sí, dia també a l'amenaça que Catalunya no podrà pertànyer a la Unió Europea si se segrega d'Espanya.

[14a] Els partits de Champions del Barça els fan en obert, *sí, però* a partir de les 9 del vespre, i a les 9 hem de ser al llit.

[24a] *Això és ben veritat*, però Pla, com altres autors, reutilitzava les bones idees, i va publicar novament la mateixa frase, aquest cop *sí*, referida als espanyols, o sigui tal com se cita actualment.

[27v] Arribats a aquest punt, alguns puristes diran que el millor és la versió original i que el debat del català està fora de lògica. *Els dono la raó*, però a partir del moment en què es deixin de doblar les pel·lícules al castellà. De moment això ni es discuteix ni es planteja.

[100a] Catalunya només té una solució: la independència en relació a Espanya, dintre, *com és lògic*, de la interdependència europea.

De vegades, la represa anafòrica també manifesta una conformitat parcial amb el discurs aliè com en [42a] i [84a]:

[42a] *Per això*, que el Govern es proposi elevar el llindar de renda per rebre una beca a Catalunya pot suposar un alleujament per a moltes famílies que, *tot i no estar* en una situació crítica, troben molt difícil suportar la càrrega econòmica que suposa pagar una o dues matrícules.

[84a] *No obstant això*, l'actual gestió de la crisi amenaça de provocar una desafecció generalitzada cap al projecte europeu.

Resulta molt habitual la combinació de la locució adverbial *tot i* més gerundis [152v], infinitius [8v], amb el pronom *això* que també remet anafòricament al discurs anterior, amb l'adverbi *així* [26a] o, simplement, amb un sintagma [59a]

[152v] *Tot i recordant*, de forma clarivalent, l'important canvi recent de la Constitució.

[8v] Respecte l'accident, no entenc com la guàrdia urbana arribà tant ràpid (hi havia no menys de 5 cotxes) i els bombers que en aquest cas serien més apropiats van trigar bastant més, *tot i haver* una caserna a escassos 100 metres del lloc dels fets.

[173v] *Tot i això*, s'ha de conèixer la realitat.

[26a] *Tot i així*, en determinats cercles, sobretot de gent jove de tipus antisistema i transgressors, sura la idea que no votar és una manera de manifestar la seva oposició i rebug al sistema i als grans partits en particular.

[59a] *tot i* les dificultats que estan patint

Una altra estructura encara que manifesta un cert grau d'acceptació del discurs contrari comença per un gerundi com en [152]:

[152v] *Acceptant* que d'aquest desgavell sortirà una reforma del model sanitari i dels nostres hospitals, comparteixo l'opinió del doctor Baselga quan apunta la necessitat de canvis en la legislació laboral que facin possible una cura radical de l'actual estructura del personal estatutari de la sanitat pública.

La recurrència per a aquesta mateixa finalitat, no tant per a l'acceptació, sinó per a la part en què es manifesta la disconformitat, del marcador *ara bé*, prototípica del diàleg oral i del discurs assagístic fusterià, per exemple:

[42a] *Ara bé*, em pregunto si 25 afortunats no és una mica massa restringit, i si realment cal regalar-los 12.000 euros.

[64a] Fins aquí podria arribar a ser comprensible i acceptable, tot i que com és lògic, les raons de la decisió s'haurien d'analitzar detingudament. *Ara bé*, per què acusa els altres de separatistes i antiespanyols, quan és ella la que, en declaracions textuals, apunta que aquest mercat l'organitzava una empresa catalana?

En altres casos, finalment, reconeixem aquesta concessivitat a través de la interpretació pragmàtica de determinades expressions. L'ús en [81a] de les perífrasis «puc entendre» i «no puc acceptar» (semblantment en [111a]), l'expressió cortesa de [45v] «respecto la seva opinió», o l'asseveració de [161v] «Sóc el primer que defenso» enfront d'unes probables crítiques a la feina dels funcionaris, la inclusió de l'adjectiu «comprensible» que mostra acceptació en [44v] o l'afirmació contundent («És sabut que...») que contrasta, finalment, amb l'inici d'un connector consecutiu que no arriba a la conclusió que se n'hauria d'esperar; construeixen de manera molt diversa i majoritàriament no gramaticalitzada l'estratègia concessiva com a eina per fer més contundent la defensa de les pròpies opinions:

[81a] *Jo puc entendre* que tots els criteris establerts per a aquesta avaluació deuen tenir una raó de ser. *El que no puc acceptar* és la falta de qualitat humana.

[111a] En temps de crisi *puc acceptar* retallades, però el que *no puc* és acceptar l'asimetria d'aquestes retallades.

[45v] *Respecto la seva opinió*, ja que cada un posa el llindar de la tolerància allà on creu que l'ha de posar. *Però Esport Club* és un

programa que mira d'oferir una mirada diferent a les notícies del dia; i sempre que sigui possible amb humor, sense faltar mai al respecte de ningú.

[161v] *Sóc el primer que defenso la condició de funcionari com a servidor dels ciutadans, amb treball rigorós. Com la resta d'empleats públics, hem vist com els nostres salaris no pujaven mai per sobre de l'IPC, mentre mitja Espanya vivia la xauxa dels anys de bonança.*

[44v] *És comprensible que preferentment s'hagin de lliurar genèrics. Però sorgeix la pregunta següent: per què qui prefereixi els de marca no els pot aconseguir afegint de la seva butxaca la diferència entre l'un i l'altre?*

[7v] *És sabut que, per Tots Sants, hi ha tradició d'anar al cementiri en memòria dels difunts. Aquest any ha coincidit amb pont. Sembla que era previsible que la gent aprofités, segons conveniències o disponibilitat, qualsevol dia del pont per anar al cementiri. Doncs bé, Cementiris de Barcelona no ho creu així.*

Amb aquesta llarga descripció de les estructures gramaticals més recurrents en el gènere, considerem que proporcionem tot de calaixos (verbs, adverbis, marcadors) perquè els estudiants puguin triar la forma dels mots que millor se'ls ajusti a la finalitat que persegueixen. L'opció d'un condicional en comptes d'un futur o d'un subjuntiu per un indicatiu s'ha de valorar amb l'ajut dels ensenyants per manifestar de manera eficient els objectius que es persegueixen.

La concessió, d'altra banda, hauria de ser matèria d'atenció preferent des de l'inici de l'aprenentatge discursiu. Conscienciar els alumnes i les alumnes de l'existència de l'altre és fonamental en el procés educatiu (Vigotsky, 1995; Rastier, 2013) i la interiorització de la concessivitat contribuirà, sens dubte, a aquella conscienciació. A partir d'aquí s'ha d'ensinistrar els estudiants en el domini de l'estratègia que els permetrà contraargumentar i gestionar el discurs de l'altre per assolir l'èxit dialèctic.

6.4. La pragmàtica del text

6.4.1. La interrogació retòrica

Més enllà de la consideració de la interrogació retòrica com un fenomen estilístic definit, en general, com una pregunta que no admet una resposta,

des del punt de vista pragmàtic, l'hem de considerar com una estratègia persuasiva d'acceptació tàcita del discurs del locutor per part de l'interlocutor o, simplement, del lector.

En aquest sentit, Salvador i Marín (2013: 330-331) destaquen la divergència entre la pregunta com a forma sintàctica i l'activitat de preguntar. De fet, ells consideren que la pregunta és un acte discursiu que pot tenir diverses finalitats com: asseverar de manera menys impositiva o implicar el receptor, per exemple.

En les cartes al director, la interrogació retòrica forma part d'un macroacte de parla que té com a finalitat recolzar la intenció global del discurs (Van Dijk, 1980), en el qual, hi ha tota una sèrie d'accions encaminades a aconseguir un objectiu, ja sigui manifestar una queixa, expressar una felicitació o corregir una informació que es considera errònia, entre altres. La importància retòrica del fenomen és també considerable ja que comporta un «llamamiento a la comuni3n con el auditorio» (Sartre, 1948, apud Pelerman i Olbrechts-Tyteca, 1989: 256) o una manifestaci3n d'un judici en casos com «¿No hace hoy un tiempo espléndido?» (Wittgenstein, 1953, apud Pelerman i Olbrechts-Tyteca, 1989: 256) o, fins i tot, un «procedimiento bastante hipócrita para expresar ciertas creencias» (Pelerman i Olbrechts-Tyteca, 1989: 256).

La resposta *mental* a aquestes preguntes (no verbalitzada, lògicament¹⁰⁵) manifesta un compromís de l'interlocutor, l'adhesi3n implícita al judici o a les creences expressades pel locutor de manera implícita.

Segons Burguera (2006: 16) l'alt rendiment d'aquest recurs en el gènere de les cartes al director respon a motivacions de diversa índole, entre les quals destaca:

La vehiculaci3n de un subacto de habla indirecto que permite afianzar tanto el avance de la progresi3n discursiva como el potencial argumentativo del principio o idea que se presenta mediante el enunciado interrogativo en cuesti3n.

Que una pregunta no és únicament un reclam d'informaci3n desconeguda pel locutor ho sabem des de la ret3rica clàssica:

¹⁰⁵ Segons Ilie, 1994, aquest és un dels trets fonamentals de la pregunta ret3rica.

El hecho de poder preguntar, elegir como quiera las preguntas y el orden en el que se van a plantear, constituye una ventaja incontestable para quien argumenta. De la habilidad con que se emplee este privilegio depende la eficacia del método socrático. (Pelerman i Olbrechts-Tyteca, 1989: 744)

La interrogació, que es podria entendre com un recurs cortès (Salvador i Marín, 2013); ja que permet seguir la primera regla de cortesia segons Robin Lakoff que és no imposar-se als altres i la segona, donar l'opció a l'interlocutor d'elegir entre diverses possibilitats (Robin Lakoff, 1973: 298-300)¹⁰⁶, en realitat, no ofereix cap altra possibilitat que l'assertió (la *comunió*, en paraules de Sartre) quan es formula sense que hi hagi possibilitat de resposta (recordem la falsa interactivitat del gènere), i és d'aquesta manera que es converteix en una estratègia que augmenta de manera indirecta la força persuasiva de l'enunciat, ja que l'interlocutor no serà capaç, probablement, de reconèixer-la com un recurs encaminat a arribar a un acord global a través d'acords parcials:

Así pues, a menudo, el orden adoptado para las preguntas tendrá por objetivo encubrir, durante todo el tiempo que sea posible la relación entre estos acuerdos parciales y el desacuerdo básico: preguntas presentadas sin orden aparente, preguntas cuya importancia respectiva no se comprende, hasta preguntas inútiles. (Pelerman i Olbrechts-Tyteca, 1989: 744)

Insistent en aquesta idea d'imposició persuasiva, Burguera (2009: 109) afirma:

La modalidad interrogativa no facilita, pues, la posibilidad de presentar alternativas. Es más, podemos afirmar que se utiliza falazmente esta estructura para fijar un contenido determinado bajo un contenido de réplica que solo, aparentemente, es abierto. Luego, la IR resulta doblemente impositiva, por una parte, incorpora un contenido determinado que, en principio, debe ser aceptado por el destinatario y, por otra, falsea las potenciales réplicas que debería permitir una estructura discursivamente contrafactual como es la interrogación.

¹⁰⁶ Es podria interpretar en aquest sentit si el que pretén l'enunciador és protegir la imatge de l'enunciatari (Igalada Belchí, 1994: 340).

En analitzar la caracterització formal de les interrogacions retòriques, Burguera (2010: 112) considera fonamentals els paràmetres d'anàlisi d'Ilie (1994):

.../... (i) el tipo de discurso, (ii) la configuración contextual íntegra en la que se inserta la IR, (iii) la posición secuencial de la IR en el discurso, (iv) la relación entre emisor y destinatario (antagónica, simétrica, etc.), (v) las creencias y los conocimientos compartidos entre interlocutores, (vi) los roles y objetivos asumidos por los participantes del intercambio comunicativo, (vii) la interrelación entre los objetivos del emisor y las expectativas del destinatario y (viii) la tipología de la respuesta aportada bien por el destinatario, bien por el propio emisor.

D'entre els quals considerem determinants el tipus de discurs (que nosaltres associarem al gènere) i els coneixements i creences compartides (Escandell, 1984: 34)¹⁰⁷. Entenem que tant la configuració contextual, com la relació o els rols i objectius entre emissor i destinatari pertanyen a la identificació mateixa del gènere cartes al director. El tipus de resposta que *s'exigeix* per part de l'emissor està condicionada per la mateixa naturalesa de la pregunta i depèn, precisament, de la compartició de coneixements i creences.

Ja hem dit que les preguntes retòriques actuen com una estratègia de persuasió eficaç (així considerada des de l'anàlisi del mètode socràtic) que demana l'assertió de l'interlocutor a una determinada posició. Aquesta coincidència parcial, que permetrà conduir el discurs cap a acords més globals, no seria possible si l'emissor no conegués els seus destinataris. Quan parlàvem de la caracterització del gènere (§ 2), apuntàvem que l'escriptor de cartes al director sol remetre-les al mitjà amb el qual s'identifica ideològicament, políticament, religiosament, etc., cosa que facilitaria, sens dubte, l'acord, si no amb la totalitat dels lectors del diari, sí amb la majoria d'ells.

Considerem, doncs, que la possibilitat de compartir coneixements i creences és major si es té en compte aquesta coincidència en l'elecció d'un mateix mitjà per informar-se del món.

¹⁰⁷ No tots els tipus de coneixements són igualment acceptats en les interrogacions retòriques. Escandell, 1984: 35 considera que només són acceptats aquells que no són analítics (ni els científicament establerts) ni tampoc les opinions més particulars.

No és la nostra feina ara identificar els lectors dels mitjans, tanmateix, podríem establir una sèrie de regularitats molt generals que compartirien, sens dubte. Per exemple, la defensa de l'ús del català, tant en àmbits privats com públics ([28a], [35a]); el desacord amb les retallades dels serveis públics ([98a], [111a]); la solidaritat ([88v]), etc.

Un altre dels objectius del treball de Burguera (2009) és establir una taxonomia dels elements gramaticals que predisposen a la interpretació d'una pregunta com a retòrica:

Si procediéramos a establecer una taxonomía de aquellos elementos gramaticales que predisponen una lectura retórica de enunciados interrogativos, deberíamos reconocer el papel preponderante de aspectos tales como los términos de polaridad negativa, la función de ciertos adverbios oracionales, la importancia de estructuras sintácticas condicionales y atributivas de carácter valorativo o la concurrencia de algunas partículas y estructuras modales que presentan un significado procedimental destinado a asentar el valor pragmático anotado en el enunciado en el que se insertan. (Burguera, 2006: 17)

Pel que fa al primer dels trets que s'apunten, els termes de polaritat negativa, podem constatar-ne la recurrència en alguns dels exemples que hem seleccionat com:

[35a] Per què no puc veure la pel·lícula de Tintín en català als cinemes de l'Alt Empordà?

[111a] Per què no fa més rigorosa la lluita contra el frau fiscal? Per què no impulsa una reforma fiscal que faci que qui més té també pagui més? Per què no hi ha cap mesura per promoure el lloguer dels nombrosos pisos buits que tenen els bancs i les caixes que han rebut ajuts públics? I per què els polítics, en lloc de fer la pilota als mercats financers, no els paren els peus? Per què...?

[88v] Com pot ser que Barcelona no ofereixi una campanya permanent de recollida de joguets? Que només som solidaris quan s'acosta Nadal? Algú dubta que a molts nens els faria feliç [sic] una joguina nova a qualsevol època anual?

[98v] Com pot ser, doncs, que tot i ser un país mediterrani caracteritzat pel sol i el bon temps, ens bloquegem de tal manera davant un fenomen com aquest? És que no n'aprenem?

[122v] Que no vivim a l'era tecnològica, l'era en que [sic] la informació viatja d'una banda a l'altra del món en qüestió de segons?

[128v] No seria més econòmic per a tots aprofitar la gran infraestructura mèdica de la Seguretat Social amb una petita aportació individual per visita mèdica, amb la qual cosa es reduirien de pas els abusos en visites innecessàries?

Notem que en tots els casos que aportem, l'emissor es posiciona davant d'uns fets determinats reclamant canvis en l'actuació de les autoritats generalment públiques, però també dels responsables de serveis privats (que s'emetin estrenes de cinema en català [35a]; que es lluiti contra el frau fiscal i s'exigeixi una contraprestació als bancs que han rebut diners públics per ser viables [111a]; que s'engeguin campanyes de recollida de joguines durant tot l'any i no solament a Nadal [88v]; que s'apregui dels errors en les actuacions encaminades a redreçar la normalitat després de fenòmens atmosfèrics inusuals [98v]; que s'aprofitin els mitjans informàtics per a millorar la vida dels ciutadans [122v] o exigir una petita aportació individual als serveis sanitaris per tal d'evitar-ne el col·lapse en l'atenció urgent [128v], etc.). La posició del remitent sempre reclama l'assumpció per part del destinatari de les millores que suposarien els canvis que reclama, ja que la introducció de la negació permet conduir l'argumentació cap a una única resolució del dilema plantejat. Compartim amb Escandell (1984: 24) que:

En la interrogación retórica la negación tampoco funciona como operador lógico, sino que es un indicador de la "toma de partido" del hablante y, por tanto, en nuestro caso, una manifestación de la univocidad de su formulación. Es una marca formal que indica al oyente que debe ponerse en guardia y buscar una interpretación no literal, porque se halla ante una interrogativa fuertemente orientada. La presencia de la negación por sí sola no determina la retoricidad de la interrogación, per sí colobra a marcar el desajuste existente: es la comparación entre el enunciado y las creencias o conocimientos lo que le confiere dicho carácter retórico.

Tornem de nou, doncs, a la compartició de coneixements i creences que hem apuntat més amunt com un dels paràmetres fonamentals per a la

interpretació de les interrogacions retòriques. Ho explicarem, tot seguit, de manera més detallada.

A [35a], el remitent reclama el dret a poder escollir veure un pel·lícula en català als cinemes de l'Alt Empordà i ho fa amb una pregunta que introdueix una negació, no sols per a constatar un fet (no s'emet aquest film en català), sinó també per exigir *justícia*, ja que sí que es pot veure en català a Barcelona o Badalona.¹⁰⁸ Segons Escandell, les interrogacions amb *per què* en passat, habitualment, s'interpreten com una *interrogació crítica*¹⁰⁹, mitjançant la qual el parlant expressa una desaprovació de les accions de l'oient per a les quals no troba explicació o sentit, mentre que les mateixes interrogacions en present, poden interpretar-se com un suggeriment (Escandell, 1984:25-26). En el cas que ens ocupa, es pot interpretar la interrogació com una crítica («Per què no puc veure la pel·lícula de Tintín en català als cinemes de l'Alt Empordà?»), però no està expressada en passat, sinó en present; ni es dirigeix a l'interlocutor (el qual no n'és responsable), sinó als empresaris de les sales de projecció o a l'administració. Podríem afirmar, per tant, que la combinació de la causalitat (*per què*) i la negació ens conduïrien a una expressió de polaritat negativa.

El mateix ocorre en el segon exemple [111a]. Es tracta d'una carta adreçada al president Mas en la qual el remitent critica allò que no ha fet el mandatari per superar els efectes de la crisi. Els enunciats podrien interpretar-se com a suggerències (s'expressen en present), però el locutor sap que no seran tingudes en compte, malgrat que considera que els lectors les compartirien i per això les enuncia en mode de causalitat, tot i que no hi haurà resposta que justifiqui no seguir-les. Són, fet i fet, crítiques a l'actuació del president mitjançant interrogacions causals amb negacions que s'inscriuen també en l'àmbit de la polaritat negativa.

Coincidint amb Escandell (1984) i també Burguera (2009) trobem en els altres exemples verbs modals i modes verbals condicionals que confereixen a les interrogacions el caràcter retòric: [88v] «Com pot ser?», «faria»; [98v] «Com pot ser...?»; [128v] «seria», «es reduïrien»...

¹⁰⁸En alguns casos, ens referim a informació que es troba en la carta sencera que no es reproduïx i a la qual remetem.

¹⁰⁹El concepte és de Crisari, apud Escandell, 1984:25, nota 29.

A [88v] es reclama l'organització de campanyes de recollida de joguines durant tot l'any i també es critica que no n'existeixin fora de Nadal. El caràcter retòric de les interrogacions que serveixen de suport a l'argumentació es manifesta per l'adverbi *només*: «Que *només* som solidaris quan s'acosta Nadal?». Aquesta retoricitat es reforça mitjançant l'enunciat que expressa polaritat negativa, malgrat que, segons Camus Bergareche (2007), l'aparició del pronom *algú* podria interpretar-se com un enunciat de polaritat modal¹¹⁰. L'enunciat «Algú dubta que a molts nens els faria feliç una joguina nova a qualsevol època anual?» és equivalent a *Ningú no dubta que a molts nens els faria feliços una joguina nova a qualsevol època anual*; que manifestaria d'una manera més evident aquella polaritat negativa, tanmateix, sembla que el remitent troba més contundent l'expressió mitjançant una interrogació retòrica que només permet una resposta mental negativa. Permet aquesta interpretació també l'aparició de l'indefinit *qualsevol* que Camus Bergareche, 2007: 120 (basant-se en la descripció de Bosque, 1999) identifica com a termes de polaritat modal (TPMs):

Dins d'aquests entorns de polaritat que els inductors modals (IIMM) fan sorgir (inductors tals com els predicats citats –en negreta als exemples), hi trobem una classe específica d'unitats que només apareixen en aquests contextos: són els termes de polaritat modal (TPMs), com ara *qualsevol* en català o *cualquiera* en castellà (en cursiva als exemples). L'absència dels inductors converteix en agramaticals les oracions corresponents:

- (1) a. **Puc** somniar amb *qualsevol cosa*.
b. *Vaig somniar amb *qualsevol cosa*.
- (2) a. **Busco** *cualquier tipo de casa*.
b. *Compré *cualquier tipo de casa*.

En la carta que ens ocupa així com en [98v] i en [128v] podem identificar també un altre recurs gramatical que condiciona la interpretació retòrica de les interrogacions expressades, ens referim al connector *que* o a la formulació més completa *és que*, a la qual Escandell (1984: 33) anomena

¹¹⁰El treball de Camus Bergareche analitza històricament els termes de polaritat negativa i arriba a la conclusió (compartida amb Pérez Saldanya, 2004) que els quantificadors *algú*, *alguna*, *alguns* i *algunes*, així com els corresponents castellans, no poden aparèixer actualment com a tals, ja que no poden associar-se a entorns negatius. Tanmateix, considerem que, en el cas de les interrogacions retòriques, podrien interpretar-se pragmàticament com *ningú*, etc.

«locuciones de tipo ilativo» i inclou en l'apartat d'adverbis i locucions que reforcen els indicadors retòrics: [88v] «Que només som solidaris quan s'acosta Nadal?»; [98v] «És que no n'aprenem?»; [122v] «Que no vivim a l'era tecnològica...?». Segons Escandell, 1984: 33-34¹¹¹, estan relacionats semànticament amb els verbs modals de possibilitat i són també marcadors que assegurin la retoricitat de les interrogacions en què s'inscriuen.

Si continuem amb la caracterització gramatical de les interrogacions retòriques, podem identificar a continuació alguns trets com la introducció de pronoms interrogatius que, en principi, demanarien una resposta, però que, en els exemples aportats, contribueix a reforçar-ne l'argumentació. A [28a], l'autora es queixa que en els comerços, en veure el seu color de pell, els dependents se li adrecen en castellà i per això pregunta qui ha de triar l'idioma. La resposta ha de ser l'esperada perquè es pugui avançar en la defensa dels seus drets lingüístics:

[28a] Qui tria l'idioma, el client o el venedor? És en funció de l'aspecte físic del client?

Com pot ser que en uns grans magatzems la senyora que és al meu costat sigui atesa en català i a mi quasi m'obliguin a tornar al meu idioma matern? ¿És possible contractar personal amb un sentit d'oïda més fi, capaç de captar l'idioma triat pel client durant els primers segons?

Un altre tret a considerar és l'expressió modal amb l'interrogatiu «Com pot ser...» que sol conduir a una interpretació d'injustícia o d'incompatibilitat. En aquest exemple, però, la interpretació retòrica de les diverses interrogacions ve condicionada també per la ironia, sobretot, en la segona de les qüestions («És en funció de l'aspecte físic del client?») i en la darrera («¿És possible contractar personal amb un sentit d'oïda més fi, capaç de captar l'idioma triat pel client durant els primers segons?»).

En el següent exemple [98a] l'emissor critica que els sacrificis que comporta la crisi econòmica hagin d'afectar els més vulnerables i per reforçar-ne la queixa, planteja una pregunta en la qual combina l'adverbi *com* amb una oració condicional que condueix a una interpretació, novament, d'incompatibilitat:

¹¹¹També Martinell, 1992: 28.

[98a] S'han de fer sacrificis, però ¿per què sempre els hem de fer els mateixos? Com esperen que consumim si ens retallen els sous i els apugen els impostos i les taxes?

O en [66a] el locutor planteja una pregunta amb el mateix adverbi que no té solució:

[66a] Tenint en compte el que val una entrada per veure una obra d'aquest tipus, com pretenen que la gent s'interessi a anar-hi?

La carta [144v] reclama canvis en les administracions públiques per tal de reduir-ne les despeses amb la introducció del pronom *quan* de manera reiterada:

[144v] Per quan l'eliminació o reestructuració d'empreses públiques que es solapen amb l'Administració? Per quan l'aplicació de l'informe Roca de reorganització territorial? Per quan la mancomunió de serveis municipals per reduir costos i racionalitzar recursos?

A [8v], el locutor es queixa de les baralles que es produeixen en les discoteques freqüentades per col·lectius sud-americans i planteja preguntes on, a més del condicional, que ja hem introduït més amunt, s'estructuren com oracions atributives de caràcter valoratiu i exigeixen una resposta negativa:

[8v] La pregunta seria: És legal? És moral que després de tancar unes discoteques per les baralles que s'hi produïen es contractin autobusos gratuïts perquè aquesta gent vagi a un altre lloc?

En [31v] la locutora denuncia els abusos dels hostes amb qui ha de compartir l'escala del seu pis de lloguer. Notem que l'ús del pronom *què* es precedeix de l'expressió «I em pregunto» que condiona la interpretació interrogativa:

[31v] És potser perquè som inquilins i, encara que paguem religiosament, no tenim dret a res? I em pregunto què hi ha darrere d'això. Què hem de fer per poder viure tranquils?

O en [18a], una carta adreçada a l'exministra Carme Chacón, un seguit d'interrogacions s'introdueixen amb el pronom *on*:

[18a] ¿On ha estat tots aquests anys de malbaratament de recursos públics en unes infraestructures de l'AVE que tenen una rendibilitat esperada clarament negativa?

¿On era aquests dies en què el ministre Blanco licitava, encara, milers de milions d'euros per a un AVE a Galícia de similar rendibilitat?

¿On era durant el serial de l'Estatut i el fet esperpèntic del Tribunal Constitucional?

En [52v] apareix el quantitatiu *quanta* amb la mateixa finalitat:

[52v] a quanta gent se'ls [sic]cobren conceptes erròniament que ningú mai reclamarà?

En 19 ocasions la interrogació retòrica s'introdueix amb un acte de parla. Es tracta d'una certa reflexió a partir de l'anàlisi dels fets que en motiven la pregunta. L'expressió sol ser: «(Jo) em pregunto» i serveix de marc per a la interpretació de la interrogació següent com a retòrica. En el primer dels casos que reportem [25a], la pregunta s'introdueix després d'un exemple, el qual permet qüestionar la legalitat del fet que es denuncia:

[25a] Els professionals de la sanitat, per exemple, poden ser sancionats si vulneren aquest dret. Jo em pregunto: ¿quin privilegi tenen les companyies de telefonia i les grans empreses de serveis com el gas i l'electricitat i alguna empresa privada que es poden permetre el luxe de trucar per telèfon a qualsevol hora del dia, alguna força intempestiva?

En altres casos, com [28a], prèviament s'ha fet una asserció que permet amb el reforç de la fórmula, denunciar una incompatibilitat, incoherència, etc.:

[28a] El català és el meu idioma habitual. Puc des d'utilitzar un vocabulari tècnic fins a fer una broma sense cap problema. Però em pregunto què s'ha de fer per no haver de canviar al castellà quan compro.

En algunes ocasions, l'acte forma part d'una estratègia concessiva; primerament s'expressa l'acord parcial amb alguna mesura, situació, etc., i després, se'n qüestiona la conseqüència, sovint a continuació d'un marcador com «ara bé»:

[42a] En un sistema universitari en què ens diuen que hi ha excedent de titulats, premiar aquells que més profit treuen de l'educació superior em

sembla força convenient. Ara bé, em pregunto si 25 afortunats no és una mica massa restringit, i si realment cal *regalar-los* 12.000 euros.

Encara volem comentar una altra modalitat que és introduir la fórmula i *fer creure* que el que s'escriu a continuació és una reflexió, quan, en realitat, és la crítica inqüestionable d'una situació negativa, innecessària, contraproductiva...:

[33v] em pregunto de què serveix el Senat. Amb el Congrés de Diputats ja n'hi ha prou.

Per acabar aquest apartat, volem referir-nos a les preguntes o interrogacions confirmatòries (Cuenca i Castellà, 1995; Payrató, 2002: § 3.4.3.4.; Salvador i Marín, 2013) que no són necessàriament retòriques, ja que poden expressar-se en el llenguatge oral i reclamar una resposta de l'interlocutor, però en un gènere monologat i escrit com el de les cartes al director, ho són necessàriament. En el llenguatge oral, el locutor demana confirmació a una pressuposició mitjançant aquestes interrogacions (*question tags*, en anglès que Cuenca tradueix com a 'confirmatòries'), en les cartes al director, en canvi, s'exigeix l'acceptació de la pressuposició, reforçant-la precisament amb la partícula confirmatòria (*oi, no*, etc.). Vegem-ne alguns exemples:

[114a] Però estem en crisi, oi?

[21v] Quina diferència amb els intel·lectuals d'avui dia, oi?

[14s] El terme "criatura" no només té relació amb un infant humà: tot ésser viu, sigui de la diversitat que sigui, es pot considerar criatura. O no?

La particularitat d'aquestes interrogacions és que combinen una asserció amb una pregunta sobre el valor de veritat de l'asserció. Són sempre totals i es presenten amb diferents estructures gramaticals i combinacions prosòdiques (Payrató, 2002: 1206).

Des del plantejament teòric d'Anscombe i Ducrot (1981) sobre la força argumentativa de la interrogació, sembla evident que qualsevol pregunta pot induir a una valoració de la realitat. És per això que caldria un ensenyament pragmàtic d'aquest recurs en els centres educatius. No és convenient limitar-se a la descripció gramatical i ortogràfica, sinó que s'hauria de transmetre el valor pragmàtic de la interrogació.

L'expressió de la incredulitat, de la ironia, del desig i de tantes accions, es pot dur a terme mitjançant la interrogació i, per això, els estudiants n'han de conèixer les aplicacions mitjançant els exemples que els oferim.

6.5. Macroestratègies discursives

6.5.1. La cortesia lingüística

Tot i que ja hem tractat subsidiàriament el tema de la cortesia en presentar els interlocutors del gènere cartes al director (§ 4 i 5), volem ara identificar quins són els recursos de què disposa el parlant (gramaticals i pragmàtics) per manifestar cortesia envers l'altre i quins d'aquests recursos utilitza.

L'estudi de les relacions entre els parlants a través de l'acte comunicatiu oral condueix a tota una sèrie d'aproximacions des de moltes i diverses disciplines i des de perspectives epistemològiques ben diferents. L'interès pel fet lingüístic de la sociologia, de la filosofia, de l'etnologia, de la neurologia, etc., han contribuït, sens dubte, a l'enriquiment de les perspectives lingüístiques d'anàlisi que, al seu temps, han diversificat de manera extraordinària l'aproximació a l'estudi de la llengua, probablement dirigida pels descobriments que les disciplines paral·leles hi han aportat.

Un dels resultats de la confluència epistemològica és l'estudi de la relació humana a través del llenguatge, segurament des de la consideració que les llengües no sols ens permeten transmetre informació, sinó establir, mantenir i, fins i tot, trencar relacions amb els nostres iguals. Des d'Austin (1962) sembla que som conscients de la repercussió dels nostres actes a través de les paraules i això condueix a l'establiment, com en tota convivència humana, d'unes regles, d'uns comportaments considerats més o menys acceptables, més o menys correctes (relacionats també amb altres acords socials com l'etiqueta o la disposició dels coberts a la taula).

Kerbrat-Orecchioni (1996) creu que el concepte de cortesia és un fenomen lingüísticament pertinent des de la presa de consciència que situa cap a finals dels anys 1970 (1996: 50). En canvi, considerem que aquesta *presa de consciència* l'hauríem de situar una mica abans ja que sembla que parteix del plantejament de les màximes conversacionals de Grice (1975) i de la consideració que aquesta cortesia es pot gramaticalitzar. Les màximes de qualitat, quantitat, rellevància i manera pretenen proporcionar al parlant una sèrie de regles perquè el seu discurs sigui eficient, tanmateix, no ho

serà si no s'estableix una relació de respecte entre els participants en la conversació, per això, Grice afegeix la màxima de cortesia («Be polite»). La cortesia afectaria, segons ell, a les implicatures no convencionals o conversacionals, en el sentit que tota informació no verbalitzada es rebria des d'aquesta posició de suposat respecte entre els interlocutors.

Més endavant Robin Lakoff (1973) planteja el que anomena les regles de la competència pragmàtica (*Rules of Pragmatic Competence*), perquè considera que les màximes de Grice no es donen en la vida real. Ella aconsella no imposar-se en una conversa, donar opcions a l'interlocutor i fer que se senti còmode. Regles que concentra en la necessitat de ser clar en les exposicions i cortès, tant és així que considera la cortesia per damunt de la claredat.

Tanmateix, considerem que serà Goffman (1981b [1976]) qui introdueix un concepte fonamental en l'estudi de la cortesia, el de la imatge (*face*)¹¹² que mostra el locutor. Part d'aquesta imatge s'associa al territori de jo i no depèn d'ell mateix, sinó que ha de ser l'interlocutor qui l'aprovi o la consideri adequada. L'altra, conduïda lliurement pel locutor, projectarà la imatge desitjada. Goffman dissenya un model ritual de l'acte comunicatiu que depèn de l'avaluació que en facin els oients i que estableix una determinada relació entre l'orador i els espectadors. Així, inclou la possibilitat d'evitar actes ofensius (amb explicacions i disculpes) i de remeiar-los quan s'han produït, de manera que, en el fons, és feina de l'emissor protegir la seva imatge, tot i que serà el receptor qui decideixi si el locutor se n'ha sortit en la seva intenció d'evitar o remeiar els actes ofensius.

A partir del concepte de Goffman i de la teoria dels actes de parla (Austin, 1962), Brown i Levinson (1978, 1987) desenvolupen el seu propi model que diferencia entre la imatge positiva (que es desprèn d'allò que els interlocutors atribueixen al locutor i que dedueixen pels seus atributs) i la imatge negativa (que es construeix a partir de les valoracions dels interlocutors en el devenir mateix de la interacció). El concepte més referit d'aquesta teoria és, sens dubte, el de *Face Threatening Act* (FTA), els actes amenaçadors de la imatge. Els actes de parla sempre són amenaçadors per

¹¹² Ja n'hem parlat en el capítol 4.

a la imatge, per a alguna de les quatre imatges presents en la comunicació. Poden anar en contra de la imatge negativa d'aquell que ha realitzat l'acte (una promesa, una oferta); contra la imatge positiva d'aquell que ha realitzat l'acte (una disculpa, una excusa, una autocrítica); contra la imatge negativa de qui ha patit l'acte (ofenses proxèmiques d'invasió del territori propi o verbals de preguntes indiscretes o ordres, peticions i consells) i actes contra la imatge positiva de qui els pateix (la crítica, la reprovació, l'insult, la burla o el sarcasme).

Per evitar aquests actes amenaçadors, Brown i Levinson proposen una sèrie d'estratègies de cortesia que es basen en tres factors: la gravetat dels actes amenaçadors de la imatge (FAT), la distància social que s'estableix entre els interlocutors (relacions horitzontals) i les relacions de poder (relacions verticals).

La primera de les estratègies que plantegen per contrarestar els efectes en la cortesia negativa és la necessitat d'emetre actes de parla indirectes (Searle, 1976) per evitar que la imatge de l'interlocutor se senti danyada. Prefereixen, doncs, expressions del tipus A a les del tipus B per expressar les mateixes peticions, retrets, crítiques, etc.

A	B
A.1. Em poses aigua?	B.1. Posa'm aigua.
A.2. T'agradiria que tanquessis la porta.	B.2. Tanca la porta
A.3. Creus que és necessari que surtis aquesta nit?	B.3. Et prohibeixo que surtis aquesta nit.
A.4. M'ho podries tornar a explicar?	B.4. No hi estic d'acord.

Taula 10. Comparació d'alguns actes de parla directes i indirectes

Una altra estratègia seria evitar l'ús de díctics verbals, temporals o personals. Per exemple, la construcció d'un enunciat prenent com a base una estructura condicional seria menys agressiva, tant si es tracta d'una proposició completa com si únicament es fa servir el verb en aquest temps. Així com el recurs a una expressió impersonal redueix la força imperativa d'una ordre Pérez Saldanya, 2002: 2643).

Recórrer a eufemismes per manifestar valoracions o visions de la realitat resulta també molt útil per a reduir l'efecte amenaçador dels actes de parla.

Cosa que, en el llenguatge popular és ben habitual i protegeix no sols la imatge del receptor, sinó la de l'emissor mateix. Opcions com *fer de ventre*, *traspassar*, *anar-se'n al llit...* semblen més corteses que les corresponents disfèmiques (*cagar*, *morir* o *follar*).

Altres fórmules més específiques són la petició prèvia (*per favor*, *si us plau*, *si no és molèstia*, etc.), l'ús de verbs modals, generalment en temps condicional (*podries*, *series tan amable*, *t'importaria*, etc.), l'excusa o la justificació (*ho sento*, *no hi havia més remei*, *era necessari*, etc.) i encara l'ús de minimitzadors (*una mica de*, *un xic de*, *diminutius*, etc.), modalitzadors que limiten l'abast de les afirmacions (*jo crec*, *jo penso*, *al meu parer*, *en la meua opinió*, etc.), aquelles expressions que poden evitar una reacció negativa (*espero que no t'importuni*, *ja sé que no és la teua intenció*, *abusant de la teua confiança*, etc.) o l'adulació directa de l'altre (*estimada*, *tu que tot ho saps*, *com ets tan amable*, etc.).

Més senzilles són les estratègies per evitar les amenaces a la cortesia positiva, com ara, l'expressió de gratitud (*gràcies*, *mercès*, *molt agrait*, etc.) o l'expressió hiperbòlica de les apreciacions positives (*extraordinari*, *inimitable*, *genial*, etc.) i la minimització de les negatives (*una mica salat*, *un xic cru*, etc.).

L'extensió de l'explicació d'aquesta teoria es deu a la gran influència que ha tingut en els estudiosos posteriors del tema.

Nosaltres pensem que es tracta d'un desplegament extraordinari del concepte i, sobretot, de les estratègies mitigadores dels efectes negatius sobre els parlants dels actes de parla, tanmateix no compartim que aquesta pugui ser una teoria d'abast universal. En català, per exemple (també en espanyol), la profusió d'expressions corteses en segons quins àmbits podria resultar afectada¹¹³ i produir efectes contraris en el decurs de l'intercanvi comunicatiu; en canvi, en altres llengües, com l'anglès, l'expressió cortesa forma part de l'actuació lingüística corrent i podria, de fet, no apaivagar els efectes negatius de la descortesia¹¹⁴.

¹¹³ Considerem que només en alguns àmbits l'expressió: *Posa'm aigua* resultaria descortesa, i, pel contrari, una altra expressió com: *Puc oferir-te alguna cosa de beure?* es veuria afectada.

¹¹⁴ Les estructures en anglès: *May I help you?* o *Would you like something to drink?* formen part de la interacció habitual i no creiem que siguin considerades corteses.

Una altra de les aproximacions al concepte de cortesia és la de Leech (1983) del qual volem destacar la introducció dels principis de cortesia i d'ironia que afegeix a les màximes de Grice (1967). El fet que defineixi la pragmàtica com a implicatura conversacional enfront de la gramàtica (implicatura convencional) fa que es consideri aquesta teoria més fàcilment aplicable a les diferents cultures i llengües.

La novetat de l'aportació de Fraser (1990) és la de l'enunciació del contracte conversacional, una mena d'acord entre els participants que es basa en els drets i les obligacions dels interlocutors:

I assume that whenever two individuals [...] engage in serious conversation they establish a conversational contract. On entering into a given conversation, each party brings an understanding of some initial set of rights and obligations vis-à-vis the other. These may be a conventional set [...] or the set may be determined by previous conversation and knowledge of the person they are talking with. During the course of a conversation, there is always the possibility for an ongoing renegotiation of this conversational contract. (Fraser, 1980: 343).

Encara que, posteriorment, arriba a la conclusió que el que és realment evident o comprovable és l'absència de cortesia, la rudesia; i no tant la presència d'aquest principi, cosa que podríem relacionar amb el que acabem de suggerir en comparar les expressions habituals del català i l'anglès (cf. notes 111 i 112):

Politeness on this view, is not a sometime thing. Rational participants are aware that they are to act within the negotiated constraints and generally do so. When they do not, however, they are then perceived as being impolite or rude. Politeness is a state that one expects to exist in every conversation; participants note not that someone is being polite - this is the norm - but rather that the speaker is violating the CC." (Fraser 1990: 233)

En aquest sentit, Payrató (2003) remet a la importància del context en la interpretació dels mecanismes de cortesia. El context s'identifica, segons ell (Payrató, 2003: 105), amb els factors culturals (que, fins i tot afectarien a la consideració d'allò què és o no és cortès), socials (que s'han de relacionar amb les interaccions derivades de la pertinença a classes socials o grups de

poder), funcionals (on s'ha de tenir en compte la finalitat del text) i estilístics (que solen definir el comportament lingüístic dels individus).

A més cal destacar la consideració de Payrató que la cortesia és un fenomen interactiu i, per tant, s'enllaça amb els mecanismes de cohesió textual. L'existència o l'absència de mecanismes de *cohesió cortesa* (Payrató, 2003: 104) es posa de manifest en la construcció de les seqüències dialogades, malgrat que no es considerin gramaticalment com a recursos cohesionadors. En general, els parlants opten per solucions que siguin cohesives i corteses alhora si volen cooperar en l'evolució conversacional.

A partir d'aquí, l'allau d'aportacions a l'estudi de la cortesia i dels mecanismes mitigadors dels efectes negatius del discurs fa impossible que ens hi puguem detenir. Tanmateix, volem deixar constància de la tasca de Briz (2003) i Albelda i Briz (2010) pel que fa a l'espanyol; Maigneueu i Salvador (1995), Guzman (2002) o Payrató (2003) pel que fa al català, entre molts altres.

6.5.2. Formes de cortesia. La polèmica

El gènere cartes al director és eminentment polèmic. La majoria de lectors que decideixen escriure al diari que llegeixen habitualment o que consideren que donarà més repercussió al seu text, ho fan perquè volen queixar-se d'alguna cosa. Hi ha, és cert, qui, pel contrari, vol manifestar el seu acord, reconeixement, gratitud, etc., tanmateix, les cartes polèmiques són les més abundants (cf. capítol 2).

Novament (com en l'anàlisi de la cortesia) el nostre treball es troba amb la dificultat que la polèmica és estudiada normalment en el discurs oral, i encara, en el discurs oral polític dels debats parlamentaris o electorals i relacionada, per tant, amb la refutació retòrica.

Sigui com sigui, volem aquí mostrar els recursos que condueixen en el discurs a la protecció de la imatge dels interlocutors: matisadors, mitigadors, minimitzadors, etc. i d'una altra banda, com el rebuig d'aquests recursos condueix a la polèmica verbal, de vegades, violenta.

6.5.2.1. Recursos lingüístics cortesos

Més amunt hem relatat les estratègies que Brown i Levinson (1987) proposen per a evitar els efectes d'atac a la imatge dels interlocutors o bé

per a reparar-los si ja s'havien produït. Coincidirem en moltes d'aquestes estratègies perquè apareixen sovint en el nostre corpus. També amb les que detalla Chodorowska-Pilch (2003) que remet en molts casos a aquelles i, finalment, amb algunes aportacions esparses de Salvador (1994), Borja (2002 i 2013), Payrató (2003), entre altres.

Passem, doncs, a continuació a exemplificar algunes d'aquestes estratègies sense numerar. La quantitat de recursos diferents que aportem i la diversitat d'ocurrència que presenten farien que la numeració donés una sensació de desequilibri que volem defugir.

Verbs modals

El recurs a emprar modals que modifiquin l'abast del verb principal és general per matisar o minimitzar els suggeriments, els consells o les ordres en català. Es pot tractar de la forma impersonal del verb caldre (*ca/*) per manifestar propostes o necessitats sense danyar la imatge del lector:

[49a] En aquest sentit, *ca/* que ens preguntem quin equilibri ha d'existir entre la modernització de les nostres ciutats i la pervivència d'aquells emblemes que ens les fan reconeixibles.

Del verb *vol·er* en primera persona del singular que introdueix un infinitiu amb diversos graus de compromís del locutor. El primer dels exemples, [104v] el nou titular d'una farmàcia pretén deixar constància (gairebé jurídica) que no havia sigut ell qui havia denunciat l'Ajuntament, sinó l'anterior propietari. En el segon [157v], s'introdueix el verb pensar i redueix la responsabilitat de la anormalitat del desenvolupament dels estudis universitaris que ha cursat a tractar-se de la primera generació de graduats dintre del marc del Pla Bolonya. Notem, en aquest fragment l'ús del verb «suposo» per manifestar una certa incredulitat que la introducció del Pla comporti algun encert.

[104v] Com a titular d'aquesta farmàcia, *vull* deixar constància que el peu de foto és erroni, ja que la propietat actual de la farmàcia està totalment al marge de qualsevol demanda contra el Consistori

[157v] Aquesta etapa ha estat marcada per la implantació del Pla Bolonya, amb els seus errors i, *suposo*, encerts. *Vull* pensar que és el preu de ser la primera generació de graduats. Una etapa amb canvis

que han provocat moltes protestes: vagues, manifestacions i universitats ocupades.

De vegades, el verb *voler* introdueix un altre verb amb significat de gratitud, felicitació, reconeixement, etc. La combinació provoca un efecte de cortesia positiva que va més enllà de la simple protecció de la imatge del locutor. Vegem-ne uns exemples:

[24s] En primer lloc, vull reconèixer la feina que duu a terme, des de fa molts anys, aquesta entitat per als seus associats i, per tant, per a la ciutat en general.

[4a] Vull expressar el meu agraïment més profund.

[46v] Abans que res, vull expressar el més sentit agraïment al senyor Monzó, tant pel seu article com per la cita a la nostra associació.

[10v] Vull felicitar el club Europolis de les Corts per la gran tasca que han fet amb el meu fill al curset de natació.

Es pot expressar la possibilitat que algun fet es produeixi sense destacar-ne la necessitat, o la urgència amb el verb *poder*:

[21a] En el nostre cas, si volem conciliar els horaris amb els de la UE i reduir el consum elèctric, *podríem* començar per canviar alguns dels nostres hàbits (sortir abans de la feina, anar a dormir a una hora racional) en comptes de perdre hores de llum a la tarda.

Altres verbs com en l'exemple que aportem, *començar*, retallen l'abast del retret o de la convicció d'un comportament determinat i protegeixen, també, la imatge del locutor evitant que se'l consideri massa estricte. La remitent d'aquesta carta, demana que no s'avanci la preparació de les festes per motius comercials i que es reflexioni sobre la vertadera finalitat de les celebracions:

[13v] i *començar* a entendre, en una situació de crisi com aquesta, que les festes no són únicament per menjar i comprar.

Quasi amb la mateixa funció apareix en un altre exemple [92v], encara que la suavitat del desig (en el fons, es tracta d'una queixa perquè si s'espera que els polítics comencin a pensar en el significat de la seva feina i, doncs, en els ciutadans, vol dir que no ho fan) que els polítics «comencin a pensar» no ve donada solament pel verb modal; podem interpretar una expressió cortesa perquè evita la confrontació i la denúncia explícita (que podria ser,

per exemple: els polítics no pensen en la seva feina, per tant, no pensen en els ciutadans) i perquè va precedida del verb «espero», és a dir, *té confiança, desitja, és possible*, etc.

[92v] *Espero* que els partits polítics *comencin* a pensar en el significat de la seva feina, perquè voldrà dir que *han començat* a pensar en els ciutadans.

Verbs modalitzadors

Sota aquesta etiqueta, volem incloure una sèrie de verbs que manifesten algun tipus de matisació d'allò que es diu; bé perquè situen el parlant a una certa distància de les afirmacions que el podrien comprometre, bé perquè manifesten desitjos o propostes sobre el que s'hauria de fer segons les seves pròpies anàlisis. L'heterogeni grup el formarien els verbs epistèmics, axiològics o deòntics, els anomenats performatius (Searle, 1962) i, en definitiva, tots aquells expressats, generalment en primera persona del singular, que protegissin la imatge del locutor en manifestar judicis, valoracions o necessitats que la poguessin malmetre.

És ben comuna la pràctica de començar afirmacions amb el verb *creure*¹¹⁵, cosa que, a banda de mostrar la confiança del parlant en allò que diu, també matisaria la veracitat de les afirmacions posteriors.

En l'exemple, un escriptor, que s'erigeix com a portaveu del joves, es qüestiona la raó per la qual hom diu que la política no els interessa i redueix l'abast de la seva afirmació rere un «crec»:

[49v] No obstant, ara es diu que la política ja no interessa, sobretot als més joves. Jo, com a jove, no hi estic d'acord. *Crec* que el problema es troba més aviat en el model vigent.

La mateixa funció podríem atribuir al verb *pensar*¹¹⁶ en la primera persona. En la carta que aportem, l'autora reclama que les recollides d'aliments solidàries s'haurien de fer durant tot l'any i no sols a Nadal. Notem que aquí el verb, «penso», es reforça amb una perífrasi d'obligació en condicional, cosa que ajuda a la protecció de què parlem:

¹¹⁵ En el nostre corpus apareix 44 cops.

¹¹⁶ Tot i no ser tan nombrós el recurs a aquest verb, també n'hi trobem 22 ocurrències.

[130v] Es parla de fer una campanya solidària important, per poder recollir aliments per a les famílies necessitades, i *penso* que no *hauria de ser* només per Nadal, sinó durant tot l'any, ja que la pobresa i les necessitats són cada dia més nombroses.

Altres verbs, com ara *proposar*, *desitjar*, *agrair*, etc., poden manifestar el mateix distanciament, però ara sobre una demanda, una petició que resultaria potser més ofensiva expressada mitjançant un imperatiu.

En el primer cas [37v], l'autora insta les administracions locals a desenvolupar la imaginació per a reduir els efectes de la crisi, per exemple, com ha fet l'ajuntament de Lleida en habilitar com a cotxes patrulla de la policia local els vehicles abandonats en el dipòsit municipal. En el segon [104a], «desitjo» introdueix una pregunta que es podria qualificar d'incòmoda o, fins i tot, d'inadequada. En el darrer cas [17v], el locutor es queixa de l'ús generalitzat dels telèfons mòbils i exigeix («agrairia») que se'n fes un ús més adequat:

[37v] Des d'aquí, *proposo* que altres ciutats en prenguin exemple i, fins i tot, que altres Ajuntaments intentin desenvolupar projectes amb la mateixa finalitat d'aprofitar tot allò que la situació que estem vivint ens ofereix.

[104a] Només *desitjo* formular una pregunta bastant senzilla: ¿quan està previst que els saquejadors Jordi Montull i Fèlix Millet ingressin a la presó per l'espoli que van realitzar al Palau de la Música i deixin de viure envoltats del luxe que han aconseguit amb els diners que van robar?

[17v] En aquestes situacions, *agrairia* que tinguéssim un altre concepte de les tecnologies i en sabéssim fer un ús adequat.

L'ús del verb "semblar"

Encara que no sigui considerat un verb modal, *semblar*, introdueix una mitigació d'allò que s'exposa a continuació perquè és el producte d'una percepció (encertada o no) que redueix la responsabilitat del locutor i, d'aquesta manera, l'impacte negatiu en la seva imatge. Es tracta d'un recurs usat a bastament en el nostre corpus amb la mateixa funció. En donem, a continuació, només un parell d'exemples.

En el primer, un nen es queixa dels horaris dels partits de futbol, però amb l'entrada del verb «sembla» la seva crítica no té la contundència d'una afirmació desproveïda d'aquest mitigador:

[14a] Els horaris dels partits de futbol *sembla* que estiguin pensats perquè els nens no els puguem veure.

En el segon, el remitent felicita Carles Capdevila, director del diari, per haver escrit un article en el qual manifesta unes opinions amb les quals el lector coincideix. La carta reconeix la responsabilitat dels poderosos en la crisi econòmica, però també considera que la fallida s'ha produït per la pèrdua de valors. L'opinió segueix, novament, el verb semblar amb la intenció que ja havíem indicat abans, reduir la contundència de l'afirmació mitjançant un mitigador:

[16a] Cal recuperar valors que *sembla* que aquests últims temps estan amagats: la cultura de l'esforç, l'honestedat i la humilitat.

Quan el verb s'empra en forma personal (*em sembla*) la funció és semblant als verbs que manifesten un judici epistèmic (com *creure*, *pensar*, etc.):

[17a] *Em sembla* indignant i inadmissible que el programa *Esport club*, de TV3, durant la transmissió de la roda de premsa de l'entrenador del FC Barcelona a Praga, fes befa dels pits de la noia que feia de traductora.

Verbs en temps condicional

En explicar la teoria de Brown i Levinson (1978, 1987) ja ens referíem a la conveniència d'ús de temps verbals no dítctics per evitar l'amenaça a la imatge del locutor. Els temps verbals condicionals (simples i compostos) representen un recurs molt utilitzat en el nostre corpus amb aquesta intenció. Mostrarem solament un exemple que ens sembla especialment il·lustratiu. L'autor es queixa que a Càceres s'hagi deixat d'instal·lar un mercat d'artesanía perquè els organitzadors eren catalans, segons ha explicat la mateixa alcaldessa de la ciutat extremenya. El lector empra un verb modal en condicional («podria») i posteriorment un altre condicional, ara compost i en una perífrasi d'obligació, cosa que resta sentit de necessitat immediata a una interpretació de la perífrasi com a ordre:

[64a] Fins aquí *podria* arribar a ser comprensible i acceptable, tot i que com és lògic, les raons de la decisió *s'haurien* d'analitzar detingudament.

Temps verbals del subjuntiu

Hem tractat el subjuntiu en analitzar els temps verbals més habituals en el gènere cartes al director (§ 6.3.1.2.) però volem recordar que Pérez Saldanya (2002) hi reconeix el valor d'expectativa poc probable, de tal manera que és un altre recurs per a matisar les crítiques o els retrets, com en l'exemple que aportem, en el qual el remitent considera que arribats als cinc milions d'aturats a l'Estat espanyol, els sindicats haurien de prendre mesures per tal d'adequar les seves actuacions a la situació laboral que qualifica de «complicada i dramàtica», la qual cosa, deduïm que no han fet fins ara. Tanmateix, si atenem al valor de l'ús del subjuntiu, no sembla un retret ni una crítica. Cal també fer referència a la introducció de l'adverbi «potser» que retreu responsabilitat al locutor sobre el seu discurs i el verb *ser* en condicional:

[13v] Ara que s'estan fregant els cinc milions de persones que busquen feina, potser seria el moment que els sindicats es *defineixin* i *surtin* d'aquesta espècie de bombolla. Que *donin* també solucions constructives i que no es *tanquin*, com ha fet sempre el vell sindicalisme del segle XIX, un sindicalisme antiquat, totalment fora de la realitat del món actual.

La lítote

Considerem la lítote com una mena de mitgador, semblant a l'eufemisme, en tant que prefereix l'expressió negativa d'un enunciat per considerar-lo massa amenaçador per a la imatge de l'interlocutor o del mateix emissor. Kerbrat-Orecchioni en reconeix també aquesta funció:

La *litote* : procédé d'atténuation par excellence, cette figure se rencontre surtout dans les énoncés qui sont à quelque titre menaçants pour l'une ou l'autre des faces de son interlocuteur... comme ceux qu'attestent les échanges quotidiens : la grande majorité des litotes qu'on y rencontre concernant des réfutations, des critiques, ou des reproches [...] (1994: 66)

En l'exemple, s'afegeix a la lítote un altre verb modal («comencessin») que redueix encara més l'efecte que hauria produït l'expressió afirmativa. Novament, la lectora reclama l'atenció dels polítics, ara, però sobre el problema dels estudiants que per poder desenvolupar les seves carreres professionals han de marxar a l'estranger:

[168v] No seria sobrer que els polítics del nostre país comencessin a veure aquest fet amb la mateixa preocupació.

Eufemismes i metàfores

Tant l'eufemisme com la metàfora (que parteixen del mateix procés cognitiu) afavoreixen la interpretació positiva de fets que, expressats de manera directa, afectarien negativament la imatge de qui els digués.

Pel que fa als eufemismes, proposem un exemple que en comptes d'emprar mots més contundents relacionats amb la pobresa o l'escassetat d'aliments d'algunes famílies necessitades, prefereix l'expressió eufèmica «mancances alimentàries» en comptes de la més clara, *fam*:

[156v] Les estadístiques mostren dades esfereïdores, gairebé un milió i mig de persones a Catalunya pateixen *mancances alimentàries*.

La metàfora està present al llarg de tot el corpus amb un mot que es repeteix incessantment per referir-se a la reducció de pressupostos en els serveis públics (sanitat i educació, principalment): el mot «retallades» en diverses variants, «retallada», «retalls», «retallat», etc., identifica per la sola menció tot un seguit de conceptes relacionats en aquest marc cognitiu de crisi: A banda d'aquest exemple, n'oferim un altre que curiosament es queixa de la repetició del discurs de la crisi en els mitjans de comunicació, al qual anomena «soroll»:

[152v] Irrondre en el repetitiu soroll dels mitjans sobre les retallades al sistema sanitari, precisament el dia de les eleccions, sembla al menys agosarat [...]

En uns altres, els autors fan una volta al mot «retallades» i creen gairebé una al·legoria introduint el concepte de l'acció de retallar: [162v] «passar les tisores» i [98a] «agafar les tisores»:

[162v] Després de passar les tisoires al més important d'un país, com són la sanitat i l'educació, ara, per segona vegada, tornarà a baixar els sous als funcionaris [...]

[98a] Dos dies és el temps que ha trigat el president català a tornar a agafar les tisoires.

Recursos fraseològics

El mateix efecte dels eufemismes i les metàfores el poden desenvolupar les locucions i les frases fetes, tothora que es construeixen a partir de la metaforització d'algun dels components. Especialment ric d'exemples és la carta que aportem [133v], en la qual l'autor reclama la col·laboració dels partits que han perdut les eleccions amb el que les ha guanyades. En mostrem tres, la primera «posar pals a les rodes» per il·lustrar els entrebancs que posen els partits perdedors al guanyador en la tasca política; la segona «emmascarar els forats econòmics» per justificar quina ha estat la raó d'haver actuat d'aquella manera i, la tercera, «han passat doble factura electoral» que ressalta els resultats electorals que han obtingut aquestes forces polítiques, responsables del govern tripartit (PSC, ERC i IV) que va conduir la Generalitat de Catalunya durant dues legislatures:

[133v] Per aconseguir tot això s'ha de poder comptar amb les bones intencions i la col·laboració dels perdedors, els qui han governat fins ara. No pas *posar pals a les rodes* com estan fent amb CiU a Catalunya per tal *d'emmascarar els forats econòmics* que han deixat en el decurs de les seves aliances tripartites i que ja *els han passat doble factura electoral*. Estem en la pitjor situació social i econòmica i ens cal sortir-ne com més aviat millor.

Recurs a la concessió

El recurs a una estructura concessiva (gramaticalitzada o no) manifesta una clara mitigació de la part en què es polemitzar sobre alguna decisió, fet o discurs que es vol refutar.

En l'exemple que aportem, l'autor es queixa de la retirada de subvencions al transport escolar del seu poble i aclareix, en primer lloc [7a], que el Govern no està obligat a mantenir aquesta subvenció, cosa que matisa la seva demanda i, en segon lloc [7a'], per a expressar la seva disconformitat

recorre a la comparació de la reduïda despesa que representa enfront d'altres espectacles lúdics (i, per tant, prescindibles), però per mantenir intacta la seva imatge dialogant, reconeix que aquestes activitats també li agraden, cosa que desfaria la pressuposició que el locutor voldria invertir els diners que es destinen en aquests esdeveniments en el transport escolar que reclama:

[7a] Cal dir que el nostre Govern, per llei, no està obligat a donar aquest servei, només ho faria si l'escola estigués situada en un altre municipi, però això no treu que la realitat del territori sigui una altra.

[7a'] Que quedi clar que en època de crisi penso que hem de fer retallades i ser austers en segons quines coses, però en aquest cas particular, les retallades es fan, una altra vegada, sobre l'educació dels nostres fills, que són el futur del nostre país. No sé quina serà la despesa anual de la contractació d'aquest servei per part de la Generalitat però de ben segur que, per posar algun exemple, deu ser bastant menys que la contractació dels drets de la Fórmula 1 o l'organització de la Festa dels Súpers, i *que consti que totes dues coses m'encanten*. Però l'alternativa que donen a les famílies de 800 nens del Penedès és ben senzilla: pagueu vosaltres o que pagui l'Ajuntament. Com sempre ens toca rebre als més dèbils.

Proposicions condicionals

Mitjançant la inclusió de clàusules condicionals, el parlant s'estalvia de fer judicis de valor que podrien afectar la seva imatge i reduir l'efecte que la seva valoració podria produir.

L'exemple que aportem, alerta de les conseqüències que podria tenir la petició d'abstenir-se en les eleccions generals del 2011 d'aquells ciutadans que s'han mostrat decebuts (*indignats*) per la política tradicional. Per no titllar-los d'ignorants, recorre a una proposició condicional per avisar-los:

[26a] No obstant, no sé *si han pensat que no votant o fent-ho en blanc el que aconseguixen és l'efecte contrari*: engreixar el partit majoritari i deixar de banda els partits petits, ja que el repartiment dels escons es fa d'acord amb el cens i no segons els vots.

L'adverbi «potser»

Mitjançant l'ús de l'adverbi de probabilitat, el locutor manté distància d'allò que enuncia, en unes altres paraules, no es compromet amb els judicis que emet i això li estalvia qualsevol conseqüència que se'n pogués desprendre, ja que només ha manifestat una suposició sobre la realitat. En el primer cas [41a] l'adverbi introdueix un suggeriment després d'haver fet una dura anàlisi de la realitat laboral esdevinguda arran de la crisi. Una anàlisi que diposita en l'economia de mercat tot el poder de decisió sobre les necessitats laborals i per això, suggereix que hauríem de canviar el model econòmic actual.

En el segon cas [39v] l'ús de l'adverbi, reforçat pel condicional («seria») fa la mateixa funció.

En l'últim [170v] la minimització és tan redundant que pot arribar a ser ineficaç. En primer lloc, introdueix un altre adverbi («possiblement») seguit d'un condicional que resta veracitat al discurs, i qüestiona, en segon lloc, l'encert de la seva mateixa reflexió («poc encertada») i en tercer lloc, el locutor empra l'adverbi «potser», un modal «pot» seguit d'un altre modal encara, «donar». En fi, considerem que en l'intent d'aconseguir preservar la seva pròpia imatge produeix, més aviat, confusió:

[41a] Potser hauríem de replantejar-nos l'actual model i no deixar que l'economia ens tracti com els seus esclaus.

[39v] Després de veure i viure la situació financera de les empreses, sobretot petites i mitjanes, la manca de diners i reducció del crèdit, potser seria un bon moment d'ajudar les empreses des de l'administració pública.

[170v] Possiblement, és una reflexió, que li caldrien molts matisos i comentaris, o poc encertada, però potser pot donar que pensar, i estimularia, segurament a tothom, a procurar ser més competitiu, inclús a aquelles Comunitats que tenen més privilegis i potser no els cal tant.

L'ús de minimitzadors

El concepte de minimitzador està relacionat amb la negació i la polaritat (Espinal, 2002 i Pérez Saldanya i Torrent-Lenzen, 2007), tanmateix, nosaltres volem donar-hi un sentit més ampli per identificar aquelles

expressions que redueixen l'abast significatiu del mot a què s'adjunten i coincideixen en forma amb aquells (*mínim, petit, remot*, etc.).

En el primer exemple [28a], la locutora crea gairebé un neologisme per reduir el significat negatiu del verb *queixar-se*, mitjançant la introducció d'un partitiu «mig queixat».

En el segon [132v], es redueix la responsabilitat dels vianants en els accident dels ciclistes, perquè es considera que són «petits actes despistats», fets inconscientment, doncs.

L'últim [125v], és dels exemples més creatius perquè introdueix una expressió pròpia del llenguatge oral, com una mena d'acotació teatral absurda i impossible en la llengua escrita «ho dic fluixet».

[28a] Algun cop m'he mig queixat, i responen que tant és un idioma o altre.

[132v] Amb això faig una crida a la consciència per tal d'eradicar aquests petits actes despistats que ens fan entrar la por al cos als ciclistes i que minven la seguretat vial.

[125v] Ho dic fluixet però jo hauria preferit no guanyar a Catalunya a canvi de que el PP no hagués obtingut la majoria absoluta a Espanya.

Expressions de sorpresa

La introducció del mot *sorpresa* és molt recurrent en el gènere. Expressa, sovint, la raó per la qual el lector es decideix a escriure una carta al diari. Unes declaracions, uns fets, unes decisions polítiques, etc., sorprenen els lectors i creuen necessari fer pública la seva postura discordant.

El mot o l'enunciat que descriu aquesta sensació redueix també la possible amenaça que el discurs crític pogués produir.

En el primer exemple [46a], un opositor dubta dels criteris de baremació dels mèrits del tribunal d'oposicions d'ensenyament secundari a què s'ha presentat. Aquell dubte resulta menys agressiu si s'expressa mitjançant la locució «resultava sorprenent».

En el segon [51a], l'objecte de la crítica és el candidat a les eleccions generals de 2011 per ICV Joan Coscubiela que, al mateix temps, és professor d'ESADE a Barcelona. El lector li retreu que en els seus mítings electorals critiqui l'església i els bisbes, sent com és, professor d'una universitat catòlica. La conclusió del locutor s'encapçala amb el verb

«sobta», tot i que a continuació hi ha una desqualificació bastant dura, no sols per l'ús de noms disfòrics («demagògies», «etiquetatges») sinó per considerar injustes les seves paraules contra aquells que el van contractar. El darrer exemple [82a], introdueix un enunciat similar per considerar inusual que algú com Empar Moliner, articulista de l'*Ara*, hagi pogut copsar la realitat que viuen les farmàcies a partir d'una experiència personal. Hauríem de qualificar la sorpresa que produeix al locutor, més aviat com una desconfiança en la capacitat expositiva de l'escriptora («en unes quantes línies»), però és evident que l'autor pretén agrair-li que hagi fet públic un article d'opinió que reconforta els farmacèutics.

[46a] Resultava sorprenent, per exemple, veure que companys que a les anteriors oposicions havien aprovat la programació amb nota elevada, ara obtenien una qualificació molt baixa.

[51a] Sobta que ara que Coscubiela és candidat d'ICV caigui en les demagògies i etiquetatges que la institució que el va contractar no va cometre mai amb ell.

[82a] Sorprèn que, en unes quantes línies, aquesta col·laboradora hagi estat capaç de plasmar de manera tan concisa i clara la difícil situació que vivim les farmàcies.

Recurs a la col·lectivitat

La retòrica ens ensenya que la defensa dels arguments és més contundent si hom recorre a la quantitat de persones que opinen de la mateixa manera que nosaltres. Igualment, el recurs a la col·lectivitat redueix la responsabilitat del locutor en emetre un judici o una valoració.

En [20a], la locutora es queixa que la mare d'un presumpte assassí fos convidada a un programa d'entreteniment de la televisió. Aquesta queixa es recolza en la quantitat de gent que, segons ella, opinen el mateix.

En [29v], el lector diu sentir angoixa per les crítiques que han de patir els catalans en els mitjans de comunicació espanyols i perquè aquest sentiment sigui entès col·lectivament, recorre a involucrar molts altres ciutadans de Catalunya.

[20a] No sóc l'única a qui l'aparició al programa *La noria* de la mare del Cuco, un dels condemnats per la mort de Marta del Castillo, va sorprendre i va semblar una falta de respecte.

[29v] Últimament tinc una sensació que m'està ofegant i crec que hi ha molts catalans que la senten com jo.

Recurs al desconeixement

El fet de presentar-se davant de la col·lectivitat com un individu no expert o desconixedor dels fets dels quals parla, seria considerat agosarat en la majoria d'àmbits dialogals, tanmateix, en el gènere de les cartes al director sol iniciar alguna valoració o expressió d'una necessitat que es fa des de la bona voluntat, amb la intenció d'ajudar els altres. És per això que proporciona al locutor una imatge positiva davant del col·lectiu.

En l'exemple que reportem [78a] el locutor s'escuda en el desconeixement per fer valer la seva condició d'observador, cosa que li permet remetre a un cas personal per justificar la seva argumentació:

[78a] Jo mai he volgut defensar aquesta postura sense dades i informació objectiva que hi donin suport. *No en sé*, de política, ni d'economia, ni de com funciona exactament el nostre sistema. Però del que sí que puc treure conclusions és de les situacions quotidianes i de la realitat de les persones.

Recurs a la solidaritat

Destacar la individualitat de les persones, les proeses d'altri, els esforços o les fites aconseguides proporciona al remitent la possibilitat de presentar-se al conjunt de lectors com una persona honesta, cosa que, en la nostra societat es considera un valor, enfront de l'habitual sentiment d'enveja o les manifestacions que persegueixen la minimització dels èxits dels altres.

Trobem bastants exemples d'aquest recurs, però només en mostrarem un, perquè no trobem que hi hagi gaire diversitat en les finalitats que es persegueixen.

L'exemple que hem triat és una carta de reconeixement a les dificultats que han de superar els discapacitats per accedir al transport públic, es tracta d'un text que pot, ben bé, representar a tots els altres i el títol del qual (amb totes les reserves sobre qui n'ha estat l'autor) és força explícit «Herois de ciutat»:

[169v] Cada dia agafo la línia 1 del metro. Imagino que com alguns dels que en aquest moment llegeixen la carta. Moltes vegades no ens adonem que, el que per a molts de nosaltres és una acció quotidiana

més, per a d'altres és una autèntica aventura. Sobretot per a les persones que tenen algun tipus de discapacitat. Elles afronten i superen, dia rere dia, les barreres que es troben pel seu camí i que, sovint, les creem els altres sense adonar-nos-en.

Des d'aquí els vull fer arribar el meu respecte i la meva gran admiració pel seu esperit de superació.

6.5.2.2. La polèmica

Podríem considerar la polèmica com la consecució d'uns resultats contraris als que persegueix la cortesia. Ho podem comprovar amb la comparació de dues cartes amb unes finalitats similars (la resposta a les crítiques dels ciutadans des d'institucions públiques).

En la primera [42v], la Cap de Comunicació del districte de Gràcia contesta a un lector que s'ha queixat del soroll que es produeix al barri per l'augment de llocs de lleure i de terrasses a l'aire lliure. Després de justificar l'activitat lúdica al barri perquè s'ajusta a les ordenances municipals, empra la probabilitat («és probable») que dona la raó, parcialment, al veí i promet augmentar-ne la vigilància perquè aquelles ordenances municipals es compleixin. Un exemple, doncs, de resposta cortesa de l'administració pública a un ciutadà, malgrat que comenci amb un enunciat una mica desconcertant «volem manifestar que el barri de la Vila és atractiu i està de moda»:

[42v] En resposta a la carta "Gràcia, barra lliure" publicada a *La Vanguardia* (23/ X/ 2011), volem manifestar que el barri de la Vila és atractiu i està de moda.

L'any 2005, la proliferació de bars i restaurants va comportar la redacció d'un pla d'usos per regular i equilibrar l'oferta de restauració i prohibir-ne de nous. L'any 2010 es va aprovar un nou decret que limitava l'obertura dels establiments de menjar preparat fins a les 23 h, atès que si tenien menys de 150 m² podien obrir les 24 hores. L'objectiu d'aquestes mesures era i és prevenir i equilibrar l'ús intensiu d'algunes places i espais de Gràcia i evitar-hi la concentració de persones en hores nocturnes.

Respecte als concerts i altres activitats lúdiques, i en concret en el cas de la plaça del Diamant, es va seguir un protocol establert: es va comunicar a les associacions de la plaça i es va autoritzar, tot pactant l'horari d'acabament de l'activitat a les 0.30 h. L'horari es va complir,

però sabem que molta gent va restar a la plaça i és probable que generessin molèsties. Hem transmès a la Guàrdia Urbana la preocupació pel tema i intensificarem la vigilància en la mesura de les nostres disponibilitats.

En el segon cas [48v], pel contrari, el director de l'Equip d'Atenció Primària de Roses (que inclou els centres de Cadaqués, Castelló d'Empúries i Roses) respon a unes cartes que han denunciat, pel que es veu erròniament, l'horari d'atenció dels centres sanitaris. El responsable, lluny de mostrar-se cortès, prefereix usar expressions que no protegeixen la seva imatge, com «vull desmentir», l'elecció de perífrasis d'obligació en present «han de trucar» o el recurs al futur «informarà» per mostrar que serà el sistema de triatge qui decideixi l'acció sanitària més convenient. Considerem que és una resposta descortesa, probablement provocada per la reiteració de queixes reiterades.

[48v] En resposta a les cartes que s'han publicat en aquest diari el 19 i el 21 d'octubre passat, voldria informar-los que el CAP de Cadaqués està obert tots els dies de l'any, des de les 8 fins a les 20 hores, caps de setmana i festius inclosos.

Vull desmentir, així, el contingut d'aquest escrits, en què s'afirmava que el centre tanca a mitja tarda i que no obre les portes els caps de setmana i dies festius.

A partir de les 20 hores, els usuaris que necessiten assistència mèdica han de trucar a Sanitat Respon o al telèfon d'emergències.

El sistema de triatge informarà l'usuari del recurs sanitari que més s'escau a la seva necessitat. Aquest recurs pot ser el desplaçament del metge de guàrdia localitzable al domicili del pacient, l'activació d'una ambulància medicalitzada o la indicació de desplaçar-se al CAP de Roses per ser atès.

Finalment, un altre exemple de polèmica provocat per la carta d'una espectadora del programa *Esport Club* de TV3 que es queixa del seguiment que es féu d'una roda de premsa de l'entrenador i un dels jugadors del F.C. Barcelona a Praga, perquè es feia broma dels pits de la traductora txeca. La carta de l'espectadora no és gaire cortesa, per l'elecció d'adjectius («indignant», «inadmissible») i pel retret als presentadors del programa per manipular unes imatges perquè resultessin desagradables («de molt mal

gust, barroeres, masclistes i impròpies de qualsevol mitjà de comunicació») i per acusar la cadena pública (TVC) de tractar les dones com a objectes sexuals i de transmetre la idea que l'esport «és cosa d'homes», per acabar amb uns durs qualificatius per descriure els seus propis sentiments «decebuda i avergonyida». Transcrivim la carta sencera:

[41v] Em sembla indignant i inadmissible que el programa *Esport club de TV3*, durant la transmissió de la roda de premsa de l'entrenador del Futbol Club Barcelona a Praga, fes befa dels pits de la noia que feia de traductora.

Un cop emesa la roda de premsa, es van dedicar a mostrar un vídeo que explicava, suposadament, per què tant Josep Guardiola com Gerard Piqué estaven neguitosos mentre responien. La raó: els pits i l'escot de la traductora txeca, que van mostrar des de tots els angles possibles i amb unes fletxes vermelles enormes que els assenyalaven. Mentre aquesta noia feia la seva feina, els presentadors, Xavier Valls i Bernat Soler, les "comentaven" i se'n reien.

Van ser unes imatges de molt mal gust, barroeres, masclistes i impròpies de qualsevol mitjà de comunicació, però especialment de la televisió pública. TVC no pot tractar les dones com a objectes sexuals ni hauria de transmetre el missatge implícit que l'esport és cosa d'homes. Em vaig sentir decebuda i avergonyida.

Que la queixa no sigui cortesa, tal vegada per la indignació que li provocà a la senyora l'emissió del programa, no hauria de significar que la resposta tampoc no ho sigui.

El director del programa respon, en primer lloc retraient-li les errades (insignificants, d'altra banda, per al fons de la qüestió) i després manifestant la «disconformitat» amb la interpretació de les imatges que féu la dona sobre la traductora (dubtem, tanmateix, que unes imatges es puguin malinterpretar). A continuació, intenta mostrar el seu costat més amable («Respecto la seva opinió») per a atacar, ara, «el llindar de la tolerància» de la lectora. Continua justificant, amb un posat cortès, la finalitat del programa «I sempre que sigui possible sense faltar mai al respecte de ningú», emprant la probabilitat i el subjuntiu. Novament, introdueix un enunciat cortès de reconeixement d'un possible error «No sempre ho aconseguim.» Al final però, torna a l'opció de crítica, bastant més dura que l'anterior, en qualificar l'espectadora de trobar-se més enllà

del que considera els paràmetres de normalitat del nivell de susceptibilitat. La senyora, doncs, queda fora del grup de «la immensa majoria de catalans».

A continuació, reprèn l'expressió d'autoculpabilitat («Entenc»), per tornar a titllar-la de massa susceptible i d'intolerant. Acaba amb un nou enunciat respectuós «demano disculpes», però seguit d'un nou atac («m'he sentit insultat») i d'un enunciat condescendent («no cal que s'excusi») i una ironia («Potser jo també m'he tornat massa susceptible.») que desdibuixa qualsevol possibilitat de prendre's seriosament el seu discurs de disculpa. Reproduïm, també, la resposta sencera:

[44v] A part dels errors de la carta de la senyora Mònica Jaume, publicada el 7/ XI/ 2011, com ara dir que presentaven el programa Xavier Valls i Bernat Soler, quan el Bernat aquell dia no hi era, o dir que es va mostrar l'escot de la intèrpret des de tots els angles possibles, quan només hi havia un únic angle d'una càmera frontal estàtica, voldria mostrar la meva disconformitat amb la interpretació que aquesta senyora ha fet del vídeo que vam emetre.

Respecto la seva opinió, ja que cada un posa el llindar de la tolerància allà on creu que l'ha de posar. Però *Esport Club* és un programa que mira d'oferir una mirada diferent a les notícies del dia; i sempre que sigui possible amb humor, sense faltar mai al respecte de ningú.

No sempre ho aconseguim. Es clar que el programa va destinat a gent amb un nivell de susceptibilitat situat dins d'uns paràmetres de normalitat, en els quals crec que s'ubica, afortunadament, la immensa majoria de catalans.

Entenc que la senyora Jaume se senti decebuda, com diu ella. No em sembla, d'altra banda, que hi hagi motiu perquè se senti avergonyida. Però si s'ha sentit insultada¹¹⁷ en veure aquest vídeo, com també exposa, crec que es deu a un excés de susceptibilitat o a una falta de tolerància.

En qualsevol cas, com a responsable del programa, li demano disculpes. Jo també m'he sentit insultat quan ens ha titllat de masclistes. Però no cal que s'excusi. Potser jo també m'he tornat massa susceptible.

¹¹⁷ Aquest adjectiu no apareix en la carta de referència, tot i que el podem llegir en la versió publicada en el diari *Ara* de la mateixa carta [17a]. Resulta curiós, si més no, que el director del programa contesti a una carta apareguda en *La Vanguardia*, referint-se a la versió publicada en l'*Ara* dos dies abans.

La tria de fórmules corteses és, naturalment, estilística; tanmateix, allò que forma part de l'estil d'escriptors sense responsabilitat, hauria de seguir-se per obligació entre el col·lectiu de directius d'institucions públiques o privades, i segurament, encara més, de mitjans de comunicació.

La conscienciació, la reflexió de l'efecte de les nostres paraules en l'altre hauria de començar-se a ensenyar ben aviat. No s'hauria de rellegar el tractament de les conseqüències dels nostres actes lingüístics a l'aprenentatge domèstic. Les famílies ensenyen d'acord amb els seus costums i creences i adhereixen així uns valors individuals als recursos lingüístics cortesos que, probablement, no coincidiran exactament amb els valors que transmetrà una altra família o la mateixa escola (la tria del tractament personal n'és una prova). Ha de ser l'escola, doncs, la que transmeti els usos lingüístics cortesos i n'identifiqui els descortesos, almenys perquè, si s'usen, els parlants siguin conscients de l'efecte que poden produir en l'altre o de les conseqüències previsibles pel que fa a la reducció de la credibilitat i l'efectivitat del propi discurs. Més encara si la transmissió de la importància de la cortesia està relacionada també amb altres valors que, ara per ara, sembla que hagin de formar part de l'educació escolar, com el respecte a l'interlocutor, l'atenció al discurs aliè, la no-violència (física o verbal), etc.

7. Conclusions

Al llarg de tot el treball que precedeix, hem anat introduint un seguit d'afirmacions disperses que volem ara concentrar i ampliar perquè constitueixin, finalment, el port d'arribada del nostre viatge. Relatarem a continuació les conclusions, tant parcials com globals, a què ens ha conduït la recerca.

Pensem que hem demostrat que l'evolució de les cartes en la premsa al llarg de la història del periodisme ha anat dissenyant un gènere definit als mitjans de comunicació escrits. La pèrdua de la seva missió informativa a mesura que avançava la professionalització de la premsa, la impossibilitat d'escriure-hi una carta anònima, la desaparició de l'encapçalament («Sr. Director») en la majoria dels mitjans, han aconseguit que els lectors identifiquin una carta al director com qualsevol altre gènere periodístic imprès (una entrevista o un acudit). D'altra banda, també hem demostrat com les cartes estan sotmeses als filtres estilístics del mitjà que en decideix, per exemple, el títol; o amb la mostra de cartes aparegudes en dos mitjans diferents, hem pogut comprovar que la redacció d'un dels dos ha suprimit part del text atenent a les normes d'edició, o d'estil; la qual cosa ens referma en la idea que també les cartes al director són el resultat d'un treball col·laboratiu, com qualsevol altre producte de la premsa escrita. I, encara més, en dedicar-nos a l'estudi dels temes més recurrents, podem afirmar que són els responsables del mitjà els que decideixen la publicació d'aquelles missives que s'ajusten a les regles apuntades per Wahl-Jorgensen (2002): rellevància, entreteniment, brevetat i autoritat. Tot plegat, ens condueix a la conclusió que les cartes al director són un gènere periodístic que, com molts altres (articles d'opinió, cròniques, etc.), no són escrits per professionals dels mitjans.

Globalment, hem pogut copsar que la divisió tradicional de la genologia periodística entre informació (objectiva) i opinió (subjectiva) és avui dia obsoleta. Des de l'aparició de l'anàlisi del discurs, la pragmaestilística i, sobretot, la teoria de l'argumentació en la llengua, hom considera (amb Casasús, «Tot el periodisme modern és persuasiu, ja sigui de manera expressa o de manera tàcita.» (1995: 39)) que qualsevol text manifesta una opinió o, més aviat, un posicionament davant d'allò que es diu, ja sigui

una notícia, una entrevista, un reportatge o una crònica. La tria del gènere, dels mots (noms, adjectius, verbs i adverbis), la selecció de temps verbals i modes (condicional, futur; indicatiu o subjuntiu)... persegueix una finalitat que no es limita a la transmissió d'informació. Tota tria té una intenció (sigui quina sigui) i mai no és innocent.

Pel que fa a la identificació del gènere de les cartes al director, hem aconseguit diferenciar-lo del de les cartes privades, perquè (com hem tingut ocasió d'analitzar) ha anat perdent amb el pas del temps l'estructura que caracteritza aquestes missives personals. A banda de l'encapçalament (del qual ja hem parlat més amunt), tampoc no fan referència explícita al destinatari, ni apareixen marques evidents del remitent (no hi trobarem en l'inici les fórmules «Estimat o estimada», ni en el comiat «Afectuosament o atentament»). D'altres característiques que defineixen aquest gènere amb el qual se les ha volgudes comparar, com l'obligació de contestar una carta rebuda o l'existència d'un sol destinatari per a cada carta allunyen també els dos gèneres. Finalment, Violi (1995) considera que la carta privada és una conversació en diferit, com demostra la possibilitat d'escriure una postdata (que podria capgirar el sentit complet del text anterior), cosa que tampoc no ocorre en el nostre objecte d'estudi. Hem de concloure, per tant, que les cartes al director no són cartes privades en absolut, ni tampoc cartes privades amb una difusió pública, com defensa Pastor (2010). Les cartes al director són cartes públiques per tot el que hem argumentat, però el fet que qualsevol lector les pugui contestar o rebatre sense ser-hi convidat ens ho acaba de demostrar.

Pel que fa al propòsit de la majoria de les cartes al director actuals, sembla que s'hagi concentrat en la crítica. Una mostra pública de rebuig dels continguts dels mitjans, de les opinions que altres han manifestat en el diari o en l'esfera pública, de les actuacions polítiques o cíviqes, etc. Les dades presentades en el segon capítol ens demostren que, dissortadament (perquè això significaria que haurien perdut part de la seva funció social), no són gaires els lectors que empen les cartes per informar d'esdeveniments que el diari no recull, per exemple.

La classificació tipològica que proposem en el capítol 3 pretén ordenar la diversitat del gènere de les cartes al director d'acord a la finalitat que

persegueixen. Amb tot, hem de considerar que la majoria de les cartes no tenen una sola intenció o finalitat malgrat que se n'hi presenti una de predominant.

Com establí Adam (1995) els textos no pertanyen a una sola tipologia basada en les característiques pragmàtiques, sinó que contenen una diversitat de seqüències de diferent caracterització. Per exemple, ens podem trobar amb enunciats la finalitat dels quals és fonamentalment defensar una opinió i, tot i això, presenten algunes seqüències que no tenen com a finalitat principal argumentar, sinó relatar fets, explicar conceptes o, fins i tot, descriure estats. Aquestes seqüències (narratives, expositives o descriptives) són segments, parts integrants d'un discurs que pretén manifestar una crítica, una denúncia o una queixa; i són emprades per justificar una opinió o reforçar una determinada anàlisi de la realitat. De la mateixa manera, els discursos que pretenen felicitar algú no serien possibles sense alguna seqüència que narrés les raons per les quals aquella persona o persones es mereixen la felicitació.

Aquesta exemplificació es pot estendre al gènere que tractem i concloure que només aquelles cartes que tenen una extensió reduïda poden presentar una sola finalitat (la informació, per exemple). En canvi, en la majoria dels casos, trobem seqüències explicatives en cartes de predicció, d'altres de narratives en cartes de col·loqui, etc.

La classificació tipològica, tanmateix, té una utilitat indiscutible en l'educació discursiva perquè els estudiants reconeixin quines són les regularitats estilístiques fonamentals d'un discurs de petició, d'opinió o de compartició d'informació, entre altres. La tipificació del gènere atenent a la finalitat que persegueix ens proporciona, doncs, tot un seguit de models que poden servir de referència als estudiants.

La identificació d'alguns recursos pragmaestilístics (l'ús de verbs modals per mitigar peticions, la tria lèxica per manifestar veracitat, etc.) permetrà la comprensió del seu valor pragmàtic amb la finalitat d'aconseguir les diverses intencions que proposem (aconsellar, felicitar, criticar, denunciar...). Des d'aquesta perspectiva processual (identificació-anàlisi/comprensió-ús) serà més efectiva la formació en habilitats discursives dels estudiants, perquè el fet de comprovar l'efectivitat d'aquells

recursos en la consecució d'uns objectius determinats engresca els aprenents a assolir-los prenent com a model els textos analitzats.

En el capítol 4 analitzàvem les mostres que identifiquen els redactors de les cartes. Per a l'estudi, ens basem en el concepte d'*ethos*, recuperat de la retòrica aristotèlica per Perelman i Olbrechts-Tyteca (1989) i desenvolupat per Maingueneau (2010 i 2014) i Amossy (2010), així com en la identificació de les màscares en la presentació dels individus en la vida quotidiana (Goffman, 1981a) i la distinció de Ducrot (1984) entre allò que es diu i allò que no es diu en la formulació de la seva teoria polifònica.

En primer lloc, hem comprovat que molts remitents de les cartes es presenten com a persones autoritzades a expressar els judicis que transmeten per l'*ethos* que inclouen en l'encapçalament o el final de la missiva (*ethos* prediscursiu, segons Maingueneau, 2010), sobretot, en els casos de cartes que en contesten d'altres amb una finalitat explicativa o justificativa. Ens trobem en el nostre corpus amb autors que es presenten com a responsables de comunicació, directors o directores de centres sanitaris o representants d'empreses públiques o privades.

En segon lloc, i partint ara del concepte d'*ethos* mostrat (Maingueneau, 2010), hem ensenyat que la majoria de les cartes manifesten la seva individualitat a través d'expressions que (emeses conscientment o inconscient) els situen en un cantó o altre dels diversos grups socials (ja sigui identificant-los ideològicament, religiosament o adscriuint-los en determinades classes: joves, jubilats, d'origen urbà o camperol, etc.). També hem pogut copsar com la individualitat del locutor es dedueix de l'estil que empren per autopresentar-se com a testimonis d'un fet o per haver estat protagonistes de la consecució d'una injustícia, per exemple.

Tanmateix, en molts casos en què apareix en una mateixa carta l'*ethos* mostrat i l'*ethos* dit, comprovem que ambdós no són coincidents i això ho hem d'atribuir a la (in)competència comunicativa dels parlants (Hymes, 1972) o a la dificultat per contenir els impulsos variables o els humors i les energies que canvien d'un moment a l'altre en la nostra activitat diària i que no som capaços de controlar (sense una formació específica, en aquest sentit) quan ens mostrem al públic (Goffman, 1981a).

Aquestes descobertes ens han de conduir a la consideració de la necessitat d'ensinistrar els estudiants en l'adquisició de les competències

comunicatives necessàries perquè no es produeixi divergència entre la presentació del locutor i la interpretació que en pugui fer (a través de la lectura del text) l'interlocutor. En altres paraules, s'ha d'aconseguir que els estudiants coneguin quines serien les conseqüències d'una determinada presentació de si mateixos en el discurs escrit o oral. Haurien de valorar la imatge que ofereixen a l'interlocutor per controlar els efectes negatius que podria provocar-hi. I també haurien de ser capaços d'avaluar com aquella imatge podria contribuir a la consecució eficient de la finalitat discursiva.

En molts altres casos, els remitents de les cartes s'han presentat com a membres d'un col·lectiu amb la intenció de reforçar el seu discurs amb la compartició de veracitat, conveniència, etc.

Els ensenyants, haurien de ser capaços també d'advertir de les conseqüències pragmàtiques d'aquesta autopresentació. Encara que, en general, la pertinença a un col·lectiu atorga veracitat i confiança en les paraules que diu l'individu, de vegades la selecció dels col·lectius no és del tot encertada: per exemple, quan aquests col·lectius són tan amplis que no poden actuar com a reforç d'allò que diu l'individu (la humanitat, el món, etc.). En canvi, cal ensenyar que, generalment, amagar-se sota un *nosaltres*, dona seguretat i minva la responsabilitat d'allò que es defensa, sobretot si la nostra intenció és mostrar desacord amb les valoracions o idees dels altres.

Finalment en aquest capítol, hem analitzat l'efectivitat de l'autopresentació amb màscares que remetent a valors positius de la nostra societat. Presentar-se com a estudiant, mare, metge o mestre (per exemple) pot afavorir la solidaritat (com hem pogut comprovar, precisament en l'ús d'aquestes màscares) en la interpretació del discurs emès. És per això que caldrà fer entendre com, segons quina sigui la intenció última del text, la utilització d'una determinada màscara pot repercutir favorablement en la consecució dels nostres objectius pragmàtics.

En el capítol 5 hem plantejat diversos sistemes de comunicació en la complexa interacció comunicativa del gènere. Primerament, hem analitzat el concepte de receptor no autoritzat (Goffman, 1981b) que ens ha permès relacionar-lo amb els diversos destinataris de l'objecte d'estudi (les cartes al director), i això ens ha permès plantejar diversos esquemes d'interrelació

de participants en les cartes que en contesten d'altres i de cartes que comenten articles apareguts prèviament en els diaris.

En la segona part, analitzem les diverses marques díctiques amb què els autors de les cartes s'adrecen als seus interlocutors, amb la intenció de proporcionar un ventall de possibilitats, segons quina sigui la intenció o la proximitat dels participants, perquè els estudiants hi puguin recórrer. Des de l'ús de l'impersonal a la segona persona o la primera del plural, hem repassat les finalitats que es persegueixen amb la tria d'una persona gramatical determinada per a adreçar-se al receptor, sigui autoritzat o no.

Finalment, estudiem l'ús de la primera persona del plural (tant inclusiu com exclusiu) amb la finalitat de proporcionar exemples d'inclusió dels interlocutors en el discurs d'una manera que no sigui tan directa i, per tant, més respectuosa amb la imatge dels receptors.

L'objectiu de l'últim capítol (el sisè) és proporcionar una caracterització dels recursos lingüístics que orienten el discurs en la defensa de punts de vista, de creences, d'ideologies que podrien passar desapercibuts si ens fixàvem únicament en la seva manifestació explícita.

Mitjançant la paraula, realitzem accions en el quefer social; accions autònomes que no se circumscriuen a una determinada macroestructura; més aviat, seria la finalitat que es persegueix (contar una història, desacreditar algú, fer riure, etc.) la que faria triar al parlant les opcions d'estil que considerés més escaients per al seu propòsit.

Per això, comencem amb la justificació de la validesa de les tendències actuals que consideren que no hi ha una tipologia de textos argumentatius, sinó una orientació argumentativa que podria expressar-se en qualsevol text, ja que serien els contextos d'actuació els que motivarien les opcions estilístiques més adequades al gènere.

Aquest corrent repèn teories ja expressades (Vigotsky, Habermas, Halliday, Bronckart, van Dijk, Scollon o Goffman, entre altres) que conflueixen en la consideració que el llenguatge és un fenomen comunicatiu vinculat a la (inter)acció.

Pel que fa a l'orientació argumentativa, calia remetre (i així ho hem fet) a la formulació de la teoria de l'argumentació en la llengua (Anscombe i Ducrot, 1995) que, a través d'un llarg i productiu procés, arriba a la conclusió que

aquella orientació es manifesta a través de les opcions lingüístiques que triï el parlant.

Hi dediquem, doncs, una petita introducció a explicar l'evolució d'aquesta teoria i, a continuació, passem a fer una descripció detallada d'aquells trets d'estil que hem considerat més recurrents en el gènere de les cartes al director per assolir l'orientació argumentativa de què parlem. La descripció es basa en la que proposa el professor Salvador (2013) i que és aplicable als textos no literaris. Hem analitzat alguns dels aspectes que tipifica el professor i estem en condicions d'afirmar que són els més característics del gènere.

En primer lloc, en analitzar el significat lèxic, podem concloure que la tria d'adjectius més recurrent entre els classificatoris és la del mot *català* (124 ocurrències), mentre que la variació dels no classificatoris és molt més diversa (malgrat que *bo* apareix 79 cops, molt per davant del següent, *millor* amb 38 ocurrències). Sembla que la tria d'adjectius no classificatoris es fa a partir d'un paradigma més extens i amb més possibilitats de creativitat (n'hem pogut arrebregar més de cinc-cents diferents), en canvi, els classificatoris presentarien un conjunt sintagmàtic més reduït.

Hem pogut comprovar també que l'ús d'adjectius classificatoris amb quantificadors o en locucions augmenta el seu valor axiològic i, sota una aparença de neutralitat, permeten valorar el nom al qual s'adscriuen.

Pel que fa als noms, hem demostrat que la nominalització és un recurs bastant emprat en el gènere que ens ocupa, així, estem en condicions d'afirmar que no sols es tracta d'una característica d'estil dels discursos amb una finalitat expositiva, sinó que opera com una estructura típica dels textos (com les cartes al director) que manifesten una clara orientació argumentativa (Salvador, 2006).

En l'apartat dedicat als noms propis, constatem com solament amb l'enunciació d'un antropònim o d'un topònim, el parlant pot ajudar-se de tota la càrrega informativa (però també valorativa) associada al mot. La referència a escriptors reconeguts, científics o economistes aporta al discurs valoracions epistèmiques directes, tot i que hom corre el risc que l'interlocutor associï el nom a un marc cognitiu diferent al del locutor. Més evident és la valoració axiològica (o fins i tot deòntica) associada a topònims. L'enunciació de continents o països que remetin a l'actuació

responsable de les institucions o al compromís públic dels seus polítics (Europa, entesa gairebé sempre com un continent diferent de l'estat espanyol; Alemanya o Suècia) condiona i, generalment, augmenta la valoració negativa de les actuacions de polítics, mitjans de comunicació o institucions catalans i espanyols.

En segon lloc, en les estructures gramaticals, parem atenció preferent a l'elecció de verbs. D'un costat dels verbs que introdueixen el propi discurs, la qual cosa ens condueix a constatar que l'escriptor prefereix verbs neutres (*dir, parlar, comentar*) o verbs que manifestin veracitat (*assegurar, desmentir, conèixer*). Hem pogut comprovar que, molts cops, el valor axiològic o epistèmic dels verbs de dicció s'expressa amb la conjunció de verbs modals (*poder o voler*), cosa que, sens dubte, treu responsabilitat a l'emissor.

En canvi, el locutor prefereix verbs axiològics o epistèmics per a introduir el discurs dels altres (*acusar, criticar, defensar; advertir, confirmar, augurar*) i no recorre a l'ús de modals per reforçar aquests valors. Naturalment, en molts casos apareixen també verbs neutres per presentar el que algú altre diu (*apuntar, afegir, descriure*).

Destaquem en aquest apartat la gran quantitat de concurrències i de locucions en què entren en joc els verbs, la qual cosa ens condueix a afirmar que la utilització d'aquests recursos (sobretot les locucions) és una bona eina per expressar judicis valoratius persuasivament, perquè dificulta una possible contraargumentació.

Finalment, l'anàlisi de l'ocurrència dels temps verbals fa pensar que el temps propi de les cartes al director és el present d'indicatiu (3500 ocurrències), seguit del passat i dels temps del subjuntiu que no arriben a 500 ocurrències cadascun. La preponderància de l'ús del present s'ha d'associar, sens dubte, a les possibilitats expressives que ofereix: la atemporalitat, la relació del passat o l'enunciació del futur. No caldria, segurament, explicar que l'ocurrència del passat (simple o perifràstic) es justifica per ser el temps narratiu per excel·lència (Pérez Saldanya, 2000) ja que les seqüències narratives tenen una presència destacable en el nostre corpus, bé sigui com a segments de suport a una intenció pragmàtica determinada, bé perquè la narració és la finalitat última del discurs. El fet que algunes cartes recorrin al subjuntiu o al condicional, ho hem d'atribuir a

les expressions de desitjos o a la designació de situacions incompatibles amb les expectatives que el parlant té (Pérez Saldanya, 2002).

Una part destacable del nostre treball d'anàlisi se centra en l'ús dels adverbis en *-ment*. Ens hi obligà l'extraordinària recurrència dels autors de les cartes al director, cosa que ens fa assegurar que no es tracta d'un recurs exclusiu dels àmbits formals (Salvador i Monferrer, 2011), ben al contrari, l'ús d'aquests adverbis (com a modificadors d'adjectius, de verbs o d'oracions) pot expressar tot de valoracions (quantitatives, apreciatives, epistèmiques, deòntiques, etc.) i ha de formar part imprescindible en l'ensenyament-aprenentatge dels discursos amb una finalitat persuasiva.

Amb l'estudi dels marcadors, proporcionem exemples d'usos amb una determinada finalitat (ordenadora del discurs, modalitzadora, deòntica, axiològica, etc.) perquè serveixin de model en l'aprenentatge de la construcció del discurs. N'oferim tres classificacions (Cassany, 1993; Cuenca, 2008 i Borja, 2009) que poden ser perfectament compatibles com a eines de suport en el procés de l'educació discursiva.

La part dedicada a l'anàlisi de la concessió es basa en el convenciment que l'estratègia concessiva permet la participació en el joc dialèctic sense necessitat d'atacar la imatge del contrincant. El recurs a la concessió ajuda a la consecució de la finalitat persuasiva del discurs manifestant una postura dialogant, empàtica amb el discurs de l'altre. La dificultat d'assolir aquesta habilitat (Camps, 1995; Dolz, 1995) ens condueix a pensar que cal incloure-la preferentment en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Sens dubte, la quantitat d'exemples que aportem i la mostra de la diversitat d'estructures lingüístiques amb què es pot expressar contribuiran a una bona instrucció en l'adquisició de l'habilitat.

En tercer lloc, pel que fa a la pragmàtica del text, ens hem volgut detenir en l'anàlisi de les preguntes retòriques. Podem afirmar que és una de les estructures més recurrents en el gènere, tant, que podríem aventurar-nos a considerar-la'n definitiva. L'estudi de la interrogació retòrica demostra que és una eina fonamental per aconseguir la complicitat de l'interlocutor. Tant perquè demana l'assertió tàcita del lector, com perquè treu responsabilitat a la manifestació de judicis, ja siguin epistèmics, axiològics o deòntics.

En l'últim apartat, descrivim el fenomen de la cortesia lingüística i, a partir de l'anàlisi del nostre corpus, proposem una sèrie d'estratègies perquè puguin servir de model en la consecució de textos cortesos.

Defensem, mitjançant l'anàlisi de les cartes al director, que la tria de formes corteses en els textos que persegueixen manifestar un determinat punt de vista aconseguen més eficaçment el seu propòsit. De fet, comparem quina seria la interpretació d'una carta de resposta en què no s'han usat (o s'han emprat de manera incoherent) i la proposem com a model a defugir en els escrits dels estudiants.

La nostra intenció era, ja ho hem dit, proporcionar als ensenyants i als estudiants un ventall de recursos lingüístics (exemplificats amb textos reals) que els permetessin d'una banda identificar els biaix subjectiu que es pot manifestar en qualsevol text i d'una altra, disposar d'eines per a assolir d'una manera més exitosa qualsevol finalitat que es pogués perseguir mitjançant la construcció de discursos.

Estem convençuts que ho hem aconseguit i que els exemples d'ús de tots aquests recursos ajudaran a estudiants i mestres en l'engrescador procés d'aprenentatge que hauria de conformar l'educació discursiva.

No obstant això, som conscients que hem encetat un camí que haurem de seguir conformant (bé amb nous gèneres, bé amb nous recursos lingüístics) per tal d'aconseguir que els estudiants siguin capaços de produir textos cada vegada més complexos i creatius i lliures.

8. Bibliografia

- ABRIL, N. (1999): *Periodismo de opinión: claves para la retórica periodística*. Madrid: Síntesis.
- ADAM, J. M. (1985): «Quels types de textes?». *Le français dans le monde*, 192: 39-43.
- ADAM, J. M. (1992a): *Les textes: types et prototypes. Recit, description, argumentation. Explications et dialogue*. París: Nathan.
- ADAM, J. M. (1992b): *Linguistique textuelle. Des genres de discours aux textes*. París: Nathan.
- ADAM, J. M. (1995): «Hacia una definición de la secuencia argumentativa». *Comunicación, lenguaje y educación*, 26: 9-22.
- ADAM, J. M. i BONHOMME, M. (2000): *La argumentación publicitaria*. Madrid: Cátedra.
- AIJÓN, M. A. (2006): *Variación morfosintáctica e interacción social: Análisis del paradigma de los clíticos verbales españoles en los medios de comunicación*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca.
- ALBADALEJO, T. (1998): «La poliacroasis como componente de la comunicación retórica». *Tropelías*, 9-10: 5-20.
- ALBADALEJO, T. (2009): «La poliacroasis en la representación literaria un componente de la retórica cultural». *Castilla*, 0: 1-26.
- ALBELDA, M. i BRIZ, A. (2010): «Aspectos pragmáticos. Cortesía y atenuantes verbales en las dos orillas a través de muestras orales». En Aleza, M i Enguita, J. M. (coord.): *La lengua española en América. Normas y usos actuales*. València: Universitat de València. p. 237-260.
- ALDUNATE, A. F. i LECAROS, M. J. (1989): *Géneros periodísticos*. Santiago de Xile: Pontificia Universidad Católica de Chile.
- ALTURO, N. (1997): *La semàntica verbal del català: la representació dels esdeveniments*. [Tesi doctoral, inèdita]. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. Octubre de 1997.
- ALTURO, N. (2011): «Pragmàtica i anàlisi del discurs». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 21: 29-41.
- ALTURO, N.; BLADAS, O.; PAYÀ, M. i PAYRATÓ, LL. (ed.) (2004): *Corpus oral de registres. Material de treball*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. [Llibre i CD-ROM]

- AMOSSY, R. (ed.) (1999): *Images de soi dans le discours – La construction de l'ethos*. Lausanne: Delachaux et Niestlé.
- AMOSSY, R. (2010): *La présentation de soi. Ethos et identité verbale*. Paris: PUF.
- AMOSSY, R. i HERSCHBERG, A. (1997): *Stéréotypes et clichés*. Paris: Nathan.
[Hi ha una versió en espanyol (2001): *Estereotipos i clichés*. Buenos Aires: Eudeba]
- ANSCOMBRE, J. M. (1983): «Pour autant, pourtant (et comment): à petites causes, grands effets». *Cahiers de Linguistique Française*, 5: 37-84.
- ANSCOMBRE, J. M. (1989): «Théorie de l'argumentation, topoï et structurations discursive». *Reveu quebecoise de linguistique*, 18/1: 13-56.
- ANSCOMBRE, J. M. (2001): «Le role du lexique dans la théorie des stéréotypes» a *Langages*, 142: 57-76.
- ANSCOMBRE, J. M. i DUCROT, O. (1976): «L'argumentation dans la langue». *Langages*, 42: 5-27.
- ANSCOMBRE, J. M. i DUCROT, O. (1981): «Interrogation et argumentation». *Langue française*, 52: 5-22.
- ANSCOMBRE, J. M. i DUCROT, O. (1983): *L'argumentation dans la langue*. Lieja: Pierre Mardaga.
- ANSCOMBRE, J. M. i DUCROT, O. (1994): *La argumentación en la lengua*. Madrid: Gredos.
- ARFUCH, L. (1995): *La entrevista, una invención dialógica*. Barcelona: Paidós.
- ARFUCH, L. (2002): «Problemáticas de la identidad». En Arfuch, L. (comp.), *Identidades, sujetos y subjetividades*. Buenos Aires: Prometeo Libros. p. 21-43.
- ARMAÑANZAS, E. i DÍAZ, J. (1996): *Periodismo y argumentación. Géneros de opinión*. Bilbao: Universidad del País Vasco.
- ARTIGAS, R.; BELLÉS, J. i GRAU, M. (2003): *Tipotext*. Barcelona: Eumo.
- AUSTIN, J. L. (1962): *How to do things with words*. Oxford: Oxford University Press.
- AUSUBEL, D.P., NOVAK, J.D i HANESIAN, H. (1983): *Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo*. Mèxic: Trillas.

- AVL (2006): *Gramàtica normativa valenciana*. València: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. [En línia] <http://www.avl.gva.es/va/documents-normatius/destacadoImagen/0/document/GNV.pdf> [Consulta: 20 de juliol de 2015]
- BADIA MARGARIT, A. M. (1994): *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Gran Enciclopèdia Catalana.
- BAKHTIN, M. (1982): *Estética de la creación verbal*. Madrid: Siglo XXI.
- BAKHTIN, M. (1986): *Speech Genres and Other Late Essays*. Texas: University of Texas Press.
- BALLY, C. (1932): *Linguistique générale et linguistique française*. Ferne: Francke.
- BANGO DE LA CAMPA, F. M. i DONAIRE, M. L. (2006): «La concesión como estrategia argumentativa». En *Actas del XXXV Simposio Internacional de la Sociedad Española de Lingüística*. León: Universidad de León.
- BRASSART, D. G. (1995): «Elementos para una didáctica de la argumentación en la escuela primaria». *Comunicación, Lenguaje y Educación*, 25: 41-50.
- BASSOLS, M. (2003): «Pragmàtica i anàlisi del discurs». *Noves SL*, Hivern 2003. [En línia] <http://cultura.gencat.net/llengcat/noves> [Consulta: 20 de juliol de 2015]
- BEL, A. (2002): «Les funcions sintàctiques». EN Solà, J.; Lloret, M. R.; Mascaró, J. I Pérez Saldanya, M. (dir.): *Gramàtica del català contemporani*. Vol 2, Sintaxi. Barcelona: Empúries. Cap. 2.
- BELTRÁN DEL REY, J. (2006): *Argumentar, una capacitat filosòfica (saber argumentar per a saber conviure)*. [En línia] <http://www.xtec.cat/sgfp/llicencies/200506/memories/1103m.pdf> [Consulta: 18 de juliol de 2015]
- BHATIA, V. (2004): *Worlds of written discourse. A genre based view*. Londres: Continuum.
- BLAKEMORE, D. (1987): *Semantic constraints on relevance*. Oxford: Blackwell.
- BLAS ARROYO, J. L. (2003): «"Perdóneme que se lo diga pero vuelve usted a faltar a la verdad, señor González"». Form and function of politic verbal

- behaviour in face-to-face Spanish political debates». *Discourse and Society*: 14/4: 395-423.
- BONET, S. (2012): «Fabra i els adverbis en *-ment*». En *Pradilla, M. A. (ed.): Fabra, encara*. Actes del III Col·loqui Internacional «La lingüística de Pompeu Fabra». Barcelona: IEC. p. 220-236.
- BORJA, J. (2002): *Anàlisi del discurs fusterià: teoria del coneixement i estratègies comunicatives en la prosa de d'idees de Joan Fuster*. Alacant: Universitat d'Alacant. [Tesi doctoral, en línia]: <http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/3321> [Consulta: 30 de setembre de 2015]
- BORJA, J. (2009): «Fraseologia i cohesió textual: els marcadors discursius en català». En *Actes del XIVè Col·loqui Internacional de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Budapest, 2006*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Vol. 2: 111-124.
- BORJA, J. (2013): *Els discursos de la ciència. Joan Fuster i la democratització del coneixement*. València: Universitat de València.
- BORRAT, H. (2002): «Paradigmas alternativos y redefiniciones conceptuales en comunicación periodística». *Anàlisi*, 28: 55-77.
- BOSQUE, I. (1999): «Sobre la gramática de los contextos modales. Entornos modales y expresiones inespecíficas en español». En *Actas del XI Congreso de la ALFAL*, Las Palmas de Gran Canaria: Universidad de Las Palmas de Gran Canaria.
- BOURDIEU, P. [1982] (2001): *Qué significa hablar?*. Madrid: Akal.
- BOURDIEU, P. [1984] (2002); «Le marché linguistique». En *Questions de Sociologie*. Paris: Minuit.
- BRIZ, A. (2002): «La estrategia atenuadora en la conversación cotidiana española». En Bravo, D. (ed.): *Actas del primer coloquio del Programa EDICE*. Estocolm: Stocholms universitet. p. 17-46.
- BRIZ, A. (2003): «La atenuación en una conversación polémica». En Blas, J. L.; Casanova, M.; Fortuño, S. I Porcar, M. (eds.): *Estudios sobre lengua y sociedad*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.
- BRIZ, A. (2004): «Cortesía verbal codificada y cortesía verbal interpretada en la conversación». En Bravo, P. i Briz, A. (eds.): *Pragmática*

sociocultural y estudios sobre cortesía en español. Barcelona: Ariel. p. 67-93.

BROWN, G. i YULE, G. (1993): *Análisis del discurso*. Madrid: Visor.

BROWN, P. i LEVINSON, S. (1987): «Universals in language usage: politeness phenomena». En Giles, H. (ed.): *Social markers in speech*. Cambridge: Cambridge University Press. p. 291-347.

BROWN, P. i LEVINSON, S. (1987): *Politeness*. Cambridge: CUP.

BUCETA, J. (1992): *Fundamentos psicosociales de la información*. Madrid: Centro de Estudios Ramon Areces.

BURGUERA, J. G. (2006): «Mecanismos argumentativos en las cartas al director: la interrogación retórica». *Pragmalingüística*, 14: 7-23.

BURGUERA, J. G. (2010): *Gramática y pragmática de la interrogación retórica en español. Una aplicación al debate parlamentario*. [Tesi doctoral, en línia]: <http://www.tdx.cat/handle/10803/1705> [Consulta: 20 d'agost de 2015]

BURGUET, F. (1997): *Construir les notícies: una teoria de la redacció periodística*. Barcelona: Blanquerna Comunicació.

BURGUET, F. (2002): «La trampa de la informació: La classificació dels gèneres periodístics com a coartada de l'objectivisme». *Anàlisi*, 28: 121-155.

BURGUET, F. (2004): *Les trampes dels periodistes*. Barcelona: Edicions 62.

CABRÉ, M. T. (1999): *La terminología: representación y comunicación. Elementos para una teoría de base comunicativa y otros artículos*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada.

CALSAMIGLIA, H. (1993): «Singularidades de la elaboración textual». En Lomas, C. i Osoro, A.: *El enfoque comunicativo en la enseñanza de la lengua*. Barcelona: Paidós.

CALSAMIGLIA, H. i TUSÓN, A. (2008) [1999]: *Las cosas del decir*. Barcelona: Ariel.

CAMPS, A. (1994): *L'ensenyament de la composició escrita*. Barcelona: Barcanova.

CAMPS, A. (1995): «Aprender a escribir textos argumentativos: características dialógicas de la argumentación escrita». *Comunicación, lenguaje y educación*, 26: 51-63.

- CAMUS BERGARECHE, B. (2007): «Evolució de la sintaxi dels contextos de polaritat negativa en català i castellà». *Caplletra*, 42: 119-143.
- CAREL, M. I DUCROT, O. (2005): *La semántica argumentativa. Una introducción a la teoría de los bloques semánticos*. Buenos Aires : Colihue Universidad.
- CAREL, M. i DUCROT, O. (2006): «Description argumentative et description polyphonique : le cas de la négation». En Perrin, L. (éd.): *Le sens et ses voix. Dialogisme et polyphonie en langue et en discours*, Recherches Linguistiques, 28 Metz : Université Paul-Verlaine. p. 215-241.
- CAREL, M. i DUCROT, O. (2008): «Descrição argumentativa e Descrição polifônica: o caso da negação». *Letras de Hoje*, 43/1: 7-18.
- CARRETÉ, R. (2005): «Funcions del nom propi en la poesia d'Ausiàs March». *Estudis de llengua i literatura catalanes*, 51: 13-43.
- CASASÚS, J.M. (1991b): «Els primers textos sobre teoria del periodisme». *Treballs de comunicació*, 1: 17-23.
- CASASÚS, J.M. (1993): *Periodística catalana comparada*. Barcelona: Pòrtic.
- CASASÚS, J.M. (1995): «Noves perspectives en l'anàlisi de les crisis dels gèneres». *Periodística*, 8: 37-42.
- CASASÚS, J.M. i L. Núñez Ladevéze (1991a): *Estilo y géneros periodísticos*. Barcelona: Ariel.
- CASSANY, D. (1993): *La cuina de l'escriptura*. Barcelona: Editorial Empúries.
- CASSANY, D. (1999): *Construir l'escriptura*. Barcelona: Editorial Empúries.
- CASSANY, D. (2006): «Anàlisi de una pràctica letrada electrònica». *Pàgines de guarda*, 2: 99-112.
- CASSANY, D.; FERRAN, F.; LUNA, M. i SANZ, G. (1992): «Una unitat didàctica de literatura per al cicle 12-16.», *GUIX. Elements d'acció educativa*, 171: 25-29.
- CASSANY, D.; LUNA, M. i SANZ, G. (1998, 4a)[1993]: *Ensenyar llengua*. Barcelona: Graó.
- CASTELLÀ, J. M. (1992): *De la frase al text. Teories de l'ús lingüístic*. Barcelona: Empúries.
- CASTELLÀ, J. M. (1995): «Diversitat discursiva i gramàtica. Avantatges i mites de la tipologia textual». *Articles*, 4: 73-82.
- CASTELLÀ, J. M. Et alii (2007): *Entendre('s) a classe*. Barcelona: Graó.

- CATTANI, A. (2003): «Las reglas del diálogo y los movimientos de la polémica». *Quaderns de filosofia i ciència*, 32-33, 2003: 7-20.
- CATTANI, A. (2006): «Teoria de l'argumentació i pràctica de l'argumentació». *Quaderns de filosofia i ciència*, 36: 19-25.
- CHILLÓN, A. (1999): *Literatura y periodismo. Una tradición de relaciones promiscuas*. Bellaterra/Castelló de la Plana/València: Universitat Autònoma de Barcelona/Servei de Publicacions de la Universitat Jaume I/Publicacions de la Universitat de València.
- CHILLÓN, A. (2014): *La palabra facticia. Literatura, periodismo y comunicación*. Barcelona: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- CHODOROWSKA-PILCH, M. (2003): «Politeness: a metaphor grounded in metonymy». En Ichaurrealde, C. i Florián, C. (eds.): *Interaction and Cognition in Linguistics*. Hamburg: Peter Lang. p. 211-222.
- CIFUENTES, J. L. (1989): *Lengua y espacio*. Alacant: Secretariado de Publicaciones de la Universidad de Alicante.
- CLARK, H. i SCHAEFER, E. (1992): «Contributing to discourse». En Clark, H., *Arenas of Language Use*. Cambridge: University of Cambridge Press.
- COHEN, J. (1997): «Deliberations and democratic legitimacy». En Bohman, J. i Rehg, W. (eds.): *Deliberative democracy: Essays on reason and politics*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press. p. 67-93.
- COLL-FLORENT, M. (2006): *Estat de la qüestió de l'estudi de l'aspecte lèxic*. Barcelona: UOC. [En línia]: <http://www.uoc.edu/in3/dt/cat/coll-florit06005.pdf> [Consulta: 7 d'octubre de 2015]
- COLL-FLORENT, M. (2009): *La modalitat de l'acció. Anàlisi empírica, reformulació teòrica i representació computacional*. [Tesi doctoral, en línia]: <http://www.tdx.cat/handle/10803/337/browse?value=Coll-Florit%2C+Marta&type=author> [Consulta: 7 d'octubre de 2015]
- COLL-FLORENT, M. (2011). «Estudi empíric sobre la semàntica verbal del català: el cas de la modalitat de l'acció». *Zeitschrift für Katalanistik. Revista d'Estudis Catalans*, 24:151-171.
- CONCA, M.; COSTA, A.; CUENCA, M J. i LLUCH; G. (1998): *Text i gramàtica. Teoria i pràctica de la competència discursiva*. Barcelona: Teide.
- CONCA, M. (2000): «Característiques lingüístiques comparades entre locucions i parèmies». En Salvador, V. i Piquer, A. (eds.), *El discurs*

prefabricat. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.

CÓRDOVA, A. (2011): «Las cartas al director como género periodístico». *ZER*, 16/30: 189-202.

COROMINES, J. (1971): *Lleures i converses d'un filòleg*. Barcelona: Club Editor.

CORPAS, G. (1996): *Manual de fraseología española*. Madrid: Gredos.

COTTERON, J. (1995): «¿Secuencias didácticas para enseñar a argumentar en la escuela primaria?». *Comunicación, lenguaje y educación*, 26: 79-94.

CRISARI, M. (1975): «Sugli usi non istituzionali delle domande». *Lingua e Stile*, X/1: 29-56.

CROS, A. (1995): «El discurso académico como un discurso argumentativo. El argumento de autoridad en la primera clase de un curso académico». *Comunicación, lenguaje y educación*, 26: 95-106.

CUENCA, M. J. (1991a): *Les oracions adversatives*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.

CUENCA, M. J. (1991b): *L'oració composta (II): la subordinació*. València, Universitat de València.

CUENCA, M. J. (1995): «Mecanismos lingüísticos y discursivos de la argumentación». *Comunicación, lenguaje y educación*, 26: 23-40.

CUENCA, M. J. (1996): *Sintaxi fonamental*. Barcelona: Empúries.

CUENCA, M. J. (2006): *La connexió i els connectors*. Vic: Eumo Editorial.

CUENCA, M. J. (2008): *Gramàtica del text*. Alzira: Bromera.

CUENCA, M. J. (2013): «Uso del vocativo en la entrevista política: género discursivo i (des)cortesía». *Discurso & Sociedad*, 7/3: 522-552.

CUENCA, M. J. i CASTELLÀ, J. M. (1995): «Una caracterització cognitiva de les preguntes confirmatòries (*question tags*)». *Caplletra*, 18: 65-84.

DEL HOYO, J. (2001): *La presencia del lector en la prensa: las cartas al director en cuatro diarios de Sevilla*. Tesis [inèdita]. Sevilla: Universitat de Sevilla.

DELCAMBRE, I. (2004): «De quoi les traces linguistiques sont-elles l'indice?». *Reserches*, 41: 67-72.

DÍAZ ROJO, J. A. (2007): «Paleontologia i premsa». *Mètode*, 53: 37-42.

- DIXON, R. (1982): *Where Have All the Adjectives Gone?* Berlin: Mouton Publishers, Walter de Gruyter.
- DOLZ, J. (1995): «Escribir textos argumentativos para mejorar su comprensión». *Comunicación, lenguaje y educación*, 26: 65-77.
- DOLZ, J. I SCHENEUWLY, B. (2006) [1998]: *Per a un ensenyament de l'oral*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- DUCROT, O. (1970): «Peu et un peu». *Cahiers de lexicologie*, I: 21-52.
- DUCROT, O. (1972): *Le dire et le dit*. París: Editions de Minuit. [Hi ha una traducció a l'espanyol (1986): El decir y lo dicho. Barcelona: Paidós.]
- DUCROT, O. (1987): «Argumentation et topoï argumentatifs». Actes de la 8ème rencontre des professeurs de français de l'enseignement supérieur, Helsinki: 27-57.
- DYNEL, M. (2010): «On 'revolutionary road': a proposal for extending the gricean model of communication to cover multiple hearers». *Papers in Pragmatics*, 6.2: 283-304.
- ESCANDELL, M. V. (1984): «La interrogación retórica». *Dicenda*, 3: 9-37.
- ESPINAL, M. T. (1985): *Anàlisi interpretatives i teoria lingüística*. [Tesi doctoral, inèdita]. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- ESPINAL, M. T. (coord.) (2002). *Semàntica. Del significat del mot al significat de l'oració*. Barcelona: Ariel.
- ESPINAL, M. T. (2004a): *Diccionari de sinònims de frases fetes*. Barcelona: Universitat de Barcelona, Universitat de València, Publicacions de l'Abadia de Monserrat.
- ESPINAL, M. T. (2004b): «Sobre les expressions lexicalitzades». *Els Marges*, 67: 7-31.
- ETXEPARE, R. (1997): *The grammatical representation of speech events*. [Tesi doctoral]: University of Maryland.
- FABRA, P. (1932): *Diccionari General de la Llengua Catalana*. Barcelona: Edhasa.
- FABRA, P. (2002) [1956]: *Gramàtica catalana*. Barcelona: Teide.
- FIRTH, J. R. (1957): «Modes of meaning». En *Palmer, F. R.: Papers in Linguistics*. Londres: Oxford University Press. p. 190-215-
- FONTANINI, I. (2001): «Aspects of ideology in letters to the editor». *Acta Scientiarum*, 23(1):1-9.

- FRANCIS, G. (1994): «Labelling discourse: an aspect of nominal-group lexical cohesion». En Coulthard, M. (ed.): *Advances in written text analysis*. Londres: Routledge. p. 83-101.
- FRASER, B. (1990): «Conversational mitigation». *Journal of Pragmatics*, 4/4: 341-350.
- FRASER, B. (1990): «Perspectives of politeness». *Journal of Pragmatics*, 14/2: 219-236.
- FRASER, N. (1990): «Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy». *Social Texts*, 25/26: 56-80.
- FUENTES, C. i ALCAIDE, E. (2002): *Mecanismos lingüísticos de la persuasión*. Madrid: Arco Libros.
- FUENTES, C. i ALCAIDE, E. (2007): *La argumentación lingüística y sus medios de expresión*. Madrid: Arco Libros.
- GARRIDO MERINA, J. (1997): *Estilo y texto en la lengua*. Madrid: Gredos.
- GINEBRA, J. (2003): «Fraseologia, concurrències i llengua estàndard». En Pradilla, M. A.: *Identitat lingüística i estandarització*. Valls: Cossetània. p. 7-57.
- GOFFMAN, E. (1970): *Ritual de la interacció*. Buenos Aires: Tiempo Contemporáneo.
- GOFFMAN, E. (1981a): *La presentación de la persona en la vida cotidiana*. Buenos Aires: Amorrortu.
- GOFFMAN, E. [1976] (1981b): *Forms of Talk*. Pennsylvania: University of Pennsylvania.
- GOLDER, C. (1992): «Argumenter: De la Justification à la négociation». *Archives de Psychologie*, 60:232-324.
- GOMIS, L. (1989a): «Gèneres literaris i gèneres periodístics». *Periodística*, 1:129-141.
- GOMIS, L. (1989b): «Los lectores, actores y jueces cotidianos». *La Vanguardia*, 3-10.
- GOMIS, L. (1991a): «Les cartes dels lectors com a barem de la receptivitat periodística». *Periodística*, 4: 89-93.
- GOMIS, L. (1991b): *Teoría del periodismo. Cómo se forma el presente*. Barcelona: Paidós.
- GOMIS, L. (1994): «Persuadir la gent de que passen coses interessants». *Periodística*, 7: 59-64.

- GOMIS, L. (1996): «Las cartas al director». *La Vanguardia*, 1-04.
- GOMIS, L. (2008): *Teoría de los géneros periodísticos*. Barcelona: UOCpress.
- GOMIS, L.; MARTÍNEZ ALBERTOS, J. L.; NÚÑEZ LADEVÉZE, L. i CASASÚS, J. M. (2002): «Enquesta: ¿vive la comunicación periodística un cambio de paradigma?». *Anàlisi*, 28: 157-185
- GONZÁLEZ GARCÍA, L. (1997): *El adverbio en español*. Coruña: Universidade da Coruña.
- GONZÁLEZ-RUIZ, R. (2007): «Modalizadores de sinceridad, cooperación y estrategias comunicativas». *Anuario de Lingüística*, XXI-XXII: 199-228.
- GRAU, M. (2002): «La modalització: adequació del text als paràmetres de la situació comunicativa». En Vilà i Santasusana, M. (ed.): *Didàctica de la llengua oral formal. Continguts d'aprenentatge i seqüències didàctiques*. Barcelona. Graó. p. 83-94.
- GRAU, M. (2003): *La modalització: manifestacions de la subjectivitat lingüística en els discursos acadèmics orals i escrits*. [Tesi doctoral, en línia] <http://www.tdx.cat/handle/10803/4830> [Consulta: 20 de juliol de 2015]
- GRICE, H. P. (1975)[1967]: «Logic and conversation». En Cole, P. I Morgan, J. (eds.): *Syntax and semantics*, vol 3. New York: Academic Press.
- GUY BASSART, D. (1995): «Elementos para una enseñanza de la argumentación en la escuela primaria». *Comunicación, lenguaje y educación*, 26: 41-50.
- GUZMAN, J. R. (2002): «Cortesía i traducció al català de marques d'atenuació en les peticions». *Zeitschrift für Katalanistik*, 15: 9-25.
- HABERMAS, J. (1989): *Justification and application: Remarks on discourse ethics* (Ciaran, Cronin, Trans). Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- HABERMAS, J. (1993): *The Structural Transformation of the Public Sphere*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- HABERMAS, J. (2003): *Teoría de la acción comunicativa*. Madrid: Taurus.
- HALLIDAY, M.A.K. (1979a): «Differences between Spoken and Written Language: Some Implications for Literacy Teaching». En Page, G.; Elkins, J. i O'Conner, B. (eds.): *Communication Through Reading: Proceedings of the Fourth Australian Reading Conference*. Australian Reading Association, vol.2: p. 37-52.

- HALLIDAY, M.A.K. (1979b): *El lenguaje como semiótica social*. Buenos Aires: FCE.
- HALLIDAY, M.A.K. (1998): «Things and relations: Regrammaticising experience as technical knowledge». En Martin, J. R. i Veel, R.: *Reading science. Critical and functional perspectives on discourse of science*. London: Routledge. p. 185-235.
- HART, J. A. (1970): *The developing views on the new editorial syndrome 1500-1800*. Carbondale, IL: Southern Illinois University Press.
- HARTLEY, J. (2009): «Journalism and popular culture». En *Wahl-Jorgensen i Hanitzsch: The Handbook of Journalism Studies*. Nova York i Londres: Routledge. p. 310-324.
- HERNANDO CUADRADO, L. A. (1998): «Sobre la expresión de la concesividad en español». *Revista de Filología Románica*, 15: 123-133.
- HICKEY, L. (1987): *Curso de pragmaestilística*. Madrid: Coloquio.
- HICKEY, L. (1989): *The pragmatics of style*. Londres: Routledge.
- HYMES, D. H. (1972): «On communicative competence». En *Pride, J. B. i Holmes, J., Sociolinguistics. Selected Readings*. Harmondworth: Penguin. p. 269-293.
- HYMES, D. H. (1986): «Models of the interaction language and social life». En Gumperz, J. J. i Hymes, D. H. : *Directions in Sociolinguistics: the Ethnography of Communication*. Oxford: B. Blackwell. p. 35-71.
- IEC (1997): *Documents normatius 1962-1996*. Barcelona: IEC.
- IGUALADA BELCHÍ, D. A. (1994): «Estrategias comunicativas. La pregunta retórica en español». *Revista Española de Lingüística*, 24/2: 329-340.
- ILIE, C. (1994): *What else can I tell you? A pragmatic study of english rhetorical questions as discursive and argumentative acts*. Estocolm: Almqvist & Wiksell International.
- JAKOBSON, R. (1973): *Questions de poétique*. París: Seuil.
- JAKOBSON, R. (1975): *Ensayos de lingüística general*. Barcelona: Seix Barral.
- JAKOBSON, R. i HALLE, M. (1973): *Fundamentos del lenguaje*. Madrid: Ayuso.
- JANÉ, A. (2001): «Els quatre tractaments del català». *Llengua Nacional*, 35: 33-35.
- KAUL DE MARLANGEON, S. B. (2002): *Los adverbios en -mente del español de hoy y su función semántica de cuantificación*. Madrid / Frankfurt: Iberoamericana/Vervuert.

- KAYSER, J. (1961): *El periódico. Estudios de morfología, de metodología y de prensa comparada*. Quito: Ciespal.
- KENNEDY, G. D. (1998): *An Introduction to Corpus Linguistics*. Londres: Longman.
- KERBRAT-ORECCHIONI, C. (1990): *L'énonciation. De la subjectivité dans le langage*. París: Armand Colin.
- KERBRAT-ORECCHIONI, C. (1996): *La conversation*. París: Seuil.
- KERBRAT-ORECCHIONI, C. (2008): *Les actes de langage dans le discours*. París: Armand Colin.
- KING, L. D. (1992): *The semantic structure of spanish*. Amsterdam: John Benjamins.
- KITAGAWA, C i LEHRER, A. (1990): «Impersonal uses of personal pronouns». *Journal of pragmatics*, 14: 739-750.
- KOSHIK, I. (2005): *Beyond Rhetorical Questions. Assertive questions in everyday interaction*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- KÖNIG, E. (1991): «Concessive relation as the dual counterpart of causal relations». En Zaefferer, D. (ed.): *Universal semantics and semantic universals*. Dordrecht: Foris. p. 190-209.
- KOVACCI, O. (1986): «Sobre los adverbios oracionales». En *Estudios de Gramática Española*. Buenos Aires: Hachette. P. 163-178.
- LABORDA, X. (2006). «Argumentació i retòrica, una descoberta formal i ideològica». En: Alturo, N. et alii: *L'argumentació*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona. P. 15-32
- LAKOFF, G. (2008): *No pensis en un elefant*. Barcelona: Viena.
- LAKOFF, G. i JOHNSON, M. [1980] (2003): *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- LAKOFF, R. (1973): «The logic of politeness or minding your p's and q's». *Papers from the Ninth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*: 292-305.
- LAMBIASE, J. (2005): «Impressing the editor: *Rolling Stone* letter writers and their rhetorical strategies for getting published». *Journal of Magazine and Media Research*, 7/2: 1-14.
- LANGACKER, R. W. (1991): *Foundations of cognitive grammar II*. Stanford: Stanford University Press.

- LARRONDO, A. (2008): *Los géneros en la Redacción Ciberperiodística. Contexto, teoría y práctica actual*. Leioa: Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco.
- LEECH, G. (1983): *Principles of Pragmatics*, London: Longman.
- LEONARD, T.C. (1986): *Power of the press. The birth of American political reporting*. New York: Oxford University Press.
- LEVIN, B. (1993): *English Verb Class and Alternations: A preliminary Investigation*. Chicago: University of Chicago Press.
- LEVINSON, S. C. (1983): *Pragmatics*. Cambridge: University Press.
- LEVINSON, S. C. (2003): *Space in Language and Cognition*. Cambridge: University Press.
- LO CASCIO, V. (1998): *Gramática de la argumentación*. Madrid: Alianza.
- LÓPEZ, A. i MORANT, R. (2002): «L'adverbi». En Solà, J.; Lloret, M. R.; Mascaró, J. i Pérez Saldanya, M. (dir.): *Gramàtica del català contemporani*. Vol 2, Sintaxi. Barcelona: Empúries. Cap. 12.
- LORENTE, M. (2001): «Tipología verbal y textos especializados». En González, A.; Pereira, M.; Souto Gómez, M. (ed.) *Cuestiones conceptuales y metodológicas de la lingüística*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela, Servicio de Publicacións. P. 143-153.
- LORENTE, M. (2001): «Les unitats lèxiques verbals dels textos especialitzats. Redefinició d'una proposta de classificació». En Lorente, M.; Estopà, R.; Freixa, J.; Martí, J. i Tebé, C. (ed.) *Estudis de lingüístics i de lingüística aplicada en honor de M. Teresa Cabré Catellví. Volum II: De deixebles*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada. P. 365-380.
- MAINGUENEAU, D. (1984): *Genèses du discours*. Liège: Mardaga.
- MAINGUENEAU, D. (1987): *Nouvelles tendances en analyse du discours*. Paris: Hachette.
- MAINGUENEAU, D. (1996): «Ethos et argumentation philosophique. Le cas du 'Discours de la méthode'». En Cossutta, F. (ed.): *Descartes et l'argumentation philosophique*. Paris: PUF. p. 85-110.
- MAINGUENEAU, D. (1999): «Ethos, scénographie, incorporation». En Amossy, R. (ed.): *Images de soi dans le discours. La construction de l'èthos*. Lausanne: Delachaux et Niestlé. p. 75-100.

- MAINGUENEAU, D. (2002): «L'ethos, de la rhétorique à l'analyse du discours». [En línia] http://dominique.maingueneau.pagesperso-range.fr/intro_company.html. [Consulta, 24 de juliol de 2015]
- MAINGUENEAU, D. (2010): «El enunciador encarnado». *Versión*, 24: 203-225. [En línia] http://148.206.107.15/biblioteca_digital/articulos/7-502-7189ibk.pdf [Consulta: 20 de maig de 2015]
- MAINGUENEAU, D. (2013): «L'èthos : un articulateur ». *CONTEXTES* [En línia], 13. <https://contextes.revues.org/5772#quotation> [Consulta: 20 de setembre de 2015]
- MAINGUENEAU, D. (2014): «Le recours à l'ethos dans l'analyse du discours littéraire ». *Fabula / Les colloques*, Postured'auteurs: du MoyenÂge à la modernité. [En línia] <http://www.fabula.org/colloques/document2424.php> [Consulta: 4 d'octubre de 2015]
- MAINGUENEAU, D. i CHARAUDEAU, P. (2005): *Diccionario de análisis del discurso*. Buenos Aires: Amorrortu.
- MAINGUENEAU, D. i SALVADOR, V. (1995): *Elements de lingüística per al discurs literari*. València: Tàndem.
- MAGNET, A. i CARNET D. (2006): «Letters to the editor: still vigorous after all these years? A presentation of the discursive and linguistic features of the genre». *English for Specific Purposes*, 25/2: 173-199.
- MARCOVECCHIO, A. M. (2001): «Contenidos nocionales de las construcciones adverbiales de modalidad y relaciones con los adverbios de 'oración'». *Español Actual*, 76: 5-22.
- MARÍN, M. J. (2005): *Discurs i gramaticalització: verbs de percepció usats com a marcadors discursius en el debat electoral*. València: Servei de Publicacions de la Universitat de València
- MARTÍ, N. (2002): «El SN: Els noms». En Solà, J.; Lloret, M. R.; Mascaró, J. i Pérez Saldanya, M. (dir.): *Gramàtica del català contemporani*. Vol 2, Sintaxi. Barcelona: Empúries. Cap. 5.
- MARTÍN ZORRAQUINO, M. A. i PORTOLÉS, J. (1999): «Los marcadores del discurso». En Bosque, I. i Demonte, V. (dirs.). *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid: Espasa Calpe. Cap. 63.
- MARTINELL, E. (1992): «Preguntas que no preguntan». *Estudios de Lingüística de la Universidad de Alicante*, 8: 25-36.

- MARTÍNEZ ALBERTOS, J. L. (1974): *Redacción periodística*. Barcelona: ATE.
- MARTÍNEZ ALBERTOS, J. L. (1984): *Curso general de redacción periodística*. Barcelona: Mitre.
- MARTÍNEZ ALBERTOS, J. L. (2006): *El zumbido del moscardón: periodismo, periódicos y textos periodísticos*. Sevilla: Comunicación Social.
- MARTÍNEZ VALLVEY, F. (1995): *La entrevista periodística desde el punto de vista conversacional*. Salamanca: Publicaciones Universidad Pontificia.
- MATA, M. (2007): «Els adverbis d'acte de parla i el *modus* oracional». *Llengua & Literatura*, 18: 285-315.
- MAZZOLENI, M. (2011): *Enciclopedia dell'italiano*. [En línia] http://www.treccani.it/enciclopedia/paraipotassi_%28Enciclopedia_dell_%27Italiano%29/ [Consulta: 15 de juliol de 2015]
- MCENERY, T. i WILSON, A. (1996): *Corpus Linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- MCNAIR, B. (2000): *Journalism and democracy: an evaluation of the political public sphere*. Londres, Nova York: Routledge.
- MCNAIR, B. (2009): *News and journalism in the UK*. Londres, Nova York: Routledge.
- MEL'ČUK, I. A. (1988): *Dependency Syntax: Theory and Practice*. Albany: State University of New York.
- MIÑONES, L. (2004): «Cuándo y cómo la concesión gramatical (no) implica conceder». *Pragmalingüística*, 12: 91-103.
- MOESCHLER, J. i REBOUL, A. (1994): *Dictionnaire encyclopédique de pragmatique*. París: Seuil.
- MOESCHLER, J. (1985): *Argumentation et conversation. Éléments pour une analyse pragmatique du discours*. Paris. Hatier- Crédif.
- MONFERRER, A. (2015): *Estudi lingüístic, literari i cultural de la poesia d'Estellés en un marc d'interessos traductològics i didàctics*. [Tesi doctoral inèdita, en línia]: <http://www.tdx.cat/handle/10803/496/browse?value=Monferrer+Palmer%2C+Aina&type=author> [Consulta: 7 d'octubre de 2015]
- MORAN, J. (2009): *Característiques del nom propi: estudi de caracterització lingüística*. Barcelona: IEC. [En línia] <http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000067%5C00000028.pdf> [Consulta: 5 d'octubre de 2015]

- MOREIRA, M. (2014): *A responsividade ativa em cartas ao editor em newsweek*. [Tesi doctoral en línia]: http://www.repositorio.ufc.br/bitstream/riufc/10503/1/2014_tese_mm_cardoso.pdf [Consulta: 25 de juliol de 2015].
- MOREU, E. (1987): «Introducció a l'estudi del nom propi a la literatura». *Societat d'Onomàstica*, XXIX: 1-9.
- NICE, L. (2007): «Tabloidization and the teen market: Are teenage magazines dumberer than ever?» *Journalism Studies*, 8 (1): 117-136.
- NIELSEN, R. K. (2010): «Participation through Letters to the Editor: Circulation, Considerations, and Genres in the Letters Institution». *Journalism* 11/1: 21-35.
- NOGUÉ, N. (2005): *Dixi de persona i marcs participatius en català*. [Tesi doctoral, en línia] http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/41612/1/TESI_MNNOGU_E_SERRANO.pdf [Consulta: 18 de juliol de 2015]
- NOGUÉ, N. (2008): *La dixi de persona en català*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- NOGUÉ, N. (2010): «La primera persona del plural en català». *Llengua & Literatura*, 21: 155-198.
- NÚÑEZ LADEVÉZE, L. (2002): «Encuentro entre teoría y práctica del periodismo». *Anàlisi*, 28: 79-96.
- NÚÑEZ LUQUE, M. T. (1988): «La prensa periódica de Barcelona en el siglo XVIII». *Manuscrits*, 7: 241-262.
- OCHS, E. (2000): «Narrativa». En Van Dijk, T. (comp.): *El discurso como estructura y proceso*. Barcelona: Gedisa. p. 271-299.
- PALAU, D. (2008): *Estudi pragmaestilístic de la premsa escrita diària*. [Tesi doctoral en línia]: <http://ddd.uab.cat/pub/tesis/2008/tdx-0323109-165908/dps1de1.pdf> [Consulta: 27 de setembre de 2015]
- PALAU, D. (2014): «Inscripción en cuatro movimientos. Estilos en la construcción del texto informativo-interpretativo». *Comunicación y Sociedad*, 21: 213-138.
- PANIAGUA, P. (2009): *Información e interpretación en periodismo*. Barcelona: Editorial UOC.
- PASQUIER, A. i DOLZ, J. (1996): «Un decálogo para enseñar a escribir». *Cultura y educación*, 2: 31-41.

- PASTOR, LI. (2010): *Teoría de las cartas al director*. Barcelona: UPCpress.
- PAYRATÓ, LL. (2002a): «L'enunciació i la modalitat oracional». En Solà, J.; Lloret, M. R.; Mascaró, J. i Pérez Saldanya, M. (dir.): *Gramàtica del català contemporani*. Vol 2, Sintaxi. Barcelona: Empúries. Cap. 3.
- PAYRATÓ, LL. (2003): *Pragmàtica, discurs i llengua oral*. Barcelona: UOC.
- PAYRATÓ, LL. (2009): «Pragmàtica i anàlisi del discurs. Els últims dotze anys (1997-2008)». Versió revisada inèdita de la Conferència «Pragmàtica (i anàlisi del discurs). Els últims dotze anys (1997-2008)» *II Simposi Internacional de Catalanística* (Berlín, 1, 2 d'octubre de 2007).
- PAYRATÓ, LL. i ALTURO, N. (ed.) (2002b): *Corpus oral de conversa col·loquial. Material de treball*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona. [Llibre i CD-ROM]
- PAYRATÓ, LL. i FITÓ, J. (ed.) (2008): *Corpus Audiovisual Plurilingüe (CAP)*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. [Llibre i DVD]
- PAYRATÓ, LL. i NOGUÉ, N. (2013): *Estil i estils. Teoria i aplicacions de l'estilística*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- PERAIRE, J. (2009):. «Darwin i la teoria de l'evolució en la publicitat contemporània». *Ribalta*, 14: 139-155.
- PERELMANN, Ch. i OLBRECHTS-TYTECA, L. (1989): *Tratado de la argumentación*. Madrid: Gredos.
- PÉREZ SALDANYA, M. (1988): *Els sistemes modals d'indicatiu i de subjuntiu*. Barcelona: IFV/PAM.
- PÉREZ SALDANYA, M. (1990): «La categoria gramatical dels temps i les relacions deíctiques i anafòriques». *Caplletra*, 8: 117-130.
- PÉREZ SALDANYA, M. (1991): «Adverbis modals i adverbis performatius». En *Miscel·lània homenatge Enrique García Díez*. València: Universitat de València. p. 403-416.
- PÉREZ SALDANYA, M. (2000): «Notes per a una estilística dels temps verbals». *Caplletra*, 29: 83-103.
- PÉREZ SALDANYA, M. (2002): «Les relacions temporals i aspectuals». EN Solà, J.; Lloret, M. R.; Mascaró, J. I Pérez Saldanya, M. (dir.): *Gramàtica del català contemporani*. Vol 3, Sintaxi. Barcelona: Empúries. Cap. 22.
- PÉREZ SALDANYA, M. (2004): «La negació i la concordança negativa en català antic». *Estudis Romànics*, 24: 65-83

- PÉREZ SALDANYA, M. i CUENCA, M. J. (1994): «Tens and Aspect in Non-Finite Clauses». *Catalan Working Papers in Linguistics*, 4/1: 121-142.
- PÉREZ SALDANYA, M. i SALVADOR, V. (1995): «Fraseologia de l'encara i processos de gramaticalització». *Caplletra*, 18: 85-108.
- PÉREZ SALDANYA, M. i SALVADOR, V. (coord.)(2000): *Caplletra*, 29. València/Barcelona: PAM/IFV.
- PÉREZ SALDANYA, M. i SALVADOR, V. (2014): «Oraciones concesivas». En Concepción Company Company (dir.), *Sintaxis histórica de la lengua española. Tercera parte: Adverbios, preposiciones y conjunciones. Relaciones interoracionales*. México: Fondo de Cultura Económica / Universidad Nacional Autónoma de México, 2014, p. 3699-3842.
- PÉREZ SALDANYA, M. i TORRENT-LENZEN, A. (2007): «"No as volgude anar en loch del món": la formació de mots negatius en català antic». *Zeitschrift für Katalanistik*, 20: 167-188.
- PICALLO, M. C. (2002): «L'adjectiu i el sintagma adjectival». EN Solà, J.; Lloret, M. R.; Mascaró, J. i Pérez Saldanya, M. (dir.): *Gramàtica del català contemporani*. Vol 2, Sintaxi. Barcelona: Empúries. Cap. 10.
- PICH, J. (2003): «Manuel de Lasarte Rodríguez-Cardoso (1830-1901) i els inicis de la premsa catalana de masses. D'El Telégrafo a El Diluvio». *Treballs de Comunicació*, 18: 87-106.
- PIQUER, A. (2000): «Pragmestilística del català». *Caplletra*, 29: 53-68.
- PIQUER, A. i MARTÍN, A. (2006): «Ús de la fraseologia: contrast i capgirament de registres». En Salvador, V. i Climent, L. (eds.): *El discurs prefabricat II*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I. p. 303-328.
- PIQUER, A. (2013): «Puntos de vista sobre el 15-M. Aspectos pragmestilísticos y deriva ideológica». *Estudios sobre el mensaje periodístico* 19/1: 223-234.
- PLANTIN C. (1990): *Essais sur l'argumentation*. París: Kimé.
- PLANTIN C. (1998): *La argumentación*. Barcelona: Ariel.
- PORTALÉS, E. (2012): «"Donar gat per llebre": les estratègies argumentatives en l'obra política de Joan Fuster». En Pradilla, M. A. (ed.): *Fabra, encara*. Actes del III Col·loqui Internacional «La lingüística de Pompeu Fabra». Barcelona: IEC. p. 127-135.

- PORTALÉS, E. (2014): «La confluència de concessió i adversativitat en la construcció del discurs argumentatiu». *Actes del setzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Vol. I. Barcelona: PAM. p. 243-256.
- PORTOLÉS, J. (1993): «La distinción entre los conectores y otros marcadores del discurso en español». *Verba: Anuario galego de filoloxia*, 20: 141-170.
- PORTOLÉS, J. (1998a): *Marcadores del discurso*. Barcelona: Ariel.
- PORTOLÉS, J. (1998b): «El concepto de suficiencia argumentativa» a *Signo & Seña*, 9: 125-146.
- PORTOLÉS, J. (1998c): «La teoría de la argumentación en la lengua y los marcadores del discurso». En Martín Zorraquino, Ma A. I Montolio Duran, E. (ed.): *Los marcadores del discurso*. Madrid: Arco. p. 71-91.
- POU, A. i BOSCH, E. (1998): «El nom propi i la llengua catalana». *Revista de llengua i dret*, 29: 107-146. [En línia]: http://www10.gencat.net/eapc_rld/revistes/revista.2008-09-19.9336228085/El_nom_propi_i_la_llengua_catalana/ca [Consulta: 5 d'octubre de 2015]
- PUJANTE, D. (2003): *Manual de retórica*. Madrid: Castalia.
- PUJANTE, D. (2014): «Core. Sobre enfermos, enfermedades y la búsqueda del alma de la medicina de Andrej Szczeklik. Un caso de hibridización de géneros». *Cultura, lenguaje y representación*, 13: 11-28.
- QUINTILLÀ, M. T. (1992): «La indeterminació al llatí i a les llengües romàniques: noves reflexions». *Sintagma*, 4: 5-13.
- RASTIER, F. (2013): *Apprendre pour transmettre*. París: PUF.
- RICHARDSON, J. E. (2007): *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*. Londres: Macmillan Palgrave.
- RICHARDSON, J. E. i Franklin, B. (2003): «'Dear Editor: Race, Readers' Letters and the local press». *Political Quarterly*, 74/2: 184-192.
- RIGAU, G. (2002): «Els complements adjunts». EN Solà, J.; Lloret, M. R.; Mascaró, J. I Pérez Saldanya, M. (dir.): *Gramàtica del català contemporani*. Vol 2, Sintaxi. Barcelona: Empúries. Cap. 15.
- RÍOS, I. i SALVADOR, V. (2008): *L'ensenyament del discurs escrit*. Alzira: Bromera.

- ROJAS-LIZANA, I. i ARROYO-FURPHY, S. (2005): «La cortesía. Un fenómeno pragmático». *Razón y Palabra*, 48. [En línia] <http://www.razonypalabra.org.mx/anteriores/n48/index.html> [Consulta: 19 de març de 2014]
- ROJAS LIZANA, I. (2009): *Letters to the editor in the local press: genre and discourse in everyday texts from Australia and Chile*. Saarbrücken: VDM Verlag Dr Muller.
- SALÓ, N. (1990): *La parla a la classe*. Barcelona: Ceac.
- SALVADOR, V. (1994): «Els marcadors discursius en l'assaig: algunes estratègies de l'escriptura de Joan Fuster». En *Catalan review. International Journal of Catalan Culture*, Vol. VIII, núm. 1-2: 323-334.
- SALVADOR, V. (Coord.)(1995): *Caplletra*, 18. València: IIFV/Servei de Publicacions de la Universitat de València.
- SALVADOR, V. (2000): «L'estil nominalitzat». *Caplletra*, 29: 69-82.
- SALVADOR, V. (2002): «Les construccions condicionals i les concessives». En Solà, J.; Lloret, M. R.; Mascaró, J. I Pérez Saldanya, M. (dir.): *Gramàtica del català contemporani*. Vol 3, Sintaxi. Barcelona: Empúries. Cap. 28.
- SALVADOR, V. (2003): «Pragmàtica i estilística». *Noves SL*, 4: 1-7.
- SALVADOR, V. (2004): «L'escriptura estellesiana: claus pragmaestilístiques». En *Vicent Andrés Estellés*. Alacant: IIFV. p. 109-134.
- SALVADOR, V. (2006): «Argumentació i estructures lingüístiques». En Alturo, N. [et al.]. *L'argumentació*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.
- SALVADOR, V. (2009): «Entre la retòrica i la gramàtica: estructures de la concessivitat en català». *Actes del XIV Col·loqui de llengua i literatura catalanes*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. p. 17-42.
- SALVADOR, V. (2013): «Estilística dels textos no literaris». En *Payrató, Ll. i Nogué, N., Estil i estils. Teoria i aplicacions de l'estilística*. Barcelona: Universitat de Barcelona. p. 17-50.
- SALVADOR, V. (2014): «Textos periodístics i educació discursiva». *Actes del setzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Vol. I. Barcelona: PAM. p. 39-62.
- SALVADOR, V. i MARÍN, M. J. (2013): «Preguntas y preguntas: la gestión de la interacción en la entrevista política». En Soares, A.; Cándido, A.;

- Magalhães, J. I Gonçalves, M. (org.): *Comunicação Política e Económica*. Braga: Universidade Católica Portuguesa. P. 330-347.
- SALVADOR, V. i MONFERRER, A. (2011): «Estilística dels adverbis en *-ment* en la poesia de Vicent Andrés Estellés». *Journal of Catalan Studies*, 2011: 6-23.
- SALVADOR, V. i PIQUER, A. (1999): «Metàfora gramatical i didàctica de les llengües: la nominalització en el codi elaborat». En *García, M. et alii (eds.), Ensenyament de Llengües i Plurilingüisme*. València: Universitat de València. p. 211-218.
- SÁNCHEZ, E. (2013): *Estudi de la llengua d'Ausiàs March a través de les col·locacions*. Berlín: Walter de Gruyzt.
- SÁNCHEZ, J. F. i LÓPEZ PAN, F. (1998): «Tipologías de géneros periodísticos en España. Hacia un nuevo paradigma». *Comunicación y estudios universitarios*, 8: 15-35.
- SANTAMARÍA, L. (1990): *El comentario periodístico. Los géneros persuasivos*. Madrid: Paraninfo.
- SANTAMARÍA, L. (1991): «Géneros literarios y génerosperiodísticos». *Periodística*, 04: 107-110.
- SANTAMARÍA, L. (1994): «Estado actual de la investigación sobre la teoría de los génerosperiodísticos». *Estudios sobre el mensajepperiodístico*, 1: 37-56.
- SANTIBÁÑEZ, A. i INFANTE, J. (1997): *Géneros periodísticos*. Santiago de Xile: Universidad Diego Portales.
- SARTRE, J. P. (1948): *Situation*. París: Gallimard. Vol. II.
- SCHIFFIRN, D. (1987): *Discourse markers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SCHIFFIRN, D. (1992): «Discourse markers». En Bright, W. (ed.): *International Encyclopedia of Linguistics*. Nova York: Oxford University Press. vol. 1: 361-364.
- SCHNEUWLY, B. (1992): «Didactique de l'écrit en français langue maternelle: une approche expérimentale». Bouchard, A R.; Billiez, J.; Colletta, J.-M.; de Nuچهze, V. i Millet, A.: *Acquisition et enseignement/apprentissage des langues. Actes du VIIIe Colloque International"Acquisition d'une langue étrangère: perspectives et recherches*, Grenoble : Université Stendhal Grenoble III. p. 511-518

- SCHOBER, M. i CLARCK, H. (1989): «Understanding by Addressees and Overhearers». *Cognitive Psychology*, 21: 211-232.
- SCHUDSON, M. (1978): *Discovering the news. A Social History of American Newspapers*. New York: Basic Books.
- SCOLLON, R. (1998): *Mediated Discourse as Social Interaction*. Londres: Longman.
- SCOLLON, R. i WONGSCOLLON, S. (1995): *Intercultural Communication*. Oxford, RU i Cambridge, EUA: Blackwell PublishersLtd.
- SCOLLON, R. i WONGSCOLLON, S. (2004): *NexusAnalysis*. Nova York, NY: Routledge.
- SEARLE, J. (1980): *Actos de habla*. Madrid: Cátedra.
- SEARLE, J. (1995): *The construction of Social Reality*. Nova York: Simon & Chuster.
- SERRA, E. i M. Prunyonosa (2002): «La coordinació». En Solà, J.; Lloret, M. R.; Mascaró, J. i Pérez Saldanya, M. (dir.): *Gramàtica del català contemporani*. Vol 3, Sintaxi. Barcelona: Empúries. Cap. 17.
- SINCLAIR, J. M. (ed.) (1987): *Looking up: an Account of the COBUILD Project in Lexical Computing*. Londres-Glasgow: Collins.
- SOLÀ, J.; LLORET, M. R.; MASCARÓ, J. i PÉREZ SALDANYA, M. (dir.) (2002): *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona: Empúries.
- SPERBER, D. i WILSON, D. (1986): *Relevance*. Oxford: Blackwell.
- TERUEL PLANAS, M. E. (1997): *Retòrica, informació i metàfora – Anàlisi aplicada als mitjans de comunicació de massa*. Barcelona: Aldea Global.
- THORNTON, B. (1999): «Telling It Like It Is: Letters To The Editor Discuss Journalism Ethics in 10 American Magazines, 1962-1972-1982-1992». *Journal of Magazine and New Media Researche*, 1/1: 1-15.
- TORNER, S. (2005): *Aspectos de la semántica de los adverbios de modo en español*. [Tesi doctoral, en línia]: <http://tdx.cat/bitstream/handle/10803/7497/tstc1de1.pdf?sequence=1> [Consulta: 8 d'octubre de 2015]
- TOUTAIN, F. (2014): «A propòsit de Josep Pla». *Crònica Global*, 23-04-2014. [En línia]: <http://www.cronicaglobal.com/ca/notices/2014/04/a-proposit-de-josep-pla-7577.php> [Consulta: 20 d'agost de 2015]

- VAN DIJK, T. (1980): *Estructuras y funciones del discurso*. Madrid: Siglo XXI.
[10a edició, 1996]
- VAN DIJK, T. (1983): *La ciencia del texto*. Barcelona: Paidós.
- VAN DIJK, T. (1990): *La noticia como discurso*. Barcelona: Paidós.
- VAN DIJK, T. (1993): *Elite discourse and racism*. Newbury Park, Califòrnia: SAGE.
- VAN DIJK, T.A. (1996): «Discourse, Power and Access». En *Caldas-Coulthard, C.R. i Coulthard, M. (eds.): Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis*. Londres: Routledge. p. 84-104
- VAN DIJK, T. (1997): *Discourse studies: a multidisciplinary introduction*. London: Sage, 1997.
- VAN DIJK, T. (2003): *Ideología y discurso*. Barcelona: Ariel.
- VAN DIJK, T. (2006): «Discourse and Manipulation». *Discourse & Society*, 17/2: 359-383.
- VAN DIJK, T. (2008): «Semántica del discurso e ideología». *Discurso & Sociedad*, 2/1: 201:261.
- VAN DIJK, T. (2009): *Discurso y poder*. Barcelona: Gedisa.
- VAN DIJK, J.A. i KINTSCH, W. (1983): *Strategies of discourse comprehension*. Nova York: Academic Press.
- VANELLI, L. i RENZI, L. (1995): «La desissi». En *Renzi, L.; Salvi, G. i Cardinaletti, A. (eds): Grande grammatica italiana de consultazione*. Vol. III. Bolonya: il Mulino.
- VÁZQUEZ-VEIGA, N. (2003): *Marcadores discursivos de recepción*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela.
- VELÁSQUEZ, C.; GUTIÉRREZ, L.; SALCEDO, A.; TORRES, J. i VALDERRAMA, J. (2005): *Manual de géneros periodísticos*. Bogotá: ECOE.
- VELLÓN, J. (2007): *Estrategias lingüísticas en los textos publicitarios*. Barcelona: UOC.
- VELLÓN, J. (2013): *Norma y estilo en los libros de redacción*. Salamanca: Comunicación Social.
- VENY, J. (1978): *Els parlars catalans*. Palma: Editorial Moll.
- VICENTE, J. A. (1994): *La deixis: egocentrismo y subjetividad en el lenguaje*. Murcia: Universidad de Murcia.
- VIDAL, D. (2002): «La transformació de la teoria del periodisme: Una crisi de paradigma?». *Anàlisi*, 28: 21-54.

- VIDAL, D. (2005): *El malson de Chandos: La crisi acadèmica i professional del periodisme des de la crisi postmoderna de la paraula*. València: Publicacions de la Universitat de València.
- VIDAL I ALCOVER, J. (1996): «Noms propis en Ll. Villalonga i Salvador Espriu: puntualitzacions». *Societat Onomàstica*, XXXI: 4-7.
- VILÀ, C. (2001): *La llengua catalana com a sistema*. Barcelona: UOC.
- VILLALBA, X. (2002): «La subordinació». EN Solà, J.; Lloret, M. R.; Mascaró, J. i Pérez Saldanya, M. (dir.): *Gramàtica del català contemporani*. Vol 3, Sintaxi. Barcelona: Empúries. Cap. 18.
- VIOLI, P. (1985): «Letters». EN *van Dijk, T.: Discourse and literature*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins P.C. p. 149-167.
- VIGOTSKY, L. (1995): *Pensamiento y lenguaje*. Barcelona, Buenos Aires, México: Paidós.
- WAHL-JORGENSEN, K. (2001): «Letters to the Editor as a Forum for Public Deliberation: Modes of Publicity and Democratic Debate». *Critical Studies in Media Communication*, 18/3: 303-320.
- WAHL-JORGENSEN, K. (2002): «The normative-economic justification for public discourse: Letters to the editor as a 'wide open' forum». *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 79/1: 121-133.
- WAHL-JORGENSEN, K. (2007): *Journalist and the public: Newsroom culture, letters to the editor, and democracy*. Creskill, NJ: Hampton Press.
- WITTGENSTEIN, L. (1953): *Philosophische Untersuchungen. Philosophical Investigations*. [Traducció a l'anglès]. Oxford: Blackwell.
- WOBER, J. M. (2004): «Top people write to The Times». *British Journalism Review*, 15/2: 49-54.
- YÁÑES, R. (2004): *Géneros periodísticos y géneros anejos: una propuesta metodológica para el estudio de los textos publicados en prensa*. Madrid: Fragua.
- YOUNG, N. (2011): «Working the Fringes: The Role of Letters to the editor in Advancing Non-Standard Media Narratives About Climate Change». *Public Understanding of Science*, 22/4: 443-459.

Índex de taules

Taula 1. Origen de les cartes en <i>Ara</i> i <i>LV</i>	51
Taula 2. Ocurrencia dels adjectius classificatoris	179
Taula 3. Ocurrencia d'adjectius no classificatoris	181
Taula 4. Ocurrencia de lèxic verbal	215
Taula 5. Ocurrencia d'adverbis en <i>-ment</i>	258
Taula 6. Classificació dels marcadors textuais segons Cuenca (2008)	263
Taula 7. Classificació dels marcadors segons Borja (2009)	268
Taula 8. Distribució dels marcadors per estructurar el text segons Cassany (1993)	271
Taula 9. Distribució dels marcadors per estructurar les idees segons Cassany (1993)	271
Taula 10. Comparació d'alguns actes de parla directes i indirectes	305

Índex de figures

Figura 1. Model de fitxa d'anàlisi	18
Figura 2. Pàgina de resultats del programa de corpus <i>AntConc</i>	19
Figura 3. Esquema 1 d'interacció de les cartes al director	38
Figura 4. Esquema 2 d'interacció de les cartes al director	39
Figura 5. Quantitat d'autors que repeteixen cartes	45
Figura 6. Distribució d'homes i dones. <i>Ara</i>	47
Figura 7. Distribució d'homes i dones. <i>LV</i>	47
Figura 8. Distribució d'homes i dones. <i>DS</i>	48
Figura 9. Distribució d'homes i dones. <i>Levante</i>	48
Figura 10. Distribució total d'homes i dones	49
Figura 11. Comparativa per sexes	49
Figura 12. Percentatge de cartes de Barcelona. Diari <i>Ara</i>	51
Figura 13. Percentatge de cartes de Barcelona. Diari <i>La Vanguardia</i>	52
Figura 14. Origen de les cartes recurrents de l' <i>Ara</i>	53
Figura 15. Origen de les cartes recurrents de <i>La Vanguardia</i>	53
Figura 16. Origen de totes les cartes. Diari <i>Ara</i>	54
Figura 17. Origen de totes les cartes. Diari <i>La Vanguardia</i>	54
Figura 18. Temes més recurrents en nombre i percentatges	61
Figura 19. Opinions favorables i desfavorables per mitjans	63
Figura 20. Quantificació total i percentatges	63
Figura 21. Quantitat de cartes per tipus	86
Figura 22. Tipologia de les cartes al director segons la funció	87
Figura 23. Primera interacció de les cartes	130
Figura 24. Segona interacció de les cartes	130
Figura 25. Esquema de la interacció de la carta que comenta un article	131
Figura 26. Blocs semàntics	170
Figura 27. Categories dels adjectius subjectius	175
Figura 28. Ocurrencia de temps verbals	228

Annex (corpus)

Ara

1-11

1a. Adéu a la Castanyada

Amb certa malenconia penso en la castanyada i em ve al cap la cançó de Xesco Boix *Marrameu torra castanyes*. A l'escola ens vestíem de castanyera i fèiem panellets. El diumenge ens reuníem amb la família i torràvem castanyes al pati. Havent dinat menjàvem moniatos i ens acabàvem d'atipar amb panellets de l'àvia i vi bo. L'olor de castanyes torrades s'estenia pertot. Res de carbasses amb cara de malallet, res de disfresses de zombis, res de picades a la porta del *trick or treat*. Ara la festa de Halloween s'imposa davant la festa catalana. És trist veure com any rere any el Carnaval americà va guanyant terreny, i no només per mitjà de Hollywood i Disney Channel sinó també de moltes escoles catalanes que tenen carbasses i ratpenats de cartolina penjats als passadissos. Em sembla molt bé que es defensi la llengua d'un país des de les institucions educatives i penso que també s'haurien de cuidar de la mateixa manera els seus costums, les seves arrels.

AGNÈS VINYETA

TORELLÓ

2a. Paraules de Boi Ruiz

El conseller de Salut Boi Ruiz ha rebut una reprovació, gairebé una condemna, d'Amnistia Internacional i altres organitzacions, com ara l'OMS, per les seves declaracions. Recordem-ho, va dir textualment que "no hi ha un dret a la salut, ja que aquesta depèn del ciutadà i no de l'Estat". Em sembla que això mereix una atenció preferent al diari. Tinc familiars directes relacionats amb la medicina i us puc assegurar que com a metges i infermeres estan amb l'aigua al coll i se senten professionalment fastiguejats i humanament impotents davant les mesures de la conselleria de Salut. És irresponsable no reaccionar davant fets que atempten contra els drets humans. La conducta i les opinions del Sr. Ruiz quan parla de la dotació genètica semblen, en el context sanitari, una posició com a mínim extrema, ja que sembla que l'empri contra el ciutadà com si en fos culpable. Això és totalment reprobable, però no en parlem.

ROSER SUÑER

VILADAMAT

3a. L'acolliment de menors

El conseller Cleries ha anunciat una campanya per fomentar l'acolliment de menors de 6 anys en famílies, en comptes d'estar en centres. Costa entendre que en una societat tan solidària com la nostra en tants altres aspectes, l'acolliment de menors en família no estigui més estès. Però aquest dèficit es comença a entendre quan moltes famílies que volen acollir se senten maltractades per l'administració, quan l'acollidor és un simple instrument, quan els tècnics responsables no s'acaben de creure que el millor lloc per a un menor és una família. És una iniciativa interessant i a la qual donem suport, però sense els canvis en les estructures que ara ho gestionen no tindrà èxit. Necessitem tècnics que creguin en la família, en qualsevol de les seves modalitats, no la vegin com un enemic sospitós d'altres interessos i que entenguin que no són els propietaris de la vida de cap menor per petit que sigui.

FRANCESC CÁRDENAS

BARCELONA

4a. Persones honorades

Tant de bo que la senyora (no sé si gran o jove, només em van dir "*una mujer*") que dimecres 19 d'octubre va recollir una bossa negra amb la meua càmera de fotos al tren de l'aeroport i la va dur al servei de seguretat de l'estació tingui l'oportunitat de llegir aquesta carta. Vull expressar el meu agraïment més profund. Només puc donar-li les gràcies, de tot cor! Gràcies perquè vaig poder recuperar la càmera que ja donava per perduda i gràcies, també, per tornar-me la fe en l'honestedat de la gent. Desitjo que algú, alguna vegada, li torni com sigui l'immens favor que m'ha fet i que tingui una alegria tan gran com la que vaig tenir jo en veure la bossa i la càmera.

MERCÈ GRATACÓS

BARCELONA

2-11

5a. Català a Europa

Em preocupa que els meus fills, anant per Europa, no puguin instruir-se en català, per exemple, amb les actuals audioguies dels equipaments culturals. Però hi ha gent a qui li molesta que el català pugui ser oficial a la Unió Europea. On és el problema? Per què en una visita al conjunt de les esglésies de Sant Pere a Terrassa haig de demanar la guia en català perquè les tenen amagades per anar gastant l'edició en espanyol. I això just després de la inauguració del recinte. És normal això? O que, fa pocs dies, volent comprar el catàleg de l'exposició de Josep Brangulí al CCCB –amb excel·lents fotografies dels anys 1909-1945–, em diuen que l'edició en català s'ha exhaurit. Poca previsió, potser? No, el problema és la imposició continuada de l'espanyol i el francès, ara i de fa 300 anys, amb dictadures i sense dictadures, amb violència explícita i no explícita, de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó.

FRANCESC CARDÚS

TERRASSA

6a. Macià contra Companys

14 d'abril. Macià contra Companys... Vaig mirar la pel·lícula i realment reflecteix molt bé la disputa que hi havia dins d'ERC entre els d'Estat Català i els del Partit Republicà Català. Cada part tenia idees diferents i feien el que els semblava. No m'estranya que la República Catalana durés tan poc i tampoc m'estranya que la República Espanyola no acabés resistint a la posterior insurrecció militar. Estaven més pendents de barallar-se entre ells i amb els anarquistes que no pas de combatre les tropes rebels. I és que aquesta és la creu del país, els nostres polítics no s'entenen mai. Ni entre partits ni dins d'ells. No ho van fer per defensar Catalunya aquell 14 d'abril i tampoc ho fan ara per un simple pacte fiscal. Amb prou feines CiU, ERC i ICV s'han entès. Quan durarà? No ho sé. I ja ni parlem del PSC i el PPC, que es preocupen més de fer la pilota a Madrid que dels ciutadans que els voten que, al cap i a la fi, també viuen a Catalunya.

HELENA ROMÁN

CABRERA DEMAR

7a. Transport escolar

Visc a Castellet i la Gornal, a l'Alt Penedès. El nostre municipi és d'una extensió gran amb diversos nuclis de població dispersats pel seu territori, i només comptem amb una escola pública, el CEIP Montanyans. Més del 90%

dels seus alumnes no viuen al mateix nucli on esta situada, però sí al mateix municipi. Explico tot això perquè a partir del proper mes de gener la Generalitat i el Consell Comarcal deixaran de subvencionar el transport escolar de què hem gaudit fins ara i que és tan necessari per a nosaltres. Cal dir que el nostre Govern, per llei, no està obligat a donar aquest servei, només ho faria si l'escola estigués situada en un altre municipi, però això no treu que la realitat del territori sigui una altra. Aquesta mesura afectarà negativament el futur de la nostra escola i de moltes altres en la mateixa situació. Passarem d'una escola que funciona a ple rendiment i amb uns resultats excel·lents a una amb la meitat de nens, la meitat de professorat... i acabarem malmetent un altre dels pocs serveis bàsics que tenim al municipi. Que quedi clar que en època de crisi penso que hem de fer retallades i ser austers en segons quines coses, però en aquest cas particular, les retallades es fan, una altra vegada, sobre l'educació dels nostres fills, que són el futur del nostre país. No sé quina serà la despesa anual de la contractació d'aquest servei per part de la Generalitat però de ben segur que, per posar algun exemple, deu ser bastant menys que la contractació els drets de la Fórmula 1 o l'organització de la Festa dels Súpers, i que consti que totes dues coses m'encanten. Però l'alternativa que donen a les famílies de 800 nens del Penedès és ben senzilla: pagueu vosaltres o que pagui l'Ajuntament. Com sempre ens toca rebre als més dèbils.

JOSEP MARIA VALLÈS

CASTELLET I LA GORNAL

3-11

8a. Malalts de fatiga crònica

El 21 d'octubre passat el director general de salut pública noruec, arran dels descobriments sobre els efectes del Rituximabi a través d'un missatge televisiu, va demanar disculpes als afectats de síndrome de fatiga crònica-encefalomielitis miàlgica (SFC-EM) pel tracte dispensat a aquests malalts durant anys a Noruega. Que el govern demani públicament disculpes als afectats de SFC-EM és un gest que, ni en un suprem esforç imaginatiu, podem imaginar com a possible al nostre país. Ben al contrari, els esforços per evitar constatacions empíriques sobre la naturalesa autoimmune d'aquesta malaltia, així com per soterrar qualsevol informació provinent de la comunitat científica internacional que apunti en aquest sentit, són notoris. Durant el 2010 l'equip de retrovirologia d'Irsicaixa (Can Ruti), un dels més prestigiosos del món, va realitzar importantíssimes constatacions sobre alteracions immunològiques en pacients amb SFC-EM. Aquests resultats van ser selectivament oblidats pels metges que ostenten l'aurèola d'experts al nostre país i el ministeri de Sanitat ja es va encarregar d'impedir finançament per a la continuïtat d'unes investigacions que podien treure els malalts del pou d'abandonament i maltractament en què es troben des de fa massa anys.

JOSEP CARBONELL MESTRE

BARCELONA

9a. El terror del cotxe

En la vetlla de Tots Sants molta gent va celebrar la castanyada, i també, per celebrar més coses, la tradició del Halloween, importada. En aquesta barreja de tradicions i costums veiem com les tradicions més imaginatives canvien perquè ara patim les nostres pors de manera més personal i

directa. La mort es viu de manera més cinematogràfica amb el Halloween. Recordo aquella pel·lícula de vampirs d'un famós director nord-americà. Al final, després de litres i, tines, plenes de sang, vèiem un devessall de cotxes i camions estimbats. Una metàfora evident dels problemes provocats pels vehicles de motor i el culte a la velocitat. Fa dècades que les associacions de víctimes d'accidents i altres col·lectius reclamen que a les zones urbanes se circuli a 30km/h. No es tracta de posar o no més semàfors, o de tenir-los engegats a la nit o no: es tracta que els cotxes no corrin. Aquest pont de Tots Sants hi ha hagut dos atropellaments de nens als carrers: un a Sant Boi i l'altre a Olot. Tres ferits greus i una nena morta. Per a ells s'ha acabat la festa. Per a tots nosaltres quedarà la por de veure si la mort avui porta la disfressa d'un cotxe.

SERGI TURIELLA

SANT BOI DE LLOBREGAT

10a. Malinterpretar Josep Pla

No és la primera vegada que sento atribuir a Josep Pla la idea que el que més s'assembla a un espanyol de dretes és un espanyol d'esquerres, impostura que per a tot bon nacionalista català s'ha convertit darrerament adés en article de fe, adés en arma llancívola contra els espanyols en general. Fa poc va ser el cap de llista de CiU a les eleccions generals qui va repetir la mentida en un acte electoral al Prat de Llobregat, potser amb l'esperança que repetint-la mil vegades esdevindrà veritat. "El dilema entre Rubalcaba i Rajoy ja el va resoldre Josep Pla quan va dir que el més semblant a un espanyol de dretes era un espanyol d'esquerres", va dir Duran. Per trobar l'origen d'aquesta fal·làcia i corregir l'error, només s'ha de remuntar fins a la pàgina 273 de l'edició de butxaca de *Quadern gris*, en què Pla evoca les paraules que li havia dit son pare tot recordant "el gran afer de l'arròs de Pals". Diu: "Pensa que el que s'assembla més a un home d'esquerra, en aquest país, és un home de dreta. Són iguals, intercanviables, han mamat la mateixa llet". Quan Josep Pla es refereix a "aquest país", s'està referint a la gent de l'Empordà, i no als espanyols.

IGNACIO MARTÍN BLANCO

BARCELONA

4-11

11a. Diari de guerra

A la ressenya del meu llibre *Diari de guerra. Nova York, tardor 2001 (Ara Llegim, 26-10-11)*, Simona Skrabec escriu: "Som a l'inici de setembre, però el cronista sent la flaire dolça dels arbres florits"; i, de la incongruència, en treu un seguit de conclusions. El que es llegeix en el llibre, en canvi, és que, prenent una cervesa en una terrassa de la rambla de Catalunya, "el perfum dels til·lers es barreja amb el gust amarg del llúpol" (p 12). Es podrà discutir si endossar olors als arbres és una actitud literàriament assenyada o no, però en cap moment en el text no s'esmenta que els arbres estiguin "florits", una contribució personal de la seva col·laboradora.

FÈLIX FANÉS

SANT CUGAT DEL VALLÈS

12a. Club Súper 3 i qualitat

Fa dues setmanes vaig portar les meves filles bessones de vuit anys per primera vegada a la festa dels *súpers*. He de dir que la nostra família, que som cinc, no tenim massa temps per veure la televisió i el programa dels

súpers mai li he trobat el què. Però aquest any, després que les nenes insistissin, em vaig decidir a donar-los aquest gust i anar a la festa. I la meva opinió, malgrat el desconeixement que en tenia abans, tampoc ha canviat gaire. És una llàstima que el gran poder de convocatòria que té el Club Super3 no sigui aprofitat per fer una bona transmissió de valors. Sí, hi són: la defensa del medi ambient, la valentia davant la por, l'amistat... Però no deixen de ser tractats d'una manera superficial i simplificada a la mínima expressió ("Uh! Oh! No tinc por!"). O és que penseu que la població catalana ja està prou ben educada? No cal que es converteixi en un programa avorrit. Pot mantenir igualment la forma que té ara però amb una mica més de contingut. A mi em sembla que els nens petits són capaços d'entendre gags amb guions de més nivell. Club Super3, sí. Club en català, sí, però amb una mica més de substància, que prou falta ens fa!

ROSER RIBALTA

BARCELONA

13a. Amor i fertilitat

Recentment vaig llegir a la premsa la següent informació: "*El uso de anticonceptivos baja por la crisis. Cerca de dos millones de mujeres españolas están expuestas a un embarazo no deseado*". Seria com dir: "A causa de la crisi no es pot adquirir medicació per la malària. Prop de dos milions de dones estan exposades a aquesta malaltia". S'ha perdut el sentit de l'ús responsable de la sexualitat. S'ha perdut el sentit del que significa una relació sexual: donació de dues persones que s'estimen, es respecten i com fruit d'aquest amor pot néixer una nova vida. Es busca el plaer pel plaer i es fomenta la promiscuïtat. Aquesta donació requereix persones madures i responsables, capaces de responsabilitzar-se dels seus actes. D'altra banda, evidentment, hi ha moments a la vida d'un matrimoni que pel bé de la família cal endarrerir un embaràs. Per això hi ha una solució molt barata: els mètodes naturals de regulació de la fertilitat. Aquests mètodes no necessiten ni fàrmacs, ni mitjans quirúrgics o mecànics. N'hi ha prou amb la pròpia fisiologia de la dona. Cada dona es capaç de reconèixer els dies fèrtils e infèrtils del seu cicle menstrual. En el mateix article es deia que aquests mètodes "són pràcticament inexistent". Això no és cert del tot. Hi ha moltes parelles que utilitzen el mètode de l'ovulació Billings (97,8% de efectivitat) o el simptomàtic (99,6% de efectivitat, similar al de la píndola mensual anticonceptiva) per identificar els dies fèrtils i infèrtils del cicle de la dona. Si aquests mètodes no són gaire coneguts és per la mala premsa que en fan els ginecòlegs. Per què? Perquè no donen diners als laboratoris i a més cal dedicar un temps important a la parella que els vol aprendre. Però sempre és més fàcil receptar una píndola o posar un DIU i oblidar-se'n.

NÚRIA RECTO

BARCELONA

5-11

14a. L'horari del futbol

Els horaris dels partits de futbol sembla que estiguin pensats perquè els nens no els puguem veure. Si un partit comença a les 5 de la tarda, és per canal de pagament; si un partit comença a les 6 de la tarda, és per canal de pagament; si un partit comença a les 7 de la tarda, es per canal de pagament. I no tothom ho pot pagar. Els partits de Champions del Barça els fan en obert, sí, però a partir de les 9 del vespre, i a les 9 hem de ser al llit.

Cada dissabte, TV3 fa un partit de Lliga, i de vegades juga el Barça, però el fan a les 10 de la nit, una hora que els nens hauríem de ser al llit.

EDUARD SÁNCHEZ

SANTA MARIA DE PALAUTORDERA

15a. Seguretat a Expominer

Als visitants de la fira Expominer dels dies 11, 12 i 13 de novembre els recomano, tenint en compte els nombrosos fraus que s'han comès en anys anteriors per part d'alguns dels seus exhibidors, que exigeixin una factura en totes les compres.

Una factura (no el tiquet de compra) amb detall del gènere adquirit i les dades completes del venedor (identificació fiscal). Si es neguen a entregar-la, han de presentar denúncia a la direcció del certamen. L'any passat vaig assistir-hi, i em vaig endur la sorpresa que vaig ser víctima de diversos intents de frau per part d'alguns exhibidors. A) Alguns estands venien minerals, i fins i tot gemmes, assegurant que eren naturals, quan en realitat eren sintètiques. B) La majoria d'exhibidors estrangers, no comunitaris, oferien objectes de plata, i fins i tot d'or, sense contrastar, cosa que és sancionada per llei. C) Quan vaig intentar que em fessin una factura d'un objecte comprat, s'hi van negar. Únicament apuntaven l'import en un paper sense cap dada fiscal. Voldria saber com he d'actuar si es repeteixen aquests fets, ja que la direcció de la fira es desentén de la qüestió dient que és responsabilitat dels exhibidors i no seva.

CARLES BÀGUENA

BARCELONA

16a. Per un món millor

La meva més sincera felicitació per l'article que Carles Capdevila va escriure el dijous 27 d'octubre. En les seves paraules hi veig reflectit el meu pensament, i espero que sigui el mateix de molts ciutadans del món. Encara que estic convençut que aquesta crisi, com les que hem viscut anteriorment, han estat provocades pels poderosos, penso que cal tornar a aprendre la lliçó. Hem d'omplir de contingut la paraula *sostenibilitat*. Crec que ja s'hauria d'haver acabat el temps del capitalisme liberal on tot s'hi val i de poder fer negocis sense que importin les conseqüències. Penso que després de les crisis creixem com a individus, i ara és moment de parada activa: de reflexió i de formació i de projectes. Personalment, en la meua vida els aprenentatges més grans han vingut de les dificultats i els problemes. Cal recuperar valors que sembla que aquests últims temps estan amagats: la cultura de l'esforç, l'honestedat i la humilitat. Al cap i a la fi estem de pas en aquest planeta i tenim l'obligació de deixar un món millor als nostres descendents.

JAUME GODAYOL

SANTA COLOMA DE FARNERS

17a. Masclisme a TV3

Em sembla indignant i inadmissible que el programa *Esport club*, de TV3, durant la transmissió de la roda de premsa de l'entrenador del FC Barcelona a Praga, fes befa dels pits de la noia que feia de traductora. Un cop emesa la roda de premsa, es van dedicar a mostrar un vídeo que explicava, suposadament, per què Josep Guardiola i Piqué estaven neguitosos mentre responien. La raó: els pits i l'escot de la traductora txeca, que van mostrar des de tots els angles possibles i amb unes fletxes vermelles enormes que

els assenyalava. Mentre aquesta noia feia la seva feina, doncs, els presentadors, Xavier Valls i Bernat Soler, "comentaven" les imatges i se'n reien. Van ser unes imatges de molt mal gust, barroeres, masclistes i impròpies de qualsevol mitjà de comunicació, però especialment de la televisió pública. Televisió de Catalunya no pot tractar les dones com a objectes sexuals, ni hauria de transmetre el missatge implícit que l'esport és cosa d'homes. Em vaig sentir insultada, decebuda i avergonyida.

MÒNICA JAUME

VIC

18a. Carta a Chacón

Benvolguda senyora Carme Chacón: fa dies que segueixo la seva precampanya i m'han sorprès les seves manifestacions. Quan vostè retreu al govern de la Generalitat les retallades, principalment en la sanitat, ¿és conscient que el govern del qual forma part no tan sols ha obligat a retallar un 10% sinó que intenta forçar un 20% de rebaixa en el pressupost? Quan vostè critica amb tanta insistència el govern Mas per l'eliminació de l'impost de successions i per tant per la pèrdua d'uns ingressos de 200 a 400 milions d'euros que vostè diu que tanta falta fan, ¿és conscient que el govern de l'Estat es nega a pagar, aquest any, els 1.600 milions del fons de compensació? Diu que Catalunya té les condicions per ser la primera a sortir de la crisi, però amb quins diners, amb quines infraestructures? ¿On era quan el seu govern negava el finançament dels accessos ferroviaris al port de Barcelona, uns accessos tan necessaris per al desenvolupament econòmic? ¿On ha estat tots aquests anys de malbaratament de recursos públics en unes infraestructures de l'AVE que tenen una rendibilitat esperada clarament negativa? ¿On era aquests dies en què el ministre Blanco licitava, encara, milers de milions d'euros per a un AVE a Galícia de similar rendibilitat? ¿On era durant el serial de l'Estatut i el fet esperpèntic del Tribunal Constitucional? Per cert, vostè va ser l'única persona de la direcció del PSC que va avalar la sentència. Sra. Chacón, on serà el 21 de novembre? Lluny de Catalunya?

ENRIC ROCA

BARCELONA

6-11

19a. Tots al mateix tren

Quan fa uns dies em disposava a anar cap a la universitat, vaig pensar "agafa el cotxe, la Renfe no deu funcionar". Sí, aquesta és la confiança que diposito en l'únic mitjà de transport que utilitzo diàriament des de fa 15 anys. És evident que no ho faig per gust, simplement no tinc cap més opció. Calculant la quantitat de trajectes en tren que puc haver fet en tota la meua vida, puc comptar-ne uns 11.000 i unes 5.475 hores en total. Què en trec, d'aquestes 5.475 hores? Adonar-me que l'augment de la tarifa del tiquet és proporcional a l'empitjorament del servei, que cada dia som més els usuaris que paguem els viatges dels que decideixen no fer-ho, que l'única millora que s'anuncia és l'inici d'obres per millorar les estacions i no les infraestructures... Avui, quan em decideixo a agafar el tren de tornada a casa, em trobo amb l'estació de la plaça Catalunya sense circulació, i amb un munt de persones desesperades, desinformades, desateses i acumulades en una única via de les cinc que hi ha a l'estació del Clot, l'única amb servei de trens. Sense poder ni tan sols baixar a l'andana escolto la gent

especulant sobre les raons de la incidència: "Algú s'ha suïcidat?", "No tenen diners per fer que això sigui sostenible?", "Les vies estan inundades". Al cap i a la fi, "*Vamos todos en el mismo tren*", com diu la dita, el tren de la desconfiança, la indignació, la decepció, i el més greu, la desil·lusió.

MARTA DE LAMANO

PREMIÀ DE DALT

20a. El drama a la pantalla

No sóc l'única a qui l'aparició al programa *La noria* de la mare del Cuco, un dels condemnats per la mort de Marta del Castillo, va sorprendre i va semblar una falta de respecte. Però el que em va impactar més és l'import que, suposadament, ha cobrat per l'entrevista: deu mil euros. Això és senzillament fer d'una desgràcia una notícia morbosa. On hem arribat? El fet que Rosalía García, la mare de l'acusat, accepti cobrar i fer l'entrevista em sembla riure's del patiment de la família i dels amics de la Marta. Sobretot dono suport a la idea que s'ha difós perquè es destinin aquests deu mil euros a pagar la indemnització dels costos de la investigació del cas. De fet, l'única cosa que *m'ha agradat* d'aquesta història és que marques com Campofrío, Puleva i Bayer hagin optat per retirar la seva publicitat del programa *La noria* per manifestar que no estan d'acord amb el que han fet i per donar suport a la família.

SÍLVIA MARTÍNEZ TEJADA

PREMIÀ DEMAR

21a. La llum té un preu

El cap de setmana passat ens vam haver d'adaptar al famós canvi horari, gràcies al qual guanyem una hora de llum al matí i la perdem a la tarda. Segons la teoria, es tracta d'adaptar l'horari laboral a la llum solar per estalviar consum elèctric i augmentar l'optimisme matinal de la gent. No obstant, a la pràctica no veig els beneficis que té, ja que desestabilitza els bioritmes dels nadons, de la gent gran, dels animals de granja i de l'agricultura i, en general, la percepció de tots els éssers vius. M'agradaria prendre l'exemple de Rússia, on ja han deixat d'aplicar aquesta mesura. En el nostre cas, si volem conciliar els horaris amb els de la UE i reduir el consum elèctric, podríem començar per canviar alguns dels nostres hàbits (sortir abans de la feina, anar a dormir a una hora racional) en comptes de perdre hores de llum a la tarda.

AINA ALBESA

BARCELONA

22a. Cabana i Capità Arenas

He llegit *La burguesia emprendora*, l'últim assaig de l'economista Francesc Cabana, president de l'Ateneu Barcelonès. En referir-se a la introducció del gas natural, afirma: "Una explosió al carrer Santa Amèlia de Barcelona serà atribuïda al gas natural. L'incident l'havia causat una persona que tenia materials explosius a casa seva, però la censura franquista no podia acceptar aquesta versió i el gas se n'endugué la responsabilitat" (pàg. 258). Com a redactor del *Diario de Barcelona* i d'*El Correo Catalán* vaig seguir tota la instrucció del sumari d'aquella tragèdia que va tenir lloc a l'edifici Capità Arenas, 57-59 / Santa Amèlia durant la tràgica matinada del 6 de març del 1972. Hi van perdre la vida divuit persones. Una conversió deficient del gas ciutat a gas natural provocaria durant el període 1972-73 les explosions de Capità Arenas, Rajolers, Camp, Sans Bernet i de les pistes de tennis d'Andrés Gimeno, amb un total de 36 morts i nombrosos ferits. El sumari de

Capità Arenas el va instruir al començament Cesáreo Rodríguez Aguilera, un jutge de prestigi, demòcrata i gens sospitós de ser manipulat pel poder. Basant-se en peritatges independents va processar tres enginyers de Catalana de Gas i el delegat d'Indústria franquista, i va declarar la companyia responsable civil subsidiària. La teoria dels explosius d'una organització d'extrema dreta emmagatzemats al pis del doctor Juan Francisco Zunzunegui, un neuròleg de l'Hospital de la Vall d'Hebron (que avui exerceix a la Clínica Hospital Santa Teresa de la Corunya), on vivia amb la seva dona i la seva filla, va ser una insídia per encobrir la responsabilitat de la companyia de gas. La versió del senyor Cabana tergiversa la realitat dels fets.

SANTIAGO VILANOVA

BARCELONA

23a. Una mica de civisme

L'Ajuntament de Barcelona ha decidit aquests dies fer una revisió dels carrils bici de la ciutat. Sovint, la barreja de ciclistes i vianants és complicada i fa que es produeixin problemes, com ara accidents i topades. Cal tenir en compte que per millorar la convivència entre aquests dos col·lectius, no només n'hi ha prou que l'Ajuntament faci canvis, sinó que cal que tots hi posem de la nostra part i actuem amb civisme.

MARTA TORNÉ

BARCELONA

7-11

24a. Sí que era de Josep Pla

El lector Ignacio Martín protestava l'altre dia sobre la famosa cita de Josep Pla que parla de la similitud dels espanyols de dretes i d'esquerres. Segons ell, la cita és incorrecta i aportava com a prova un fragment del *Quadern gris* en què Pla diu una cosa semblant, però sense mencionar els espanyols. Això és ben veritat, però Pla, com altres autors, reutilitzava les bones idees, i va publicar novament la mateixa frase, aquest cop sí, referida als espanyols, o sigui tal com se cita actualment. Es pot trobar al recull *Polèmica. Cròniques parlamentàries*. Podeu seguir, doncs, fent-la servir sense manies.

RICARD SAMARRA

MATADEPERA

25a. El dret a la intimitat

El dret a la intimitat és un dret constitucional, un dret reconegut en la Declaració Universal dels Drets Humans i un dels drets inclosos en els principis ètics del respecte i la responsabilitat. Els professionals de la sanitat, per exemple, poden ser sancionats si vulneren aquest dret. Jo em pregunto: ¿quin privilegi tenen les companyies de telefonia i les grans empreses de serveis com el gas i l'electricitat i alguna empresa privada que es poden permetre el luxe de trucar per telèfon a qualsevol hora del dia, alguna força intempestiva? Quan i com es pot acabar amb la vulnerabilitat d'aquest dret?

PILAR PORCEL

SABADELL

26a. Paradoxa democràtica

Ja iniciada la campanya electoral, a mesura que ens acostem al 20-N, l'ambient es nota cada vegada més carregat, tant als mitjans de comunicació com al carrer. Tot i així, en determinats cercles, sobretot de gent jove de tipus antisistema i transgressors, sura la idea que no votar és una manera de manifestar la seva oposició i rebuig al sistema i als grans partits en particular. No obstant, no sé si han pensat que no votant o fent-ho en blanc el que aconseguen és l'efecte contrari: engrèixar el partit majoritari i deixar de banda els partits petits, ja que el repartiment dels escons es fa d'acord amb el cens i no segons els vots. Malauradament aquesta no és l'única paradoxa que trobem. Si bé fa algunes dècades lluitàvem per la democràcia, ¿ara la manera de manifestar-se és deixant-ho de fer? Tots ens sentim estafats i tenim ganes de millorar, però la manera d'aconseguir-ho és exercint el dret a vot.

AINA ALBESA

BARCELONA

27a. Sagarra i l'FNC

Amb motiu del cinquantenari de la mort de Josep Maria de Sagarra crec que és bo destacar una faceta d'ell gairebé desconeguda. A partir del 1944 va col·laborar amb el Front Nacional de Catalunya. Ell enllaçava Antoni Andreu amb el monestir de Montserrat, amb Joan Triadú, amb Josep Palau i Fabre i amb un dirigent d'Estat Català de Lleida que residia a Barcelona amb el nom de guerra de Mur. A casa seva s'havien fet algunes trobades i també havia servit de bústia de la documentació que arribava d'Europa per trametre-la als serveis d'espionatge anglesos. Però el més curiós és el poema que va fer i que es va incloure naturalment sense signar al portaveu clandestí de l'FNC *Per Catalunya* número 14, del 25 desembre del 1945. Val la pena publicar-lo: "Amb tres Nadals de guerra i set més de vergonya / fa deu Nadals que passes, Catalunya, en el plor, / els fabricants de totes les tèrboles mentides / ofeguen amb xivarris les veus de les presons. / Però damunt l'inútil aplom dels conformistes, / dels àvids de l'engruna del trist anar tirant, / el sol de cada dia s'endu cap a la posta / l'esglai de mil silencis tenyits de veritat. / I sense alè, amb crostes de sang sobre l'espatlla, / oh Pàtria, ni una espurna cedeixes del teu foc / i tota responsable dels teus Nadals de pena, / pel teu Nadal de glòria prepares el teu cor".

ROBERT SURROCA

BARCELONA

8-11

28a. Qui tria la llengua?

Qui tria l'idioma? Client o venedor? Va en funció de l'aspecte físic del client? Sóc peruana. Fa 16 anys que visc a Catalunya. El català és el meu idioma habitual. Puc des d'utilitzar un vocabulari tècnic fins a fer una broma sense cap problema. Però em pregunto què s'ha de fer per no haver de canviar al castellà quan compro. Algun cop m'he mig queixat, i responen que tant és un idioma o altre. De vegades es disculpen i em segueixen perquè, al cap i a la fi, sóc jo la clienta. Com pot ser que en uns grans magatzems la senyora que és al meu costat sigui atesa en català i a mi quasi m'obliguin a tornar al meu idioma matern? ¿És possible contractar personal amb un sentit d'oïda més fi, capaç de captar l'idioma triat pel client durant els primers segons? No és un enfocament polític, és un tema comercial: molts cops el

canvi d'idioma es dona davant d'aquells a qui se'ns veu com a estrangers, malgrat que ens expresseu en català.

LUCERO ZAMORA

SANTA COLOMA DE FARNERS

29a. Carnet de corredor

La Reial Federació Espanyola d'Atletisme, que mai no va voler saber res de nosaltres, els populars, ara, aprofitant l'esclat del moviment del córrer, creu que té una possibilitat d'or per treure'ns quartos. Veient que a Catalunya ens hem negat a pagar per un "carnet del corredor" que no serveix per a res, ara ens vol cobrar una "licència per dia" (3 euros per una cursa i 5 per la maratón) a les proves adscrites a la RFEA, que tampoc té cap avantatge perquè les assegurances que cobreix ja estan incloses, per llei, en el pagament que fem per cada dorsal en inscriure'ns. La clau per resoldre la qüestió, segons el meu parer, és que els organitzadors no cedeixin a les seves exigències. De moment, a casa nostra, i sembla que en alguns altres llocs, es mostren fermes. Però també, per tal d'ajudar, convé que els corredors i corredores populars denunciem aquesta arbitrietat. Entre tots hem d'impedir que ens vulguin cobrar un impost.

MIQUEL PUCURULL

BARCELONA

30a. Un concert de sentiments

Un torrent d'emocions van brollar el 4 de novembre en el doble concert que va oferir el Palau de la Música. Els virtuoses que transformaren el coliseu de la música catalana en un cor de solidaritat van ser uns nois i noies del Brasil que, vivint en unes condicions molt difícils, han trobat en la música un futur prometedor. L'Orquestra Sinfónica Jovem de Goiás és un meravellós exemple de lluita d'uns joves que han sabut compondre la partitura que dona sentit al seu destí. Veure'ls actuar va ser memorable. Van tocar la fibra sensible d'un públic tremendament sorprès per la seva màgia. És una orquestra multiracial, de trets molt diversos però amb una nota en comú: un passat mancat d'oportunitats. Van interpretar diverses peces, com danses brasileres, un fandango, *El cant dels ocells* i fins i tot un conegut tema de Cold play que va fer aixecar tot el Palau. En definitiva, un delit per a les emocions que a més va tenir un altre valor afegit: la solidaritat. Els assistents en lloc d'abonar entrada donaven aliments que es distribuïen entre els desfavorits.

NOELIA BALDRICH

BARCELONA

31a. Un trist costum

Moltes persones, quan van a algun lloc en bicicleta, la lliguen. I jo això ho trobo molt trist. Hem de lligar les bicicletes perquè hi ha persones que *manguen*, i no ho trobo just. Per a moltíssima gent això de lligar la bicicleta és un costum, un trist costum. Jo de vegades agafo el patinet, i un cop em va passar que vaig entrar a una botiga i vaig deixar el meu patinet repenjat a la paret. Després, quan vaig sortir, ja no hi era. I des d'aquell dia he agafat aquest trist costum de lligar la bicicleta, o bé el patinet.

EDUARD SÁNCHEZ BALCELLS

SANTA MARIA DE PALAUTORDERA

9-11

32a. El dret de conquesta

Molts castellanoparlants apel·len al dret individual per parlar sempre en castellà a Catalunya. Però els catalanoparlants no podem exercir el mateix dret amb el català a Castella. Això és degut al fet que a Catalunya (com a Galícia i Euskadi) tothom està obligat a saber castellà i és a causa d'això que els castellanistes poden exercir aquest dret. Per tant, parlar només castellà a Catalunya és un dret de conquesta o colonial. A tota colònia s'obligava els autòctons a conèixer la llengua del colonitzador perquè els colons poguessin viure com si aquella terra fos un apèndix de la seva terra d'origen. Jo vaig viure a Navarra dels dotze als disset anys i, no només no podia escolaritzar-me en català, sinó que no podia continuar estudiant llengua catalana. I no em vaig queixar, com aquestes tres famílies que no volen que els seus fills siguin escolaritzats en català. En resum, el dia que la gent pugui exercir el dret individual de decidir si els seus fills han d'aprendre castellà o no, llavors, ja parlarem de drets individuals. El mateix que tenia jo de parlar català a Navarra.

JORDI AZNAR

BARCELONA

33a. Contra el càncer de mama

Admiro el miler de dones que fa pocs dies es van implicar al màxim en la Cursa de la Dona de Barcelona. Fred i pluja no van ser suficients per aturar un gran nombre de cames a córrer pels carrers de la Ciutat Comtal, amb l'objectiu de fomentar l'esport. I no només per això; també per conscienciar la gent de la malaltia del càncer de mama i per recaptar diners perquè s'investigui. És meravellós veure com a moltes dones no els va fer cap mandra sortir al carrer amb mocadors, ben abrigades, i amb els seus impermeables i paraigües a les mans. Lluitem tots plegats contra aquesta malaltia que afecta de manera tan important la societat i aplaudim aquelles dones que l'han poguda deixar enrere. Felicitats a les 12.000 noies que ho van donar tot i es van solidaritzar amb la causa. És un fet molt gratificant.

CLAUDIA MARTÍN LÓPEZ

BARCELONA

34a. Vulnerabilitat addictiva

Fa qüestió d'un mes, em van robar l'*smartphone*. No vaig ser conscient fins al cap de 24 hores que tota la connexió amb el món s'havia acabat i em sentia desesperadament insignificant i vulnerable. Fins a aquell moment havia depès totalment, les 24 hores del dia i els 7 dies de la setmana, d'aquella extensió que, inconscientment, ja, formava part de mi. Des d'una petita però imprescindible terminal podia interactuar amb les xarxes socials, està al corrent de l'actualitat i rebre tots i cada un dels correus electrònics. Què faria ara durant els viatges amb metro i tren? Com repassaria els titulars periodístics de bon matí? I com aniria a dormir sense fer una darrera ullada a l'estat dels meus amics? Vaig recordar però, que fa només dos anys, i amb menor freqüència, amb l'ordinador també realitzava aquestes funcions. Em vingué al cap que vulnerables que podem arribar a ser els humans, que creient-nos lliures i poderosos, només fem que la

nostra dependència d'un petit aparell, que pensem que ens salvarà de tots els mals, es faci més i més gran. Ara, durant els trajectes amb metro, em fixo amb la gent i veig que no sóc l'única addicta a aquestes noves tecnologies i a les necessitats que ens generen. El pitjor de tot és que, malgrat ser conscient d'aquesta vulnerabilitat, espero amb ganes el moment de poder tornar a tenir un *smartphone* a les mans.

NÚRIA RAFART VILA

SOLSONA

10-11

35a. Només en castellà?

Per què no puc veure la pel·lícula de Tintín en català als cinemes de l'Alt Empordà? Ni a Figueres ni a Roses. No és el primer cop que no em donen l'opció de veure una estrena en català. La meva sorpresa va ser descobrir que a Figueres oferien la pel·lícula de Tintín en dues sales, però en totes dues era en castellà. La diferència era que en una sala era en 3D i, a l'altra, en 2D. Vaig preguntar per què no la feien en català a la noia que venia les entrades, però no em va saber donar una resposta. Evidentment, entenc el castellà, però no és el mateix. El Tintín que conec és català, amb els Dupont i Dupond i no pas els Hernández i Fernández. I una de les millors coses de la versió catalana són, sens dubte, els renecs del capità Haddock, rigorosament treballats i acurats, dels quals fins i tot se n'ha publicat un recull en un llibre. Exemples: "Llamp de rellamp", "Sabatot! Empantànc! Arsenicòfag!", "Penja- robes! Facinerós, Necròfor". A les comarques de Girona, només a la ciutat de Girona, a Palamós i a Olot hi ha la versió catalana de Tintín. I no a tot arreu és en 3D, sinó que es prima el castellà per oferir-la en 3D. També en català, la trobem en llocs com Barcelona, Badalona i Cornellà de Llobregat, entre d'altres.

LAURA BRUGUÉS

FIGUERES

36a. El debat a Twitter

El debat entre Rajoy i Rubalcaba es va viure intensament a Twitter, des de la xarxa no només es va analitzar què deien sinó com ho deien. De fet, hi va haver moments en què la pantalla del televisor quedava parpellejant en un segon terme, mentre els tuits treien fum i el *hashtag* #eldebate es va convertir aviat en tòpic mundial. No obstant, ara es diu que la política ja no interessa, sobretot als més joves. Jo, com a jove, no hi estic d'acord. Crec que el problema és més aviat el model vigent. Només calia veure el debat, construït a partir d'un format obsolet que aporta ben poc als electors. Durant tot el programa, tant Rubalcaba com Rajoy van estar passant-se la pilota, barrejant l'atac amb la falsa cordialitat, mentre aprofundien sobre temes banals i passaven per sobre d'altres de més transcendents. Després de l'èxit a Twitter amb sort el pròxim debat que es faci no serà un monòleg insípid entre candidats sinó que es dinamitzarà incloent la participació en directe dels ciutadans. I és que els nous temps demanen noves maneres de fer política.

JAEL GRAU

BARCELONA

37a. Com els crancs

La nova majoria que governa a l'Ajuntament de Castelldefels, PP i CiU, vol eliminar el carril bici segregat que va pel passeig marítim. Així, els ciclistes tornaran a compartir espai amb les famílies que van passejant, amb els que surten a córrer, els que treuen el gos i amb els que van amb patins. Em sembla sorprenent que, en un temps en què les administracions en general estan impulsant models de mobilitat en què el vehicle privat queda relegat a un segon pla (més transport públic, creació de zones de vianants, carrils bici i Zones 30 de pacificació del trànsit), a Castelldefels decideixin treure una via exclusiva de bicicletes i donar-la als cotxes. Haurien de saber l'Ajuntament i el seu nou alcalde que com més cotxes, més contaminació, més problemes de circulació i també més inseguretats viària, just el que diuen que combaten. Definitivament, a Castelldefels van cap enrere, no com els ciclistes, sinó com els crancs.

JESSICA HERRERO
CASTELLDEFELS

11-11

38a. La salut, un dret de tots

La salut és un dret malgrat que el conseller Boi Ruiz hagi dit que "no hi ha un dret a la salut, perquè aquesta depèn del codi genètic que té cada persona, dels seus antecedents familiars i dels seus hàbits, que és el que seria l'ecosistema de la persona". M'agradaria recordar-li que l'Estatut de Catalunya estableix el dret en matèria de salut de manera clara (article 23), com ho fa la Constitució espanyola (article 43) i fins i tot la Declaració Internacional dels Drets Humans (article 25). I el Govern ha de governar per facilitar que els drets dels ciutadans siguin respectats. Acomiadar personal format, tancar quiròfans, suprimir serveis, finançar la sanitat privada i privatitzar serveis és menystenir un dels drets humans que es considera bàsic, el dret a la salut, i malmetre recursos obtinguts per mitjà d'esforços personals i col·lectius. La salut de la ciutadania no pot dependre dels beneficis que obtingui la inversió privada, que actua - lògicament - d'acord amb les lleis del mercat. Els ciutadans i els treballadors d'aquesta sanitat hem de lluitar per tal que es mantingui i no es segueixi esquinçant fins a destruir-la o deteriorar-la. El sindicat Metges de Catalunya ha convocat una vaga per als dies 15 i 16 de novembre. La sanitat no la formen només metges i, per tant, penso que la proposta hauria estat molt més efectiva si s'hagués consultat a tots els treballadors. El sindicat de metges demostra, amb aquesta declaració, que actua més com un col·legi professional, que vetlla pels interessos del seu gremi, que no pas com un sindicat. No podem caure en divisions entre personal ni fomentar un classisme que ja es vol imposar per part del Govern. La sanitat és un dret de tots i no només dels rics i la sanitat la formen diversos gremis, no només els metges. Amb unitat treballarem per una sanitat pública i de qualitat.

SERGI FARRERAS
MEMBRE DEL COMITÈ D'EMPRESA DE
L'HOSPITAL COMARCAL DE L'ALT PENEDÈS

39a. Malgastar

Fa uns dies uns quants mitjans escrits i audiovisuals es van fer ressò d'una bona colla d'equipaments municipals projectats en època de vaques grasses i que, actualment, enmig del cataclisme econòmic que ens tortura dia sí i

dia també, han quedat pendents de pagament, nous i en desús, la majoria perquè no disposen del mobiliari ni del pressupost necessaris per mantenir-los mínimament. TV3, per exemple, va entrar en alguna d'aquestes instal·lacions i va ensenyar uns projectes executats que han començat a envellir de nous. Sales de teatre amb una capacitat més gran que la meitat de la població que les envolta, biblioteques –com la del meu poble– que fan goig de veure i també vergonya a l'hora de comprovar que no es poden estrenar perquè no hi ha diners ni per al personal ni per al mobiliari necessaris–, instal·lacions esportives d'unes dimensions gairebé de piràmide egípcia en uns municipis de la mida de l'ombra d'una palmera i un llarg etcètera de despropòsits municipals executats abans del 2008 amb els diners de tots. Això no fa cap gràcia. I jo pregunto: al marge de la sorpresa que ens desperta veure com s'han malgastat els diners públics en molts municipis, ¿no es pot actuar contra els malgastadors oficials?

JOAN PINYOL
CAPELLADES

40a. Correu brossa

Cada vegada caic més sovint al parany dels correus brossa a internet. Fins ara sempre havia sabut distingir els missatges publicitaris, però en els últims mesos aquests anuncis s'han transformat molt. Així, tot i que tinc 21 anys i que he crescut amb l'esclat de l'era digital, m'equivoco moltes vegades. Per sort, entrar en aquestes pàgines no té conseqüències greus, però cada vegada que m'hi trobo a dins penso: Anna, ja te l'han tornat a colar.

ANNA DURAN
BARCELONA

12-11

41a. Ser qui volem ser

Aquests darrers anys, generacions com la meva han arribat a un punt de solidesa personal i professional però ens és difícil imaginar que al llarg de les nostres vides farem allò que ens agrada, apassiona o simplement ens fa sentir còmodes. Però l'economia dels propers anys no està disposada a deixar que siguin les persones les qui decideixin què volen fer, què els agrada o què volen ser. Serà la mateixa economia qui decideixi per les persones i determini quina és la bossa de treball que ofereix. Potser hauríem de replantejar-nos l'actual model i no deixar que l'economia ens tracti com els seus esclaus.

ÀLEX PEIRON
GIRONA

42a. Solucions salomòniques

Com molts altres estudiants universitaris, a l'hora de rebre beques d'educació sempre em quedo amb les ganes. Si superes, encara que per poc, el nivell de renda requerit, s'esvaeix tota possibilitat de rebre ajudes. Per això, que el Govern es proposi elevar el llindar de renda per rebre una beca a Catalunya pot suposar un alleujament per a moltes famílies que, tot i no estar en una situació crítica, troben molt difícil suportar la càrrega econòmica que suposa pagar una o dues matrícules. També és positiu que s'incorporin beques basades en el rendiment acadèmic. En un sistema

universitari en què ens diuen que hi ha excedent de titulats, premiar aquells que més profit treuen de l'educació superior em sembla força convenient. Ara bé, em pregunto si 25 afortunats no és una mica massa restringit, i si realment cal *regalar-los* 12.000 euros. Potser seria més beneficiós donar-ne 3.000 a 100 *afortunats*, per exemple. Segueix sent un premi gens menyspreable i seria una manera d'incloure-hi també estudiants de carreres tècniques en què és més difícil treure bona nota.

LAURA PIJUAN

BARCELONA

43a. Un país desballestat

El PSOE i el tripartit ens han deixat un país desballestat. No cal ser un erudit per considerar els fets actuals, en comparació de l'inici de la crisi (2008). Anotem petites observacions. El Sr. Zapatero deia en aquella data que crearia dos milions de llocs de treball, però els resultats han estat, segons l'EPA, 4.360.926 acomiadaments, que comptant els centenars de beneficiaris del PER que no figuren sense feina sobrepassen els 5.000.000 de persones aturades. L'any 1984 es va inventar el PER per a Andalusia i Extremadura i s'han reduït les peonades de 35 a 20 per any treballat: aquest sistema ha comportat una gran majoria de vots als socialistes. El deute sobirà és del 8% sobre el PIB. El Banc Central Europeu limitarà la compra dels bons espanyols i italians. Per a l'any 2012, l'estat espanyol necessita 330.000 milions, que representen la tercera part del PIB. El Sr. Rubalcaba acaba de manifestar que aprova el conveni fiscal de Catalunya del 2009, que ha resultat un dèficit fiscal a Catalunya del 8,4% sobre el PIB, és a dir, 17.408 milions d'euros (2.329 per càpita). La Sra. Carme Chacón acabarà el mandat de ministra de Defensa amb un deute de 35.000 milions. I continua el malbaratament de diner públic... Si estimem el nostre país abans de dipositar el vot, examinem-ne curosament l'objectivitat del contingut.

CASIMIR ALSINA

EXDIRECTOR GENERAL DE POLÍTICA FINANCERA DE
LA GENERALITAT

44a. La dignitat de la política

El dilluns 7 de novembre vaig poder assistir a l'homenatge a Miguel Núñez que es va fer a l'Auditori de Barcelona. Els organitzadors de l'acte van voler titular-lo *Miguel Núñez, la dignitat de la política* i penso que va ser una idea molt encertada. Una idea encertada, en primer lloc, perquè com van dir diversos oradors Miguel Núñez representa com ningú aquesta dignitat; des de la tortura i les presons passant per la seva activitat de dirigent del PSUC, de parlamentari en les dues primeres legislatures, de cooperant a l'Amèrica Llatina fins a arribar a demostrar també aquesta mateixa dignitat en la seva mort. Però una idea encertada també perquè, en aquests moments de desprestigi de la política, es necessiten referents que ens recordin que no tots els polítics són iguals, que abans, ara i sempre hi haurà gent compromesa en la lluita per la llibertat, la fraternitat i l'emancipació social. Crec també que la política es dignifica quan es fa des dels principis i les idees, no seguint les directrius imposades des de fora com sembla que fan els partits majoritaris avui a l'Estat. Per això jo, que he participat en les mobilitzacions del Moviment 15- M, crec, però, que sí que hi ha polítics que em representen, que creuen que abaixar impostos no és d'esquerreres, que fa

temps que defensen la dació en pagament o el tancament de les centrals nuclears... És veritat, avui són minoritaris i ho seran la pròxima legislatura però penso que en les properes eleccions hem de donar una oportunitat a aquestes forces per començar, com a mínim, a debilitar aquest bipartidisme cada cop més estèril a què l'abstenció o el vot en blanc tan sols poden afavorir.

JAUME ROVIRA

BARCELONA

45a. El cicle de l'aigua

Ja fa massa temps que els diferents partits que han anat passant pel govern de la Generalitat de Catalunya adopten polítiques neoliberals sobre un bé comú i públic com és la gestió del cicle integral de l'aigua, tan bàsica per a la nostra salut i el nostre benestar. Per si fos poc ara han anat un pas més enllà i obren la porta a la privatització massiva del servei, que, no en tinguem cap dubte, tindrà nombroses conseqüències negatives per a la ciutadania, tant econòmiques com socials i ambientals. Des dels mons laboral, veïnal i ambiental estem denunciant aquesta situació. Ho vam fer a la seu de l'Agència Catalana de l'Aigua i ho continuarem fent on faci falta, i la següent, i l'altra, i així fins que tinguem un servei públic i sota control social de la gestió d'aigua al nostre país. Perquè l'aigua, com la vida, no és una mercaderia.

MOISÈS SUBIRANA

OBSERVATORI DE LA MERCANTILITZACIÓ
DE L'AIGUA A CATALUNYA

13-11

46a. Oposicions justes

El mes de juny passat, 15.000 candidats ens vam presentar a la convocatòria d'oposicions de secundària del departament d'Ensenyament. Teníem fins i tot més il·lusió que la que reclama el Molt Honorable del Polònia: ho prova el fet que hi havia especialitats amb més de 20 candidats per plaça. Després de mesos i anys de cursos preparatoris, elaboració de temaris, assessoraments i estudi, quedar-se fora del procés de concurs per 0,1133 punts va ser una experiència desagradable. També ho va ser constatar que a mesura que apareixien els resultats, el nombre d'aprovat dels tribunals resultava ser el mateix en funció de l'especialitat. Una simple coincidència pitagòrica? Les estadístiques consultables a <http://oposicionsjustes.blogspot.com> mostren com els resultats d'aquestes oposicions responen a la intenció d'eliminar candidats de la fase de concurs i així simplificar el procés. Resultava sorprenent, per exemple, veure que companys que a les anteriors oposicions havien aprovat la programació amb nota elevada, ara obtenien una qualificació molt baixa. Tots els sindicats que hem consultat ens corroboren les arbitrarietats i la poca claredat d'un procés que hauria de ser exemple de transparència. El resultat afegeix més frustració a un col·lectiu professional que ja fa temps que se sent injustament tractat. Passat el termini pertinent, no hem rebut resposta per part del departament i només hem rebut la contestació negativa del Síndic de Greuges.

IGNASI MARTÍ ESTRADA

CAMBRILS

47a. La fi de Berlusconi

Qualsevol pronòstic basat en el sentit comú ens feia preveure que el final de l'era Berlusconi arribaria per la pressió exercida pels col·lectius oblidats o insultats pel Cavaliere, o com a conseqüència dels diferents processos judicials en els quals s'ha vist involucrat, o arran dels in comptables escàndols que esquitxen l'història de la vida privada del fins ara primer ministre italià. No obstant, la desaparició d'aquest personatge de l'escena política no vindrà dictada per cap d'aquests factors, sinó per les pressions dels agents econòmics del mercat, de tal manera que finalment la seva sortida del govern sembla que serà el resultat –*tan sols*, podríem dir– d'una mala gestió econòmica. Sembla evident que, en el nostre temps, el mercat és força més influent que el discurs ètic. La societat italiana es troba ara amb la responsabilitat d'escollir un nou líder que estigui a l'altura del trèngol econòmic que travessa el país, però també té la responsabilitat d'escollir un governant que restauri la dignitat moral en el càrrec més elevat de l'executiu.

ANNA DURAN

EL MASNOU

48a Atenció al client

Vaig celebrar, no sense cert recel, la possibilitat que una de les principals empreses de telefonia mòbil del país m'ofereís de canviar l'idioma de preferència en la seva atenció al client. D'aquesta manera, cada cop que decidís trucar-los, una veu robòtica amb nivell D es dirigiria a mi en la meua llengua. El problema, però, va ser quan vaig intentar parlar amb un operador de carn i ossos. Després d'insistir nit i dia el robot només encertava a dir-me que restés a l'espera perquè tots els seus operadors –catalanoparlants, se suposava– estaven ocupats. Només hores i dies més tard, quan a la fi algú va despenjar a l'altra banda del fil telefònic, vaig poder demanar explicacions a la telefonista el perquè d'aquest mal servei. De manera molt diligent, em va confessar que estava tota sola per atendre tota la comunitat de catalanoparlants que havien triat aquesta opció amb l'operador. Em pregunto quin sentit té oferir al client una atenció en el seu idioma si a l'hora de la veritat el servei no està dotat de prou recursos humans per dur a terme aquesta política.

ISMAEL THARRATS

BARCELONA

49a. Una ciutat 'smart'?

Després de saber que aviat se celebrarà a Barcelona l'Smart City World Congress, vaig preguntar-me com s'hauria d'aplicar el criteri *smart* a ciutats tan antigues com la Ciutat Comtal. A diferència de ciutats com la de Masdar (Abu Dhabi), que ha estat dissenyada des de zero per aconseguir la màxima sostenibilitat en la seva activitat, la transformació de les ciutats amb història pot presentar un repte més complex i més ampli. Així, em plantejo fins a quin punt l'eufòria i l'entusiasme per la remodelació de nuclis urbans pot tenir conseqüències no desitjables, com per exemple fer caure en desús alguns elements del paisatge urbà que, en convertir-se en obsolets, veurien perillar la seva supervivència. En aquest sentit, cal que ens preguntem quin equilibri ha d'existir entre la modernització de les nostres ciutats i la pervivència d'aquells emblemes que ens les fan reconeixibles. Espero que

les ànsies per un futur més intel·ligent no ens facin oblidar el nostre passat i d'on venim, i que siguem capaços d'aconseguir una millor conjunció entre el que és vell i el que és nou.

BERTA CAMPOS SÁNCHEZ

CARDONA

50a. Un model poc adequat

Sempre he pensat que la millor manera de liderar és predicant amb l'exemple. Al debat de dilluns passat, els dos candidats amb més opcions d'arribar a la presidència del govern espanyol van tractar, molt per sobre, la importància de l'anglès en l'educació. Però pel que sembla, cap dels dos no té prou competència en aquesta llengua per poder prescindir d'un intèrpret en les relacions internacionals. En un context globalitzat i de crisi, quan més necessari ens resulta obrir-nos pas als mercats internacionals, inevitablement el president espanyol no serà un model gaire adequat.

JORDI CAPDEVILA ESPITIA

CORBINS

14-11

51a. Coscubiela i els bisbes

Joan Coscubiela va ser sindicalista i, almenys fins a l'actualitat, és professor associat d'Esade, alhora que candidat d'ICV a les eleccions generals. Diumenge passat, a Sant Feliu de Llobregat, en un acte pel vot femení, va afirmar, entre altres coses, que si les dones no voten qui parlarà "seran els bisbes a través dels seus representants a la Terra, com el Sr. Duran i el Sr. Rajoy, i ho faran per carregar-se el dret a l'avortament". La seva condició d'exsindicalista no és contradictòria amb l'exercici docent en una escola de negocis de prestigi, més aviat al contrari, ja que enriqueix enormement els estudiants. Però, en canvi, aquesta institució està dirigida pels jesuïtes i, per tant, és una obra de l'Església catòlica. Sobta que ara que Coscubiela és candidat d'ICV caigui en les demagògies i etiquetatges que la institució que el va contractar no va cometre mai amb ell. I ho fa prenent treure rèdit electoral a costa de simplificacions que molesten l'Església i ofenen molts cristians. No és que no hagi de ser crític contra el que sigui, sinó que tal com està la classe política, aniria bé cuidar més la coherència personal i foragitar del tot la demagògia en els discursos.

XAVIER GARÍ DE BARBARÀ

ESPLUGUES DE LLOBREGAT

52a. Un més entre nosaltres

La setmana passada, a classe de català, vaig cometre l'error de dir *bisagra*. Aquest barbarisme hauria passat totalment desapercebut si no hagués estat perquè la Diarra, una nena filla d'immigrants marroquins, em va interrompre i em va dir: "Profe, en català s'ha de dir frontissa". La Diarra ja va néixer aquí, i en aquest sentit no estic d'acord amb l'ús de l'expressió "immigrant de segona generació", perquè si bé els seus pares van arribar com a immigrants, els infants i joves de les famílies d'origen immigrant ja són part de la nostra societat. La identitat és plural i diversa i, alhora, pot incloure creences i pràctiques que fins fa poc temps no semblaven propis. Si no fos així, cada vegada tindriem més conciutadans que se sentirien estranys a casa nostra. I els joves com la Diarra no són gent estrangera, encara que portin un mocador al cap, tinguin la pell d'un altre color o

creguin en un Déu diferent. Són catalans capaços, ja, de corregir lingüísticament els seus professors de català. Parlant en català amb joves com la Diarra, no veus ni el mocador ni el color de la pell ni cap altra diferència. I és que ja ho diu Moisès Broggi: "El català és part del nostre esperit". Ja són uns més entre nosaltres.

JOSEP LLUÍS FELIPE CUYÀS
BESCANÓ

53a. Coherència

Si, tal com diu la senyora De Cospedal, el PP s'estima Catalunya, què seria de nosaltres si ens odiessin? També ha dit que cridar a la baralla i a la confrontació és una irresponsabilitat: no és coherent que sigui el seu partit qui defensi aquesta posició quan ha incorregut moltes vegades en la mateixa actitud que ara condemna. Convido De Cospedal a no equivocar-se: les paraules ensucrades no esborraran el mal que m'han fet com a català. L'estima és un sentiment molt diferent al que ens han mostrat.

ÁNGELA ALTOZANO VERDEJO
SANT FELIU DE LLOBREGAT

54a. Adéu Castanyada?

La omnipresència de la cultura anglosaxona fa que els nens celebrin la castanyada disfressats d'esquelets, cantant cançons de Halloween, sortint el dia 31 d'octubre de casa en casa fent el *trick or treat* i canviant el cartutx de castanyes per la carbassa amb ulls, nas i boca. És una llàstima que deixem perdre aquesta celebració tan nostra, tan familiar. I només els adults hi podem posar remei.

MÍRIAM GARCÍA DEL HORNO
SITGES

15-11

55a. Revisions al metro

Fa poc apareixia a les notícies la iniciativa per part de TMB de fer revisions sorpresa al metro de Barcelona. Aquells dies em vaig fer un tip de veure al Facebook i al Twitter les reaccions de la gent, que, segons sembla, estava indignada perquè els demanaven el bitllet i feien tard a la feina. A mi el que m'indigna és que s'hagin de fer revisions d'aquest tipus per obligar la gent a pagar un servei que és de tots. Hi ha persones que viatgen amb targetes caducades, amb targetes especials que no els pertoca tenir o senzillament sense targeta. Estic fart de veure com se'm cola la gent i de comprovar que hem de ser nosaltres mateixos, els altres usuaris, els que els fem notar la seva falta. Prefereixo que hi hagi revisions constants al metro i haver d'ensenyar la meva targeta cada dia a veure com el metro es va convertint en un desori. Encara més, tant de bo hi hagués un revisor a cada estació que es dediqués única i exclusivament a vigilar si tots validem el títol de transport. Almenys, que els diners perduts per culpa de l'incivisme de tots els que es colen vagin a parar a un sou, i així de passada generem llocs de treball. Si no sabem ser cívics, algú ens n'haurà d'ensenyar.

JORDI ÀLVAREZ BLANCO
BADALONA

56a. Independentista vota PP

Com bé diu el títol, sóc dels que defensen l'autodeterminació i el pròxim 20 de novembre votaré un partit de dretes espanyol. Us ho explico: suposem que guanya el PP amb majoria absoluta. Amb el menyspreu al qual ens tenen acostumats, esclafaran i destruiran qualsevol proposta seriosa d'avenç en l'autogovern. Probablement, i amb l'empenta d'una majoria absoluta superba, retallaran també alguna de les fites ja aconseguides, com per exemple les que tenen a veure amb el català. I nosaltres continuarem pagant en plena crisi el peatge extra de ser espanyols. Amb aquest nou i continuat panorama ja no ens podem permetre l'espoli permanent i consentit. Què farem, doncs? Res! El nostre seny català no ens ho permetria. Però diuen que tot té un límit i potser finalment se sentirà alguna cosa més que "prou". És l'única via per desfer-nos d'aquesta rèmora que es diu Espanya i seguir prosperant al nostre ritme. Que és diferent al seu, de ben segur!

ELOI BELL-LLOCH I AUBESO
SANT ANTONI DE CALONGE

57a. Una televisió catalana

Una de les propostes electorals del PP, partit que, sens dubte, guanyarà les eleccions de diumenge, és la de pressionar per eliminar les televisions autonòmiques. Tenint en compte que aquest partit considera Catalunya com una comunitat autònoma i no com una nació, van mal dades per a la Televisió de Catalunya. Per la nostra banda, al veïnat on visc ja fa força temps que ens estem acostumant a tenir una oferta de televisió en català d'allò més minsal. Només rebem el senyal de TV3, i encara en la seva desconnexió per a les comarques barcelonines, cosa incomprendible, ja que el nostre municipi és a l'Alta Garrotxa. De les altres cadenes de la CCRTV, ni l'ombra. Ni el 33, ni el 3/24 ni cap de les altres. Tampoc no podem veure 8TV ni les emissores locals d'Olot ni de Ripoll. Hem adreçat alguna queixa al nostre ajuntament, però no hi poden fer gaire res. Molt em temo que si també fan desaparèixer TV3, al menjador o a la sala de casa nostra hi tindrem un aparell que ens retornarà de cop als anys setanta del segle passat, quan a la UHF hi havia algun programet en la llengua dels aborígens. Us en recordeu, del blanc i negre? L'únic consol que em queda és que em trauran unes quantes dècades del damunt sense necessitat d'utilitzar cap d'aquells productes cosmètics tan i tan cars. Qui no es conforma és perquè no vol.

ANTONI BOIXADÓS I BISBAL
MONTAGUT I OIX

16-11

58a. Pluja a la carretera

Vull cridar l'atenció sobre l'estat de les vies d'accés a Barcelona que enllacen amb l'entrada de la Meridiana. Aquest cap de setmana em dirigia en cotxe a Barcelona des de Granollers. Anava per una carretera nacional i, tot i que és cert que plovia moltíssim, crec que l'estat de la via per on entrava a la Ciutat Comtal (enllaça amb la Meridiana) també va tenir una gran responsabilitat en la sensació de gran inseguretat que vaig tenir. Per culpa de les característiques d'aquesta carretera, si no vaig tenir un accident va ser de miracle, perquè el xàfec que queia no feia sinó convertir en més explícits els defectes de la via: no hi havia cap lloc per on l'aigua pogués ser canalitzada adequadament. En alguns trams no sabia fins a quin

punt m'havia equivocat de mitjà de transport: si hagués anat en barca, el trajecte potser hauria estat més senzill. Si, a més de la pluja, hi sumem la dificultat de conduir amb poca visibilitat, la facilitat amb què poden rrelliscar els pneumàtics del cotxe i alguns trams amb obres mal senyalitzades, la combinació pot ser literalment mortal. És a dir, que una carretera mal feta no és precisament cap gran ajuda, i menys quan plou com va ploure aquest diumenge.

BERTA CAMPOS SÁNCHEZ

GRANOLLERS

59a. Gràcies de tot cor

Fa un mes van operar del cor el meu nebot de 5 mesos, el Josep. Una intervenció delicada que gràcies a l'equip mèdic de la Vall d'Hebron va ser tot un èxit. El meu més sincer agraïment a aquest conjunt de professionals que, tot i les dificultats que estan patint, van fer una feina extraordinària en tots els sentits. Eternament agraïts, doctors. Per celebrar la recuperació del Josep, el divendres 11 de novembre vaig convidar els meus pares, germana i cunyat al concert que Sílvia Pérez Cruz feia al Coliseum en homenatge al seu difunt pare. La Sílvia, que no ens coneix de res però que es va assabentar de la nostra història, va tenir el meravellós gest de dedicar l'última cançó de la nit al Josep: sorprenent i impagable. Que en un dia tan especial per a ella, ple d'emocions, tingués un detall com aquest diu molt de la seva qualitat humana. Gràcies de tot cor, Sílvia! El record d'aquella nit ens acompanyarà sempre i li explicarem al Josep quan sigui gran. Hi ha persones que, gràcies a la seva professionalitat, compromís i sensibilitat, fan que les nostres vides siguin millors. I haurien de ser notícia molt més sovint, cada dia. Gràcies a tots ells.

JORDI NOGUERA PIGEM

BARCELONA

60a. Greenpeace i el català

Vaig contactar amb Greenpeace Espanya per saber si era possible consultar la web i el gruix dels seus continguts en català. La resposta va ser que no. Els motius adduïts: els costos, la crisi i les limitacions tècniques. I tot i disculpar-se per la mancança i expressar el seu respecte envers la diversitat lingüística, em van comunicar que no tenen data per oferir en català el que sí que ofereixen en castellà. Ara bé, la meva sorpresa va arribar en veure que les webs de Greenpeace Bèlgica i Greenpeace Canadà es troben en tots els idiomes presents en cadascun d'aquests països. Després de 22 anys, els he comunicat la meva baixa com a soci en considerar que no apliquen la seva sensibilitat ambiental al tracte que es mereix la nostra llengua, la de milers de socis de la seva organització. A partir d'ara, col·laboraré amb entitats que sí que respectin (amb fets) la pluralitat lingüística, i Greenpeace Espanya tornarà a comptar amb el meu suport quan es decideixi a desenvolupar la seva valuosa tasca de protecció ambiental també en les llengües dels territoris que mira de protegir.

LLUÍS RIBERA MASGRAU

BANYOLES

17-11

61a. L'art, absent en campanya

S'ha escrit a bastament sobre les implicacions dels polítics en el món de les arts i dels artistes. Però ara que a Espanya hi ha el gran debat electoral, podem constatar que l'art no és esmentat en cap dels mítings ni és previst com a símptoma o element "de canvi" per cap dels partits polítics en pugna. L'art oficial –subvencionat per les institucions– seguirà exactament igual, sigui quin sigui el partit polític que les urnes acabin donant com a vencedor. La democràcia, ara com ara, no gosa remenar l'embull de l'anomenat "art contemporani", que, certament, no acaba mai de ser acceptat ni comprès per la ciutadania que des de fa dies és esperonada per anar a votar. Finalment, l'encarcament i enravenament de l'estètica oficialitzada des dels anys cinquanta del segle passat no té res a veure amb el progrés, la llibertat d'expressió ni –òbviament– amb les avantguardes.

JORDI PAUSAS

PARÍS

62a. Una base fiable

Com més es parla de les pròximes eleccions, més confusa estic. He seguit molt els debats que s'han transmès a televisió fins ara però sempre m'assalta el mateix dubte. A qui he de creure? En molts moments, s'acusen de mentiders els uns als altres i els espectadors no sabem qui diu la veritat i qui no. Com podem valorar les seves opinions sense que ningú ens doni una base de coneixement fiable? Sembla que s'oblidin que avui en dia la política té un problema de credibilitat que està molt per sobre de les diferències ideològiques. I, honestament, acusar-se entre si de falsejar la veritat no millora gens de la imatge col·lectiva que tenen actualment els polítics.

CRISTINA VISCASILLAS SANROMÀ

BARCELONA

63a. Eleccions del 20-N

Si miro el panorama polític espanyol veig que els uns diuen que faran el que no han fet (PSOE) mentre que els altres afirmen que faran el que no diuen (PP). També veig programes electorals tan vàlids com utòpics, no tant perquè el seu contingut sigui inviable com perquè el bipartidisme existent en aquest país els impedeix tenir cap opció. I, per acabar, voldria fer una reflexió que dirigeixo al moviment dels *indignats*. Espero que aquest moviment, del qual em sento part, no cometi l'error de promoure l'abstenció, ja que això l'únic que aconseguiria és donar a la dreta espanyola una majoria tan esclatant com immerescuda. Encara que aquest moviment és bàsicament d'esquerres, crec que l'única orientació que realment li pertoca és encaminar els ciutadans cap a la reflexió i el pensament lliure. Perquè, de moment, aquest dret encara no l'han retallat.

JORDI VIDAL BERNADES

PALAFRUGELL

64a. El mercat a Càceres

Segons publica un diari extremeny, l'alcaldeessa popular de Càceres ha decidit no instal·lar el mercat d'artesanía a la localitat perquè, segons diu, suposa un greu perjudici per al comerç local. Fins aquí podria arribar a ser comprensible i acceptable, tot i que com és lògic, les raons de la decisió s'haurien d'analitzar detingudament. Ara bé, per què acusa els altres de separatistes i antiespanyols, quan és ella la que, en declaracions textuais, apunta que aquest mercat l'organitzava una empresa catalana? Calia

aquesta informació sobre la procedència de l'empresa? Era rellevant saber-ho? No hauria passat res si la Sra. Nevado hagués dit que no s'instal·la el mercat perquè volen prioritzar el comerç de la localitat i punt. El fet mateix de dir que l'empresa era catalana ja dona peu a certes interpretacions d'anticatalanisme que, venint tot plegat del PP, no m'estranyen gens.

IVAN ROSÀS GOMÀ
ESPARRAGUERA

18-11

65a. Mentides

Des dels mitjans de comunicació massius s'adverteix, constantment, de la inevitable necessitat de donar confiança als mercats financers a través de polítiques d'austeritat que rebaixin el deute públic. Aquest missatge constant acaba transmetent un fatalisme, un determinisme implacable. No tenim marge de maniobra: o fem els deures o els mercats se'ns menjaran. Però algú ens ha dit per què i com hem arribat a aquesta situació? Si no en coneixem l'origen, evidentment no en podem conèixer el remei. La recepta neoliberal consistent a finançar la despesa pública a través d'agents privats ha tingut una conseqüència inevitable: quan aquests agents privats han entrat en crisi, el deute públic no només ha augmentat dramàticament, sinó que, a més a més, ha quedat únicament en mans dels mercats financers. Els nostres polítics, amb poques excepcions, s'havien omplert la boca dient-nos que no pagar impostos era bo per a tothom. Ara, però, ja sabem que, sobretot, ho ha estat per als especuladors.

ALEX CASADEMUNT MONFORT
CERDANYOLA

66a. Espectacles a l'abast

Actualment Barcelona s'està convertint en una gran ciutat pel que fa a oferta cultural. S'hi representen molts musicals de gran èxit internacional, com *Los Miserables* o *Chicago*, alhora que hi vénen a actuar moltes companyies de dansa clàssica de gran renom. Paral·lelament, es pretén estendre la cultura arreu de la ciutat, promovent l'assistència dels ciutadans a ofertes culturals d'aquest nivell. Ara bé, jo em pregunto: "Tenint en compte el que val una entrada per veure una obra d'aquest tipus, com pretenen que la gent s'interessi a anar-hi?" Al final acaben comprant entrades les persones ja interessades en el món de l'espectacle, de manera que no s'aconsegueix promoure l'assistència de nous possibles espectadors. M'agradaria, per tant, que es proposessin ajudes i més ofertes que apropin la cultura i la facin accessible a tots els ciutadans. Penso que seria una bona manera de promocionar la cultura barcelonina.

NÚRIA RODRÍGUEZ BLASCO
ALELLA

67a. Onada blava?

Després de veure les enquestes que els diaris han publicat aquest cap de setmana, em sembla del tot preocupant veure com una part dels ciutadans ja s'han fet a la idea que el nostre futur quedarà en mans del PP, s'hi resignen i estan convençuts que no s'hi pot fer res. Segurament aquest convenciment, aquest conformisme i aquesta passivitat només són fruit de la inconsciència de molts sobre el que realment comportaria un govern de dretes. De fet, el que ens espera no és cap sorpresa, tot i que al PP no li

interessi fer-ho públic: més retallades, més recessió i privatitzacions. Realment volem fer passos enrere en l'estat del benestar i en els nostres drets socials? Això és el que aconseguirem amb l'onada blava...

JESÚS JIMÉNEZ

BARCELONA

68a. Un exemple a seguir

Avui he llegit una carta que m'ha emocionat pel seu contingut. Es tracta d'un metge que es queixa, amb tota la raó, que, tot i que té molta vocació, el sistema no li permet atendre els pacients com ell voldria. Jo, des d'aquestes breus línies, només vull felicitar aquest doctor amb majúscules i desitjar que tant de bo tots fossin tan honrats i humans com ell, que és com s'hauria de ser en aquesta professió. Esperem que la vaga a la sanitat dignifiqui la tasca dels metges i afavoreixi la qualitat que mereixem els usuaris de la sanitat pública. Que els polítics de la Generalitat s'escoltin més els treballadors públics responsables com aquest doctor.

MERCÈ MORA I CORDERROURE

LLEIDA

19-11

69a. 'La noria'

Fa poc llegia a la premsa que el programa *La noria* s'ha quedat definitivament sense anunciants. La notícia la coneixem tots: el programa porta la mare del Cuco i li paguen 10.000 €. A la xarxa es crea un boicot contra el programa i de mica en mica els anunciants comencen a retirar-se. El senyor Jordi González, a través del seu Twitter, intentava fer creure al començament que tot plegat era una estratègia "d'una empresa d'embotits", referint-se a Campofrío, primera marca a retirar-se. Gran error, senyor González, disparar contra qui li paga el sou, no troba? Ara es dona una paradoxa molt interessant: el programa, tot i millorar la seva audiència arran de la controvèrsia amb la mare del Cuco, s'ha quedat sense anunciants. Què faran ara, a can Telecinco? De què els serveix tenir molta audiència si no tenen ingressos? Tant de bo apostin pel sentit comú.

JORDI ÁLVAREZ BLANCO

BADALONA

70a. La diabetis i la mútua

El dia 14 de novembre va ser el Dia Mundial de la Diabetis, i per les raons que explico en aquesta carta, aquell dia em va fer plorar. Tinc una filla amb diabetis mellitus tipus 1. El 29 de juliol del 2011 es va aprovar el reial decret que permet tramitar una reducció de jornada, com si fos una baixa laboral parcial, per tenir cura d'un fill amb una malaltia greu com és el càncer o la diabetis mellitus tipus 1, entre d'altres. És una bona notícia, sens dubte, que els pares que viuen aquestes situacions puguin atendre els seus fills malalts sense recórrer a la baixa per malaltia comuna. I més bona notícia és que els autònoms, que per les baixes no tenim prestació, també puguem demanar la reducció, això sí, no per la Seguretat Social sinó mitjançant la mútua d'accidents de treball. Fa dies que intento fer el tràmit a la mútua, la meua és La Fraternidad, i està sent un malson. D'entrada et diuen que no hi tens dret, sense arguments, i quan per idealista iniciés el tràmit i envies l'informe mèdic oficial per accedir a la prestació, el dia 14, precisament el 14, vaig rebre aquest mail: "*Con este informe y el resto de*

documentos abriremos un expediente y procederemos a rechazar su solicitud por no cumplir los requisitos del Real Decreto 1148/2011 de 29 de julio art.2, y usted podrá tomar las medidas legales que considere oportunas". Com saben que no compleixo els requisits si encara no he presentat els papers? Sí, el dia 14 va ser el Dia Mundial de la Diabetis i vaig plorar, i no per la diabetis, sinó perquè es fan lleis justes i pràctiques injustes.

SÍLVIA FEBRERO BIOSCA
BARCELONA

71a. Premi a la divulgació

Voldria informar d'una molt bona notícia que, com sol passar i que jo sàpiga, no ha tingut cap ressò mediàtic, ni en mitjans comarcals. Estic segur que alegrarà més d'un lector resistent a la dictadura de la mediocritat regnant. Un professor de l'ensenyament públic de Catalunya acaba de rebre el reconeixement al seu treball pedagògic, un treball tan silenciós com efectiu: ha estat distingit amb el premi 2011 a la Millor Web de Divulgació Científica de tot l'Estat. Es tracta del professor Jordi Domènech, de l'Institut Marta Mata, de Montornès del Vallès. Per sort, hi ha molts altres centres i professors que sembren en aquest país l'esperit científic, de la cultura i de l'educació. Un esperit, recordem-ho, que no coneix crisi econòmica ni de valors. El termòmetre de les notícies amb què es mesura la realitat ens retrata com a societat. Em permet o recomanar, doncs, la web *Llegint el llibre de la vida* als lectors i als seus fills: <http://oliba.uoc.edu/adn>, i agraeixo a aquest diari la publicació d'aquesta bona notícia.

RAMON MONTORNÈS DOSRIUS
LES FRANQUESES DEL VALLÈS

72a. Universitat precària

Quan atorguen la distinció a una universitat de Campus d'Excel·lència Internacional (en aquest cas, la Universitat Pompeu Fabra), sembla que aquest centre hagi de reunir un conjunt d'equipaments i serveis aparentment envejables. Però com acostuma a passar, la realitat no s'acaba de correspondre amb el que se suposa que haurien de ser les coses. No entenc com en un campus on hi ha tantes carreres no hi pugui haver un bar menjador en condicions. I dic això perquè no és normal que molta gent es vegi abocada a dinar a terra per falta d'espai i d'equipaments. Se'm podria dir ara que aquesta imatge és una conseqüència de les conegudes retallades. El pitjor de tot, però, és que tot això ja ve d'abans de les retallades. Per tant, no hi ha excusa.

NIL GARCIA CUADRAS
SANT PERE DE RIBES

73a. Qui són els mercats?

Diuen que una de les maneres d'esperonar comercials és la següent: ajudar-los a aconseguir un cotxe potent i luxós, a comprar-se una casa, si és luxosa millor, incitar-los a casar-se i tenir com més fills millor, a demanar préstecs i endeutar-se amb la promesa que sempre hi haurà algú al seu costat. És així com al llarg del temps molts treballadors entusiastes s'han endeutat fins a les orelles, i s'han vist obligats a seguir les directrius de l'empresa, empassant-se carros i carretes per por de veure's a l'atur i convertir-se en individus tenallats per les seves propietats encara sense

pagar. He recordat aquest tema tractant d'esbrinar el que tots ens preguntem: de qui es tracta quan em parlen dels mercats? Doncs bé, els mercats són aquell *algú* que va esperonar els comercials, i els comercials són els PIGS o l'extraradi de la Unió Europea, és a dir, països endeutats fins al capdamunt que al seu dia van ser empesos pel mateix *senyor dels diners* a demanar crèdits desmesurats, amb la promesa que sempre respondria per ells.

JOAN FONT NOLLA

BARCELONA

20-11

74a. Un barri retallat

Com a veí de la Teixonera he vist com s'ha ignorat i descuidat el nostre barri en els últims anys. Concretament, la zona on s'ha obert el forat per les pluges recents havia estat una zona en obres durant més de cinc anys pel metro. S'hi van produir afectacions en alguns edificis de la plaça. Després de cinc anys de soroll i voladures nocturnes els operaris van marxar de la plaça Isop tal com van venir. No van fer com a la resta de barris on s'hi fan obres de metro, que prometen urbanitzar el carrer. Cap cartell de "disculpin les molèsties". Hi ha barris i barris. Van deixar la plaça amb una rotonda inútil pintada a terra. No hi ha ni una paperera ni cap banc. Si enfiles el carrer Plutó amunt passa el mateix: on s'ha hagut d'obrir el clavegueram per l'esvoranc recent, la vorera hi feia una inclinació impracticable. Tothom puja i baixa el carrer per la calçada i si acabes el carrer arribes a la nova boca del metro, que ni tan sols han acabat. Han fet un mur i les herbes ja hi creixen com en un descampat més del barri. Després del nou esvoranc, el tapanen i marxaran altre cop? No sé qui li va posar el nom de carrer Plutó, però la va encertar. L'Ajuntament ha considerat el carrer i la zona igual que el mal anomenat planeta: un lloc amagat, solitari, i que aviat ni figurarà als mapes.

ORIOL GIRONÈS GOMIS

BARCELONA

75a. Incompliment

Tinc 28 anys, sóc un fan incondicional de les motos i tota la meva vida he anat amb moto. Tant Dani Pedrosa com Marc Coma són uns referents per a mi i m'encanta veure'ls córrer. No havia tingut mai un accident greu fins que el 13 de maig del 2011 un cotxe es va saltar un stop i no vaig poder evitar xocar-hi. Per sort no em va passar res, però la meva apreciada moto va quedar destrossada. Doncs bé, d'això ja en fa 6 mesos. A partir d'aquell moment em vaig posar en contacte amb la meva companyia d'assegurances, AMV, i els vaig enviar el número d'informe dels Mossos d'Esquadra i tots els papers que em van indicar, però sembla que no va servir de res perquè avui encara espero una resposta. Els he trucat moltes vegades per veure com estaven els tràmits, però sempre tenien alguna excusa per donar-me. I a sobre les últimes vegades que vaig trucar-los em tractaven de males maneres. Al final he hagut d'optar per la via judicial i posar-ho tot en mans d'un advocat. Molts dies m'he sentit trist i impotent davant d'aquesta situació. Malgrat tot, de seguida que pugui continuaré gaudint de conduir una moto, però no la tindrè assegurada amb AMV. I em sap greu veure que grans pilots anuncien la seva assegurança i que molta gent confia en ells, com un dia ho vaig fer jo.

GUILLEM RODRÍGUEZ

ALFORJA

76a. Demagògia cridanera

Aquest dimecres anava caminant per la Diagonal de Barcelona, a l'alçada de Pere IV, quan de sobte vaig veure una furgoneta de PxC, Plataforma per Catalunya. Anaven cridant per megàfon: "Primer els de casa!" No m'agrada ni un pèl que una gent que al seu programa hi diu "PxC fomentarà la repatriació de la població islàmica [...] per retirar-los la nacionalitat i reduir la presència islàmica a casa nostra fins a nivells que el poble català consideri tolerables" pugui campar pels nostres carrers fent demagògia. No m'agrada que s'intenti repetir una altra Inquisició ni que se simplifiqui un tema com la immigració referint-se només a la comunitat islàmica. Segur que a un matrimoni amb fills de cabells rossos acabats d'arribar no els diuen ni piu. Si us plau, senyors i senyores de PxC, no envaeixin els nostres carrers amb els seus discursos cridaners. La majoria de nosaltres no els considerem grats a casa nostra, però no els farem fora perquè creiem en la llibertat.

HELENA ROMÁN SERRA

CABRERA DEMAR

77a. El bus 60

Cada dia agafo el bus 60 de camí a la universitat. Si per qualsevol motiu un desafortunat matí no sóc a les 7.07 h esperant a la parada, sé de ben segur que hauré de veure passar com a mínim tres busos 73 i potser dos 17 abans que arribi el meu de nou, cap allà a les 7.35 h. Quan fa acte de presència, els meus companys viatgers i jo (els de dins i els de fora) hem de posar en pràctica les nostres habilitats estratègiques per fer-nos-hi cabre a dins. Déu ens guardi de perdre'l, aquest també! TMB, potser un augment de la freqüència d'aquest autobús no seria una idea tan desgavellada!

CRISTINA BAEZA

BARCELONA

78a. Coses que fan pensar

En qüestions econòmiques, Catalunya aporta a l'Estat més del que en rep. Aquesta és una de les raons per les quals la tendència independentista augmenta a la nostra societat. Jo mai he volgut defensar aquesta postura sense dades i informació objectiva que hi donin suport. No en sé, de política, ni d'economia, ni de com funciona exactament el nostre sistema. Però del que sí que puc treure conclusions és de les situacions quotidianes i de la realitat de les persones. Persones com el meu germà, Miquel, de 24 anys, gaudint en aquest moment de l'experiència Erasmus a Gant, Bèlgica. La seva realitat? Una de les seves companyes andaluses ha cobrat aquest mes els 800 euros que li corresponen de la beca. Ell també n'ha cobrat 800. La diferència? Per a ell, simplement pel fet de ser català, aquests 800 euros són el total de la beca Erasmus anual, que queden en 80 euros mensuals. Aquesta és una dada que demostra que hi ha alguna cosa que no va bé. És tan desmesurada la diferència, i alhora tan injusta, que no cal saber gaire més per adonar-se que, com diuen a l'APM?, de moment tot va malament.

MARTA DE LAMANO

PREMIÀ DE DALT

21-11

79a. Polítics sense formació

Plató deia que els savis i els experts haurien d'estar obligats a governar, mentre que als ambiciosos i sense formació els hauria d'estar prohibit. Actualment la política s'ha convertit en un gruix d'individus la majoria dels quals no tenen gaires coneixements del que gestionen però que en parlen com si en sabessin molt. L'expresident Montilla tenia el doble d'assessors que l'actual president de la Generalitat i si mirem la formació de tots dos potser queda clara la relació entre nivell d'estudis i capacitat de gestió. La crisi econòmica arrela també en gran part en males decisions polítiques per falta de coneixements profunds en certes disciplines. És el cas d'Itàlia i Grècia, on s'han fet plegar els seus polítics per substituir-los per tecnòcrates suposadament especialitzats. Ens podria passar el mateix aquí, on hem tingut una ministra de Defensa sense coneixements militars, un president de la Generalitat sense saber idiomes, incloent-hi el català, i un conseller d'Ensenyament amb experiència en informàtica però minsas en escoles. No pot ser que els polítics que ostenten càrrecs depenguin tant d'assessors. Prego que el proper govern entrant ho tingui en compte i que, d'aquesta manera, faci el millor per solucionar l'Holocaust econòmic que estem vivint.

DAVID RABADÀ I VIVES

BARCELONA

80a. Que tothom hi cregui

No fa ni un any, el clima del nostre país era propens a una utòpica independència. Aquest terme estava en boca de nouvinguts i gent que mai havia apostat per una nació catalana. Coincidia amb dues legislatures d'esquerres al Parlament que havien aconseguit unes fites socials envejables en qualsevol estat del benestar. Amb el retorn dels que van governar més de vint anys, crec que hem tornat enrere. Més enllà de les retallades socials sense precedents, que per justificar-les al·leguen una crisi econòmica estatal i mundial, ens llancen cortines de fum parlant del "concert econòmic" i atribuint les culpes a l'espòli fiscal. Llancen dards enverinats per després amagar la mà i no ser prou valents per plantar cara i mantenir-se fermes. Jo creia en la independència com una idea romàntica i la culminació de la construcció del país. Però no vull una Catalunya independent sense sanitat i educació públiques de qualitat, perquè són els pilars de la societat en la que crec. La independència no és un resultat d'un referèndum. La independència vindrà sola quan construïm una societat prou justa i en la qual tothom cregui. Després, la majoria d'edat vindrà sola. Per aquest camí, la independència anirà perdent suports. Aquesta no és la Catalunya que somniàvem.

CARLES SUBIRÀ CUYÀS

BARCELONA

81a. Una mica d'humanitat

Al febrer, la meua filla de setze anys va patir un trauma sonor a l'orella esquerra. Això implica que té una pèrdua auditiva del voltant del 65%, irreversible, amb sorolls constants i períodes d'intenses migranyes. Depenent de la ubicació i de l'entorn, no sent el telèfon, no sent el timbre i perd el fil d'una conversa en grup... Fa pocs dies vam anar a fer la valoració per al reconeixement de la discapacitat. Jo puc entendre que tots els criteris establerts per a aquesta avaluació deuen tenir una raó de ser. El que no puc

acceptar és la falta de qualitat humana. La persona que ens va atendre no es va interessar per l'estat actual de la meva filla ni per les mancances que pot tenir en el seu dia a dia. Encara que semblava difícil de creure, per no fer, ni tan sols va pujar el to de veu per parlar-li. Quan vam sortir, la meva filla em va dir: "Mare, ara necessito que m'ho expliquis tot perquè no he sentit res". Imperdonable.

MONTSERRAT DÍAZ GARCIA

MATARÓ

22-11

82a. El llum d'alarma

Com a president de la Federació 'Associacions de Farmàcies de Catalunya, Fefac, volia aprofitar aquest espai per comentar la secció *Tovallons negres* de la Sra. Empar Moliner, concretament, la del 17 de novembre. Sorprèn que, en unes quantes línies, aquesta col·laboradora hagi estat capaç de plasmar de manera tan concisa i clara la difícil situació que vivim les farmàcies. Moltes perillan a causa de l'impagament de la Generalitat, que s'afegeix a les contínues baixades del preu dels medicaments, de la reducció del nostre marge de benefici i de les importants aportacions econòmiques que fem al sistema via decret. Haver d'acomiar treballadors amb els quals en moltes ocasions tenim una relació gairebé familiar de molts anys, i no poder oferir als nostres pacients la medicació que necessiten són algunes de les conseqüències d'aquestes mesures. Per tant, ens congratula que, a partir d'una vivència personal de la Sra. Moliner com a usuària del servei farmacèutic, s'hagi copsat la problemàtica d'un sector tan important per als pacients i per a la societat en general.

JOSEP ESTEVE

FEFAC

83a. Cal tenir criteri

Existeixen diversos estudis i documentals científics, com *El gran frau de l'escalfament global*, que dubten de la causa del canvi climàtic i defensen el seu punt de vista amb arguments fonamentats en estudis. Dijous passat es va fer la jornada *La petjada de carboni en la indústria química*, i s'hi va parlar de les xerrades que oferia Al Gore, així com de les mesures que s'estan prenent contra la contaminació atmosfèrica, cosa que trobo molt bé. De les qüestions que s'exposen al documental esmentat, però, ni una paraula. Val a dir, però, que l'audiovisual també conté alguna dada incerta, per exemple en la informació sobre les energies renovables. Cal destacar que en una conferència anterior ja s'havia preguntat sobre quantitats de CO2 respecte de tots els emissors, i la resposta semblava dirigida a un heretge. Sembla que tot aquell que dubta d'un estudi corroborat ha de ser desqualificat, i no obstant, tant en el discurs ecologista d'Al Gore com en el dels seus detractors s'hi han acabat trobant errors. Va sent hora de contrastar tota la informació rebuda, d'obrir-se a noves propostes, d'informar-se i de desinformar-se quan calgui. Seria una manera d'evolucionar.

ROGER REIXACH SÁNCHEZ

BEGUES

84a. Estats Units d'Europa

La Comissió Europea vaticina que Espanya no complirà l'objectiu de dèficit imposat per Brussel·les, però l'impacte de la notícia queda reduït davant l'imminent canvi de govern després del 20-N. En un altre context, Espanya segurament es veuria sotmesa a una pressió com la que ha forçat un canvi de govern a Grècia i a Itàlia. Enmig d'aquesta situació se succeeixen tot tipus de rumors sobre l'expulsió d'alguns membres de l'euro: l'euro a dues velocitats. La cancellera alemanya desmenteix que això estigui en els seus plans, però és evident que la crisi ha posat tot el pes del govern de la Unió en mans d'un petit directori liderat per Merkel, i que aquest directori exigeix reformes immediates. Són reformes comprensibles que tracten d'assegurar la viabilitat de l'euro enfront de governs irresponsables les polítiques dels quals amenacen els altres socis. No obstant això, l'actual gestió de la crisi amenaça de provocar una desafecció generalitzada cap al projecte europeu. Aquests mesos s'han posat al descobert moltes mancances a Europa, i això podria oferir una bona ocasió per repensar la Unió, que ha de ser molt més que una moneda. Per la via actual es podria salvar a curt termini l'euro, però a costa d'aniquilar el somni europeu. La solució d'aquesta crisi pot tirar a terra el somni d'uns Estats Units d'Europa.

JAUME CATALÁN DÍAZ

GIRONA

23-11

85a. Arbre mort tothom l'estella

Ja dic d'entrada que no he votat el PSOE, però tinc un sentiment que vull expressar. Vull adreçar-me al Sr. Zapatero, segons molts el culpable de tots els mals. D'entrada això no és veritat: hi ha molts culpables. Però apart dels maldecaps que deu haver passat en l'exercici del seu càrrec, bé o malament, encertadament o no, ha treballat pel país mentre molts dels que el critiquen seien al sofà. Jo voldria agrair-li la seva entrada a la presidència. Amb el seu *talante* i el somriure a la cara va ser com un doll d'aigua fresca per als que estàvem tips de la llarga experiència del rostre del Sr. Aznar, que té l'honor d'haver instaurat la crispació, el mal humor i el tracte d'inferioritat als ciutadans. Només per desangoixar-nos amb la seva imatge, ja l'hi hem d'agrair. Després tothom ho fa tan bé com pot o com vol. Cap polític ho fa tot bé o tot malament. Entenc que no sortís per a res el dia de les eleccions. Però cal ser agraït, i el poble no ho és.

MARIA TERESA RELAT

SABADELL

86a. Gràcies, Enric

El vaig conèixer perquè vaig escriure una carta als diaris en què jo animava la gent a anar a Perpinyà i participar en el Dictat que s'hi organitza cada any. Ell em va trucar per agrair-me la carta. Allà, a Perpinyà, el vaig poder saludar personalment. Admiro profundament les persones com Enric Garriga perquè estimen de debò Catalunya i perquè són capaces de consagrar la seva vida a treballar per la independència i, en el cas de l'Enric, per haver reforçat el lligam entre els Països Catalans i Occitània. Juntament amb més persones, va fundar l'Institut de Projecció Exterior de la Cultura Catalana (IPECC), des d'on va desenvolupar una important tasca de promoció internacional de la cultura catalana, molt abans que ho fes l'Institut Ramon Llull. Durant les últimes tres dècades va portar a terme una tasca continuada d'acostament entre els Països Catalans i Occitània. És difícil

trobar cognoms que per alguna raó hagin tingut papers destacats en la defensa de la cultura i la llengua catalanes. Enric Garriga n'és un i sens dubte és tan destacat que jo no dubtaria a posar-lo al costat de Pompeu Fabra. La meva admiració i el meu condol a la seva família per la pèrdua d'aquest gran occitanista català i millor persona, Enric Garriga i Trullols. Som molts el que continuarem, d'una manera o altra, la seva tasca, i ho farem com ell ens ho ha ensenyat: amb voluntat, empenya i mà esquerra.
Pausa en patz e mercés, Enric.

M. ÀNGELS ALSINA BOSCH
BESCANÓ

87a. La solidaritat en crisi

La retallada del Govern de la Generalitat de Catalunya ha representat una disminució del 55% en Ajut Oficial al Desenvolupament (AOD), és a dir, en recursos destinats a cooperació. Amb aquesta mesura es posa en discussió no només la solidaritat de Catalunya, ja que va en detriment dels països del sud, sinó la capacitat del nou govern de generar oportunitats per a Catalunya en el marc dels plantejaments internacionals d'associació entre parts, sectors i regions del món. Els catalans hem de reclamar el compliment dels compromisos que la Generalitat de Catalunya va contraure amb la ciutadania i amb el món l'any 2001 (Llei 26/2001 de cooperació al desenvolupament) i, per tant, qüestionar aquesta retallada per principi. En cas contrari mai més no podrem dir que els catalans som un poble ferm amb el compromís solidari. No es pot acceptar sota cap concepte una retallada d'aquesta magnitud, que ens allunya del sostre del 0,7 establert en la mateixa llei per l'any 2010, i menys emmascarar-la en el context d'aquesta crisi global, l'origen de la qual, no ens enganyem, no és el dèficit públic.

DAVID TARRASÓN I CERDÀ
BARCELONA

24-11

88a. Una nova Espanya?

L'altre dia, un amic m'explicava que deu fer un parell de mesos va conèixer un noi francès. Aquest noi es va sorprendre quan el meu amic li va agafar la mà pel carrer, com si no passés res. Imagineu quina cara devia fer quan el meu amic li va fer un petó davant de desconeguts!

Davant d'aquesta sorpresa, el meu amic li va explicar que a Espanya no importa amb qui vagis agafat pel carrer, que vivim en un país on pots casar-te amb qui vulguis, sense importar de quin sexe sigui. Avui, després de les eleccions, vivim en una nova Espanya que em fa témer que el meu amic hagi d'empassar-se les seves paraules, així com les ganes de besar aquell noi pel carrer, i hagi de preocupar-se perquè una majoria pugui no veure-ho com una cosa normal.

ADRIÁN ESPINOSA CORTÉS
BARCELONA

89a. Sufragi anticonstitucional?

El 10 de novembre, i dins del termini establert, vaig sol·licitar la documentació per exercir el meu dret a vot per a les eleccions del 20-N. Per motius censals he d'exercir el meu vot a Tremp (Lleida) però em trobo desplaçada a Mataró, tot i que la sol·licitud la vaig fer a l'oficina de Malgrat

de Mar. El treballador de Correus em va explicar que un cop sol·licitat el vot per correu ja no seria possible votar de manera presencial. També em va alertar de cert retard en l'entrega de la documentació, i que segurament el termini per enviar el vot es veuria prorrogat del dimecres 16 al divendres 18 de novembre. Vaig estar pendent de les notícies sobre aquella possible ampliació. Res. En altres circumstàncies m'hauria desplaçat a Tremp per votar, però ja no m'era permès votar en persona. Llegeixo que Correus estima que uns 60.000 electors no han pogut finalitzar el procés de votació per correu a causa d'un retard en la impressió de les paperetes. Avui m'expliquen que aquests vots "no finalitzats" es computaran com a vots en blanc. Hauria canviat res? Quant val el meu vot? Quant valen 60.000 vots? El total de votants de la província de Lleida ens en pot donar una idea: ha estat de 195.495, i amb ells s'escullen 4 escons. Si fossin de Lleida, els 60.000 vots *en blanc* equivaldrien a 1,22 escons. ¿Hauria de seguir l'exemple del Partit Popular i revelar-me davant el Tribunal Constitucional per impugnar les eleccions, de la mateixa manera que es va impugnar l'Estatut de Catalunya per transformar-lo en alguna cosa diferent (com que s'ha fet amb el meu vot)? El meu vot ha estat falsejat, perquè jo ni tan sols he votat. Això em recorda aquell caciquisme en què votaven els difunts. En nom meu ha votat un, diguem-ne, *fantasma* amb un criteri diferent del meu. I a més a més si no he votat ha estat perquè no se m'ha facilitat, i això és anticonstitucional.

ROSA MORENO ALEGRET

MATARÓ

90a. Poca actuació

Amb el moviment 15-M vam deixar ben clar que érem (teòricament) un país d'indignats, però en aquestes eleccions hem demostrat que ens queixem molt i actuem poc. La participació a tot l'Estat ha estat del 71,72%, dos punts menys que el 2008. Una abstenció de 9.710.775 de persones! Per què no ha votat tota aquesta gent? Per mandra, per falta de temps, per obligacions? Potser sí. Però el que més em temo és que la majoria d'aquesta gent no ha votat per demostrar que està en contra del sistema. Tothom que el dia 20 no va anar a votar s'hauria d'adonar que, li agradi o no, viu dins d'aquest sistema, i que l'únic que aconseguirà amb l'abstenció és negar-se a si mateix la poca veu que podem tenir els ciutadans enmig d'un panorama que, de moment, no canviarà.

MÍRIAM GARCIA DEL HORNO

SITGES

25-11

91a. Hi estàs d'acord?

El diumenge 27 de novembre els veïns de més de 16 anys del Palau d'Anglesola (Plana d'Urgell) tenen la possibilitat de dir la seva sobre el projecte de planta de biomassa que es vol fer al municipi. A partir de diferents xerrades, el grup Palau d'Anglesola Opina (PAO) s'ha encarregat d'informar el poble per conèixer les característiques del projecte, els seus pros i contres. Per això han passat pel Palau el promotor de la planta, un doctor especialista en salut i contaminació atmosfèrica, un ecologista del territori i tècnics que treballen en aquest tipus d'instal·lacions. Malauradament, estem poc avesats al fet que se'ns preguntin la nostra opinió mitjançant les urnes. Creiem que les consultes populars enriqueixen la

democràcia, permeten la participació activa de les persones en la gestió del bé comú i donen veu i vot més enllà de les paperetes electorals quadriennals. Per això reivindiquem una cultura democràtica en què les consultes siguin més freqüents i, per tant, els ciutadans siguem més corresponsables de la gestió del territori en el dia a dia. Convidem els palauanglesolins a passar aquest diumenge per la mesa electoral i decidir activament quin és el futur que volen per la població.

FRANCESC BALCELLS I TEIXIDÓ

PALAU D'ANGLESOLA

92a. La carta d'Ottawa

Com a president sortint de SESPAS (Societat Espanyola de Salut Pública i Assistència Sanitària), vull recordar que fa 25 anys, el 21 de novembre del 1986, acabava la primera conferència mundial de promoció de la salut, que va culminar amb la carta d'Ottawa. S'hi assenyalava: "La salut es crea i es viu en l'àmbit de la vida quotidiana; als centres d'ensenyament, de treball i d'esbarjo. La salut és el resultat de la cura que un té de si mateix i dels altres, de la capacitat de prendre decisions i controlar la pròpia vida i d'assegurar que la societat en què un viu ofereixi a tots els seus membres la possibilitat de gaudir d'un bon estat de salut". En aquell moment es reclamaven cinc accions que, amb la perspectiva de la crisi actual, es podrien llegir de la següent manera. Primer, elaborar polítiques públiques saludables, ja que més enllà dels sistemes sanitaris, la salut depèn d'altres condicionants socials com l'educació i la distribució de la riquesa. Segon, crear entorns favorables, perquè la salut depèn també de les condicions de vida i de treball, de l'urbanisme i de l'habitatge. Tercer, reforçar l'acció comunitària perquè la ciutadania es faci responsable del control de la salut i dels seus determinants. Quart, desenvolupar les aptituds personals perquè els ciutadans puguin controlar millor els factors que condicionen la seva salut. Cinquè, reorientar els serveis sanitaris perquè evitin el consum inadequat i els efectes adversos de la medicina.

ANDREU SEGURA

BARCELONA

93a. Falta de proposta ètica

Es diu que fa falta lideratge a Europa: d'acord. Però em sembla que els manaments que arriben (per televisió, publicitat, moda, etc.) als joves europeus i, per tant, als catalans, no hi ajuden gaire. ¿Et diuen "no robaràs" o, en canvi, afirmen que "trionfaràs a qualsevol preu"? ¿Et diuen "no tindràs enveja" o potser et diuen que "estàs obligat a ser tan ric com qui ho és més"? Prefereixen la màxima "estima qui t'envolta com a tu mateix" o "sigues tu mateix passant per sobre de qui t'envolta"? T'aconsellen "busca el més excels" o més aviat "busca el plaer fins a l'excés"? A classe he après el missatge dels clàssics: grecs, romans, cristians. Era ben clar. Europa sembla que és el seu fruit més ric. Catalunya n'és una part, una part ben bona segons la meua humil opinió. Però em sembla que ara pocs sectors socials tenen una proposta definida. Em pregunto quina mancança indica això: coratge? Intel·ligència?

JANA MACIÀ MODOLELL

CERVERA

26-11

94a. L'entrada principal

Al barri de Gràcia de Barcelona hi ha un edifici públic, concretament de l'Ajuntament de Barcelona, on s'acullen diferents organismes municipals com Parcs i Jardins, l'Agència de l'Energia, Medi Ambient, etc. L'entrada principal de l'edifici no està adaptada per a persones amb cadira de rodes o mobilitat reduïda. La que sí que està adaptada és una entrada situada al carrer del darrere, paral·lel al de l'entrada principal, on efectivament l'accés és totalment pla i hi ha un timbre situat a una alçada assolible per a persones amb cadira de rodes. L'edifici està correctament indicat, és accessible i compleix la normativa, però les persones que tenen alguna discapacitat han d'entrar-hi sempre per la porta del darrere; i la primera vegada que hi vagin, es trobaran que han d'anar a fer tota la volta per entrar per una sortida d'emergència i veure tots els magatzems i passadissos interiors. Em poso en la seva situació i penso que em sentiria discriminada. La situació no és jurídicament denunciabl, i actualment es fa molt per complir amb la normativa d'accessibilitat, però la lloable atenció de governs i organismes públics en aquest sentit no ha de fer oblidar els aspectes més socials i morals de la necessitat d'adaptació. Aposto perquè s'eradiquin les diferències i desigualtats socials, adaptant entrades com la que he esmentat: la principal.

NÚRIA BARREDA ARNAU

BARCELONA

95a. Combatre la comoditat

La majoria de persones somien el que volen arribar a ser, el que volen arribar a aconseguir, el que saben que els donarà felicitat. D'altres no ho fan, ja sigui perquè encara és aviat per construir aquests somnis o perquè simplement creuen que val més no tenir-ne. Ara bé, com en un contrasentit, les persones somien però alhora rebutgen els propis somnis. L'explicació és senzilla: l'única manera d'assolir-los és arriscar. La comoditat, doncs, és l'arma que les persones utilitzen per evitar el risc. El materialisme i un cert grau de confort és l'embolcall que es fa servir per trobar la conformitat. La manera que tenim d'arribar a ser qui volem ser és trencant les barreres que tenim davant nostre. Vèncer la comoditat ens proporcionarà un camí més planer cap on volem anar i cap al que volem ser. El que passa, però, és que vivim en una època en què la societat consumeix per consumir i en què la imatge de cada persona es forma amb criteris materialistes.

ÀLEX PEIRON GIMÉNEZ

GIRONA

96a. Votar al s XXI

El 20-N, els que van anar a votar es van desplaçar fins al seu col·legi electoral. D'altres, com jo, ho vam haver de fer per correu convencional. Això em va obligar a aguantar cues interminables a Correus: vaig perdre tota una tarda. Però també hi ha qui no ha tingut temps d'anar a votar per correu i no es pot desplaçar per fer-ho en persona. Per tant, em ve al cap una pregunta: en una societat que ha canviat la televisió per internet i el correu convencional pel correu electrònic, perquè no hi ha la possibilitat de votar per internet? Per què no s'aprofita el DNI electrònic que la majoria de gent té actualment? En molts països aquesta possibilitat ja és a l'ordre del

dia i només cal donar una contrasenya al ciutadà perquè accedeixi a les butlletes *on line*. Seria una bona iniciativa que agilitzaria la tasca per a totes les persones per a les quals el fet d'anar a votar és un maldecap, i possiblement creixeria el nivell de participació. De segur que augmentaria entre els joves, i potser s'acabaria l'afirmació que als joves no ens interessa la política.

MERITXELL GUINART

TORTOSA

97a. Reptes excepcionals

Cada dia veiem pàgines i més pàgines plenes de crisi, mala gestió, atur, etc. Però només són queixes o manifestacions de bones intencions per part de molts polítics i responsables, i no ens aporten gairebé res per minimitzar el nostre neguit diari. Ens enfonsem en aquesta situació d'excepcionalitat a què ens han portat. Penso que ja és hora que el govern i els responsables prenguin mesures, però no només mesures de pujades d'impostos, de retallades dels serveis bàsics, etc. Ja és hora de prendre mesures d'organització i reorganització, de fer un full de ruta clar i consensuat tocant de peus a terra, que garanteixi la nostra qualitat de vida, que perilla. Ara no és hora de crear macroinfraestructures que després es deterioren per falta de manteniment. Ara és hora de replantejar-nos les petites necessitats i les micropolítiques de ciutat, perquè moltíssims ciutadans entenem cada cop menys que tothom s'ompli la boca de creació d'ocupació com a compromís prioritari i després acomiadin personal laboral, o que ens apugin els impostos i serveis, uns serveis que, per cert, després resulta que cada cop són pitjors. Senyors responsables i polítics, crec que és hora d'aturar-se a pensar, a dialogar i, sobretot, a treballar per les petites coses i necessitats del dia a dia. I pel que fa a la construcció de piràmides, gratacels i macrojardins botànics, deixem-los per quan superem les problemàtiques actuals i la crisi.

PEDRO SÁNCHEZ

TARRAGONA

98a. Sempre els mateixos

Dos dies és el temps que ha trigat el president català a tornar a agafar les tisores. Quanta raó tenia Duran Lleida quan va dir: "Si la gent sabés el que farem, no ens votarien". És obvi que, en campanya electoral, tot es distorsiona. ¿Hauria canviat alguna cosa anunciar aquest segon pla de retallades abans de les eleccions o durant la campanya? No ho sabem, però el què tinc clar és que, un altre cop en aquesta crisi, les classes treballadores són les que en sortim més malparades. S'han de fer sacrificis, però ¿per què sempre els hem de fer els mateixos? Com esperen que consumim si ens retallen els sous i els apugen els impostos i les taxes?

SÒNIA FABRA MIRALLES

BARCELONA

27-11

99a. Qüestió de respecte

Artur Mas torna a desenfundar les tisores i els professors universitaris no se n'escapen. Disminueix el seu sou irrisori i, de resultes de tot plegat, disminueix també el respecte que la societat té vers ells. Persones d'una vàlua intel·lectual provada que no només en saben molt sinó que a més a

més volen compartir el seu coneixement i formar ments pensants, ments que puguin sostenir-se per elles mateixes i siguin capaces de desenvolupar una subjectivitat crítica. Com a estudiant és insultant saber que algun professor, per poder mantenir-se, ha d'exercir de cambrer a banda de la docència. És evident que es tracta d'un cas determinat, i que en la situació actual s'han de prendre mesures, però crec que el concepte de crisi està funcionant com un bloqueig de qualsevol tipus de pensament més que com a impulsor d'una recerca de solucions. Cal que es respecti la capacitat intel·lectual de les persones.

CARLOTA SAUMELL ANDREU

BARCELONA

100a. Justícia fiscal

Una altra vegada el poble de Catalunya patirà retallades socials contundents. Aquest cop, si més no, el president Mas ha donat la cara. No estic d'acord amb aquesta política però, almenys, ni que sigui amb la boca petita, Artur Mas ha esmentat el fet que tot això no s'hauria de fer si tinguéssim un règim fiscal just. Quan es parla d'això, caldria esmentar sempre que Catalunya pateix un dèficit fiscal de 22.500 milions d'euros cada any. Diners que se'n van a Madrid i no tornen. Caldria que el govern de CiU, cada cop que surt als mitjans, esmentés aquesta xifra amb pèls i senyals. Catalunya s'empobreix per culpa de la dependència que Espanya té d'aquests recursos. Catalunya només té una solució: la independència en relació a Espanya, dintre, com és lògic, de la interdependència europea. A casa nostra augmentaria la cohesió social i tots patiríem molt menys.

JOSEP M. LOSTE ROMERO

PORTBOU

101a. Abús lingüístic

Va passar fa una setmana, a l'aeroport. En el rutinari control de seguretat, el guàrdia civil de torn va dirigir-se a mi en castellà. Jo em vaig adreçar a ell en català i em va demanar que fes el favor de parlar-li en castellà, al·legant que ell ni m'entenia, ni tenia per què fer-ho. Procurant mantenir-me respectuosa li vaig recordar el meu dret d'expressar-me en la meua llengua materna dins el meu territori. Va ser llavors quan, exaltant-se, va sentenciar: "*Estamos en España y si no te has leído la Constitución no es mi problema, pero estás obligada a hablarme en la lengua del país*". Acte seguit em va reclamar la meua documentació per obrir-me un expedient policial. Enrabiada, vaig accedir a la seva reclamació per no complicar la situació. Sóc a Lilla (ciutat al nord de França on realitzo el meu Erasmus) a l'espera de rebre la notificació de l'esmentat expedient. Una demostració de prepotència i arrogància que tapava la ignorància i intransigència del guàrdia civil en qüestió. Voldria que els responsables policials fessin una tria adequada d'aquells que han de ser servidors públics del nostre país.

CLARA CASAS

SANT FRUITÓS DE BAGES

102a. Mobilitzats

Xerrades *deci-bèl·liques* potser errades; compartides amb un auditori disposat a escoltar poc rebombori; infants que abandonen el joc innocent i el reemplacen per una *maduresa* improcedent; adults precoços disposats a

enaltir l'art de la conversa trivial; extinció del cara a cara substituït per una comunicació que surt molt cara; melodies desencadenades al vent en una intromissió que resulta massa insistent; trucades compulsives públiques a tort i a dret que a vegades et fan exclamar: "No hi ha dret!"; addicció forassenyada al diàleg innecessari buscant l'inflament de l'ego més primari; missatges recurrents sense gaire missatge, petits discursos no gaire ocurrents; afany de notorietat sense pudor, articulació d'un lèxic que no destaca per la seva varietat; irreverència cap a l'ortografia en l'SMS, reflex d'una societat amb molta pressa; elevació de la fotesa divulgada, expressió de la singularitat pretesa; esclaus d'una publicitat gens subliminar, constatació d'un consumisme no terminal; creació d'una necessitat imposada, enyorament d'una època molt més assossegada.

ÒSCAR PUJOL ESCANERO

BADALONA

103a. Malgrat la crisi

El dissabte 19 de novembre, el Casal de Gent Gran de Sort va acollir el concert que el solista internacional Enrique Telleria va oferir de manera altruista. L'organització, molt acurada, va ser a càrrec del l'Ajuntament de Sort i el departament de Benestar Social i Família de la Generalitat. Amb motiu d'una escapada de cap de setmana al poblet d'Olp, el músic va venir a oferir un repertori variat, selecte i ben adequat a l'ocasió que va delitar al nombrós públic assistent. Els pallaresos vam tenir l'oportunitat de gaudir dels acords del bandoneó, aquest instrument dissenyat a Alemanya i arrelat després al Riu de la Plata –Uruguai i Argentina– com a instrument i símbol del tango. La seva peculiar sonoritat en mans del mestre Telleria va adquirir una magistral i màgica ressonància. Aquesta ocasió em va fer pensar que si valors com la il·lusió, l'entusiasme, la generositat i l'esforç conflueixen formant un sòlid entrellaçat, es poden dur a terme iniciatives molt valuoses, malgrat la crisi actual.

MARIA CANUT I FARRÉ

SORT

104a. Millet i Montull

Només desitjo formular una pregunta bastant senzilla: ¿quan està previst que els saquejadors Jordi Montull i Fèlix Millet ingressin a la presó per l'espoli que van realitzar al Palau de la Música i deixin de viure envoltats del luxe que han aconseguit amb els diners que van robar? Agrairé molt una resposta que em faci sortir de dubtes.

GEMMA FAZIO

EL MASNOU

28-11

105a. Valentia i honestedat

Com que no sóc expert en economia ni en administració pública i desconec l'estat real de les finances de la Generalitat, no voldria posar en dubte la idoneïtat o la necessitat d'aplicar les mesures que va anunciar el president Mas de cara al 2012. Tampoc sé si resultaran eficaces per treure'ns de la crisi: tant de bo. El que sí que tinc clar és que si tinguéssim un president valent i honest, aprofitant que ell, el seu equip de govern i els seus candidats han rodat aquests dies de campanya electoral per tot el país, visitant tots i cadascun dels nostres pobles, entrant als mercats i passejant

pels carrers, hagués dit sense embuts a tots els ciutadans amb qui van parlar, mirant-los als ulls (o a la càmera): "Us abaixarem el sou, us apujarem l'aigua, us apujarem la benzina, us apujarem les taxes universitàries...". Un president valent i honest no hauria esperat que passessin les eleccions per fer públiques les seves intencions.

XAVIER GARRÓS JOVÉ

SOSES

106a. 'Homo sapiens sapiens'?

Diumenge passat a la nit vaig plorar, no per l'èxit del PP, sotmès al dictat del capital, sinó per la desunió que vaig sentir en acabar la cassolada indignada de la plaça de Catalunya i també per moltes absurditats. Em consola una mica, però, el fracàs del bipartidisme, que ja tocava. Dit això, estic empipat, i molt! Per començar, per què no revisem el nostre nom científic, en què la paraula *sapiens* apareix dues vegades? ¿Ser savi vol dir autolloar-se, explotar fins al final la Terra i fer créixer sense parar l'abisme entre rics i pobres? Però anem al que em va arrencar la plorera. Si som tan savis, perquè s'accepten o no es denuncien prou les conductes i les activitats il·lògiques? Per exemple: mantenir els llums dels negocis oberts durant la nit, deixar permanentment obertes les portes dels comerços climatitzats, posar als restaurants estufes a l'aire lliure quan fa fred, malmetre el que és públic, etc. I, finalment, la llàgrima em va brollar perquè es vol construir irracionalment una pista de gel a la plaça de Catalunya. Que no n'hi ha prou, de tanta disbauxa? Encara no sabem què teníem, i quan ho sapiguem, llavors, amb malenconia, ens en penedirem.

JOAN MANEL DEL LLANO

BARCELONA

107a. No és això, companys

Tot sembla indicar que la independència de Catalunya no serà mai una realitat. Des que tinc ús de consciència defenso els meus ideals clarament independentistes, i no deixaré mai de fer-ho. Però no aconseguirem la preuada llibertat, si més no fins que apartem diferències i ningú hi busqui benefici polític. És molt trist comprovar que poques hores després d'unes eleccions estatals, alguns independentistes estan contents perquè la coalició d'esquerra hagi perdut algun vot, o fins i tot esperin que aquesta coalició perdi el diputat de Girona. Jo mateix he carregat contra altres partits independentistes algun cop, i me'n penedeixo, perquè no és això pel que van lluitar tants anys els nostres avantpassats. Milito a Reagrupament com ho podria fer a Solidaritat, Esquerra o les CUP. Deixem-nos ja d'històries i prenguem exemple de l'esquerra abertzale. Per què no podem carregar-nos tots els partits i fer-ne un de sol? Tan il·lús sóc? Tan importants són unes sigles? No és més important el futur, que el present o el passat? O miraculosament canviem, i ens unim fins al dia de la independència, o anirem veient com es van creant nous estats a Europa menys el nostre. "No és això, companys, no és això; ens diran que ara cal esperar. I esperem, ben segur que esperem. És l'espera dels que no ens aturarem fins que no calgui dir: no és això".

JORDI FILBÀ

LA GARRIGA

29-11

108a. El deute "pervers"

Ara que es parla del deute grec i italià, de les hipoteques *subprime*, etc., no dubto de l'oportunitat de la columna de Josep Ramoneda del dia 13 de novembre. Tot citant diversitat d'autors, ens presentava una cara "negra" del deute amb afirmacions com "el deute mercantil és una relació negativa", "genera una dependència", "crea una relació de submissió del deutor cap al creditor". La relació no és necessàriament negativa. Deutor i creditor s'interessen mútuament. Sense el deute les empreses no existirien ni progressarien tot creant llocs de treball. Tota empresa gran o petita és deutora i creditora a la vegada. Els ciutadans que dipositen diners en un banc, de fet, li fan un préstec i no crec que el banc, deutor en aquest cas, se senti en una posició de submissió davant dels seus clients. I a la inversa: si una gran companyia deu diners a un banc i no li paga, la posició de submissió serà la del banc, que té un autèntic problema. Jo hauria agraït que el Sr. Ramoneda hagués transmès també la part positiva del deute. Els nostres pares i avis no compraven, sinó que pagaven lloguer tota la vida per l'escassetat del crèdit bancari. Els microcrèdits permeten que gent humil que mai haurien pogut tirar endavant creïn una empreseta i llocs de treball. A mi també m'agradaria que, enlloc de microcrèdits, els petits empresaris rebessin subvencions procurades des dels més rics als més pobres, però això depèn de la naturalesa humana. No hem de demonitzar el deute. Al cap i a la fi, és un instrument d'impuls econòmic i no és culpable de la crisi actual. Els culpables van ser els cobdiciosos agents financers que van fer un mal ús d'aquesta eina.

NIEVES SALCEDO RUBIO

BARCELONA

109a. No a la cacera de bruixes

Els repetits triomfs electorals de la coalició CiU no avalen ni poden justificar cap mena de cacera de bruixes contra determinats tècnics i treballadors posats per governs anteriors. Personalment conec tres casos que considero summament injustos per la vàlua professional dels afectats i per la seva nul·la significació partidista. Un és la destitució de Josep Torner de la direcció de la Casa de Cultura de Girona. L'altre, la de Jaume Santaló com a tècnic de cultura de Roses. El tercer, l'intent de comiat de bona part del personal de la Casa de la Generalitat de Perpinyà, entre els quals hi ha l'escriptor Joan-Lluís Lluís (tècnic de llengua i cultura del centre). Considero que unes mesures així no són justificables en cap àmbit i molt menys en el de la nostra soferta cultura.

ENRIC PUJOL CASADEMONT

FIGUERES

110a. Veredicte injust

El diumenge 27 de novembre es va lliurar a Igualada el premi de composició musical Paquita Madriguera, dotat amb 1.350 €, amb l'estrena, edició i difusió de l'obra inclosa. Aquest any l'obra premiada incompleix les bases, concretament el seu 5è apartat, que diu: "Podran concórrer al premi totes les persones, amb independència de la seva nacionalitat, a excepció de les que hagin obtingut el primer premi en edicions anteriors a aquest certamen". El premiat d'enguany ja havia guanyat en una edició anterior. Sóc un dels compositors que vam presentar una obra i que no hem guanyat

perquè l'obra premiada era millor als ulls del jurat, tot i que alhora incompleix les bases del concurs. Crec que cal una explicació sobre per què s'ha adjudicat un premi a una obra que no compleix les bases del certamen; o, si es demostra que és així, demano que es realitzin les accions oportunes per esmenar l'error. Reconec la vàlua de l'obra guanyadora (que conec bé perquè s'ha estrenat amb la Jove Orquestra Simfònica de l'Anoia), cosa que no té res a veure amb la situació esdevinguda.

POL REQUESENS

IGUALADA

30-11

111a. Retallades asimètriques

Estimat i honorable Sr. Mas, quan em vaig fer funcionari ja sabia que cobraria menys que a l'empresa privada. Quan s'han hagut de fer ajustos pressupostaris, governs de tots colors m'han congelat o abaixat el sou. Durant tots els anys de bombolles diverses veia com molta gent guanyava quatre, cinc o més vegades més que jo. Però resulta que, sense saber-ho, sóc un privilegiat i, per tant, he de patir noves retallades. En temps de crisi puc acceptar retallades, però el que no puc és acceptar l'asimetria d'aquestes retallades. Només hi ha mesures que afecten els que estem pagant la crisi, però no contra els que l'ha provocat ni contra els que hi estan guanyant. Per què no fa més rigorosa la lluita contra el frau fiscal? Per què no impulsa una reforma fiscal que faci que qui més té també pagui més? Per què no hi ha cap mesura per promoure el lloguer dels nombrosos pisos buits que tenen els bancs i les caixes que han rebut ajuts públics? I per què els polítics, en lloc de fer la pilota als mercats financers, no els paren els peus? Per què...?

QUIM RIGO

BARCELONA

112a. Respectem-nos

Una altra mort per violència de gènere. Aquesta vegada m'ha tocat de prop. Semblava que això no podia passar mai, però passa. Mai els has sentit una mala paraula entre ells ni els has vist una mala cara. Tot semblava tan normal! Què és normal? Les persones ens fem mal entre nosaltres, per què? Com és possible que abans de fer una acció no pensem en les conseqüències? Hi ha uns fills, sempre hi són. Petits. Que perden la mare per sempre... I perden el pare, també. Com se'ls pot explicar una cosa així? Una crida per l'amor i l'estimació entre les persones! Potser només cal exigir un valor: respecte. Amb respecte això no passaria. Ja tenim un món prou complicat, no cal embolicar-lo més. Reflexionem-hi.

BETH BISTUÉ CAMPOS

TERRASSA

113a. Proposta d'un no-expert

No sóc expert en economia i potser per això no acabo d'entendre com es pot sortir de la crisi a base de retallades. Considero que si es redueix el sou dels funcionaris, se'ls està abaixant el poder adquisitiu i la capacitat que tenen de consumir, cosa que en definitiva va en contra de la reactivació econòmica. Si s'incrementen les taxes universitàries, s'està negant la formació a molta gent amb pocs recursos. Si s'obliga els pacients a pagar una part de les receptes mèdiques, es fa un nou pas enrere en la sanitat

pública i en la salut de la població. ¿I si en lloc de seguir perjudicant les classes populars –amb mesures que atempten contra sous de treballadors públics i que malfereixen la sanitat i l'educació públiques–, comencessin per apujar els impostos als més rics? Aquesta és la humil proposta que aporto, no des de cap especialitat en economia, però sí fent ús del sentit comú.

ANTONIO CLEMENTE
CASTELLDEFELS

114a. Reis i crisi

Des de fa setmanes, la publicitat a la televisió són els anuncis habituals de perfums i joguines. Però estem en crisi, oi? Quin és el preu del Nadal? Es poden comprar les il·lusions? Em faig aquestes preguntes després de fullejar les gairebé 150 pàgines del catàleg de joguines de Carrefour, en el qual la perniciosa expressió "M'ho demano" acompanya cada imatge. Potser Ses Majestats els Reis d'Orient no hi entenen de retallades ni de deutes. Vull pensar com Rousseau, segons el qual els homes són bons per naturalesa, i em pregunto fins a quin punt és lícit incidir en aquesta naturalesa convertint els més menuts en capriciosos consumistes.

M. ALBA CASTRO TORRUELLA
SÚRIA

La Vanguardia

1v. La castanyada

Cartas | 01/11/2011 - 04:32h

Albert Gimpera

Sant Cugat del Vallès

En un moment en què la globalització amenaça de diluir i uniformitzar les identitats culturals, sota el patró únic del neoliberalisme i de la cultura de masses anglosaxona, cal defensar la nostra **identitat cultural** i les nostres tradicions davant les modes comercials alienes que ens arriben de l'altra banda de l'Atlàntic. Per això cal defensar una tradició tan nostra com és la **castanyada** davant aquesta absurda importació d'una festa que no ens és pròpia, que ens és totalment aliena, com és l'actual moda comercial de la festa de **Halloween**.

2v. Retallades de Sanitat

Cartas | 01/11/2011 - 04:34h

Cristina Tomàs

Barcelona

Tinc vint-i-cinc anys, i als set em van diagnosticar diabetis tipus 1. Com moltes malalties, la diabetis requereix un tractament diari. Em punxo insulina i em mesuro el sucre abans de cada àpat, excepte quan estic descontrolada, que necessito punxar-me i mesurar-me el sucre més sovint. Els metges em recomanen canviar les agulles a cada punxada per evitar que la pell es torni hipertrofiada. Això significa que per a un dia necessito com a mínim tres agulles per als bolígrafs d'insulina, tres tires reactives per al mesurador, tres agulles per al bolígraf que treu sang i, òbviament, un mesurador de glucosa. Des que vaig debutar, la **sanitat pública** em dona les agulles per al bolígraf d'insulina, les tires reactives i els mesuradors de glucosa.

Com veieu, les agulles pel bolígraf per treure sang ja no me les donaven.

Avui, com cada dos mesos, he anat a l'ambulatori a buscar agulles i tires. Resulta que m'han canviat el mesurador de glucosa per un de més gran i amb menys prestacions que el d'abans. Només me n'han donat un - quan abans en tenia un de recanvi-, amb paquets de tires reactives de deu -en lloc de vint-i cinc-, que a més a més són incompatibles amb el mesurador antic. I per acabar-ho de rematar, aquestes no es venen en farmàcies (per si en algun moment d'emergència necessités comprar-les).

Segons la casa del mesurador de glucosa, només a **Catalunya** s'està distribuint aquest mesurador, ja que és el més econòmic.

Em sembla ridícul i inacceptable que les **retallades** es vegin reflectides en canvis com aquest. Crec que és una molèstia per al pacient, i a més no crec que aquest tipus de retallades ajudi a superar la crisi. Crec que per millorar la situació hi ha altres sectors amb costos més importants per retallar que el de la sanitat.

3v. Cosas que nunca te dije

Cartas | 01/11/2011 - 04:48h

Iolanda Casalà

Barcelona

Sovint no trobem el moment de dir certes coses, tenim pors, incerteses. Sovint creiem que les altres persones ja suposen els nostres sentiments i ens amaguem rere aquesta cuirassa per no haver d'expressar-los. Sovint se'ns clarifica tot el que hauríem volgut dir... quan és massa tard. Potser justament perquè és massa tard. Llavors perdem les pors i ens traiem la cuirassa per cridar-ho al món. Al món, però no a qui ho hauria hagut d'escoltar, perquè d'un dia per l'altre la vida, simplement, se'n va.

L'Albert ha marxat. Per sempre. I mentre un avió porta el seu fèretre cap a Barcelona, crido al món amb ràbia, impotència i molta tristor que mai li vaig dir "estic del tot convençuda", que mai li vaig dir "incondicionalment". I em penedeixo del que no vaig dir-li. El dolor porta aprenentatges, però s'obliden aviat. Avui, amb la sensibilitat a flor de pell, volia dir a la meva família que els estimo, i a l'Anna, a la Lourdes i al Jordi...

Lectors, si llegiu aquesta carta, no dubteu a fer el mateix abans que se'n vagi l'efecte d'haver-la llegit. "Cosas que nunca te dije" és un gran títol de pel·lícula, però és molt mal sentiment si arriba el moment en què és massa tard per dir-les.

4v. El 'timeline' de Facebook

Cartas | 01/11/2011 - 16:17h

Ana Gracia Madrudejos

Barcelona

L'actualització que **Facebook** ens portarà en breus es diu: "*Facebook Timeline*" i promet revolucionar de nou la popular **xarxa social**. Ara no es tracta només del present, Facebook també vol parlar del passat. Gràcies a aquesta nova funcionalitat podrem assenyalar els moments més importants de la nostra vida des del dia que vam néixer: el primer petó, l'últim dia d'escola, el primer viatge... acompanyats d'imatges o vídeos que els representin. El *Timeline* formarà part del nostre perfil, és la imatge que oferirem a la resta dels nostres "amics".

Mark Zuckerberg ho veu com una nova forma d'expressar qui som. Però no serà també una nova manera d'expressar informació privada sobre les

nostres vides? No es conformen amb saber coses sobre el nostre dia a dia, ara també volen saber sobre la nostra vida abans de *Facebook*.

5v. Sanitat retallada

Cartas | 02/11/2011 - 04:17h

M. Teresa Fuentelsaz

Barcelona

Mentre continuen les retallades en sanitat, l'informe TOP 20 del 2010, que avalua la qualitat i la gestió dels hospitals espanyols, ha tornat a premiar àmpliament els hospitals catalans. D'un total de 41 hospitals premiats de tot l'Estat, han aconseguit el guardó 18 hospitals de Catalunya. Mentrestant, el conseller **Boi Ruiz** continua dient que l'ICS es ineficient, i la patronal Cecot, que no té cap vincle amb el **sector sanitari**, ha decidit donar-li un premi per una gestió que acomiada metges i infermeres, mentre deixa pacients sense assistència, fa augmentar les **l·listes d'espera** i col·lapsa les urgències.

Per si això no fos suficient, el conseller Ruiz es permet dir que "la salut es un bé privat que depèn d'un mateix, no hi ha un dret a la salut perquè aquesta depèn del codi genètic que tingui la persona". No cal ser metge per qualificar aquestes declaracions, i tampoc cal ser metge per sentir molta, però molta, vergonya aliena. En quin país vivim! És cert que el conseller Ruiz és llicenciat en Medicina, condició necessària però no suficient per ser metge. Ser metge és quelcom més que una titulació, és un jurament, una professió i una vocació. I evidentment es necessita quelcom més que una llicenciatura per ser conseller. Els professionals sanitaris no ens mereixem això.

6v. Tots Sants

Cartas | 02/11/2011 - 04:22h

M. Alba Castro

Súria

Aquests són els dies en què als **cementiris** hi ha una major afluència de persones, que van a visitar aquells que ja no estan entre nosaltres. Dies festius en què aprofitem per anar a la floristeria i netejar les **làpides dels familiars i amics**. Però què passa la resta de l'any? Sembla que només ens recordem dels nostres difunts quan canviem a l'horari d'hivern i que amb una simple visita ja complim amb el deure. Quan arriba **Tots Sants** sempre em plantejo si això és suficient, si quan nosaltres passem a millor vida ja ens estarà bé que ens visitin una vegada a l'any, com aquell qui va a fer-se una revisió al metge. Segur que, de la mateixa manera que trobem temps per quedar amb els amics, també el trobaríem per anar al cementiri i sentir-nos a prop d'aquells que vam estimar. Ja ho deia Bécquer, "¡Dios mío, qué solos se quedan los muertos!".

7v. Cementiri tancat

Cartas | 02/11/2011 - 04:24h

Maria Teresa Cura Grané

Barcelona

És sabut que, per **Tots Sants**, hi ha tradició d'anar al cementiri en memòria dels difunts. Aquest any ha coincidit amb pont. Sembla que era previsible que la gent aprofités, segons conveniències o disponibilitat, qualsevol dia del pont per anar al cementiri.

Doncs bé, Cementiris de Barcelona no ho creu així. El passat dissabte dia 29, a les 15.05 h, vaig anar al **cementiri** de Sants i em vaig trobar amb una desagradable sorpresa: estava tancat.

A la porta vam coincidir amb diverses persones, algunes vingudes de lluny. Un empleat ens va dir que es tancaven les portes per via remota des de no sé on. Cap rètol indicava l'horari.

Si qualsevol dia de l'any no és normal que a les 15 h es tanqui un cementiri d'una ciutat com Barcelona, encara ho és menys en aquestes dates, i en dissabte.

Senyors de Cementiris de Barcelona, per favor, actuïn amb coherència i no diguin que apropen els cementiris al ciutadà quan fan el contrari.

8v. L'accident a Heron City

Cartas | 02/11/2011 - 15:15h

Bernat Calpe

Barcelona

MÁS INFORMACIÓN

L'altre dia vaig arribar a l'**Heron City** minuts després de [l'accident que La Vanguardia.com ha relatat a les notícies](#). Vam veure els ferits i tota la gent que s'hi amuntegava. Dues consideracions que no entenc.

1.- Respecte l'**accident**, no entenc com la guàrdia urbana arribà tant ràpid (hi havia no menys de 5 cotxes) i els bombers que en aquest cas serien més apropiats van trigar bastant més, tot i haver una caserna a escassos 100 metres del lloc dels fets.

2.- L'accident es va produir a la vorera del **centre comercial**, on s'hi agrupaven entre 300 i 400 persones (suposo que el número exacte serien 6 segons la guàrdia urbana). Tots ells eren sud-americans, tots i sense excepció. Aquesta gent és la que antigament anava a les discoteques Milpasos, Pirai, Enjoy i Canela situades a l'Heron City. Fa uns mesos van clausurar aquestes discoteques per les nombroses baralles que s'hi produïen.

Feta la llei i feta la trampa, el propietari d'aquests locals proporciona gratuïtament autobusos als antics clients d'aquests llocs i els duu a unes carpes a fora de la ciutat. La pregunta seria: És legal? És moral que després de tancar unes discoteques per les baralles que s'hi produïen es contractin autobusos gratuïts perquè aquesta gent vagi a un altre lloc?

9v. Adéu, castanyada

Cartas | 03/11/2011 - 04:05h

Míriam Garcia

Sitges

La celebració de **Halloween** està traient cada cop més protagonisme a la nostra festa, **la castanyada**. Anys enrere, el carrer estava ple de gent amb paperines de castanyes. Especialment els més petits, il·lusionats amb la velleta de faldilla llarga, mocador al cap i cistell en mà, cantaven *La castanyera*.

Però ara que estem absorbits per la **cultura anglosaxona**, els nens van disfressats d'esquelets, canten cançons de Halloween, el 31 d'octubre van de casa en casa fent el truc o tracte i canvien la paperina de castanyes per la carbassa amb ulls, nas i boca. És una llàstima que deixem perdre aquesta celebració tan nostra, tan familiar. I només els adults hi podem posar remei

10v. Amb voluntat es pot

Cartas | 03/11/2011 - 04:08h

Maya Castañer

Barcelona

Els pares dels nens amb autisme passem veritables penúries per tal que els nostres fills puguin fer assignatures extraescolars en entorns ordinaris. Normalment no se'ls hi permet l'accés, amb l'argument que no segueixen el fil o desestructuren el desenvolupament de l'activitat.

Però hi ha excepcions. Vull felicitar el club Europolis de les Corts per la gran tasca que han fet amb el meu fill al curset de natació. En només tres setmanes m'han demostrat que sí que és possible la integració plena a les extraescolars, només amb una mica de voluntat.

11v. Horaris del futbol

Cartas | 03/11/2011 - 04:13h

Eduard Sánchez

Santa Maria de Palautordera

Els **horaris dels partits de futbol** sembla que estiguin pensats perquè els nens no els puguem veure. Si un partit comença a les 17, 18 o 19 h, s'emet pel canal de pagament, i no tothom el pot veure. Els partits de la Champions els fan en obert, però al vespre, i a les 21 h els nens hem d'estar al llit. Cada dissabte, TV3 fa un partit de Lliga, i de vegades juga el Barça, però el fan a les 22 h, quan hauríem d'estar dormint.

12v. Nadal avançat

Cartas | 03/11/2011 - 04:15h

Marta Torné

Granollers

Any rere any, tinc la sensació que el **Nadal** arriba cada vegada més aviat a tot arreu. Divendres passat, quan sortia de classe contenta perquè tenia per davant un cap de setmana llarg per poder celebrar la castanyada, vaig veure que al carrer del Clot de **Barcelona** ja havien instal·lat els llums de Nadal. Aquesta no ha estat l'única sorpresa. Dissabte passat, al supermercat, ja hi havia grans quantitats de torrons i altres productes nadalencs.

I l'endemà, quan anava a comprar el diari, em vaig trobar amb un catàleg de joguines de 403 pàgines. Encara falten gairebé dos mesos per Nadal i ja es comença a fer evident el caràcter comercial propi d'aquestes festes. Hem de celebrar les coses quan toquen, i començar a entendre, en una situació de crisi com aquesta, que les festes no són únicament per menjar i comprar.

13v. La veu dels sindicats

Cartas | 03/11/2011 - 04:15h

Ramon Riu Codinach

Subscriber - Manlleu

Ara que s'estan fregant els cinc millions de persones que busquen feina, potser seria el moment que els **sindicats** es defineixin i surtin d'aquesta espècie de bombolla. Que donin també solucions constructives i que no es tanquin, com ha fet sempre el vell **sindicalisme** del segle XIX, un sindicalisme antiquat, totalment fora de la realitat del món actual. La

situació del país és prou complicada i dramàtica, cosa que requereix que els dirigents dels sindicats i els sindicalistes en general tinguin, d'una vegada, l'altura intel·lectual que el moment els demana. No tot ha de ser manifestacions i vagues. No n'hi ha prou a cobrar del Govern. El món està canviant, i ells, al menys a Espanya, o no ho veuen o, pitjor encara, fan veure que no ho veuen. I si no reaccionen, la història els escombrarà.

14v. Fiscalitat comuna

Cartas | 03/11/2011 - 04:19h

Xavier Faura

Filadèlfia (EUA)

Em pregunto fins quan els alemanys diran prou als tripijocs dels **polítics grecs**. És obvi que la **fallida de Grècia** és inevitable. El referèndum proposat sembla la proposta contemporània d'una de les tragèdies de Sòfocles en què l'actuació dels humans (polítics) és irrellevant davant el destí inevitable. La **viabilitat de l'euro** passa per tenir una fiscalitat comuna dels països membres, juntament amb els mecanismes necessaris per garantir el compliment d'objectius fixats de dèficit públic i les conseqüències pels estats membres que ho incompleixin. Europa presumeix d'ésser un referent quant a sistema democràtic, però en responsabilitat fiscal la nota és insuficient.

15v. Si tornés a néixer...

Cartas | 03/11/2011 - 04:20h

Carlota Saumell

Barcelona

El dia de **Tots Sants** va ser dia de cementiris, records, fotografies i flors. Però també de celebració per la vida, pels que som aquí, pels que tot just arriben i pels que vénen de camí. Ahir va néixer el nadó número 7.000 milions. Si jo tornés a néixer i pogués triar, on naixeria?

M'agradaria ser francesa com la [filla de Bruni i Sarkozy](#), o més aviat filipina i filla d'un conductor de Manila, com la nounada **Danica May**? Voldria néixer en una Europa enfonsada i deprimida o en una Àsia pobre però en desenvolupament? La resposta m'esgarrifa perquè potser no estaria a les meves mans. Per què? Perquè sóc una dona. La lluita contra el feminicidi avança, però li queda molt camí per recórrer. D'ara endavant, el dia de Tots Sants pensaré en els morts, però també en aquelles nenes que no neixen. Occidentals, ja n'hi ha prou de queixar-nos, obrim els ulls i ajudem!

16v. Altruisme

Cartas | 03/11/2011 - 04:26h

M. Mercè Llorens

Sant Martí de Tous

Impressiona [La Contra de l'1/ XI/ 2011](#). Encara que sembla que tot va malament, que res no funciona, que tot està perdut en aquesta societat, amb el testimoni de **Grégoire Ahongbonon** t'adones que encara hi ha gent que només viu per als altres, per fer-los sentir més feliços. Tant de bo que amb el testimoni d'aquest home reflexionéssim, i tots portéssim, com ell diu, una pedra en la construcció de l'Església. El món seria una mica millor.

17v. Desconnectar

Cartas | 03/11/2011 - 04:30h

Berta Campos

Barcelona

Des que utilitzo l'aplicació per a **smartphones** *WhatsApp* sembla que hem d'estar les 24 hores del dia disponibles. Amb els telèfons mòbils ja passava això, però ara, amb **aplicacions de missatgeria** com aquesta, encara més. A mi ja m'agrada estar en contacte amb amics i coneguts, però quan comencen a escriure't amb insistència, satura. Et trobes amb l'angoixa que no vols apagar el mòbil o silenciar-lo per si hi hagués alguna emergència, però alhora també tens la necessitat de desconnectar. En aquestes situacions, agrairia que tinguéssim un altre concepte de les tecnologies i en sabéssim fer un ús adequat.

18v. Papandreu, l'errat

Cartas | 04/11/2011 - 03:31h

Carles Rútia

Barcelona

Estic molt d'acord amb l'article "[Assemblearitis](#)" de Pilar Rahola. La simbologia del 15-M és perillosa quan s'aplica sense criteri. Democràcia real sí, però quan toca. L'invent de [Papandreu de convocar un referèndum](#) no és més que un atac de populisme. La situació d'urgència en què es troba **Grècia** no admet actuacions com aquestes per tres motius. En primer lloc, perquè el panorama requereix una immediatesa que es compta per hores i que colla el país. Segon, perquè aquesta immediatesa corre a càrrec dels experts polítics que el poble ha votat democràticament, i són ells els capacitats per resoldre la situació. I finalment, una raó que de tan simple ens passa per alt: senyors, els deutes no es voten, els deutes es paguen. Ja n'hi ha prou d'aferrar-nos a la democràcia com a escut protector d'errors del passat.

19v. Tintín en castellà

Cartas | 04/11/2011 - 03:31h

Laura Brugués

Figueres

Per què no puc veure la **pel·lícula de Tintín en català** als cinemes de l'Alt Empordà? Ni a Figueres ni a Roses.

No és el primer cop que no em donen l'opció de veure una estrena en català. La meva sorpresa va ser descobrir que a Figueres passen la pel·lícula en dues sales, però en totes dues en castellà. La diferència era que a una sala era en 3D i a l'altra, en 2D. Vaig preguntar per què no la feien en català a la noia que venia les entrades, però no em va saber donar una resposta. Evidentment, entenc el castellà, però no és el mateix.

El Tintín que conec és català, amb els Dupont i Dupond i no pas els Hernández i Fernández. I una de les millors coses de la versió catalana són, sens dubte, els renecs del capità Haddock, rigorosament treballats i acurats, dels quals fins i tot se n'ha publicat un recull en un llibre.

Exemples: Llamp de rellamp, sabatot!, empantànec!, arsenicòfag!, penjarobes!, facinerós, necròfor. A les comarques de Girona, només a Girona ciutat, Palamós i Olot hi ha la versió catalana de Tintín. I no a tots els llocs és en 3D, sinó que es prima el castellà per oferir-la en 3D. També en català, la trobem a localitats com ara Barcelona, Badalona i Cornellà, entre d'altres.

20v. Classes en anglès

Cartas | 04/11/2011 - 03:31h

Sílvia Corominas

Palau-solità i Plegamans

A l'article "[Classes en anglès: el repte de l'escola](#)" (31/X/2011) es deia que el Departament d'Ensenyament no té un registre dels mestres no especialistes en anglès però que podrien fer classes en aquest idioma.

Jo sóc una d'aquestes mestres no especialistes. Tot i haver exercit com a mestra d'**anglès** i de Science durant un curs, i haver fet tres cursos d'anglès (dos a l'estranger i un d'intensiu de l'EOI), considero que no estic preparada per exercir com a mestra d'anglès.

Que tingui un bon nivell d'anglès no significa que sàpiga ensenyar en aquest idioma. I la metodologia? I la didàctica? Sé que el departament fa esforços econòmics per solucionar aquest problema, però si no rebem més formació específica, no avançarem. No vull acabar la carta sense dir que estic totalment d'acord amb Albert Batalla: cal exigir passar una prova de nivell d'anglès abans d'accedir a Magisteri i també quan es finalitzen els estudis, perquè els estudis no garanteixen un nivell bo.

21v. Necessitem filosofia

Cartas | 04/11/2011 - 03:31h

Xavier Serra

Girona

Tothom sap que **Sòcrates** va ser un gran filòsof. Va morir un tercer dijous de novembre d'ara farà 2.450 anys. Un pensador que no cobrava per ensenyar, que demanava que se seguís la pròpia consciència, que creia que la veritat podia existir, que de debò admetia el diàleg, que era conscient que no sabia res i que no va escriure ni un sol llibre. Quina diferència amb els intel·lectuals d'avui dia, oi?

Tot i que Nietzsche no li tenia massa afecte, i que es veu que era més aviat lletjot, Sòcrates cau bé. La Unesco recorda la filosofia cada aniversari de la seva injusta mort. I si, amb motiu del dia mundial de la Filosofia, ens proposéssim redescobrir la força d'un pensament no mogut per interessos? És un discurs que va molt més enllà que el de la ciència, i que supera per la seva racionalitat els discursos mitològics i ideològics. Per què no ensenyem més filosofia? Ah! I si algú pensa que els docents d'aquesta àrea de coneixement som poc fiables, va ben errat: fem un servei impagable a la formació dels joves del país, com Sòcrates.

22v. Consulta als botiguers

Cartas | 04/11/2011 - 03:31h

Carlos Báguena Ruiz

Barcelona

La falta de democràcia de Barnacentre és evident. Amb quina autoritat s'ha autoproclamat interlocutor amb l'Ajuntament per parlar dels **horaris** dels sectors **comercials**?

Els botiguers no hem estat preguntats. Únicament es pot entendre per la pressió de les multinacionals i grans superfícies. Hauria d'haver-hi una votació a la qual tingués el mateix valor tant el parer de la petita **botiga** com el dels grans matgazems.

23v. Bombes a Barcelona

Cartas | 04/11/2011 - 03:31h

Joan Tardà

Barcelona

Quan sents un intel·lectual espanyol dir el que va afirmar **Peces-Barba**, pare de la Constitució, et qüestionen en quina mena de democràcia vivim i amb quina mena de gent convivim. O, si més no, què entenen per respecte, i què entenen per convivència.

Fer broma sobre els **bombardejos a Barcelona**, la ciutat més bombardejada durant la Guerra Civil, amb una xifra de morts i ferits esgarrifosa, només es pot fer des de la maldat o amb una frivolitat que delata el seu autor. A qualsevol estat europeu, que un redactor del text constitucional hagués fet unes manifestacions que apel·lessin a la violència contra els mateixos ciutadans de l'Estat hagués provocat la reprovació immediata del cap de l'Estat, el president del Govern i els presidents de tots els òrgans constitucionals. A Espanya, no passa res. Senyor Peces-Barba, des de la indignació i el dolor, puc verbalitzar una reacció amb una expressió que fóra millor haver evitat, sens dubte. Però no ens fem trampa, no ens quedem amb l'anècdota. El problema no és pas meu. El problema el tenen vostè i tots els que es mostren complaguts o indiferents amb les seves opinions. Vostè sí que s'ho hauria de fer mirar.

24v. I el meu futur?

Cartas | 04/11/2011 - 18:14h

Berta Campos

Cardona

MÁS INFORMACIÓN

- [Más del 80% del empleo destruido por la crisis lo ocupaban jóvenes](#)

Sóc **estudiant universitària**. Estic fent **pràctiques** sense cobrar en una **empresa** i assistint a classe alhora. Aquest any acabo la carrera. És molt angoixant saber que acabaré i no tindrè **feina**. El sector al qual vull dedicar-me segueix anant malament per la **crisi**; si tens la sort que et contractin a algun lloc és cobrant una misèria. No vull ser una més a la llarga **cua d'aturats**, ni formar part d'una generació hipotecada, ni tampoc caure malalta i que no em puguin atendre per tanta **retallada**. Sóc una indignada que reclama a les generacions d'avui que no ens poden deixar amb un panorama de futur tan pessim, perquè no és just.

25v. Identitat catalana

Cartas | 05/11/2011 - 04:16h

M. Mercè Boada

Olesa de Montserrat

Les persones de la meua edat hem fet els **estudis** en **castellà** i ara ens esforcem o ens hauríem d'esforçar per parlar i escriure bé la nostra llengua i enterrar les paraules castellanitzades. Tot això ho dic perquè l'altre dia vaig assabentar-me que una associació olesana feia **classes d'àrab**, però no de català, i sincerament, vaig quedar un xic perplexa. Ampliar cultura sempre és bo, però primer la nostra. Si perdem la llengua, perdrem la nostra **identitat**.

26v. La carbassa catalana

Cartas | 05/11/2011 - 04:19h

Albert Altés

Barcelona

A la **Cerdanya** no pensen que la **carbassa** sigui una **tradició** dels **americans**. Hi ha gent que t'explica el que feien ara fa anys i que continuen practicant. Una senyora de **Bellver** ens deia: "De petita, recordo les dues carbasses que posaven a la porta del cementiri amb una espelma a dins, per tal de fer por als nanos i **protegir** els **difunts**, cada 1 de novembre. I la iaia Maria, la meva mare (que ara tindria 110 anys), també ens va explicar com feien els forats imitant una cara i la posaven a fora de casa". Estem parlant de principi del segle XX i, per tant, res d'influència americana. Una mostra més de la poca serietat dels opinadors i experts que omplen tota mena de tertúlies.

27v. Cinema en català

Cartas | 05/11/2011 - 04:26h

Idelfonso Jiménez

Sant Quirze del Vallès

Vaig anar a veure la pel·lícula *Les aventures de Tintín: El secret de l'Unicorn* a **Cinesa Parc Vallès** (24 sales, i resulta que d'una oferta de cinc sales amb la pel·lícula, només a una es projecta en **català**, però ah! sorpresa: si la vols veure en 3D o **còpia digital** no pots, ja que l'única opció és en el format 2D (imatge normal). És a dir que, com sempre, per poder gaudir d'una pel·lícula en català, qui ho vulgui fer ha de fer-ho de manera militant, agafar el cotxe i fer quilòmetres per anar a un altre municipi on potser es projecti la **versió en 3D**.

La situació normal que ens han venut ara des de la Generalitat pel fet que ja han arribat a un enteniment amb les *majors* del cinema continua sent, per al ciutadà que pretén una vida quotidiana normal en l'idioma català, inviabile o, com a mínim, complexa.

Al final, amb els nens a la cua optes per entrar i veure la versió castellana en 3D. Després, d'aquí a uns mesos, ens diran que les estadístiques diuen que l'afluència de la gent al cinema en català no és tanta i que potser no hi havia motius per optar pel doblatge en la nostra llengua. Les pitjors sales, els pitjors horaris, oferta pobra o desequilibrada als multicinemes on va la gent, etcètera. Tot plegat, un despropòsit que fa que quedi clar que no hi ha intenció d'afavorir que el cinema en català sigui una opció normal, viable i accessible per a tothom.

Arribats a aquest punt, alguns puristes diran que el millor és la **versió original** i que el debat del català està fora de lògica. Els dono la raó, però a partir del moment en què es deixin de doblar les pel·lícules al castellà. De moment això ni es discuteix ni es planteja.

28v. La reina del motor

Cartas | 05/11/2011 - 04:27h

Laura Cuscó

Subirats

A un món d'homes, de força i d'habilitat com el del **motor**, Laia Sanz hi ha aportat la dosi de **feminitat** que tot **esport** hauria de tenir. Iniciada en el trial de ben petita i situada entre els nois de la seva edat des de l'inici, **Laia Sanz** no va deixar mai de lluitar i plantar cara als adversaris masculins. Encaixa a la perfecció amb la dita de què ha estat abans, si l'ou o la gallina.

I és que no sabia dir si el Mundial femení es va crear per l'emergència de dones com la Laia en la disciplina o bé al revés. El que sí que m'atreveixo a afirmar és que la Laia ha esdevingut l'heroïna del món del motor sense excepció. Amb ella han sorgit noves aficionades, campus per a noies i les categories femenines ja són habituals. Ara s'aventura al desert participant al **Dakar 2012** per segon any consecutiu. Tot i que no ha estat la primera dona a participar-hi, em pregunto quantes dones seguiran les seves passes. Lluitadora i guanyadora, no ha tingut mai por de competir contra els homes en un món d'homes.

A ella i al seu equip els desitjo tota la sort del món en aquesta nova etapa que acaba de començar, ara amb els llums mediàtics apagats, però que de ben segur l'enfocaran quan s'iniciï la mítica competició.

29v. Que ens deixin estar

Cartas | 05/11/2011 - 04:29h

Pilar Roig

Barcelona

Últimament tinc una sensació que m'està ofegant i crec que hi ha molts catalans que la senten com jo. Engegues la **televisió** i només pots posar els **canals catalans** perquè en els altres només sents **parlar contra Catalunya** i els seus habitants. Llegeixes diaris i tot és humiliant contra els catalans tant sigui a nivell **econòmic** com a nivell **esportiu**. Llavors només tinc ganes de quedar-me en aquest raconet de nació que és Catalunya, calladeta, però que se n'oblidin de mi. Ja sé que només ens volen per pagar, els polítics ho tenen molt clar, em pregunto per què no ens defensen més. Per tant només demano que no ens anomenin, que s'oblidin de mi, però que no m'insultin ni m'ofenguin, per poder continuar somiant en aquell país en el que voldria ser i no hi sóc.

30v. El consumisme

Cartas | 05/11/2011 - 04:31h

Marta Gallardo

Barcelona

A [La Contra](#) del 2/ XI/ 2011, Jordi Esteva descrivia la vida al **Caire, Egipte**, dient: "Els no saben que eren **pobres**, ho tenien tot perquè no necessitaven res". Realment és així: quan viatges a països de l'estil de **Tailàndia** o **Sud-àfrica**, et trobes amb els **somriures** més sincers que algú t'ha regalat mai. La gent d'allà no necessita res més que el necessari per sobreviure, no tenen els luxes i les comoditats pels quals aquí perdem el son. Són **feliços** amb el just, amb allò que aquí no es valora i a més ofereixen el poc que tenen als seus convidats i als déus per demanar bona collita o per donar gràcies, per exemple. Quan tornes d'un viatge així és com si haguessis rebut una cura d'**humilitat**. Mires al teu voltant i t'adones que la crisi financera és el resultat irremeiable d'un consumisme desproporcionat.

31v. Veïns que molesten

Cartas | 05/11/2011 - 04:34h

Marta Bañuelos

Barcelona

Visc de lloguer a l'**Eixample**. Quan vaig llogar el pis fa setze anys era una escala tranquil·la, ara és un fàstic. De mica en mica un **hostal** n'ha anat agafant pisos.

Als propietaris els deu interessar ja que els deuen pagar més de lloguer. Als pocs **veïns** que hi quedem ens amarguen la vida i també paguem bastant de lloguer. **Brutícia, sorolls, borratxos, incivisme**, fatxenderia, per part dels responsables del negoci. Ho hem denunciat a l'Ajuntament, però això no serveix de res. També hem cridat en moltes ocasions a la **Guàrdia Urbana**, que diu que no hi pot fer res. I mentrestant, els veïns indefensos davant una situació insostenible. És potser perquè som inquilins i, encara que paguem religiosament, no tenim dret a res? I em pregunto què hi ha darrere d'això. Què hem de fer per poder viure tranquils?

32v. Política de baixa volada

Cartas | 05/11/2011 - 19:53h

Jordi Vilalta Fernández

Barcelona

El que estem presenciant en els **aeroports espanyols** és una imatge simplificada de les raons econòmiques i polítiques que estan provocant un **agreujament de la crisi** en el nostre país. **Reus i Girona** havien tingut un paper rellevant en el transport de passatges, quasi milió i mig i més de cinc milions de passatges respectivament. Recentment la seva activitat s'ha reduït per **manca de vols**. Una de les argumentacions més interessades per explicar l'enormitat d'aquest desgavell consisteix en culpar a un agent aliè de la responsabilitat que pertoca a les nostres autoritats, **Rynair**, l'operador maligne.

Per complicitat o ineptitud es va emprendre la construcció de la **Terminal 1** de l'**Aeroport de Barcelona** que va assolir el menyspreable cost de 3.200 milions d'euros i que va ser inaugurada amb tota la pompa possible pel ministre Blanco, el president Zapatero i l'honorable Montilla, un 16 de juny del 2009. Un 17 de gener de 2010 s'inaugurava l'esperpèntic **Aeroport de Lleida-Alguaire** (90 milions d'euros d'inversió inicial) per la comitiva presidida per José Montilla altra vegada.

De forma immediata i visible es va fer palesa el buidatge de l'antiga terminal del Prat. Davant del fort impacte de la crisi es va optar per rendibilitzar unes instal·lacions sense utilitat, atreure a companyies low cost, que habitualment realitzaven el trajectes des dels propers aeroports de Reus i Girona. Per aquest motiu se'ls va oferir la possibilitat d'aterrar en un aeroport de primera línia mitjançant unes taxes d'activitat molt competitives. La resposta de l'operador irlandès va ser evident, ja no li interessava els punts de negoci tradicionals i va iniciar una pressió davant els gestors públics. No era gens estrany preveure com finalitzaria el conflicte d'interessos.

D'on procedeix aquest desgavell? No és pas arriscat identificar-ho a la vista dels principals beneficiaris d'una construcció de disseny Bofill, tant sumptuosa com a innecessària, amb la "generosa" col·laboració de Ferrovial, Agroman, FCC, OHL, Copcisa, Dragados y Construcciones, com sempre els mateixos protagonismes però amb diferents barrets, Castelló,

Lleida, Alguaire... Així s'acabava de vestir un sant per despullar una verge. En lloc d'aplicar una gestió prudent i acurada en la inversió d'infraestructura, fonamentant-se en criteris d'eficiència, s'emprenia una política irresponsable i de desgavell finançada per l'erari públic, que només tenia com a objectiu desviar quantitats ingents del pressupost estatal cap als grups empresarials que en definitiva maneguen les cireres "nacionals", i on els polítics de torn només fan el paper de comparsa ben remunerada.

El resultat final ha estat el quasi desmantellament dels serveis de dos aeroports competitius que donaven vida a un entorn geogràfic de cabdal importància turística, Costa Daurada i Brava i el malbaratament de 83 milions d'euros que el Ministeri de Foment va invertir des del 2005 a Reus, per no parlar de la pèrdua de llocs de treball que significarà aquest tancament "temporal" .

Malauradament per una desastrosa i interessada política d'infraestructures estem presenciant la destrucció del vuitè aeroport espanyol per volum de passatgers, com és Girona senzillament per haver canalitzat un finançament on no tocava. És evident que aquest no és el camí per la reactivació econòmica que necessita el país, però que és clara conseqüència d'una gestió dictada per qui des de l'ombra manega el fils de la nostra vergonyosa política.

33v. Eliminar el Senat

Cartas | 06/11/2011 - 04:09h

Pere Albós Tormo

Sant Iscle de Vallalta

Deixant de banda que ho diu la **Constitució espanyola**, ara que [vénen eleccions](#) em pregunto de què serveix el **Senat**. Amb el Congrés de Diputats ja n'hi ha prou. En època de crisi i retallades, potser que ens plantegem canvis. Revisem la Constitució, per això i per altres temes, i estalviem-nos el Senat, que seran uns quants milions d'euros. Si la majoria de vots per al Senat fossin en blanc, es reaccionaria i no passaria res més que un exercici de democràcia.

34v. El carrer Bertran

Cartas | 06/11/2011 - 04:25h

Pilar Nieva

Cap de Comunicació del districte de Sarrià-Sant Gervasi

MÁS INFORMACIÓN

- [Fotocarta - Per a això s'amplien les voreres?](#)

En resposta a la [Foto del Lector del carrer Bertran](#), publicada el 25/ X/ 11 a *La Vanguardia*, us informem que la plantació d'arbrat no és possible en aquest carrer, ja que les **voreres** no fan l'amplada mínima requerida per Parcs i Jardins en compliment dels criteris d'**accessibilitat** per als **vianants**. Desconeixem si el govern anterior us va fer promeses respecte de la plantació d'arbres a la zona. Si fos així, ho lamentem.

Pel que fa a l'aparcament indegut d'aquest carrer, el regidor del Districte ha demanat a la Guàrdia Urbana que reforci la seva presència a tot el carrer Bertran i faci un control més estricte dels vehicles mal estacionats.

35v. Supervivència

Cartas | 06/11/2011 - 04:30h

Cristina Viñals Bernal

Mataró

MÁS INFORMACIÓN

- ["Felicitarte por el trabajo bien hecho es un chute mucho más grande que el sueldo que te pagan"](#)

Per sort, cada cop més el **treball en equip** guanya terreny a la competitivitat i l'actitud es té en compte en un nivell igualable a les habilitats. D'això parlava l'escriptor i professor **Víctor Küppers** en una [entrevista a La Vanguardia digital del passat 4/ XI/ 2011](#).

La genètica de l'ésser humà té un component primari que es basa en la supervivència, en ser millor que un altre per tal d'aconseguir certs objectius, així com fan els lleons a la sabana.

Tot i això, la raó i la intel·ligència ens diferencien d'aquests lleons perquè tenim la capacitat de veure quan hem de saber treballar en equip i adquirir una sèrie d'habilitats socials que no s'aprenen a les escoles - de moment. Així doncs, al **món laboral**, i més en els temps que corren, és bo que es prioritzi una **actitud positiva** i motivadora a l'ambient de feina, així com un augment del treball en equip. Penso que és fonamental afrontar tots els aspectes de la vida amb una bona actitud, no tan sols a l'hora de treballar.

36v. Aventures al CAP

Cartas | 06/11/2011 - 05:05h

Aloma Garcia Grau

Barcelona

Imaginem una persona gran. De la vella escola, forta, de les que no es queixen mai. Té un gran respecte per la **institució mèdica**, mai no abusaria del sistema, ans al contrari, procura no anar-hi massa per no resultar feixuga. Un matí es lleva i té les cervicals adolorides, a causa d'uns marejos nocturns. Sovint pateix aquests dolors, però aquesta vegada prefereix anar al metge per si de cas, per si pogués alleujar-los-hi. No diu res a la família i, valenta, es dirigeix al seu CAP al barri barceloní de Gràcia.

Com que no té hora demanada prèviament, la deriven al metge d'urgències. Després d'una espera d'una hora, l'atén la metgessa d'**urgències**. Sense procedir a un examen i, es dedueix, sense mirar el seu historial mèdic, diagnostica vertigen i li recepta unes pastilles, que habitualment es destinen a les persones que pateixen epilèpsia.

Dos dies després, la família detecta que aquesta persona gran no camina bé i té dificultats per articular a l'hora de parlar. Per casualitat, arriben a trobar les pastilles i decideixen consultar a una bona amiga metgessa. No només les pastilles no són adequades, sinó que la dosi és exagerada. Cal afegir que aquesta persona pateix problemes renals, amb la qual cosa el seu cos no està filtrant la presència del medicament a la sang. Les conseqüències podrien haver estat fatals. Receptar aquest medicament a una persona gran va ser un perill que es podria haver evitat utilitzant el tan lloat historial mèdic informatitzat. O tan sols dignant-se examinar el pacient. Aquesta persona és la meva àvia, una persona sana i meravellosa que ara tindrà por d'anar a veure el seu metge de capçalera quan tingui un refredat, no fos cas que li receptés un medicament contra el paludisme. Quan pensem en les retallades de la **sanitat pública** no pensem en els casos diaris de **negligència** en l'atenció als usuaris i en la perillositat que suposen.

37v. La crisi ens fa creatius

Cartas | 06/11/2011 - 20:30h

Aina Albesa Tost

Barcelona

Dies enrere, em vaig assabentar, a través de *La Vanguardia*, que l'Ajuntament lleidatà està portant a la pràctica una [innovadora iniciativa a la ciutat](#): la reutilització dels **cotxes abandonats** al dipòsit per a convertir-los en **cotxes patrulla** camuflats de la Guàrdia Urbana.

Quan ho vaig llegir només se'm va acudir una paraula: **creativitat**. I és que aquest em sembla un exemple més de fins a on podem usar aquesta tan maleïda **crisi econòmica** per posar en marxa projectes realment creatius i eficients que, sense aquest estat de recessió, potser no se li haurien acudit mai a ningú.

Des d'aquí, proposo que altres ciutats en prenguin exemple i, fins i tot, que altres Ajuntaments intentin desenvolupar projectes amb la mateixa finalitat d'aprofitar tot allò que la situació que estem vivint ens ofereix.

38v. Puig i Ferrerter

Cartas | 07/11/2011 - 04:07h

Josep M. Ribó

Barcelona

M'adreço a totes les entitats que es dediquin a la difusió del **llibre en català**.

Els demano que posin remei a una mancança lamentable d'**escriptors** tan bons com prolífics de **llengua catalana**, com fou, per exemple, Joan **Puig i Ferrerter**, l'autor de *Camins de França* i d'una ingent col·lecció de llibres que no els acabareu mai de llegir: *El pelegrí apassionat*, i d'altres que mereixen els nostres més entusiàstics aplaudiments. Ell fou no només un escriptor molt prolífic, sinó, a més, d'una categoria literària excel·lent. La seva obra entra molt bé al públic jove, i a mi, que ja no sóc tan jove, també m'apassiona tot el que hi ha de la seva brillant i fèrtil obra.

Fou un escriptor fonamental, d'aquells que deixen una aroma per allà on passen. A Catalunya, pocs escriptors han arribat a crear un corpus literari tan coherent i profús. Són unes novel·les plenes de l'entusiasme modernista, època que li va tocar viure.

I encara més, quan marxà a França i escriví, com unes vastes memòries, tots els seus avatars allà, sense perdre mai el seu catalanisme, que sempre porta al moll de l'os. Aquest escriptor és d'una volada tan alta com un Sagarra o un Pla, tot en prosa, s'entén, que és com es forja un idioma modern i que serveixi per captar lectors.

39v. Impostos

Cartas | 07/11/2011 - 04:13h

Carles Rodríguez

Granollers

Després de veure i viure la situació financera de les empreses, sobretot petites i mitjanes, la manca de diners i reducció del crèdit, potser seria un bon moment d'ajudar les empreses des de l'administració pública.

Es podria fer que un instrument descapitalitzador com és l'**impost de societats**, que demana un percentatge dels beneficis, se substituís per l'impost, amb el mateix gravamen, que fiscalitzi els dividendes, ja que això

no es res més que el que li sobra a l'empresa i que els seus accionistes decideixen repartir.

L'empresa ha de fer front al pagament de crèdits i a la vegada a un repartiment de beneficis forçós, com és l'impost de societats. Quan el que voldria seria capitalitzar-se, invertir en recerca, millorar la seva competitivitat i crear llocs de treball. Ha de demanar un crèdit per pagar l'impost que grava, a vegades, beneficis generats per vendes encara no cobrades. En aquest país, el gran deute és en mans de les persones i empreses, i no de l'Estat. El crèdit no flueix. Seria una manera d'ajudar les empreses, que, a la fi, són les que han de treure aquest país de la crisi.

40v. Retallades policials

Cartas | 07/11/2011 - 04:17h

Agustí Ferrer

Sabadell

Una de les despeses importants per a l'Administració, juntament amb els **mestres, sanitaris i funcionaris**, és, sens dubte, el cos dels Mossos d'Esquadra, compost per milers d'elements i dotacions mòbils i logístiques. Si bé la seva funció és imprescindible per a la societat, no sembla prioritària a la sanitat, a la qual s'han aplicat unes **retallades** més que considerables. Això suggereix diverses preguntes que estic segur que moltes persones es fan: no es podrien estalviar diners reduint els horaris dels mossos, racionalitzant les casernes i rebaixant-ne la mobilitat? Per què els metges i els mestres sí, i els mossos no? Són necessaris cent policies per detenir sis persones a la Ciutat de la Justícia? Sembla que no.

41v. Masclisme a TV3

Cartas | 07/11/2011 - 04:20h

Mònica Jaume

Vic

Em sembla indignant i inadmissible que el programa *Esport club de TV3*, durant la transmissió de la **roda de premsa** de l'entrenador del Futbol Club Barcelona a **Praga**, fes befa dels pits de la noia que feia de traductora.

Un cop emesa la roda de premsa, es van dedicar a mostrar un vídeo que explicava, suposadament, per què tant **Josep Guardiola** com Gerard Piqué estaven neguitosos mentre responien. La raó: els pits i l'escot de la traductora txeca, que van mostrar des de tots els angles possibles i amb unes fletxes vermelles enormes que els assenyalaven. Mentre aquesta noia feia la seva feina, els presentadors, Xavier Valls i Bernat Soler, les "comentaven" i se'n reien.

Van ser unes imatges de molt mal gust, barroeres, masclistes i impròpies de qualsevol mitjà de comunicació, però especialment de la **televisió pública**. TVC no pot tractar les dones com a objectes sexuals ni hauria de transmetre el missatge implícit que l'esport és cosa d'homes. Em vaig sentir decebuda i avergonyida.

42v. La Vila, barri de moda

Cartas | 07/11/2011 - 04:33h

Elvira Conejero

Cap de Comunicació Districte de Gràcia

En resposta a la carta "[Gràcia, barra lliure](#)" publicada a *La Vanguardia* (23/X/ 2011), volem manifestar que el **barri de la Vila** és atractiu i està de moda.

L'any 2005, la proliferació de bars i restaurants va comportar la redacció d'un pla d'usos per regular i equilibrar l'oferta de restauració i prohibir-ne de nous. L'any 2010 es va aprovar un nou decret que limitava l'**obertura dels establiments** de menjar preparat fins a les 23 h, atès que si tenien menys de 150 m2 podien obrir les 24 hores. L'objectiu d'aquestes mesures era i és prevenir i equilibrar l'ús intensiu d'algunes places i espais de **Gràcia** i evitar-hi la concentració de persones en hores nocturnes.

Respecte als concerts i altres activitats lúdiques, i en concret en el cas de la plaça del Diamant, es va seguir un protocol establert: es va comunicar a les associacions de la plaça i es va autoritzar, tot pactant l'horari d'acabament de l'activitat a les 0.30 h. L'horari es va complir, però sabem que molta gent va restar a la plaça i és probable que generessin molèsties. Hem transmès a la Guàrdia Urbana la preocupació pel tema i intensificarem la vigilància en la mesura de les nostres disponibilitats.

43v. Facebook i la privacitat

Cartas | 07/11/2011 - 16:36h

Xavi Puntí

El [video sobre la necessitat d'assassinar Facebook](#) que ha pujat a la xarxa **Anonymous** ha fet fortuna. Sembla haver-hi una dualitat d'opinions: uns protesten que sense **Facebook** es moririen i d'altres diuen que el fet de boicotejar-lo és una causa justa i necessària. Els primers no aporten res de rellevant i la majoria dels segons tenen problemes seriosos.

Sota un abús del llenguatge terriblement excessiu, *Anonymous* vol simpatitzar amb un públic barroer, i és aquest públic que es queixa que viu enganyat el que és enganyat doblement. Rere la màscara del qüestionament de les institucions s'amaga una doble conformitat per part d'aquests usuaris simpatitzadors, i és la d'acceptar la informació que més li satisfà. No dic que no sigui cert que Facebook dona informació privada a les institucions governamentals, sinó que hi ha un grapat de senyors que no es pregunten dues qüestions essencials: "*com ho saps, tot això?*" i "*com es mostra això en la vida real?*".

Així, s'esdevé que allò acrític es fa passar per crític. Per una banda, la qüestió de les fonts fiables d'on s'extreuen aquestes opinions hauria de ser la matèria prima des d'on s'opina i, per altra banda, s'hauria de perfilar si és cert que hi ha una manipulació de la privacitat en la praxi real i en quina mesura s'exerceix. Voleu dir que Facebook sap més coses de vosaltres mateixos que la vostra família, o això només és una manera de parlar?

44v. Fàrmacs genèrics

Cartas | 07/11/2011 - 05:15h

Ton Rubires i Vinyals

Vilafranca del Penedès

Hi ha els qui afirmen que entre els fàrmacs de marca i els genèrics no hi ha cap diferència. Però d'altres asseguren que no són iguals perquè una

normativa permet un cert marge en la proporció dels components. Quina és la versió certa? Si algú ho vol explicar, l'hi agrairé. Sigui com sigui, la qüestió és que hi ha usuaris que es refien dels genèrics i d'altres que no hi tenen gaire confiança. És comprensible que preferentment s'hagin de lliurar genèrics. Però sorgeix la pregunta següent: per què qui prefereixi els de marca no els pot aconseguir afegint de la seva butxaca la diferència entre l'un i l'altre?

45v. Susceptibilitat

Cartas | 08/11/2011 - 04:21h

Xavier Valls

Director d' 'Esport Club'

MÁS INFORMACIÓN

- [Carta del Lector - Masclisme a TV3](#)

A part dels errors de la [carta de la senyora Mònica Jaume](#), publicada el 7/ XI/ 2011, com ara dir que presentaven el programa **Xavier Valls** i **Bernat Soler**, quan el Bernat aquell dia no hi era, o dir que es va mostrar l'escot de la intèrpret des de tots els angles possibles, quan només hi havia un únic angle d'una càmera frontal estàtica, voldria mostrar la meva disconformitat amb la interpretació que aquesta senyora ha fet del vídeo que vam emetre. Respecto la seva opinió, ja que cada un posa el llindar de la tolerància allà on creu que l'ha de posar. Però *Esport Club* és un programa que mira d'oferir una mirada diferent a les notícies del dia; i sempre que sigui possible amb humor, sense faltar mai al respecte de ningú.

No sempre ho aconseguim. Es clar que el programa va destinat a gent amb un nivell de susceptibilitat situat dins d'uns paràmetres de normalitat, en els quals crec que s'ubica, afortunadament, la immensa majoria de catalans.

Entenc que la senyora Jaume se senti decebuda, com diu ella. No em sembla, d'altra banda, que hi hagi motiu perquè se senti avergonyida.

Però si s'ha sentit insultada en veure aquest vídeo, com també exposa, crec que es deu a un excés de susceptibilitat o a una falta de tolerància.

En qualsevol cas, com a responsable del programa, li demano disculpes. Jo també m'he sentit insultat quan ens ha titllat de masclistes. Però no cal que s'excusi. Potser jo també m'he tornat massa susceptible.

46v. Agraïment a Monzó

Cartas | 08/11/2011 - 04:24h

Lluís Gallardo

Barcelona

MÁS INFORMACIÓN

- [\(iChitón!\)](#)

Articles com el del 5/ XI/ 2011 - "[Mutis!](#)", de **Quim Monzó**, ens donen un bri d'esperança i convenciment que la nostra tasca ha valgut la pena i que encara ens queda molt per fer.

Abans que res, vull expressar el més sentit agraïment al senyor Monzó, tant pel seu article com per la cita a la nostra associació. Després de més de 13 anys, la fundació de l'Associació Catalana contra la Contaminació Acústica (Accca) ha lluitat continuadament, incansablement i incessantment en contra de la ignorància dels efectes que té el soroll sobre la salut. Tot i així, el fet que persones de la rellevància pública de-Quim Monzó no ens coneguin (ha estat gràcies a un comentari que vam publicar d'un altre article seu també sobre **sorolls imposats**) ens demostra que encara no hem

fet tot el soroll (mediàtic, lògicament) que cal fer en la nostra societat. L'Accca va néixer el 1998 per raonar perquè, a la nostra societat, no s'han de suportar determinades **agressions acústiques**. De llavors ençà hem estat lluitat com una entitat contracultura si es pot dir que el soroll ambiental representa cap mena de cultura.

Per això desmentim que la mal anomenada cultura llatina sigui sorollosa per la seva pròpia naturalesa; més ben dit, és una mena de cultura profundament ignorant i mancada de respecte envers l'altre.

Quim Monzó ens ha demostrat aquesta sensibilitat i la raó de no tolerar sorolls gratuïts, innecessaris, mancats de qualsevol racionalitat i que són veritables agressions a la nostra qualitat de vida.

47v. Professors substituïts

Cartas | 08/11/2011 - 04:31h

Aina Segura

Barcelona

Darrerament han aparegut titulars a *La Vanguardia* sobre la [falta de preparació en llengua estrangera dels professors del país](#), i la manca de **professorat** que pugui impartir **classes en anglès**.

Aquest fet em resulta molt sorprenent atès que sóc llicenciada en Traducció i Interpretació i en Biologia Humana, tinc el curs d'aptitud pedagògica (CAP), fa quatre anys que estic apuntada a les llistes de substituïts i no m'han trucat mai.

Vaig informar el Departament d'Ensenyament sobre la meva predisposició per treballar com a professora de ciències en llengua estrangera, però em van dir que no tenien una llista específica per a professors amb aquestes característiques.

És un problema econòmic, de desorganització o bé de falta d'interès? Que no ens enganyin, Catalunya té un planter de joves sobradament preparats i amb ganes de treballar. El problema no som nosaltres, el problema ve dels de dalt.

48v. CAP de Cadaqués

Cartas | 08/11/2011 - 04:42h

Manel Espinet

Director EAP Roses (CAP Cadaqués, Castelló d'Empúries i Roses)

MÁS INFORMACIÓN

- [Carta del Lector - Cadaqués, sense CAP](#)
- [Carta del Lector - El CAP de Cadaqués](#)

En resposta a les cartes que s'han publicat en aquest diari el 19 i el 21 d'octubre passat, voldria informar-los que el **CAP de Cadaqués** està obert tots els dies de l'any, des de les 8 fins a les 20 hores, caps de setmana i festius inclosos.

Vull desmentir, així, el contingut d'aquest escrits, en què s'afirmava que el centre tanca a mitja tarda i que no obre les portes els caps de setmana i dies festius.

A partir de les 20 hores, els usuaris que necessiten assistència mèdica han de trucar a **Sanitat Respon** o al telèfon d'emergències.

El sistema de triatge informarà l'usuari del recurs sanitari que més s'escau a la seva necessitat. Aquest recurs pot ser el desplaçament del metge de guàrdia localitzable al domicili del pacient, l'activació d'una ambulància medicalitzada o la indicació de desplaçar-se al CAP de Roses per ser atès.

49v. El debat Rubalcaba-Rajoy, també a Twitter

Cartas | 08/11/2011 - 14:03h

Jael Grau

Barcelona

El [debat entre Rajoy i Rubalcaba](#) es va viure intensament a **Twitter**. Des de la xarxa no solament es va analitzar el que deien sinó com ho deien. De fet, hi va haver moments en que la pantalla del televisor quedava parpellejant en un segon terme, mentre els tuits treien fum i el hashtag [#eldebate](#) es convertia en tòpic mundial.

No obstant, ara es diu que la **política** ja no interessa, sobretot als més joves. Jo, com a jove, no hi estic d'acord. Crec que el problema es troba més aviat en el model vigent. [Només cal veure el debat](#), construït en base a un format obsolet que aporta ben poc als electors. Durant tot el programa, tant **Rubalcaba** com **Rajoy** van estar passant-se la pilota, barrejant l'atac amb la falsa cordialitat, mentre aprofundien sobre temes banals i passaven per sobre d'altres més transcendents. Després de l'èxit a Twitter amb sort el proper debat que es faci no serà un monòleg insípid entre candidats sinó que es dinamitzarà incloent la participació en directe dels ciutadans. I és que els nous temps demanen noves maneres de fer política.

50v. No votar?

Cartas | 08/11/2011 - 20:19h

Aina Albesa Tost

Barcelona

Ja iniciada la **campanya electoral**, a mesura que ens acostem al **20-N**, l'ambient es nota cada vegada més carregat, tant als mitjans de comunicació com al carrer. Tot i així, en determinats cercles, sobretot de gent jove de tipus antisistema i transgressors, sura l'idea que no votar és una manera de manifestar la seva oposició i rebuig al sistema i als grans partits en particular. No obstant, no sé si s'han parat a pensar que no votant o fent-ho en blanc el que aconsegueixen és tot l'efecte contrari: engreixar el partit majoritari i deixar de banda els partits petits, ja que el repartiment dels escons es fa en base al cens i no en base als vots.

Malauradament, però, aquesta no és la única paradoxa en què ens trobem. Si bé fa algunes dècades lluitàvem per la democràcia, ara la manera de manifestar-se és deixant-ho de fer? Tots ens sentim estafats i tenim ganes de millorar, però la manera d'aconseguir-ho no és pas exercint silenci sinó el dret a vot.

51v. Política 2.0

Cartas | 09/11/2011 - 04:24h

Adrián Espinosa

Barcelona

El dilluns vam veure el [debat televisat](#) dels candidats dels dos partits majoritaris a Espanya.

Mentre que a la televisió vam haver d'esperar fins que va acabar per poder analitzar el que havia dit un **polític** o altre de mà dels experts, a **Twitter** ja havia començat un altre [debat paral·lel al debat televisat](#), en què molts de nosaltres comentàvem i analitzàvem el que veïem amb pocs segons de diferència del que s'estava retransmetent.

Els gabinets de comunicació d'ambdós partits tenien molt clara aquesta situació, ja que els comptes dels dos candidats estaven operatius i reafirmaven les paraules dels seus representants, un punt positiu per a uns equips polítics que s'acosten a les noves tecnologies per mostrar-se propers a un sector de la població que comença a fer les coses de manera diferent a la resta.

52v. Facturació errònia

Cartas | 09/11/2011 - 19:48h

Andreu Edo Basté

Sabadell

Si una cosa d'aquesta **crisi** ha estat bona és que molts hem aprofundit molt en l'**economia domèstica**, la de casa. Abans no venia de 100 euros al mes, ara sí. Encara que sigui pel fet d'optimitzar i allargar al màxim els nostres **recursos**. No deixar de tenir, però intentar tenir el mateix a un preu més baix.

És per això que cada vegada entenem més de tarifes i quotes de **telefonía mòbil**, sabem o hauríem de saber quants MB de dades gastem al mes, i els minuts que acostumem a parlar per poder escollir la tarifa que s'ajusti més a la nostra utilització del telèfon, mirant de no quedar-se curt, ni de passar-se.

D'aquesta manera ens acostem a la mínima despesa possible sense renunciar al nostre us habitual del telèfon. Per aconseguir aquest objectiu cal analitzar les factures, trucar varies vegades a la companyia del mòbil, demanar canvi de tarifa, que te l'activin i que no s'equivoquin.

He observat que en paral·lel a la crisi que estem vivint, les companyies s'equivoquen molt en les factures, facturant conceptes que no corresponen. És veritat que si truques o envies un fax, i un cop aclarit el seu error, et fan un abonament que es compensa amb la factura del següent mes. S'equivoquen sempre a favor seu, però cal reconèixer que si vols passar comptes amb ells, t'atenen i et tornen els diners mal facturats.

Jo, pel que deia al principi de mirar-se més l'economia domèstica, m'hi fixo i veig els errors, ho gestiono i recupero els diners, però em pregunto: a quanta gent se'ls cobren conceptes erròniament que ningú mai reclamarà? Imaginem l'import que pot suposar per l'empresa la suma de conceptes mal facturats. Espectacular.

Una mala pràctica. El que fan és finançar-se amb cobraments indeguts i amb una mica de sort (per ells) mai ningú reclamarà. Si cola, cola.

53v. Bolets a TV3

Cartas | 10/11/2011 - 04:24h

Marta Carrera

Barcelona

A més dels malalts afectats directament per les **retallades sanitàries** hi ha alguns danys col·laterals que afectaran greument les dones. Atesos els canvis que estem patint, tenim exemples suficients per pensar que els malalts necessitaran cada cop més l'atenció al domicili per part d'algun membre de la família. Les altes hospitalàries es fan ràpidament i, sense negar la seva oportunitat mèdica, un cop a casa, la distribució patriarcal dels papers dintre de la família atorga a les dones el paper de cuidadores. Això suposa demanar permisos a la feina, reduccions de jornada i, en

situacions de malalties cròniques, en molt casos haver de deixar de treballar. Així es poden quedar sense jubilació si deixen de cotitzar.

Per altra banda, no podem confiar en l'ajut dels **serveis socials**, encara molt poc desenvolupats i ja retallats. Per acabar de completar el nostre panorama, justament el sector de serveis a Catalunya, com a l'Estat espanyol i a la UE, és el que proporciona més del 82% dels llocs de treball que ocupen les dones. La retallada ens retorna al treball domèstic.

Seguirem fent gratis a casa el que podríem fer de forma remunerada. Perdrem - a més de la independència econòmica i la cotització per a la jubilació i l'IRPF que aportaríem al conjunt de la comunitat-el dret al descans, un contacte social i també la possibilitat de millorar la preparació tècnica.

La disminució d'activitat als CAP també repercutirà en un descens en la detecció de la violència masclista en aquests centres, que suposa el 40% de casos descoberts. La societat, i particularment les dones, farem un pas enrere si deixem que les retallades es consolidin.

55v. Sensibilitat comercial

Cartas | 10/11/2011 - 04:36h

Lucero Zamora

Santa Coloma de Farners

Qui tria l'idioma, el client o el venedor? És en funció de l'aspecte físic del client? Sóc peruana, fa setze anys que visc a **Catalunya** i el català és el meu idioma habitual. Puc utilitzar des d'un vocabulari tècnic fins a un registre col·loquial sense problema, però em pregunto què s'ha de fer per no haver de canviar al castellà quan compro.

Algun cop m'he mig queixat, i m'han respost que és igual un idioma o l'altre. Penso que a mi no m'és igual, ja que jo havia iniciat la **conversa en català**. De vegades es disculpen i canvien de llengua, al cap i a la fi, sóc jo la clienta.

Com pot ser que en uns grans magatzems la senyora que és al meu costat sigui atesa en català i a mi quasi m'obliguen a tornar al meu idioma matern?

És possible contractar personal amb un sentit de l'oïda més fi, capaç de captar l'idioma triat pel client durant els primers segons? No és un enfocament polític. És un tema comercial. El problema és que es canvia d'idioma quan es parla amb un interlocutor que es veu que és estranger.

56v. Fiscalitat ecològica

Cartas | 10/11/2011 - 04:38h

Esteve Corbera Elizalde

Barcelona

A l'article "[Fiscalitat d'emergència](#)" del 9/ XI/ 2011, el catedràtic de Dret Financer i Tributari d'Esade (URL) **Eduardo Berché** va plantejar la **pujada d'impostos**, particularment dels impostos especials sobre tabac i alcohol, com una mesura urgent per sortir de la crisi.

Hi estic plenament d'acord ja que seria una mesura de gran abast i ràpida d'aplicar, i a llarg termini contribuiria a reduir la despesa sanitària. No obstant, el senyor Berché omet que també existeix un llarg camí per recórrer en el camp de la **fiscalitat ecològica**, tant a l'Estat espanyol com a Catalunya.

Diversos estudis acadèmics i d'organitzacions no governamentals han assenyalat que, a banda d'augmentar els impostos sobre els carburants, que certament podria incidir negativament sobre l'economia i produir inflació, caldria ampliar l'abast de les deduccions a l'impost de societats per inversions de caràcter ambiental que vagin més enllà de la legislació existent, aplicar un IVA reduït a productes i envasos 100% biodegradables, o gravar substancialment la producció d'energia nuclear i la gestió dels residus corresponents, a fi d'evitar que la indústria traspassi el cost al consumidor final d'electricitat, entre altres mesures. Ja va sent hora que les qüestions ambientals s'integrin transversalment al discurs econòmic, social i polític, atès que el futur serà ambientalment sostenible o no serà.

57v. Em fa vergonya

Cartas | 10/11/2011 - 18:29h

M. Antònia Díaz Mata

Molins de Rei

En relació a les eleccions del **20-N**, em fa vergonya que tal i com pinta l'economia d'aquests país, es gastin tants diners aquesta vergonyosa **campanya electoral**. Em fa vergonya que es retalli en sanitat i educació –la base de qualsevol país–, però hi hagi diners per tota la **despesa electoral** que s'està produint. Em fa **vergonya** que hi hagi gent sense casa, sense recursos, sense gairebé res; i s'estiguin gastant tants i tants diners en aquesta campanya electoral. I el que més vergonya em fa és que després de gastar tants i tants diners en aquesta campanya electoral, tot el dit no serà fet i tot seguirà igual; el pobre serà més pobre i el ric més ric.

58v. Pagar per córrer a peu

Cartas | 11/11/2011 - 11:06h

Miquel Pucurull

Barcelona

Aprofitant l'esclat de l'interès per córrer, la Reial Federació Espanyola d'Atletisme creu que té una possibilitat d'or per treure'ns quartos. Veient que a Catalunya ens hem negat a pagar per un "carnet del corredor" que no serveix per a res, ara ens vol cobrar una "licència per dia" (tres euros per una cursa i cinc per la maratón) a les proves adscrites a la RFEA, que tampoc té cap avantatge perquè les assegurances que cobreix ja estan incloses, per llei, en el pagament que fem per cada dorsal en inscriure'ns-hi.

La clau per resoldre la qüestió rau en què els organitzadors no es dobleguin a les seves exigències. De moment, a casa nostra es mostren fermes. Però també, per tal d'ajudar, convé que els corredors populars denunciem aquesta arbitriarietat. Entre tots hem d'impedir que ens vulguin cobrar, indegudament, el que considerem un impost (anava a afegir "revolucionari") des de l'altiplà.

59v. Donar allò que oferten

Cartas | 11/11/2011 - 11:08h

Guillem Nicolàs

Premià de Mar, Subscriptor

Tinc contractat ADSL de 20 Mb. Vaig trucar la companyia per queixar-me que sols m'arribaven 12, com a màxim 14 Mb. Una persona molt amable em va dir que la companyia només estava obligada a proporcionar un 60%

dels 20 Mb contractats, i que, a causa de les línies i la distància amb el node, resultava impossible proporcionar-me més dels 14 Mb que com a màxim rebo. Per altra banda, aquesta persona m'ofereix una tarifa de 30 Mb, i em diu que en aquest cas m'arribarien un mínim de 24 Mb. Si són capaçs de transportar un mínim de 24 Mb per la línia, per què no poden acostar-se als 20 Mb que pago?

60v. Vulnerabilitat

Cartas | 11/11/2011 - 12:46h

Núria Rafart

Solsona

Fa cosa d'un mes em van robar l'*smartphone*. No vaig ser conscient fins al cap de 24 hores que tota la connexió que fins ara tenia amb el món s'havia acabat i, per tant, em sentia desesperadament insignificant i vulnerable. Fins aquell moment depenia totalment, les 24 hores del dia i els set dies de la setmana, d'aquella extensió que, inconscientment, ja formava part de mi. Des d'una petita però imprescindible terminal podia interactuar amb totes les xarxes socials i, a més, estar al corrent de l'actualitat i rebre i llegir tots i cadascun dels correus electrònics.

Què podria fer jo ara durant els viatges amb metro i tren? Com repassaria els titulars periodístics de bon matí? I com aniria a dormir sense fer una darrera ullada a l'estat dels meus amics?

Vaig recordar, però, que dos anys enrere, i amb menor freqüència, amb l'ordinador també podia fer aquestes mateixes funcions. Em vingué al cap com de vulnerables podem arribar a ser els humans, que creient-nos lliures i poderosos, en realitat fem que la nostra dependència d'un petit aparell, que pensem que ens salvarà de tots els mals, es faci més i més gran.

Ara, durant els trajectes que faig amb metro, em vaig fixant en la gent i veig que no sóc l'única persona addicta a aquestes noves tecnologies i a les necessitats que ens creen.

El pitjor del fet és que, malgrat ser conscient d'aquesta pròpia vulnerabilitat, espero amb ganes el moment de poder tornar a tenir un *smartphone* a les mans.

61v. Esmorzar a l'aeroport

Cartas | 11/11/2011 - 17:50h

Enric Rovira Montesinos

Barcelona

Si bé és cert que Catalunya és una nació amb grans cuiners d'alta cuina adorats mundialment, també és constatable que el nivell mitjà de l'alimentació ràpida o *take away* és desastrós. Viatjant per les ciutats turístiques europees amb les que Barcelona es vol emmirallar pots trobar-te, sense buscar gens, una oferta extensíssima de menjar preparat de certa qualitat. Sandvitxos, amanides, especialitats japoneses i d'altres cultures, macedònies, pastisseria, postres làctics... ben elaborats i ben envasats, amb criteri gastronòmic, amb bon aspecte i bon gust. I també sucus de fruites de qualitat excepcional.

Aquí, en general, això no passa. S'abusa de fregits oliosos, de frankfurts mal entesos, de pizzes greixoses, de tapes sospitoses i d'entrepans amb massa pa i poc contingut.

Un cas extrem és el de l'aeroport de Barcelona, no parlo de Gaig, Semon i altres opcions notables, parlo de *take away* o simplement d'un esmorzar:

d'un croissant o un entrepà, d'un suc de taronja natural i un cafè. Quelcom gairebé impossible de trobar amb una mínima dignitat. De fet no cal ni buscar, jo he recorregut cadascun dels diferents establiments de la terminal, que no són pocs i de segells diferents, per comprovar que tots ofereixen exactament el mateix. Tots són, segurament, del mateix operador (no restaurador).

Com a pastisser que sóc fins i tot anheló trobar un Donut (excel·lent producte industrial), ni que sigui envasat, quelcom del tot impossible en una terminal deserta de sensibilitat alimentària on sembla que tan sols la rendibilitat és un factor rellevant.

Podria parlar del tema dels suc de taronja, que en un país com el nostre és un escàndol. I dels temps d'espera en un lloc on l'agilitat ha de ser un factor importat, però això ja són paraules majors.

62v. Són dels nostres

Cartas | 12/11/2011 - 12:41h

Josep Lluís Felipe

Bescanó

La setmana passada, a classe de **català**, vaig cometre l'error de dir "bissagra". Aquest barbarisme hauria passat totalment desapercbut si no hagués estat perquè la Diarra, una nena filla d'**immigrants** marroquins, em va interrompre per dir: "Profe, en català s'ha de dir frontissa", i va donar així una lliçó a tots els altres catalanets de la classe, que no se n'havien adonat de l'errada.

De fet, la Diarra ja va néixer aquí. No és just que se la titlli, com he sentit a dir moltes vegades, d'immigrant de segona generació, perquè, si bé els pares van arribar com a immigrants, els infants i joves de les famílies d'origen immigrant ja són part de la nostra societat. La **identitat** és plural i diversa i, alhora, pot incloure creences i pràctiques que fins fa poc temps no semblaven pròpies. D'altra manera, cada cop tindriem més conciutadans que se sentirien estranys a casa nostra. I els joves com la Diarra no són gent estrangera, encara que portin un mocador al cap, tinguin la pell d'un altre color o creguin en un Déu diferent. Són catalans capaços, ja, de corregir lingüísticament els seus professors de català.

Parlant en català amb joves com la Diarra, no veus ni el mocador ni el color de la pell ni cap altra diferència... I és que ja ho diu Moisès Broggi: "El català és part del nostre esperit". Amb alegria, puc constatar que ells ja tenen l'**esperit català**, ja són entre nosaltres.

63v. Captura de coloms

Cartas | 12/11/2011 - 12:51h

M.ª José Orobitg i Della

Abreira

Novament, l'**Ajuntament de Barcelona** proposa, com una de les solucions, la **captura de coloms** quan aquests no són benvinguts en algunes zones. M'hauria agradat que hagués apostat pels **colomars**, com ja fan a Basilea, París, Manlleu o València. Col·locats en llocs estratègics, substituint alguns dels ous de les niuades per reduir la població, focalitzant els punts perquè qui vulgui els pugui donar de menjar i concentrant també la zona de dormitori i d'excrements, responent a una política sensible i respectuosa amb l'**entorn** i amb la **fauna** urbana, abogant per la convivència i no per

l'eliminació i oferint una solució eficaç i més barata que la destrucció massiva.

El control de la població de coloms eliminant-los té uns costos que a la llarga superen amb escreix el de construcció dels colomars i el seu manteniment i, com mostren diversos estudis, amb la captura sistemàtica, la població colomar no disminueix, sinó que augmenta. Respecto l'opinió de qui vol silenci absolut. Però no troben que, de tant en tant, escoltar parrupeig i cants d'aus no engabiades és un regal dins d'una gran ciutat cimentada, amb un volum de soroll eixordador?

64v. Les botes de Messi

Cartas | 12/11/2011 - 12:58h

Lluís Porta Serra

Barcelona

Li vaig prometre al meu fill les noves **botes de Messi**, l'ídol dels nens, si complia amb uns requisits pactats. I així va ser: unes botes xulíssimes grogues i verdes. Però al cap de tres mesos, sorpresa: Messi s'ha canviat de botes per unes taronges i blanques. Tot í així, el nano no està molt frustrat pel fet de no portar les botes de Messi. Ja sé que el **màrqueting** i les vendes s'imposen, però la marca que el patrocina no podria esperar a final de temporada (com fan tots) per canviar de model?

65v. Disciplina

Cartas | 12/11/2011 - 13:08h

Marta Barrera

Matadepera

Fa uns dies vaig viatjar a **Suïssa** per visitar un conegut que està vivint allà. Enmig d'una estreta carretera que conduïa a un minúscul poble de les muntanyes, hi havia una parada on es venien carabasses i verdures cultivades directament dels camps dels voltants. Vàrem parar amb la intenció de comprar alguns dels productes que hi havia exposats. El fet és que no hi havia cap persona que controlés la mercaderia, ni tan sols els diners que la gent dipositava en una cistella. De seguida vaig pensar que això a **Espanya** seria impossible, segurament al cap d'uns moments hi hauria desaparegut tot: verdures i diners. Això em va portar a una simple reflexió: quanta **disciplina** ens **falta** al nostre país!

66v. Sant Feliu Sasserra

Cartas | 12/11/2011 - 13:47h

Josep Marí

Igualada

Visito la interessant i curiosa **Fira de les Bruixes a Sant Feliu Sasserra**, al Lluçanès. La nit anterior, algun personatge anònim va fer una empastifada de papers contra una empresa de la localitat. Per motius professionals conec aquesta indústria i la seva evolució. Fa uns 15 anys havia funcionat en ple casc antic fins que un incendi va inutilitzar-la, per la qual cosa es va traslladar al polígon industrial, on utilitza una avançada tecnologia. Arrelada a la vida del poble des de fa anys, és la patrocinadora del futbol local. Per curiositat, miro d'informar-me preguntant els vilatans, i sembla que els autors són un o uns residents del cap de setmana. El conflicte no és nou i reapareix cada estiu en aquests pobles rurals amb carisma i encant. El

soroll de les campanes, les esquelles de les vaques, les olors d'una granja, el fum de la xemeneia... molesten aquests pixapins de les grans ciutats.

Avui, la **supervivència** de les **empreses** és un drama; cal estimular les iniciatives i els llocs de treball, i més a la Catalunya interior, i no posar pals a les rodes. Una minoria no pot fer trontollar una empresa amb solvència que dóna feina a uns 75 treballadors de la zona.

67v. Las Vegas a Catalunya

Cartas | 12/11/2011 - 13:59h

Òscar Claramunt

Tortosa

El nou complex de **Las Vegas a Europa** podria aterrar a Catalunya. Com en altres ocasions, la competència la tenim ben a prop. La Comunitat de **Madrid** pràcticament s'ha anunciat **guanyadora** del projecte. Aquí, com sempre, amb l'estil que ens caracteritza, es camina de forma discreta, sense vendre la pell de l'ós abans de matar-lo. Ara, però, és quan ens toca reflexionar si **Catalunya** necessita unes obres d'aquestes característiques. En temps de crisi, pocs diran que no. I davant el creixent protagonisme de Madrid, podria ser un error deixar perdre l'oportunitat! O potser no? El temps dirà quina opció era la millor, i quina de les dues comunitats va sortir-ne guanyant.

68v. Barcelona 2022

Cartas | 12/11/2011 - 14:02h

Francesc Company

Lector informador

Cardedeu

La renúncia de Saragossa d'organitzar els **Jocs Olímpics d'hivern del 2022** ha engrescat alguns estaments barcelonins a continuar endavant. Com han indicat diverses veus de l'esport, la candidatura de **Barcelona** és una **utopia** amb possibilitats mínimes o nul·les, i qualsevol euro que es gastí serà diner llençat. La candidatura se la va treure del barret l'anterior alcalde de Barcelona, Jordi Hereu, per intentar recuperar espai mediàtic quan estava en hores baixes.

69v. Gran reserva

Cartas | 12/11/2011 - 14:17h

Carles Font

Sarrià de Ter

L'espai de *TV3 Thalassa* ens confirma que a l'Estat francès i espanyol estan concretant una gran **reserva marina** d'**Argelés** (França) fins a **Roses**, incloent-hi els canyons submarins del cap de Creus. Si hi afegim el parc natural del Montgrí, Illes Medes i Baix Ter, imposat pel tripartit - que volen enllaçar amb la reserva marina d'interès pesquer, que també es vol imposar, fins a Sant Feliu de Guíxols-, més la probable obligació d'acabar incloent-hi Tossa, Lloret i Blanes, tindrem la més gran reserva d'indis d'Espanya. Tota la Costa Brava, vaja. Queda clar que els indis som la pròpia gent del territori, els autòctons de tota la vida.

Tot això sense diners ni mitjans. Comença a ser una realitat que la forma d'ofegar el poble de Catalunya és tenir tot el territori sota figures de protecció. I que no deixin créixer ni desenvolupar moltes de les habituals

activitats que, sent sostenibles i ecològiques, són incompatibles amb aquesta protecció tan agosarada de "primer el medi i després les persones".

70v. Medicaments genèrics

Cartas | 13/11/2011 - 04:13h

Montserrat Boada

Vocal Oficina de Farmàcia Col·legi Farmacèutics de Barcelona

MÁS INFORMACIÓN

- [Carta con Respuesta - Fàrmacs genèrics](#)

El 7/ XI/ 2011 es publicava la carta "[Fàrmacs genèrics](#)" en la qual un ciutadà es preguntava per què un usuari que vulgui un **medicament de marca** no pot obtenir-lo afegint de la seva butxaca la diferència de preu que hi ha entre aquest i el **medicament genèric** de preu menor. Antoni Vallano Ferraz i J. M. Arnau de Bolós, cap de secció i cap del servei de **farmacologia clínica** hospital universitari de Bellvitge, li van donar resposta.

Des del Col·legi de Farmacèutics de Barcelona, i consensuant amb els professionals citats, volem matisar i corregir aquesta resposta. Per tal d'evitar confusions entre els usuaris, el correcte seria que, tal com indica el nou RDL 9/ 2011, el farmacèutic l'ha de substituir per un medicament de preu menor, marca o genèric. Excepte en el cas que el metge indiqui "necessitat terapèutica" en el quadre "advertències al farmacèutic" i torni a signar en el cas de la recepta paper, o faci la indicació en l'apartat de "comentaris" del Pla de Medicació de la recepta electrònica.

En cap cas l'usuari no ha de fer cap aportació econòmica, exceptuant la que li correspongui com a no jubilat.

71v. Vaga de metges

Cartas | 13/11/2011 - 04:30h

Rosa Tarruella

Girona

Com gosen dir el senyor Homs i companyia que els **metges** fan aquesta **vaga** per als seus interessos? Un xic potser sí, però també crec que ho fan per als seus **pacients**. Penso que, als metges, els fa pena i vergonya tenir tants i tants pacients que com jo, esperen una intervenció quirúrgica i no disposen de cap quiròfan, gràcies a aquestes **retallades** tan bèsties que han fet vostès.

Naturalment que hem passat una època de vaques grasses i que, malauradament, això ja s'ha acabat, però segurament es podria haver retallat en alguna altra cosa que no fos jugar amb la vida de les persones.

En aquest moment només ens podran atendre els nostres metges, en el cas que tinguem un càncer ben agreujat o ens trenquem el cap i anem als serveis d'urgències. Llavors sí, esclar que ens atendran, però crec que tampoc cal arribar a aquests extrems.

Crec que la majoria de ciutadans estem d'acord que es vigili per on van els diners i retallar amb algunes coses, despeses innecessàries, reunions i dinars que es fan per no solucionar res, molts càrrecs i subcàrrecs, intervencions a persones que no han treballat mai aquí i que per tant no han cotitzat mai ni viscut cap any sencer (encara que sigui trist), i tantes altres coses.

Pensin en els altres departaments que, si es retallessin, farien menys mal que la sanitat.

72v. Pagarem tots

Cartas | 13/11/2011 - 04:31h

Rogeli Vancells

Sant Feliu de Guíxols

Ningú no es queixava de l'**euro** quan fa uns anys arribaven de la UE milers de milions, dilapidats pels governs en obres faraòniques sense cap sentit: aeroports fantasmes, trens d'alta velocitat, subvencions, etcètera. Una cosa era evident, que quan els països de l'Est entressin a la UE, les subvencions serien per a aquests països. Aquí, com sempre, no es va preveure res, a viure de la bombolla econòmica de l'**especulació**, i ara estem com estem. Una altra cosa evident era que Alemanya miraria cap a casa seva, però qui no ho faria?

El problema és que pagarem tots la desfeta, i no els **polítics** ni la **banca**. El moment és difícil per al nostre país veient el que ens espera després del **20-N**, quan es comenci a comprovar el nostre **endeutament**, les duplicitats de despeses, l'**atur** que ja arriba als cinc milions i que es desconeix on s'aturarà; perquè la reforma laboral duta a terme es qualifica d'incompleta, cosa que representa una trampa per a la recuperació econòmica. La política econòmica i social que estem patint en aquests moments està resultant molt nefasta i els remeis necessaris no es veuen a curt termini.

73v. Complir les promeses

Cartas | 13/11/2011 - 04:47h

Mercè Mora

Lleida

Ja tornem a ser a les **eleccions** i la seva **campanya** prèvia. Tots vinga prometre i més prometre, però no compleixen res.

Ara només tenen al cap que el poble estalviï. En la meua opinió, volen retallar per gastar encara més ells. En el cara a cara de **Rubalcaba** i **Rajoy** s'han gastat 83 milions de les antigues pesetes, 498.840 euros, per demanar al poble un sacrifici. Han de predicar amb l'exemple i així els podrem escoltar, però mentre hi hagi atur, desnonaments i retalls, no sé per què es presenten. Potser volen crear encara més atur. Ja n'hi ha prou. Més fets i menys paraules. A veure si apliquen la dita i, d'una vegada per totes, compleixen les seves promeses. Com a mínim la meitat.

74v. Perseverar en l'indignació

Cartas | 13/11/2011 - 21:05h

Jordi S. Berenguer

Barcelona

El **15-M** convoca concentracions per a la **jornada de reflexió del 20-N**. Una vegada més aquest curiós moviment de perseverants 'indignats' desafia la prohibició de la Junta Electoral Central de convocar **manifestacions** en el dia anterior a la votació. Aquests són els que neguen la legitimitat democràtica dels **polítics** elegits pels ciutadans a les urnes, que és l'únic sistema per aconseguir un consens social.

Cal no oblidar que aquest heterogeni moviment ha donat cabuda als que van agredir els polítics del Parlament Català a Barcelona i als pelegrins en les jornades de la joventut a Madrid. La resta -molt pacífics, això sí- ho contemplava impassible. La presència d'aquests elements als carrers constitueix un greu perill per a la convivència ja que desafia el principi més elemental de la **democràcia**: la llibertat d'exercir en pau, sense setges, coaccions i difusió de falsedats, el sagrat dret de triar assossegadament als representants que han de dirigir els destins del país.

75v. Dosis prescrites

Cartas | 14/11/2011 - 04:09h

Núria Guixa

La Pobla de Segur

Les nostres farmacioles casolanes estan plenes de **medicaments caducats** o a punt de caducar, la millor sortida dels quals serà el reciclatge. Reciclar **fàrmacs** potser ens tranquil·litza, "és bo per al medi ambient", ens diuen. A mi em sembla vergonyós apedaçar d'aquesta manera el malbaratament de fàrmacs d'aquest país. Els nostres successius governs, més preocupats a contentar la indústria farmacèutica que a fomentar l'ús racional dels medicaments, podrien començar a gestionar els recursos sanitaris abans que a retallar-los. Si s'ha fet una llei que obliga a receptar per principi actiu, per què no es fa una llei que obligui a dispensar-ne únicament les dosis prescrites?

76v. Bona educació

Cartas | 14/11/2011 - 04:16h

Mercè Valls Campañá
Bellaterra

Molt encertat va estar l'**Eduard Punset** parlant amb el **Buenafuente** sobre l'**educació**. Fantàstica afirmació quan va fer referència a les intel·ligències múltiples dels infants i el deure dels mestres a personalitzar l'educació de cada alumne. No ha inventat res de nou perquè aquesta és la tasca del bon mestre. Però és d'agrair que un personatge mediàtic ens ho recordi. Cal revisar el **sistema educatiu** i redescobrir quin serà el camí que porti de nou al mestre a fer de mestre.

77v. Un país que és xauxa

Cartas | 14/11/2011 - 04:21h

Rogeli Vancells
Sant Feliu de Guíxols

És una vergonya que els **polítics catalans** en temps de vaques molt flaques es gastin sis milions d'euros en una **campanya electoral** llarga, feixuga i reiterativa, que el peix ja estava venut abans de pescar-lo. El sistema de **propaganda** electoral, mítings extremadament reiteratius amb acusacions d'uns cap als altres, propostes que saben que no podran complir, resulta tan feixuc i anacrònic que sembla que encara estem en les campanyes del segle XX. El més greu és que es podien estalviar tres milions d'euros si els partits s'haguessin posat d'acord a fer la tramesa conjunta de la seva propaganda electoral, en lloc de fer-ho cada partit pel seu compte, i pensant amb les retallades que el país pateix.

També s'ha d'afegir el cost que representa la distribució per part de correus d'una quantitat important de sobres que molts ni tan sols seran oberts. Encara estem en un país que és xauxa.

78v. Prou de crisi?

Cartas | 14/11/2011 - 04:22h

Joan Cortadellas
Sant Cugat del Vallès

Si un té la sort de tenir una **feina**, no cal que cada dia li diguin que la pot perdre, i si un s'ha quedat sense feina no cal que li diguin cada dia que no en tornarà a trobar. És cert que estem en **crisi**, però ja no cal que els mitjans ens ho recordin a cada minut. Per què no parlem d'altres coses, per evitar obsessionar-nos de forma malaltissa i així frenar aquesta autèntica psicosi que ens estan provocant? Proposo que un dia a la setmana (diumenges?) tots els mitjans deixin de parlar de crisi.

79v. Indignació

Cartas | 14/11/2011 - 04:27h

Alba Vall Vargas
Manresa

Quan veig les estratègies que alguns **polítics** estan utilitzant per aconseguir **vots** com sigui, el que sento jo és **indignació**. Per exemple, un [vídeo que finalment va haver que retirar el PSC](#).

No es pot utilitzar la mort ni els **professionals sanitaris** d'aquesta manera. Crec que no necessitem polítics que desorientin, facin entrar por i juguin amb els sentiments dels ciutadans. També es manifesta una falta de

respecte molt important per les persones i els professionals sanitaris que dia a dia treballen esforçant-se per oferir una bona atenció sanitària. Aquest vídeo aconseguia desacreditar i complicar la feina diària de metges, infermeres i altres professionals que treballen als centres sanitaris, només per interessos electorals. Necessitem polítics que solventin problemes i ajudin les persones, vostès fan tot el contrari.

80v. Solucions

Cartas | 14/11/2011 - 04:29h

Sílvia Martínez

Premià de Mar

L'esbós del futur Reglament de Circulació exposa que, en cas de trànsit, les **motocicletes** podran **circular per la vorera**: una proposta que no m'entra al cap. Cada cop que em paro en un pas de vianants a **Barcelona** lleigeixo a terra: "Un de cada tres morts en accidents de trànsit anava a peu". I cada cop veig més estadístiques que ho confirmen. I doncs?

És per això que no entenc com poden voler aprovar aquesta reforma. Tot i que aquesta digui que les motos podran circular extremant la precaució, em sembla una solució de bojós fer que aquestes puguin anar per la vorera quan hi ha persones que poden patir un atropellament, entre elles nens i persones grans.

Sóc conductora de motocicleta i, malgrat que la proposta a priori sembli que m'hauria d'agradar perquè em beneficia, no deixo de pensar en les conseqüències que aquesta pot ocasionar.

81v. El futur d'Itàlia

Cartas | 14/11/2011 - 04:37h

Anna Duran

El Masnou

Berlusconi no és fruit de la pressió de col·lectius oblidats o insultats, ni dels processos judicials en els quals *Il Cavaliere* s'ha vist involucrat, ni dels in comptables escàndols que esquitxen l'història del, fins ara, **primer ministre italià**. La [dimissió](#) ve dictada per pressions dels agents econòmics i sembla ser el resultat, únicament, d'una mala gestió econòmica.

82v. El 20-N des de Noruega

Cartas | 14/11/2011 - 07:03h

[Josep Coll](#)

Oslo (Noruega)

Un estudi publicat per la **premsa noruega** recorda que la **crisi financera** que ara sofreix Europa es podria comparar amb la viscuda després de la caiguda del mur de Berlín.

Fins a l'actualitat, recorda, ja ha fet caure a quatre primers ministres, a Itàlia, Grècia, Islàndia, Irlanda, Portugal i Dinamarca, preconitzant que seguiran per camí similar les màximes figures polítiques de Eslovàquia, Espanya i França. Aquesta crisi generalitzada redueix l'interès puntual que, en altres ocasions, haurien tingut les [Eleccions generals a Espanya](#) del dia **20-N**, i al mateix temps li donen un caràcter global més important.

Gràcies a la democràcia els pobles poden votar, i participar en la renovació de la seva història. Més d'una vegada s'ha donat el cas que els indiferents, els pusil·lànimes i els decebuts de la política han contribuït passivament en un resultat electoral, quedant-se simplement a casa.

83v. Hipoteques i videojocs

Cartas | 14/11/2011 - 16:19h

Joan Maria Arenas

Olèrdola

Sis milions i mig d'unitats venudes d'un **videojoc de guerrilla urbana** en vint-i-quatre hores. Talment sembla un més, possiblement el darrer esquer que les imparables forces del consumisme i les finances han ofert al públic per a incrementar encara més els seus immorals beneficis *ad eternum*.

El procés fins ara ha estat simple. Primer cal crear la necessitat, que allò prescindible esdevingui imprescindible mitjançant tècniques a mig camí entre la publicitat i l'enginyeria social, de manera que qui no tingui una segona residència, un televisor de plasma ridículament immens, un lavabo amb jacuzzi o un automòbil de marca alemanya i de qualitat sembli estar fora del sistema, gairebé un mort de gana.

La següent fase ja ve tota sola, per inèrcia: crèdit fàcil i més enllà del sentit comú, de les teves possibilitats per així arribar a la tercera etapa, la de l'abisme social, polític i econòmic en el que ens estem abocant a mode d'epíleg.

Però fins i tot un trist epíleg com aquest pot donar força suc mitjançant unes vendes de més de **sis milions d'unitats** d'un videojoc en un sol dia on, a més a més d'obtenir monstruosos beneficis, de passada es forma i instrueix el gruix de la població, eminentment jove com sempre ha estat en aquests casos, en el sublim art del [Modern Warfare](#), la guerra moderna, per si de cas l'abisme acabés sent més profund del que inicialment s'havia planejat.

84v. Solució al desgavell econòmic

Cartas | 14/11/2011 - 16:26h

Josep M. Luis i Collet - Economista

Barcelona

M'interessa l'**actualitat econòmica**. Segueixo la premsa escrita, fonamentalment mitjançant internet, les xarxes socials, i la ràdio. M'agrada seguir les tertúlies de l'actualitat. Hi participen grans professionals de l'àmbit periodístic, acadèmic i polític. Durant els darrers mesos, hi ha una paraula clau en el centre del tot el debat econòmic: la "confiança".

Sembla que ella sigui la solució a tot el desgavell en el que estem ficats. Jo no tinc clar que la confiança serveixi per tantes coses com les enunciades: es diu que amb un **canvi de govern**, per exemple, tornarà la confiança a les empreses, als inversors, als particulars. Es diu que, amb un **poder polític** més representatiu a la Unió Europea, per exemple, tornarà la confiança als mercats financers. Es diu que si torna el crèdit a les empreses, aquestes recuperaran la confiança per invertir.

En el món actual, perquè una persona pugui consumir, necessita ingressar diners, és a dir, tenir un lloc de treball remunerat. Les empreses "ingressen" diners quan tenen beneficis. Només poden invertir si tenen guanys, només poden demanar crèdits a les entitats bancàries si els poden tornar, i només poden tornar els crèdits si guanyen diners, si ingressen diners, si tenen beneficis. La confiança tornarà al **món empresarial** quan les empreses guanyin diners.

El problema és què han de fer les empreses per guanyar diners. Els empresaris ja s'aixequen ben d'hora, ben d'hora, ben d'hora cada matí. Però

amb això no n'hi ha prou per solucionar els seus problemes. Els periodistes, els acadèmics i els polítics han de saber que amb la paraula "confiança" no n'hi ha prou per tirar els país ni el món endavant. Les empreses han de guanyar diners. Com? Aquesta és la pregunta.

85v. Bipartidisme

Cartas | 14/11/2011 - 19:56h

Anna Duran

Barcelona

A Espanya ha començat una "nova" **campanya electoral** i utilitzo el terme entre cometes perquè la situació és la mateixa que en comicis anteriors: els de sempre es comprometen a complir, com sempre, el que sempre ens han promès. Aquesta no és una democràcia **bipartidista**, molts altres partits configuren la realitat política de l'estat, o com a mínim lluiten per fer-ho. Però de nou el **debat** electoral serà un cara a cara entre candidats dels partits majoritaris, i tornarem a silenciar o a posar en un segon pla els **partits alternatius**, perquè s'ha decidit que els candidats dels partits de "tota la vida" són els únics que ens interessa escoltar.

86v. Tolerància

Cartas | 15/11/2011 - 04:13h

Maria Àngels Pagès

Ventalló

L'any 1996 l'ONU va convidar els estats membres a commemorar el 16 de novembre de cada any el dia internacional per a la Tolerància. Hem de tenir en compte que la tolerància és la base del respecte mutu entre les persones i les comunitats. Ens apropa als altres i ens fa veure les diferències, no com a barreres, sinó com una invitació al diàleg i a la comprensió. Ens fa acceptar i admetre altres idees, opinions, costums o estils de vida. Ara bé, crec necessari matisar que la tolerància no pot ser indiscriminada, té un límit. Ningú té el dret d'imposar les seves opinions. Tampoc pot confondre's amb la indiferència o el passotisme, postures que demostren la falta de compromís i fomenten la manca de valors humans i socials. És un bon dia per començar a ser més tolerants i per aprofitar l'ocasió per reflexionar sobre els problemes d'intolerància locals i mundials, que es produeixen encara a molts llocs. Fomentar aquest valor de primera línia dins la societat pot contribuir a substituir la cultura de la guerra per la cultura de la pau.

87v. El dèficit sanitari

Cartas | 15/11/2011 - 04:14h

Marta Barrera

Matadepera

Fa uns dies, tot parlant amb un metge, comentàvem la greu situació del **dèficit** de la **sanitat** al nostre país. Tots estem al corrent d'aquest tema. Però també m'explicava que la quantitat de diners perduts per culpa dels **pacients** és astronòmica. Hores concertades però sense que el pacient es presenti, prescripcions per receptes d'una simple caixa d'aspirines, hores cancel·lades a l'últim moment, excés de **pacients a urgències** amb mals lleus que bé podrien anar al metge de capçalera per tal de no col·lapsar, etcètera. Són petits detalls que compten. Hem de ser conscients que, malgrat que la culpa de les **retallades en sanitat** no és dels ciutadans, sí que

tenim la oportunitat de contribuir a no agreujar la situació. Definitivament, cal aportar el nostre gra de sorra.

88v. Solidaritat

Cartas | 15/11/2011 - 04:29h

Cristina Viscasillas

Barcelona

La setmana passada vaig recopilar una sèrie de **joguines** de quan era petita, i vaig portar-les a una parròquia perquè les donessin a nens sense recursos. Em vaig endur una sorpresa quan em van dir que les llençaven. Des de llavors he buscat algun lloc on donar-les i només ho podré fer quan comenci la campanya de recollida per al **Nadal**. Com pot ser que Barcelona no ofereixi una campanya permanent de recollida de joguets? Que només som solidaris quan s'acosta Nadal? Algú dubta que a molts nens els faria feliç una joguina nova a qualsevol època anual? Hem de replantejar-nos aquesta solidaritat nadalenca i destemporalitzar-la, els nens tenen dret a jugar tot l'any!

89v. Tecnòcrates

Cartas | 15/11/2011 - 04:33h

Joan Martorell

Matadepera

Els **partits polítics** (la partitocràcia) s'han demostrat ineptes per monitoritzar la democràcia, i els fan retirar per deixar pas als **tecnòcrates**, a veure si ells ho poden arreglar tot plegat. Això em sona a Plan de Estabilización (Ullastres) i a Plan de Desarrollo (Lopez Rodó). Ara la prioritat és superar la crisi, després, salvada la democràcia, ja tornarem a obrir les portes dels Parlaments als partits polítics.

90v. Vaga de metges, i així anem...

Cartas | 15/11/2011 - 15:12h

Nicolás Tomás Lanchon

Pineda de Mar

En aquest país de pandereta, sempre hi ha lloc per a **vagues** de tot tipus. Quan no és per una cosa és per una altra. La qüestió és no treballar. La qüestió és tenir tots els dies festius que ens roti. Serem els primers en queixar-nos de la falta de productivitat, però ens absentem del nostre lloc de **treball**. Serem **metges** i ens queixarem de les conseqüències de les **retallades**, però aturem l'exercici de la nostra professió, amb quatre cassoles i dos xiulets.

Haurem de replantejar-nos quin model de societat volem, una societat acomodada en el subsidi o una **societat productiva** líder a nivell internacional. Però si optem per la segona opció, a dia d'avui, no anem pel bon camí.

91v. Els més grans

Cartas | 16/11/2011 - 04:07h

Segons l'OMS, l'any 2010, a Europa, un 19,4% de persones de més de 60 anys van patir **maltractament psicològic**, i en la majoria de casos, aquestes persones no van posar denuncia perquè depenien del seu agressor.

A mesura que passa el temps, estem esdevenint una societat amb menys **valors** i menys sensibilitat per la gent gran, que són els que ens han ajudat a créixer i ens han transmès tota la seva experiència.

92v. Paper malgastat

Cartas | 16/11/2011 - 04:19h

Francesc Llimona

Espolla

Tots els **partits polítics**, amb la **propaganda electoral**, han enviat un sobre i una papereta, tan pel Congrés com pel Senat, i això té un cost que paguem els ciutadans. El proper dia **20-N** aniré a votar i al col·legi electoral tindrè sobres i paperetes a la meua disposició per exercir el meu dret, el vot. Una vegada més, els partits polítics prediquen el que no fan, tots parlen d'estalvi i retallades, al mateix temps malgasten pensant únicament en el seu vot. Espero que els partits polítics comencin a pensar en el significat de la seva feina, perquè voldrà dir que han començat a pensar en els ciutadans.

93v. Transports de risc

Cartas | 16/11/2011 - 04:21h

Alba Martín García

Barcelona

He observat que hi ha **autobusos públics** on per accedir als seients situats al final del vehicle i sortir-ne il·lès s'ha d'estar ben preparat físicament. Aquesta afirmació es deu a que hi ha tres esglaons abans d'arribar a aquests llocs. També he de dir que l'autobús va fent bots, i a la part de darrere es noten més. Si a això se li afegeix que l'espai entre el sostre i la plataforma és més curt, s'arriba a una situació de risc. Per tant, suggeriria a TMB que en aquests tipus de vehicles possessin un adhesiu en els llocs esmentats, indicant que són per a gent no gaire alta i en bon estat físic.

94v. Sóc metge

Cartas | 16/11/2011 - 04:27h

Joan Callen Mas

Barcelona

Em dirigeixo als gestors del **sistema sanitari català**. Sóc **metge**. Treballo al **sistema sanitari públic** català, ho faig amb dedicació i mantinc la meua competència perquè tinc vocació. Digueu-me què espereu de mi. Pregunteu-me què espero de vosaltres.

Espero que em doneu les eines per fer la meua feina amb qualitat i eficiència, per atendre als pacients, per ajudar les persones a tenir cura de la seva salut.

Espero tenir unes condicions laborals i retributives dignes. Sóc metge i vull fer de metge; si volgués ser gestor o fer negocis amb la salut dels altres i els diners de tots, ja hauria triat una altra opció. No em feu còmplice de la degradació del sistema. No m'utilitzeu com a excusa per **privatitzar els serveis**. He optat per treballar al sistema sanitari públic perquè crec que la salut és un dret, crec que tots (ciutadans i professionals) tenim dret a un sistema sanitari públic, equitatiu i de qualitat.

95v. Qui creure

Cartas | 16/11/2011 - 04:27h

Cristina Viscasillas

Barcelona

Com més es parla de les pròximes **eleccions**, més confusa estic. He seguit molt els **debats** que s'han transmès a televisió fins ara, però sempre sorgeix el mateix dubte. Qui se suposa que he de creure? En molts moments, s'acusen de mentiders els uns i els altres i els espectadors no sabem qui diu la veritat i qui no. Què hem de fer? Com podem valorar les seves opinions sense que ningú ens doni una base de coneixement fiable?

Sembla que s'oblidin que avui en dia la política té un problema de credibilitat que està molt per sobre de les diferències ideològiques. I, honestament, acusar-se els uns als altres de falsejar la veritat no millora gens la imatge col·lectiva que tenen actualment els polítics.

96v. Biblioteques escolars

Cartas | 16/11/2011 - 04:31h

Eulàlia I. Rodríguez

Torroella de Montgrí

El [Congreso Bibliotecas Escolares en Tránsito](#) (Santiago de Compostela, 10, 11 i 12 de novembre) ha reunit a uns 500 mestres, professors, bibliotecaris, documentalistes, escriptors, sociòlegs, etcètera, que vetllem per les **biblioteques escolars** en totes les comunitats. En primer lloc, la biblioteca escolar facilita l'aprenentatge dels nostres alumnes al llarg de tota la seva vida estudiantil. En segon lloc, els ajuda a desenvolupar **competències lectores**, d'adquisició d'informació i de comprensió del món. Tal com ha dit en el congrés el professor Daniel Cassany, el gran paper de la biblioteca escolar és educar en informació. Ell estableix cinc dicotomies on ha de prevaler l'activitat per davant del lloc, el subjecte per davant del document, la comprensió per davant de l'accés a la informació, els grups per davant de la lectura individual, i escriure per davant de llegir exclusivament.

97v. La llei del menor

Cartas | 16/11/2011 - 04:37h

Joan Font Piqué

Barcelona

En els darrers cinc mesos he hagut d'anar tres cops a la comissaria a denunciar tres fets: dos per atracament als meus fills que han estat robats al mig del carrer, en sortir del col·legi, i un altre per denunciar l'incendi provocat de contenidors de papers i de tanques de les cases, per part d'un grup d'adolescents avorrits. En fer la denúncia, el mosso ens informa que en tractar-se presumptament de menors, degut a l'actual **lleï del menor**, hi ha molt poc a fer.

Bàsicament no se'ls pot fer res. Afegeix que ells ja fan la seva feina però que no serveix de res. Al final de la conversa, el que s'insinua és una gran veritat.

Les **lleis** les fem nosaltres, els ciutadans, a través dels **polítics** que escollim. Ara que toca votar, penso que és el moment de reflexionar sobre el fet.

Fins on jo sé, molt pocs partits han explicitat per escrit, clarament en el seu programa, la seva intenció de canviar la llei de menors i la llei de **delinqüents multireincidentes**. Potser ja és hora que els ciutadans assumim les nostres responsabilitats per mitjà dels nostres vots.

98v. Col·lapse a la ciutat
Cartas | 16/11/2011 - 16:14h
Mar Jorba Brugués
Castellolí

Moure's per la ciutat comtal en **dies de pluja** és totalment una odissea. **Barcelona** queda **col·lapsada**. El **transport públic** va a deshores. El trànsit es descontrola a tots els punts de la ciutat. Els carrers queden totalment inundats per un evident mal sistema de clavegueram. Els passos per a vianants s'assemblen a l'estany de Banyoles on sense unes bones botes d'aigua ets home mort. Els centres comercials s'omplen sobtadament de gent impacient esperant el millor moment per iniciar la carrera sota la cortina d'aigua.

La **pluja** és un fenomen natural típic d'aquesta estació de l'any, la **tardor**. Com pot ser, doncs, que tot i ser un país mediterrani caracteritzat pel sol i el bon temps, ens bloquegem de tal manera davant un fenomen com aquest? És que no n'aprenem? Almenys esperem que aquest hivern no torni a nevar i es provoqui una parada generalitzada com va succeir fa dos anys. Una vegada més seria bo agafar exemple dels països del nord.

99v. Renfe a Lavern
Cartas | 17/11/2011 - 04:13h
Laura Cuscó
Subirats

Sóc usuària de la **línia R4 de Rodalies** de Renfe i des de fa anys que vull pagar i no puc. Visc al municipi de **Subirats**, amb parada de **Renfe a Lavern**. Per la proximitat de l'estació, aquesta rep usuaris de tot el municipi i municipis veïns com El Plà del Penedès o Sant Cugat Sesgarrigues. Com que l'estació té poca afluència de **passatgers** respecte d'altres més properes com Vilafranca o Sant Sadurní, no tenim màquina per comprar bitllets i els hem d'adquirir a aquestes estacions o bé a Barcelona. Per tant, sempre hem de comprar el bitllet amb antelació.

El problema, però, no acaba aquí. I és que un cop disposem de bitllet, tampoc no el podem validar. La petita i única màquina de l'estació de Lavern fa mesos (o anys) que no funciona, de manera que quan arribo a Barcelona i vull sortir de l'estació de Plaça Catalunya o Arc de Triomf, no puc. Les màquines detecten que el meu bitllet no ha estat validat com a entrada i, per tant, he de sortir enganxada a algú o bé demanar al vigilant que m'obri l'accés.

Mentre uns es dediquen a perseguir aquells que no paguen, n'hi ha d'altres que paguem i que no comptem per a res.

100v. Fruit de l'incivisme
Cartas | 17/11/2011 - 04:16h
Alexandre Fàbregas
Director d'Endesa al Barcelonès
MÁS INFORMACIÓN

- [Fotocarta - Módulo 'integrado' en el paisaje urbano](#)

En relació a la **Foto del lector** que el diari publica el 16/ XI/ 2011 a *Cartes dels lectors* amb el títol "[Mòdul 'integrat' al paisatge urbà](#)", m'agradaria precisar el següent: primer de tot, el mòdul és un centre de transformació provisional que Endesa va instal·lar el gener del 2010 a la **plaça de Sant**

Agustí per tal de garantir el servei elèctric als veïns d'aquesta zona del districte de **Ciutat Vella** mentre duressin els treballs de remodelació de la plaça de la Gardunya, darrere el mercat de la Boqueria.

En col·laboració amb l'Ajuntament, la companyia va emplaçar l'escola Massana a llançar un concurs d'idees entre els seus alumnes per tal de decorar la instal·lació amb l'objectiu de millorar-ne l'impacte estètic. La proposta guanyadora - un laboratori-és la que es va plasmar. Malauradament, l'incivisme i el vandalisme d'uns quants s'han encarregat de malmetre i embrutar l'obra dels alumnes i de dipositar tot tipus d'objectes al sostre del centre de transformació, que la companyia s'encarrega periòdicament de netejar. Espero que aquestes ratlles aportin una informació més detallada al lector.

101v. Balls de xifres

Cartas | 17/11/2011 - 04:17h

Marta Sarró

Barcelona

És comprensible que, en una **manifestació**, el nombre d'assistents sigui diferent segons l'ull del qui compta. Però quan una persona fa vaga, consta que no s'ha presentat al seu lloc de treball, i a l'inrevés, el que no fa **vaga** signa conforme aquest dia si treballa. Per tant, considero una presa de pèl i una manca important d'informació que avui en dia, que tot està informatitzat, no es pugui saber amb exactitud quanta gent s'ha adherit o no a una vaga.

102v. Joguines per al Raval

Vida | 17/11/2011 - 04:24h

M. Cristina Casals

Esplugues de Llobregat

Voldria contestar la carta de [Cristina Viscasillas](#) (15/ XI/ 2011), que buscava una parròquia a **Barcelona** per donar les **joguines** de quan era petita. Es pot adreçar, si vol, a l'església de Montalegre del barri del Raval (Valldonzella, 13). Allà fan acció social i recullen aliments, joguines i productes de neteja que distribueixen entre les famílies pobres que ho sol·licitin a la parròquia. Uns voluntaris ho reparteixen i fan cura que arribi bé tot el que es dona.

103v. I el Senat?

Cartas | 17/11/2011 - 04:24h

Elvira Talló

Igualada

Algú sap quins són els **candidats al Senat** que es presenten a les properes [eleccions del 20 de novembre](#)? Ni els mateixos **partits polítics** els han presentat en aquesta **campanya**. Això indica la importància que ells mateixos donen al **Senat**. Cap valor. Un retir daurat per a molts polítics que ja no estan a primera fila. Per què hem de tenir dues càmeres: el Congrés i el Senat? No hi ha països que solament en tenen una? Ja que estem en temps de retallades, podríem començar per eliminar tot allò superflu.

Més val eliminar alguns centenars de càrrecs que tenen una funció que no es percep com a imprescindible que haver de retallar els drets que haurien de ser intocables en un Estat de benestar i de justícia.

104v. Una propietat diferent
Cartas | 17/11/2011 - 04:28h
Sònia Tornero
Sant Boi de Llobregat

A l'article "[Sense diners per a sentències](#)" (14/ XI/ 2011) del *Viure*, es diu que l'Ajuntament de **Sant Boi de Llobregat**, segons una estimació del TSJC, haurà d'indemnitzar una farmàcia amb dos milions d'euros. El reportatge està il·lustrat amb una **fotografia d'una farmàcia** que actualment no té res a veure amb aquest litigi, que va ser promogut, segons sembla, per l'anterior propietat.

Com a titular d'aquesta farmàcia, vull deixar constància que el peu de foto és erroni, ja que la propietat actual de la farmàcia està totalment al marge de qualsevol demanda contra el Consistori, i només amb la visió de la foto es poden fer interpretacions equivocades que poden perjudicar greument aquest establiment i les persones que hi treballem.

105v. Oficis
Cartas | 17/11/2011 - 04:28h
Josep Masoliver
Vic

L'any 2010 es varen donar de baixa a **Catalunya** 10.615 autònoms. Tot i així, seguim liderant l'Estat espanyol amb 540.000, del milió que hi ha a tot l'Estat.

També és a Catalunya on els **immigrants** obren més **negocis**. No obstant, tant l'Estat espanyol com la Generalitat segueixen sense política real d'aprenentatge d'oficis. Els **autònoms** són, majoritàriament, mestres artesans que es deixen perdre irremissiblement. Catalunya, país d'iniciatives i d'**emprenedors**, els ha trinxat. Ara fem el mínim esforç: treballar poc, cobrar molt i un lloc de treball còmode i segur. Aquest és el resultat del discurs instaurat des de fa dècades, en què des del poder es transmet que tothom ha d'anar a la universitat, i els que no hi arribin que es dediquin a una professió, sense posar al mateix nivell les dues opcions, ja que hi ha persones que són més hàbils per als treballs manuals i d'altres, per als intel·lectuals; i això no ha de ser cap impediment. Certament, per aprendre un ofici no hi ha prou amb anar a les escoles professionals, ni poden haver escoles per a tots els oficis. L'única forma seriosa és fer una política d'aprenentatge racional.

106v. L'ús de les enquestes
Cartas | 17/11/2011 - 04:37h
Sergi Parcerisas
Barcelona

Sempre he mirat les **enquestes** amb cert escepticisme. Principalment per dues raons, i és que els **resultats** depenen de la selecció de la mostra i de la representativitat que tingui. Però tant la mostra com la representativitat són paràmetres fàcilment alterables, si així es vol. És tant senzill com dirigir l'enquesta a aquells que es coneix que tendeixen a votar una opció política concreta. I això òbviament no vol dir excloure una població o regió sencera, sinó simplement focalitzar l'enquesta en barris concrets.

Les enquestes han afectat directament la **campanya electoral** dels **partits**, que han adoptat una posició més ferotge o més conservadora en funció de la intenció de vot. Fins i tot **Rajoy** ja s'ha llençat a la piscina i ha dit: "Crec

que guanyarem les eleccions". Cantar victòria abans de temps treu transcendència al vot.

107v. Impunitat ciclista

Cartas | 17/11/2011 - 04:39h

Anna Duran

El Masnou

A un semàfor de la N-II, a l'altura del Masnou, em va adelantar un **ciclista** per l'esquerra, creuant la **línea contínua**. No és el primer ni serà l'últim que ho faci. Els **ciclistes** són els conductors més desprotegits de la **carretera**, però molts han agafat costums temeraris com creuar quan el semàfor està en vermell. "És per no perdre el ritme", diuen amics que agafen la carretera. Estic a favor de potenciar la **bicicleta**, però cal acabar amb la impunitat que empara els ciclistes quan cometen infraccions.

108v. Qui decideix el futur

Cartas | 18/11/2011 - 03:31h

Àlex Peiron

Girona

La generació d'aquests darrers anys ha arribat a un punt de solidesa personal i professional que fa difícil no imaginar que farem allò que ens fa sentir còmodes, però la **economia** dels propers anys no està disposada a deixar que siguin les persones les que decideixin què volen fer-hi. Serà aquesta economia qui decideixi per les generacions futures? Potser hauríem de replantejar-nos l'actual model i no deixar que l'economia ens tracti com els seus esclaus.

109v. Poca frescor

Cartas | 18/11/2011 - 03:31h

Jordi Capdevila

Barcelona

Volia fer una anotació a l'inspirador article "[Poca frescor, molt Photoshop](#)" (15/XI/2011), de Llàtzer Moix. Buscar la perspectiva d'**experts en comunicació** per parlar de la **campanya electoral** em sembla molt oportú, i en aquest cas, els escollits van ser d'un alt nivell.

És evident que qualsevol ciutadà pot constatar la manca de creativitat, de la mateixa forma que és palpable que la política no va en sintonia amb la societat actual, que evoluciona a més velocitat que els sistemes burocràtics. Aleshores, amb uns productes tan obsolets, les campanyes que fan les agències de publicitat són idèntiques, legislatura rere legislatura. Com ho són els anuncis de detergents, en què res més es pot dir. Tot neteja, per molt que hi posis "nou" al davant, i tots fan unes propostes semblants per molt que apel·lin al canvi, ja que el seu públic objectiu és una gran massa de gent i els seus missatges han de ser genèrics i, per tant, avorrits. La personalització de la comunicació és una realitat a què els partits encara no s'han sabut adaptar, i encara menys les seves polítiques.

110v. Els especuladors

Cartas | 18/11/2011 - 03:31h

Alex Casademunt

Cerdanyola

Des dels mitjans de comunicació massius s'adverteix sobre la inevitable necessitat de donar confiança als **mercats financers** amb **polítiques d'austeritat** que rebaixin el **deute públic**. Aquest missatge, incessant, acaba transmetent un fatalisme, un determinisme implacable: no tenim marge de maniobra, o fem els deures o els mercats se'ns menjaran. Però algú ens ha dit per què i com hem arribat a aquesta situació? Si no en coneixem l'origen, evidentment no en podem obtenir el remei.

La recepta neoliberal de finançar la despesa pública a través d'agents privats ha tingut una conseqüència inevitable: quan aquests agents privats han entrat en crisi, el deute públic no només ha augmentat de forma dramàtica, sinó que ha quedat únicament en mans dels mercats financers. Els nostres polítics, amb poques excepcions, s'han omplert la boca dient-nos que no pagar impostos era bo per a tothom; ara ja sabem que, sobretot, ho ha estat per als especuladors.

111v. Un exemple

Cartas | 18/11/2011 - 03:31h

El 16/ XI/ 2011 vaig llegir una carta, "[Sóc metge](#)", que em va emocionar pel contingut. Es tracta d'un metge, com n'hi ha pocs avui dia, que es queixa amb tota la raó que, malgrat tenir una forta **vocació de metge**, el sistema no li permet atendre com ell voldria els seus pacients.

Jo, des d'aquestes breus línies, només vull felicitar aquest doctor amb majúscules i demanar que, tant de bo, tots fossin com ell, tan honrats i humans, tal com s'hauria de demanar en aquesta professió. Esperem que la vaga a la sanitat dignifiqui la tasca dels metges i permeti mantenir la qualitat que ens mereixem els usuaris de la sanitat pública. Que callin més els polítics de la Generalitat i escoltin més els empleats públics responsables, com aquest doctor.

112v. Emprenedors escolars

Cartas | 18/11/2011 - 03:31h

Jordi Bernabeu

Centelles

Em sorprèn la bona actitud amb què ens hem pres la proposta de la Conselleria d'Ensenyament d'introduir una **assignatura a la ESO** per fomentar el caràcter **emprenedor** dels **joves**.

Tot allò que potenciem per millorar l'educació ha de ser ben rebut, però anem amb compte. No oblidem que molts dels valors que estan vinculats a certs caràcters emprenedors són els que ens han ficat en aquesta crisi i, ahora, també han facilitat certes desigualtats socials.

113v. Polítics a les xarxes

Cartas | 18/11/2011 - 03:31h

Jèssica Garcia

Igualada

Hi ha dos tipus de **polítics**: els que s'exposen a les **xarxes socials** per gust i els que ho fan per obligació. Quan es fa per obligació, els ciutadans percebem una falsa activitat. En canvi, si en fessin un ús actiu i personal,

no estaríem parlant d'una hiperexposició. Tot i així, és el present i el futur de la comunicació política. El fet que s'exposin a les xarxes és una manera d'analitzar la popularitat dels candidats, la intenció de vot i els seguidors.

El punt més important és que, mitjançant les xarxes, es pot fer una campanya amb un baix pressupost. I el més destacat de la campanya 2.0 és la comunicació bidireccional (interacció amb el ciutadà), ja que a través de la xarxa els polítics poden conèixer les necessitats i els suggeriments dels votants.

114v. Gossos a la Ciutadella

Cartas | 19/11/2011 - 04:15h

Elvira Reche

Barcelona

Els **gossos** han d'anar **lligats** al parc de la **Ciutadella**: està ple d'indicacions que ho diuen. Hi ha un **espai reservat** pel propi parc per a l'esbarjo dels gossos i adequat a les seves necessitats. Per què tothom els deslliga quan entren al parc? No hi ha ningú que es cuidi de fer respectar aquesta **normativa** i indicar que els gossos disposen d'un espai per a ells? Suposen un perill atès que quan l'amo els deslliga, els gossos surten corrent sense cap contenció.

Vaig ser víctima d'una caiguda que em va produir una ferida oberta al turmell. D'això fa sis mesos. El gos em va fer una segada per darrere. I jo ni tan sols sabia què m'havia passat, només que estava a terra.

Sóc una dona jove i esportista que, com molta gent, afortunadament cada vegada més, fa running al parc. Imagineu si això li passa a un nen petit o a una persona gran o en recuperació. L'ama es va disculpar i vaig donar per tancat l'episodi. La ferida em va fer mal uns dies, però al final no vaig fer cap acció. Tothom a qui ho explicava em preguntava si no havia fet alguna cosa més.

Agrairia que algú de l'**Ajuntament** expliqués com podem modificar aquesta conducta incívica de deslligar el gossos en entrar a un parc i també què s'ha de fer quan et trobes en una situació similar a la meva. Jo ho vaig deixar passar, acceptant les disculpes de la noia. Què havia de fer? Crec, però, que ja n'hi ha prou. No es pot córrer ni passejar sense fer slalom per no entrebancar-nos amb gossos que surten dels camins del parc.

115v. Patinar sobre gel

Cartas | 19/11/2011 - 04:29h

Maria Grande

Barcelona

Ja fa temps que es va proposar instal·lar una **pista de patinatge sobre gel** a **plaça Catalunya**. Aquesta proposta no ha arribat a tirar mai endavant, però ara sembla que torna a estar sobre la taula. Diuen que aquesta mesura es pren per dinamitzar el **comerç** de la ciutat i que els comerciants de la zona hi estan d'acord. Tot i així, fins ara no hi havia hagut cap pressa per instal·lar-la.

Però sembla ser també que aniria molt bé per evitar una nova acampada dels **indignats**, i més ara que s'han tornat a convocar concentracions. Si no es vol que el moviment **15-M** torni a plaça Catalunya, la millor solució és posar-hi una pista de gel?

116v. Indignat al futbol

Cartas | 19/11/2011 - 04:35h

Jordi Bellosó

Barcelona

Sóc entrenador de **quarta catalana** a **Barcelona** i vull palesar la meva indignació pels fets que hi visc normalment. Al meu equip hi ha jugadors catalans i de nou nacionalitats més. Sovint els meus jugadors viuen **assetjament verbal** o **agressions** amb connotacions **racistes** del públic i de jugadors catalans. El fet més lamentable és la justificació i l'encobriment d'aquestes conductes que tècnics, jugadors, presidents o públic fan amb comentaris com: "Es un calentón o son cosas del **fútbol**". Senyors, amb el racisme i la violència, tolerància zero. Encara que per a alguns equips el més important és pujar de categoria a qualsevol preu, per la resta és fer esport. La **Federació Catalana de Futbol** no pot mirar cap a un altre costat amb equips i individus així. Si amb conductes racistes i agressions és més fàcil pujar-hi, els meus equips mai no ho faran. Perquè els asseguro que no em tremolarà la mà a l'hora de fer fora un jugador meu, per molt bo que sigui, si actua així.

117v. Estudiar a Barcelona o a Milà?

Cartas | 19/11/2011 - 16:06h

Jèssica Garcia Abad

Igualada

Semblarà absurd però sóc d'**Igualada** i per anar a una universitat de **Barcelona** amb **Ferrocarrils** trigo 1 hora i 40 minuts en arribar i amb un preu de 6,05 euros! Sembla irracional però en cotxe en 45 minuts et plantes a l'entrada de Barcelona. Si només fos això encara passaria, però després encara m'esperen 20 minuts mínim de metro, és a dir, que surto cada dia dues hores abans de casa. El cas és que vaig viatjar a Milà per 1 euro i, a més a més, en hora i mitja ja hi era al centre de Milà. Les meves amigues, entre ironies, em comentaven: No et sortiria més a compte estudiar a Milà? I sí, crec que algú hauria de parar-se a mirar el problema que tenim els igualadins amb el tren, ja que fa un parell d'anys el senyor Mas va fer el viatge i només va saber dir: Això no pot ser! No pot trigar tant un **servei públic**, si només hi ha 53km!

118v. Na Renard

Cartas | 20/11/2011 - 03:53h

Manel Barberà

Sils

Aquests dies he tornat a llegir l'obra del mallorquí **Ramon Llull** *Llibre de meravelles*. El capítol "Llibre de les bèsties" fa un relat dels vicis i virtuts de la societat d'aquell temps i, com veureu, molt semblants a l'actual. El primer capítol comença així:

"En una bella plana travessada per un riu, s'aplegaren nombroses bèsties salvatges que volien elegir rei. Ben aviat es dividirien en dos bàndols: el de les bèsties que mengen carn, i presentaven el lleó com a candidat; i el bàndol de les bèsties que mengen herba i gra, que presentaven el cavall".

La veritat és que la falla no té pèrdua. I en particular els artulugis que fa servir **Na Renard**, guilla o guineu. Us el recomano, i a qui hi vegi similis amb alguns humans (polítics), el felicito.

119v. Els mercats

Cartas | 20/11/2011 - 04:20h

Albert Rodríguez

Barcelona

Els **mercats**, que són la suma de les expectatives d'una multitud d'agents, ja han emès el seu dictamen sobre el resultat incontestat d'[aquestes eleccions](#): rècord de la **prima de risc**. Si en comptes dels mercats es tractés d'un organisme o una instància política, podríem parlar de pressions sobre el futur **govern estatal**. Els mercats, per definició, simplement fan previsions. Una altra qüestió és si als principals rivals estatals les coses els haguessin anat gaire millor.

Crec que per allunyar-se d'aquell rècord i de l'atur caldria qüestionar les singularitats de l'Estat que el nacionalisme espanyol assumeix: **dèficit fiscal català**, sistema financer, persistència de serveis ministerials que han traspassat les competències a l'autonomia, radialitat en les vies de comunicació i en tots els ordres.

120v. Estereotips retrògrads

Cartas | 20/11/2011 - 04:23h

Xaxa Xiang

Mataró

MÁS INFORMACIÓN

- [La Contra - "Son los roles y no el género lo que define a los hombres"](#)

Llegint [La Contra del 16/ XI/ 2011](#), el **Rawelyn Connell** ens explica com, sent físicament un **home**, se sentia una **dona**. Tot i no identificar-se com a home es va enamorar d'una dona, que li donava suport, amb la qual va estar vint-i-un anys i amb qui va tenir una filla. No entenc que en ple segle XXI encara no estiguem acostumats a històries com la de **Connell** i en canvi sí a històries en què, per exemple, un home assassina la seva parella. Tot plegat ens hauria de servir de lliçó per adonar-nos que estem en una societat obsessionada a classificar tots els individus en diversos grups (com el sexe, la classe social o la nacionalitat); una societat massa estereotipada, que no sap reflectir la realitat.

121v. Més anglès

Cartas | 20/11/2011 - 04:36h

Alison Bancroft

Barcelona

MÁS INFORMACIÓN

- [Classes en anglès: el repte de l'escola](#)

Al reportatge ["L'anglès és l'assignatura pendent dels professors de secundària"](#) (31/ X/ 2011) de *La Vanguardia*, parlaven d'oferir assignatures d'altres matèries en **anglès**. És a dir, com a **llengua vehicular**. És aquí, però, on podem topar amb una hipotètica manca d'especialistes. Tot i que per assolir l'excel·lència s'hauria de buscar el nivell C1 entre el **professorat**, actualment, el mínim per fer classes d'anglès se situa en el B2. Per aquest motiu, establir un registre de **mestres d'anglès** capaços de fer classe de qualsevol matèria seria un fet molt destacable.

A la borsa de **professors**, una de les llistes en què hi ha més inscrits és la de professorat d'anglès, i molts serien aptes per fer altres matèries cursades en anglès. El pas següent seria convocar oposicions específiques perquè aquests mestres poguessin sortir de la provisionalitat. L'Administració

hauria d'afegir altres criteris per obtenir punts i tenir present la nota mitjana del nou màster en Formació de Professorat de Secundària (l'antic CAP).

122v. Jo el 20-N no puc votar

Cartas | 20/11/2011 - 17:00h

Gemma Beltran

MÁS INFORMACIÓN

- [Miles de emigrantes no han recibido las papeletas para poder votar](#)

Sóc una estudiant de Traducció que fa una estada de sis mesos al Líban. Abans de marxar, preveient ja l'arribada de les [eleccions generals](#) quan estigués fora, vaig anar a correus a preguntar què havia de fer per **votar**. Ningú va saber dir-me el què, només que esperés. Un cop a Beirut, fa més d'un mes, varem anar a l'ambaixada un grup d'espanyols a inscriure'ns a la llista de votants per correu.

Avui, dia 19 de novembre, encara ningú no s'ha rebut el sobre amb les **papere**tes, impeding-nos així el nostre dret a vot com a ciutadans. A l'ambaixada no ens van donar cap informació quan varem trucar per preguntar què passava, i l'oficina del **cens electoral** tenia les nostres dades però resulta que el correu simplement no ha arribat.

Que no vivim a l'era tecnològica, l'era en que la informació viatja d'una banda a l'altra del món en qüestió de segons? Sembla que a Espanya no ho entenem, això. Pregunteu com voten els francesos que no viuen a França. Per correu segur que no, això és evident. El que més m'indigna és com d'endarrerits anem al nostre país. Jo en aquesta ocasió **no puc votar**, i com jo, potser centenars de persones que el **20-N** no són al territori espanyol.

Ens estan negant un dret que tenim com a ciutadans, i això no els ho perdono. Demà se'm caurà la cara de vergonya quan vegi el **resultat de les eleccions** a les quals no m'han deixat participar, però tothom té el que es mereix. Si no sabem ni on tenim la mà dreta, tranquils! Ja arriba el vostre estimat PP per dirigir aquesta farsa durant els propers quatre anys.

123v. Els óssos del Pirineu

Cartas | 21/11/2011 - 03:51h

Frank Capdevila

Sant Cugat del Vallès

Actualment s'està realitzant un estudi sobre el futur reforçament de la població d'**óssos al Pirineu**. En aquest estudi participen, a banda de Catalunya, Aragó i Navarra, les administracions de la serralada cantàbrica.

Les reintroduccions d'óssos realitzades fins ara al Pirineu s'han fet amb exemplars eslovens perquè la població cantàbrica era massa feble per ser donant d'óssos. La situació ha canviat i en vint anys s'ha duplicat el nombre d'**óssos cantàbrics** fins als 200 actuals.

Tot i que els óssos eslovens i cantàbrics són de la mateixa espècie i subespècie, és evident que per la seva proximitat els cantàbrics serien la millor opció. El problema és que a Astúries se'ls estimen molt i no tenen clar cedir-ne al Pirineu.

De fet l'ós és un animal estimat i valorat a tot Europa, a banda d'un potent atractiu ecoturístic. Per això sobta veure les declaracions del senyor Josep Escorihuela, director general de Medi Natural, de la Generalitat dient que les futures reintroduccions mai no es farien a Catalunya. D'una persona que fa aquestes declaracions sobre l'espècie més amenaçada i emblemàtica del

Pirineu, només espero que no estigui molt de temps al càrrec i sigui substituït per algú que es cregui les preuades competències que gestiona: la natura del nostre país, óssos inclosos.

124v. Resultat de les eleccions 20-N

Cartas | 21/11/2011 - 17:13h

Andreu Edo Basté

Sabadell

Estava cantat. Sense sorpreses. L'únic dubte era saber si el **PP** guanyaria per **majoria absoluta** però quan es van incorporar els vots de Canàries -una hora més tard i quan l'**escrutini** estava al 19%- es va acabar el dubte i la majoria absoluta es va consolidar còmodament a Espanya.

[A Catalunya guanya CiU](#) per primera vegada a unes generals. Els que hem votat **CiU** hem dit al govern de la Generalitat que segueixi fent la feina ben feta, que no tingui por perquè nosaltres, els ciutadans, no volem tenir serveis i infraestructures que no podem pagar i que entenem que l'estat del benestar ha de ser una conseqüència d'un país ben gestionat i sense deutes però amb aquest ordre.

Obviament a **Catalunya** ens hauria anat millor que el **PSOE** hagués tret més vots per evitar la majoria absoluta del PP i no deixa de ser irònic que a les tres províncies catalanes on ha guanyat CiU, si hi hagués guanyat el PSC, a Espanya no hi hauria hagut majoria absoluta del PP.

Els pobres resultats obtinguts per la encara ministre de defensa han contribuït de forma definitiva al [nou escenari polític espanyol](#) i, no ens enganyem, ens allunya de la nostra il·lusió del moment: el Pacte Fiscal.

Ho dic fluixet però jo hauria preferit no guanyar a Catalunya a canvi de que el PP no hagués obtingut la majoria absoluta a Espanya.

CiU guanya a Catalunya però el PP no la necessita per res a Madrid. Canvi de prioritats, ara toca recuperació econòmica, resituar-nos i tornar a atacar el tema fiscal en properes eleccions, quan els resultats permetin ser més decisius. La història de la Catalunya contemporània.

125v. Salvar l'euro o el somni europeu

Cartas | 22/11/2011 - 18:30h

Jaume Catalán Díaz

Girona

La Comissió Europea vaticina que **Espanya** no complirà l'objectiu de **dèficit** impost per **Brussel·les**. Els analistes donaven per fet que això anava a succeir i l'impacta de la notícia queda reduït davant l'expectativa d'un **imminent canvi de Govern** després del **20-N**. En un altre context, Espanya segurament es veuria sotmesa a una pressió com la que ha forçat un canvi de Govern a Grècia i, finalment, també a Itàlia.

Enmig d'aquesta situació se succeeixen tot tipus de rumors sobre l'expulsió d'alguns païssos membres de l'euro o el de l'**euro a dues velocitats**. La cancellera alemanya desmenteix que això estigui en els seus plans, però el que és evident és que la crisi ha posat tot el pes del govern de la Unió en mans d'un petit directori liderat per **Merkel**, i que aquest directori exigeix reformes immediates.

Són reformes comprensibles, que tracten d'assegurar la **viabilitat de l'euro** enfront de governs irresponsables les polítiques dels quals amenacen als altres socis. No obstant això, l'actual **gestió de la crisi** amenaça amb provocar una desafecció generalitzada cap al projecte europeu. Aquests

mesos s'han posat al descobert moltes mancances a Europa, i això podria oferir una bona ocasió per repensar la Unió, que ha de ser molt més que una moneda. Per la via actual hi ha el risc de salvar a curt termini l'euro, però a costa d'aniquilar el somni europeu. La solució d'aquesta crisi pot tirar per terra els somnis d'uns Estats Units d'Europa.

126v. El que permet guanyar
Cartas | 22/11/2011 - 04:32h
Salvi Fargas
Cornellà de Llobregat

Aquestes [eleccions de l'Estat espanyol](#) han evidenciat que, malgrat la propaganda adversa de les **retallades**, el poble català s'ha adonat que el nostre Govern no tenia altre remei, per mirar de sortir d'aquesta **crisi**, que fer-les. Cap polític que desitgi triomfar hauria volgut recórrer a aquesta solució tan impopular que, a primera vista, només serveix per desprestigiar. Però aquí, el seny català ha facilitat que molta gent hagi obert els ulls, hagi vist què ens convenia i hagi fet que el seu vot reforqués el Govern. Desitjaria que els que han perdut reflexionessin i s'adonessin que la guerra bruta només perjudica i que no és el que permet guanyar les batalles. No dubto que la seva reflexió els permetrà corregir els errors. Que pensin que **Catalunya** els necessita!

127v. Copagament sanitari
Cartas | 23/11/2011 - 03:31h
Agustí Delgado
Blanes

Posem per cas que un s'imagina que necessitarà una intervenció quirúrgica d'aquí a un temps. Si no és urgent, potser passarà mesos esperant ser atès. Llavors hom pensa: "I si em faig d'una mútua?". Però això significa pagar uns 60 euros al mes. No seria més econòmic per a tots aprofitar la gran infraestructura mèdica de la **Seguretat Social** amb una petita aportació individual per visita mèdica, amb la qual cosa es reduirien de pas els abusos en visites innecessàries? Crec que no és més impopular això que anar reduint o tancant serveis, com s'està fent.

128v. La pista de gel
Cartas | 23/11/2011 - 03:31h
Nil Garcia Cuadras
Barcelona

Vaig llegir a *La Vanguardia* la notícia sobre el projecte de [la pista de gel](#) que vol col·locar-se al centre de la ciutat, concretament a la **plaça Catalunya**. Personalment, aplaudeixo la proposta. Però fins a quin punt no és una estratègia encoberta per evitar l'acampada del moviment d'indignats a la mateixa plaça? Ara sembla que a més d'aquesta atracció nadalenca també es farà una encesa de llums de la ciutat. Després d'això, no deixo de preguntar-me on ha quedat la imatge d'austeritat que volia aparentar el govern municipal.

129v. Davant la pobresa
Cartas | 23/11/2011 - 03:31h
M. Rosa Bonals
Terrassa

Es parla de fer una campanya solidaria important, per poder **recollir aliments** per a les famílies necessitades, i penso que no hauria de ser només per **Nadal**, sinó durant tot l'any, ja que la **pobresa** i les necessitats són cada dia més nombroses. Però perquè aquesta obra sigui més generosa i eficaç cal que els llocs de recollida siguin a l'abast de tothom, com esglésies, supermercats, botigues, forns, comunitats de veïns, etcètera. Posem el nostre esforç perquè no hàgim de veure tant sovint germans nostres buscant queviures dintre els contenidors.

130v. Consum català

Cartas | 23/11/2011 - 03:31h

Miguel Ferrer

Barcelona

Fa uns dies vaig presenciar en un **supermercat** com un nen d'aproximadament sis anys advertia la seva mare a fi que comprés la llet amb envàs en **català**. Tota una lliçó de política econòmica.

131v. Actes despistats

Cartas | 23/11/2011 - 03:31h

Neus Figa Martín

Barcelona

Des de fa ja uns mesos m'he acostumat a agafar la **bicicleta**. Tot i que la ciutat ja està preparada per als ciclistes com jo, encara ens enfrontem, al carrer, a massa obstacles.

Molts **vianants** ens impedeixen el pas mentre esperen que el semàfor es posi verd; d'altres, directament, opten per passejar pel nostre **carril** i inclús s'aturen a fer petar la xerrada.

Els **cotxes** tampoc no ajuden gaire: sovint m'he trobat vehicles estacionats travessant el carril, també gent que acaba d'aparcar i en obrir la porta per sortir no es fixa si passen bicicletes pel costat, i fins i tot situacions que per poc no acaben en accidents quan els conductors, en tombar, només miren si creuen vianants.

Amb això faig una crida a la consciència per tal d'eradicar aquests petits actes despistats que ens fan entrar la por al cos als **ciclistes** i que minven la seguretat vial.

132v. Col·laboració

Cartas | 23/11/2011 - 03:31h

Carlos Domínguez

Subscriptor, Barcelona

Seria desitjable que els qui han perdut a les urnes deixessin governar als qui s'han fet mereixedors de la confiança del poble. Això seria un magnífic exercici polític i una extraordinària mostra del sentit de la governabilitat en benefici d'un país que fa aigües per tot arreu. Políticament, ja som un poble adult i madur. Ara cal ser de ple un país europeu, no pas les escorrialles al sud del Vell Continent.

Ara cal fer política assenyada pel bé de tots plegats, cal reinventar la democràcia a Espanya. Ara cal refer la Constitució a fons, reestructurar la política de la nació per poder-la projectar cap al segle XXI.

Per aconseguir tot això s'ha de poder comptar amb les bones intencions i la col·laboració dels perdedors, els qui han governat fins ara. No pas posar pals a les rodes com estan fent amb CiU a Catalunya per tal d'emascarar

els forats econòmics que han deixat en el decurs de les seves aliances tripartites i que ja els han passat doble factura electoral. Estem en la pitjor situació social i econòmica i ens cal sortir-ne com més aviat millor.

La solució és en mans dels guanyadors, però també dels vençuts. Amb el bon procedir dels uns i dels altres treballant en la mateixa direcció, encara pot ser que ens en sortim.

133v. Mercat d'idees

Cartas | 23/11/2011 - 03:31h

Víctor Ribera i Rius

Sant Boi de Llobregat

Sóc un humil ciutadà que està estupefacte davant l'escenari financer i polític d'**Europa**.

Qui mana a Europa? Sembla que manen els mercats financers i els **polítics i tecnòcrates** que els secunden, Angela Merkel o Nicolas Sarkozy. Quan una decisió política no va en la línia dels interessos dels mercats, ja pot tremolar el país, com en el cas del referèndum de Grècia. Els mercats han impulsat a posar tecnòcrates al davant del país, com a Grècia o Itàlia. On és el debat de les idees? I l'Europa hereva del maig del 68?

Avui només es parla de dèficit i de mercats. Ha quedat molt lluny debatre idees, projectes o ideals. Cap a on anem?

Sembla que la decisió de recapitalitzar els bancs no ajudarà a resoldre la crisi ni els problemes socials.

134v. Voltors piulant

Cartas | 23/11/2011 - 03:31h

Jaume Molsosa

Subscriber, Torelló

Quim Monzó [descrivia el passat 18/ XI/ 2011](#) el personatge del **supervoltor** que freqüenta els bars i s'apropia dels diaris que pot, sense deixar-los anar. Aquest estiu vaig poder visitar la bonica població d'Espinosa de los Monteros, a les Merindades de Burgos. Si la memòria no em falla, al restaurant bar 'La Mantequería' hi ha un rètol ben visible que diu, més o menys, el següent: "Se advierte a los señores clientes que, si superan los 15 minutos leyendo alguno de los periódicos que ponemos a su disposición, deberán hacerlo en voz alta para que los demás también puedan disfrutarlos, gracias".

O sigui que a Espinosa, els **voltors** hauran de piular.

135v. Felicitació a CIU, d'una metgessa catalana

Cartas | 24/11/2011 - 17:37h

En primer lloc, com a seguidora de **CIU** des de fa temps, estic enormement contenta pel resultat d'aquestes **eleccions** a Catalunya. Per tant, voldria felicitar al Sr. Duran i Lleida, al molt Honorable President Artur Mas i a tot l'equip de govern, així com afiliats i simpatitzants del partit.

Un dels valors que més defenso és l'esperit de treballar fort per aconseguir objectius i assolir els reptes que se'ns van presentant (que ningú regala res!) i crec que en aquests moments de crisi són necessàries mesures d'austeritat per reduir el dèficit i tirar endavant el país. Per tant, estic d'acord en retallar la despesa i si s'ha de treballar més es treballarà més, però em fa por que perilli la qualitat de l'assistència a la **sanitat pública**. Em

preocupa profundament, i més quan s'anuncien noves mesures reductores amb els pressupostos de l'any vinent.

Com a treballadora en un hospital públic, els últims mesos han estat durs degut a les **retallades** que s'han portat a terme i hem vist com afectava la nostra activitat diària als diferents hospitals de l'ICS. M'agardaria dir que els metges, en general, som un col·lectiu que per la nostra vocació donem més del que se'ns demana. Diria que donem un 200%! Per exemple, si hem de treballar 12h segur que en fem 14h, quan acaba la nostra jornada laboral continuem estudiant, actualitzem coneixements, dediquem caps de setmana a congressos i actes científics,... Per això crec que totes les queixes d'aquestes setmanes són més perquè ens hem sentit atacats, que no pas per no voler col·laborar amb les mesures del govern. Aquesta és una reflexió personal però crec que molts metges opinen el mateix.

Crec que la teva feina ha de ser una activitat que t'ompli, que gaudeixis quan treballes, a més d'una forma de guanyar-se la vida. Crec en l'esforç diari i que aquest esforç ha de rebre un incentiu, un reforç positiu i, per tant, no s'ha de castigar els que treballen bé.

Dit això, seguiré defensant el nostre govern però els demano, que no continuïn amb retallades de forma indiscriminada en Sanitat (ja que els bons resultats d'aquestes eleccions podrien induir a pensar que se'ls dóna via lliure). I, sisplau, que cuidin el col·lectiu mèdic, i nosaltres també hi posarem de la nostra part (em sembla que ja ho estem fent).

No ensorrem una Sanitat Pública de qualitat com la que tenim, hi ha moltes mesures per aplicar que ho podrien evitar.

Enhorabona i endavant... amb il·lusió!

136v. Fugida a l'estranger

Cartas | 24/11/2011 - 16:59h

Mar Jorba

Castellolí

Sóc **estudiant** i l'altre dia vaig assistir a unes sessions informatives sobre **pràctiques i feines a l'estranger** organitzades per la meua **universitat**. L'aula estava calculada per unes 40 persones i érem més de 70 els que intentàvem entrar. El ponent, sorprès, va dir que fa tres anys en la mateixa sessió només eren 15 les persones interessades en aquest tema. Com ha canviat la cosa en només tres anys. Sigui o no efecte de la **crisi**, puc assegurar que el clima que es respirava era un poc desesperant tenint en compte que la intenció més generalitzada era fer una estada el més llarga possible. Si les coses pinten tan malament aquí, haurem d'intentar-ho a l'estranger. No estaria de més que els polítics del nostre país veiessin aquest fet amb la mateixa preocupació.

137v. Qualitat a 8tv

Cartas | 24/11/2011 - 07:12h

Agnès Mora

Barcelona

Durant molts anys hi ha hagut una única televisió de referència a Catalunya, la qual ha generat molts bons productes però no deixava de tractar-se d'un únic mitjà que influenciava tota la població de manera exclusiva. A més, en ser una televisió pública està lligada al poder polític.

Durant aquestes darreres eleccions s'ha demostrat que hi ha una altra televisió referent a Catalunya: **8tv**.

Tot hi que finalment [no es pogués celebrar el debat electoral](#), aquest canal amb un pressupost molt inferior, però amb el fitxatge, durant l'última temporada, de grans professionals, s'ha situat entre els referents de Catalunya, especialment per l'esforç en innovació. Un exemple és permetre l'entrada de periodistes durant el debat. Crec que això beneficia la societat, ja que a major diversitat de canals de qualitat major llibertat d'opinió.

138v. Diners malversats

Cartas | 24/11/2011 - 06:56h

Anna Ribes

Camprodon

Ara que el senyor **Mas** ha anunciat, just després de les eleccions, una [nova pujada d'impostos](#), taxes, preus dels transports i de l'aigua i noves retallades pels funcionaris, és el moment precís perquè els ex presidents demostrin la seva gran estima a Catalunya i renunciïn a la seva jubilació daurada. Espero també que s'acabaran les subvencions per qüestions identitàries atès que no hi ha calers per al manteniment de l'Estat de benestar.

Per últim, emplaço a la Fiscalia, a la intervenció i a la Sindicatura de Comptes que portin davant dels tribunals els polítics que manifestament han malversat els diners creant aquest deute enorme que ara hem de pagar els ciutadans. És de justícia.

139v. Sacrificis

Cartas | 24/11/2011 - 06:24h

Daniel J. Navarro

Sant Pere de Vilamajor

D'uns mesos ençà s'està parlant d'exigir drets inalienables, de reclamar serveis i de donar lliçons de què han de fer els altres. Tot molt legítim, evidentment. No obstant això, m'agradaria reflexionar. Molts dels nostres avis van realitzar el sacrifici suprem en una guerra entre germans, i la sanitat no era universal.

La majoria dels nostres pares i mares van haver de posar-se a treballar per obligació, essent encara infants o fins i tot marxar de casa, i la sanitat no era universal. Ens ho han donat tot, i nosaltres no hem fet res. La generació Mazinger Z som la més preparada i amb més beneficis socials que ha existit mai en aquest país. Potser ara és el nostre moment de deixar una empremta positiva en aquesta societat.

Tothom diu què han de fer els altres. No sento ningú preguntar què ha de fer ell. Si s'han de perdre drets i privilegis a canvi de garantir una vellesa de qualitat als nostres pares, mares, avis i àvies, jo estic disposat a fer-ho.

Per molt que ens sacrifiquem, mai no podrem equiparar-nos al seu esforç. Amb una mica de sort, també arribarem a vells.

140v. Recompondre el PSC

Cartas | 24/11/2011 - 06:05h

Carles Rútia

Barcelona

Acusar Artur **Mas** de tardança en l'avís de les [noves retallades](#) és poc seriós. Ho és perquè tothom era coneixedor de la continuïtat d'aquesta política d'austeritat. En cap moment s'ha dit que els ajustos acabarien amb les eleccions generals. I ho és perquè pretendre anunciar un paquet d'aquestes

característiques en plena campanya electoral hagués estat un suïcidi per als electors interessats en recollir propostes dels candidats, que només haurien vist com les dues setmanes es convertien en un camp de batalla sobre les retallades.

El que sí que caldria haver solucionat abans de les eleccions és la urgent recomposició del PSC, que està perdent l'oportunitat de presentar una oposició seriosa, constructiva, que contribueixi a refer un país que se'ns està desfent a les mans.

141v. No retalleu més

Cartas | 24/11/2011 - 06:03h

Marisol Oliva

Igualada

Escolti'm, senyor Mas, però això què és? Ja sabem que per sortir-nos-en hem de posar el coll, però entre tots. I vostè sap perfectament que això no està passant. Ni ha passat històricament. Els i les funcionàries tenim la mateixa proporció de culpa o de disculpa en la realitat que estem vivint que la gran majoria dels altres ciutadans i ciutadanes.

Sabem els esforços personals i dies i nits d'estudi que hem hagut d'invertir per poder [accedir al nostre lloc de treball](#). I els esforços professionals que estem fent per estar al dia i fer correctament la nostra feina. Sabem que en les èpoques de vaques grasses nosaltres anàvem tirant, només això.

És que quan es feien la barba d'or els treballadors del totxo, per exemple, algú els va demanar de fer un esforç per compensar això?

No puc parlar pels altres àmbits, però en el meu (professionals de la salut) estem al límit. I això vol dir que si ens retalleu més se'ns farà molt difícil fer bé la nostra feina. I ens cal fer-la bé, per nosaltres i per vosaltres, perquè és vital per la nostra societat. Poseu-hi sentit comú, si us plau.

142v. Control dels coloms

Cartas | 25/11/2011 - 03:31h

Neus Aragonés

Barcelona

Certament, la població de **coloms** que malviu a **Barcelona** és nombrosa. No s'ha de caure al parany d'un pla de neteja exacerbat que inclogui un extermini massiu de les seves poblacions, que per cert s'ha comprovat que és ineficaç.

El que cal fer és un **control** ètic per reduir-ne les superpoblacions, sense utilitzar sistemes cruels de captura i posterior sacrifici, que beneficiaria els coloms i l'entorn. Hi ha altres alternatives existents que ja funcionen a moltes ciutats, com instal·lacions de colomars que afavoreixen el control i limiten les molèsties a la salut pública que les aus puguin ocasionar. La clau rau a fer les coses amb el rigor i la seriositat que mereix el respecte pels coloms, símbol, per cert, entre d'altres, de la pau.

143v. Retallades amb sentit

Cartas | 25/11/2011 - 03:31h

Sofia Pons

Subscriptora, Granollers

President Mas, he entès i he defensat que cal estalviar en certs àmbits perquè la situació econòmica és insostenible.

Però ara que ja ha fet **retallades** en **sanitat** i en sous de **funcionaris**, per quan les retallades en administracions, en empreses públiques i en organismes públics? Vostè va prometre aprimar l'Administració i, excepte la fusió de certes conselleries i l'eliminació d'uns quants càrrecs de confiança, no ha fet canvis significatius en aquest sentit. Per quan l'eliminació o reestructuració d'empreses públiques que es solapen amb l'Administració? Per quan l'aplicació de l'informe Roca de reorganització territorial? Per quan la mancomunió de serveis municipals per reduir costos i racionalitzar recursos? Calen uns consells comarcals tan ben dotats de personal i tan poc proveïts de competències exclusives? I les diputacions, organismes reducte de polítics que mouen molts diners i que donen sous suculents però que ningú sap ben bé si els gasten en serveis? Fins ara el Govern sols ha fet retallades econòmiques que afecten directament el ciutadà, però no cap canvi estructural per racionalitzar l'Administració.

144v. Justícia fiscal

Cartas | 25/11/2011 - 03:31h

Josep M. Loste

Portbou

Una altra vegada el poble català patirà **retallades** socials contundents. Aquest cop, si més no, el president Artur Mas ha donat la cara. No estic d'acord amb aquesta política, sobretot en els futurs augments de les tarifes del transport públic, ja que impliquen afavorir la dictadura del vehicle privat. Però, almenys, ni que sigui amb la boca petita, Artur Mas ha esmentat que tot això no s'hauria de fer si tinguessin un règim fiscal just. Aquí caldria esmentar sempre que Catalunya pateix un **dèficit fiscal** de 22.500 milions d'euros cada any. Diners que se'n van a Madrid i no en tornen.

Caldria que el Govern de CiU, cada cop que surt als mitjans de comunicació, esmentés aquesta xifra amb tots els ets i uts. Catalunya s'empobreix per culpa de la dependència espanyolista. Catalunya ja només té una solució, i és la independència en relació amb Espanya, dintre de la interdependència europea. Tots patiríem molt menys, ja que augmentaria la cohesió social a casa nostra.

145v. Què hem de fer

Cartas | 25/11/2011 - 03:31h

Joan Ferré

Amposta

Dimarts passat, només dos dies després de les eleccions generals, el senyor Mas va anunciar una sèrie de mesures per reduir la **despesa pública**, entre elles, l'increment de les **taxes universitàries** i del **transport públic**. Tenim un fill que està estudiant a Barcelona el tercer any de carrera. La mare i jo som funcionaris de l'administració de l'Estat dels grups C i D, respectivament.

Com a funcionaris tenim el sou retallat i, suposadament, dintre de poc dies, una vegada sigui elegit el senyor Rajoy president del Govern espanyol, ens el tornarà a retallar.

Com a treballadors assalariats que som, no podem amagar res del nostre sou i, per aquest motiu, el nostre fill no pot disposar de cap tipus de beca. A part de les taxes universitàries, li hem de costejar el transport i la residència a Barcelona, a més de les altes despeses que comporta una carrera universitària.

Per tant, si ens retallen els sous i ens incrementen les despeses, augmentaran les nostres dificultats per pagar-li els estudis. Què hem de fer, senyor Mas? Ha pensat en els casos com el nostre o només pensa en els estudiants de la universitat privada?

146v. Hi ha un pla B

Cartas | 25/11/2011 - 03:31h

Ramon Gausachs

L'Hospitalet de Llobregat

Com a **funcionari** d'una diputació, no puc fer més que mostrar rebuig per les mesures de contenció de la **despesa pública**: sempre paguem els mateixos, i als meus companys de l'administració autonòmica ja se'ls va retallar el sou fa un any.

D'acord, senyor Mas, si Espanya pagués allò que deu, potser ens hauríem estalviat les retallades o, si més no, reduir-les. Però també haig de dir que no se'ns pot estigmatitzar per tenir una feina fixa per haver superat unes oposicions. Tot i estar-ne en contra, signaria ara mateix perquè les retallades que el senyor Mariano Rajoy ens aplicarà als funcionaris siguin com aquestes; molt em temo que seran tan dures com les de l'anterior Govern, que en el meu cas es tradueixen en una pèrdua anual de 660 euros. Un altre cop com aquest serà molt difícil d'encaixar. Joan Rosell, president de la CEOE, diu que això s'ha de fer, que "no hi ha pla B". No és cert. Encara no he vist un enduriment de les mesures contra el frau fiscal i la fuga de capitals, que a Espanya arriben als 80.000 milions d'euros; una reforma fiscal de les rendes altes (no la que va presentar la ministra Salgado); una reforma real i justa de la llei del patrimoni i de grans fortunes; una llei de control financer de les entitats bancàries, amb implantació d'un impost transitori mentre duri la crisi. Que vagin retornant el que els ciutadans hem posat per salvar-los; la supressió del Senat, 60 milions d'euros l'any.

147v. Dos dies

Cartas | 25/11/2011 - 03:31h

Sònia Fabra

Barcelona

Aquest és el temps que ha trigat el president Artur Mas, un cop passades les eleccions, en agafar de nou les tisores.

Quanta raó tenia Duran Lleida quan va dir a *Esade*: "Si la gent sabés el que farem, no ens votarien". Si els preguntes per què no ho van dir abans, la resposta és fàcil: en campanya les coses es distorsionen. Hauria canviat res anunciar aquest segon pla de retallades abans de les eleccions o durant la campanya?

No ho sabem, però el que tinc clar és que, de nou, en aquesta maleïda crisi, les classes treballadores són les que sortim més malparades. S'han de fer sacrificis, però per què sempre hem de fer-los els mateixos? Com esperen que consumim si ens retallen els sous i ens apugen els impostos i les taxes?

148v. Beques fantasma

Cartas | 25/11/2011 - 03:31h

Karen Samsó

Barcelona

Sóc estudiant de segon de batxillerat a Barcelona i fa dos anys que espero cobrar una **beca** per bon rendiment que vaig demanar a la Generalitat de Catalunya en finalitzar l'educació secundària. Com que tenia una mitjana més alta de la nota requerida, vaig demanar una beca d'excel·lència per tal de pagar els estudis posteriors, en el meu cas, el batxillerat. Però d'això ja fa quasi dos anys i encara no he vist ni rastre d'aquests diners. La beca fins fa poc estava en procés d'aprovació, ara està concedida, tot i que no serveix de res: són uns diners virtuals que no es poden utilitzar fins que no siguin atorgats. I aquí ve la meua pregunta: si són beques per ajudar-nos a pagar els estudis posteriors immediats, quin sentit té que les cobrem quan ja els hem finalitzat? El motiu de demanar una beca és, precisament, la manca de diners, de manera que la concessió dels diners de la beca no hauria d'excedir el límit temporal de lliurament d'un any. Entenc que potser tramitar aquest tipus d'ajuts pot portar temps, però tant? Si és així, almenys que ho diguin, i no ens deixin esperant una ajuda que mai arriba.

149v. Pista de gel

Cartas | 25/11/2011 - 03:31h

Núria Rodríguez

Alella

Vaig llegir el 23/ XI/ 2011 [la carta del Nil Garcia](#) en què qüestionava el projecte de la **pista de gel** a la **plaça Catalunya** aquest Nadal. Jo crec que és una molt bona iniciativa, ja que es tracta d'una proposta de la Fundació Barcelona Comerç per promoure el turisme i el trànsit de gent a la ciutat, i afavorir-ne l'activitat econòmica. Trobo que la pista contribuirà a donar a la ciutat aquest aire màgic i nadalenc que tenen per aquestes dates moltes ciutats europees i nord-americanes.

150v. Multes

Cartas | 26/11/2011 - 04:38h

Miquel Ricart

Begur

Enuig ciutadà per un **radar** que ha caçat **quatre mil infractors**? Ha sigut culpa del radar? Quines bestieses hem de llegir.

Jo sóc, i ho **som tots, culpables** de les **multes** que ens han posat, per excés de velocitat. Abans, fa molts anys, podíem discutir amb un guàrdia de trànsit i abans amb la Guàrdia Civil. Això s'ha acabat ja fa uns quants anys. Les màquines, els radars de tràfic, no s'equivoquen. Si ens excedim de la velocitat permesa, ens la juguem. I si perdem, a pagar i a callar. I a no fer el ridícul.

151v. El dit a l'ull

Cartas | 26/11/2011 - 04:34h

Josep M. Capdevila

Barcelona

MÁS INFORMACIÓN

- [Baselga: "El mecenazgo ayudará a salvar la ciencia en España"](#)

Llegint a *La Vanguardia* el 20/XI/2011 [l'entrevista d'en Josep Corbella a l'oncòleg Josep Baselga](#), he de reconèixer la professionalitat de l'entrevistador i l'oportunista clarividència de l'entrevistat.

Irrompre en el repetitiu soroll dels mitjans sobre les **retallades al sistema sanitari**, precisament el dia de les **eleccions**, sembla al menys agosarat si, com a títol, es diu que "cada servei d'un hospital ha de poder gestionar les seves retallades".

I sobretot, si s'hi inclou aquesta perla: "No es pot retallar el pressupost des de d'alt, sense donar veu als professionals", referint-se a les mesures tan poc raonades i a vegades contradictores de la conselleria. Acceptant que d'aquest desgavell sortirà una reforma del model sanitari i dels nostres hospitals, comparteixo la opinió del doctor Baselga quan apunta la necessitat de canvis en la legislació laboral que facin possible una cura radical de l'actual estructura del personal estatutari de la sanitat pública. Tot i recordant, de forma clarivalent, l'important canvi recent de la Constitució.

152v. Replantejar l'educació

Cartas | 26/11/2011 - 04:30h

Neus Figa Martín

Barcelona

Quan es pensa en l'**educació dels joves** sempre s'hauria de buscar allò que els resultarà més útil. Actualment, la meva generació segueix un **batxillerat** amb un horari divers i personalitzat amb diferents branques segons la formació que vol rebre (científica, social, humanística, etcètera).

Hi ha algunes assignatures comunes per a tot l'alumnat, però tenen totes la mateixa importància per al futur? En els dos anys que dura el batxillerat només es fan dues hores de català i castellà a la setmana, mentre que se'n fan tres de filosofia. Són realment imprescindibles aquests coneixements filosòfics? És correcte que s'anteposin a l'educació de les llengües necessàries del nostre dia a dia? Sincerament, crec que és precís que es torni a plantejar el contingut que un jove ha d'aprendre durant els dos anys de batxillerat.

153v. Obsolescència

Cartas | 26/11/2011 - 04:27h

Núria Rodríguez

Alella

Tots els **aparells electrònics** estan **programats** per **deixar de funcionar** en un temps determinat. Els fabricants ho fan expressament per tal que l'usuari hagi de comprar-ne un de nou. És aquesta la nova manera de funcionar de la societat? Si tenim els mitjans per fabricar aparells de llarga durabilitat i amb grans prestacions, per què no ho fem? No crec que incitar al consumisme sigui una bona estratègia de futur per a la societat. On ens portarà tot plegat? Trobo injust que ens obliguin a renovar els nostres aparells quan les empreses fabricants ho decideixen. Tenim dret a no voler formar part d'una societat excessivament consumista.

154v. Discriminacions

Cartas | 26/11/2011 - 04:26h

Adriana Llisterra

Barcelona

Treballo amb **persones aturades** en risc d'**exclusió social**. Una de les dones que atenc és vigilant, però actualment no pot treballar com a tal perquè li manca una acreditació i no pot optar a aquest carnet per temes de salut. Vam parlar de fer un canvi professional, i després de pensar-hi molt vam acordar que fes un curs d'electricista. La meva sorpresa arriba quan la descarten pel fet de ser dona (la seleccionadora així li ho va dir). Ja és prou difícil reorientar el teu futur professional en temps de crisi com perquè t'hagis de trobar amb obstacles d'aquest tipus. Pensava que érem un país avançat.

155v. Recapte d'aliments

Cartas | 26/11/2011 - 04:24h

M. Àngels Pagès

Ventalló

Les estadístiques mostren dades esfereïdores, gairebé un milió i mig de persones a **Catalunya** pateixen **mancances alimentàries**. Ara per ara, un dels **drets humans** més vitals és el de l'alimentació, encara que no està garantit per a tothom.

Per altra banda, **milers de tones d'aliments es llencen** cada any: només a Europa, 82 milions. Excedents que no es poden comercialitzar però que encara són consumibles en perfectes condicions. La premsa deia fa pocs dies que, a Europa, s'està plantejant com evitar aquest malbaratament d'aliments, mentre milions de persones passen fam. Hem de destacar el treball que està fent el Banc d'aliments per pal·liar aquesta incongruència. Al llarg de l'any s'encarrega de recollir molts d'aquests productes de les empreses agroalimentàries per evitar-ne la destrucció i que puguin arribar en bon estat a les persones necessitades.

A més d'això, arreu de Catalunya s'està duent a terme el Gran Recapte d'aliments 2011, fins avui. L'objectiu és aconseguir recaptar 800.000 kg de queviures. Es pretén doblar la quantitat recollida l'any passat. S'han sumat a la campanya 180 poblacions, més de 600 punts de recollida a supermercats i mercats, i el més fonamental en aquestes ocasions, més de set mil voluntaris. També es poden fer donacions on line. Ara només cal la resposta dels ciutadans.

156v. Quin futur ens espera?

Cartas | 26/11/2011 - 04:20h

M. Alba Castro

Barcelona

Aquest any acabo l'etapa universitària, iniciada el setembre del 2008. La vaig començar amb ganes i il·lusió, amb l'energia que m'animava a enfrontar-me a un món nou. L'acabo de manera molt diferent, amb un **futur professional** incert i sense confiar en les institucions que em representen. Aquesta etapa ha estat marcada per la implantació del **Pla Bolonya**, amb els seus errors i, suposo, encerts. Vull pensar que és el preu de ser la primera generació de graduats. Una etapa amb canvis que han provocat moltes protestes: vagues, manifestacions i **universitats** ocupades. La joventut ha sortit al carrer. Uns anys marcats per una crisi i retallades en els serveis

públics. A primer, ja els professors ens advertien que tot estava canviant i no sabien quina direcció prendrien les coses. Avui encara vivim enmig d'aquesta gran incertesa.

Només espero que d'aquí a uns anys pugui mirar enrere i veure els fruits d'aquests canvis enmig d'una major bonança.

157v. Pàtria i honor

Cartas | 27/11/2011 - 21:02h

Jordi Acero

Vilassar de Mar

Vagi per davant el meu màxim respecte per a tots els expresidents i **President de la Generalitat de Catalunya**, el més alt càrrec institucional del meu país; càrrec que ostenta la direcció de les polítiques de la Generalitat i la representació del país a l'exterior. És la figura que mostra al món el sentiment, la idiosincràsia, el fet diferencial, el caràcter i l'orgull d'un poble sense Estat, d'una nació sense poder. I aquest mirall ha de respectar la voluntat de la seva gent, voluntat que no ha de ser necessàriament la recollida a les urnes, ja que en transcendeix, emana de temps remots i flueix en l'imaginari col·lectiu fruit de la seva història i els seus records transmesos de pares/mares a fills/es.

Tot **expresident** de la Generalitat ha de respectar aquestes conviccions del poble i honorar-lo. Tot expresident de la Generalitat ha de respectar la institució que ha presidit, la més alta a què hi pot aspirar qualsevol ciutadà de Catalunya. Cap expresident de la Generalitat, per respecte a Catalunya, no pot anhelar ser un mer representat d'una instància inferior.

L'expresident José **Montilla** està a punt de traspasar aquesta línia, aquest fil roig que ningú, fins ara, s'ha atrevit a creuar. Quan va ser escollit President de la Generalitat es va donar l'argument de que era l'exemple d'integració d'un immigrant a Catalunya. Fins que no s'entengui quina és la diferència entre presidir la Generalitat de Catalunya o una Diputació Provincial no haurem acabat amb el procés d'integració. I d'això, en som tots una mica responsables.

158v. Una altra manifestació

Cartas | 27/11/2011 - 18:10h

Agustí Bas

Barcelona

Dijous al matí, a les vuit, vaig estar una hora parat a la autopista **AP-7**. Un petit **col·lectiu de funcionaris** va decidir tallar la carretera de la Roca del Vallès. Milers de cotxes aturats, més de set quilòmetres de cua. Moltes hores de feina perdudes i litres de benzina malgastada.

És que aquests **abusos** no tenen límit? Fins quan haurem de suportar la dictadura de les minories que es creuen amb dret a perjudicar a aquells innocents que no tenen res a veure amb el seu descontentament? Ja va sent hora que es prohibeixi l'**ocupació de les vies públiques** per **manifestar-se** perquè, de veritat, si la democràcia consisteix a fer la punyeta als altres, hi ha uns quants que no hi estem pas d'acord.

159v. Digitalitzar llibres

Cartas | 27/11/2011 - 04:42h

Marc Busquets

Sant Cugat del Vallès

MÁS INFORMACIÓN

- [Catalunya recibirá 20 millones para el programa Escuela 2.0 de digitalización de las aulas](#)

Tinc dues filles que cada dia carreguen a l'escola una mitjana de cinc o sis llibres. De vegades, fins a mi em costa aixecar les seves motxilles. Ens el darrers anys hem tingut un debat força encès sobre la **digitalizació de les aules**, però ningú no ha parlat, de forma seriosa, de digitalitzar els **llibres de text**. I ja no és sols una qüestió de pes, sinó de qualitat.

Ningú no pot negar que la **tecnologia** actual permet ja tenir tota la informació en un sol aparell electrònic de **lectura** i escriptura ([e-book i tauletes](#)). Són aparells interactius que permeten introduir o *linkar* continguts multimèdia, la qual cosa enriqueix els seus continguts i els actualitza constantment. Per què ningú no s'ho planteja de forma seriosa? A d'altres països com els Estats Units el **llibre de text digitalitzat** ja és tot un èxit.

Allà, algunes editorials et permeten llogar durant 18 mesos el llibre, i han creat un software per tal d'evitar-ne les còpies. Així s'han superat les reticències inicials de les editorials, baixar els preus i oferir una qualitat superior als continguts.

D'altra banda, la fórmula de negoci de les editorials del nostre país fa que, per molt que vulguem "socialitzar" els llibres, en un parell d'anys, aquests llibres ja quedin obsolets i acaben al traster d'alguna casa o, pitjor encara, a les escombraries. Una llàstima!

160v. Funcionaris

Cartas | 27/11/2011 - 04:34h

Joaquim Ventura

Premià de Mar

MÁS INFORMACIÓN

- [El Govern recortarà 'privilegios' a funcionarios](#)

La crònica de **Jordi Barbeta** ([24/ XI/ 2011](#)) deia que una de les **mesures d'estalvi** que proposarà el **Govern** de la Generalitat serà posar fi a alguns dels privilegis que, suposadament, gaudim els funcionaris. Paraules de l'autor: "entre una setmana i onze dies de festa", a més de les vacances convencionals. Com que no és el primer cop que el senyor Barbeta empra aquesta expressió, val a dir que aquests dies (en realitat setanta hores anuals) són de lliure disposició i una bona part es van establir en el conjunt d'Espanya el 1983 ("els moscosos") quan Javier Moscoso ocupava la cartera de Presidència. La resta, fins a completar la quantitat esmentada, s'han anat pactant a canvi de les congelacions salarials que els funcionaris catalans hem patit en diversos exercicis. Sóc el primer que defenso la condició de funcionari com a servidor dels ciutadans, amb treball rigorós. Com la resta d'empleats públics, hem vist com els nostres salaris no pujaven mai per sobre de l'IPC, mentre mitja Espanya vivia la xauxa dels anys de bonança.

161v. Felicitats, senyor Mas

Cartas | 27/11/2011 - 04:28h

Aura Catarineu

Girona

Vostè sí que sap fer política de dretes! Després de passar les tisores al més important d'un país, com són la **sanitat** i l'**educació**, ara, per segona vegada, tornarà a **baixar els sous als funcionaris** i, si amb això no hi hagués prou, [apujarà el transport per sobre de l'IPC](#), per "tapar forats", ha dit Francesc **Homs**.

Vostè demana un esforç per poder tirar endavant, i jo em pregunto: i vostès els polítics, que mouen als ciutadans com uns titelles, mutilant-nos aquell Estat del benestar tan preuat, vostès, què fan per nosaltres a part d'enganyar-nos amb polítiques poc eficients?

Quin tipus de política és agafar el camí fàcil tallant aquí i tallant allà, com si d'un patronatge es tractés? Per què no s'escarrassen més a aconseguir els diners, retallant els seus sous o eliminant càrrecs absurds que no sabem ni què fan? Vostè ha dit que Catalunya farà els seus deures. I la resta de l'Estat, senyor **Mas**? De què ens serveix ser els primers de la classe, si després ens tocarà repetir curs, ajupint el cap com sempre hem fet?

162v. Polítics despistats

Cartas | 27/11/2011 - 04:17h

Josep Solans

Barcelona

Ens trobem davant la **classe política** probablement més despistada del món, que gaudeix dels últims **gadgets tecnològics** (iPhones, iPads, laptops o Black-Berry) als quals molts tenen dret a tenir un de cada, a pagar pel contribuent, esclar.

Després els veiem en conferències i no saben fer anar el ratolí de l'ordinador. Com pot ser que aquests consellers d'empreses i organismes públics els perdin tan sovint? El consell d'administració d'un organisme públic estatal de set consellers en una setmana ha perdut tres iPads i dos iPhones. Pot ser que, a causa del **canvi electoral**, vegin perillar el seu lloc i en volen treure fins a les últimes engrunes, o és simplement poca ètica i professionalitat?

En el fons no son més que uns pobres **polítics**. M'agradaria saber què passa en el Congrés, el Senat o el Parlament.

163v. Intel·ligents i eixerits

Cartas | 27/11/2011 - 04:12h

Jaume Acosta

Pineda de Mar

MÁS INFORMACIÓN

- [Rechazo a los nuevos recortes del Govern](#)

El diumenge dia 20, després dels **resultats de les eleccions**, jo diria que la majoria de catalans estaven contents perquè **CiU** havia guanyat, a pesar de les **retallades** i per sorpresa dels dirigents polítics, que no s'ho creien. Senyor **Mas**, els votants enteníem que les mesures que havien fet eren més o menys correctes, per això no els van castigar a les urnes. Però vostès no ho han entès, es pensen que els han donat carta blanca perquè ara ens presentin una altra llista de receptes entre les quals toquen l'**impost de patrimoni**. Jo no sé quin serà el mínim exempt, això és indiferent, però

penso que això no toca fer-ho ara, perquè el personal està *tieso*. Qualsevol autònom amb un o dos treballadors als quals retallar-los les pagues també faria quadrar els números com vostès. Penso que vostè és dels **catalans** mes intel·ligents. És també dels més espabilats? Sap qui són els seus **votants**?

Demostri que també és eixerit, recordi que molts exalcaldes de CiU van fer una errada, no sabien qui els havia votat.

164v. Més sentit comú

Cartas | 28/11/2011 - 16:16h

Marisol Oliva i Segura

Infermera d'atenció primària - Igualada

Senyor **Mas**, però això què és? Ja sabem que per sortir-nos-en hi hem de posar el coll, però hi hem de posar el coll *entre tots*. I vostè sap perfectament que això no està passant. Ni ha passat històricament.

Els i les **funcionàries** tenim la mateixa proporció de culpa o de disculpa en la realitat que estem vivint que la gran majoria dels altres ciutadans i ciutadanes. Sabem (i si vol li ho recordaré) els esforços personals i dies i nits d'estudi que hem hagut d'invertir per poder accedir al nostre lloc de treball. I els esforços professionals que estem deixant per estar al dia i fer correctament la nostra feina. Sabem que en les èpoques de vaques grasses nosaltres anàvem tirant, només això. És que quan es feien la barba d'or els treballadors del totxo (per posar un exemple) algú els va demanar de fer un esforç per compensar això?

No puc parlar pels altres àmbits, però en el meu (**professionals de la salut**) estem al límit. I això vol dir que si ens retalleu més se'ns farà molt difícil fer bé la nostra feina. I ens cal fer-la bé, per nosaltres i per vosaltres, perquè és vital per la nostra societat.

Poseu-hi sentit comú si us plau. Moltes gràcies.

165v. Cultura gratuïta

Cartas | 28/11/2011 - 04:36h

Pere Huguet

Barcelona

Totes les persones que vivim i treballem a **Catalunya** hauríem de poder accedir gratuïtament i durant tot l'any a **museus**, monuments i tot tipus d'esdeveniments que puguin representar una **ampliació de la cultura** i entreteniment.

Amb aquesta mesura, el Govern no només seria l'únic que compleix el que diu (impostos i retallades), tot i jugar-se els vots i la simpatia dels ciutadans, sinó també el que mira culturalment pel seu poble.

166v. Propostes en positiu

Cartas | 28/11/2011 - 04:36h

Cristina Rof

Llinars del Vallès

Ja fóra hora que el **Govern de CiU** deixés de **retallar** i comencés a fer propostes en positiu. La sortida de la crisi no s'arregla abaixant el **sou dels funcionaris**, apujant el preu del transport públic i de les taxes universitàries o amb el **copagament** de les receptes mèdiques, sinó creant mesures per incentivar l'economia. Per ara, les decisions dels que presumeixen ser "el Govern dels millors" només han perjudicat el nostre poder adquisitiu.

I no cal ser gaire entès en economia per saber que si ens toquen la butxaca tenim menys capacitat per consumir, i si baixa el consum, l'engranatge es frena. Quan entendrà el Govern d'en Mas aquest raonament?

167v. Fugida a l'estranger

Cartas | 28/11/2011 - 04:34h

Mar Jorba

Castellofí

Sóc estudiant i l'altre dia vaig assistir a unes sessions informatives sobre **pràctiques i feines a l'estranger**, organitzades per la universitat on estudio.

L'aula estava calculada per a unes 40 persones i érem més de 70 els que hi intentàvem entrar. El ponent, sorprès, va dir que fa tres anys, a la mateixa sessió, només hi havia 15 persones interessades en aquest tema. Com han canviat les coses en només tres anys. Sigui o no **efecte de la crisi**, puc assegurar que el clima que es respirava era una mica desesperant, tenint en compte que la intenció més generalitzada era fer una estada al més llarga possible.

Si aquí les coses pinten tan malament, haurem d'intentar-ho a l'estranger. No seria sobrer que els polítics del nostre país comencessin a veure aquest fet amb la mateixa preocupació.

168v. Herois de ciutat

Cartas | 28/11/2011 - 04:28h

Nil Garcia

Barcelona

Cada dia agafo la **línia 1 del metro**. Imagino que com alguns dels que en aquest moment llegeixen la carta. Moltes vegades no ens adonem que, el que per a molts de nosaltres és una acció quotidiana més, per a d'altres és una autèntica aventura. Sobretot per a les persones que tenen algun tipus de **discapacitat**. Elles afronten i superen, dia rere dia, les **barreres** que es troben pel seu camí i que, sovint, les creem els altres sense adonar-nos-en. Des d'aquí els vull fer arribar el meu respecte i la meva gran admiració pel seu esperit de superació.

169v. Política tributaria estatal

Cartas | 29/11/2011 - 16:15h

Pere Bosch

Sentmenat

Ara que s'estan "refent" les qüestions econòmiques i d'impostos, potser seria bo de reconsiderar que les **recaptacions d'impostos**, de l'IVA, de societats, etc., procedents d'empreses nacionals públiques o semi-públiques implantades a tot el territori, com Renfe, Iberia, Telefónica, Campsa-Repsol, entitats bancàries, etc., i potser també d'alguna multinacional, que tot ho paguen a la Comunitat Autònoma madrilenyana pel sol fet de ser la Capital, quan la feina productiva està repartida per tot el territori espanyol, fossin **impostos compensatoris** per a "totes" les Comunitats Autònomes; que s'ingressin a una Hisenda Especial per la seva **redistribució**, i d'aquesta manera hi hauria una mica més d'**igualtat** o una millor **justícia distributiva**, mes solidaritat. Segurament, ajudaria també a que hi hagin menys tensions comparatives entre Comunitats.

Potser també ajudaria, a "tots els espanyols" a tenir més possibilitats per a gaudir de trens d'alta velocitat, sense, que sigui només, un sistema radial,

que beneficien, quasi tot, a una Comunitat, a tenir autovies gratuïtes per igual, per que ajudin a "tots" a millorar les possibilitats de captació d'inversions.

Possiblement, és una reflexió, que li caldrien molts matisos i comentaris, o poc encertada, però potser pot donar que pensar, i estimularia, segurament a tothom, a procurar ser mes competitiu, inclús a aquelles Comunitats que tenen mes privilegis i potser no els cal tant. Aquest comentari, seria també vàlid, per les diferents capitals autonòmiques, dins de cada Comunitat.

Cal ser els millors, en esforç, en imaginació, en **investigació**, "en sobrietat", i també, cal que tots, ens puguem "llevar d'hora, molt d'hora ", amb ganes, amb il·lusió, de poder anar a treballar, i obtenir un salari suficient per tirar endavant.

No val, ni tampoc cal, fer inversions multimillonàries en aeroports i trens de alta velocitat sense passatgers - sense cap benefici per a ningú, totalment innecessaris i prescindibles-. El que és de tots, una mica per a tots.

170v. Camina que caminaràs

Cartas | 29/11/2011 - 04:38h

Sandra Feixas

Barcelona

Sempre he pensat en **Barcelona** com a ciutat **cosmopolita**, moderna i divertida. Hi ha mil activitats a fer de dia i de nit, com anar de copes amb els amics o sortir de festa. Fa uns anys em van donar una alegria quan van obrir el **metro** durant **tota la nit** dels **dissabtes**. A mi i també a la majoria de joves de la ciutat de Barcelona, imagino.

Ara sembla que aquest luxe se'ns acabarà. Sé que no és imprescindible, que podem agafar un taxi, anar en cotxe, en moto, fer una excursió nocturna fins a casa o fins i tot esperar un Nit Bus durant mitja nit... però sap greu. Era una facilitat que ens donaven als joves.

171v. Una formació millor

Cartas | 29/11/2011 - 04:36h

Xavier Serra

Girona

MÁS INFORMACIÓN

- [Carta del Lector - Replantejar l'educació](#)

A la carta "[Replantejar l'educació](#)" (26/ XI/ 2011), la lectora Neus Figa sembla proposar la reducció de les **hores de filosofia** com a **millora de l'educació** que rep. El seu argument és que cal "buscar allò que els resultarà més útil".

L'**utilitarisme** és, justament, un dels corrents que cal estudiar a segon de batxillerat, ves per on. Precisament, la formació que rebí a l'institut li permetrà ser més crítica i profunda amb els plantejaments propis. El **batxillerat** actual és massa curt (a Europa solen ser tres anys) i justament manca d'una formació humanística (literatura, llengua, lògica, filosofia...) més seriosa que tant ajudaria a tirar endavant el país. Formar-se no és només conèixer certes excepcions a una declinació llatina o saber resoldre un tipus especial de formulació química, sinó quelcom de molt més global, que inclou el que la lectora potser sembla menysprear.

Em sap greu, però hem de donar-los una formació millor, i no només més útil. No tot s'acaba en l'especialització (que ha de ser-hi, i tant!): cal ser ciutadans i persones amb criteris.

Llull, Verdguer o Maragall, i també Plató, Descartes o Nietzsche els seran molt útils, a la Neus i a tots els seus coetanis.

172v. Desigualtat de beques

Cartas | 29/11/2011 - 04:35h

Mar Jorba

Barcelona

Fa uns mesos vaig gaudir d'una beca **Erasmus**. És una experiència única que recomano a tot estudiant. Tot i això, s'ha de conèixer la realitat. L'Estat i la teva comunitat autònoma t'aporten una **beca** per **cobrir** els **costos mínims** durant la teva estada. En el meu cas, gairebé la totalitat del lloguer. És normal, s'ha de repartir la beca, però no s'entén que en arribar allà et trobis amb **altres** espanyols de diferents **comunitats** que reben una beca pública fins a tres vegades **superior** a la teva. La pregunta que em venia al cap, i que em feien la resta d'europaus en veure aquesta desproporció, era: però en teoria no provenim del mateix país?

1734v. El Banc d'Espanya

Cartas | 29/11/2011 - 04:29h

Ferran Pont

Terrassa

Les darreres setmanes els mitjans de comunicació comenten les **indemnitzacions** i els **plans de pensions milionaris** que s'embutxaquen alguns **responsables d'entitats financeres** quan cessen en els càrrecs.

El tema és especialment escandalós quan es tracta d'entitats que han hagut de demanar **auxili a fons públics**. La gent es pregunta què espera el Banc d'Espanya per actuar i evitar aquests escàndols. És hora que prengui mesures per evitar que uns espavilats s'aprofitin de les seves situacions de privilegi. Mai no s'havien d'haver acceptat uns blindatges que clamen al cel, però encara menys en situacions de quasi fallida de les entitats.

El **Banc d'Espanya** ha d'actuar ja i suspendre provisionalment la vigència de les condicions inacceptables que tenen molts responsables d'entitats amb problemes. Després ha de proposar les modificacions que calguin de la legislació vigent per anul·lar i evitar en el futur aquestes lamentables pràctiques.

174v. Víctimes de trànsit

Cartas | 29/11/2011 - 04:28h

Montse Montal

Vicepresidenta d'Afectats per Accidents de Trànsit Barcelona

La societat espanyola ha viscut sempre d'esquena a les **víctimes de trànsit**. Quan aquests **accidents** són culpa d'algun conductor imprudent, la **injustícia** encara és més gran. De mica en mica, els familiars i les víctimes hem reclamat i hem obtingut millores, com poden ser l'enduriment del Codi Penal en matèria de seguretat viària, la constitució de la comissió de **Seguretat Viària al Congrés dels Diputats** o el carnet per punts. Ara bé, no se n'ha fet prou, perquè massa sovint la resposta penal a tant dolor i patiment encara queda curta i l'ajuda rebuda per part de l'administració per pal·liar i ajudar les víctimes i familiars és inexistent.

Responent a les contínues peticions de les associacions de víctimes d'accidents de trànsit, el Govern de la Generalitat ha anunciat la creació de la comissió de **Seguretat Viària al Parlament de Catalunya** i divendres passat el Departament d'Interior va anunciar la creació del **Servei d'Informació i Atenció a les Víctimes de Trànsit (SIAVT)**. Serà una oficina d'atenció a les víctimes de trànsit que, a través d'un numero de telèfon i d'un web institucional, donarà respostes i acollida a l'actual desorientació sobre les gestions a dur a terme després d'un accident, i alhora donarà certa cobertura psicossocial a les situacions dramàtiques.

175v. Sí a TV3 en HD

Cartas | 29/11/2011 - 04:12h

Jesús Brezmes

Riudoms

He sentit que la **retallada a TVC** afectarà dos dels sis **canals** de TVC. Si l'objectiu és estalviar, el que no té sentit és que un dels canals que s'anul·li sigui **TV3 HD**. El raonament és simple: es tracta d'un canal que només repeteix els **continguts de TV3** en un format de semialta definició. És a dir, aquest canal suposa una despesa negligible, una vegada que es va posar en funcionament la seva infraestructura.

Si es vol una retallada real en la despesa, el que s'ha de fer és produir o comprar menys continguts televisius. A més, si es retallen altres canals, TV3 HD podria transmetre amb una qualitat "HD real" en aprofitar l'ample de banda (capacitat) dels canals anul·lats.

D'aquesta manera, "a cost inferior a zero", podríem tenir finalment un canal amb una qualitat d'imatge veritablement HD.

176v. La famosa pista de gel a Barcelona

Cartas | 30/11/2011 - 13:03h

Aina Albesa Tost

Barcelona

Diversos mitjans de comunicació han fet ressò de la **nova atracció turística instal·lada a la Plaça de Catalunya de Barcelona**: la famosa **pista de gel**. De ben segur que serà tot un èxit en quant a aglomeració d'encara més gent a aquest punt central de la ciutat Comtal i tota una temptadora [presa per als carteristes](#) que durant les pròximes dates s'encarregaran d'apujar l'índex del nombre de **robatoris**.

No obstant, l'opinió públicasembla bastant entusiasmada amb el projecte, encara que es tractarà de la tercera **pista de gel a la ciutat**. I és que sembla que no en tinguem mai prou amb el que tenim, sinó que hem d'imitar la cultura nord-americana per ser millors. Ja no és només el menjar, la música i el cinema el que importem, entre d'altres factors, sinó ara també patinar sobre gel a l'aire lliure i per Nadal. Vers aquest fet, jo em pregunto: és necessària aquesta iniciativa a un país mediterrani i on sembla que mai acabarà d'arribar el fred?

177v. Empreses privades

Cartas | 30/11/2011 - 04:38h

Xavier Heredia

Sant Cugat del Vallès

Llegeixo a [Cartes dels lectors](#) queixes de les **retallades** que estan afectant els **funcionaris**.

Comparteixo la incredulitat per les no retallades a segons quins organismes i estaments, però m'agradaria fer-los veure que, mentre que les 18 persones que treballen amb mi no tenen la feina assegurada, i van acceptar estar 18 mesos cobrant el 80% per les dificultats que passa l'empresa, als funcionaris ningú no els podrà despatxar.

I creguin-me, l'ansietat que es pateix a l'**empresa privada** per la incertesa existent al nostre país i el fet de no saber si ens podrem jubilar fent el que fem i fent-ho on ho fem és brutal.

178v. Prima de risc ecològic

Cartas | 30/11/2011 - 04:36h

Martí Gassiot

Barcelona

Més enllà de les nefastes conseqüències que per a l'economia d'alguns països té l'elevat cost del deute sobirà, el que més m'inquieta és un altre tipus de deute, mil vegades més elevat i perillós: el **deute ecològic** que, en forma de **canvi climàtic**, la nostra societat global està generant.

Els nivells de contaminació atmosfèrica planetaris seran els protagonistes dels nostres mals de cap, motiu pel qual la comunitat internacional hauria de prendre mesures globals per evitar que l'esclat de la bombolla ecològica no acabi amb la nostra civilització. Sense més demora, hem de frenar l'actual escalada de la nostra prima de **risc ambiental** respecte a l'era preindustrial, ocasionada per l'ús massiu de **combustibles fòssils**, per tal de no sobrepassar la línia vermella.

La solució és una aposta per les energies renovables, l'estalvi energètic i la sostenibilitat.

1790v. Retallades

Cartas | 30/11/2011 - 04:33h

Margarita Esmerats

Barcelona

No sóc funcionària i el Govern em retallarà el sou per segona vegada. L'any passat, els professors de l'**escola concertada** vam sofrir una **retallada del 5% del sou** que rebíem en **pagament delegat** (concertat) per part del Govern. Aquest any ja s'ha anunciat que patirem una altra retallada pel mateix percentatge, a més, possiblement, de la retallada en alguna paga doble.

Jo no sóc funcionària, no treballo per l'Estat a cap **escola pública**, ni ho he volgut fer mai, però ja que em toca la part negativa d'aquest col·lectiu, reclamo també la part positiva que tenen: contracte vitalici, menys hores de feina, més sou, menys alumnes per classe, més assistents socials, més psicòlegs per atendre els nens i donar suport als professors, i un llarg etcètera de **privilegis** respecte als **professors** de les escoles concertades.

Trobo de justícia que a mateixos deures, mateixos drets. Em sorprèn molt que no hi hagi hagut més queixes per part de les moltíssimes persones que estan en la meva situació i convido els meus companys a unir-nos per reclamar que es faci justícia en aquest sentit.

180v. Segrestaments

Cartas | 30/11/2011 - 04:31h

Pompeu Cotonat

Subscriptor - Igualada

Fa molt de temps que hom observa una onada de **segrestaments** al **continent africà**. Aquests delictes s'atribueixen, principalment, a l'organització [Al Qaida](#), encara que probablement n'hi haurà d'altres a càrrec de grups de bandits de tot pelatge disposats a cobrar els **rescats**. Per **raons humanitàries**, les creixents quantitats demandades són lliurades als segrestadors. I ells, en conseqüència, multiplicaran els segrestos, cosa que obligarà a allunyar tot col·laborador en potència. Atès que caldrà prendre tal decisió tard o d'hora, a què esperem?

D'altra banda, la lloable i meritòria tasca de les **oenagés** i similars abunda en molts casos en el concepte d'almoïna, que dóna lloc a crear una mentalitat negativa sobre el desenvolupament dels autòctons, perquè es retrata els africans com a víctimes destinatàries d'almoïnes i que no poden cuidar-se per si sols.

Molts africans se senten ofesos per aquesta imatge. Jo mateix, metge, he treballat als quiròfans de tres territoris: Congo, Angola i Libèria. Per aquestes raons no resta altra cura que retirar temporalment tota ajuda personal, així com els viatges turístics a aquesta porció de continent africà fins que les pròpies autoritats hi restableixin l'ordre.

181v. Retallades a TV3

Cartas | 30/11/2011 - 04:19h

Enric Bota Prieto

Barcelona

Hem sentit com la directora de TV3 es queixa de la **retallada a la subvenció de TV3**, però no l'hem sentit dir que retallaria la plantilla per posar-la al menys al nivell de les plantilles de les televisions estrangeres que tenen un merescut prestigi o de les cadenes espanyoles i catalanes que són privades. Jo me l'hauria cregut si hagués fet autocrítica i hagués dit: "Hem estudiat la nostra estructura i hem vist que està molt per sobre de moltes televisions privades, fins i tot catalanes, i de moltes televisions europees també. Farem una reestructuració per posar-nos al seu nivell i millorar la nostra productivitat".

Si hem de ser competitius, ho hem de ser en tots els àmbits, i no es pot fer servir la catalanitat per tancar els forats negres que hi ha en les nostres empreses, i menys quan viuen de **diners públics**.

Diari de Sabadell

1s. Cementiri desolat

Per Roser Ferrando i Closa | Creat: 1 novembre, 2011

Quan entres a un cementiri en un dia ennuvolat el veus tot més desolat. Veus nínxols arrengrerats amb dates, flors i retrats i d'altres abandonats. Uns rodejats d'humitat amb les lletres il·legibles del difunt que hi ha enterrat. D'altres guarden antics gerros esgrogueïts i escantonats, amb

branquillons de "sempreviva" rere d'un vidre entelat. Les tombes i panteons, amb figures colpidores, que uns artistes van forjar, donen gust de contemplar puix totes són obres d'art. I els xiprers, que fan de guia, alts i fermes, ben arrelats, semblen tots al cel tocar. Si passeges sense pressa, el temps sembla aquí aturat. Et fa ressorgir memòries d'un ahir mig oblidat. Té un misteri el cementiri i un silenci sepulcral que convida a meditar. I t'adones, aleshores, que la vida són pocs dies, un sospir solament.

2s. Impuls dels eixos comercials

Per Xavi Izquierdo Director de Relacions Ciutadanes i Espai Públic | Creat: 4 novembre, 2011

En relació a la carta apareguda al D.S., del passat dimarts 1 de novembre i signada pel senyor Isidre Soler, d'Entesa per Sabadell, m'agradaria fer alguns aclariments. En primer lloc, comentar que les flors que ornaven els fanals estaven situades majoritàriament als eixos comercials de la ciutat amb l'objectiu de contribuir a crear un entorn agradable per al passeig i l'activitat comercial. De fet, la iniciativa va sorgir de la demanda expressada pels comerciants en el Programa d'Orientació per als Equipaments Comercials (POEC) on es constata la necessitat que les principals zones comercials de la ciutat tinguessin mobiliari urbà, com jardineres i flors, que les fessin més atractives.

A més, aquesta proposta també va ser una de les conclusions del Congrés Sabadell Ciutat. Concretament, en el marc de l'eix Sabadell ciutat del coneixement es va concloure la necessitat de millorar l'espai públic amb la incorporació de més elements vegetals.

Per tot plegat, les flors es van situar estratègicament al passeig del Comerç, avinguda de la Concòrdia, carretera de Barcelona, carrer de Francesc Layret, avinguda de Barberà, carrer de les Valls, carrer de la Salut, carrer de Rubió i Ors, passatge dels Almogàvers, carrer de l'Onze de Setembre, carrer de Prats, avinguda de Matadepera, passeig de Manresa, carretera de Terrassa, carrer de Josep Tarradellas, carrer de Vilarrúbies, ronda de Zamenhof, via de Massagué i la Rambla. Els diners invertits en aquesta actuació tenien l'objectiu de dinamitzar determinades zones de la ciutat i l'han complert amb escreix. Amb l'arribada de l'hivern, i, en el marc les mesures d'austeritat impulsades per l'Ajuntament, s'ha decidit despenjar els suports perquè en aquesta època de l'any és més costós el seu manteniment. De tota manera, els darrers anys ja s'havien anat reduint els costos inicials, ja que l'experiència ha fet possible tendir cap a plantacions més duradores i econòmiques.

L'estalvi econòmic que suposarà no fer plantació aquest hivern és de 24.000 euros, equivalent al cost de les plantes, ja que el manteniment és realitzava amb recursos municipals, precisament gràcies a l'experiència adquirida.

3s. Dret a la intimitat

Per Pilar Porcel Omar | Creat: 4 novembre, 2011

El Dret a la Intimitat és un dret constitucional, un dret reconegut en la Declaració dels Drets Humans i un dels drets inclosos en els principis ètics del respecte i la responsabilitat.

Els professionals de la sanitat, per exemple, poden ser sancionats si vulneren aquest dret. Jo em pregunto: quin privilegi tenen les companyies

de telefonia o les grans empreses de serveis, com el gas o l'electricitat o alguna empresa privada, que es poden permetre el luxe de trucar-te per telèfon a casa teva a qualsevol hora del dia, alguna força intempestiva? Quan i com es pot acabar amb la vulnerabilitat d'aquests dret?

4s. La Cecot respon al senyor Sanesteban

Per Antoni Abad i Pous President de la patronal Cecot | Creat: 3 novembre, 2011

El passat divendres, 28 d'octubre, D.S. va publicar un article del senyor Joaquim Sanesteban, d'Entesa per Sabadell, en el que es feia menció expressa de la Cecot, entitat que presideixo, i també sobre la meua persona. Amb independència de la llibertat d'opinió que pugui exercir qualsevol persona en un mitjà de comunicació, i precisament per poder exercir correctament aquest dret, he considerat adient i important corregir públicament algunes de les dades que facilita el senyor Sanesteban en el seu article i que són errònies. Crec que és de justícia que els lectors tinguin tota la informació necessària per tal de crear-se la seva pròpia opinió.

La Mútua de Terrassa, al contrari del que afirma el senyor Sanesteban, mai ha estat propietat de la patronal Cecot i jo mai he estat president d'aquesta entitat. Com bé es diu a l'article, la Mútua de Terrassa es va crear l'any 1900, força abans que naixés la Cecot l'any 1978. A tall d'informació històrica, que tot lector i tota lectora pot recavar a qualsevol hemeroteca i biblioteca de la comarca, l'Institut Industrial de Terrassa va ser l'impulsor i creador de la major part d'entitats econòmiques de la ciutat de Terrassa durant el segle XX. El que avui en dia està tan de moda com a Responsabilitat Social, durant el segle XX, els industrials tèxtils ja la van aplicar impulsant i creant la Cambra de Comerç i Indústria (1886), la Mútua de Terrassa (1900), la Fundació Busquets, d'atenció i acompanyament de menors, adults i famílies en situació de vulnerabilitat (1901), l'Escola d'Enginyeria Tècnica i d'Enginyeria Superior (1901-1904), el Centre Tecnològic Leitat (antic Acondicionamiento Tarrasense) (1906), la Cambra de la Propietat (1921), el col·legi P.P. Carmelitas (1929), Aigües de Terrassa (1943), el Museu Tèxtil (1946), el col·legi P.P. Salesians i, finalment, la patronal Cecot l'any 1978.

Per al seu coneixement, doncs, totes aquestes entitats tenen òrgans propis de govern, i en relació a la Mútua de Terrassa, que és l'entitat sobre la que fa referència el senyor Sanesteban al seu article, des de fa més de 100 anys, per tant, molt abans de la creació de la patronal multisectorial Cecot.

Un segon aspecte del mateix article que fa referència a la Nit de l'Empresari que impulsem des de la Cecot, aclarir al senyor Sanesteban que la nostra entitat va premiar dues bones pràctiques dutes a terme durant el 2010 per dues entitats del sector de la salut pública: l'Hospital Clínic de Barcelona i l'Institut Català d'Oncologia. Ambdós hospitals van definir, aprovar i posar en marxa durant el 2010 un projecte de màxima eficiència en temps de crisi. El comitè va reconèixer l'aplicació de polítiques de remuneració innovadores, basades en objectius de reconeixement internacional, de qualitat i d'eficiència, així com els acords presos entre direcció i treballadors, desenvolupades durant l'any 2010 en aquests dos centres.

5s. Al senyor Bernardí Espona

Per Esther Miñana | Creat: 2 novembre, 2011

Gràcies per haver llegit el meu escrit. No tracto de fer una rèplica sinó de deixar clar que mai combregaré amb els que segueixen tradicions de quan l'ésser humà podia ser entès simplement com un primat. Evolució i progrés han d'anar lligats amb la coherència, amb deixar enrere tot allò que simbolitzi crueltat. Tots aquells actes, incloses les tradicions, que comporten el maltractament a una criatura viva no es poden considerar com mereixedors de respecte. I desgraciadament no tot és respectable i menys encara quan parlem de gaudir, de pagar per veure com es mata poc a poc una bèstia mentre el seu botxí es llueix damunt l'arena amb els típics aire xulescos que la feina que fa li atorga. Hom pot venir de molt d'alta "cuna", ostentar molts títols, lluir un cognom distingit, tenir molts diners, etc. però a mi no em mereixen cap respecte si les seves tendències estan orientades o van directament a gaudir amb la tortura, sang, mort indigna i crueltat. ¿Males persones? Doncs no ho sé. Perquè què vol dir ser "bona persona"? ¿Complir els manaments: no matar, no robar, no envejar, no calumniar, etc? El respecte, senyor advocat, s'ha de guanyar, s'ha de merèixer. La consideració de "bona persona" igualment. No deixo d'estranyar-me que en un país tan meravellós com Espanya, a poblacions fora de Catalunya hi hagi carta blanca per practicar aquest tipus de tradicions absolutament immorals, indignes i impròpies dels éssers cívics i racionals. Als que som i ens sentim catalans i estimem la terra on vivim no ens agraden aquestes tradicions on es confon art i cultura, amb els mètodes sanguinaris i obscens. No ens agrada que se'ns vulgui manipular amb criteris que no tenen res a veure amb els nostres, lluny de tota mena de violència i d'agressivitat com a qüestió lúdica i commemorativa de tradicions de l'edat de pedra.

El respecte no és ni hauria de ser una excusa per a mantenir actes basats en la crueltat. No es pot atorgar el respecte a qui realment passa d'ell a l'hora de donar-se el plaer de veure matar un brau o qualsevol altre animal per simple distracció, per passar-s'ho bé.

¿Mereix algun respecte l'individu que mata una dona? ¿Mereixen respecte i consideració els que maten i assassinen? ¿Mereixen respecte els que maten a garrotades el seu gos? ¿Mereix respecte el que fa negocis pocs clars i fotent altres persones de bona fe?

No cal, però, parlar de respecte. Hauríem de poder parlar d'éssers humans adaptats a una nova era en la que la civilització tingui totes les opcions i oportunitats per millorar a tots nivells, per formar-se i enriquir-se com a bon civilitzat, com pertoca a tota persona ben nascuda.

Com pot veure, senyor Bernardí, les nostres discrepàncies són moltes. I, en el fons, les persones com les que vostè anomena i que són partidàries d'aquests brutals rituals, encara que ostentin tots els títols del món, em fan molta pena i em mereixen molt poc respecte.

6s. Professionalitat a l'Hospital General de Catalunya

Per Vicenç Marquès i Sanmiquel | Creat: 9 novembre, 2011

Havent-me diagnosticat un tumor maligne a la pròstata després d'una rutinària visita a un uròleg de l'Hospital Taulí de Sabadell, el doctor va creure convenient que, per eradicar el tumor, el que millor em convenia eren unes quantes sessions de radioteràpia. I així s'ha fet. En total han

estat 38 sessions. El meu uròleg em va enviar a l'Hospital General de Catalunya. I és d'aquest hospital del que vull dir-ne només que merescudes lloances. Entre les sessions de radioteràpia i visites, m'hi he hagut de desplaçar, des de Sabadell, en 41 ocasions. He tractat amb moltes infermeres i auxiliars i dues doctores, i en tot moment he gaudit d'una amabilitat extrema i d'una alta professionalitat de tot el personal, incloses les persones de l'àrea administrativa que, entre totes, han fet que gairebé m'oblidés que estava en un hospital i rebent radioteràpia.

Moltes mercès, doncs, a tothom de l'Hospital General de Catalunya que ha tingut relació amb mi en aquest difícil tràngol de la meva vida que m'ha tocat viure, però que mercès a aquest alt qualificat i atent personal, ha passat gairebé sense adonar-me'n.

Que la gran tasca que esteu fent en favor dels pacients sigui eterna i sempre amb aquest alt grau de professionalitat i abnegació.

7s. Bemba, 8 anys sense clarificar els fets

Per Isidre Soler Entesa per Sabadell | Creat: 8 novembre, 2011

La nit del 26 al 27 de setembre es van complir 8 anys del cas Bemba. La seva festa de comiat d'aquest establiment del carrer de la Concepció va finalitzar amb els incidents més greus que han succeït a la nostra ciutat des del retorn formal de la democràcia.

Uns incidents que quedaran per sempre en la història local recent i que van comportar notables repercussions polítiques, com l'alteració de la convivència ciutadana i que una part important dels sabadellencs i sabadellenques conegués el veritable tarannà del govern municipal encapçalat per Manuel Bustos. Aquells incidents no es van originar de manera fortuïta, ni van ser fruit de la poca traça dels comandaments policials a l'hora de gestionar unes molèsties de sorolls al carrer, sinó que va ser el resultat d'una actuació perfectament meditada i planificada. Era l'ocasió perfecta per acarnissar-se amb uns joves crítics amb el nou règim polític sabadellenc.

Per què es va donar una actuació policial tan desproporcionada per un problema de sorolls? Per què s'hi va estrenar la unitat especial de la Policia Municipal? Per què es va utilitzar material antiavalots contra tota la gent que es trobava pel carrer? Per què aquell dia la Policia Municipal disposava de més efectius? Per què es van practicar detencions indiscriminades lluny del lloc dels incidents? Per què els regidors Paco Bustos i Josep Ayuso es trobaven al capdavant de la ràtzia policial? Són algunes de les preguntes que 8 anys després encara no en tenim la resposta. Des del mateix moment dels incidents el govern municipal del PSC va dedicar tots els seus esforços a tergiversar els fets i amagar el seu nefast paper en l'origen i evolució dels incidents, amb una absoluta manca de transparència i una nul·la voluntat de clarificar el què va passar i per què va passar aquella matinada. Que 8 anys després no s'hagin clarificat uns fets tan greus per a la ciutat com els del Bemba no és una qüestió menor, sinó que esdevé un dèficit democràtic molt greu del govern d'aleshores, que és el mateix d'ara, i que la ciutadania hauria de posar en el passiu a l'hora de fer balanç de l'actuació del govern de Manuel Bustos.

8s. Víctimes i culpables de la crisi

Per D.P.M. | Creat: 8 novembre, 2011

Si bé sempre escoltem que la crisi és global i que té uns fonaments financers, cal tenir present que els efectes que percebem responen a decisions personals que mostren els principis individuals. La cobdícia, l'avarícia, l'egoisme de les persones que ens envolten sovint són les que fan que les dificultats arribin a les famílies.

Quan un empresari prefereix canviar de cotxe abans que liquidar els deutes amb els seus proveïdors no és culpa dels bancs i de la crisi financera. Quan aquest empresari deixa de pagar els seus treballadors mes darrera mes i no renuncia a gaudir del seu apartament a la Costa Brava ni als seus capricis, no és la crisi. Són els valors, és la consciència, és el cor de les persones.

9s. El comunicat de la comunitat musulmana

Per Fermí Vallbé Solidaris amb el Poble Sahrauí | Creat: 7 novembre, 2011

Resposta al comunicat de la comunitat musulmana en representació de les mesquites de Sabadell.

En primer, lloc felicitar a l'autodenominada comunitat islàmica de Sabadell per la denúncia del segrest dels cooperants en els camps de refugiats que els sahrauís tenen a la zona de Tinduf, com acció criminal. Aquesta denúncia situa la violència lluny del camí per la convivència i la superació dels conflictes. Compartim plenament el principi que el segrest és un acte criminal. És absolutament deplorable que es tregui la llibertat de les persones que amb la seva major bona voluntat donen el millor d'elles mateixes amb accions per fer d'aquest món un xic menys injust. En segon lloc, denunciar de forma molt clara i contundent l'ús partidista i polititzat que se'n fa d'aquest segrest per la seva part. No tota la comunitat islàmica resident a Sabadell comparteix la politització de la segona part del comunicat, entre els quals cal comptar els islàmics sahrauís, etc... El que dóna a entendre el rol sesgat i sospitós que en fa el comitè de les mesquites que més que un espai de coincidència religiosa es converteix en un espai dependent del poder polític del Marroc.

En tercer lloc, recordar o informar a l'esmentada comunitat islàmica, la resta de ciutadania de Sabadell ja ho sap, que el Polisario és la instància que la comunitat internacional reconeix com a representant del poble sahrauí. Les Nacions Unides li reconeixen aquesta representativitat, tant és així que en tot el procés negociador del procés de pau les dues parts són, per un cantó, el govern del Marroc i per l'altre el Polisario. Compartim amb ells la preocupació que s'acabi el conflicte al Sàhara Occidental.

El Sàhara Occidental, on hi ha el conflicte, no són "unes províncies del Sud" com s'esmenta en el comunicat. Així ho reconeixen les NU i el govern espanyol. És un territori pendent de descolonització. Entenem que al sud del Marroc, situat al nord de la vall del Draa (Agadir), no hi ha més conflicte que el que pateixen el conjunt de ciutadans del regne del Marroc en la seva manca de llibertats i de democràcia.

¿Com se li pot demanar al govern espanyol altra cosa que no sigui que compleixi amb el seu deure i obligació com és el de finalitzar de forma correcta, el procés de descolonització de l'antiga colònia amb l'acceptació dels propis sahrauís?

També ens agradaria que l'esmentada comunitat islàmica vetllés per les llibertats i la finalització de la repressió a mans de les autoritats del Marroc que pateixen els sahrauís que viuen en la seva pròpia terra, de la que n'han estat invadits.

També ens agradaria poder compartir amb ells la denúncia a la manca de respecte dels drets humans que pateixen els ciutadans d'origen sahrauí que no es poden expressar ni viure la seva condició de sahrauís en la seves pròpies ciutats.

Ens plauria molt la seva aportació en la superació del conflicte de forma real, i que ajudés a cercar el camí de la Pau de forma justa. En aquest camí ens hi podem trobar!

10s. Impuls dels eixos comercials sí gastar 1,3 milions d'euros no

Per Isidre Soler Clarena Entesa per Sabadell | Creat: 14 novembre, 2011

El dissabte dia 5 de novembre en una carta en aquesta secció del D.S. el senyor Xavier Izquierdo intentava justificar la despesa de 1,3 milions d'euros que en cinc anys el govern municipal ha gastat en penjar i mantenir les jardineres dels fanals en alguns eixos comercials.

D'entrada haig de manifestar la meva sorpresa que el senyor Izquierdo, un càrrec tècnic de confiança del govern, sigui qui respongui una decisió política i no ho faci un membre del govern, que és qui va decidir una despesa tan elevada de diners públics per un benefici més que dubtós.

Per dinamitzar les eixos comercials de la ciutat possiblement facin falta altres actuacions més efectives que penjar jardineres als fanals.

Certament, a l'Entesa sempre hem defensat actuacions menys florides però més tangibles per afavorir el comerç de proximitat, com millorar l'espai públic, potenciar el transport públic, crear espais de càrrega i descàrrega més eficients, desplegar la policia de proximitat i, sobretot, una política que defensi el petit i mitjà comerç enfront les grans superfícies de dins i fora de la ciutat.

Finalment, les afirmacions del senyor Izquierdo ens plantegen seriosos dubtes. Com és que es retiren unes jardineres que, segons ell, aporten tants beneficis al comerç i només costen 24.000 euros a la ciutat? O el Sr Izquierdo ha perdut un zero dels 240.000 euros anuals que costava la contracta de manteniment adjudicada a l'empresa Thaler, o el cost d'aquesta contracta estava molt inflat i el govern municipal ha malbaratat i regalat durant cinc anys els 1,3 milions d'euros que és el que han costat les jardineres penjades als fanals que ara han retirat.

11s. El comunicat de la "comunitat musulmana de Sabadell"

Per Marcos Costa President de SAIS | Creat: 11 novembre, 2011

Des de l'Associació Sabadell Acull Infants Sahrauís (SAIS) lamentem que les declaracions fetes per la "comunitat musulmana" a la nostra ciutat (D.S. 29-10-119 barregin la condemna del segrest dels cooperants sahrauís amb la politització absolutament parcial del conflicte entre el Marroc i el Sàhara Occidental, que qualifiquem d'oportunistes perquè són dos temes que no tenen res a veure.

Entenem que la comunitat musulmana de Sabadell també està integrada per població sahrauí musulmana que no està gens representada en el posicionament polític de l'esmentat "comunicat de condemna", ja que la

comunitat sahrauí pateix 35 anys d'exili, vivint en camps de refugiats enmig del desert o en els territoris ocupats, patint tot tipus de degradacions i l'extermini de la seva població pel sol fet de ser sahrauís. No podem tolerar el llenguatge utilitzat contra el Front Polisario, una organització que és membre i fundador d'Unió Africana i que fins ara ha estat decisiu en la seguretat, organització i desenvolupament dels camps de refugiats per la subsistència de la població sahrauí desplaçada per la persecució marroquina.

Lamentem que la "comunitat musulmana" a Sabadell no es pronunciï mai respecte a la violació de drets humans al Sàhara Occidental, ocupat pel Marroc il·legalment i sobre el qual pesen infinitat de resolucions de Nacions Unides que insten al Marroc per a la celebració d'un referèndum, al qual es va comprometre al Rei del Marroc amb l'alto el foc de 1992. No és lícit demanar responsabilitats al Front Polisario quan l'única com a potència administradora del Sàhara Occidental, tal com és reconegut per les Nacions Unides, garantir el respecte dels drets humans al Sàhara i garantir la celebració d'un referèndum al Sàhara Occidental. Visca el Sàhara lliure!

12s. Aclariments sobre els embornals

Per Xavi Izquierdo i Vilavella Director de Relacions Ciutadanes i Espai Públic | Creat: 10 novembre, 2011

En resposta a la imatge publicada a la secció "El carrer" (D.S. 8-11-11), m'agradaria fer constar que l'Ajuntament fa una neteja periòdica de totes les clavegueres i els seus elements, entre els quals les reixes i embornals, per tal de mantenir en òptimes condicions la xarxa de clavegueram. A més d'aquesta neteja periòdica, se'n duen a terme altres de puntuals als trams que necessiten una actuació fora del calendari establert, quan es detecta, per exemple, un excés de fulles d'arbres o quan s'estan fent obres a la zona.

En els episodis de pluges dels darrers dies, l'aparició d'aigua a la rigola és un procés esperat, ja que és l'element que urbanísticament està dissenyat per recollir i canalitzar l'aigua de pluja. En determinades ubicacions la presència de fulles pot obturar puntualment els embornals i provocar que s'acumuli un nivell d'aigua superior del previst i que aquesta aigua l'hagi de captar l'embornal següent. Es tracta d'incidències puntuals que es produeixen en situacions molt concretes i que són corregides amb la

13s. Solidaritat

Per P.J. Llorens | Creat: 16 novembre, 2011

La crisi afecta més o menys tothom, però les que més reben són les persones que estan al capdevall de la piràmide i, per tant, són les que més necessiten de la solidaritat. Sabadell sempre ha estat una ciutat solidària, com ho demostren les diferents entitats locals dedicades a ajudar els altres, però ara llegeixo que EMAUS, que tant bona feina fa, deixarà part de la seva activitat, i que el Servei d'Acolliment als Immigrants (SCAI) plegarà. I tot per qüestió de diners. Amb la crisi estem perdent moltes coses, però em sembla que no hauríem de perdre els valors de la solidaritat.

14s. Resposta al senyor Espona

Per Esther Miñana | Creat: 16 novembre, 2011

Amb aquestes lletres poso punt i final a l'absurda "picabaralla" que, sense jo pretendre-ho, s'ha establert entre el senyor Bernardí Espona i jo mateixa com a conseqüència d'un article se'm va publicar al D.S. sobre el cessament de la Monumental com a plaça per a curses de braus.

En una carta (D.S. 11-11-2011) aquest senyor m'adjudica gratuïtament la condició d'ignorant. No m'ha ofès ni humiliat si és això el que pretenia. Al contrari, m'ha donat opció a sentir-me sortosament al marge d'aquelles persones que com ell ponderen la seva autoestima donant proves de la seva "saviesa gramatical" i dels amplis coneixements dels diccionaris que, sens dubte, tots tenim al nostre abast. Aquestes persones saben de diccionaris, però tenen carències d'altres tipus com, per exemple, no diposar d'intel·ligència emocional ni d'una sèrie de valors humans que disten d'aficions indesitjables que tenen a veure amb la crueltat i el maltractament a les bèsties. Pagar per un espectacle com aquest desqualifica la persona. Em quedo amb la "ignorància" que aquest senyor lletrat m'acaba d'atorgar, però també amb els sentiments que em fan sentir al marge d'un nucli social com al que pertany el senyor Espona.

Em resulta contradictori i incomprendible que una persona amb carrera i especialment la d'advocacia, que se suposa ha d'estar preparada per defensar allò fins i tot indefensable, pugui ser tan pedant i tingui a veure amb aficions de tan poca "categoria humana". Si m'ha volgut alligonar, moltes gràcies; però, cregui'm, no calia que es prengués la molèstia.

Dono per tancat aquest seguit de comentaris i crítiques perquè, per altra banda, no em vull prendre la molèstia d'esbrinar algunes de les paraules que, segons aquest il·lustrat senyor, jo confonc i empro com a disbarat. El terme "criatura" no només té relació amb un infant humà: tot ésser viu, sigui de la diversitat que sigui, es pot considerar criatura. O no?

De fet, jo no podria dipositar mai la meva confiança en un advocat que defensa, recolza i accepta com a distracció la tortura d'una bèstia fins a la mort. I m'agrada repetir-me en un vella dita: "Condenado está de muerte el pueblo que con sangre se divierte". Repeteixo: no canvio la meva "ignorància" per la seva "saviesa" de butxaca o, millor dit, de llibreria i diccionari.

15s. Suggerència

Per Miquel Humbert i Rius | Creat: 14 novembre, 2011

Llegeixo (D.S. 9-11-11) que la immobilització d'una bona part dels vehicles dels Mossos d'Esquadra degut a la retallada de pressupost fa que "hay policías que se quedan en comisaría y no salen a patrullar porque no hay vehículo".

Suposo, però, que deuen tenir calçat per poder sortir a patrullar a peu. I en aquest cas els proposo una activitat interessant: lligar bicicletes en llocs estratègics i, vestits de paisà, estar amatents a l'arribada del lladre per detenir-lo "in fraganti". Ja suposo que al cap de poques hores el lladre tornaria a estar al carrer lliure de càrrecs, però potser això permetria descobrir alguna "xarxa" organitzada o, si més no, dissuadir algun iniciat en l'ofici.

16s. Club de Joves Empresaris del Centre Metal.lúrgic

Per Joan M. Ruiz | Creat: 18 novembre, 2011

M'ha sorprès la notícia que vaig llegir al D.S. (15-11-2011): "50° aniversari del Centre Metal.lúrgic: subida a La Mola". Es veu que, proposat pel Club de Joves Empresaris del Centre, els participants a l'excursió s'ho van passar d'allò més bé. I penso que és saludable que la gent faci esport i gaudixi de la natura. Però la meua sorpresa l'ha motivada el fet que aquests Joves Empresaris siguin notícia per organitzar una pujada a La Mola, activitat que -repetixo- està molt bé, i no per aportar idees i projectes per reactivar el sector metal.lúrgic de la comarca, que bona falta que ens fa. Espero que en el futur el Club de Joves Empresaris sigui també notícia per aportacions més relacionades amb l'activitat industrial.

17s. Som 7.000 milions

Per Joaquim Polo | Creat: 18 novembre, 2011

Acabo d'assabentar-me que en el nostre planeta ja som 7.000 milions de persones. I se'ns comunica la notícia amb l'alarma i la desconfiança en el futur pròpies d'aquell maltusianisme, que augurava que la població humana creixeria més ràpid que els recursos que permetessin alimentar-la. Però la veritat és que les previsions de l'ONU i dels catastrofistes professionals del maltusianisme, com el Club de Roma o l'autor de "La Bomba Demogràfica", no s'han complert mai. De tant en tant se'ns anuncia l'esgotament d'un recurs natural i mai aquestes previsions s'han complert perquè s'obliden d'un factor que és més fort que tots els altres: la intel·ligència humana.

A més, i en el que ens toca de més a prop, un estudi de F. Contreras adverteix que un espectre vaga per Europa: el de la senilitat. Plana sobre el continent un "hivern demogràfic" que posarà moltes nacions, si no a tocar de l'extinció física, sí de l'evident insostenibilitat socioeconòmica. Diversos països -Alemanya entre ells- ja estan perdent població. Les projeccions de l'ONU són "optimistes", en el sentit que donen per suposada una futura recuperació de l'índex de natalitat en els països en què més ha caigut. Però aquest optimisme és qüestionat per alguns demògrafs: Itàlia passarà de 61 milions d'habitants el 2010 a 56 milions el 2060; Alemanya, que tenia 83 milions el 2005, haurà caigut a 72 milions el 2060. Els països d'Europa de l'Est ja fa dècades que pateixen de sangria demogràfica.

I altra vegada apareix la família natural com la garant del nostre futur. Urgeix recuperar la natalitat en el si de llars estables, alegres i confiats en el seu futur.

18s. Què li passa a la Unió Europea?

Per Rosa Pruna Presidenta d'ASAJA i AMFAR | Creat: 17 novembre, 2011

Fa 25 anys que vàrem entrar a formar part del mercat comú, sense poder dir a hores d'ara on estem realment. L'ambició de liderar el món i ser més que els Estats Units d'Amèrica ha quedat en una il·lusió que ens ha fet perdre la identitat d'una Europa que es va unir amb uns objectius i que està molt lluny d'haver-los complert. Els sis països del Tractat de Roma van anar creixent amb l'objectiu d'aportar estabilitat econòmica i garantir l'alimentació als ciutadans europeus, així com proporcionar rendes dignes

als seus productors. Això era al 1957 i el 1962 quan es va crear la Política Agrària Comuna (PAC) amb l'Europa dels sis, convertint-se en l'agrupació del 27 estats actuals arrossegats pendent avall juntament amb «l'euro». Portem tres anys de crisi econòmica, celebrant multitud de reunions maratonianes i estan cada dia més enfonsats. On és l'Europa comú? La resposta es va donar el 1993 i les negociacions del GATT per preparar la primera reunió de l'OMC a Seattle el 1999 del lliure comerç. La globalització dels mercats ens ha portat a un carreró sense sortida. La indústria va començar a deslocalitzar la producció a la Xina, l'Índia i Àfrica, destruint milers de llocs de treballs a la UE. L'agricultura, per exemple, no s'ha deslocalitzat perquè no pot, però ja estan produint per nosaltres, països, com Brasil, Argentina, Uruguai, Xina, provocant el tancament de milers d'explotacions a Europa.

L'Europa ambiciosa volia que el sud fos de serveis i el nord produís i exportés, però avui són els altres els que exporten a Europa amb preus baixos sense tenir que acomplir els molts requisits obligatoris de la Unió Europea. A qui volem vendre amb aquestes condicions? Més aviat ens estan comprant. Ara estem pendents de qui ens rescatarà, i Xina es qui està comprant el nostre deute, tant l'espanyol com el grec i el portuguès per un valor d'uns 500.000 milions d'euros, però dient en canvi que no vol ser el salvador d'Europa. Avui Europa es el caçador caçat.

Napoleó ja va dir «quan la Xina desperti, tremolarà el món». Europa li ha donat en safata quan va apostar pel lliure comerç i la globalització dels mercats, i a resultes d'això la resta del món ho ha aprofitat produint per als 500 milions de consumidors de la UE. Els més perjudicats els països del sud d'Europa, com Espanya, tradicionalment considerat com el dels serveis, del turisme de sol i platja, que tampoc dona per pagar tant benestar amb 5 milions d'aturats. El mateix passa amb Grècia i Portugal. Mentre segueixen les reunions maratonianes dels polítics, els especuladors ens tenen a les seves mans, sent realment els que manen econòmicament.

19s. Taxa per l'ús dels Centres Cívics

Per Maria Sánchez Presidenta de l'Associació Cultural Vidalba | Creat: 23 novembre, 2011

L'Associació Cultural Vidalba és una entitat que porta a terme les seves activitats a l'empareda del Centre de Formació d'Adults de Can Rull, de Sabadell. Al llarg de gairebé 20 anys ha dut a terme activitats destinades a alumnes i exalumnes del centre i a la població del barri de Can Rull en general. El seu àmbit d'actuació abraça des de puntes al coixí fins a cos en moviment, passant per manualitats, pintura, relaxació i un llarg etcètera.

Per tal de poder desenvolupar aquestes activitats, l'Associació ha comptat des dels seus inicis amb la col·laboració de l'Ajuntament en el sentit de la cessió d'espais del centre Cívic de Can Rull sense el pagament de cap taxa per al seu ús, tal com determinava l'article 5 de l'ordenança municipal 3.14 "Taxa per la utilització d'equipaments culturals, cívics i educatius municipals".

Com tots sabem, les coses van mal dades, i ara es tracta de buscar diners fins i tot a sota les pedres. L'Ajuntament de Sabadell no és menys, i de quina manera pot aconseguir eixugar el seu dèficit? Doncs modificant la citada ordenança i cobrant una taxa d'ús a totes aquelles entitats sense ànim de lucre que ocupen espais municipals.

La notícia no hauria de sorprendre a ningú; quan es tracta de diners totes les argúcies són bones, però fer recaure aquest pes sobre entitats que han treballat durant anys a i per a la ciutat és una maniobra que només pot portar a la desaparició de la dinàmica i la participació ciutadana que garanteixen aquestes entitats, les quals han funcionat i funcionen gràcies a la tasca de moltes persones que, de manera desinteressada, activen la vida cultural i social de la ciutat.

L'Ajuntament no es pot permetre el luxe de deixar empobrir la dinàmica cultural de la ciutat i ha de valorar si tot el potencial i el moviment que donen aquestes entitats es pot deixar perdre.

20s. Qui ho ha de recollir?

Per Josep Fernández "Pepito" | Creat: 22 novembre, 2011

Pel passatge Bellaterra de Sabadell, davant del número 42, cada dia hi passen els empleats del servei de recollida de deixalles, dels containers, etc. i em pregunto com és que no van observar i comunicar la pila de branques d'arbres que hi ha a la vorera i davant mateix dels containers, que priven el pas dels vianants? D'això ja fa dues setmanes i a dia d'avui encara està igual.

Comento el fet i els dic que espero que ho recullin abans que alguna persona hi prengui mal, cosa que per suposat no desitjo. Considero que aquest no és el sistema a seguir pels responsables del nostre Ajuntament ni de l'empresa encarregada del servei.

21s. El que ens hauríem perdut

Per Amèlia Morera | Creat: 22 novembre, 2011

Un geni dels nostres dies, l'americà visionari per la seva aportació a l'empresa i a la tècnica com ha estat Steven Jobs, penso en tot allò que hauríem perdut si no hagués nascut: la fundació Apple, NeXT i Pixar; la creació d'ordinadors com el Macintosh 128K i, pel·lícules com Toy Story i gatgets com l'iPod, iTunes, iPhone o l'iPad haurien aparegut per casualitat? Ho dic perquè va ser com un miracle el seu propi naixement ja que la possibilitat d'avortar pogué ser contemplada.

La mare biològica de Jobs quedà embarassada sent estudiant l'any 1955 quan als Estats Units l'avortament no era legal, fruit d'una relació amb un, també estudiant, siri.

És decidí donar el nen Steve en adopció. I així hi ha hagut tants i tants casos en què fills, tots dignes per altra banda, han viscut dins la història del nostre món.

Gràcies, mare biològica i pares adoptius, per acollir a Steve. Gràcies, Steve, per fer-nos participar del teu prodigi, de la teva persona que ha donat tant.

22s. La causa de la crisi

Per Aureli Otal Lacambra Barberà del Vallès | Creat: 21 novembre, 2011

Sembla que es considera com un fet indiscutible que la crisi actual al nostre país sigui deguda a l'esfondrament d'una insostenible indústria de la construcció. Però, en realitat, l'expansió d'aquesta indústria tingué lloc com a conseqüència del desplaçament d'altres indústries, principalment de la, en

un altre temps, poderosa indústria tèxtil catalana. La importació de mercaderies procedents dels països asiàtics, que resultava més barata que la producció pròpia, a causa de l'explotació laboral en aquells països d'origen, feia impossible la competència, provocant el desmantellament de la indústria tèxtil catalana i el desviament de la inversió cap a la indústria de la construcció. Penso que una bona solució hauria estat obligar als països asiàtics a establir mesures de prevenció social semblants a les nostres o bé gravar les importacions amb una quota que garantís als productors d'aquests països mesures de prevenció i a la vegada que no perjudiqués les nostres indústries. Pot ser que la causa de la crisi hagi estat el no prendre aquestes precaucions.

23s. No vol dir no

Per Quim Carné Regidor de Drets Civils i Ciutadania | Creat: 24 novembre, 2011

No ens enganyem, les dades constaten que la violència i el maltractament contra les dones segueix sent una de les xacres més greus de la humanitat. Segons l'Observatori de la violència de gènere del Ministeri d'Igualtat, cada 12 minuts a Espanya és detingut un maltractador i la violència masclista és la tercera causa d'ingrés a presó. Fins a finals d'octubre, 56 dones han perdut la vida assassinades en mans de les seves parelles o exparelles, inclosa, presumptament, la nostra veïna Rosa Maria Torres. L'any passat en varen ser 61, 55 el 2009 o 76 el 2008.

¿I què podem fer si, segons l'enquesta de percepció social de la violència de gènere realitzada pel Ministeri d'Igualtat, el 40% de la població considera que la culpa és de la víctima per no finalitzar la relació o convivència amb el seu agressor i nou de cada deu persones consideren que la violència masclista és un fet que sempre ha existit i que és inevitable?

Doncs, seguir treballant, seguir lluitant i seguir sumant energies contra les relacions de poder històricament desiguals entre dones i homes, les quals tenen causes profundament arrelades a l'imaginari col·lectiu. Treballant col·lectivament per tal de reconstruir un nou model de ciutadania que permeti esborrar el sexisme de les estructures socials, econòmiques i polítiques. Clara Campoamor, en el seu discurs a les Corts Generals l'any 1931 defensant el dret al vot de les dones, deia "me siento ciudadano antes que mujer, y considero que sería un profundo error político dejar a la mujer al margen de este derecho". Avui, el dret al vot no es qüestiona en les societats democràtiques però la violència envers les dones és una vulneració dels drets humans i un obstacle per assolir la pau i el progrés de les nacions i dels pobles, no només per la destrucció de vides sinó també perquè minva el desenvolupament de les dones en llibertat i la possibilitat que puguin exercir la plena ciutadania en igualtat de condicions. La violència es dona a totes les societats, cultures i classes socials, es dona a casa, a l'escola, al carrer o a la feina i es fonamenta en unes relacions personals de dependència, submissió o culpabilitat. Joumana Haddad, poeta libanesa diu "...existeix una gran diferència entre necessitar l'altre i dependre de l'altre fins convertir-se en un nou apèndix, un accessori, d'ell o d'ella. La primera actitud descansa en la fe en un mateix i en la relació, mentre que la segona només es recolza en la baixa autoestima." Cal seguir treballant per remoure els valors i els model simbòlics que perpetuen els estereotips sexistes i fan possible la violència masclista i, per això cal seguir

invertint esforços en la prevenció i la sensibilització social, i fer de l'educació l'eina bàsica per tal que les futures generacions puguin viure en un món amb relacions lliures de violència.

Per això, avui, 25 de novembre, Dia Internacional contra la violència i el maltractament a les dones, us convido a venir a la Plaça Dr. Robert per manifestar públicament que "No, vol dir no" i que hem de ser radicals en la lluita contra la violència.

24s. Sobre l'ús dels equipaments

Per Lluís Monge Regidor de Relacions Ciutadanes | Creat: 30 novembre, 2011

En resposta a la carta publicada en aquest diari, el dijous 24 de novembre, de la presidenta de l'Associació Cultural Vidalba, sobre la modificació de l'ordenança per la utilització d'equipaments culturals, cívics i educatius municipals, voldria aclarir algunes de les qüestions que s'hi esmenten.

En primer lloc, vull reconèixer la feina que duu a terme, des de fa molts anys, aquesta entitat per als seus associats i, per tant, per a la ciutat en general.

En segon lloc, em permeto d'aclarir que l'ordenança per la utilització dels equipaments culturals, cívics i educatius municipals existeix des de fa molts anys. Fins aquest any 2011 les entitats sense ànim de lucre de la ciutat, independentment que l'activitat fos gratuïta o no, estaven exemptes del pagament de la taxa. La modificació de la taxa a la qual la presidenta fa referència distingeix entre activitats de pagament i les que són obertes i gratuïtes. Quan l'usuari no paga cap tipus de quota per les activitats, l'ús dels espais continuarà sent gratuït.

Quan es planteja que l'entitat hagi de liquidar part d'aquesta taxa? Quan en les activitats que es realitzin hi hagi intercanvi econòmic (pagament de quotes, d'entrades...). En aquests casos l'entitat tindrà una bonificació del 50% de la taxa i no del 100%. També s'ha recollit la possibilitat que les activitats que per raons d'espai o de tipologia no puguin tenir més de 10 usuaris tinguin una bonificació del 75% de la taxa.

Treballem perquè en aquests moments, quan és imprescindible assegurar els serveis bàsics de primera necessitat, la resta de serveis no en surtin del tot perjudicats i es puguin continuar donant amb un petit esforç dels ciutadans que se'n beneficien directament, i així poder continuar oferint el servei amb les mateixes condicions i amb el màxim de garanties.

Levante EMV

1l. El discurs del PP

El PP té un discurs buit, parlen molt i no diuen res, allò que es diu de forment ni un gra. Així les va bé, les enquestes els donen per guanyadors en les pròximes eleccions sense necessitat d'amollar un programa electoral, si es que ho tenen, per a assegurar-se la majoria absoluta. Afirment que el remei per a la crisi i la desocupació és la mateixa que quan van governar, temps d'especulació, privatitzacions i bombolla immobiliària, un creixement no fonamentat en una economia sostenible en I+D+i. Volen reduir la despesa i l'ocupació pública, sense retallar l'Estat de benestar i

els servicis públics, sense apujar els impostos, la qual cosa és pura demagògia i falsedat. La realitat nega les seues afirmacions. En la nostra comunitat, a més de ploriquejar per la discriminació del Govern central, hem vist corrupció, balafament i uns deutes que hipotequen el nostre futur. Augmenten taxes i arbitris, lleven subvencions i retallen personal. Baix eufemismes com agrupar i optimitzar recursos, deixen de construir hospitals i lleven llits, mentres creixen les llistes d'espera per a operar-se i es construeixen hospitals privats. El PP, a pesar del seu populisme, representa els interessos dels rics i dels grans empresaris. Interessos que passen per la privatització de la sanitat i l'educació, així com minvar als sindicats, per a aplicar una reforma laboral que debilita la negociació col·lectiva i reduïska drets i garanties dels treballadors. Esta és la veritat que no expliquen, però que portarà: menys cohesió social, més injustícia i precarietat, sous i pensions més baixos, més accidents laborals i l'empobriment general del país. I si no, al temps.

Joan Martí.

València.

2l. El valencià del senyor Carrau

Inquietud dóna encara llegir les afirmacions del senyor Carrau i també veure el retrat que està situat al seu darrere, mostrant una època negra i fosca, que mitiga l'aparença actual de iaio encantador i benèvol. Al periodista que ha fet l'entrevista, el reconeixement per haver-li tret les idees orgàniques a aquest personatge de la nostra llòbrega història recent. Perquè, a més dels seus pensaments arcaics, vaja, franquistes i dictatorials, clavats en totes les batalles antidemocràtiques, fidel a una figura encara més tenebrosa, la seva essència fonamental és negar la nostra identitat i lluitar contra la nostra llengua. Un mèrit que cal reconéixer-li de debò quan es manifesta satisfet d'haver alimentat el blaverisme, d'oposar-se als intel·lectuals i gramàtics, d'haver rebut el GAV i d'haver assistit a manifestacions patriòtiques, d'amor a Espanya, és clar. No sé si el senyor president de la Diputació parla valencià en la intimitat, com alguns senyorets de la capital, però es veu que li molesta el seu ensenyament, la normalització i l'ús habitual d'una llengua comuna prestigiosa, literària, allunyada dels seus insults desqualificadors i de les incompressions irracionals. El «chino» que menysprea és la nostra llengua. Fins i tot la seua. Malgrat l'autoodi.

E. Albiach Alfonso.

Rocafort.

3l. Apologia del franquisme

Fa temps que seguisc el seu diari que sempre m'ha semblat el millor del País Valencià, llevat de l'escàs ús de la nostra llengua. Tanmateix em sembla absolutament indignant que aquest diari permeta entrevistes a gent que fa apologia del franquisme, com ara l'entrevista al nét del dictador o a aquell excàrreg valencià que afirmava que mai no deixaria de tenir lleialtat pel dictador. Vostés, amb eixos articles, en la meua opinió, fan un homenatge a la figura d'un assassí que durant 40 anys va aplicar la política del terror a aquest país. Permeten que a les seues planes es faça apologia del terrorisme franquista. No, no es tracta de llibertat d'expressió, o de

donar lloc a tots els pensaments. Què pensariem si els diaris alemanys defensaren la figura de Hitler o els italians la de Mussolini? Qui defensa a un dictador, a un assassí, no pot demanar que es respecte la seua opinió.

Jorge Marqués Signes.

València.

4l. Rato, dimissió

Sense ànim de defensar al senyor Olivas, crec que Rato és igual de responsable, per falta de diligència, en la crisi del Banc de València, perquè, si bé Olivas era el president de l'entitat, d'igual manera Rato era el president de Bankia, que, segons crec, té sobre el 37 % de l'entitat bancària i no ha sigut el suficientment diligent. Ara bé, tots sabem qui es Rato: per damunt de ser economista, ha sigut un polític del PP que va passar pel Fons Monetari Internacional i va eixir d'una manera que cadascú opinarà al seu respecte. I com a polític va engatuzar a Olivas proposant-li de tot en la fusió de Bancaixa i Caixa Madrid, en un moment econòmic més delicat per Caixa Madrid que per a Bancaixa, i si no, vegem com davant d'aportar menys Bancaixa, li donaren teòricament més participació en la nova entitat. Això davant la nul·la oposició del Partit Popular local i amb l'aquiescència del partit socialista. I ara Rato, aprofitant-se de la situació del Banc de València, tractarà de llevar la quota de poder que li pertoca a Bancaixa, tant en Bankia com en les participades i potser posant a un executiu fidel a ell, anul·lant la presència de quota de poder valenciana que li correspon segons la fusió. Ja en el seu temps em vaig oposar, com antic empleat de l'entitat, a la fusió. És hora que la societat valenciana, empresaris en general i els partits polítics, si és que tenen alguna cosa de valencians, alcen la veu sobre la nova situació de l'entitat.

Francesc Martí.

València.

5l. Hostilitats enrere, equo

En relació a l'article publicat per Voro Torrijos ahir dimarts, caldria dir també que Equo no ha de fer-se un lloc dintre de la malbaratada Espanya amb tints verdosos perquè Equo es l'element aglutinador: es el verd com a substantiu i no com a adjectiu. Els tints verdosos i trencats discordants de l'antic panorama verd de l'Estat espanyol deuen quedar arrere per poder fer una suma de esforços, una suma de persones i una suma d'idees i iniciatives perquè la nostra casa planetària es una, es limitada, ens la estem menjant i mor a les nostres mans si no li fem remei. Per això, cal fer i aplicar de forma urgent i prioritària polítiques «verdes». I les polítiques, tal i com tenim organitzat el sistema, es porten a terme tenint representació política i per això cal gastar estratègies que sumen davant majories apabullants. Cal fiscalitzar l'ús i abús de recursos i aconseguint una mínima representació es com podem fer-se sentir a Madrid desde la terra, el sol i el mar valencià.

Rosaura Martínez.

Valencia.

6l. L´hora de la justícia

Quan un vaixell s´afona les rates són les primeres a abandonar-lo. Això mateix fan els gestors que han acabat amb el sistema financer valencià, quan més falta ens fa, portant-lo a la ruïna. Descansen en pau: CAM, Bancaixa i ara el Banc de València. Sense ètica s´omplien les butxaques, amb compromisos de pensions i altres gastos milionaris o fugint cap avant, com Olivass l´ex-president de la Generalitat, amb un sou fabulós, mentre deixen un rastre per on han passat de dolor, desocupació i deutes. El PP té la responsabilitat d´haver col·locat al capdavant d´estes entitats a aquests personatges i no haver vetllat i fiscalitzat prou la seua labor, permetent els excessos comesos. Té l´obligació democràtica d´obrir una investigació i de donar explicacions, demanant responsabilitats polítiques, inclús penals, a tots els que han comés tan gran excés. És l´hora de la justícia. La ciutadania no pot tolerar que tant desaprensiu camine solt, fent el que li done la gana amb total impunitat.

Joan Martí.

València

7l. Votar correcte

Si a les passades eleccions autonòmiques al parlament valencià i als ajuntaments va guanyar majorment qui va guanyar, no va ser perquè els votants ho feren pensant en els candidats mes proxims i coneguts. Votaren en clau espanyola no important qui anara a la llista. Votar pensant en el candidat de dalt del tot com a un «salvapàtries» no sembla que siga massa correcte ni ètic. O posar un candidat des d´un despatx de Madrid com en temps passats es col·locaven als governadors civils tampoc. O promoure un partit polític que no compta amb militants, solament amb les sigles, com una societat anònima. Imposar candidats per representar-nos que no siguen com a mínim residents a la propia comunitat autònoma es una flagrant pressa de pèl. I el qui s´apunte a un partit que no te militants però té el recolzament i promoció mediàtics garantitzats, que mira per on es troben a Madrid, es podrien considerar com a mínim d´oportunistes. Això sí, tot molt lícit políticament.

Vicent Catalunya.

Vinalesa.

8l. A Lluís Bertomeu

Després de llegir el seu article en Levante-EMV estic desorientat, pues ja no se si visc al País Valencià o és vosté el que parla d´un altre país. Començaré per preguntar: què ha passat amb les entitats financeres, Bancaixa i la CAM, dos entitats, les úniques, junt al Banc de València, i les tres estan desaparegudes, què ha passat amb les tres que els governs del PP s´han encarregat de portar-les a la fallida total, no cal que enumeren les imposicions que el Govern valencià ha fet que aquestes entitats estiguen com estan. Continue preguntant què passa amb les farmàcies, amb els fabricants de productes farmacèutics, què passa amb l´educació, la sanitat, en la sanitat no és nou lo que estan fent, quants hospitals en el País hi ha privatitzats? Parla de la Comunitat Valenciana, per si ho sap aquest nom és anticonstitucional, pot llegir l´article 147 de la Constitució en el seu apartat

a), i s'enterarà del que diu. Si això es lluitar per la peculiaritat i personalitat del País Valencià, serà per fer-lo més castellà. I per a final en el diari Levante-EMV he llegit que el Govern de la Generalitat hi ha aprovat cinquanta milions per a grans esdeveniments.

Ginés González.

València.

9l. Ruptura democràtica

En aquestos moments d'incertesa socialista ací al País Valencià hauríem de preguntar-nos com és possible que portem 16 anys fent la mateixa política d'oposició a la dreta, malgrat haver canviat varies vegades de secretari general i d'executives i, per suposat, haver canviat profundament la societat valenciana. Si realment es fora capaç de contestar amb honradesa política i valentia aquesta pregunta i actuar en consonància, no sols aplegaríem a la conclusió que la solució no pot passar sols per l'elecció d'un nou secretari general doncs estaríem repetint els errors del passat, sinó que la solució ineludiblement passa per una ruptura democràtica que porte a una refundació del socialisme valencià.

Vicent Gisbert.

Carlet.

10l. Planeja l'ombra de Maquiavelo

Des de ja, l'ombra de Maquiavelo planeja sobre este país, sent el seu representant ací eixe cos d'elit anomenat PP. Sabem que dit partit no ha tingut cap compromís amb el govern ixent per a ajudar amb la feroç crisi. Sabem que ha eludit establir un verdader programa electoral per a evitar que li poguera comprometre per al cas de governar, pensant que el que no escric o subratlle, faça el que faça ningú m'ho podrà criticar i així ens va a anar. És probable que la seua primera intenció siga materialitzar el que s'ha dit en El Príncep, la teoria maquiavèlica de que «el fi justifica els mitjans» i que mitjans emprarà per a obtindre el fi d'eixir de la crisi? Pareix que hi ha un botó de mostra en l'aplicació que farà CiU a Catalunya i per tant un partit de dretes com el que governarà, estarà en la seua línia. Ací van alguns elements dignes d'atenció: abaixar el sou de funcionaris i la resta de treballadors; immiscir-se en els acords sindicals que siguen positius econòmicament per als obrers; plantejar l'acomiadament lliure sense gastos per a l'empresariat; privatitzar la sanitat, llavors no farà falta el co-pagament; rebaixar possiblement les pensions; privatitzar l'educació amb el que només podran estudiar els benestants i tot negoci que siga un bé rebut per l'empresariat, es desfarà d'ell així sense gastos d'inversió, no serà necessari calcular en els pressupostos generals el capítol corresponent, en tot cas cap una xicoteta inversió per a carreteres i ferrocarrils per a donar treball als contractistes. Bon panorama, però ells com a polítics, no es rebaixaren el sou pel treball tan estressant que fan ni s'eliminaren les prebendes econòmiques que tenen ni perseguiran els empresaris amb diners en paradisos fiscals ni als defraudadors ni imposaran noves rendes al patrimoni dels més rics i així uns molts etcèteres. Eixe serà el govern que ens ve. Ara, que tenim el que ens mereixem que per a això s'ha votat. Sant Maquiavelo, que gran i bondadós eres! Per al fi que

pretenen aconseguir, bons seran els mitjans que vullguen emprar.
Joan Vicent Cabo.
València.

111. Indignat i conscient

M'indigne (es un dir) contra aquell que no s'indigna quan hi han motius per indignar-se. M'indigna que alguns o molts ignoren o no siguen conscients de la deriva mediambiental negativa del planeta, per exemple, cosa que per motls aixó pot ser tan superflu i vanal com protegir de l'extinció a la paparra propia dels llops de l'estepa russa. Hi ha qui s'indigna per la poca presència del valencià als mitjans de comunicació al nostre àmbit o territori i les traves que posen en aquest sentit. Per contra i també é indignats qui creu que la presència i divultació del valencià es sobrant i inconvenient. O l'immersió lingüística del qui ve de fora. Les motivacions per «indignar-se» podrien ser tan diverses com persones hi han al mon. O al propi 15M, que de segur está representat tot l'arc politic, si no ara en el futur. I prescindir de la politica (dels politics) per resoldre problemes, está comprovat, no es la solució. Tots tenim tendència o predisposició a indignar-nos (i a encoleritzar-nos) ho portem a la sang. I allà on hi han dos bandols enfrontats, de segur que hi han dos sensibilitats «indignades». En conseqüència com que l'indignació i tota la càrrega de violència que comporta es comú a tot conflicte, potser que la paraula mes apropiada no siga precisament «indigneu-vos», si no «consciencieu-vos». Que encara es quedarà curta i generarà indignació i a dos bandes. Com sempre.

Vicent Catalunya.
Vinalesa.